Digitized by Google

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Berkeley

Digitized by Google

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA · Berkeley

Digitized by Google

Digitized by Google

(34-A2 (MAY-AUG. 1987)
(3)

ПРОЛЕТАРИИ
ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ,
СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Партиен живот

ПИСАНИЕ НА ЦК НА БКП
ОСИТЕЛ НА ОРДЕН
ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

СОФИЯ
МАЙ
1987

PARTIEN. ZIVOT

MAIN/UC-B

LIBRARY
AUG 5 1987
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 7 МАЙ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV
ISSN 0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

* — **Делото, с което сме се заели, е дело революционно.** (Реч на другаря Тодор Живков пред Десетия конгрес на Българските професионални съюзи. Стенографски запис) 3

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Кирил Иванов — Съвременни акценти на личната отговорност и дисциплината в партията 20

Димитър Петков — Партийната организация и трудовият колектив 29

Опит и проблеми

Йото Кръстев — Непроправени пътеки 38

Пенка Янакиева — Този клуб ни е нужен 44

Нашата публицистична анкета

Радко Радулов — Преустройството започва от нас 47

Чавдар Биков — Животът е винаги по-сложен 50

Йото Пацов, Иван Васев — Свлачище 53

Контролна и ревизионна дейност

Рачо Пътев — Повече колективност и лична отговорност . . 61

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ

Данка Иванова — Майстор и в партийното строителство . . 65

Digitized by Google

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

* — Опитът на Пловдивски окръг 73
Дойчин Дойчинов — Политически гарант за ускорено развитие 74
Добринка Проданова — Партийната работа в научните звена 82
Райчо Велков — Растеж — не на думи, а на дело 84
Стефан Мирчев — Научните постижения — в производството 87
Кръстьо Морев — Интеграция и единодействие 89
Златка Райчева — Водещата роля на комуниста 92

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Фьодор Бреус — Поуките на преломното време 96

ЧИТАТЕЛИТЕ СИГНАЛИЗИРАТ, ПРЕДЛАГАТ, ПИТАТ

Димитър Мицов — В какво грешим? 101

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Атанас Маринов — Интербригадиста 103

НОВИ КНИГИ, ОТЗИВИ, РЕЦЕНЗИИ

Живко Миланов — Оптимално функциониране на социалното управление 109

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Йото Кръстев *(главен редактор)*, Георги Бърдаров, Георги Ванев, Асен Веселинов, Коста Димов, Кирил Иванов, Николай Иванов *(зам. главен редактор)*, Мила Илиева, Стоян Кръстев *(първи зам. главен редактор)*, Стоил Найденов *(зам. главен редактор)*, Иван Рачев, Петко Стамов, Йордан Хаджиев, Гено Цонков

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП, ул. „Московска" 7, тел. номератор 87-14-11, 12

Дежурен редактор: Стефка Ангелова. Зам. отговорен секретар: Йорданка Кирилова. Коректори: Недялка Труфева, Зоя Стефанова

Дадена за набор на 22. IV. 1987 г. Подписана за печат на 8. V. 1987 г. Тираж 56 500. Формат 60/100/16. Обем 7 коли.

[1] „Димитър Благоев" — София, ул. „Ракитин" № 2, тел. 46-31

ДЕЛОТО, С КОЕТО СМЕ СЕ ЗАЕЛИ, Е ДЕЛО РЕВОЛЮЦИОННО

Реч на другаря ТОДОР ЖИВКОВ пред Десетия конгрес на Българските професионални съюзи

(Стенографски запис) 9 април 1987 г.

Драги другарки и другари,
Уважаеми гости,

Заставам на тази трибуна, трибуната на Десетия конгрес на Българските професионални съюзи, и с голямо вълнение, и с голямо удовлетворение.

С вълнение, защото така се случи в моя живот, че израснах в редовете на работническата класа. В редовете на работническата класа се калих като комунист, като революционер, като общественик. А работническата класа е ядрото на профсъюзите — от тяхното зараждане до наши дни. Затова се радвам, че съм делегат на вашия, на нашия Десети конгрес. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Заставам на трибуната с удовлетворение, тъй като в доклада, изнесен от другаря Петър Дюлгеров, се дават ясни постановки за по-нататъшната работа и преустройството на Българските професионални съюзи. Те произтичат от решенията на Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия и провъзгласения от него нов стратегически курс за качествено нов растеж във всички сфери на нашия обществен живот.

Особено важно е, че новите постановки и новият курс намират пълна подкрепа на конгреса.

Позволете ми да изпълня приятното поръчение — от името на Централния комитет на Българската комунистическа партия, на Политбюро и на Секретариата на Централния комитет да ви приветствувам, драги другарки и другари, и да ви пожелая понататъшна плодотворна работа и успешно завършване на конгреса. *(Ръкопляскания.)*

Ако трябва да дадем оценка на политическата, организаторската и социалната работа, която извършиха профсъюзите през последните десетилетия и особено след утвърждаването на новата Програма на партията на Десетия партиен конгрес за изграждане на развито социалистическо общество, трябва да кажем: профсъюзите изиграха голяма роля за всички преобразова-

Digitized by Google

ния, които станаха в нашата страна, и по-специално в икономиката, в развитието и израстването на работническата класа, на трудещите се.

Нашите успехи са очевидни, но ние се намираме пред нови реалности и не можем да не се съобразяваме с тях. Тези световни реалности нямат аналог в историята. Те са и вътрешни реалности на всяка социалистическа страна, разбира се, и на Народна република България.

Аз няма да говоря по всички въпроси на международното и вътрешното положение. Накратко ще се спра на главните реалности на международната арена.

Не може да не се отчита, че в резултат на научно-техническата революция светът навлезе в нов етап на развитие на производителните сили. Този качествено нов етап е налице и в капиталистическите, и в социалистическите страни. Навремето Маркс писа, че навлизането на машината в производството отбелязва революция в развитието на производителните сили. Такава революция, но върху друга, върху принципно нова основа сега извършва съвременната научно-техническа революция.

Ние сме в началото на този етап. Пак повтарям, той се разгръща и в капиталистическите, и в социалистическите страни. Този етап оказва и не може да не оказва влияние върху производствените отношения, върху всички сфери на живота — и в базата, и в надстройката. Разбира се, ние знаем какво е неговото отражение в капиталистическия свят. Всеки ден получаваме информация за настъпление на монополите, на капитала срещу трудещите се, за отнемането на техните социални придобивки, за безработицата, за инфлацията. Ние виждаме сегашните катастрофални последствия в развиващите се страни, резултат от експанзията на монополистическата буржоазия.

Втората реалност е новият вид оръжие — ядреното. Добре знаем какво представлява то. Нашият народ е политически зрял и си дава сметка, че в резултат на постиженията на научно-техническата революция е създадено такова оръжие, каквото не е имало досега, оръжие, което може да унищожи не само отделни армии, а човека и създадената от него цивилизация. Или, с други думи, ние се намираме в такава ситуация, каквато не е известна в миналото — заплаха от унищожение на живота на планетата.

И третата реалност, която също е качествено различна от онова, което беше в миналото — това е милитаризацията в редица капиталистически страни. Милитаризация, каквато историята не помни — милитаризация върху основата на ядреното оръжие, милитаризация върху основата на конвенционалното оръжие, милитаризация в производството, милитаризация в науката, милитаризация във всички сфери на развитие на западното общество; милитаризация на сушата, милитаризация в моретата, милитаризация във въздуха, милитаризация в Космоса. Такава чудовищна милитаризация човечеството не помни.

Аз само отбелязвам тези три реалности, за да подчертая в каква нова, исторически сложна обстановка сега живеят нашата страна, социалистическата общност, човечеството. И тук трябва още един път и още един път да отдадем дължимото на Съветския съюз, на неговото ръководство, на Централния комитет на

КПСС и лично на другаря Михаил Горбачов за всичко, което те правят за спасяването на света от термоядрена катастрофа. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Ние напълно поддържаме външнополитическия курс, който провежда Съветският съюз. Във формирането на този курс участвуват и другите братски социалистически страни, и нашата страна. Целта на този курс е да се ликвидира ядреното оръжие, да се спре надпреварата във въоръжаването, да се утвърждава и развива процесът на съвместно съществуване между двете различни обществени системи, да се осигури траен и справедлив мир.

Няма да се спирам на всички инициативи, издигнати от Съветския съюз, които имат историческо значение. Искам да напомня Декларацията на съветското правителство, изложена от другаря Михаил Горбачов преди една година с предложението до края на настоящото столетие поетапно да се ликвидира ядреното оръжие. Искам също така да напомня пакета от предложения — тактически и стратегически, — които бяха направени от Съветския съюз на срещата в Рейкявик между Михаил Горбачов и Роналд Рейгън. Предложението на Съветския съюз да се ликвидират в Европа ракетите със среден радиус на действие е също изключително важно, тъй като тук, в Европа, са натрупани най-много ядрени оръжия, които могат да унищожат неколкократно не само нашия стар континент, но и планетата.

Ясно е, че в света вече се налагат ново мислене, нова политика, нов подход към проблемите на мира и войната. Ние сме оптимисти, защото знаем, че друга алтернатива на тази политика, на това ново мислене няма. Другата алтернатива е унищожението. Но ние също така знаем и виждаме каква огромна съпротива оказват някои кръгове и особено империалистическите кръгове, които пряко са свързани с военнопромишления комплекс.

Така че борбата за мир ще бъде сложна, тежка, но тя трябва да се води, защото се води в името на най-главното — спасяването на човека и на създадената от него цивилизация. Тук вече не става въпрос да се спасява социализмът или капитализмът, да се спасява един или друг обществен строй, а да се спаси човечеството. Ние смятаме, че дълг на всички — на социалистическите страни, на комунистите от цял свят, на всички прогресивни хора, на всички трезвомислещи управници на Запад е да поведем и да спечелим тази борба! Ето какви реалности има в света, а оттук и трудностите, и сложността на съвременната международна обстановка.

Ние, социалистическите страни, сме се заели да изграждаме новото социалистическо общество, да решаваме вътрешни проблеми, да решаваме проблемите на човека. Това за нас е основното.

Ние нямаме нужда от разпалване на войни, нито пък от надпревара във въоръжаването. Имаме нужда от мир. Затова винаги сме придавали огромно значение на издигнатия от Ленин след Октомврийската революция принцип на мирното съвместно съществуване. Сега с още по-голяма сила, с още по-голямо съзнание поставяме като проблем над проблемите въпроса за мирното съвместно съществуване, за мира в света. *(Продължителни ръкопляскания.)*

Digitized by Google

Другари,

Неотдавна се състоя Януарският пленум на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз. Всички сме запознати с документите и решенията на пленума. Те бяха публикувани в нашия печат, предадени бяха по радиото и телевизията, издадени бяха в брошура. Ние изтъкваме голямото значение на този пленум на съветските комунисти, тъй като той дешифрира, актуализира и доразви по-нататък решенията на Двадесет и седмия конгрес с оглед ускорено да се претворят в живота. Пленумът беше посрещнат с одобрение и от световната прогресивна общественост, с право беше окачествен като исторически.

Що се отнася до нашата партия, ние даваме висока оценка на Януарския пленум на ЦК на КПСС като действително исторически пленум не само за Съветския съюз, но и за Народна република България. Ние сме уверени, че този пленум ще разгърне още повече колосалните сили на Съветския съюз, неговия огромен потенциал в служба на щастието и благоденствието на съветските хора, за укрепване единството, сплотеността и мощта на братските социалистически страни, за успешната наша работа и борба за мир. *(Ръкоплясканя.)*

Заедно с нашите другари, с нашите братя от Съветския съюз сега работим по новите проблеми. Те са наши общи проблеми, те засягат както Съветския съюз, така и България, както работата на Комунистическата партията на Съветския съюз, така и работата на Българската комунистическа партия. Разбира се, и съветските другари отчитат своите конкретни условия, специфични за Съветския съюз, и ние в България се съобразяваме с нашите конкретни условия, исторически сложили се, с условията, в които работим и се борим сега. Но, пак повтарям, това са решения, това са постановки, които важат и за нас, за България, за Българската комунистическа партия, за трудещите се у нас, включително и за нашите професионални съюзи.

Другарки и другари,

С Десетия конгрес на профсъюзите започна един, да се изразя със спортна терминология, маратон на конгреси на обществените организации в България. Той е първият конгрес след Тринадесетия партиен конгрес. И аз смятам, че правилно се започна с конгреса на Българските професионални съюзи. *(Продължителни ръкоплясканя.)* Струва ми се, че вие давате на останалите обществени организации добър пример. *(Ръкоплясканя.)* Не се съмнявам, че и техните конгреси ще преминат на високо политическо равнище, в духа на решенията на Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Когато се обяви свикването на Тринадесетия конгрес, един член на нашата партия ми изпрати писмо. Подписал се беше, не беше анонимно писмо. В него се казваше: „Другарю Живков, не е целесъобразно предстоящият конгрес да се нарича Тринадесети. Тринадесетото число е фатално число. *(Весело оживление.)* В някои страни в асансьорите няма тринадесети, а има 12 и след това 14 етаж. Нашият народ също отбягва 13-то число, защото го смята за фатално. Моля Ви, вземете решение да не се свиква Тринадесети, а да се свика Четиринадесети конгрес на Българската комунистическа партия". *(Весело оживление.)* Аз „про-

Digitized by Google

пуснах" да информирам Политбюро за това мнение. И така се проведе Тринадесетият конгрес и той се оказа действително исторически конгрес, бих казал, повратен конгрес в развитието на нашето общество, в развитието на априлската линия на Българската комунистическа партия. *(Бурни, продължителни ръкоплясканя.)*

Кое е новото и кое е главното в нашата работа и борба? Изхождайки от реалностите — международни и вътрешни Тринадесетият конгрес издигна стратегическия курс за качествено нов растеж във всички сфери на общественото развитие в страната. Качествено нов растеж върху основата на реалностите, пак повтарям, проявяващи се в света и у нас.

Следователно курсът за качествено нов растеж не засяга само една или друга област. Той се отнася за всички сфери, в които живее, работи и се развива човекът. От друга страна, не става въпрос просто за усъвършенстване на икономиката, за усъвършенстване на социалната политика, за усъвършенстване на духовната сфера, за усъвършенстване на обществените организации и така нататък. Става въпрос за качествено нов растеж! Защо качествено нов растеж? Защото растежът, който трябва да постигнем, не повтаря, не доусъвършенствува, а обратно, изисква да се преустрои това, което е било довчера. Всичко трябва да се измени коренно или, както често пъти се изразявам, да се обърне на 180 градуса.

Ето в това се състои работата. Когато говорим за Тринадесетия конгрес, за стратегическия курс, който той издигна, и комунистите, и сдружените земеделци, и комсомолците, и профсъюзните членове, и безпартийните, всички трябва да си дадем сметка, че се отнася за качествено нов растеж и в базата, и в надстройката, в цялата наша политическа система. Ето за какво става дума.

Поставя се въпросът — отричаме ли това, което сме извършили до Тринадесетия конгрес? Трябва ли да го забравим? Нищо подобно, другари! Ако разгледаме най-общо историята на политическата линия на партията след победата на социалистическата революция в България, можем примерно да я разделим на два етапа.

Единият етап е етап на изграждане на основите на социализма. Този етап беше провъзгласен на Петия конгрес на партията от великия син на нашия народ Георги Димитров.

През втория етап, чието начало постави Априлският пленум на Централния комитет на партията през 1956 година, продължи по-нататъшното развитие на социалистическата революция в България, доизградиха се основите на социализма, започна строителството на развито социалистическо общество в Народна република България. Десетият конгрес, както всички знаем, утвърди новата Програма на партията.

Ако проследим този етап, който народът нарече априлски, етап, който е по-нататъшно творческо развитие и приложение на марксизма-ленинизма у нас, можем да кажем: България се развиваше с едни от най-високите темпове в света и в областта на икономиката, и в областта на духовната сфера, и в областта на жизненото равнище. Да вземем само два показателя, които ясно демонстрират в какво главно се състои този етап.

Digitized by Google

Обобщаващ показател е скокът в националния доход. През изтеклите три десетилетия той се увеличи повече от 8 пъти. Външнотърговският обмен нарасна близо 30 пъти. Тези високи постижения биха били невъзможни, ако не бяхме разширили рязко нашето участие в международното разделение на труда и по-специално в социалистическата икономическа общност, ако не бяхме развивали преди всичко нашата дружба, нашето всестранно сближение със Съветския съюз — икономическо, политическо, културно.

Във връзка с това ще посоча още няколко цифри.

През 1956 година нашият стокообмен с всички страни беше около 650 милиона валутни лева, от които около 350 милиона бяха износ. От този износ машиностроителната продукция беше за около 16 милиона лева. През 1985 година нашият стокообмен вече надхвърли 27 милиарда валутни лева. Сега, за деветата петилетка, съгласно сключените договори продукцията на електрониката и машиностроенето ще заеме около 70 на сто от износа ни. А останалата негова част — около 30 на сто, ще бъде селскостопански произведения, лека промишленост, суровини и прочие.

Виждате какъв исторически скок направи нашата страна през този етап, какви огромни са нашите завоевания. Иначе не може да се обясни как така една страна като България, която беше на предпоследно място по изостаналост в Европа, се изравни или почти се изравни с най-напредналите социалистически страни и в материално-техническата база, и в социалната сфера, и в духовната сфера, и така нататък, и така нататък.

Всичко това е резултат на труда на нашата работническа класа, на селскостопанските труженици, на нашата интелигенция. *(Ръкоплясканя.)*

Но, другари, това е историята, а сега трябва да направим поврат. И то, както казах, поврат на 180 градуса. Не разберем ли това, значи да не си даваме сметка за реалностите в света, в социалистическата общност, в нашата страна.

През този етап така се случи, че аз възглавявах партията. От лична гледна точка за мен би било най-удобно да кажа: „Другари, след толкова успехи, дайте сега да ликвидираме слабостите, отрицателните явления, деформациите, които се срещат в нашето общество, и да вървим напред!“ Не, така не можем да кажем, абсолютно не можем! Ще направим голяма историческа грешка, ако не осъществим поврат. Никой не може да ни отнеме това, което сме направили. То е плод на труда, усилията и мъките на нашия народ, на нашата дружба и приятелство преди всичко със Съветския съюз. *(Бурни ръкоплясканя.)*

Но, другари, поврат трябва да се направи абсолютно във всички сфери!

Кое е, така да се каже, ръководното начало, което не бива да забравяме? Кой е ключът, бих казал, суперключът на нашето движение напред? Това е, както подчертах, съвременната научно-техническа революция.

Може ли по-нататък да развиваме материално-техническата база на нашето общество, ако тя не се изгражда върху постиженията на съвременната научно-техническа революция? Това е невъзможно, съвършено невъзможно!

Digitized by Google

В бъдеще можем да говорим само за социализъм, изграждащ се върху основите на съвременната научно-техническа революция. Това трябва да бъде ясно.

Ето, в това е същността на въпроса! Ще разберем ли това, или няма да го разберем? Ще правим ли преустройство? Ще готвим ли народа, ще готвим ли младежта? Ще обновяваме ли или няма да обновяваме технологии и прочие?

Другари, социализмът е общество, чиято основа е обществената, народната собственост. Това е, което различава социализма от експлоататорските общества.

По пълномощия на народа обществената собственост се управлява от държавата. На тази база при социализма се осигурява планомерно развитие на производителните сили, на всички сфери на новото общество. Това е огромно постижение на социализма. На него се дължат и икономическите, и социалните резултати, успехите ни по пътя на социализма. Но едновременно с това трябва да разберем, че се касае и за много други неща.

За какво преди всичко става дума? Аз вече говорих за най-главното от тях, за суперключа — научно-техническата революция. Другото — това са обективните закономерности, които възникват и съществуват в социалистическото общество.

Да вземем такава обективна реалност, каквато е законът за стойността и свързаните с него стоково-парични отношения. Законът за стойността действува и при капитализма, и при социализма. Разбира се, при социализма неговото действие се ограничава от обстоятелството, че съществува обществена собственост. А при капитализма собствеността е частна и следователно там се гонят печалби, свръхпечалби. При социализма е съвършено друго, но все пак законът за стойността съществува. Ние не можем да прескочим етапа, в който нашето обществено развитие е длъжно да се съобразява със стоково-паричните отношения.

Ето една реална закономерност, която не можем да подценяваме. Опитът показва, че там, където сме подценили нейните изисквания, след това се разплащаме. Сега трябва не просто да отчитаме тази закономерност, а и да я превърнем в наш съюзник в борбата ни за щастието и благоденствието на народа. Да вземем друга закономерност, която действува в нашето общество — нарастващата роля на народните маси. Социалистическото общество по силата на своята социална същност създава условия и предпоставки милионите хора все повече и повече да се превръщат от обект в субект на управлението, като непрекъснато се разгръща и развива социалистическата демокрация.

Аз не се спирам на всички въпроси, свързани с обективните закономерности на нашето развитие. Това, което искам да подчертая, е, че наред с известните досега закономерности в нашето общество се проявяват и нови, произтичащи от отношенията между собственика и стопанина на социалистическата собственост, от нарастващата роля на народните маси, от стоково-паричните отношения и така нататък. Действието на тези закономерности показва колко големи, колко сложни са проблемите, които възникват и ще възникват в нашето развитие.

Следователно ние не можем да решаваме тези проблеми, без да се преустроим в съответствие с новите фактори и закономерности, които действуват в нашето общество.

Digitized by Google

Всяко забавяне на преустройството и в областта на икономиката, и в социалната политика, и в духовната област, и в политическата система означава да задържаме нашето развитие, да се задълбочават отрицателните явления. Имам предвид и тези явления и деформации, за които правилно се говори в тази зала.

Ако продължим още няколко години да се развиваме, без да внесем необходимите качествени промени във всички сфери, тези слабости ще започнат да се увеличават в геометрична прогресия. Това е така, защото според марксизма дадено развитие стига определен етап, когато черупката му се оказва тясна. Тя трябва да се „разчупи" и да се премине към нови форми, към по-нататъшно движение напред. Ние сега сме на такъв етап, че не може да не извършим прелом. Не направим ли това, ще се разплащаме.

Като имахме предвид всичко това, след Тринадесетия конгрес на партията се заехме най-напред и предимно с икономиката. Цяла година вече работим усилено, защото сме в борба с времето. Работи се с огромно напрежение, тъй като се касае за нови проблеми — нови, много сложни проблеми, които се нуждаят от теоретическо осветление, нуждаят се и от практически подходи. Въобще периодът след конгреса беше период на напрегната работа в Централния комитет, в Политбюро, в правителството, за да се подготвят условията и да се приведат задачите в икономиката в съответствие с изискванията на курса за качествено нов растеж.

Докъде се стигна и какви проблеми досега се решиха? Вие сте добре информирани и затова аз ще бъда кратък.

Поставя се въпросът: след като главното изискване е да се преустроим върху основата на научно-техническия прогрес, можеха ли досегашните икономически структури, които бяха изградени на ведомствения и отрасловия принцип, да ни осигурят необходимото развитие напред? А това се отнася за целия фронт — икономика, наука, образование и така нататък. Не, другари, не можеха, те станаха спирачка. На всички нас трябва да е пределно ясно, че отрасловото, ведомствено мислене и подход, които на определен етап от нашето развитие бяха необходими и оправдани, влязоха в дълбоко противоречие с обективните условия и повече не могат да ни служат.

Затова първият въпрос, с който се заехме, беше да създадем нови структури в развитието на нашето общество. В икономиката става въпрос за структури, които ще концентрират в един юмрук, така да се каже, ресурсите, с които разполагаме, научния и кадровия потенциал и подготовката на кадри. Тези структури трябва да осигурят решаването на основните задачи и осъществяването на главните пробиви в развитието на икономиката както от гледна точка на задоволяване потребностите на нашия народ, така и от гледна точка на участието нн в международното разделение на труда и преди всичко в разделението на труда в рамките на СИВ.

Както знаете, закрихме отрасловите министерства и пристъпихме към създаване на производствени комплекси. Те се формират не на административна основа, а на основата на самоупра-

Digitized by Google

вването. Производствените комплекси ще бъдат в състояние да решават главните проблеми на нашето развитие, защото това са структури, които осигуряват интеграция на технологиите, комбиниране на производствата, разкриват нови възможности за еволюирането, за широкото разгръщане на мултипликацията.

Производствените комплекси ще дадат широк простор за развитие на предметната и технологическата специализация и унификация в рамките на цялото народно стопанство, защото преодоляваме ведомствените граници, заличаваме от картата на нашата икономика отрасловите „феодални владения".

Вие знаете, че е създадена например Асоциация по електроника. Можехме ли да подценяваме този важен участък на нашата икономика, да го разпиляваме, а да не го съберем чрез единна политика, чрез единно финансиране, да съсредоточим всички възможности, които имаме — кадрови и прочие, — за решаване на този проблем? Ясно е, че не можем. За една малка България това ще бъде твърде скъпо решение. Затова създадохме Асоциация по електроника.

Но Асоциацията по електроника не е затворена система, тя е отворена към всички други асоциации и самоуправляващи се системи в нашата страна. Тя е отворена, защото без това не може да се развива. Тя е отворена и международно, най-вече към социалистическите страни или, с други думи, тя е отворена навсякъде, където е необходимо, тъй като без електронизация не можем да си представим съвременната научно-техническа революция.

Електронизацията участвува и в новите технологии. А от своя страна потребителите на технологии в другите сфери на нашето развитие ще оказват влияние върху електрониката, за да може тя да се преустройва, да се развива с оглед на техните потребности. По аналогичен начин е създадена и Асоциацията по биотехнологична и химическа промишленост, а така също и другите асоциации.

Както виждате, създаваме такива структури, които да съберат в едно нашите материални и финансови ресурси, кадри, учебен потенциал и така нататък, за извършване на пробиви в наукоемките производства.

Ето защо във връзка с формирането на производствените комплекси ние създадохме асоциациите от нов тип, асоциации на социалистическите стокопроизводители.

Тези асоциации са икономически структури за осъществяване на дълбоко структурно преустройство на народното стопанство. В тях наистина събираме в една ударна сила всички ресурси, за да можем да осъществим пробиви — технологически, пазарни и продуктови. Това са мощни икономически групировки на стокопроизводителите, където в единство ще се осъществи технологическа, пазарна и социална политика в съответното направление.

Следователно не случайно в асоциацията има съвети за технологическа политика и координация в дадения комплекс, за пазарна политика и координация за социална политика и координация. Както виждате, ние не откъсваме технологиите, производството, пазара, потреблението от социалните проблеми, от проблема за човека, за задоволяване на неговите потребности. Всичко се свързва в едно цяло.

Digitized by Google

А именно това сега е необходимо на нашата икономика, за да можем да се развиваме динамично, в съответствие с новите изисквания, за да можем да осъществяваме научно-техническата революция у нас.

Създаването на асоциациите е важна крачка по пътя на осигуряване у нас на прехода към качествено нов тип производителни сили. Този преход за нас не е повече теоретически въпрос или въпрос на бъдещето. Това е вече въпрос на конкретна работа на асоциациите, една от техните най-важни задачи.

Ние практически приключваме създаването на новите икономически структури — досега са създадени 11 асоциации и приравнени към тях органи. Предстои в кратък срок да се обсъди само проблемът за търговията — по всички останали направления има решения на Политбюро и на правителството.

Ето това е едната задача, която трябва да решаваме. Пак повтарям, този въпрос практически е решен. Но това е единият проблем, проблемът за структурата на нашата икономика.

Вторият, много важен проблем, на който отделяме особено внимание и който е поставен и в центъра на изказванията на Десетия конгрес на профсъюзите, е за самоуправляващите се системи.

Другари, както знаете, преди няколко години ние изведохме теоретическата постановка за собственика и стопанина, с която беше разкрита нова закономерност на нашето развитие. В случая ние се съобразявахме с обстоятелството, че сме стигнали на такъв етап в развитието на нашето социалистическо общество, в обобществяването на производството, при който имаме вече единна социалистическа собственост. Тя се управлява от държавата и нейните компетентни органи. Или тя, държавата, така да се каже, е по пълномощие на народа собственик на социалистическата собственост.

Има обаче и втора страна — тази собственост се стопанисва от трудовите колективи, които работят в предприятията, в заводите, в учебните заведения, в здравеопазването, в науката, в културата — във всички области на нашето развитие.

У нас социалистическата собственост е „светая светих" и никой не може да посегне на нея. Никой няма право и не може да я предава нито на групи, нито пък в частни ръце под каквито и да е форми. И не случайно ние излязохме с ново виждане и постановка за сдруженията и кооперациите — сдружения и кооперации е едно и също. Ние създаваме сдружения и кооперации, които ще решават всички онези проблеми, свързани с потребностите на човека, на производството и с други дейности.

Ако искаме да имаме единен, творчески, жизнен процес в цялата страна и по-специално в икономиката, трябва ясно да разграничим задачите и функциите на собственика и функциите и задачите на стопанина. Без това не можем да ликвидираме администрирането в областта на икономиката, няма да ликвидираме и отрицателните явления. И най-важното: няма да можем да решим проблема над проблемите — да осъществяваме съвременната научно-техническа революция.

Има ли стопани на социалистическата собственост? Има стопани! Това са колективите в предприятията, в заводите, в учебните заведения, във всички области, където има и се върши об-

Digitized by Google

щественa дейност. Ако те не разполагат с всички необходими права, задължения и отговорности, не са стокопроизводители и не могат да се изявят като стокопроизводители. Не се ли уточни всичко това, и след 10 години да се съберем, пак същата тема ще бъде предмет на разговор, но тогава в много по-остра форма.

За да могат стопанинът и собственикът да взаимодействуват в една посока, а социализмът сам по себе си създава такива условия, трябва да се намерят и адекватни механизми, както се каза, за решаването на този въпрос.

Оттук пак идваме до проблема за стоково-паричните отношения, до проблема за печалбата, за кредита, за заплащането на труда, за реализацията на продукцията, за нейното качество, за конкурентноспособността ѝ на вътрешния и международния пазар и така нататък.

Следователно необходими са съответни механизми и лостове, на основата на които социалистическите стокопроизводители да реализират своите права, задължения и отговорности.

Другари,

Ние смятаме, че вече сме създали такъв механизъм от лостове.

Това е най-напред новият Кодекс на труда, чийто проект преди няколко години се обсъди всенародно, а след това беше приет от Народното събрание. Ние съзнателно задържахме неговото прилагане, тъй като беше очевидно, че само с кодекса няма да могат да се решат въпросите, че за това трябва да се разработят още много други проблеми.

Второ, това е Правилникът за стопанската дейност или икономическият механизъм, който урежда всички проблеми на цените, на заплащането, на кредита и така нататък.

Трето, това са търговските банки. Тези банки не са извън системата на Българската народна банка, но са банки на стокопроизводителите. Ръководствата на търговските банки се избират. На този етап, и то временно, докато нещата улегнат, единствено директорите им ще се назначават.

Защо не можем без механизма на търговските банки? Не можем, защото сега има десетки и десетки контролни органи и въпреки това безобразия стават, защото сега контролът е съсредоточен на „изхода", след като се прекатури колата. А след като се прекатури колата, контролът се лишава от смисъл. Търговската банка ще контролира чрез лева. Пътят на лева започва от нея. Дали парите са собственост на самоуправляващите се системи, или са държавни средства — те са в банката, следят се от нея. Левът излиза от банката, отива в производството, след това в обращението, в потреблението и отново се връща в банката. Следователно банката е институцията, която може да контролира и поддържа икономическа атмосфера левът да бъде „горещ".

А сега какво се получава? Лев — това е старобългарска дума, която означава лъв. Но този „лъв" често пъти засяда някъде и се превръща, грубо казано, в „дръглива кранта", въпреки десетките контролни органи, които даже аз не мога да ви кажа колко са. *(Весело оживление, ръкоплясканя.)*

Digitized by Google

Сега самата банка ще бъде заинтересована да контролира, защото, ако производството фалира, и тя ще фалира. А как беше досега — ако дадено предприятие пропада, започват толкова сложни процедури, че заинтересованите страни се съдят години наред. Сега фалира ли производството и банката ще фалира. Това трябва да бъде ясно. И няма нищо страшно. *(Весело оживление. Ръкоплясканя.)* Защо ще трябва да драматизираме нещата? Който не работи добре, който няма съзнание — ще фалира. И ще фалира пред банката. Защо ще трябва да се съдят, да се разправят, да ходят в Министерския съвет и прочее?

Пак се връщам към стопаните, към стокопроизводителите. Те трябва да имат всички права.

Става дума за правата на всяко равнище на самоуправление — бригадата, предприятието, обединението. „Нагоре" в това число и в асоциацията трябва да се „изнасят" само тези проблеми, които не могат да се решат на дадено равнище на самоуправление. Стокопроизводителите трябва да могат да разгръщат своята икономическа самоинициатива, да имат широки пълномощия, право да създават сдружения вътре в страната, извън страната и така нататък. Разбира се, в България държавата има монопол върху външната търговия и някъде тя ще слага ограничения — но това ще бъдат отделни случаи. Главното е, че стокопроизводителите ще имат и на вътрешния, и на международния пазар огромни възможности за маневриране.

Сега лостовете и механизмите, които създадохме за разгръщането на правата, задълженията и отговорностите на стопаните на социалистическата собственост, на стокопроизводителите, трябва да се приведат в единство, като се преодолеят противоречията, които съществуват между отделни положения на всички документи, които се приеха. И в това отношение вече се работи, включително и по колективните трудови договори, за които ще говоря по-нататък.

Другари,

Преустройството, което извършваме, представлява революция в развитието на производителните сили и на производствените отношения. Това е съвършено нов тип демокрация, която трябва да разгръщаме навсякъде.

Какво имам предвид?

Досега, когато правихме преобразования, винаги започвахме от върха на управленската пирамида и оттам изменяхме системата за управлението. А както е известно, пътят от върха до основата е твърде дълъг и затова на практика рядко достигахме основата.

Така ли трябва да постъпим и сега? В никакъв случай! Ако ние тръгнем и сега „от горе", от върха на пирамидата „надолу", за да извършим преобразованията, можете да си представите колко съвещания и заседания трябва да станат, колко хартия ще се изпише, колко време ще е необходимо. Освен това има опасност от субективизъм — всеки гледа да се „преустрои" така, както на него му е угодно.

Следователно, не „от горе", от върха на пирамидата, трябва да започнем, а от основата, от милионите хора, които са в предприятията и в аграрно-промишлените комплекси, в научните лаборатории, които са свързани с производството.

Digitized by Google

За пръв път ние започваме реформата „от долу", от милионите хора в нашата страна — от нашата работническа класа, от селскостопанските труженици, от нашата интелигенция, от стопаните на социалистическата собственост.

Сега фактически социалистическата собственост е анонимна. Всички ние знаем и говорим, че тя е общонародна, че тя трябва да се пази, че тя е „светая светих" и така нататък. Но тя обаче досега е анонимна, въпреки че има конкретни стопани в заводите, в предприятията, в научните институти, в учебните заведения и така нататък.

Следователно тя не може и не трябва по-нататък да бъде анонимна и ние трябва да я изведем от това й състояние.

Ето това е главното и основното. Започваме от стокопроизводителите на основата на техните права, на техните задължения, на техните отговорности. Започваме на основата на правата, задълженията и отговорностите и в духовната, и социалната сфера — институти, университети, болници, книга, театри, издателства, редакции и така нататък. Навсякъде! Оттук трябва да започнем.

Подценяваме ли върха на пирамидата? Не, не го подценяваме. Още повече, че и аз, както се знае, съм от този връх. *(Весело оживление.)*

Тъй че, другари, касае се за коренен поврат.

Пак повтарям, възможните подходи са два. Единият подход е да постъпим, както досега: започваме „от горе" със заседания и съвещания, с разместване в управленския апарат, с наказания, със снемане от отговорна работа и така нататък. С една дума, като продължаваме да се въртим все в управленския апарат.

Вторият подход, който сега прилагаме, започва „от долу", от стопаните. Те са, които трябва да избират своите ръководства и вече ги избраха. Но сега трябва да поемат новите си функции на стопани на социалистическата собственост, на нейното управление в условията на нова демокрация, каквато не сме имали досега.

Това е, подчертавам, качествено нова демокрация, при която всичко ще бъде изборно, ще става така, както реши стопанинът. Дали един работник ще бъде член на бригадата или не, ще решат нейните членове. Ясно е, че те никога няма да приемат лентяи и некадърници, защото другите ще трябва да работят заради тях. И в институтите никой няма да държи хора без научни качества, но поради едни или други причини попаднали там. И така ще бъде във всички сфери, в обществените организации, по целия фронт.

Някои другари може би ще попитат: другарю Живков, всичко това е хубаво, но кой ще ни даде властта? *(Весело оживление, ръкоплясканя.)* Говоря за работниците, те са мнозинството тук. Въпросът е логичен. И затова казвам, че не „от горе" трябва да започнем, а „от долу".

Във връзка с това Политбюро реши още през този месец на заседание на Централния комитет на партията да се обсъди Политическа декларация за предаване на социалистическата собственост за стопанисване от трудовите колективи *(продължителни ръкоплясканя)* върху основата на правата, на задълженията и отговорностите, които им се предоставят като стопани. Това

Digitized by Google

предаване от държавата ще стане при строго определени права, задължения и отговорности, които тя ще поеме като собственик на социалистическата собственост.

По този начин ще се издигне ролята и на държавата като собственик, и на трудовите колективи като стопани на социалистическата собственост, поновому ще се разгръща социалистическото съревнование.

Ето това дело сега трябва да извършим повсеместно, за всички трудови колективи, които избират ръководните си органи и се самоуправляват: в промишлеността, в селското стопанство, в извънпроизводствената сфера, в това число в науката, в културата, в образованието, в здравеопазването, в търговските банки и така нататък.

Нашето общество достигна такава степен на зрелост, когато работническата класа, селскостопанските труженици, народната интелигенция могат да поемат тази историческа отговорност, да изпълнят тази историческа задача.

Очевидно е, че предаването на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване ще бъде крупна политическа проява и тя трябва да остане паметна в нашата история. Трябва да я осъществим по начин, който отговаря на революционната същност и на революционния заряд на голямото дело, с което сме се заели.

Предаването на социалистическата собственост за стопанисване от трудовите колективи ще активизира творческата изява на милионите хора у нас, ще импулсира младежта, ще разкрие с нова сила възможностите на нашия демократизъм, на социалистическия хуманизъм.

Този акт ще намери действен израз в подписването на колективните и на индивидуалните трудови договори. Но не с тези трудови договори, чието подписване беше започнало, а с договори от нов тип.

Както знаете, ние временно спряхме подписването на колективните трудови договори. Сега трябва да се съобразим с акта на предаването на социалистическата собственост за стопанисване от трудовите колективи, с правата, задълженията и отговорностите, които поемат и стокопроизводителите, и държавата. Разработват се типови проекти за колективни трудови договори и за индивидуални трудови договори за различните области на икономиката, на духовния живот и така нататък.

Става дума за трудови договори от нов тип, за договори, в които е вплътена качествено нова демокрация в развитието на нашето общество, за затваряне на цикъла на производството и възпроизводството във всички сфери върху основата на самоуправлението.

Нашият народ е подготвен за такова самоуправление. Разполагаме с материално-техническа база, за да го осъществим.

Политическата декларация, ако я утвърди Народното събрание, ще има и конституционно, и юридическо значение. Но, пак повтарям, решаващата практическа стъпка ще бъдат договорите, които ще се подпишат.

С новите договори всеки трудов колектив ще поеме икономически и юридически своите права, задължения и отговорности за стопанисване на поверената му от държавата социалистическа

Digitized by Google

собственост. От друга страна, държавата също ще поеме права, задължения и отговорности, с които ще гарантира условията за осъществяване на функциите на стопанина.

Накратко, с новите колективни договори ще се поемат взаимни задължения, взаимни гаранции и от собственика, и от стопанина на социалистическата собственост. Това е висш тип демокрация, защото тя няма да бъде едностранна, а двустранна.

По своите мащаби предаването на социалистическата собственост ще бъде нещо подобно на национализацията на промишлеността, на индустрията, на банките, на транспорта и така нататък. Разбира се, не в тази форма и не с тези задачи, които трябваше да решим с национализацията след победата на революцията.

Искам пак да отбележа, тук не става дума общонародната, социалистическата собственост да се превръща в групова собственост или пък в частна собственост. Нищо подобно! Дума да не става! Държавната собственост на този етап се запазва като единна общонародна собственост, но повече тя няма да бъде анонимна. Тази собственост се предоставя в социалистически форми на стопанисване, ще се стопанисва и умножава в интерес на народа, в интерес на обществото, в интерес на колектива, в интерес и на отделния човек.

Ще има ли трудности? Трудности, другари, ще има. Ще има обективни трудности, каквито и сега съществуват. Мога да изброя много такива трудности, които няма да изчезнат от един път.

Ще има организационни трудности. Ще има и субективни трудности — от неразбиране, от неподготвеност. Ще има хора, които ще пречат, които ще се мъчат да пречат. Ние знаем това. От опит го знаем.

Така че трудности от най-различен характер ще има. Но който се страхува от мечката, той не влиза в гората.

Ние не можем и няма да направим нито стъпка назад. В никакъв случай! Напред ще вървим!

Процесът на обновление е необратим!

На времето, когато извършихме национализацията, беше издигнат лозунгът „Няма лабаво"!

Струва ми се, че и сега всички трябва да разберем — няма и не може да има „лабаво" в по-нататъшното развитие на нашата социалистическа родина. *(Оживление, продължителни ръкоплъскания.)*

Като изграждаме самоуправлението, ние извършваме дълбоки промени в икономиката и във всички други сфери. Какво ще стане по-нататък и по-нагоре — в Министерския съвет, в Народното събрание, във висшия ешелон? Очевидно и там трябва да се приложат докрай принципите на самоуправлението, разбира се, с оглед на стратегическите задачи, които решава този ешелон.

Самите вие разбирате, че са необходими промени във функциите на тези органи. Примерно сега у нас всеки, който има, ако мога така да се изразя, пагон, може да взема решение. Един или друг отговорен другар, като отиде в даден завод, почва да нарежда: това правете, това не правете. Вземете даже вестниците,

Digitized by Google

радиото и телевизията: отишъл Тодор Живков или някой друг, разпоредил се какво да се прави, как да се направи. Но как може да се прави това занапред? Отсега нататък ще решава този, който разполага със средства. Щом нямаш пари, нямаш право да решаваш. *(Бурни, продължителни ръкоплясканя.)*

Собствеността ще бъде поверена на хората, те ще носят отговорност за нея, включително и съдебна. Може ли при това положение някой друг да дава нареждания за стопанската работа, а след това да се измъква? Стопанските въпроси ще се решават от хората в самите самоуправляващи се организации, като се почне от директора и се стигне до чистачката и портиера. Те ще решават.

Може ли Централният съвет на профсъюзите да реши какво ще се произвежда и какво не в Нефтохимическия комбинат? Или Комсомолът, или окръжният комитет да решават подобни въпроси? Ами те нямат пари, как така ще решават? *(Оживление.)*

Решават единствено тези, които разполагат със средства. Защото имат и права, имат и задължения, и отговорности, в това число носят и съдебна отговорност. Утре някои могат и да фалират. Кой ще носи позора? Активът, партийната организация, целият трудов колектив.

Ето защо никой от ръководните кадри няма право да взема решение вместо стокопроизводителите. Ние имаме право да изложим свои позиции, да участвуваме при формирането на колективните решения, но сами да вземаме решения и да нареждаме — това направете, онова не правете — такова право нямаме! Някои ръководни другари просто „пращят" от интелектуални възможности, от желание да вземат решение. Моля, нека тези интелектуални възможности да се използват, но само за съвети. Съвети всеки може да дава, но решения, щом няма пари, не може да взема никой, включително и генералният секретар на партията. Аз нямам пари, не мога да вземам решения за стопанската организация. *(Ръкоплясканя.)* Но като един от ръководителите на партията и на държавата мога да се изкажа, мога да развия свои концепции, мога да предложа решения за развитието на съответната област. Но това е съвършено друго.

Ето за това става дума — всеки трябва да си знае мястото! И тогава всичко ще си тръгне по закон божи.

Във връзка с това искам да напомня, че самоуправлението не отрича единоначалието. Ние ще го развиваме и ще го утвърждаваме и в условията на самоуправлението.

За обществените организации. Вече отбелязах, че Десетият конгрес на профсъюзите поставя началото на поредица конгреси на обществените организации.

Но, другари, какво ще решават тези конгреси?

На този въпрос сега аз няма да се спирам, тъй като след малко заминавам за Полша. *(Весело оживление.)* Бих им препоръчал само едно, нали акъл може да се дава — приземяване, приземяване! *(Бурни, продължителни ръкоплясканя.)* Нищо друго освен приземяване! Ликвидирайте бюрократизма и се приземете там, където работят и живеят хората! *(Продължителни ръкоплясканя.)* А „долу" не може да се отиде със сегашната бюрократична йерархия. С нея нищо друго не може да се прави

Digitized by Google

освен съвещания, заседания, ходене, мотаене. Нужна ни е принципно нова йерархия.

Някои ще кажат: другарю Живков, партията така ли ще остане, няма ли и в партията нещо да направите? Другари, ние решихме да поизчакаме. *(Весело оживление, ръкопляскания.)* Сега гледаме, ще се поослушаме, пък след това ще видим какво ще правим. Не зная какво смятат другарите от БЗНС, но ние ще изчакаме, ако ни отмине бурята, тогава да се преустройваме. *(Весело оживление.)*

Другари,

Ако трябва да отговорим що за политика е нашата, що за курс е нашият, можем да кажем: тяхна цел е човекът, човекът като труженик, човекът като творец, човекът като потребител. Човекът е, който създава благата. Ако ги създава, ще живее добре, ако не ги създава, няма да живее добре. Всичко зависи от нас, от хората. Други възможности да постигнем качествено нов социален живот няма. В края на краищата всичко е плод на труда. Тази истина е въплътена в съзнанието на нашия народ.

Скоро ще чествуваме 120-годишнината от рождението на Георги Кирков — Майстора, автора на „Дружна песен". Много съжалявам, че няма да участвувам в заключителното заседание на вашия конгрес, на което непременно ще запеете „Дружна песен".

Дружна песен днес да екне,
песен, песен на труда,
на сърца ни да олекне,
да живей, живей труда. *(Бурни продължителни ръкопляскания.)*

Труд, труд и пак труд! А всичко останало, което паразитира около труда, трябва да го премахнем, да му обявим война.
Труд, труд и пак труд!

Вярвам, че тъкмо Българските профсъюзи, достойни наследници на онези наши предходници, които извисиха труда като върховно благо, ще преосмислят незабравимата песен на Георги Кирков — Майстора.

— Да живей, живей труда! *(Бурни продължителни ръкопляскания.)*

Digitized by Google

СЪВРЕМЕННИ АКЦЕНТИ НА ЛИЧНАТА ОТГОВОРНОСТ И ДИСЦИПЛИНАТА В ПАРТИЯТА

проф. КИРИЛ ИВАНОВ

Едно от първостепенните условия за нормалното и възходящо развитие на партията и за да може да изпълнява функциите си, записани в Устава ѝ, е съзнателната дисциплина на комунистите. Тя е неделима от отговорността, която изразява дълбокото им осъзнаване на правотата и целесъобразността на целите и задачите, които партията си поставя, на политиката ѝ и необходимостта от лично участие на всички комунисти за тяхното осъществяване.

Значимостта и актуалността на дисциплината и отговорността са отразени в Отчета на Централния комитет на партията пред Тринадесетия конгрес. В него се подчертава: „С неотслабваща сила следва да продължи **борбата за укрепване на дисциплината и повишаване на отговорността в работата**"[1]. Те са първостепенно изискване на преустройството на партийно-организационната дейност.

В борбата за по-висока дисциплина и отговорност партийните комитети и организации решават редица проблеми, използват комплекс от форми и методи и средства. Ние се спираме на онези от тях, които сега излизат на преден план, на които пада ударението в партийния живот. Но преди това се налага накратко да се разкрият обективните обстоятелства, които засилват значимостта на личната отговорност и дисциплината на комунистите в **съвременните условия.**

ОБЕКТИВНА НЕОБХОДИМОСТ

Необходимостта от повишаване отговорността и дисциплината на партийните членове се обуславя преди всичко от нарастващата ръководна роля на партията в етапа на изграждане на развито социалистическо общество. Тя е обективна закономерност, но се реализира чрез дейността на всички структурни звена на партията и на членовете ѝ. Те не получават никакво предимство пред безпартийните, а се увеличават задълженията и отговорността им. Силата на партията, цялата ѝ творческа и градивна енергия, нейната ръководна роля се проявяват най-вече чрез социалната активност на комунистите. А активността им в изпълнението на партийната политика е най-точният критерий за степента на тяхната дисциплина и отговорност. Органическата взаимозависимост на дисциплината, отговорността и ръководната

[1] Отчет на Централния комитет на БКП пред Тринадесетия партиен конгрес, Партиздат, с. 143.

Digitized by Google

роля на партията характеризира отговорността и дисциплината на комунистите не само като вътрешнопартиен, но и като общонароден проблем.

Повишените изисквания към дисциплината и отговорността на комунистите са пряко свързани със стратегическия курс за органическо съединяване предимствата на социализма с използване на последните постижения на научно-техническата революция, на върхови технологии. Те повеляват стриктно да се спазват определените норми, операции, процедури, технологии. Изискват прецизност и високо чувство за отговорност. В решението на Политбюро на Централния комитет на партията във връзка с аварията в Девня се отбелязва, че тя е резултат главно на неспазване на нормативните документи, на нарушаване на производствената технология и дисциплина. Освен това техническата въоръженост на социалистическия труженик значително повишава стойността на неговото работно време.

В документите на партията, в които се аргументира задачата за постигане на високо качество и висока ефективност във всичко и навсякъде, също твърдо се изтъква необходимостта от дисциплина на всеки трудещ се. Високото качество в значителна степен зависи от съзнателното отношение на хората към възложената им работа, от чувството им за отговорност пред колектива, партията, обществото.

Нарастването на дисциплината и отговорността е вследствие и на засилената взаимовръзка и взаимозависимост между всички сфери и структури на нашето общество в етапа на строителството на развито социалистическо общество. Те са толкова силно изразени, че само едно звено ако не изпълнява ритмично и качествено договорните си задължения, се затрудняват, а понякога се поставят и в невъзможност, друго или няколко звена да изпълняват плановите си задачи. Дисциплината на един трудов колектив е предпоставка за спазване на дисциплината от други колективи.

Изследвания на партийния комитет в стопанския комбинат „Балкан" в Ловеч показват, че ако се намали загубата на време поради лоша организация на труда и нарушаване на дисциплината само с 40 на сто, то с това се ликвидира недостигът на работната ръка. Както виждаме, спазването на дисциплината е сериозен трудов ресурс, който става остър проблем за много предприятия, стопанства.

Борбата против отрицателните явления е борба и за дисциплина и отговорност, борба против нарушенията на утвърдени правила, принципи, нормативни документи, против нарушенията на социалистическия морал и законност.

Самоуправлението на трудовите колективи изисква личната отговорност на всеки негов член. Той има задължение сега не само да изпълнява трудовата норма, но като стопанин на социалистическата собственост да бъде непримирим към лошокачествената продукция, против бюрократичните прояви. Кой друг, ако не комунистът, авангардът на трудещите се ще показва пример на съзнателно и активно участие в органите на самоуправление! Активността на комунистите е необходима, за да може да се утвърждава самоуправлението на трудовите колективи и те да се превръщат в действителни стопани на социалистическата собственост, да съчетават в своята дейност държавните и колективните интереси.

Digitized by Google

Отговорността и дисциплината са неделими и от инициативата, предприемчивостта и творчеството в дейността на комунистите. Те не дават покой на мисълта им, предпазват ги от успокоение и задоволяване от постигнатите успехи, насочват ги към търсене и намиране на по-ефективни решения на проблемите. Можем да се съгласим с авторите, които утвърждават, че 50 на сто от това, което е необходимо за постигане на определена цел, е налице при положение, че на изпълнителите е ясна задачата и те са с високо чувство за отговорност. И тази страна на отговорността сега придобива особена значимост. Използването на последните постижения на научно-техническата революция, на прогресивни технологии на наш и чужд челен опит е новаторско дело. Тринадесетият конгрес на партията записа в Устава като задължение на комуниста да внедрява челния опит, да развива и подкрепя всичко ново и прогресивно, да се бори против застоя. Една от уставните задачи на първичната партийна организация, записана от Тринадесетия конгрес на БКП, е да бъде носител на новото. Защото осигуряването на качествен растеж във всички сфери на обществото изисква ярко изразено творчество и новаторство в изпълнението, формирането на нов тип дисциплина. Такава дисциплина е условие за комунистите да могат да бъдат начело на обновителните процеси във всички сфери, да съдействуват за формиране на климат за творчество, инициатива и дръзновение в партийните организации и трудовите колективи.

По-нататъшното нарастване на ръководната роля на партията, качествено новите задачи, засилената взаимовръзка между отделните структури на обществото, творческият характер на съвременния труд придават изключителна значимост и актуалност на отговорността, реда и дисциплината —**„една от неотменимите обществени основи на живота“**[1].

Отговорността и дисциплината на комунистите винаги са имали две взаимосвързани същностни страни. Отговорност за изпълнение на лично възложени задачи, за поведение и съответствие с Програмата и Устава на партията и за състоянието и дейността на първичната партийна организация, на трудовия колектив, на партията изобщо. Комунистът активно участвува и развива дейност сред трудещите се, за да им разяснява политиката и решенията на партията, да ги увлича в активно участие за изпълнението им. Критерии за авангардната роля на комунистите, изтъква другарят Тодор Живков, е **„също така колко хора е въвлякъл в общия подем, как е съдействувал да се осигурят необходимите условия за пълното разгръщане на силите и за увеличаване на приноса на неговите другари от трудовия колектив“**[2]. Тази страна на авангардната роля на комуниста е с нарастващо значение във връзка със задачите за ускорено овладяване на научно-техническия прогрес и за постигане на високо качество. Сега те се решават съобразно обективната закономер-

---

[1] Т. Живков, Встъпително слово и Заключително слово пред Тринадесетия партиен конгрес, Партиздат, 1986, с. 37.

[2] Т. Живков, Проблеми и подходи на изграждането на зрелия социализъм в НР България, Партиздат, С., 1984, с. 223.

Digitized by Google

ност за нарастване ролята на народните маси като творци на историята и разгръщането на социалистическата демокрация. Необходимо е партията да се опира най-широко на творчеството, енергията и мъдростта на народа. Оттук е и задължението на всеки комунист да разгръща постоянно ефективна идейно-политическа дейност за изясняване на поставените задачи за разпространяване на нови почини, да обучава младите работници, да развива дейност за възпитанието на членовете на колектива, които систематически не си изпълняват задълженията, да играе ролята на наставник.

С промените в Устава, направени на Тринадесетия партиен конгрес, още по-релефно са отразени ролята и отговорността на комуниста като политически ръководител и организатор на трудещите се.

Не предизвиква спор и особената, много по-голяма отговорност на комунистите, които изпълняват ръководни функции. Тя пряко произтича от широките им правомощия и от по-големите им възможности за решаване на проблемите. Те са първостепенен фактор за създаване на благоприятна обстановка за разгъване творческата енергия на колектива. Актуалната значимост на климата има своя ярък израз в документите на Тринадесетия партиен конгрес. Успешното решаване на качествено новите задачи в тях пряко се свързва със създаването на нов икономически, политически и идеологически климат в страната.

Отговорността и дисциплината на редовите и ръководните комунисти сега безспорно ще се преценява главно по дейността им за внедряване на последните постижения на научно-техническия прогрес, на челния опит и постигането на тази основа на високо качество и ефективност, участието им в самоуправлението на трудовите колективи.

ПРЕДПОСТАВКИ

Като основни елементи на демократическия централизъм дисциплината и отговорността на комунистите са неделими от вътрешнопартийната демокрация. И напълно основателно в модела на окръжния комитет на партията във Велико Търново за повишаване личната отговорност на комунистите за високо качество централно място заемат проблемите за по-нататъшното развитие на вътрешнопартийната демокрация. Въз основа на нея се формират отговорността и дисциплината, а те от своя страна осигуряват реализирането на волята на мнозинството в единни, конкретни практически действия на комунистите. В изискването за строга партийна дисциплина, за безусловно изпълнение решенията на партийните органи В. И. Ленин не вижда „никаква власт освен властта на собственото обединение на комунистите“[1]. Партийната дисциплина приема формата на **самодисциплина.**

За по-нататъшното развитие на вътрешнопартийната демокрация Тринадесетият конгрес на партията поставя акцент върху необходимостта **от строго съблюдаване на правата, задълженията и отговорността на партийните членове, органи и органи-**

[1] В. И. Ленин, Пълни събрани съчинения, том 39, с. 17.

Digitized by Google

зации. Само при наличието на равноправие между комунистите, на строго спазване на уставните положения може да има действителен диалог в партията, борба на мнения за постигане на най-високи успехи от изпълнението на партийната политика. С използването на своите права при обсъждането, вземането и изпълнението на решенията комунистите са съпричастни в живота и цялата дейност на партийната организация. На тази основа се поражда и развива отговорността им.

Да се постави акцент върху строгото съблюдаване на правата на партийните организации и членове основание са редица факти за нарушаването им. То се върши с честото регламентиране на дневния ред на партийните събрания и на заседания на бюрата на първичните организации. Стеснява се възможността им сами да определят с кои проблеми да се занимават, да проявяват самоинициатива и самостоятелност, каквито са изискванията на Устава на партията. Не са съвсем редки и случаите да се изземват права на първичните организации и комунистите при разглеждане партийното положение на провинили се членове на партията. В отчетните доклади на окръжните контролно-ревизионни комисии се дават цифри, от които се вижда, че процентът на наказаните комунисти от партийните комитети не е малък. За Софийската окръжна партийна организация през 1984—1985 г. той е 31, а за същия период за Коларовската районна партийна организация е 36,6.

Правата на първичните организации във връзка с партийното положение на комунистите се изземват поради погрешното разбиране за запазване престижа на пагона. Нарушава се Уставът и когато разглеждането на партийното положение на комунист се мотивира с необходимостта бързо да се реагира на консумирано от него престъпление и той следва да бъде подведен под съдебна отговорност.

Има изземване на правата на комунистите и в случаи, когато партийното бюро вместо събранието решава важни проблеми. Лишаването на първичните организации да упражняват своите права се извършва и поради неоправдано неверие в силите им, че те могат да вземат правилно решение при обсъждане на партийното положение на комуниста, най-вече ако той заема ръководна длъжност. Забравя се утвърдената в практиката истина, че доверието поражда отговорност и предприемчивост. Практическият извод е: твърдост и настойчивост за изпълнение от партийните членове на своите задължения, но и да се създават всички условия те да могат да упражняват правата си.

Контролът и взискателността винаги са оказвали възпитателно въздействие. Острието на контрола сега се насочва против средната позиция на комунистите. Към тези, които се задоволяват със средно изпълнение на трудовите и другите си задължения. Както се казва: „В опашката не стоят, но и към челните редици не се стремят". Преустройството, което искаме да извършим, изискването за революционно мислене и действие не се постигат със средна, а с активна и творческа жизнена позиция. Обект на контрола и критиката са и онези комунисти, които се задоволяват само с изпълнението на възложените им задачи. Често те оправдават безразличието си към общото дело с това, че не могат нищо да изменят, че те са „малки" хора, а проблемите трябва да се решават от други. Членството в пар-

Digitized by Google

тията е несъвместимо с равнодушието. На прицела на контрола са и ръководителите, които проявяват либерализъм и за сметка на обществените интереси печелят престижа на добри ръководители, на добри хора.

Специално внимание заслужава контролът от долу. „Ценна е всяка реална крачка към по-широка гласност, към засилване на контрола от долу."[1] При него влиза в действие общественото мнение, което е силен дисциплиниращ фактор. Ето защо задачата е всички форми и средства да се използват за действителен контрол от долу. Доказана е ефективността да се разглеждат отчетите на ръководителите и на редовите комунисти на открити партийни събрания. Авторитетът на контролната функция на първичната партийна организация се поддържа и се издига, когато тя завършва с прилагане на определени мерки, с чието изпълнение настъпват положителни промени. Една от причините в някои първични организации и трудови колективи отговорността и дисциплината да са дефицитен „артикул" е, че проверката и контролът не завършват с определени преценки и с оглед на тях да се взимат конкретни мерки, а въпросът нерядко се изчерпва само с констатации, проявява се либерализъм.

За либерализма на първичните организации при нарушаване на дисциплината говорят и фактите, че много често остават без внимание безпричинни отсъствия на комунисти от партийни събрания. Не се съобщават поименно отсъствуващите и причините. Събранието да преценява дали те са уважителни или не. Ще прозвучи невероятно, но в протокола на партийно събрание на първична организация в завод „Аврам Стоянов" — Михайловград, станало през февруари 1986 г., е записано, че не е потърсена отговорност от комунист, който е отсъствувал на 12 събрания през годината. И още по-тревожно е, че от протокола не личи, че случаят незабавно трябва да се разгледа. Този и други подобни случаи са в противоречие с постановката на Тринадесетия конгрес да се вземат по-решителни действия от партийните и държавните органи в случаите, когато се нарушават уставни положения, допускат се слабости и недостатъци.

Контролът на партийното събрание, на партийната група и партийното бюро постига целта си, когато той включва в силни обороти **самоконтрола.** Ясно е, че първичната организация няма възможност постоянно да наблюдава и контролира отделните комунисти. В повечето случаи партийният член сам трябва да преценява как да постъпва в различните ситуации и да дава оценка на действията си. Самоконтролът е равносметка на резултатите от дейността на комуниста, която той сам си прави, монолог със собствените разбирания и морални ценности. Комунистът да бъде строг прокурор и справедлив съдия на самия себе си. Равносметката ще преценява и дела му за недостатъците в партийната дейност, за отрицателните явления в трудовия колектив. При всички случаи тя се прави с критериите на Тринадесетия партиен конгрес и тук пример, образец на самоконтрол, на самокритичност са преди всичко ръководните комунисти.

Действителен самоконтрол трудно се прави. Най-трудна е победата над себе си. Такава е психическата нагласа на всеки човек, че той по-лесно вижда сламката в чуждото око, а по-

[1] М. Горбачов, По ленински път, Партиздат, С., 1985, с. 507.

Digitized by Google

трудно гредата в своето. Но без такава равносметка не може да се извърши дълбоко и всеобхватно преустройство в стила на мислене, работа и ръководство. И, второ, критичната равносметка над себе си дава на комуниста морално право да бъде взискателен към другите.

Гласността и публичността са друг лост в арсенала от средства на първичните партийни организации за издигане отговорността и дисциплината на комунистите. С допълненията, които направи XXVII конгрес на КПСС, гласността е записана в Устава като принцип в партийното строителство наред с демократическия централизъм и личната отговорност. В Устава на нашата партия гласността и публичността са записани като елемент на демократическия централизъм.

Своевременната информация за работата на партийните органи е свидетелство за доверието им към комунистите, за уважението към техния ум, опит, способност да решават проблемите. Широката гласност фактически е откровен диалог на партията с комунисти и трудещи се. Партийните органи казват истината за своята дейност и резултатите от нея. На свой ред комунистите и трудещите се непосредствено и чрез средствата за масова информация изказват своето мнение, правят предложения, критични бележки и оценки. Те са обективни факти, за да могат партийните органи да знаят отношенията на народа към тяхната дейност. Широкатa гласност и публичност в дейността на партийните органи и организации имаме тогава, когато с пълен глас се казват успехите, но и недостатъците.

Широката гласност в работата е много важно средство против проявите на бюрократизъм, нарушаване на законите и нормите на нашето общество. Тя задължава преди всичко много задълбочено да се подхожда при вземането на решения и при организацията за тяхното изпълнение. Трудно ще се намери ръководител, който ще излезе пред трудовия колектив, за да го запознава с нецелесъобразно взето решение или с незадоволително изпълнен план. Гласността и публичността имат силно изразена превантивна и възпитателна функция. Тя се потвърждава от редица случаи и от практиката на партийните комитети и организации. Бюрото на първичната организация в поделение „Н" осъществява мерки за активизиране на комунисти при обсъждането на проблемите на събранието на организацията, води и индивидуални разговори, но съществени резултати не се получават. Те се постигат, след като партийното бюро на видно място излага списък на комунистите и срещу името на всеки отбелязва на кои събрания се е изказал или е мълчал. Бюрото на окръжния комитет на БКП във Велико Търново преценява като твърде резултатен опита на партийните организации в Завода за ремаркета в гр. Елена и в стопанския химически комбинат „Свилоза" в Свищов чрез табла и екрани редовно да информират колективите за успехите и слабостите им за постигане на висококачествена продукция. Социологическите изследвания потвърждават значителната роля на конкретната информация за повишаване активността на трудовия колектив.

В наши дни, когато са създадени по-добри възможности за задоволяване потребностите на хората, активното творческо отношение на комунистите, трудещите се към своите задължения, а то обективира отговорността и дисциплината им, е в зависи-

Digitized by Google

мост от условията на труда, справедливото определяне на размера на възнагражденията, от климата, обстановката в първичната партийна организация и колектива. Във връзка с това заслужава внимание и размисъл резултатът от едно социологическо изследване, направено в началото на годината в комбинат „Аврам Стоянов" Михайловград. Повечето от половината от анкетираните комунисти са отговорили, че те не проявяват активност на партийните събрания, защото не са убедени, че ще настъпят положителни промени по обсъжданите въпроси и съвсем основателно комбинатският партиен комитет насочва усилията си за издигане ролята на **партийните събрания като фактор за социални промени.**

В Устава на нашата партия с промените, направени на Тринадесетия конгрес, се записа като една от основните задачи на първичните партийни организации и грижата им за социалното развитие на колектива. Наличието на уставна норма в това отношение не само им налага по-голяма отговорност, но дава основание и за по-голяма активност и настойчивост пред съответните партийни и стопански органи за задоволяване на обикновените нужди и потребности на трудовия колектив, които не са по силите и възможностите на самата първична организация. Изтъкваме необходимостта от настойчивост, защото на задачите за социалното развитие на трудовия колектив далече не се отделя необходимото внимание. Считат се за второстепенни. За тяхното пренебрегване не се търси отговорност и обективните причини са под ръка. Вярно е, че нерядко решаването на социалните проблеми се спира от централни планови и финансови органи. Пренебрегват или забравят, че икономическите и социалните проблеми трябва да се разглеждат в интегрално единство от горе на долу и обратно. Знаем, че не е лесно да се разрешават социалните проблеми, но без това първичната партийна организация не може да се проявява като действителен представител на трудовия колектив в партията, да очаква висока отговорност и активност от комунистите и трудещите се в изпълнение на задачите.

След XXVII конгрес на КПСС все повече се утвърждава като един от основните критерии за дейността на партийните организации и комитети грижите им за осъществяване на силна социална политика. По решение на партийни организации в редица предприятия се провеждат по определен план „зелени планьорки", на които се разглеждат и решават само социални проблеми. Създадени са стаи и цехове на здравето, в които значително се намалява умственото и физическото напрежение. На остра критика най-вече се подхвърлят отрасловите отдели на областните партийни комитети, които продължават да се интересуват само от изпълнението на плана, а пренебрегват решаването на социалните и битовите проблеми на колективите.

Импулс за повишаване творческата активност на комунистите за изпълнението на задачите е и **справедливата оценка на дейността и поведението им.** Положителната преценка пришива, а несправедливата пречупва крилете на инициативата и предприемчивостта на хората. Защото човекът е твърде чувствителен към обществената преценка — мнението на обществото. Изследванията показват, че положителният ефект на обществе-

ната присъда е с 8—12 на сто по-висока от административните наказания.

Правилната преоценка е особено необходима в условията на осъществяване на научно-техническата революция, използването на нови технологии и челен опит. Не всички новаторски начинания могат да бъдат сполучливи. Носителите на новото, партийните членове и кадри, които се изявяват с нови и смели инициативи, се сблъскват с шаблона и консерватизма, застават пред бюрократични бариери. Тук именно партийните комитети и организации имат задължението твърдо да подкрепят новаторите. Справедливата преценка на тяхното новаторство е силен подтик, за да бъдат те доведени до успешен край. Тя засилва решимостта им да поемат отговорността и за целесъобразен риск. **„Сега е нужно цялата партия да възпитава у всички внимателно и грижовно отношение към инициативните, скромните и деловите дейци и труженици, които без шумотевица вършат своята работа и реално допринасят за успеха на партийната политика.“**[1]

В тази връзка с нов критерий се преценява дееспособността на партийната организация. Не липсата на конфликти, сблъсъци в тях, а наличието на здрава и принципна борба против старото, готовност последователно и неотстъпно да се воюва за интересите на обществото. Необходимо е в много по-голяма степен да се използва стимулирането в партийния живот и партийното ръководство на трудовия колектив. Опитът потвърждава положителното въздействие на стимулите, на поощренията. В добрите колективи наградите и стимулите преобладават над наказанията. В изоставащите броят на наказанията значително е по-голям от поощренията. Знаем, че много са начините и формите за стимулиране на комунистите и то не само морално, но и материално. Изводът е да критикуваме комунистите за неизпълнение на задачи и поръчения, за липса на прояви на самодейност, за нарушаване на партийните норми, но да не пропускаме публично да изразим признание за примерната им дейност и поведение, да кажем поне добра дума за добрите им дела.

— — —

Високите изисквания за дисциплина и отговорност, които партията предявява към комунистите, се определят преди всичко от качествено новите задачи, които тя решава сега във всички сфери на обществения живот. Но и комунистите сега поставят нови изисквания към партията, към нейните органи и организации. Дълбокото осъзнаване на диалектиката във взаимоотношенията между партията и членовете ѝ сега са основата и стартът за издигане отговорността и дисциплината на комунистите на височината на конгресните задачи, които партията и народът претворяват в конкретни дела.

---

[1] Т. Живков, Проблеми и подходи на изграждането на зрелия социализъм в НРБ, С., с. 217.

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

Нови условия — нови взаимоотношения

ДИМИТЪР ПЕТКОВ

Навлизането на страната в етапа на изграждането на развития социализъм и на овладяване на съвременните постижения на научно-техническата революция предизвикаха дълбоко преустройство в цялото общество. „Провеждайки и обогатявайки в новите условия априлската линия, трябва да извършим нов прелом, да се преустроим коренно във всички сфери, във всички направления на нашата дейност."[1]

Така е поставена сега задачата. Такова преустройство е предвидено и в решенията на Тринадесетия конгрес. То вече започна в основните звена на нашето общество — в трудовите колективи. Във връзка с това с цялата си острота и пред теорията, и пред практиката възникна въпросът — какви изменения се налага да се извършат в дейността на партийните организации в предприятията и заводите в условията на самоуправлението. В много отношения налагащите се изменения са очертани в измененията и допълненията в Устава, в Тезисите на Тринадесетия конгрес, в други документи на партията. Но все пак по този въпрос теорията тепърва ще си казва думата. Социалната практика в промишлеността не е предоставила достатъчно материал за научно обобщение. Но върху основата на досегашния опит и на теоретическите разработки на науката партийно строителство ще се опитаме да размишляваме по някои от нововъзникващите въпроси.

В коренно изменени условия

Известно е, че трудовият колектив е основното звено в системата на социалистическото общество, където хората извършват трудовата си дейност, задоволяват основните си икономически, духовни, социални и други интереси и потребности и осъществяват решаващата си роля като творци на историята.

Това определя и важното място на първичните партийни организации като основа на партията и тяхно политическо ядро. В процеса на сложните диалектически взаимоотношения между тези две основни звена се осъществява преди всичко тясната връзка на партията с трудещите се и се гарантира реализацията на нейната историческа роля и политика. Затова в започналото дълбоко качествено преустройство основно значение има преустройството в трудовия колектив и в първичната партийна организация.

В последните години и особено след Тринадесетия конгрес на партията бе поставено началото на поврат към разширя-

[1] Т. Живков. Някои съображения във връзка с Януарския пленум на ЦК на КПСС, С., 1987.

Digitized by Google

ване на пряката демокрация. Този процес, който е още в началото си, в условията на стопанските организации се изрази в законодателното утвърждаване на самоуправлението на трудовите колективи. Това е важна част от коренните промени в обществените отношения, от елементите на качествено новия растеж във всички сфери на живота, който нашата партия утвърди като свой стратегически курс до края на века.

Този поврат е закономерен резултат от цялото наше досегашно развитие. Той отразява достигната степен на зрелост и социална еднородност на нашето общество и отговаря на идейно-политическото и професионално-културното равнище на трудещите се. В стремежа си по-пълно да използва главното предимство на социализма, изразено в обществения закон, че творци на историята са народните маси, нашата партия продължително време търси по-съвършени средства, за да открие простор за неговото по-пълно действие.

Социализмът предоставя обективни възможности за най-пълно проявление на тази роля на трудещите се. Това е една от главните предпоставки за огромните постижения на нашата страна в условията на новия строй. Но при установените отношения на прекомерен централизъм трудовите колективи имаха ограничени права да решават някои основни въпроси от своя живот, бит и дейност, което естествено се отразяваше отрицателно на нашето развитие. Това положение стана нетърпимо, когато пристъпихме към коренно изменение на производителните сили въз основа на постиженията на научно-техническата революция. Известно е, че съответствието между производителните сили и обществените (производствените) отношения осигурява простор за развитието на обществото. Научно-техническата революция се нуждае от изменени обществени отношения и от нараснала роля на колективите. Самата тя е плод на най-масово творчество на народа, а овладяването на постиженията ѝ зависи изцяло от нагласата, подготовката и отношението на милионите трудещи се. Поради това революционните промени, предизвикани от научно-техническата революция, засегнаха дълбоко цялото общество и тяхна сърцевина стана демократизацията, а тяхна главна част е разширяването на икономическата демокрация. Затова самоуправлението е закономерен резултат от развитието на социалистическото общество.

За разрешението на този възлов въпрос партията намери теоретически отговор в постановката за **държавата като собственик и трудовия колектив като стопанин на социалистическите средства за производство.** Започналото практическо осъществяване на качествени промени в демократизирането на обществения живот и въвеждането на самоуправлението е конкретна реализация на тази новаторска постановка.

То издига колектива в ролята на активен субект на управлението. Той вече е законодателно упълномощен от Кодекса на труда и Правилника за стопанската дейност да решава широк кръг основни въпроси на предприятията, стопанските, научните и други звена. Следователно коренно изменящите се условия се характеризират преди всичко с качествените промени в новата роля на колектива. Като започна да овладява

Digitized by Google

тези свои функции, той заема мястото си на важно звено в социалистическата система на управление.

Могат ли при тези условия да останат неизменни ролята и мястото на първичната партийна организация? На своя Тридесети конгрес партията даде отговор на този въпрос. Такова дълбоко революционно обновление в обществото не може да не засегне и водещата му сила. Нещо повече. Тъй като тя трябва да го ръководи, резултатите от преустройството ще зависят най-вече от това, доколко тя ще съумее най-напред да промени себе си. Тези промени са обосновани както в Доклада на Централния комитет, така и в Тезисите и в изменията и допълненията на Устава. Те отразяват обективния закон за издигане ръководната роля на партията. Изменията засягат в една или друга степен всички страни на живота на първичната партийна организация. В най-обобщен вид те могат да се изразят в следното: щом трудовият колектив придобива законодателно регламентирани правомощия и значителна самостоятелност да решава най-важните свои въпроси, това, естествено, се отразява и върху ролята на партийната организация. Нейните задачи на политически ръководител стават още по-отговорни. Съвсем естествено се налага да се издигне нейната самостоятелност, инициатива и отговорност, което е регламентирано в Устава, да се изменят подходът, методите, средствата на работа. Така тя ще усъвършенствува способността си при новите условия успешно да направлява дейността на колектива, да разгръща и включва в действие всички негови творчески сили, да осигурява условия той да упражни по най-ефективен начин своите правомощия. Това е едно от главните условия за цялостното изпълнение на стратегическата линия на партията.

Какви да бъдат тези промени и каква е тяхната дълбочина, за да отговаря на стратегията за качествено нов растеж във всички области на нашия живот?

Когато в първите месеци след конгреса на срещи с партийни работници започна разговор по преустройството на партийната работа, мнозина го посрещнаха едва ли не като академична дискусия. Дори имаше такива запитвания: може ли да се прави качествено преустройство в тази дейност, след като тя се основава на проверените в живота ленински принципи и норми на партиен живот? Не става ли дума само за отделни подобрения, усъвършенствувания, за търсене на някои нови форми? Трябваше да дойде първата проверка на един от елементите на самоуправлението — изборът на ръководните кадри в предприятията, за да стане ясно: обстановката се изменя коренно и много от досегашните методи, подходи, форми за упражняване на авангардната, ръководната роля на партийните организации трябва сериозно, дълбоко да се изменят, за да се приспособят към новите условия. Съобразно с тях придобиват друг характер и взаимоотношенията ѝ с трудовия колектив.

Политически гарант на самоуправлението

Самоуправлението е един от главните елементи на качественото преустройство на нашето общество. От това произтича и първостепенната задача

Digitized by Google

на партийната организация, поставена от конгреса — тя да осигури необходимите политически условия за неговото утвърждаване. Да му бъде политически гарант.

Ако разкрием дълбокия смисъл на тази задача, можем в общи линии да я определим така: партийната организация със своето водещо място и авторитет има решаващата роля за превръщането на самоуправлението в реалност. То ще изяви своята сила, ако се включи в действие творческият потенциал на всеки труженик в решаването на проблемите, свързани с научно-техническия прогрес в цялостното социалноикономическо и духовно развитие на колектива. От това произтича, че в центъра на дейността ѝ следва да бъде човекът — ето я и главната насока на партийната дейност. В това като че ли няма нищо ново, тъй като работата с хората винаги е била сърцевина на дейността на партията. Кое тогава е новото? То произтича от целите, които си поставя обществото, и от новите задачи на социалистическите труженици. Преди всичко става дума за идейнополитическата и професионалната им подготовка, за да осъзнаят и овладеят новата си социална роля и отговорност на творци и внедрители на техническия прогрес, на участници в управлението. Постигането на такава нова подготовка, нова нагласа и нова роля изисква и съответна промяна в подходите към човека, в средствата за въздействие, във формите и методите, в стила на работа. Налага се специално внимание към онези средства, които подтикват и стимулират човека, за да се включат в действие и да се откриват и отстраняват всички бариери, пречки, които могат да ограничат творческата инициатива. Така ще се създават субективните и обективните условия не само за формално участие в колективните органи за самоуправление, а за творчески принос в обновяването на обществото. Оттук и главното изискване — да се издигне политическият характер на дейността по нов начин да се види и осъществи съдържанието на политическия подход. Като осигури такава социална роля на личността, отговаряща на съвременните потребности, партийната работа ще изяви най-пълно своята преобразуваща функция.

Изпълнението на тази важна политическа роля изисква да се концентрира острието на цялата дейност на партийната организация към многообразните и сложни въпроси, поставяни от самоуправлението.

Но има и по-конкретни мерки, чрез които тя може да окаже необходимото въздействие, за да гарантира пълното и точно функциониране на самоуправлението, за да изяви то своите предимства в ускореното развитие на предприятието и в по-бързото и цялостно задоволяване на материалните, социалните и духовните нужди на колектива. Всичко това е свързано с качествени изменения в съдържанието на работата на партийната организация, с отговорността и инициативата и отношенията ѝ с по-горните партийни органи, с усъвършенстване на основните ѝ функции, с изменения във формите и методите на действие.

Както всяко ново нещо, първото изискване е да се разбере добре същността на самоуправлението. По този въпрос нашата партия вече е предоставила значителни теоретически разработки в редица документи, в

Digitized by Google

изказвания и лекции на другаря Тодор Живков, в Кодекса на труда и Правилника за стопанската дейност. На основата на теоретическата разработка за собственика и стопанина и на Кодекса на труда започна интензивна идейно-политическа работа както в системата на учебната година, така и в икономическото обучение и чрез колективния и индивидуалния диалог в първичните трудови колективи. В такъв откровен диалог инициаторите на движението за превръщане на колективите в грижовни стопани на социалистическата собственост партийните организации в химкомбината във Видин и в комбинат „Васил Коларов" във Варна помогнаха на колективите да осъзнаят и разберат своята нова роля. Там се родиха много идеи как теоретическите разработки да бъдат реализирани в практиката. Съгласувано с ръководствата на обществените организации, партийните комитети разработиха система от условия и методически правила. Те подпомогнаха трудовите колективи да си уточнят взаимоотношенията, правата и отговорностите, произтичащи от новите условия. Така идеологическата работа в тези колективи помогна да се формира необходимото ново масово обществено съзнание, политическа и нравствена култура, да се възпитава чувство за отговорност, дух на колективизъм, да се разбере новаторската политика на партията и се направят реални стъпки в утвърждаване на самоуправлението.

Примерът на челните предприятия показва, а новите задачи, произтичащи от самоуправлението, налагат да се изяви ярко изискването на Тринадесетия конгрес идеологическата работа да стане средство за ефективен диалог на партията с трудещите се, да се издигне нейната социално-преобразуваща роля. Тя да се свързва не само с новите постановки, но и с трудностите, противоречията, с факторите, които благоприятстват и които спъват новото.

Практиката на челните колективи показва обаче, че не бива да се разчита само на идеологическата работа и на действието на механизма за планиране, за да се разгърне творчеството на хората като висша изява на ролята им на стопани. Нужни са още и други — организационни и организаторски предпоставки, включване на различни средства за обществено и социално-психическо въздействие, за материално и духовно стимулиране. Като преки организатори на масовата творческа инициатива в практиката се родиха нови обществени органи в първичните колективи — бригадните технико-икономически съвети, бригади, клубове, програмни и други колективи за технически прогрес.

От стопанските ръководители зависи твърде много новите форми на участие на работниците във вземането на решения да се утвърдят. На тях се налага сега да преустроят радикално своя стил и методи на управление. В качеството си на политически стопанин партийната организация разполага с много средства, за да помогне, да ускори и да контролира този процес на преустройство на кадрите, за преодоляване на бариерите, които могат да възникнат в него.

Практиката, която имаме с насрещното планиране, показа тази необходимост. Въпреки натрупания през това време по-

Digitized by Google

ложителен опит в активизиране на колектива в планирането, в разкриването на резервите, на много места не се постигна прелом в тяхната роля. Между причините за това особено изпъкват две. От една страна, поради запазване на стария стил на управление и изземване функциите на предприятията от висшестоящи ръководни стопански органи се ограничи възможността и отговорността им да поемат новите функции.

Примери на пряко разпореждане от горе по въпроси, които са от компетенциите на предприятията, има и сега. Те няма да изчезнат от само себе си. От друга страна, в самите предприятия стопанските ръководители и в бъдеще също е възможно да продължат да работят с тесен кръг специалисти. Това ограничава реалното участие на трудещите се в разкриване на резервите и в оползотворяването им в направлението. Сега вече няма насрещен план. Въз основа на информацията на държавния план (и когато се налага — на държавните поръчки) и чрез договорни взаимоотношения с доставчици и потребители колективът ще изработва сам своя план.

Това дава по-добри юридически гаранции за утвърждаване на неговите функции. Но ако работата свършва с формално гласуване на предложения план, без да се постигне замисълът — негов творец да бъдат хората, истинско самоуправление няма. Практиката е показала, че не може да се очаква всичко да се реши автоматично, без борба. Поради това темата на взаимоотношенията на ръководител и колектив следва постоянно да обогатява съдържанието на партийните събрания и заседания. Така може да се осмисля и оценява обстановката, да се изменя тя, да се осигури на дело раздвижването на дълбоките творчески пластове на колективите. Без такава намеса самоуправлението няма да стане реалност в своя истински, преобразователен смисъл. Досегашният път на управление чрез администриране и ведомствено-отраслова ограниченост изисква по-малко усилия. Но тя не дава максималния резултат, а най-често пречи на работата. Повечето ръководители имат наслоени навици и няма да им е лесно да скъсат изведнъж с тях. Има и дейци, които трудно ще се разделят с вече усвоени права те да вземат решения. Без ситемна помощ, без ефективен контрол и когато се налага, без решителна намеса, те няма да могат да се преустроят.

Самоуправлението изисква сериозни грижи и от страна на обществените организации — преди всичко от профорганизациите, а също така от ДКМС, научно-техническите дружества и пр. Важно е да се разбере, че много от засилените ръководни функции на партийната организация в колектива протичат косвено чрез по-голямата отговорност, инициатива и организаторска дейност на обществените организации като гаранти. Такава е особеността на закономерното развитие на социалистическото общество. Затова една от грижите на партийните организации като политически гаранти на самоуправлението, предписана и в Устава, е да полагат грижи тази роля и отговорност на обществените организации да се изяви напълно. По време на изборите на ръководни органи в колективите много партийни организации разбраха това. Но другаде профкомитетите, които са съорганизатори на общите и деле-

Digitized by Google

гатските събрания, не използваха колективната трибуна, за да поставят остри въпроси за решаване, да включат в докладите нови идеи и пр. Вина за това имат партийните бюра, които не ги ориентираха правилно, не им помогнаха.

Много важно е да се координира дейността на обществените организации, които имат свои специфични форми за контакт с всеки труженик и за формиране на творчески ангажименти у тях. С големи резерви разполага движението за техническо и научно творчество на младежта, пред което сега има широк простор. Изпитани форми за организиране на състезателната изява и инициатива е натрупало съревнованието. Напоследък обаче вниманието към него е отслабнало и възможностите му не се използват. По-рядко се срещат ефективни състезателни прояви.

Освен тези средства за въздействие, за изпълняване ролята на гарант на самоуправлението, ще засегнем два специфични въпроса от работата на организацията, които ще имат много силно отражение върху равнището на самоуправлението на колектива.

Първият от тях е примерът, който тя ще даде със своя вътрешен живот, със своите вътрешни отношения.

Постановката на нашата партия за първичната партийна организация като първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив се реализира пред нашите очи. Широката демокрация в партията прераства постепенно в социална практика в обществото. Но самоуправлението поставя отново задачата за изпреварващото развитие на вътрешнопартийните отношения, за да могат те да служат като образец за устройство на колективите, еталон за неговото самоуправление. Затова Тринадесетият конгрес развиха нови идеи и включи нови норми и гаранции за по-нататъшно издигане на главното — вътрешнопартийната демокрация. Те целят да се осигури действително равноправно, активно и всеобщо градивно участие на комунистите в живота на партията и на обществото.

На фона на самоуправлението още по-ярко изпъкват и някои слабости в досегашната практика. Например недостатъчно е равнището на критиката. Има много комунисти, които не участвуват в приемането на партийните решения със свои идеи и предложения, в борбата срещу недостатъците. Пасивността, равнодушието са неприсъщи по принцип на комуниста. А сега те стават вече нетърпими. Когато търсим пътища за преодоляване на такива явления, неминуемо се натъкваме на потребността от усъвършенствуване на цялата обстановка в партийните организации.

В последните години, особено по време на прегледа на дейността на партийните организации, на много места предприеха мерки за издигане ролята на партийните събрания, в чиято подготовка потърсиха начини да ангажират всички, да се предизвикат да мислят, да съпоставят различни становища. Но тогава стана ясно, че в немалко организации още няма ярка дискусия по време на обсъждане на решенията и тя да бъде основната обстановка на партийните събрания. Да има не само търпимост, но и поощряване и защита на критиката и да се използват уставните гаранции срещу нейното

Digitized by Google

задушаване и срещу преследването за критична позиция.

Сегашните потребности от дискусия, критика, непримиримост, борбеност са далеч по-големи и тяхното спазване не търпи излишни умувания и мудност. Налага се да се преустройва бързо практиката в духа на новите уставни изисквания. Когато се размисля над тези въпроси, естествено възниква практиката на сценариите, които осигуряват често еднопосочност на изказванията и ограничават градивната дискусия. Твърде важно е да се преодолее плахостта, с която някои партийни бюра подхождат към повдигане на остри въпроси. Това се случи дори по време на обсъждането Съображенията на другаря Тодор Живков и на решението на Политбюро на ЦК на БКП за борба срещу отрицателните явления.

Обстановката на активност, творчество, дискусия ще се пренесе чрез комунистите на общите събрания на колективите и ще повлияе за максимално издигане на тяхната инициативност. Но безпартийните и чрез своето непосредствено впечатление от вътрешните отношения в партийната организация ще се учат на реална, инициативна и ефективно реализирана демокрация при своето самоуправление. Така еталонът на вътрешнопартийната демокрация ще стимулира икономическата демокрация.

Главното въздействие за овладяване на самоуправлението организацията естествено ще оказва чрез примера и участието на комунистите в живота на колектива. Те са в постоянен контакт с всички и личният им пример е заразителен. Не е необходимо да се доказва, че много безпартийни гледат и се равняват по тях. Ефективна форма за издигане творческата авангардна роля на комуниста, на неговия пример е утвърдила Пловдивската партийна организация. От много години там се използва личната страница на комуниста — един своеобразен негов творчески план за приноса му в изпълнението на партийната политика. В него се включват различни икономически, научно-технически, организационни, политически задачи, с чието разрешаване комунистът се заема. Такъв план имат и дейците на окръжния комитет на партията. Сега вниманието е насочено към творческата инициатива на партийните членове в окръга за развитието и внедряването на постиженията на техническия прогрес. Този опит е разпространен вече и в други окръжни и някои общински организации. Но той още не е станал масова практика. Има и други положителни примери.

Много комунисти в бургаския комбинат „Гочо Иванов" са инициатори за образуване на бригади за технически прогрес.

Сега обаче въпросът за примера на комуниста изпъква в по-широк план. Творческата му позиция не може да се ограничи в няколко поръчения или предварително поети задачи, по които той системно работи. Това е полезно, но недостатъчно.

Творчеството, борбеността, търсенето са потребни всекидневно както в събранията на колективите, в представителните им органи на управление, така и към текущите проблеми на деня. Това е задача, която не може да се предвиди отдалече. Тя изразява една същностна позиция на комуниста като авангард.

Формирането на такава постоянна неудовлетвореност, на

Digitized by Google

всекидневно активно творческо поведение на конструктивно участие в колективния живот, в управлението е предмет на партийните събрания, на работата на бюрата, на всеки комунист. Особено необходима е борбената позиция за отстраняване на недостатъците и отрицателните явления, за усъвършенстуването на техниката и технологиите, за разумно и икономично използване и на оръдията, и на средствата на труда, на работното време.

Самоуправлението по своята дълбока същност изисква обстановка на обновление, на ангажирано отношение на всички към проблемите на колектива, на цялото общество. Като дават пример на такава позиция с цялата си дейност и специално с участието си в колективните органи на управление, комунистите уставно са задължени да формират същото отношение и изява на всички свои другари, да бъдат и организатори на творческото участие в самоуправлението.

Разбира се, с тези страни от дейността на партийните организации не могат да се изчерпят всички задачи, пътища и средства за упражняване на функцията на политически гаранти на самоуправлението. В живота на всеки колектив и организация възникват както общи, така и специфични проблеми, за които не може да се даде еднозначен отговор. За всеки отделен случай се налага да се търси свое решение, специфичен подход, съответни форми и методи на работа. Към такава повишена отговорност и инициатива, самостоятелност и находчивост насочват и изменията и допълненията на Устава. Така най-добре ще се изяви творческата роля на партията и успешно ще се осъществява едно нейно голямо историческо дело — самоуправлението, за да изпълни то своето предназначение като главен лост за качествен растеж и на икономиката, и на целия обществен живот върху основата на съвременните постижения на научно-техническата революция.

Digitized by Google

НЕПРОПРАВЕНИ ПЪТЕКИ

ОПИТ И ПРОБЛЕМИ

ЙОТО КРЪСТЕВ

Може да се каже, че Тутраканската селищна система е заела най-северния ъгъл от нашия север. Оттук започва Добруджа, в която хан Аспарух създаде българската държава. Както всеки наш град, така и Тутракан си има свои първи, единствени и неповторими неща, които славят района, а в много отношения и цялата ни страна. Но най-красивото в тая община открай време си остават хората — истински стопани на земята, на която са се родили и раснали. И затова откъдето и да подхващаме приказката, тя винаги опираше до тях, до творчеството им, до преустройството, което като пролетен полъх тръгва от всеки и преминава през невидимата тъкан на живота.

ПРЕУСТРОЙСТВОТО — НЕОБХОДИМОСТ И НЕИЗБЕЖНОСТ

С тази мисъл първата секретарка на общинския партиен комитет Василка Ганева започна разговора. Всъщност тя разсъждаваше гласно, споделяше общото мнение, до което бяха стигнали в комитета след дълго и сериозно обсъждане откъде и как да се заловят с осъществяването на преустройството. За тях е пределно ясно, че в този важен и сложен процес, който е не само необходимост, но и неизбежност, рецепти не могат да се дават, нито пък трябва да се чака указания „от горе".

Всичко зависи от самите стопани на селищната система, от инициативността и принципността в изискванията на партийното ръководство, от творчеството и системността в работата на общинския народен съвет и на стопанските ръководства, от действията на трудовите колективи. Разбират, че в осъществяването на преустройството, което трябва да обхване всички сфери на живота, наблюдатели, „спътници", хора, потънали в блатото на примирението, дейци, които всичко оценяват с мерките и критериите на вчерашния ден, ръководители, които са въоръжени с един-единствен стил — да администрират и грубо да командуват, да не зачитат достойнството на личността, стават пречка, животът повече не може да ги търпи. Задачата, която стои за

Digitized by Google

разрешаване от всички, е конкретна: качествено нов растеж в промишлеността и в селското стопанство върху основата на научно-техническата революция, нов социално-икономически облик на общината, осигуряване по-висок жизнен стандарт.

Погледнато формално, всичко е разбрано. И все пак най-трудното остава. Откъде да се започне?

След разсъждения, спорове всички се съгласяват с извода, че преустройството е пренагласа на човека и най-важното в тая пренагласа е той да разбере, че живее не само за себе си, но и за другите, че работи не само за днешния, но най-вече за утрешния ден, че гражданската му позиция трябва да отговаря на изискването на времето, на предизвикателството на идния век. Това ще рече отказ от догматичното мислене, отказ от старите, морално износени подходи, форми и средства, ще рече всеки комунист да бъде на „ти" със „злобата на деня".

Това не е само необходимост, а неизбежност, защото хората не искат да живеят постарому, не се примиряват с онова, което противоречи на принципите на социализма, искат решително да се промени отношението към насъщните нужди на човека. Сега, в тия условия, не може да се търпят ръководители, които робуват на вехтата максима: „Отчитай поновому, карай постарому".

Анализирайки собствената си досегашна работа, членовете на бюрото на общинския партиен комитет разбират, че, гонени от динамиката на времето, много често са в плен на инертността, че страдат понякога от неумението да вземат бързи, оригинални решения, не са редки случаите, когато им липсва смелост, когато робуват на параграфа, на бюрокрацията и на колко ли още действия, несъвместими с ленинския стил на партийно ръководство.

Сложен, а за някои и мъчителен процес е преустройството — подкрепям разсъжденията на Ганева. Човек преди всичко трябва да бъде наясно със себе си. Спомням си думите на един мъдрец, който казва: „... да живееш честно, трябва да гориш, да се луташ, да се сражаваш, да грешиш, да започваш и да захвърляш започнатото и пак да започваш, и пак да захвърляш, и вечно да се бориш..."

В нашето време

СПОКОЙСТВИЕТО Е ДУШЕВНА ПОДЛОСТ

От срещите с партийни и стопански дейци от Тутраканската селищна система останах с приятното впечатление, че там работят хора, които не обичат спокойствието, привичното, че на ръководна работа са изтикнати кадри, на които в характера им е да смущават безразсъдството на равнодушните, да бъдат в постоянен маратон и в него да увличат и другите. Плод на това неспокойство са не само завидната култура на земеделието, добрата организация в риболова за които има стари и трайни традиции, но и създаването на завода за газови уреди „Терма", фабриките „Славянка" и „Лодкостроител", завод „Истър" и др. И най-важното — стремежът им да търсят и да прилагат новото в производството.

Преустройството във всички сфери на живота в тази общинска партийна организация започва от комуниста. И то с изисква-

Digitized by Google

нето, че той не трябва само да е в авангарда на новото, а преди всичко да бъде политически боец и пропагандатор сред масите за овладяването и приложението на новото там, където работи, за осъществяването на научно-техническата революция. Всеки комунист има своя „Лична страница за делата в изпълнение решенията на XIII конгрес на БКП". Поетите конкретни задължения се знаят от всички членове на първичната партийна организация, от целия трудов колектив. За тяхното изпълнение комунистите периодично се отчитат пред партийното бюро, пред събрания на партийната организация. Тези „лични страници" се водят на отчет и в общинския партиен комитет.

Вглеждайки се в десетки „лични страници", разбирам, че „летвата" е вдигната високо, но е съобразена с възможносите на всеки. Бързам да съобщя, че критериите за оценка на дейността на комуниста не се определят само от това, доколко и как се изпълняват личните задължения в предприятието, в първичната организация, а и от това, каква е обществената му изява, какви са неговите нравствени качества, как подпомага израстването на младите, въобще — какво място заема в обществото.

Формата на работа е нова, още е трудно да се каже доколко е ефективна, но всички признават, че е полезна, а това никак не е малко.

По пътя на преустройството се срещат много пречки — някои имат обективен, други субективен характер. Те са открити и се създава организация за тяхното преодоляване. За повечето от обективните грижата е преди всичко на общинския партиен комитет и изпълнителния комитет на общинския народен съвет. Търси се и активната намеса на окръжните ръководства, а по някои проблеми и на централни ведомства. Трудностите от субективен характер са породени преди всичко от бавната пренастройка на мисленето, неотчитане важността на обективните закономерности, които трябва да се овладеят, от недостатъчен житейски и политически опит, от силния навик на рутината. Тяхното преодоляване е задача преди всичко на първичната партийна организация, на партийния комитет. Да вземем за пример директора на завод „Терма" Стоян Гвоздейков. Интересен човек, с богата техническа мисъл, динамичен, неспокоен и винаги неудовлетворен от постигнатото. Но наред с това, за което всички го тачат, има и човешки слабости, които му пречат. В партийния комитет не го щадят, а разговарят откровено, строго с него.

За какво го критикуват? За това, че всичко в предприятието е взел в свои ръце, не умее да ангажира заместниците си, проявява към тях недоверие и, без да иска, ги превръща в група на бездействуващи. Недостатъчно използва силата и възможностите на първичната партийна организация. Болезнено приема критиката, а когато той критикува — няма мяра.

Единоначалието никой не отрича, но единоначалие върху основата на широка демокрация. Такива хора, когато не могат да оценят големите, творческите възможности на колектива, понякога пренебрегват интересни предложения. Те се движат по цеховете, болеят за всяка несполука, но хората остават безучастни, защото ги приемат като роботи.

Разговорите в партийния комитет, в първичната партийна организация помагат на другаря Гвоздейков за неговото лично преустройство. Спрях се на този нетипичен пример, за да не се

Digitized by Google

остане с впечатление, че работата в общинската партийна организация е лека, без трудности. Напротив! Трудности има, и то немалко. Преодоляването им е борба с рутинността, със спокойствието, с допускане на неправилен стил и методи на работа.

Всеки член на общинския комитет на БКП е убеден, че с повишаването на авангардната роля на комуниста се налагат

КОРЕННИ ПРОМЕНИ В РАБОТАТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

и то не само за усъвършенстване на индивидуалната работа с всеки, не само за повишаване на качествения състав на партията, а и за по-нататъшното издигане на ролята и отговорността им като политически ядра и първообраз на трудовите колективи, като политически стопани на социалистическата собственост. Затова една от идеите на бюрото на общинския партиен комитет е да обсъдн на пленум проблема за боевитостта на първичната партийна организация. Но не по традиционен начин — да се повторят познатите постановки за ролята и мястото на първичната партийна организация в новите условия, да се изредят постигнатото и непостигнатото след конгреса и да се приемат най-общи решения. Такъв подход партийният комитет е изоставил, защото животът го е отрекъл като порочен, безрезултатен. Пленумът ще започне с провеждане на събрания на първичните партийни организации, на конто самокритично да се оцени дейността на комунистите и на организацията като цяло. На събранията ще се отговори на редица въпроси, свързани с развитието на първичните партийни организации като гаранти за утвърждаване на самоуправлението в трудовите колективи; ще се анализира организаторската и възпитателната роля на първичната организация, нейната самостоятелност и взискателност; до каква степен първичната организация използва правото си на политически ръководител по осъществяването на научно-техническата революция; държи ли на отчет всеки комунист, оценява ли периодично личния му пример и принос; налице ли са деловитостта и оперативността на партийното бюро, какъв е постоянният контакт с хората и др.

Разбира се, че не ще се постъпи от всички първични партийни организации по един шаблон, а винаги ще се отчита специфичността на задачите, които решава трудовият колектив. Още в замисъла е залегнало изискването събранията да не бъдат режисирани, да не се правят хвалебствени отчети, да бъде преодоляна пагубната декларативност. Целта е да се разбере от всеки комунист какво не достига, какво не е решила първичната партийна организация, какво трябва да се направи.

По преценка на бюрото на общинския партиен комитет преустройството изисква още повече да се издигне ролята на събранието, да се превърне в лаборатория на творчество, на класово-партийна взискателност, да се подобри, и то съществено, планирането на дейността на първичната партийна организация; по-широко да се прилага многовариантност в проекторешенията и т. н.

Самокритичността, святата неудовлетвореност от постигнатото не се постигат лесно. След едно заседание на бюрото на общинския партиен комитет един от членовете с добро чувство

Digitized by Google

пита Василка Ганева: защо на всяка среща повече критикува, търси недостатъците, отклоненията, които не са типични за работата на общинската партийна организация. Ганева разбира подтекста на въпроса. Този честен, работлив човек по-скоро я пита: като непрекъснато се самокритикуваме и критикуваме, не ще ли създадем впечатление, че нашата организация е слаба, бездейна? Не ще ли си навредиш?

Колко силни са рутината, навикът! Та нали същността на боеспособността на всяка партийна организация е навреме да разбере къде и в какво е слабото ѝ място и да бъде безпощадна към носителите на недъзите, към приспособленците.

На въпроса секретарката отговорила с въпрос: „Къде е по-приятно да бъдем — в бързея на реката или край застоялата вода, засенена с папур?" Разбрал я човекът и отвърнал: „Не ще и дума, че трябва да търсим чистата вода."

Още с първите крачки, направени по посока на преустройството, общинският партиен комитет е оценил необходимостта от

ГЛАСНОСТ

в работата както на партийните органи, така и в дейността на първичните партийни организации. Сега цялата общественост в Тутраканската селищна система знае какви въпроси ще бъдат обсъждани на пленум на общинския комитет, в какви направления ще се развиват предприятията, какво трябва да се направи в социалната и духовната сфера до края на петилетката. Изяснени са и задачите на всеки трудов колектив.

По-интересни стават и единните политически дни, защото на тях не се говори по въпроси, откъснати от живота, а се дават отговори на проблемите на деня, правят се предложения, поемат се конкретни задължения. Неусетно се изменят и срещите на директорите на предприятията с работниците. Новото е в същността на разговорите, че вече няма въпроси-табу, че няма старото положение — директорите да правят плана, а работниците да го изпълняват. Работници и администрация са едно цяло — трудов колектив. Въпросите, които се обсъждат, са най-парливите, отговорите — честни, открити. Не се спестяват и резултатите от контролните проверки. И колкото по-навременна и точна е гласността, толкова е по-въздействуваща.

Гласността в работата на първичните партийни организации и на партийните комитети е неразривно свързана с тяхната повишена

ВЗИСКАТЕЛНОСТ И САМОВЗИСКАТЕЛНОСТ

с непримиримостта им за създаването във всеки трудов колектив на такива условия, при които труженикът да бъде не наблюдател, не груб потребител, а активен участник в преустройството. Една от основните предпоставки за успех в това направление са високите и конкретни изисквания на общинския партиен комитет, отговорността и всеотдайността на партийните и стопанските ръководители в общината, които не са „на колела", не са „туристи", а живеят със семействата си там, където работят. Без каквото и да е преувеличение може да се каже, че чувството им на стопани е завидно. У тях няма чиновническо отноше-

Digitized by Google

ние към работата, те просто не могат без земята, без завода, както земята и заводите не могат без тях.

За повишената взискателност на първичната партийна организация към своите членове говори и така нареченият случай „Миланов". Какъв е той?

Алеко Миланов е директор на училището и член на първичната партийна организация в с. Преславци. За злоупотреба със служебното си място е освободен от заеманата длъжност и наказан с последно предупреждение за изключване от партията. След година става ръководител на селскостопанското звено в селото. Работи усърдно. Проявява инициативност. Това е достатъчен повод комунистите да му снемат наказанието. Но... В живота колко често се появява едно „но", което никога не може да остане скрито. Миланов е подвел своите другари, цялата партийна организация, като отново е използвал ръководното си място и отново се е облагодетелствувал. Заразен от потребителство, той напълно е потъпкал добродетелите на комунист. Първичната партийна организация е безкомпромисна и го изключва от редовете на Българската комунистическа партия.

На няколко пъти в нашия разговор Василка Ганева подчерта, че в партийната практика

БЮРОКРАТИЗМЪТ Е НЕТЪРПИМ

Наистина какви лавини от книжнина, понякога ненужна, връхлитат почти всеки ден върху секретаря на първичната партийна организация. На какви ли въпроси не отговаря той, какви ли анкети не попълва, за кого ли не прави информации... На секретаря на първичната партийна организация всеки възлага: и окръжният, и общинският, и заводският партиен комитет, а той е един и при това, в повечето случаи, на възлова стопанска дейност. И още нещо — всички изискват материалът да бъде направен бързо и по-аналитично, с примери по-пиперлии. Образно казано, задачите се стичат като във фуния с отвора нагоре и се сипят върху главата на секретаря.

И защо е всичко това? И то във времето на научно-техническата революция?

Все по-често започвам да си мисля, че с бюрократичния си подход някои кадри крият своята неподготвеност, своята нерешителност, а понякога и безпринципност. Първичната партийна организация, затворена в пашкула на бюрократизма, линее, не може да бъде боеви щаб в ускореното развитие, не може да бъде генератор и носител на новото, не може да бъде в крайна сметка политически гарант на пробивите по стратегическите направления.

Общинският партиен комитет в Тутракан иска да каже „Не!" на бюрократизма, но като че ли още не му достигат сили, още допуска компромиси. На въпроса ми към какво се стреми комитетът в своята работа Василка Ганева сподели, че преди всичко искат заседанията да са делови, ползотворни. Напоследък една част от докладванията са устни, само решенията са писмени. Политическите сътрудници на комитета не са кабинетни хора, не чакат писмени информации от първичните партийни организации, а всеки ден са при комунистите, на техните работни места,

Digitized by Google

на заседания на партийните бюра, на събрания, на срещи. В решенията рядко се задължават всички организации да обсъждат един и същ въпрос. Подхожда се конкретно. Не се пренебрегва самостоятелността на първичните партийни организации.

Несъмнено всичко това довежда до по-голяма ефективност, динамизъм, целенасоченост и деловитост в работата на общинския партиен комитет. И най-важното — до засилване на боеспособността на първичните партийни организации. До по-голяма инициативност у комунистите. Целият партиен актив е с очи към хората, към проблемите, които се решават, а не търси своите успехи в сухи цифри и цветни диаграми.

Напуснах Тутракаиската селищна система, а у мен остана усещането за инициативността и нестандартността в мислите на кадрите, усещането, че преустройството не е само идея, а е започнато, че е неотложно, че се отнася до всички и до всичко, че то е насочено преди всичко срещу посредствеността в делничната работа, че се върви по непроправени пътеки. А това е добър показател.

ТОЗИ КЛУБ НИ Е НУЖЕН

ПЕНКА ЯНАКИЕВА
кореспондентка на „Партиен живот"

Вече две години към общинския комитет на БКП в Ценово, Русенски окръг, работи клуб на партийния отговорник. Записала съм в бележника си думите на първата секретарка на комитета Юлка Пантелеева при неговото учредяване: „Щом се захващаме с това дело, трябва да си даваме сметка, че то не търпи дилетантство, равнодушие, показна активност, шумотевица. Този клуб ни е нужен. Той ще бъде полезен, ако е деен, а това зависи само от нас, които сме днес в тази зала."

Така 50-те отговорници на групи от общинската партийна организация, обединени от общите си задачи, сложиха началото на своя организиран живот. Целта е да се внесе повече системност, целенасоченост и диференцираност в работата с отговорниците на групите, основната задача — да се повиши организационната култура и деловата квалификация на тези кадри. Избран е клубен съвет от девет членове с председателка Йорданка Ангелова, отговорничка на партийна група в училището в с. Белцов. Според утвърдения статут членовете на клуба са разпределени в седем секции, съобразно спецификата на колективите, в които действуват партийните групи: в растениевъдство, животновъдство, търговия и услуги, учебни заведения, административно обслужване и промишлени цехове.

Известно е, че отговорниците на партийни групи са твърде много ангажирани: и с непосредствените си трудови задължения, и с непрекъснато възникващите и нетърпящи отла-

Digitized by Google

гане партийни задачи. Още повече, трудно е да се съберат хора от десетина села — помага общинският комитет, като осигурява транспорт. Тези обстоятелства налагат много внимателно да се обмисля дейността на клуба, да не се допускат в нея претрупаност, показност и самоцелност. Проектът за годишния план, който ръководството на клуба предлага, се обсъжда на обща сбирка, мероприятията се съгласуват и с общинския комитет на БКП.

Клубът се намира в сградата на комитета, но това е само външният и най-несъществен белег за близост. Фактически клубът е една от формите за работа на общинския комитет с отговорниците на партийните групи. Дейността му не изчерпва другите форми — инструктажи, изслушване на отчети, информиране на отговорниците за взетите решения, индивидуални и групови срещи, събеседвания и др. Клубът има своя територия, свое поле на изява: да помага за издигане на ролята и авторитета на отговорниците на групите главно чрез обмяната на опит, тематичните разговори, обучението — т. е. чрез повишаване умението на тези кадри да долавят и да поставят за обсъждане и решаване актуалните проблеми на колективите.

Методическата помощ на общинския комитет е от много важно значение за дейността на клуба. Завеждащата кабинета по партийно-организационните въпроси Кръстина Станчева е негова организационна секретарка. Делова и инициативна, тя съзнателно и отговорно изпълнява своето поръчение. На добро равнище например премина срещата на членовете на комитета с отговорниците на групи, на която се обсъждаха въпроси за разгръщане творчеството и инициативата на комунистите в борбата за интензификация на селскостопанското производство, организирана непосредствено след Мартенския пленум на ЦК на БКП (1985 г.). За изясняване на задачите на партийните групи в светлината на неговите решения бяха използвани научни работници от Центъра по партийно строителство при Академията за обществени науки и социално управление. Общинският комитет е предложил на ръководството на клуба на сбирки на секциите да се обсъдят, да се осмислят насоките на разговорите в партийните групи — за личния пример на комунистите в повишаването на качеството на продукцията, при прилагането на типизирано хранене на животните в аграрно-промишления комплекс.

Най-често използвана форма за работа на клуба са сбирките по определени теми, срещите-разговори по актуални проблеми с партийни и стопански дейци. Активно участват членовете на клуба и в организирането на теоретико-практически конференции — сега например се подготвя такава конференция за ролята на партийните групи за постигане на качествено нов растеж в икономиката. Тази подготовка включва и открити партийни събрания в трудовите колективи на тема „Партийната група е отговорна за изпълнението на плана", и цикъл лекции за работата при новите условия, и вечери на изявени отговорници на партийни групи.

Една от поредните инициативи на клуба бе срещата на партийните отговорници с рационализаторите от селищната система. Присъствуваха секретарите на общинския комитет на БКП, ръководители на сто-

Digitized by Google

пански организации от общината. Откровеният разговор очерта както постиженията, така и някои остри проблеми, които сериозно затрудняват работата на новаторите и рационализаторите. Тон на разговора — активен, делови, понякога предизвикателен — даде и водещата Росица Димитрова и завеждащата бюрото за рационализации и изобретения към АПК Катя Монева, която обоснова ролята на първичните партийни организации като политически гарант за внедряването на научно-техническите постижения.

„Действително правилно е отношението към рационализаторите — отбеляза началникът на техническата работилница в АПК в Ценово Цветан Танков, — но това не е достатъчно. Нужна е активна обмяна на опит, своевременна информираност за новостите. Изразходваните за това средства ще се върнат многократно." С висока взискателност се отнася към рационализаторската си дейност ветеринарният лекар Николай Киров — той смята това за свое естествено задължение като специалист и комунист. Но не може да има творчество без рискове, без експериментиране, без материално осигуряване на нововъведенията. С конкретни примери комунистът доказа, че невинаги, когато става дума да се даде път на новото, действуваме като добри, разумни стопани, които умеят да виждат перспективата, да търсят високия краен резултат. В такъв дух бяха и другите изказвания.

И този път, търсейки практическото звучене на всяка тема, клубът на партийните отговорници постигна яснота, съдържателност, откровеност и действеност в диалога с рационализаторите, а повдигнатите въпроси ще бъдат обсъдени в общинския партиен комитет, ще се вземат мерки за решаването им. И макар много важни моменти на този разговор да не бяха пряко свързани с дейността на партийните групи и на техните отговорници, той помогна да се почувствува атмосферата, напрежението, да се възприеме борбата за научно-техническия прогрес в нейния конкретен, делови смисъл, да се види тя като непосредствена партийна задача на отделния комунист.

Добре се възприе и друга инициатива на клуба — пътуващият семинар до Ковачевци — родното място на Г. Димитров, и срещата за обмяна на опит с подобен клуб на партийни групови отговорници в Перник. За превръщането на клуба в методически център допринася събирането и систематизирането на положителен опит в работата на партийните групи в селищната система и в окръга, методическите разработки — всеки, който има път към Ценово или към комитета, може да се отбие, да потърси нужния му материал.

Може би всичко това имаше предвид учителката Калинка Павлова, като споделя, че идва тук с желание и очаква всяка сбирка с интерес.

Разбира се, клубът тепърва ще се утвърждава в практиката на общинската партийна организация, овладявайки умението на системната делнична работа, превъзмогвайки изкушенията на впечатляващите, но не особено полезни мероприятия. За да се реализира още една възможност за общинския комитет на партията да бъде тясно свързан с тези, които са най-близо до комунистите, до трудовите хора от общината.

Digitized by Google

ПРЕУСТРОЙСТВОТО ЗАПОЧВА ОТ НАС

НАШАТА ПУБЛИЦИСТИЧНА АНКЕТА

РАДКО РАДУЛОВ
секретар на районния комитет на БКП
район „Варненска комуна" — Варна

Намирам за навременна и целесъобразна идеята за провеждане на публицистична анкета от сп. „Партиен живот". Сега на нас, партийните кадри, е особено необходимо да дискутираме, да обменяме опит по проблемите на преустройството в цялостния ни живот и на първо място в дейността на партийните органи и организации.

Бих искал да споделя някои изводи, които направи районният комитет на БКП „Варненска комуна" на пленарно заседание, оценявайки резултатите от извършената работа по изпълнение решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1986 г.), и да изразя мисли и идеи, породени по време на подготовката и провеждането на пленума.

Основният извод бе, че независимо от широкомащабната разяснителна, масовополитическа и организаторска работа, от създадените икономически, нормативни и други предпоставки резултатите са незадоволителни. Не се постигат необходимите темпове на развитие. Районният комитет на БКП оцени като недостатъчно ефективна работата на партийните, стопанските и държавните органи и ръководните кадри по изпълнението на решенията на Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1986 г.) за осъществяване на преустройството и постигане на качествено нов растеж във всички области на живота.

Подкрепена бе оценката на бюрото на районния комитет на БКП, че незадоволителните резултати в икономиката се дължат преди всичко на мудното разделяне с остарелите подходи, бавното решаване на проблемите, непълното разкриване и оползотворяване на резервите. Трудно се преодоляват редица стари слабости в организацията на труда, ефективното използване на производствените фондове, материалните ресурси и работната сила.

Преустройството в народното стопанство породи редица трудности, за които част от стопанските кадри се оказаха неподготвени и не съумяха да реагират бързо на проблемите по осигуреността на производствения процес, не успяха да намерят ефективни технико-икономически решения за компенсиране увеличената издръжка, да проявят по-голяма находчивост, настъпателност и гъвкавост за изпълнение и преизпълнение на икономическите показатели.

Партийните комитети и организации не осъществиха изпреварващи мерки за създаване на най-благоприятен психоклимат, за пълна мобилизация на силите и висока активност в трудовите колективи за преодоляване на трудностите. На сегашния етап не

Digitized by Google

всички разбират същността и дълбочината на извършваното преустройство, неговия революционен характер. Не се осъзнава напълно, че това преустройство се развива не само по хоризонтала, а прониква в най-дълбоките пластове на нашия живот, че засяга всички елементи на социалната структура и стига до отделния човек.

На проведените открити партийни събрания по материалите на Декемврийския пленум в голяма част от оценките липсваше задълбочен икономически и политически анализ на постигнатите резултати, не се заостри вниманието върху субективните слабости, на преден план бяха показани обективните трудности. Критиката, доколкото съществуваше, беше неадресирана. Много от комунистите не подходиха прямо и самокритично към слабостите и недостатъците в работата си. От изказванията пролича, че на думи сме за преустройство, но го търсим в много случаи извън нас, че отбягваме самокритиката. На практика излиза, че не сме убедени в необходимостта да назоваваме без заобикалки истината, да посочваме открито слабостите и грешките си.

Бюрото на районния комитет на БКП осъзнава своята отговорност за незадоволителните резултати в икономиката на района и за бавните темпове на преустройство в стила и методите на работа и ръководство. Не са усвоени напълно и не се прилагат последователно методите и средствата на политическия подход в дейността на районния комитет на БКП. Недостатъчна е преобразуващата сила на вземаните решения и партийния контрол. Ангажирането на членовете на районния комитет за проверка и помощ на място в първичните партийни организации и трудовите колективи не са станали основен метод в нашия стил. На настоящия етап в преобладаващата си част членовете на районния комитет на БКП не се чувстват и не изпълняват функциите си на активно действуващи членове на ръководен партиен орган. Недостатъчно е общуването на секретарите на районния комитет и другите сътрудници с трудовите колективи и населението. Епизодично е участието ни в подготовката и провеждането на събранията на първичните партийни организации и партийните групи (това се отнася и за членовете и секретарите на партийни комитети). Поради това е недостатъчна и помощта към първичните партийни организации за по-пълно овладяване на техните ръководни политически функции в условията на самоуправлението.

Тези констатации и изводи ни насочиха към непосредствените задачи, които трябва да изпълнява сега районният комитет на БКП, партийните комитети и първичните партийни организации. Без да навлизам в спецификата на съдържанието, формите и средствата, ще отбележа, че като първостепенна задача се очерта необходимостта от ускоряване процеса на преустройството в действията на кадрите чрез формиране на ново икономическо мислене в съответствие с новата организация на труда и производството, осъзнаване и използване на стоково-паричните отношения в производствената и социалната дейност на бригадите и предприятията.

Налага се изводът за необходимостта от един основен преглед на кадрите от всички равнища, за да оценим техните способности да преодоляват инерцията, рутината и съществуващите

Digitized by Google

слабости, да въвеждат новото и прогресивното в производствената дейност, задълбочено да анализират резултатите, да организират работата на трудовия колектив при висока активност и творчество, като се опират на колективните органи за самоуправление на обществените организации.

Наша, на партийните органи, е грижата да работим с ръководните кадри за израстването им като политически дейци, да упражняваме системен и ефективен контрол, да обезпечаваме редовното им отчитане пред трудовите колективи. Необходимо е да продължим да търсим и утвърждаваме резултатни форми за разширяване и задълбочаване на демократизма в подбора, оценката и разстановката на резервните и номенклатурните кадри.

Времето изисква от нас, от всяка партийна и профсъюзна организация, от всички кадри да създаваме благоприятни условия за високопроизводителен труд, да проявяваме постоянна грижа за условията на труд и бит на хората, да утвърждаваме в колективите атмосфера на творчески търсения и делово решаване на проблемите.

Обективно се налага да засилим настъпателния характер на политическата агитация, да използуваме по-пълноценно формите и средствата на индивидуалната работа, за да убеждаваме всеки трудещ се в необходимостта да изпълнява конкретните си производствени задачи организирано, усърдно и качествено, да влага в работата си творчество и изобретателност. В този смисъл значително нараства ролята на комунистите, които с личния си пример да мобилизират и увличат трудещите се.

Решенията, които прие пленумът на районния комитет на БКП, конкретизират тези задачи. Те са насочени към създаване на организация за тяхното изпълнение.

Бих искал да споделя какво мислим и предприемаме в районния комитет на БКП за ускоряване процеса на преустройството. Напълно осъзнаваме, че измененията в стила и методите на ръководство в районната партийна организация трябва да започнат от районния комитет на партията, за което: повишаваме изискванията към своята работа; стремим се да дадем тон за по-нататъшно развитие на критиката и самокритиката и повсеместно да утвърждаваме системната отчетност на номенклатурните кадри на бюрото на районния комитет на БКП пред първичните партийни организации и трудовите колективи; да даваме широка гласност на нарушенията и слабостите в изпълнението на мерките, които взема бюрото на районния комитет на БКП. Убедени сме, че единствен критерий за работата на районния комитет и апарата са резултатите, измененията, които настъпват в социално-икономическите показатели, в отношението на хората към проблемите на преустройството.

Предприемаме широка обмяна на опит, дискусии и разговори със секретарите на партийни комитети и организации за съдържанието, формите и средствата на партийнополитическата работа в първичните трудови колективи.

Най-сериозната трудност, която срещаме, е недостатъчната компетентност на партийните бюра, податливостта им на влияние или зависимост от стопанското ръководство (ръководителя). Тревожи ни фактът, че съществуват инертни членове на БКП в първичните партийни организации, които в определени моменти оказват влияние на процеса на преустройството.

Digitized by Google

ЖИВОТЪТ Е ВИНАГИ ПО-СЛОЖЕН

инж. ЧАВДАР БИКОВ
секретар на партийния комитет
в тютюневия комбинат „Пирин" — Благоевград

Инженер електронник съм. Началник съм на отдел „Контролно-измервателни прибори и апаратура". Откакто ме избраха за секретар на заводския партиен комитет, съм освободен, по-скоро облекчен от ежедневни оперативни задължения на отдела. Моята намеса като специалист се налага в по-сложни ситуации. Има още трима инженери, квалифицирани специалисти. Отделът ни не е голям, петнайсетина души. Сплотен е. Добре е, че специалистите заедно натрупват информация, знания, заедно се развиват. Отговаряме за функционалната годност на електронна автоматика, с която се решават голяма част от въпросите на производителността на труда и качеството на продукцията. Това е много интересна област на техническата наука. Развитието в нея е изключително бързо. Сега предстои сериозна реконструкция и разширение на завода, в което делът на тази електронна техника става изключително голям. Това изисква и едно постоянно развитие на специалиста, ако иска да не го изхвърли течението.

Когато поех партийното секретарство, поставих условие — да не се разделям със специалната ми инженерна работа. Но много е трудно. Много неща трябва да се прочетат, да се премислят, да се проведат в практиката.

Работата като инженер мога да я пипна с ръка и това ме успокоява. А като партиен секретар — не. В началото имах бележник с точност до десет минути. Всяка вечер, преди да си тръгна от работа, търсех място на новите задачи. Този бележник го ползвах седем-осем месеца. След това разбрах, че стриктно да се планира работата на партийния секретар е невъзможно. После отсявах, програмирах само най-важното. Исканите от хората разговори не търпят отлагане.

Бумащината отнема много време. И за две страници хартия макар е нужно време. Справки много — учебна година, група докладчици, агитаторски актив. Има справки с дългосрочна перспектива, бързо трябва да се представят. Нужни са хора. Прави се комисия, викат се на съвещание. Те идват неподготвени. Гледат в тавана, пишат цифри, пишат нещо... После това отива някъде, потъва някъде...

Онова, което затормозява моята работа, а сигурно и дейността на всеки партиен секретар, е количественото измерване на свършеното. От една страна, сведението, от друга — мероприятието. Нарочно използвам тази дума. Количеството на мероприятията може да доведе и до обратен на преследвания ефект. Дозирането. Това е много остър проблем на работата с хората.

Хартията придава организиран вид на извършената работа. Тя дава някакво лице, удобно за формалния контрол. А в крайна сметка изяжда от най-важното — от времето за общуване с хората. Това за общественика е повече от необходимо.

Digitized by Google

Партийният секретар трябва да се изгражда и като специалист. Та ако щете и заради възможността да дава личен пример. Поддържането на усет за ритъма на производството, за проблемите на колектива може да стане чрез специалиста у партийния секретар. Не е лесно да се раздели партийната от стопанската работа по формален признак. Стопанският актив не може да действува само с административни методи. Това е не само принципна постановка, а и социална практика.

Новите условия на самоуправлението налагат промяна в мисленето. По един начин сме мислили досега и затова не можем изведнъж да подходим обективно не само към личността, но и към нуждите на колектива. Имахме избори при нас с минимален превес на болшинството. Все още някъде се мисли, че ако бригадир е еди-кой си, ще живеем по-спокойно. Е, може да получаваме 15—20 лева по-малко, но спокойствието си струва. Има и спорни ръководители (става дума за техния стил, поведение, характер, култура). Той е избран, но е избран както казват, с жълт картон. Дадена му е възможност да си направи изводи, да се поправи в процеса на работата. Когато се появи човек, който на всяка цена налага мнението си, той изгражда около себе си пасивни хора. Колективната отговорност се превръща в колективна безотговорност.

Ние не познаваме психологията на избирания, психологията на неизбрания.

Имах задължения по изборите в село Покровник. Избраха кмета с 90 процента „за". Изборната комисия работи много добросъвестно. Влязоха хора от селото да видят как се броят бюлетините. Тези хора сигурно бяха от ония десет на сто „против". Явно не вярваха, че ще се отчетат точно резултатите.

Трябва да се създаде обществена атмосфера на уважение и към неизбрания кандидат.

Мен ме питаха: „Съгласен ли си да станеш партиен секретар — не или да?" Така съм възпитан, че в името на партийната дисциплина трябваше да кажа „да". Мисля, че като инженер съм бил не по-малко полезен. Но отношението на някои хора към мене се измени.

Според мен не е редно да си партиен секретар много години. Защото в крайна сметка всеки човек има свой таван на възможности. Когато поеме една работа, в първите години е нов, след това се рутинира, започва да оглежда нещата традиционно. Това се отразява върху промените, които трябва да се правят в партийната организация. За да има движение, хубаво е повече хора да имат обществен опит. Колкото повече са те за един колектив, толкова по-добре. Ще има повече компетентни хора за вземане на решения и за организиране на изпълнението им. Но трябва да имаме и подготвени кандидати. Новият човек, ако не носи идеи, ще носи нова енергия. Сегашната система за резервни кадри на някои места е формална.

Понякога упрекват заводския комитет за предложени не особено подходящи кандидатури за едно и за друго. Като кажем предложете вие по-подходящи, изведнъж всички се дръпват. Свикнали сме от горе някой да ги преценява. Риск е предлагането на кандидата. Така че ако се окаже несполучлив, от горе да се носи отговорност.

Има активни хора, които, ако не се поставят на необходи-

Digitized by Google

мото равнище, се загубват, престават да се развиват. В известна степен се заблатява около тях. Тяхното неразвитие вреди и на колектива. Понякога късно и бавно забелязваме новопоявилите се активни личности. Колективът ги забелязва, но ние по-бавно. Казват ни дай двама души за делови президиум. Имаме списък на добрите работници и по него избираме необходимото представителство. В този списък трябва да има движение. Събираме всички профгрупорзи и партийни секретари да направим предложение.

Ако ние предложим за орден някого, а хората не го признаят? Предложен бе един такъв човек, който се ползваше със симпатиите на профпредседателя. Хората после го иронизираха. Ако той беше намерил сили да каже, другари, този орден не е за мен, не ми се полага . . .

А имах и лимит за ордени. Представяте ли си!? За миналата година можеха да бъдат наградени поне двойно повече. Имахме големи успехи, много народ заслужаваше внимание — не, не може. Формализмът е голямо зло за обществената работа.

С един бивш комсомолски работник говорим за партийната учебна година. Той казва, защо бе, много си е хубава. Млад е, на трийсет години, а мисли канонизирано. Изразих някои разбирания като тези — защо трябва социалдемокрацията да ни учи как да печелим влияние. Той ме гледаше, не ми го каза, но си го мислеше — тоя сега наш ли е, не е ли . . .

Докато се мисли ограничено, по клишета, по общи постановки, ще се говори скучно. Не трябва да се говори нито прекомерно често, нито прекомерно рядко, а тогава, когато може да се каже нещо ново. Да не се убеждаваме в неща, които са отдавна известни. Слово ясно, на пръв поглед дори увлекателно, а нищо ново не казва. Някога нашите родители са избистряли позициите си на самото събрание. Затова все се казва, че някога събранията са били много бурни, активни. Сега не е така. Обикновено събранията по производствени проблеми са оживени. Но ако не се решават поставените въпроси, се губи доверие в събранието като форум на комунистите. Има и хора, които умеят да поставят на събранието въпроси, решими от самите тях. Използват трибуната, за да ги прехвърлят на по-високо ниво или просто за да пошумят . . .

Най-често като партиен секретар ме търсят по производствени проблеми. И за определени затруднения, настроения и влошен климат в колектива. За нарушени отношения между ръководства и работници. Повечето от тези грешки са по производствени причини. Когато успея да изпреваря подобни искания за намеса, добре е. Значи общувам без прекъсване и мога да предотвратявам събития.

Трудна е борбата за истината. Има истини по-значими за живота на колектива, има истини — лични. Общата истина не е механичен сбор от личните. Има лични истини, които са в противоречие с колективните. Понякога, съблюдавайки хуманността към индивида, ние ликвидираме хуманността към обществото. Към всеки случай се стремя да подходя конкретно. Има основополагащи принципи и с тях не може да се правят компромиси. Има и случаи, при които прекомерната принципност може да бъде вредна. Това отдалечава партийния секретар от човека. Животът е винаги по-сложен. Той не може да се побере в рамки, дори и много да са те на брой.

Записа БОЙКА АСИОВА

Digitized by Google

СВЛАЧИЩЕ

ЙОТО ПАЦОВ, ИВАН ВАСЕВ

Изпълнено с болка за истината читателско писмо ни отпрати в Балчик в районната болница. Влизаме в неврологичното отделение. И веднага ни заобикалят жени в безформени болнични халати, вярно приели магнетофоните и бележниците в ръцете ни като атрибути на нашата професия. „Пишете за д-р Цанков!" — ни казва Гина Вълкова от Пловдив. „Знаете ли какво е това детето ти да е сковано от парализата и да няма никаква надежда? А тук детето ми тръгна. За д-р Цанков няма събота, няма неделя..." Думите ѝ наставя Невена Сашева от Толбухин: „Казаха ми — и колата, и къщата да продам — все тая, няма оправяне, детето ми ще си остане парализирано. Само д-р Цанков ни даде надежда и само тук видяхме резултати от лечението му." И Невяна Илиева от с. Долни Видин, Врачански окръг, бърза да вземе думата: „Баба съм на Биляна, сега е на шест годинки. След срещата с д-р Цанков вече имаме и голяма надежда, и голяма благодарност за бъдещето на нашата внучка". А Верка Манчева от с. Дългоделци, Михайловградски окръг, държи за ръката голямо момиче и говори: „Мариана е неподвижна от рождение, а след два месеца ще навърши 20 години. Ето, вижте я, сега ходи, дори тича, говори, защото преди и да говори не можеше... Бягай, Марианче, покажи на тези батковци как тичаш сега!". И пред смаяните ни (и нека си признаем — овлажнели) погледи момичето се затичва по болничния коридор с тежката стъпка на прохождащ човек...

И в болницата, и в общинския комитет на партията, и в общинския народен съвет в Балчик ни съветваха — не правете сензации от работата на д-р Тодор Цанков, завеждащ неврологичното отделение на районната болница в Балчик. Дори ни обясняваха до каква степен сензацията е чужда на партийната журналистика. Но доколкото след двете публикации на кореспондента на в. „Работническо дело" в Толбухин Николай Желев (първата в съавторство с журналистката Росица Станчева) „Прохождане" в бр. 158 от 7 юни 1986 г. и „Да" или „не" на прохождането" в бр. 45 от 14 февруари 1987 г. за постигнатите успехи в лекуването на определен вид заболяване на нервната система вече знае цялата страна, за сензация не може да става дума. И още нещо ни съветваха — да не използваме тежката артилерия на партийния печат за стрелба по врабчета. Но още в началото искаме да подчертаем — не за дребен лов бяхме дошли като журналисти от партийния печат в Балчик. В случая става дума за сериозно хронично заболяване на един голям колектив, и при това тези деформирани взаимоотношения са достоя-

Digitized by Google

ние на целия град, обект на иронични и недоброжелателни коментари и разнопосочни тълкувания. За него вече са информирани и редица окръжни и централни инстанции.

От дълго време в редакцията на списание „Партиен живот" пристигат писма, жалби, сигнали за нередности в този колектив, за състоянието на неговата партийна организация. Там зрее и вече презрява тежък конфликт. Не е „врабешки" проблем да се вникне в конфликта, да се анализират неговите първопричини, но най-вече да се прецени какви мерки трябва да се вземат, какво трябва да се направи, за да се сложи веднъж завинаги край на една тягостна обстановка, която не бива да бъде търпяна в никакъв случай — и от професионални, и от морални, и от чисто партийни съображения. Това най-добре би трябвало да знаят онези, които ни съветваха да не навлизаме в тази история.

За какво става дума? От много години в районната болница в Балчик съществува ненормална обстановка за работа, тежка нравствено-психическа атмосфера. Говорихме с много хора. Едни датират конфликта от 1981 г., други търсят корените му петшест години по-назад. Но никой не казва, че това са пресилени внушения. Всеки посвоему споделя тревогите и вълненията си, дава своя преценка за нещата и за причините, довели до това тежко състояние. Не искаме да даваме гласност на всичко, което беше споделено, с което сме запълнили нашите бележници и магнетофонни ленти. Излишно е да обременяваме читателя, но не можем да не споделим, че попаднахме в един водовъртеж на незатихващи страсти, на разгорещени амбиции, на подтиснатост и страх, на опасения за бъдещето. Стигаше се дотам, че някои медицински работници, включително и лекари, изказаха опасения, че влошените взаимоотношения ще рефлектират не само върху тях, а и върху семействата, върху децата им. Разтревоженото им въображение сочеше дори доказателства и примери за това. Не може да има никакво съмнение, че организмът на този колектив е засегнат от тежко страдание. Нуждае се от спешна диагноза и лечение.

От многото чути отговори и споделени мисли става ясно, че отдавна в колектива на болницата и в партийната организация са се формирали две крила. Едното е на сегашния главен лекар д-р Желязко Бончев, другото е на д-р Тодор Цанков — бивш главен лекар на болницата, сега завеждащ неврологичното отделение и допреди близо месец — секретар на първичната партийна организация. Всеки със своето обкръжение от хора, които го смятат за прав и безрезервно го подкрепят. Кога и как е възникнал този конфликт и е започнал да разяжда отношенията не само между бивши добри приятели и колеги (д-р Бончев е поръчител за партията на д-р Цанков), но и между голяма част от многобройния колектив, трудно може да се каже. Но не историята му е най-важна в случая. Важното е, че отдавна нещата са излезли извън нормалните рамки за коректност и уважение, за колегиалност и другарство, да не говорим за специфичната етика, характерна за тази хуманна професия.

Digitized by Google

Защо е допуснато това? Защо здравият разум, а и много други още фактори и спирачни механизми не са задействували навреме, когато е било много по-лесно да се спре този неприятен развой? А може би е имало и има и други „външни" причини и фактори, които или са се намесвали, за да дават ненужни и вредни покровителства, или са стояли безучастни тогава, когато са били длъжни да се намесят и поради служебна отговорност, и по чисто морален и човешки дълг. Имаме достатъчно основания да поставим такъв въпрос, защото се натъкнахме на факти и процедури, които не могат да не озадачават. От дълго време местните институции, вместо да вникнат по-задълбочено в нещата, да ги видят и оценят реално и обективно от тяхната служебна, морална и политическа страна и да окажат необходимото въздействие с множеството методи и средства, с които разполагат, са прибягвали до чисто административни подходи, до силови действия, до брутални персонални рокади, свързани, разбира се, с тежки травми, и то за доста хора.

Да погледнем фактите. Преди повече от десет години д-р Желязко Бончев е бил главен лекар на болницата. По решение на тогавашния общински комитет е бил наказан и изпратен на работа в с. Дропла. На негово място е издигнат д-р Тодор Цанков. Знае се, че д-р Цанков тогава е убеждавал общинското ръководство в необходимостта този добър хирург да бъде върнат в болницата и да работи по своята специалност. Но и д-р Цанков не се задържа на новата длъжност повече от две години.

После настъпват други времена. През 1981 г. д-р Бончев отново е главен лекар. Д-р Цанков е секретар на първичната партийна организация. Но конфликтът не се решава, той се задълбочава. Стига се до абсурдна ситуация — когато в болницата се свиква служебно съвещание, водено от главния лекар, на него не присъствува д-р Цанков, въпреки че е завеждащ отделение. Когато има заседание на партийното бюро, на него не присъствува д-р Бончев, въпреки че е негов член.

И така след всяка смяна в колектива се натрупват наслоения, оформят се групировки на привилегировани и гонени.

Разговаряхме продължително със сегашния партиен секретар на болницата д-р Радка Христова. Тя е един от „пострадалите" навремето заедно с д-р Бончев. Говори с много болка за този период, не скрива своите предпочитания, но също така споделя откровено: „В нашата болница конфликтите са отдавна, когато започнаха първите смени на главните лекари. Доста колеги бяха малтретирани, наложи се да напуснат работа. В това число бях и аз. Затова сега, когато бях избрана, моето становище беше, че изборът не е много подходящ — имали сме разногласия, конфликти, и някой може да изтълкува избирането ми така — ето, на власт идват засегнати хора".

Тази изповед на д-р Христова е много показателна и за оценката на изминалия период, и за онова, което сега става в колектива.

Че нещата не са гладки, че този колектив продължава да боледува се убедихме от многото тревожни мисли, споделени с нас от лекари, медицински сестри, служители. Отново подозри-

Digitized by Google

телност, страх, неувереност. Въпреки опитите на д-р Бончев и други около него да представят нещата така, като че ли нищо особено няма, че нещата вървели много добре и единствените смущения идвали от „болната амбиция на д-р Цаиков да ме игнорира и премахне като ръководител“ (така поне мисли д-р Бончев). Но ние чухме много неща и от други членове на колектива, включително и от средния персонал, които ни говорят, че междулнчностният конфликт не е единственият източник на напрежение. Много неща в негативен план бяха казани за методите иа сегашния главен лекар, за нарушения и от административен характер, и от чисто човешко и морално естество. Разбира се, бяха казани и добри думи за негови качества като ръководител и специалист.

Годншното събрание на болницата е било очаквано с нетърпение от колектива, с надеждата, че нещата ще бъдат назовани със собствените им имена, че критично и самокритично ще бъде обсъдена дейността и най-накрая ще се излезе от тягостната обстановка. Още повече, че на него присъствуват отговорни представители от окръга и общината. Но, уви, пороят на натрупваните от годинн страсти помита тези надежди. Отново остри конфликти и протнвопоставяния. Остро изказване е направил и д-р Цанков като партиен секретар за методите на ръководство н за порядките в болиицата. Д-р Бончев нарича това изказване „ария на клеветата“. Обвинява, че не в това е ролята на партийния секретар, че неговото поведение е един парадокс. Но за слабости в ръководството, в цялостната работа на събранието са говорили критнчно и много други служители, които не могат да бъдат упрекнати, че са подучени от някого.

И не е ли парадокс това, че едниствено д-р Бончев се стреми да ни представи обстановката в колектива за нормална, конфликтът си с д-р Цанков за несъществен, липсата на едиомислие — като резултат единствено на претенциите на партийния секретар? Не е ли парадокс това, че един ръководител охотно и многословно говори за ролята си в успехите на болницата, а отговорността за неблагополучията щедро предоставя на бюрото на партийната организация, забравяйки, че също е негов член?

В тази, струва ни се, достатъчно ясна за читателя обстановка ндват обнадеждаващнте резултати от приложението на метода на д-р Цанков за лечение на някои заболявания на иервната система. През мниалата година в районната болница в Балчик се случва нещо необичайно — прохожда една девойка, осъдена на вечна неподвижност. „Това не е библейско чудо“ — ще ни каже по-късно д-р Цанков. Не е, безспорно, но нима сме лишени от очи, способни да видят чудото на всеотдайността, трудолюбието и таланта, въпреки че то се е появило не сред смущаващите с ултрамодерната си медицинска апаратура специализирани клиники, а в скромната районна болница? Още повече, че случаят не остава изолиран — прохождат и други, а д-р Цанков прекрачва през чертата на пълното физическо изтощение в стремежа си да направи и непосилното за своите пациенти.

Един метод, който е иормално да бъде посрещнат с гордост и удовлетворение от целия болничен колектив, от ръководството на болницата, от местната общественост.

Digitized by Google

Но не е така. Парадоксите следват един след друг. Онези, които са настроени против д-р Цанков, са малко объркани. Те не гледат на новия метод като на нещо, което има голямо значение преди всичко за медицината, за болните. Те виждат в него една изява, едно постижение на д-р Цанков, което го утвърждава като търсещ специалист, засилва неговия авторитет. Но това не съвпада с техните представи, намерения и амбиции. И, разбира се, тръгват зложелателните пипала на интригата, на клеветата. Най-напред с приказките, че нямало нищо ново и ефективно в метода на д-р Цанков, че от отделни, случайни и съмнителни резултати той сам се заема да прави сензация, да се популяризира, че сам организирал потока от хора, отправили се към Балчик да търсят неговото съдействие, че това е едва ли не чисто шарлатанство. Такива приказки се говорят и в болницата. Сдържан, струва ни се, обективен и точен отговор дава самият д-р Цанков:

— Предстои експериментиране в София на лечението, което прилагам тук. Все още няма авторитетно заключение, но за мен е важно друго нещо — аз изпитвам огромно лично удовлетворение да помагам на тези хора. Не става дума за това, че съм измислил нов метод на лечение — използвам само лекарства, които свободно се предлагат от Аптечно управление. Но аз откривам и лекувам определени форми на заболяване на нервната система. Има много случаи, които не са от тази група, но също могат да се повлияят. Това е един огромен социален проблем. Като чета тези писма (посочва стотиците пликове върху шкафа в ъгъла на кабинета си), просто съм изумен колко много нещастие има по тази земя. Не става дума за шарлатанство, за народно лечение, за биотокове — това са невежествени слухове. Лечението е само медикаментозно, при това като спре — човек отново се сковава...

Правилен ли е методът на д-р Цанков? След връщането ни от Балчик се обърнахме към компетентни специалисти от Министерството на народното здраве. Ето дословно техния отговор: „Досегашната работа на доктор Тодор Цанков е оценена положително. По нареждане на МНЗ за втори път от 1 април т. г. на доктор Цанков е предоставена възможност да приложи своя метод на лечение в Неврологичната клиника на Медицинска академия. Министерството отблизо следи експеримента. Методът на д-р Цанков влияе положително само определени форми на детска церебрална парализа, но не лекува прогресивна мускулна дистрофия, параплегии и някои други заболявания. Министерството проучва възможностите за бъдещото приложение на метода на лечение на д-р Цанков в здравната мрежа на нашата страна".

Значи шарлатанство няма. Открит е един нов, не общо приложим, но резултатен за някои страдания метод, който има важно значение за медицината. Би могло да се каже — и за българската медицинска наука.

Но нападките срещу д-р Цанков се сипят и в друга насока — виждате ли, той прави това не заради болните, а само за пари. Дава се път на една недостойна и неприлична кампа-

Digitized by Google

ния. В общинския партиен комитет ни посрещнаха с прецизно подготвена справка какви пари бил получавал д-р Цанков, откъде, за какво...

Може би успехът на д-р Цанков е влязъл някъде в противоречие с разбиранията и намеренията на онези, които определят, а в някои случаи и диктуват „номенклатурата". Как иначе да си обясним постъпката на бившия първи секретар на общинския комитет на партията в Балчик Ради Радев, който стигнал дотам, че сам е отишъл в отделението като следовател и привиквал някои от пациентите и техни близки да ги разпитва какви суми са дали на д-р Цанков, за да ги приеме и лекува. Разбира се, за този свой „издържан" детективски похват с решение на бюрото на окръжния комитет на партията в гр. Толбухин той е бил освободен незабавно като първи секретар на комитета. Но изглежда, че в методите и похватите от такъв характер в Балчик има затвърдени традиции. Миналата пролет е направена анкета от четирима представители на общинското ръководство по сигнали за сериозни нарушения и злоупотреби в болницата. Логично и правилно е да се проучат тези сигнали, да се анализира състоянието на психоклимата в колектива и най-важното — да се вземат решения за неговото оздравяване.

Но уви, отново надеждите са излъгани. Не се предприема нищо, резултатите от анкетата потъват неизвестно къде, не се дава никакъв отговор на хората, на онези, които са принудени да работят в една ненормална обстановка. Прекрасно информирана за това нездравословно съжителство между личната амбиция и хуманния дълг е и заместник-председателката на общинския народен съвет Станка Ганчева, която наблюдава дейността на болницата. Опитите ѝ обективно да преценява състоянието на колектива в многогодишната конфронтация обаче се изчерпват едва ли не с позицията — кой крив, кой прав не може да се разбере.

Малко преди нашето пристигане в Балчик там бе станала поредна „номенклатурна" рокада. Бюрото на общинския комитет на партията, след като пет години е било пасивен наблюдател на задълбочаващите се конфликти, е взело решение да се освободи д-р Цанков като секретар на първичната организация, да се накаже със строго мъмрене д-р Желязко Бончев, да се обнови партийното бюро.

Четем оценката на д-р Тодор Цанков, приета от бюрото на общинския партиен комитет на 20 септември 1985 г. Тя е внесена от секретаря на комитета Р. Велянов: „общителен", „с високо чувство за отговорност", „уважаван от хората", „прям откровен, с принципна позиция", „трудолюбив, настойчив и упорит", „със солидна професионална подготовка и богата обща култура", „създава творческа атмосфера", „деловит и оперативен", „успява да мобилизира колектива"... Ето така е охарактеризиран д-р Цанков за шестгодишния период, за който се отнася преценката. Каква ли е била тази коренна промяна в поведението и политическите качества на д-р Цанков, та бюрото на общинския комитет на партията само след година да застане на точно противоположно становище по отношение качествата му на партиен секретар и ръководител. Не можах-

Digitized by Google

ме да видим точния текст на новото решение на общинския комитет. Обещаха да ни го дадат. Не го намериха, но ни обясниха: главните обвинения срещу д-р Цанков са, че на него се дължи нарушеният психоклимат в колектива. Пред първичната партийна организация решението на комитета снема неговият секретар Р. Велянов.

Нека читателят сам преценява обективността на една толкова противоречива позиция и доколко тези начини на въздействие укрепват доверието в общинското ръководство.

Не само че не видяхме текста на решението на общинския партиен комитет, но не ни стана достатъчно ясна процедурата при неговото вземане. Попитахме в болницата дали е правена някаква проверка, взето ли е мнението на административното и партийното ръководство, разговаряно ли е с комунистите. Отговорът беше отрицателен. Очевидно отново в бюрото на общинския комитет се вземат решения, които имат много важно значение за атмосферата и за цялостната работа на този колектив, без да се вземе под внимание неговото мнение. И то във време, когато утвърждаването на демократизма и самоуправлението все повече става същностна черта на партийната политика.

Има много смущаващи неща и в процедурата за снемане на решението на общинския комитет в първичната организация в болницата. Протокол от това събрание не видяхме. Разбира се, искахме го, но такъв няма. И не може да го има, защото ни обясниха, че не е правен. И то при събрание по такъв важен въпрос. Не е избиран председател, нито протоколчик на събранието. До последния момент комунистите не са знаели дневния ред. Партийният секретар д-р Цанков ни обясни, че е получил указание да насрочи събранието, но той също не е знаел какъв ще бъде дневният ред. На събранието секретарят на общинския комитет Р. Велянов е съобщил решението на комитета да се освободи досегашният партиен секретар и да се обнови партийното бюро. Не е било подложено на гласуване това предложение и е основателно да зададем въпроса има ли валидно решение за реформите в партийното бюро? Може ли общинският комитет да взема решения по въпроси, които са от изключителната компетентност на първичната партийна организация? Когато е възникнал въпросът за състава на новото партийно бюро, някои от комунистите са искали да се изкажат. Секретарят Велянов ги е прекъсвал с думите: „Панаирджийски събрания като миналото няма да правим!“ (Става дума за годишното събрание на болницата.) Обвинил ги, че не говорят по убеждение, а са подучени. При такава процедура е бил сменен д-р Цанков, въпреки че на много от комунистите не е станало ясно защо. Наказаният със „строго мъмрене“ д-р Бончев е останал в състава на новото партийно бюро.

Не можем да оправдаваме комунистите в районната болница, че те толкова години са допускали тази тежка и ненормална обстановка и в първичната организация, и в колектива. На практика не са изпълнили своята роля на авангард и на политически стопани. Огънали са се пред силата и влиянието на тези и на онези, пазели са се да не си навлекат не-

Digitized by Google

приятности или са се стъписвали от недоверие в собствените си сили. Но и не можем толкова силно да ги виним за това при ясно изразените методи на администриране, люшкане от крайност в крайност и грубо опекунство.

Балчик бавно се свлича към морето. Геолози, хидролози и инженери изучават този процес и търсят начини да го предотвратят. Да бъде спасен необикновено красивият град, оцелял след толкова исторически повратности. Това е голямата грижа и на окръжните, и на общинските ръководства, на всички, които ценят и обичат този екзотичен кът на нашето Черноморие. Ако е нужно, това ще стане грижа на цялата страна.

Но чия грижа трябва да бъде свлачището в душите на комунистите, на колектива на районната болница в Балчик? Процесите на ерозиране на доверието са стигнали тревожна степен. Ценени специалисти са напуснали поради тягостната обстановка. Шири се недоволството на четири очи, правят се необосновани обобщения за безперспективността на всякакви усилия да се стигне до истината. Виновност ли се търси или изкупителна жертва?

Въпросите, които поставиха пред нас комунистите от първичната партийна организация на районната болница, не са маловажни. И ако усилията на общинското ръководство са неефективни, не е ли време в решаването на наболелите въпроси да се намесят и съответните окръжни инстанции?

Digitized by Google

ПОВЕЧЕ КОЛЕКТИВНОСТ И ЛИЧНА ОТГОВОРНОСТ

КОНТРОЛНА И РЕВИЗИОННА ДЕЙНОСТ

РАЧО ПЪТЕВ
председател на окръжната контролно-ревизионна комисия — Габрово

Голямо е значението на колективността и на личната отговорност на комунистите за редовен, добре организиран и смислен вътрешнопартиен живот. Тези въпроси винаги са стояли на вниманието на Габровската окръжна партийна организация, но при новите условия на утвърждаващо се самоуправление стават още по-актуални и наложителни.

Факторите и условията, от които зависят както равнището на колективността, така и дисциплината и отговорността в първичните партийни организации, са много, разнообразни и взаимно свързани. Ще се спра само на някои от тях.

В проверките, в многообразната контролно-ревизионна дейност ние се стремим да изведем на преден план възлови проблеми, от които най-вече зависи преустройството на партийната работа.

Още с обучението на партийните активисти, в това число на партийните контролни органи, ние поставяме въпросите на колективността, като преди всичко я свързваме с примерите на отклонения от нея, каквито за съжаление има немалко.

При планиране на дейността на контролно-ревизионните органи и особено при организиране на проверки централно място заемат проблемите на атмосферата в първичните партийни организации, равнището на колективността, възможностите за творческо обсъждане и решаване на въпросите, доколко се разчита на активното участие на всички комунисти, има ли необходимото чувство за лична отговорност поръчаното да се извърши по най-резултатен начин.

В последните години при проверките целим да установим как на практика се планира и разпределя работата в партийните ръководства, как се процедира в заседанията, съвещанията, пленумите. Изслушват ли се мненията на участниците в тях, вземат ли се под внимание разумните предложения, каква е съдбата на вече взетите решения. Тези въпроси се наблюдават и подпомагат от членовете на окръжната контролно-ревизионна комисия и на общинските ревизионни комисии, които са разпределени и участвуват в живота на 2 или 3 първични партийни организации и им помагат конкретно.

Разпределението на задълженията на членовете на партийните бюра и комитети в известен смисъл е традиционно и става правилно. На практика обаче невинаги това разпределение ангажира истински всички. Членът на партийното бюро или на партиен комитет трябва най-добре да познава проблемите, за които отговаря, да следи всички новости, да предлага решения, да информира, да отстоява, да мисли и дава идеи, да подсеща,

Digitized by Google

да отчита, да оценява и т. н., т. е. той да бъде най-компетентният и действен човек в ръководството по въпросите, за които отговаря. Засега само отговарящите за идеологическата дейност в партийните бюра и комитети проявяват по-голяма самостоятелност и инициативност, защото с тях по-добре работят и висшестоящите партийни органи. Останалите членове на ръководството нямат достатъчно инициатива. Когато проверяваме, традиционно търсим отговор на всички въпроси от секретаря, а това освобождава от отговорност другите членове на ръководството. Още оттук се нарушава колективността в работата.

При проверките се стремим да се срещаме с отговарящите по съответните проблеми в партийното ръководство, за да подчертаем, че те са водещите и най-отговорните по тези проблеми. Стараем се да установим има ли реално колективно обсъждане и вземане на решения. Важен показател в това отношение е присъствието на комунистите на събрания, което за съжаление за времето от 1982 до 1986 година спадна от 81 на сто на 79,4 на сто. Проверяваме също каква е обстановката на обсъждането, каква е активността на комунистите. За същия период тази активност спадна — докато през 1982 г. средно 26,4 на сто от комунистите са се изказвали на събрания през 1986 г. този процент е 19,3 на сто. За колективността съдим и от това взети ли са под внимание предложенията на комунистите, даден ли е отговор на онези въпроси, които не могат да се решат.

Нашите проверки не са просто за количеството на мероприятията, решенията и документите. Стремим се преди всичко да вникваме в качеството на извършеното и резултатите от него, има ли колективност още при подготовката на решенията, кой е участвувал, имало ли е обсъждане или те са предложени в последния момент, набързо и формално подготвени.

Решенията са главното в дейността на първичните партийни организации, а те често се подценяват, за тях се отделя най-малко време и нерядко се гласуват без обсъждане. Става така, че за по-несъщественото в работата на едно събрание отделяме много време, за да информираме, а когато дойдем до главното, въз основа на тази информация да приемем решения, това правим набързо и незадълбочено.

Истинският колективизъм се губи, ако не мобилизираме и използваме ума на комунистите, а и не само на тях, за да стигнем до онова решение, което ще промени нещата. Колективното решение е и колективно убеждение.

Контролните партийни органи в окръга строго следят за спазване на колективността, особено когато се взема отношение по партийното положение на комунисти. Неотдавна в завод „Иван Владков" — Дряново наказват комуниста Нено Ненов Иванов с „порицание" за това, че не изпълнил решението на партийното бюро да не напуска завода. Как става това? В партийното бюро го предупреждават, че ако напусне завода, ще го изключат от партията, а ако остане, ще го накажат с „порицание". Този въпрос не се внася в първичната партийна организация, макар че събрание по други въпроси се е състояло. Нено Иванов напуска завода и когато отива за отчислителна бележка, вижда, че на нея е нанесено наказание „порицание". Той прави жалба, като заявява, че не оспорва наказанието, но реално то не му е наложено. Проверката разкри, че Ненов е прав, че е унищожен старият протокол от партийно събрание и е написан нов, в който се появява изкуствено точка „Разглеждане партийното положение на Нено Ненов Иванов".

Digitized by Google

Окръжната контролно-ревизионна комисия наказа секретарката на първичната партийна организация със „строго мъмрене с предупреждение" за грубо нарушение на Устава и инструкциите на ЦК на БКП, за съставяне на документ с невярно съдържание и опит да прикрие това и предложи на общинския комитет на БКП в Дряново да прецени целесъобразността от по-нататъшното ѝ оставане като секретарка. Изниква въпросът, защо не е внесен случаят в партийното събрание? Отговорът може да бъде само един: защото няма да се получи подкрепа от комунистите.

Поради недостатъчното зачитане на колективността в друга първична партийна организация с болшинство от две трети от присъствуващите беше взето решение за изключване на комунист от партията. Последният преценил, че ако към броя на отсъствуващите от събранието се прибави и броят на гласувалите против изключването, това е повече от половината на първичната организация, а в Устава е казано, че за изключването трябва да гласува не по-малко от 50 на сто от състава на организацията. При провеждане на второ събрание с присъствието на почти всички комунисти предложението за изключване не се прие. Подобен случай имахме в Строително-монтажния комбинат — Габрово, където не приемат кандидат за партията, но при голямо отсъствие на комунистите от събранието. За да се види истинското отношение на първичната партийна организация по този въпрос, се проведе ново събрание с участието на всички. Кандидатурата пак беше отхвърлена, но това е волята на организацията, проявена по начин, който не буди съмнение.

Колективността най-често се нарушава по субективни причини. Когато има съмнение, че дадено предложение няма да се приеме, то не се внася в колективния орган. По съображения предимно от междуличностен характер беше изключен от партията инж. Георги Етърски от Института за кабели и проводници — Севлиево. Провокирано е нарушение, което извършва Етърски, и се упражнява натиск върху първичната партийна организация, но тя не го изключва. Общинският комитет възлага това на заводския партиен комитет в завод „Н. Илиев", но и той не взема такова решение. Тогава го изключва бюрото на общинския партиен комитет — Севлиево под въздействието на секретар, който умишлено подсилва нещата. Окръжната контролно-ревизионна комисия на БКП — Габрово, като прецени провинението и начина на изключването, го отмени и замени със „строго мъмрене с предупреждение", а на секретаря, който е упражнил натиск, беше обърнато внимание. Колективът на института и първичната организация бяха удовлетворени, че правилно е намерена мярката за провинението и че е потвърдено мнението, което първичната организация имала при обсъждане на въпроса.

Направена бе корекция на наказанието на комунист от НПП „Хидропластика", за налагането на което бяха оказали груб натиск в партийното бюро под въздействието и в угода на директора.

Контролните партийни органи имат и своя инициатива за санкциониране на онези комунисти, които внасят смут във вътрешнопартийните отношения, нямат достатъчно чувство за отговорност, не оценяват, че тези отношения трябва да прерастват в образец на социалистическите обществени отношения. Наказахме трима комунисти от завод „Болшевик", в това число и секретаря на комбинатския комитет на БКП за това, че вместо да ликвидират изострилите се отношения между двама отговорни комунисти, позволили повече от една година да се раздухват споровете и да се уронва авторитетът не само на тях двамата, но и на партията.

За недостатъчна отговорност към задълженията си при формирането на репертоарната политика в младежките увеселителни заведения бяха наказани директорът на ОП „Кинефикация" и директорът на дирекция „Музика". Наказан беше и първият секретар на общинския

Digitized by Google

комитет на ДКМС — Габрово за това, че е отменил разпореждане на председателя на окръжния народен съвет и е разрешил продажбата на алкохол в младежки обект. По наш сигнал бяха наказани ръководителите на СП „Прогрес" и СП „Развитие" за нарушаване законността и колективността на ръководство, за занижена отговорност към работата на тези звена.

На колективността посягат много дейци, но най-често административни и стопански ръководители. Изказването на един ръководител в началото или по средата на едно заседание или събрание е достатъчно, за да скове голяма част от присъствуващите. Служебното положение на ръководителя бързо разколебава комунистите, които са мислели да се изкажат, и особено тези, които са имали друго становище. Ръководителят като правило съумява да парира всички съмнения в правилността на решенията и действията си, както и да внуши, че той е положил всички възможни усилия, за да реши успешно въпросите. Началническият и инструктивен тон на стопанските и административните ръководители не е преодолян от всички, а той ярко контрастира със стремежа за спокойно равноправно творческо обсъждане.

Контролните партийни органи в окръга се стремят да вникват в същността на вътрешнопартийните отношения и да помагат за тяхното развитие. Стремят се да покажат на всеки комунист, че от него също зависи равнището на тези отношения. Разбира се, вътрешнопартийните отношения не могат да се разглеждат вън и независимо от целокупния икономически и обществено-политически живот. Много често зад привидното единство и спокойствие, което има в някои партийни организации, се крият немалки противоречия, несъгласия, недоволства, неяснота, дори недоумения от това, което става. Като правило всички виждат необходимостта от изпълнение на конгресните постановки, а когато те трябва да ги изпълняват и да контролират другите, правят компромиси.

Ние препращаме на първичните партийни организации сигналите и констатациите на органите на Държавния финансов контрол, МВР, на съда и прокуратурата, на Държавния и народен контрол, за да вземат отношение към комунистите, извършили нарушения. От 152 такива сигнала за 1986 година първичните партийни организации са реагирали на 49. Тази реакция е главно по посока на оневиняване или омаловажаване на вината. Изводът не може да бъде оптимистичен и не говори за строга взискателност и контрол, за безкомпромисност към нарушенията, извършвани от комунисти.

Примери на примиренческо отношение могат да се приведат много. Едно от големите наши задължения на контролни органи е да помогнем, да извадим от инертността тези партийни организации, които реално още не са станали истински организатори и политически ръководители на трудовите колективи.

Нашият стремеж е да преустроим така своята дейност, че максимално да подпомогнем процесите на по-нататъшно развитие на колективността, повишаване личната отговорност на комунистите, за непрекъснато усъвършенствуване на вътрешнопартийните отношения, без което не може да се реализира ръководната дейност на първичната партийна организация.

Digitized by Google

МАЙСТОР И В ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО

доц. ДАНКА ИВАНОВА

Георги Кирков е една от най-изтъкнатите личности на българското революционно работническо движение, най-близък съратник и другар на Димитър Благоев. Той е един от основателите на пролетарската марксическа партия у нас, майстор на партийното строителство, организатор и ръководител на борбите на работническата класа, ярък политически народен трибун, борец против войната, агитатор и организатор на масите, талантлив публицист и журналист.

Богатата обща култура и политическият опит, познаването на великите идеи на научния социализъм позволяват на Георги Кирков да влезе в борбата като убеден привърженик на социализма, за чието развитие и победи той отдава своите сили, талант, енергия. Благодарение на марксическата си подготовка Кирков бързо усвоява резултатите и изводите от марксическия анализ на българската действителност, извършен от Благоев.[1] Те стават негова плът и кръв, допринасят именно при българските условия, благодарение на неговото участие в работническото движение, той да се формира като изтъкнат пролетарски революционер, да стане най-добрият съратник на Благоев в борбата за пролетарска революционна партия.

В негово лице партията има предан, верен син, чиито интереси, мисли, чувства, дела са посветени всецяло на борбата. Ръководство в живота му става написаната от неговата ръка уводна статия „Програма", отпечатана в бр. 1 на „Работнически вестник" от 5 септември 1897 г. „Без да си правим и най-малка илюзия за естеството на пътя, който лежи отпреде ни, ние обаче без колебание и страх тръгваме по него и ще се смятаме за най-щастливите под слънцето, ако ни достигнат сили и умения честно и добросъвестно да изпълним своя дълг към българските работници и тяхната светла бъдина, в което непоколебимо и беззаветно вярваме."[2]

Георги Кирков е убеден дълбоко във великата историческа мисия на пролетариата. „Класата на буржоазията — вековна подтисница на поробеното човечество — изтъква той — ще бъде принудена да слезе от сцената на живота и историята, за да стори място на друга една класа — млада и жизнерадостна, която носи в себе си зачатъка на бъдещия човешки живот." В работническата класа вижда „силата, която ще

[1] В. Коларов, Доклад по случай 16-годишнината от смъртта на Г. Кирков, Избр. съч. т. I, с. 9.

[2] Г. Кирков, Избр. съч., т. I, с. 46.

Digitized by Google

срине мръсния олтар на произвола и ще издигне онзи на законността и свободата“... Бъдещето на страната „... каквито външни изменения и да претърпи, ще си остане едно и също — тържество на работническата класа“. Георги Кирков неедкократно подчертава и страстно пропагандира ролята на непримиримата класова борба на работниците срещу буржоазията, основана върху непримиримостта и противоположността на техните интереси: „Тая борба вече съществува и у нас. И тя се вижда не само в ежедневните конфликти между работници и господари върху почвата на класовия интерес, но и в това, че у нас съществува едно раздвижване, фактическо изражение на което е самата работническа социалистическа партия“.

Георги Кирков пропагандира пламенно социализма като обществено учение, основано върху неопровержимите данни на науката и фактите на обществената действителност. Позовава се на Енгелс, че социализмът е теоретическо изражение на борбата на наемната работническа класа с капиталистите, че социализмът не създава тази борба, тя съществува независимо от него. Прави извода, че чрез съзнанието наемната работническа класа успява по научен път да разбере своята историческа задача и да насочи борбата си за нейното решаване. От тази теоретическа постановка той определя и необходимостта да се работи непрекъснато, настойчиво за издигане равнището на съзнателност на работническата класа. Защото само въоръжена със социализма тя може да изпълни историческата си мисия. Оттук извежда и задачите на българските социалдемократи — да изясняват на работническата класа историческата й роля и да я възпитават в духа на нейната класова политика. По този начин да се разчиства пътят към крайната цел. Той е чужд на отвлеченото, умозрително възприемане на научния социализъм. Това учение следва добре да се усвои от социалдемократите и да се разпространи сред работниците. Задачата на социалдемокрацията е да развива движението във вярно избраната посока „в народната маса“ така, че великото учение „бавно и непрекъснато да прониква в масата, а заедно с него и съзнанието — гробокопач на буржоазното царство“. Друг път няма, защото „само чрез социализма работническата класа дохожда по научен път до съзнанието на своята историческа задача“.

Кирков прави извода, че социализмът трябва „да овладее самата действителност“. Оттук и „нашите преки задачи като социалисти се свеждат най-главно към това — да подготвим работническата класа за историческата роля, която е повикана да играе, и за целта, която трябва да постигне“.

В широкообхватната, изключително богата дейност на Георги Кирков централно място заемат въпросите на формирането, укрепването и развитието на марксическа партия на работническата класа. Безспорни и големи са неговите заслуги за отстояване класово-революционния характер на партията, за обосноваването и защитата на нейните идейни и организационни принципи. Кирков се бори не за каква да е социалистическа партия, а за партия на работническата класа, която да бъде съзнателен, организиран отряд на класата. Социалистическата партия според него е „една новораждаща се

Digitized by Google

и възходяща обществена и политическа сила, която намира в настоящето всички необходими условия за съществуване и развитие". Задачата на българската социалдемокрация е да просвети и спечели работниците, да ги направи класово съзнателни, да разшири мирогледа им, да ги спечели „за стремежите и идеалите на работническата класа", да ги привлече „към армията на социалистическата демокрация". Той изисква да се работи системно за дълбоко изучаване и усвояване на „нашата теория, която ни дава верния ключ за разбиране на нашата действителност, засилва нашето място като обществена сила и спомага ясно да виждаме идеала, за който се борим". В социалистическата съзнателност на партията, в нейното идейно и политическо влияние върху работниците Кирков съзира нейната сила: „Отнемете от партията съзнателните, убедените социалдемократи — и от нея като социалдемократическа партия ще остане само едно възпоменание".

Георги Кирков работи и се бори за една партия добре организирана и дисциплинирана, с единство на възгледите и действията. Според него на първо място в борбата на социалдемократите трябва да стои грижата за партийната организация. Защото „без организация няма успех. Ако такъв има, той е една фикция! Организацията е основата на нашата партия". В бр. 18 „Работнически вестник" от 30 декември 1900 г. изразява мисли, които по същество обосновават смисъла и принципите на членството в партията, задълженията, които произтичат за всеки социалдемократ от неговата принадлежност към партията. „Всеки е длъжен да бъде на мястото си, проникнат от мисълта и готовността да изпълни своя партиен социалистически дълг и с радост да даде своята посилна материална и морална подкрепа на партията. Да се възцари единство в действията. Дисциплината на съзнанието и добрата воля да вземе връх над частните, лични желания. Духът на социализма да изпълни сърцата ни..."

Историческа е заслугата на Георги Кирков за професионалното организиране на работниците, за изграждането на революционно профсъюзно движение. На профсъюзното движение гледа като на школа за социализъм, на него той посвещава много сили и организаторски талант. Подпомага израстването на профсъюзни кадри в ОРСС, подкрепя създаването на профсъюзния печат, спомага за засилване ролята на профсъюзите в работническите борби за защита на техните икономически и политически интереси. Работи като секретар на ОРСС и оглавява общия главен съвет, в чиято компетенция са общите въпроси на организацията и ръководството на пролетарските борби. Кирков е привърженик на тесни организационни връзки между партията и синдикатите. Той е за „идеен контрол" на партията в тези взаимоотношения. В утвърдената от XI партиен конгрес през 1904 г. резолюция отбелязва, че е необходимо „да се спазва винаги вътрешната организационна автономия на синдикатите". На тесните връзки между партията и профсъюзите Кирков гледа като на важно условие, за да се запазят младите синдикати от опортюнизма, от трейдюнионизма и самосиндикализма. Той отстоява, че професионалните съюзи не могат да се развиват на почвата на „неутралитета", че той е

Digitized by Google

пагубен за тях и че те трябва да застанат на позициите на класовата борба. В своята дейност „за защита на професионалните интереси на членовете си в рамките на днешното общество винаги да изхождат от общите интереси на цялата класа". Смята. че в общоделските „свободни" синдикати „не господствува никакъв социалистически дух", че между тях и синдикатите „няма идейни връзки", поради което „те не представляват от себе си неразделна част от общото освободително движение на работническата класа у нас, с една реч, те са синдикати, в които господствува еснафски дух и буржоазното разбиране на работническото професионално движение... Това означава, че за тях думата социализъм „е само един фалшив етикет."[1]

Георги Кирков непоколебимо, с неизчерпаема енергия воюва срещу опортюнистическите отклонения от идейните и организационните основи и принципи на партията. Непримирим е срещу опортюнистическите извращения на марксизма. И в тази област той ни е оставил наследство, което далеч не се свежда и изчерпва само с агитаторския му талант. „В тоя период, пише за него Георги Димитров, едва ли някой друг от деятелите на нашата партия е направил така много за завоюването на надеждни позиции на партията сред трудещите се и в обществено-политическия живот на страната." Кирков търси материалистически обоснован отговор за причините и същността на общоделството. В средата на социалдемокрацията, според него, „се извършва същото, коетр в тоя момент ставаше вън от нея. Отделянето на наемните работници от другите класи, поради проявилото се непримиримо противоречие между техните интереси, намери своя израз в отделянето на социалдемократите от дребнобуржоазните идеолози. По тоя начин идейното разцепление в партията се яви като израз на разцеплението вън от партията в живота, предизвикано от дълбоката промяна, станала в общественоикономическите отношения у нас."[2] По подобие на опортюнистите във Втория интернационал общоделците са за класовото сътрудничество, „който път не е нито най-верен, нито най-кратък до целта". Обратно, този път е „не само най-дългият, но и най-безплодният, и най-опасният за него". За последователните марксисти „пътят — класовата борба, и крайната цел — социализирането, са нещо цяло, нещо неразделно, нещо органически свързано". За тях реализирането на крайната цел е „невъзможно и немислимо без класова борба на съзнателните, организирани в политическа партия наемни работници"[3].

Георги Кирков недвусмислено преценява, че „широките социалисти" не са оригинални творци, че те са „жалки еклектици в теорията и още по-жалки опортюнисти в практиката...", за които „самата горчива действителност дойде да каже своята последна дума". Широкосоциалистическата дейност той характеризира като „безлюдно лутане в мъглата на българската действителност, което не може да приключи по

---

[1] Г. Кирков, Избр. произв., т. 1 с. 136—140.

[2] Пак там, с. 177.

[3] Пак там, с. 111, 166.

Digitized by Google

друг начин освен с „теоретически фалимент". С неповторим сарказъм и унищожителна ирония пише за широкия читател, че Янко Сакъзов калъпи концепцията си така: един грам изтънчени мисли, два грама откраднати остроти, и три оки „самобитна" фразеологическа вода и българската действителност е анализирана докрай, теоретическите въпроси, изчерпани до дъно, и основните начала разтълкувани до последна подробност. Хем евтино, хем „солидарно" и „сериозно".

Георги Кирков не подценява опасностите, които са свързани с опортюнизма, с неговите опити и усилия да мъти социалдемократическото революционно съзнание в партията, да търси привърженици сред онези нейни членове, които на вяра, без достатъчно идейна и теоретическа подготовка са приели основните ѝ начала. Това крие опасност от отслабване на партията в резултат на дейността на тези, които „не държат сметка за нейните принципи" и за дисциплината. Според Кирков „червеят на разложението е смърт за партията". Поради това най-важен и принципен става въпросът „как да се спасят най-добрите, най-преданите сили на партията". Неговият отговор е: „Остава само едно радикално средство — ампутацията". Той съветва да няма страх от едно формално разделение, „когато фактическото е вече станало". Според него истинското желание на опортюнистите е да изменят характера на партията, но да запазят името като вкусна примамка". Те имат нужда само от формата, без което ще се окажат едно недоразумение в живота, каквото са и в нашите редове".

На противоречията в партията Георги Кирков гледа от позициите на материалистическата диалектика. Той добре разбира, че и в партията, и в обществото като цяло развитието се осъществява чрез възникване и разрешаване на противоречията. Оттук противоречията в партията са в реда на нещата, тъй като тя е „един организъм, който расте и се развива". По-важното е, „че социалната демокрация винаги е намирала в себе си достатъчно жизнена енергия, за да избегне опасностите и отново да продължи пътя си". Георги Кирков е уверен, че след болезнените моменти на развитие партията намира сили да претопи в своите недра всичко ценно и да се очисти от всичко вредно и безполезно. Здравите сили в партията не са за единство на всяка цена. Те са против онова единство, което погазва принципите, принизява класовата бдителност, отрича класовата борба като средство по пътя към целта, замъглява съзнанието на организираните в политическа партия наемни работници. Тази позиция на последователите на научния социализъм Кирков изразява ярко и силно: „Който пази принципите, на които се опира, той пази своето бъдеще. Организацията е толкова по-здрава, колкото по-здраво се държи в основните си принципи, в интересите на класата, в социалистическия идеал."

Възгледите и дейността на Георги Кирков за характера и дейността на партията са проникнати дълбоко от пролетарския интернационализъм. Той разглежда партията като неразривна част от редовете „на всемирната работническа челяд". Принципът на интернационализма неизменно му служи като

Digitized by Google

ръководство за действие. Наред с Д. Благоев Георги Кирков има голяма заслуга за разграничаването на революционната социалдемокрация от Втория интернационал, за организационното скъсване на нашата партия с него. Той остро осъжда неговото опортюнистическо загниване и предрича банкрута му. Разпадането на Втория интернационал, твърди Кирков, не се дължи специално на войната: „Войната дойде само да изкара наяве това, което вече отколе клокочеше в недрата на Интернационала и което изкуствено се прикриваше с едно привидно външно единство. Войната бе външният тласък, който само ускори катастрофата, който само короняса делото на едно мълчаливо подготвено предателство".

Георги Кирков е от онези далновидни дейци на партията на тесните социалисти, които бяха за Третия интернационал още преди неговото създаване. Заедно с Васил Коларов той участвува в Стокхолмската конференция. Като представител на нашата партия подписва заедно с болшевиките известното Стокхолмско възвание на Цимервалдската левица. Подписването на този исторически документ и пълното солидаризиране с него е знаменателно за нашата партия — едно от свидетелствата, че между левите течения в социалдемокрацията тя стои най-близко до болшевиките. Кирков е автор на знаменитото възвание, с което през декември 1917 г. нашата партия не само пламенно приветствува Великата октомврийска социалистическа революция, но и призова българските работници и селяни да последват примера на своите руски братя.

Една от най-важните черти в характера и дейността на Георги Кирков е неговото умение да работи с кадрите. Георги Димитров подчертава неговата способност да подбира партийните кадри и неговата изключителна бащинска грижа да им помага в тяхното развитие: „Хиляди прекрасни борци на нашата партия дължат нему много в това отношение." На Георги Кирков е присъщ „особен усет да цени хората, да отгадава тяхната духовна същност — и когато приказват, и когато мълчат. Той умеел да цени и подбира „всичко здраво, способно и обещаващо, да принесе полза на партията и движението"[1].

Благодарение на този „майстор на човешките души" в партията израства и се възпитава цяло поколение кадри, беззаветно предани на делото на социализма пропагандисти, масовици, организатори. Георги Кирков отрано насочва вниманието си към Георги Димитров, гласува му доверие, грижливо му помага в работата, настойчиво го съветва да се самообразова, да изучава немски език. „И несъмнено — пише Димитров — това оказа много благотворно влияние върху моето по-нататъшно развитие като партиен деец." С тънък усет Кирков разграничава безпогрешно здравите сили от случайните, гнилите елементи, от подлеците, присламчили се към партията поради нечисти, кариеристични подбуди. Към тях той е безпощаден и ги определя като „ренегати и хаймани". Според Кирков в партийните групи и на друга партийна работа трябва да се ценят хората, които имат „близко

[1] В. Коларов, Цитираното произведение, с. 8.

Digitized by Google

до сърцето си интересите на партията". Лицата, на които ще бъде поверен представителният мандат за конгреса например, „трябва да се врели и кипели в работата на групата, да са добре запознати с местните условия и да не им липсва твърдо знание на принципите". Това очертава критерий и за равнището на работата на висшия орган на партията — конгресът, за предварителната грижлива подготовка на този форум, за който всичко трябва „грижливо да се проучи, да се систематизира и да му се подведе общ итог", така че „на конгреса да се представят резултатите на годишната деятелност, нашият положителен и придобит опит".

Съвременниците на Кирков оценяват, че той формирал кадрите по „свой образ и подобие". В тази мисъл се съдържа признание и преклонение пред неговото лично обаяние, скромност, принципност, безпределна преданост, неизчерпаема енергия, непоклатима вяра в делото на партията, на работническата класа. Димитър Благоев го определя като „Едно сърце, отворено за всички".

Кирков ни е оставил ярки, правдиви мисли, свидетелстващи за неговото творческо отношение към средствата и формите на политическа борба и на партийна дейност. Според него глупаво е да се обвиняват социалдемократите, че „насъскват работниците към стачки". Защото стачките са „законна рожба на капиталистическите отношения и ще изчезнат с изчезването на последните". Социалистите не предизвикват стачките, но те ги използват, „за да внесат класово съзнание в главите на работниците, да ги организират и обединят под знамето на социалдемокрацията". И в обясняване общинската политика на тесните социалисти Кирков изтъква главните, водещите мотиви за партията и нейните съветници. Последните не се приспособяват към буржоазията, защото знаят, че тя ще отстъпи „само пред организираната сила на работническата класа". В общинската политика тесните социалисти не разчитат на особени практически резултати, освен за издигане съзнанието на работническата класа. Като девиз звучи мисълта на Кирков: „Ние искаме да се намесваме, без да се смесваме!", т. е. без да се отстъпва от принципите, докато общоделците неведнъж заявяват, че „нямат нужда всеки път да държат за принципите". Кирков е категоричен: „За нас обаче на дъното на всеки един принцип лежи конкретен интерес. За нас принципът е компасът в тая комплицирана борба".

Неоценими са заслугата и приносът на Г. Кирков за създаването на „Работнически вестник" — трибуна за партийна пропаганда и агитация, незаменимо средство в ръцете на революционните марксисти за организирането на работническата класа, за формирането и укрепването на партията на тесните социалисти. Вестникът, чийто дългогодишен редактор е Кирков, блестящо изпълнява своята задача „да класово-съзнае пробуждащата се работническа класа в името на нейните класови интереси и да я подготви за голямата историческа роля, която й се пада". Той е един от създателите на дружество „Класово съзнание" в София, което по същество е партиен университет. Кирков бил един от лекторите, като преподавал и ораторско майсторство. Съветвал кадрите да

Digitized by Google

разпределят разумно работното си време, да изучават научния социализъм, „като оратори да умеят да печелят слушателите, с противника да разговарят винаги принципно, да се вслушват как говори народът с богат, мъдър, дълбок език".

Георги Кирков е не само талантлив журналист, но и видеи публицист на партията. Той е един от основоположниците на пролетарската ни литература. Другарят Тодор Живков съветва да се помисли за неговите предимства като един от основоположниците на новата, социалистическа литература: „Марксист, идеолог, първокласен публицист и талантлив писател, с вродено чувство за хумор, блестящ оратор и пропагандист, Георги Кирков за пръв път мобилизира всички български оръжия на хумора и сатирата под червеното знаме на научния социализъм." Кирков е не само един творчески, оригинален ум, но и една поетическа и любвеобвилна душа, една богато надарена цялостна и завършена личност.

Георги Кирков е смел борец срещу войната, за мир и разбирателство на Балканите. Той призовава да се издигне високо девизът „Война на войната", защото „така диктуват върховните интереси на многомилионното човечество". Заедно с Благоев Кирков видя в империалистическата война началото на гражданска война, на пролетарска революция. На Четвъртата редовна сесия на Народното събрание, в речта си от 28 януари 1918 г., той утвърждава смело, че вън от формулата на руското правителство за характера, целите и изхода на войната „не може и няма да има мир". Българското работничество, заявява той, безрезервно стои на тази почва, на която стои руското правителство".

●

Тази година се навършват 120 години от рождението на Георги Кирков. Неговият живот и дело принадлежат не само на миналото, на нашата история, но и на днешния ден. Животът потвърди правотата на думите на Георги Димитров, че от безсмъртните наши великани Благоев и Кирков новите партийни поколения се учат и ще се учат винаги

Кирков ни учи на безпределна вярност към великите идеи на комунизма. Остави ни своя пример на пламенен интернационалист, на непреклонен борец срещу опортюнизма и ревизионизма, срещу всякакви отклонения от марксизма-ленинизма. Единството и дисциплината в партията, строгото съответствие между думи и дела бяха за него непоклатим закон. Човек с универсална култура, той и днес е пример и подтик към духовно обогатяване, към самоусъвършенствуване. Учи ни на непреходните и така важни за личния пример на комуниста добродетели — скромност, принципност, отзивчивост, умение безвъзмездно, без остатък да отдаваме сили и способност за тържеството на партийното дело.

Логиката на историческото развитие потвърди правотата на онова, което основоположниците на партията предричаха — че бъдещето принадлежи на социализма. Заложената от Благоев и Кирков в партията революционна енергия днес пулсира в обновителната априлска линия на БКП, в настъпателната всенародна борба за качествено нов растеж във всички области на живота.

Digitized by Google

ОПИТЪТ НА ПЛОВДИВСКИ ОКРЪГ

Списанието досега многократно е помествало материали за различни страни от опита на Пловдивската окръжна партийна организация. Но ето че пред пленума на окръжния комитет на БКП в Русе другарят Тодор Живков изтъкна и примера на Пловдивски окръг за рязко издигане равнището на научния потенциал. Високо оцени дейността на окръжния комитет на партията, който с размах и перспективност осигурява условия да се развиват научни и научно-производствени звена по най-съвременни направления — биотехнологии, оптични технологии, включително лазерна техника, молекулярна електроника, комплексна автоматизация на монтажа, нови материали и други. Наред с грижите за съществуващите висши учебни заведения тук се създават филиали на Българската академия на науките и други форми на организация на научната дейност, установяват се връзки с реномирани институти, вузове в Съветския съюз и други социалистически страни. Благодарение на всичко това се внасят прогресивни структурни изменения в икономиката на окръга, развиват се наукоемки производства, създават се образци в различни области.

За да проникнем по-обстойно в същността на този опит, съвместно с окръжния комитет на БКП организирахме разговор с участието на някои от най-изтъкнатите творци на научно-техническия прогрес в окръга. В него взеха участие: Дойчин Дойчинов — секретар на окръжния комитет на БКП; Добринка Проданова — секретарка на общинския комитет на БКП в Пловдив, Златка Райчева — ръководителка на лаборатория по биотехнология и промишлена биотехнология, секретарка на партийния комитет при Висшия институт по хранително-вкусова промишленост; доц. Стефан Мирчев — директор на Института по приложна физика; Райчо Велков — председател на стопанско обединение „Оптични технологии", и Кръстьо Морев — ръководител на централната лаборатория по автоматизация и научно приборостроене.

Бяха анализирани най-актуалните страни от работата на окръжния и общинския, на районните и заводските партийни комитети и организации. От всички бе категорично подчертано, че в истинския смисъл на думата сега е необходим поврат в мисленето, в поведението, в стила и методите на работа на кадрите, в тяхното отношение и отговорност за осъществяване на научно-техническата стратегия, очертана от Тринадесетия конгрес на БКП, Февруарския (1985 г.) и Януарския (1986 г.) пленум на Централния комитет.

Посочени бяха различни страни на така необходимото преустройство на стила на кадрите, в какво по-точно трябва да се изрази то, кои са обективните и субективните предпоставки за него.

В окръга е налице ясно очертана, съответстваща на партийната стратегия концепция за решаване въпросите на ускореното технологично обновление за повишаване ефективността на управлението и своевременно внедряване върховите научно-технически постижения. Осигуряват се най-подходящи условия за използване на целокупния производствен, научен и културен потенциал.

Digitized by Google

Позицията на окръжния комитет на БКП е в никакъв случай да не се допуска подценяване решаващата роля на субективния фактор. Да се осигурява максимално концентриране в решаващите направления на интелектуалния потенциал и материалните ресурси. Затова тук се подемат нови инициативи, овладяват се и творчески се прилагат теоретическите разработки и практическите подходи, с които Централният комитет и неговият генерален секретар непрекъснато въоръжават кадрите.

Изказващите се изтъкнаха своето голямо уважение и признание към позицията и действията на окръжния комитет като политически щаб за осъществяване на научно-техническата политика на партията в окръга. Те с пълно съгласие и одобрение разказаха за неговата компетентност и разбиранията в оценката на възможностите, които се разкриват с прилагане постиженията на научно-техническата революция. И според това да се търсят, привличат не само местните, а и най-изявени национални сили, да се взаимодействува със звена от други окръзи.

За отделни страни от опита на окръжния и общинския, на заводските и институтските комитети на партията, на творците на научно-техническия прогрес се разказва в материалите на участниците, които публикуваме в тази книжка.

ПОЛИТИЧЕСКИ ГАРАНТ ЗА УСКОРЕНО РАЗВИТИЕ

ДОЙЧИН ДОЙЧИНОВ
секретар на ОК на БКП — Пловдив

Под ръководството на окръжния комитет на партията трудещите се от Пловдивски окръг работят всеотдайно за претворяване в дела на стратегическите постановки на XIII партиен конгрес за качествено нов растеж в икономиката и във всички сфери на обществения живот на основата на научно-техническата революция, чрез максимално използване на интензивните фактори. Усилията на партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации и на всички трудови колективи са насочени към по-пълното използване на трудовите и суровинно-енергийните ресурси, на производствените мощности и научния потенциал, към повишаването ефективността на производството и неговото техническо обновление.

Продължава работата по структурното преустройство на окръжната икономика. По-нататъшно развитие получиха новите стратегически направления — биотехнологии, оптични технологии, включително лазерна техника, електроника, комплексна автоматизация на монтажа, нови материали и други. Усъвършенствува се внедряването на нови системи на земеделие на основата на авангардни технологии. Подобри се работата за създаването на

Digitized by Google

още по-добри условия за ефективно решаване на социално-икономическите и духовните проблеми на населението в селищните системи и за превръщането им в територално самоуправляващи се общности.

Какви са по-главните изводи и оценки, които могат да се направят на основата на извършената работа и получените резултати през първата следконгресна година?

Първо, по-настъпателно продължи внедряването на научно-техническите постижения в окръжното стопанство.

Внедрени са 2175 задачи с икономически ефект 72 887 хиляди лева при планирани 2149 с ефект 69 105 хил. лв. С помощта на научните звена се разработиха и усвоиха високоефективни изделия като две нови запаметяващи устройства на магнитна лента с общ икономически ефект 2200 хиляди лева в Завода за запаметяващи устройства, копировален апарат съвместно с фирмата „Ксерокс", система за обработка на видеоизображения в Завода за запаметяващи устройства и други. Продължи сътрудничеството с Българската академия на науките. През миналата година в окръга бяха разработени на всички нива петилетни програми „Технологии 90".

Усвоени са технологии за производство на индиев фосфат и галиев арсенид в малките предприятия на Института за цветни метали, линия за групово запояване на платки в Електро-апаратурния завод, гореща пресова обработка с помощта на роботи в Комбината за трактори — Карлово и други.

Внедриха се нови технологии в селското стопанство, строителството и другите отрасли.

Второ, утвърждава се интензивният път на развитие на разширеното възпроизводство.

През 1986 г. 98,2 на сто от прираста на чистата продукция е резултат на повишената обществена производителност на труда. Подобрено е използването на материалните ресурси, чието отдаване спрямо 1985 г. е повишено с 4,1 на сто, а на живия труд с 1,9 на сто.

Трето, постигнати са сравнително добри темпове на развитие спрямо предходната година.

Продукцията на окръга нарасна с 4,7 на сто при планирано 3,5 на сто. Всички отрасли на окръжната икономика осигуриха прираст над предвидения темп, а по-висок бе той при ефективността на производството. Темпът на нарастване на чистата продукция превиши планирания с 4,3 на сто, а за съвкупната печалба с 5,7 на сто. Изпреварващо е увеличението на обществената производителност на труда от 8,3 на сто при 4,8 на сто на работната заплата.

През 1986 година продължиха съществените изменения в промишлеността на окръга. С ускорени крачки се извършват преструктурирането на производството и завоюването на нови технологични и пазарни позиции. Настъпиха прогресивни промени във вътрешноотрасловата структура. Развиха се нови перспективни технически и технологически направления и изделия на основата на петте интегрирани научно-производствени комплекса.

Преимуществено развитие получиха машиностроенето и електрониката. Относителният дял на продукцията от група „А" достигна 51,4 на сто срещу 50,2 на сто през 1985 г., а тази на

Digitized by Google

машиностроенето, електрониката и електротехниката — 28,9 на сто при 27,3 на сто. Нарасна делът на химическата промишленост от 9,8 на 10,2 на сто. Достигнаха се благоприятни пропорции и съотношения на икономическия растеж. Произведена е в повече стокова продукция за 45 347 хиляди лева, като планът за годината е изпълнен 101,2 на сто и е осигурен ръст спрямо 1985 г. от 4,6 на сто. Осигуриха се над предвиденото електродвигатели, чугунени отливки, дограма, хартия, копринени и памучни тъкани, обувки и други.

По-настойчиво се използваха интензивните фактори в промишленото производство, което осигури непрекъснато увеличаване на приноса на отрасъла в социално-икономическото развитие на окръга. С 64,6 на сто от заетите лица в материалната сфера и 69,3 на сто от основните производствени фондове е произведена 83,8 на сто от общия обем продукция и е реализирано 86,7 на сто от съвкупната печалба. Нараства фондоотдаването.

Постигнато е сниженне на живия и овеществения труд, влаган в производствения процес. Пълната себестойност на 100 лв. произведена стокова продукция е намалена с 0,6 пункта спрямо плана и с 1,4 пункта спрямо отчета за 1985 г. Материалните разходи на 100 лв. са снижени с 1,31 лв. към отчета за 1985 г., като относителната икономия възлиза на 48 658 хиляди лева.

В областта на селското стопанство вниманието беше насочено към повсеместното прилагане на върховите научно-технически постижения. Експериментираха се и се внедриха в производство по-високопродуктивни сортове. По-широко приложение намериха новите и усъвършенствувани технологии при отглеждането на основните селскостопански култури и в животновъдството. Значително се разшири внедряването на ресурсоикономисващи системи в обработката на почвата — минимални, безотвални обработки и директна сеитба. Отдели се по-голямо внимание на съвременните направления в растителната защита с минимален разход на препарати. За решаване на белтъчния проблем успешно се реализира задачата за отглеждане на зимуващи форми грах и грахови смески. Започна механизираното прибиране на средноранните домати, тютюн „Виржиния", костилковите плодове и други.

Разшири се капковото напояване. В научнопроизводствения комплекс „Г. Димитров" се експериментира напоително поле чрез дифузно напояване.

В животновъдството значителни усилия се положиха за приложение природосъобразното отглеждане на младите животни. Изградиха се 400 дка пасищни комплекси за отглеждане на 1200 броя телета и юници. Внедрява се нова организация на работа в млечното говедовъдство. Успешно се реализира програмата за създаване на овцевъдство с млечно и месодайно направление. Икономическият ефект от внедряването на научно-техническия прогрес в селското стопанство за 1986 г. възлиза на 22 536 000 лева.

Задачите, поставени пред отрасъл „Строителство" през 1986 г., бяха подчинени на изискванията за ускорена реконструкция и модернизация на предприятията на основата на научно-техническите постижения, създаване условия за преструктуриране на окръжната икономика, както и решаване на редица проблеми в социалната сфера и комуникациите на града и окръга.

Digitized by Google

На вътрешния пазар бяха предоставени и продадени над разчета изделия за над 36 милиона лева, а доставените от други райони на страната възлизат на 135 милиона лева. Осигуриха се допълнително стоки за 21 600 000 лева от окръжната промишленост и селското стопанство и чрез разменна търговия с побратимените градове от социалистическите страни за над 12 500 000 лева.

Сега насочваме усилията на специалистите и трудещите се от окръга за превръщане на научно-техническата революция в основа на социално-икономическото му развитие. Главната задача, която изпълняваме, е не просто да създаваме условия за увеличаване на темповете на развитие, а да осъществяваме мащабни пробиви в стратегически важните направления и на основата на дълготрайната технологическа специализация да извършим сериозни структурни изменения в икономиката, успешно да изпълняваме мащабните решения на XIII конгрес на БКП, конкретизирани с решенията на Декемврийския пленум (1986 г.) на ЦК на БКП.

Едновременно с това, като подобряваме непрекъснато своята дейност по плановото ръководство на научно-техническия прогрес, ние извършваме значителна работа за решаване на редица основополагащи практически задачи във формирането и ускореното развитие на главните структурни приоритетни комплекси по електроника, роботика и машиностроене, биохимия, биомашиностроене и биотехнологии, развитието на лазерната техника и оптоелектрониката, създаването на високоефективни материали и нова суровинна база. Чрез тях осъществяваме тясна интеграция на науката с производството и нейното превръщане в непосредствена производителна сила, за постигане на сериозни технологически пробиви и нови пазарни позиции както за задоволяване потребностите на страната, така и за по-нататъшното ни утвърждаване като солиден партньор в международната социалистическа интеграция и преди всичко с братския Съветски съюз.

За осигуряване на качествено нов етап в развитието на производителните сили вниманието ни се насочва главно към използването на новите постижения на научно-техническата революция.

С плана за IX петилетка се пристъпва към реализирането на стратегията за широкомащабно технологично обновление на производството, заложено в окръжната комплексна междуотраслова програма „Технология 90". Определени са основните технологии и вериги, които ще станат гръбнак на това обновление, насоките на приоритетните направления, с които се цели не само нарастване, но и извършване на качествени скокове и пробиви. В съответствие с програмата през тази година се работи по усвояването на 60 манипулатора и робота, 51 механизирани и автоматизирани линии и гъвкави автоматизирани производствени системи, 15 цялостни автоматични съоръжения за управление.

С технологичното превъоръжаване на **електрониката** ще се разширят съществуващите и ще се завоюват нови пазарни позиции, ще се осигурят необходимите условия за синтеза на електрониката с индустриалните технологии.

Усилията в **микроелектрониката** са насочени към усвояване на основните етапи на нейните технологии (епитаксиални, дифузионални, фотолитографски, вакуумнотермични, химични и други),

Digitized by Google

свързани с производството на полупроводникови кристали, елементи и интегрални системи.

На основата на серийното производство на обновената номенклатура от електронноизчислителна техника ще се гарантира техническата база за въвеждане на кибернетични системи за управление на производството и другите сфери на обществото. С предимство се развиват системите за автоматизация на проектирането, управлението на технологичните процеси, на организационно-икономическото управление и административното обслужване.

С приоритет в стопанско обединение „Периферни устройства", в комбинатите ЕАЗ, КАМ, ЦНИКА се разработват и развиват системите за автоматизация на технологичните процеси чрез модулно изграждане на технологически системи с използване на машини с цифрово-програмно управление, промишлени манипулатори и роботи, автоматизирани транспортни възли и инструментално-технологическа екипировка. В комбинат „КАМ" се организира крупно съвременно производство на технически средства за изграждане на гъвкави монтажни роботи, манипулатори, манипулационни системи, въртящи делителни маси, робокари и други периферни устройства, на автоматични технологични клетки, линии, комплекси и системи за монтаж.

В направлението **оптоелектроника и лазерна техника** през годината ще започне серийно производство на оптоелектронни преобразуватели, на CO_2 лазери и технологични системи. Продължава усвояването на нови лазерни източници и по-нататъшното типизиране на оптичните и лазерните технологии.

В областта на **прецизното машиностроене** в комбинатите КАМ и ЗММ се организира производството на технологични съоръжения за електрониката и електротехническата промишленост, роботостроенето. Създават се мощности за производство на прецизни шлайфмашини и обработващи центри. Ще се развива производството на специализирани машини и роботи с висока точност на позициониране на автоматизиран монтаж, на електронноизмервателно и специализирано оборудване на производство на масиви електронни елементи.

В **научното уредостроене** през годината е предвидено да се усвоява производството на електронно-цифровите приборн с нови датчици, прибори за контрол на околната среда и регулиране на процесите, контролерн в стандарта КАМАК, предназначеии за контрол и автоматично управление на технологичните процеси.

През тази година се осигурява с предимство производството на нови материали с цел създаването на **качествено нова суровинна база.** Предвижда се усвояване на продукти, необходими за елементната база на електрониката, електротехниката, лазерната техника и оптоелектрониката. В малките предприятия на Института за цветни метали се разширява номенклатурата на изделията от галиев арсенид, индиев фосфид и други, което е предпоставка за производство на ново поколение свръхвисокочестотни прибори детектори, оптоелектронни прибори.

Интензивното развитие на пловдивския **биотехнологичен комплекс** ще осигури основните потребности на страната от машини и съоръжения за биотехнологическата промишленост, от широка гама препарати за ефективна диагностика, ензимни пре-

Digitized by Google

парати и биодобавки за хранително-вкусовата промишленост. Започва внедряването на нови клетъчни и тъканни технологии в растениевъдството, нови технологии за трансплантация на ембриони в животновъдството. Ще се развиват и производството и приложението на съвременни биопрепарати за балансирано хранене, профилактика, диагностика и лечение на селскостопанските животни, биопродукти за защита от болести, за подобряване храненето и регулирането растежа на селскостопанските култури.

В резултат на технологичното превъоръжаване на материално-техническата база през настоящата година се ускорява процесът на обновяване на продукцията. През петилетката ще бъдат усвоени над 1500 нови изделия и усъвършенствувани 2500.

С плана за петилетката се предвижда по-нататъшно усъвършенствуване на отрасловата, вътрешноотрасловата и продуктовата структура на производството.

С изпреварващи темпове продължава да се развива промишлеността като водещ отрасъл в окръжното стопанство. Обемът на стоковата продукция през петилетката се предвижда да се увеличи с 48,2 на сто в сравнение с 1985 г. при 27,0 на сто средно за страната. Ще се постигне по-нататъшна ускорена индустриализация и електронизация в окръжната икономика. Съотношението между промишлената и селскостопанската продукция от 85,73:14,27 в полза на промишлеността по отчета за миналата година ще се промени на около 88:12 през 1990 г.

Осъществяват се съществени изменения във вътрешноотрасловата структура. Те са насочени към преимуществено развитие на отраслите и производствата, които ще създават условия за постигане на ускорени темпове в икономиката на основата на научно-техническата революция.

Решителното утвърждаване на машиностроенето и електрониката като водещи стратегически отрасли в промишлеността е главната характеристика на измененията в отрасловата структура. Предвижда се обемът на тяхната продукция да нарасне с по-високи темпове от средните за страната — 11,1 на сто годишно. Това ще позволи относителното тегло на подотраслите да се увеличи от 29,1 през 1985 г. на 33,8 на сто през 1987 г. и около 41—42 на сто през 1990 г.

Изпреварващо развитие ще имат дейностите, чиято продукция в най-голяма степен е свързана с обновлението на технологиите и технологичното превъоръжаване на икономиката. Развива се производството на силови електронни елементи, запаметяващи устройства с нов принцип на запис, печатащи устройства, електронни пишещи машини, електронна и електронизирана апаратура за ниско напрежение, средства за автоматизация на монтажните процеси, микродвигатели и други.

Наред с тях се предвижда да нараства значително производството на традиционните изделия на окръжната промишленост като мотокари, пишещи машини, асинхронни електродвигатели, запаметяващи устройства, свързочни материали и други. Едновременно с това се разширява и обновява машиностроителната продукция за битови нужди, поставя се началото на широкото развитие на битовото машиностроене.

С прилагането на ефективни високопроизводителни строителни технологии, които осигуряват превръщането на строителната площадка в монтажна чрез укрепване организацията на работа

Digitized by Google

в строителните организации, се предвижда значително да се подобрят икономическите показатели в този отрасъл.

Изпреварващо нарастване получава промишленото строителство на основата на двете индустриализирани системи: метални и смесени конструкции. Обемът на сградите с метални конструкции се удвоява, като се прилагат олекотени стоманени конструкции. Времетраенето на този вид строителство ще се съкрати с 8—12 месеца.

Продължава изграждането на особено важни за икономиката на окръга промишлени обекти като: комбинатите „Рекорд", ИЗОТ , за периферна техника, завод „Агрия", ЗММ — Асеновград, КАМ, Завода за силова електроника и др.

Още с формирането и изпълнението на плана тази година се осигурява по-нататъшно разширяване и задълбочаване участието на окръжната икономика в социалистическото разделение на труда и в интеграцията на нашата страна със страните — членки на СИВ и най-вече сближаването ѝ с икономиката на Съветския съюз. Предвижда се относителният дял на износа за социалистическите страни в общия износ на окръга да нараства ежегодно с около 50—60 милиона валутни лева, като 85 на сто от него ще бъде за СССР. Основни натури в износната листа ще бъдат: запаметяващи устройства, мотокари, мебелни линии, електроапаратура и периферна техника, парфюмерийни и козметични изделия, полипропиленова рафия, тютюн и тютюневи изделия, пресни и преработени плодове и зеленчуци и други.

На основата на ускореното научно-техническо и икономическо развитие на страната и окръга се създават по-добри предпоставки за постигане на по-нататъшно нарастване на благосъстоянието на народа и комплексното задоволяване на материалните, духовните и социалните потребности на личността. Предвижда се паричните доходи на човек от населението на окръга да нарастват с близо 5 на сто средногодишно.

За укрепване стабилността на пазара и рязко подобряване на услугите предприемаме необходимите мерки за формирането и развитието на съвременна „индустрия за човека". С обединяването на усилията на всички отрасли на икономиката от хранително-вкусовата и леката промишленост до електрониката и машиностроенето трябва да постигнем такова състояние на пазара, което и в количествено, и в качествено отношение да съответствува на покупателната способност на трудещите се.

Главното съдържание на организаторската работа на окръжната партийна организация е насочено за осъществяване на утвърдения от Тринадесетия партиен конгрес стратегически курс за качествено нов растеж в икономиката и в другите сфери на обществения живот върху основата на научно-техническата революция. С помощта на политическите, организационните и идеологическите лостове се стремим да създаваме най-благоприятни условия за активното въвличане на 70-хилядната армия комунисти, на всички трудещи се от окръга в борбата за успешно изпълнение на партийните предначертания.

Ние си даваме сметка, че решаването на новите сложни проблеми може да бъде само по силите на сплотена и боеспособна окръжна партийна организация. Затова и всичките ни усилия са насочени към по-нататъшното издигане на нейната ръководна роля.

Digitized by Google

Съвсем наскоро приключи прегледът-проверка за работата на партийните комитети и организации по изпълнение решенията на Тринадесетия партиен конгрес и привеждане на тяхната дейност в съответствие с неговата стратегия и задачите, произтичащи от Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1986 г.).

Проверката показа качествените изменения в работата на първичните партийни организации и техния стремеж да се утвърждават като политически ръководители на процесите, свързани с технологичното превъоръжаване, правилното насочване на комунистите и трудещите се за ускорено внедряване на научно-техническите постижения, за постигане на високи темпове на растеж.

В същото време тя потвърди наличие на още редица неизживени слабости в работата на комунистите и първичните организации, пречещи за постигане на съществени положителни изменения, които да отговарят на изискванията на Тринадесетия конгрес. Става дума преди всичко за недостатъчно задълбочено вникване и осъзнаване същността на възприетия от партията курс, на преломния характер на приетите решения. Оттук произтича и неумението на някои кадри и партийни организации да извеждат на преден план главните проблеми за развитието на колектива. Недостатъчно добре се знаят новите изисквания в идеологическата и партийно-организационната работа. И макар всички да са убедени в необходимостта от коренното им преустройство, практическите им действия за това все още не носят необходимия резултат.

Прегледът-проверка показа, че все още сме в началото на процеса и че неговият по-нататъшен ход ще зависи преди всичко от умението на партийните комитети и организации да приведат своята цялостна дейност в по-пълно съответствие с качествено новите условия и изисквания на научно-техническата революция. На практика това ще означава да се търсят, намират и прилагат нови форми на партийнополитическата работа, непрекъснато да се обогатява нейното съдържание, да се насочва тя преди всичко към решаването на приоритетните задачи: увеличаване темповете на развитие върху основата на ускореното внедряване на научно-техническите постижения, максималното активизиране на човешкия фактор, укрепване на дисциплината, реда и организираността, по-нататъшно развитие на драгоценните традиции на българина, по-пестеливо изразходване на материалните ценности.

Вероятно и в бъдеще ще срещаме сериозни пречки по пътя си. Ще трябва да се отърсваме от стари навици, стари подходи, форми и методи на работа. Все повече и по-осезателно ще чувствуваме необходимостта от нови смели идеи, от оригинални творчески решения на значително усложнилите се нови задачи. И фактът, че за повечето от тях няма и не може да има готови рецепти, стимулира развитието на такива ценни за партийните кадри качества като компетентност, инициативност, самостоятелност и напоритост в търсенето на ефективни форми и методи на ръководство.

Като усъвършенствува непрекъснато своята цялостна работа, окръжната партийна организация все повече ще утвърждава авторитета си на политически гарант за успешното изпълнение на поставените от конгреса задачи и по-нататъшното ускорено развитие на Пловдивския край.

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА РАБОТА В НАУЧНИТЕ ЗВЕНА

к. и. и. ДОБРИНКА ПРОДАНОВА
секретарка на общинския комитет на БКП — Пловдив

Научните звена в пловдивските институти, висши учебни заведения, филиали на БАН, научно-производствени предприятия и бази за техническо развитие със своята работа са в основата на новите стратегически направления, които се развиват в общинската икономика. Под ръководството на окръжния комитет на БКП на първичните партийни организации в тях се възлагат важни организаторски и контролни функции за изпълнение на плановете по научно-техническия прогрес. От това как се осъществяват тези функции зависят до голяма степен темповете, качеството и равнището на разработките и задачите.

Общинският партиен комитет насочва първичните партийни организации в научните звена, помага им да се изявяват като двигатели и генератори на идеи, които имат пряко отношение към преструктурирането на икономиката. В центъра на вниманието им да бъде развитието на лазерните и оптичните технологии, автоматизацията и електронизацията, научното приборостроене, биомашиностроенето и биотехнологиите, програмните продукти, генното инженерство и други. Пределно ясно е, че тези цели най-добре могат да се постигнат от колективи, в които действуват силни, идейно сплотени първични партийни организации.

В общината има над 50 научни звена, в които се извършва научноизследователска, развойна, проектна, внедрителска и инженерингова дейност и почти във всички работят членове на БКП. Създадени са 38 първични партийни организации. Само в няколко от тях — научно-производствената лоратория „Програма", геофизичната лаборатория, научноизследователския и проектантски институт „Кофражна техника" и други, с малоброен числен състав, няма изградени такива организации.

През 1985 година с решение на общинския комитет на БКП се извърши преглед на комсомолските кадри в тези звена. Направена бе преценка на тяхната подготовка и беше подета целенасочена работа за приемане на млади комунисти. Сега в научните звена, без ВУЗ работят над 1100 членове на БКП, от които над 56 на сто са специалисти с висше образование.

Кои са основните моменти в усъвършенстването на подхода, стила и методите на работа на първичните партийни организации?

Безспорно е, че партийните организации са основен творчески фактор за внедряване постиженията на научно-техническия

Digitized by Google

прогрес. Всички етапи на изследователската, проучвателната и технологичната работа обикновено се определят в календарни графици, работни програми със срокове и отговорници. Тяхното спазване и качествено изпълнение е основната им политическа грижа. Задачите се обсъждат на заседания на бюрата и партийните комитети, поставят се поръчения, търси се отговорност. Така работят първичните партийни организации в институтите на комбинат ИЗОТ и „Периферни устройства", в Института по овощарство. Но обща слабост е, че се проявява „разбиране" и оправдание при честите случаи на забавяне на изпълнението на задачите. Партийните бюра лесно се съгласяват с отлагането на сроковете, допускат преклонение през „обективни" причини. За такива най-често се считат несключени договори, неосигурена валута, неполучена етапна разработка от друг институт, липса на окомплектовъчни изделия и детайли, на измерителни прибори и апаратура, забавяне на узаконяване. Срещу всички тези затруднения досега основното средство за въздействие беше да се напише писмо, да се декларира искането пред съответната инстанция. С този книжно-бюрократически подход най-често неизбежният резултат е коригиране на срока. В началото уж в рамките на крайния етап, но по същество е последващо отлагане на етапите, и то не с месеци, а с години. По тези причини се забави усвояването на електронната пишеща машина в комбинат „Периферни устройства", на тежките мотокари „К-3" и „К-4" в комбинат „Рекорд", на електронен нишкочистач от предприятието по електронизация и роботизация и др.

Внедряването на постиженията на научно-техническата революция на съвременния етап е сложен процес, в който участват изпълнители и организатори от много звена и нива. За разработването на някоя научна тема се търси участието на Държавния комитет за изследване и технологии, на обединения, външнотърговски централи, институти, БНБ и др. Налага се извършването на продължителна координация и доста често сложна бюрократична кореспонденция. Този процес невинаги е творчески и това дава основание на някои ръководители и комунисти да проявят малодушие и неумение да се справят с организаторски задачи от подобен род. Голяма част от партийните членове — и ръководители, и специалисти, считат за свое задължение това, което може да се свърши на самото работно място и се страхуват да бъдат настоятелни и непримирими за преодоляване бариерите от всякакъв род. Разбира се, има и чудесни примери за борбеност от комунисти, комсомолци — истински творци на научно-производствения процес. Без тези млади неспокойни личности не бихме имали успехите в новите технологични направления.

Така например програма „Технологии'90" се създаде с участието на комунистите от научните звена, те бяха консултанти и разработващи. В нея се определят основните задачи за технологичното обновяване на структуроопределящите производства. В момента се разработва програма за усвояване на лазерни изделия за четене и печат, нови материали и кристали, биопродукти и биоприбори.

Няма универсални специалисти. За разработване на програми се използват знания в областта на физиката, химията, генетиката, медицината. Ето защо се изграждат помощни органи,

Digitized by Google

съвети, творчески колективи И общинският и районните комитети на БКП своевременно намират своето място, като дават поръчения, включват млади специалисти — членове на партията, в тези звена. Помагат да се създава обстановка на творческа мобилизация, другарство, взаимопомощ.

Непрекъснато нарастват изискванията към първичните партийни организации за превантивен и действен контрол и помощ на програмно-целевите колективи. Те, може да се каже, са нова форма на организация на научноизследователската и внедрителската работа. Чрез тях стана възможно създаването на установките за израстване на кристали „РУМО", за молекулярна епитаксия. за биореактори и др.

Друго неотменно наше изискване към партийните организации е в обстановка на силно въздействуваща политическа работа да се осигурява непрекъснато развитие на техническото и научното творчество на трудещите се. За изпълнението на тази задача се разработват теми на договорна основа между научните звена и предприятията от отраслите на материалното производство.

Не е пресилено да се каже, че първичните партийни организации в научните звена са в основата на развитието на научно-техническото и производственото сътрудничество между градовете побратими Ленинград и Пловдив. При разработването на плана за това сътрудничество за 1987 година и до края на петилетката партийните секретари пряко участвуваха при определянето на темите, етапите, сроковете и формите на работа. Сключени бяха и редица договори за обмен на опит в партийно-организационната работа между завод „България" и съветското обединение „Первомайская заря", комбинат „Рекорд" и „Подемтрансмаш", предприятието „Марица" и обединението „Возрождение", тютюневия комбинат „Родопи" и фабрика „Урицкого".

РАСТЕЖ — НЕ НА ДУМИ, А НА ДЕЛО

РАЙЧО ВЕЛКОВ
директор на комбинат „Оптика и лазерна техника" — Пловдив

Сега в центъра на дейността на кадрите от комбината на партийнополитическата и организаторската работа, на целокупния живот и на профсъюзната, и на комсомолската организация е осъществяването на дело партийната стратегия за качествено нов растеж в икономиката и всички сфери на живота. Ще разкажа по-конкретно за нашия опит в използването на най-съвременните постижения на научно-техническата революция, за дела ни в технологичното обновление на икономиката на окръга.

Оптоелектрониката и лазерната техни-

Digitized by Google

ка като едни от основните направления на стратегията за технологично обновление и ефективно преструктуриране на окръжния икономически комплекс има за цел да ускори разработването и да осъществи широк трансфер на оптични и лазерни технологии в машиностроенето, биотехнологиите и медицината. Да усвои и развие технологии и оборудване за синтез на нови полупроводникови материали за елементната база на микро- и оптоелектрониката. За реализирането на тези изключително сложни задачи в окръга е изграден интегриран научно-производствен комплекс, в който максимално са концентрирани материално-техническите ресурси и кадровият потенциал на научни, учебни и стопански звена. Това създаде възможности в кратки срокове да се материализират научните продукти, да се осъществяват важни технологични и пазарни пробиви от общонационално значение, да се натрупат опит и предпоставки за разгръщане лазерното производство на широк фронт.

Създадени са базови лазерни технологии за рязане, заваряване и термообработка, технологични комплекси на базата на мощни въглероднодвуокисни лазери, оптични технологии и лазерни оптични елементи и системи. С тях започнахме технологическо превъоръжаване на промишлени предприятия в нашата страна, изпълняваме задължения към страни от Съвета за икономическа взаимопомощ. Заедно с трансфера осигуряваме и обучение на специалистите на потребителите, както и сервизна дейност.

Разработиха се и се внедриха уникална технология и оборудване за израстване на монокристали, с която се реши една изключително важна задача за създаване на собствена елементна база. За по-малко от две години бяха произведени първите количества, започна подготовката за овладяването на нова серия установки и технологии за израстване на високотемпературни оксидни кристали.

Усвоихме гама оптикоелектронни преобразуватели за линейни измервания, важно средство за автоматизация на производствените процеси и задължителен елемент при създаването на обработващи центри, роботи и гъвкави автоматизирани системи. При тяхното прилагане за модернизиране на действуващо металообработващо оборудване се постига над 40 на сто икономия от времето за обработка на всеки детайл.

Тези успехи на нашия колектив са резултат на прилагането на програмно-целевия и комплексния подход, на изградения организационен механизъм за ефективно ръководство на развитието на стратегическите направления в икономиката, на засилената заинтересованост на научните и стопанските звена от взаимното разработване и внедряване на значими научно-технически задачи.

Нашият опит недвусмислено показва, че за да създаваме съвременни технологии и оборудване, неотстъпващи на най-добрите световни постижения, е необходим непрекъснат процес на взаимодействие между научни работници, конструктори, технолози и производственици. Това най-добре се осъществи в рамките на единиата организация на науката и производството в структурата на нашия комбинат. Създадена е еднопосочност в интересите на целия колектив за бърза разработка и реализация на изделията.

Digitized by Google

Съществен принос за ускоряване на пробивите с лазерните технологични системи и оптикоелектронните преобразуватели имаше и провежданата от ръководството на комбината политика на едновременно създаване на производствени мощности и усвояване на новите изделия. Вярно, този подход ни причини твърде много трудности, но ние считаме, че той е единствено правилният, ако искаме да запазим челните си позиции.

Същевременно се стремим да привлечем съмишленици и да обединяваме възможностите и усилията на всички, които могат да помогнат за постигане на набелязаните цели. За изпълнението на задачите, които ни са възложени с окръжната програма „Технология'90", осъществяваме технологична и производствена интеграция със значителна част от промишлените предприятия в окръга за широко внедряване на оптичните и лазерните технологии и системи.

По решение на Държавния комитет за изследване и технологии при нас бе създаден програмно-целеви колектив за усвояването на нова фамилия уникални установки за израстване на кристали, в състава на който се включиха и специалисти от Института по физика на твърдото тяло при Академията на науките на СССР, от пловдивските заводи по научно приборостроене и предприятието „Балкан", от институтите по цветна металургия и комплексна автоматизация.

Заедно с това се стремим да не затваряме нашата дейност в рамките на окръжното стопанство. Работим по съвместни дългосрочни програми с Единния център по физика към БАН, с обединените заводи „Оптика" — София, МК „Оптикоелектрон" — Панагюрище, комбината „Берое" — Стара Загора, комбината „Технотроника" — София и др.

С оглед ускорената разработка и внедряване на оптикоелектронните преобразуватели за линейни измервания, в основата на които се прилага българско изобретение — технология за нанасяне на сух фоторезист, създадохме две сдружения с Централната лаборатория по фотографски и оптични процеси към БАН и ЦУМ „Прогрес".

Стремим се да установим целенасочени контакти с водещи съветски институти и обединения. По технико-икономически задания създаваме специализирани лазерни технологични системи за „Минсудпром" в СССР, а заедно с ИСПО — гр. Иваново — гапсопригодни лазерни технологически клетки за рязане. Наскоро бе ратифициран договор за осъществяване на преки връзки с научно-производственото обединение „Прибор" — Москва за разработване на автоматизирани системи за измервания на базата на оптикоелектронните преобразуватели.

С основните насоки в програмата се предвижда през деветата петилетка обемът на произвежданата лазерна техника да нарасне над 7 пъти. При това прогнозата за пазарна реализация сочи, че само в страните—членки на СИВ, търсенето ще надхвърли 12 пъти предлагането. Тя се потвърждава и от световната тенденция на ръст на продажбите, като само през последните 2 години в капиталистическите страни те са нараснали около 2 пъти.

В съответствие с това ние предвиждаме да увеличим обема на продукцията над 8 пъти, да осигурим ръст на печалбата над 9 пъти и обществена производителност над 4 пъти. Едновремен-

Digitized by Google

но с това ще се мултиплицира и значителен ефект в народното стопанство.

Нашата амбиция е чрез създаването на гапсопригодни роботизирани системи, лазерни металообработващи машини за рязане, термообработка и напластяване да изградим гъвкави автоматизирани лазерни участъци и системи.

В областта на оптикоелектронните преобразуватели за линейни измервания ежегодно ще обновяваме продукцията с около 40 на сто, като през петилетката ще създадем условия за разработване в следващия период на измервателни системи за работа в условията на безлюдни производства. Особено внимание ще отделяме за развитието на фамилията установки и технологии за израстването на кристали, ще започнем производството на установки за монокристален силиций и ще разработим предпоставките за израстване на профилни кристали.

За постигането на тези реални и изпълними цели ще продължим да интегрираме усилията на всички възложители, научни институти, стопански обединения и предприятия с интереси, еднопосочни на нашите.

НАУЧНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ — В ПРОИЗВОДСТВОТО

доц. СТЕФАН МИРЧЕВ

Считаме, че концепцията за настоящата и бъдещата дейност на нашия институт по приложна физика е правилно изградена. Трудности има и нови ще идват, но тяхното своевременно преодоляване е невъзможно с традиционните подходи. Сега са необходими в истинския смисъл на думата новаторство, дръзновение, борба, преустройство. Като комунисти да преустроим собствения начин на мислене и действие. И примерът ни да завладее буквално всеки член на колектива. Под ръководството на партийната организация в института е създадена атмосфера на критичност, на другарство и взаимопомощ. Неотменно става демократичното начало в управленската дейност. Всеки член на колектива има възможност от научна, обществена, профсъюзна, комсомолска трибуна, свободно да изрази своите мисли, предложения, да критикува. Да получава достоверна информация и т. н. Важно, разбира се, е идейновъзпитателната работа да става още по-целенасочена, въздействуваща. Да се издигат чувството за отговорност у всеки, реалният му принос за осъществяване на новите идеи, направените предложения.

Каква е позицията, какви са действията и перспективата, за да поеме нашият институт своя дял в стратегията за качествено нов растеж в икономиката?

Digitized by Google

Той има своето начало като лаборатория по приложна физика — звено на Единния център по физика към Българската академия на науките, създадена през 1979 г. Целта е да се обединят усилията на специалистите по физика в града, да се постигне по-пълно внедряване на челни научни постижения в материалното производство.

Създават се четири проблемни групи, работещи в областта на физиката на полупроводниците, квантовата електроника, ядрените методи и прибори, физиката и технологиите на полимерните материали.

Подбира се кадровият състав на проблемните групи, определят се задачите за изпълнение и начините за тяхното реализиране. В резултат на тази дейност се разработва линия за производство на фоторезистори, лазери за маркиране на стъклени предмети, микродебеломери на метални покрития, създават се полимерни магнитни плоскости и др. Тези разработки са внедрени в производството на града и страната.

В 1982 г. се построи четириетажна сграда и се създадоха условия за нормална творческа работа. Набират се постепенно специалисти, започва формирането на съвременна материална база.

През този период икономиката на Пловдивски окръг се насочва към усвояването на нови съвременни високоефективни технологии. Преценява се за целесъобразно нашият институт да се заеме предимно с научноизследователска и внедрителска работа в областта на микро и оптоелектрониката — да се осъществи непосредствено свързване на науката и материалното производство. Създават се условия и към института се изгражда малко предприятие, за да се затвори цикълът приложни изследвания, внедряване и производство на малосерийна продукция. Производите с по-голяма серийност се предоставят на специализирани заводи.

Така се стига до преобразуване на лабораторията в института по приложна физика. В него се извършва научно-приложна дейност в областта на материалите и технологиите на микроелектрониката и оптоелектрониката, в областта на полупроводниковите сензори и сензорни устройства. Беше изградена структура, включваща три научни сектора, конструкторско-технологичен отдел и малко предприятие.

В секторите се работи по теми и задачи, свързани с получаване на епитаксиални слоеве с определени параметри по метода на молекулярно-лъчевата епитаксия, сензори и устройства с използване на оптични влакна и други. С помощта на тези сензори се разработват светлинни устройства, с които могат да се измерват температура, налягане, интензитет на магнитно поле и др. Един от секторите е за „адаптивни" технологии, смисълът на който е да се приложат технологиите, характерни за полупроводниковото производство в други сфери на промишлеността.

Конструкторско-технологичният отдел отговаря за техническото равнище на разработките.

Малкото предприятие се състои от няколко производствени групи, които съответствуват на дейността на секторите.

За създаването на по-крупни технологични инсталации се съставят програмно-целеви колективи. Такъв е случаят с построяването на установка за молекулярно-лъчева епитаксия. Пробле-

Digitized by Google

мът бе решен със съвместните усилия на специалисти от братската съветска страна — института от Ленинград, от Института по физика на твърдото тяло в София, Института по приложна физика и научно-производственото предприятие по научно приборостроене в Пловдив. В Института по приложна физика са създадени и действуват успешно различни целеви колективи.

Разбира се, всеки млад институт има своите трудности и проблеми за решаване. А сред тях най-крупен е проблемът наука — производство. За нас като научен институт към БАН, от една страна, въпросът за задълбочени изследвания в областта, в която работи, поставя високи критерии и изисквания. От друга, научно-приложните разработки, внедряването в производството също изискват кадрови и материални ресурси. Понякога специалист в науката се налага, макар и в различна степен, да участвува отначалото до края в даден процес, определена работа.

Следователно въпросът за дозировката, за възможностите и крайните резултати на един научен колектив е изключително важен. В неговата дейност е необходимо да се постига динамика, съзвучна с повелите на времето.

Въпросът с кадрите може да се разгледа и от друг аспект. В нашия институт водещи специалисти най-често имат и други задължения, предимно административни. Това състояние е обезпокоително. Отнема им се творческо време, необходимо за основната им работа. След известно време те започват да губят своята квалификация.

Друг проблем. В институтите, които имат статут на инженерно-внедрителски организации, се създадоха добри предпоставки за решаване на социалните проблеми на членовете на своите колективи. А в бюджетните звена, към които сме и ние, е почти невъзможно да се получи ведомствено жилище, да се осигурят почивката и отдихът и други социални придобивки. Това е причина за отлив на специалисти и за създаване в определени моменти на трудна кадрова обстановка...

ИНТЕГРАЦИЯ И ЕДИНОДЕЙСТВИЕ

н. с. инж. КРЪСТЬО МОРЕВ

През миналата година се почувствува остра необходимост от компютърни средства за изграждане на системите за автоматизация на изделията и комплексите от приоритетно развиваните направления на промишлеността в окръга. Въпреки голямото различие на тези изделия по отношение на принципа на построяване, технология и сфери на приложение, всички те се отнасят към т. нар. наукоемка и интелектуализирана продукция. Т. е. такава, чиито експлоатационни качества, технологията и качеството на управлението се определят и лимитират именно от въз-

Digitized by Google

можностите на използваните компютърни средства в системите за управление.

При това положение осигуряването на планираното перспективно развитие на тази продукция изискваше с ускорени темпове да се създадат модулни микрокомпютърни средства за изграждане на: системи за автоматизация на технологични процеси; системи за управление на роботи и цифрово-програмно управление; специализирани автоматизирани работни места; приложни системи за конкретни изделия, линии и комплекси.

Изброените по-горе класове системи трябва да се създадат и внедрят за производство при следните условия:

да бъдат с изпреварващи възможности по отношение на равнището на микрокомпютърната техника у нас и по отношение на продукцията, технологията и дейностите, за които са предназначени, с оглед да отговарят на перспективното им развитие;

проблемът да бъде решен в срок от 2 години.

Изграждането на мощности за развойна дейност и производство на микрокомпютърни средства и системи за автоматизация на територията на Пловдив се явява и обективна необходимост за гарантиране на планираното преустройство на промишлената инфраструктура на града и перспективите на нейното развитие. Същевременно недостатъчните ресурси — кадрови и материални, в дейността на отделните организации и предприятия за развитие на електронизацията и автоматизацията започнаха да оказват задържащо влияние върху облика на крайната продукция.

Вариантите за решаване на този проблем сега са два:

всеки потребител да реши проблемите индивидуално съобразно потребностите си;

да се потърси форма за обединяване на усилията и ресурсите на отделните организации.

От анализа, който бе направен се установи, че никоя организация, която е потребител или се занимавама с разработката и внедряването на системи за автоматизация, няма необходимите кадрови и материални ресурси за решаване на проблема самостоятелно. Освен това при индивидуалния подход възниква ситуация да се създадат средства с много тясна специализация, конто при последващото внедряване в производство, осигуряването на сервиз и бъдещото перспективно развитие допълнително ще изискват кадрови и материални ресурси. По същество в 60 до 80 на сто от изпълняваните работи ще се получи дублиране на дейности в отделните организации, без да се премииава към качествено нови разработки.

В алтернативния вариант проблемът, който трябваше да се преодолее при интегрираното участие на отделните организации, беше запазване на специфичността и индивидуалността на съответните приложни системи.

По инициатива на Технологичния център по лазерна техника и лазерна технология — Пловдив бяха проведени редица срещи със заинтересованите организации и развойните звена на територията на града за интегрирано участие в решаването на този проблем. Установи се, че възможности за интеграция има, налице е и готовност за съвместна работа. Оцени се също така, че в града има необходимите предпоставки в т. ч. подготвени кадри, материална база и ресурси за изпълнение на тези задачи.

През декември 1986 година, бе разработена общинска програ-

Digitized by Google

ма и предложение за участие в конкурсите на Държавния комитет за изследване и технологии по тази тематика. Необходимостта от такава програма произтичаше и от различната ведомствена подчиненост на отделните организации, техния голям брой — над 10, и значимостта на проблема.

Програмата обхвана всички дейности от цикъла разработка — внедряване със съответните отговорности на участвуващите организации, в т. ч. за разработка, технологична подготовка, производство, внедряване, както и условията за постигане на високо качество и надеждност на изделията. Участвуващите организации са развойни звена, производители на устройства и системи, потребители и внедрители.

За да се декомпозира задачата на отделните й части и се гарантира съвместимостта на възлите и устройствата, разработвани от отделните организации, трябваше да се определят базово ядро на разработката, общи технологически изисквания с модулна архитектура и възможности за развитие. За такива се възприеха изискванията на международния стандарт за микрокомпютърни средства и системи VME. По този начин се осигурява: високо ниво на техническата база, съизмеримо с най-добрите постижения в света; възможности за създаване на 16 и 32-разрядни микрокомпютърни средства, което осигурява перспективното развитие на системите взаимствуване с чужди разработки; да се трансформират технологии и продукти към съществуващата техническа база. Също така се осигурява: възприемането на нашите разработки от други страни, включително експорт по второ направление; да се заемат приоритетни позиции в страните на СИВ като производители на модули и системи в стандарт VME.

С разработената общинска програма и създадената организация за координация и управление се осигури единодействие за ускореното постигане на конкретни резултати. Осъществи се интеграция както по хоризонтала, така и по вертикала, всяка организация, нейните кадри да използват напълно своите възможности, компетентност.

Така например звената на БАН трябва да разработят базовите технически и програмни средства. Заводите-производители — да произведат функционалните устройства и внедрят за производство базовите средства. Организациите—производители на крайните изделия — да разработят с помощта на инженериовнедрителските организации и внедрят приложните системи. По този начин, без да се измества проблемната тематика на организациите, се намери обективното взаимодействие между тях.

Изпълнението на задачата ще се осъществи на основата на договори между отделните страни, като необходимите средства се осигурят по две направления: от Държавния комитет за изследване и технологии за финансиране на конкурсна заявка: с набираем фонд от отделните потребители и внедрители.

Ръководството на изпълнението на задачата се осъществява от програмен съвет с главен координатор Технологичния" център в Пловдив.

С реализирането и внедряването на задачата ще се осигури възможност за ускорено постигане на резултати в следните насоки:

Digitized by Google

внедряване на модулни системи и средства за автоматизация; синтез на електрониката със съвременните индустриални технологии; създаване на предпоставки за перспективно развитие и конкурентноспособност на крайната продукция и възможност за изграждане на съвременни индустриални автоматизирани комплексни системи.

В цялата тази наглед чисто инженерно-техническа, внедрителска дейност несъмнено имат своето решаващо място всички фактори. Необходимо е да се създадат условия, атмосфера за пълна мобилизация на целия интелектуален и производствен потенциал. Ето защо под ръководството на партийните комитети и организации се осъществява силно въздействуваща и мобилизираща политическа работа.

ВОДЕЩАТА РОЛЯ НА КОМУНИСТИТЕ

доц. ЗЛАТКА РАЙЧЕВА
кандидат на биологическите науки
секретарка на вузовския комитет на БКП

Във Висшия институт по хранително-вкусова промишленост е създадена творческа обстановка за качествено изпълнение на задачите, произтичащи от решенията на XIII конгрес на партията. Под ръководството на вузовския комитет беше проведена целенасочена дейност за усъвършенствуване организацията и управлението на научноизследователската, развойната и внедрителската дейност. Беше приложен нов подход при планиране на тематиката. Предявихме изискване предложенията от катедрените колективи за нова тематика да се основават на прогнозите за стратегически научни направления, проблеми и задачи до 2000 година. Беше преориентирана тематиката на института към глобалните задачи за технологично и техническо обновяване на хранително-вкусовата промишленост през деветата петилетка. Разработваните всяка година 130—150 теми са групирани в 7 национални и отраслови комплексни програми — биологични ресурси, биотехнология, химизация, опазване на околната среда, автоматизация и електронизация и фундаментални изследвания.

Това пренасочване позволи до голяма степен да се избегне един от основните недостатъци в научноизследователската работа — дребнотемието. Но трудностите с централизираното финансиране на тематиката не позволяват да се преодолее друг недостатък — многотемието. Не е нормално явление броят на толкова много

Digitized by Google

теми при наличие на 263 научни работници. Затова вузовският партиен комитет изисква да се прилага строго селективният подход според обществената потребност на всяка тема. Към партийните групи следваше да се насочват и обединяват силите на отделните преподаватели за разработване и внедряване на значими теми, за да не се пилеят ресурси за много изследвания и недостатъчна ефективност както за практиката, така и за теорията.

Реализирането на партийната политика в областта на научноизследователската, развойната и внедрителската дейност налага да се търсят и прилагат нови организационни форми за цялостното ѝ усъвършенстване. Като пример могат да се посочат сформираните комплексни работни групи и колективи както по планирането, така и по реализирането на тематиката. В тях бяха привлечени водещи специалисти от нашия и отрасловите институти, от звената на БАН, от стопанските организации и производствените предприятия на хранително-вкусовата промишленост в страната и окръга, обсъдиха възможностите за типизация и интеграция на технологиите, формулираха технологични модули и обосновани параметри за тяхното внедряване.

Като особено перспективни в отрасъла през бъдещите две десетилетия бяха определени мембранните методи за разделяне, екструзионните методи, диелектричната и асептичната обработка, дезинтеграционните методи и др. Полезна бе и дейността на комплексните групи от специалисти, които определиха начините за материализация на типизираните технологични модули, т. е. новите типови технически средства в две направления — за технологично обзавеждане и за автоматизация на производството.

Така разработената научно-техническа стратегия бе претворена в концепция. На нейна база бе съставена и програма за развитие на хранително-вкусовата промишленост в Пловдивски окръг с приложението на екологичния подход. По-голяма част от типизираните технологични модули и типовите технически средства са проблеми, които не са научно и технологично решени у нас.

Именно затова те бяха заложени в плана за научно-техническия прогрес през деветата петилетка, с предимство се финансират, ресурсно и кадрово се осигуряват и се контролират на всички партийни нива.

Принципите на партийно ръководство не допускат партийни бюра и комитети да подменят административното ръководство чрез поемане на стопанско-разпоредителски функции. При осъществяване на научноизследователската, развойната и внедрителската дейност задача на партийните органи и организации е да въздействуват с партийни методи и средства за повишаване инициативността и отговорността на административните ръководители от всички равнища. Засилването на контрола, на персоналната отговорност е едни от факторите, върху който се гради практическата ни партийнополитическа дейност. Личният принос за разработване и внедряване на съвременни технологични и технически решения е основен критерий при периодичното приемане на самоотчети и оценяване на комунистите и ръководните кадри от партийните бюра и събранията на първичните организации.

Допуснатите слабости се подлагат на критика, правят се препоръки за бъдещата дейност. Стана полезна практиката поеманите обещания от комунистите, оформени в личните страници за отчет пред революцията, да са свързани с изследователската и внедрителската дейност. Широко се използува изпитаната форма за възлагане на партийни поръчения с увеличени изисквания във връзка с изпълнението на конкретни етапи от разработките.

Утвърждаването на водещата роля на комунистите в научната дейност изисква сериозно да се повиши взискателността на партийните групи, бюра и организации за качеството и резултатността на изследователската и внедрителската дейност към всеки отделен комунист. Постигнатото досега заслужава добра оценка и то се изразява не само с високи икономически резултати, но и с това, че комунистите на ръководна административна и партийна работа са и изявени научни работници със сериозни постижения както в областта на теоретичните и научноизследователските разработки, така и с личен принос при реализирането на икономическия ефект, идващ от пестене на суровини, материали, енергия, труд.

Авангардната роля на всеки комунист се изразява не само в неговата непрестанна работа за повишаване ефективността на собствената дейност, но и в умението му да увлича безпартийните членове на колектива и особено в способността да обучава студентите не „в наука", а „чрез наука". Това налага обаче трудовата и обществената активност на комунистите да се съчетават с обучение, квалификация и преквалификация с цел непрекъснато разширяване на професионалния технологичен, технически и културен кръгозор. Повишаването на професионалната квалификация не само на комунистите, но и на всички преподаватели и специалисти е постоянна грижа на вузовския комитет и партийните бюра. В института функционират няколко курса: „Оптимизация на технологичния експеримент", „Приложение на електронноизчислителната техника", „Биотехнология" и др., през които по предварително приет план преминават всички преподаватели и специалисти. Подобни курсове са организирани и за някои групи служители. На системен партиен контрол и оценка е поставена работата с българските и чуждестранните аспиранти и разработването на докторски дисертации. Вузовският комитет и академичният съвет приеха специални мерки за издигане равнището на научно-техническата информация в института.

Научното обслужване на окръга в рамките на общата научноизследователска и внедрителска дейност е на особено внимание на партийните органи на различните нива. Периодично вузовският комитет на БКП оценява изпълнението на научната програма на окръга, а в партийните групи и организации се обсъжда дейността на отделните комунисти и колективи. Основен елемент в стила и методите на работа е живата непосредствена връзка на комунистите — научни работници от института с ръководните кадри и специалисти от промишлените предприятия. Научно-кадровият потенциал се използва активно в актуализирането на инженерните проекти, съставянето на програми за технологично обновление, за икономии, повишаване на качеството, намаляване на тежкия физически труд и т. н. В предприятията се изнасят

Digitized by Google

лекции, провеждат се консултации, разработват се инструкции, нормали и стандарти.

Интегрирани с института развиват дейност две от деветте звена на БАН в Пловдив — лабораторията по биотехнология и промишлена микробиология и лабораторията по биологично активни вещества. Съвсем доскоро те бяха структурно обединени с вузовската партийна организация. По решение на районния комитет на БКП от няколко дни функционират две партийни организации. Под тяхно ръководство лабораторните се утвърждават като академични звена със самостоятелен научен облик, създали собствени оригинални научни продукти. Четири от тях са база за построяване през деветата петилетка на нови предприятия в гр. Стамболийски, Асеновград, Катуница. Развива се и се утвърждава млад научен кадрови потенциал. Защитени бяха три кандидатски дисертации, разработват се няколко нови. Построена бе първата в Пловдивски окръг пилотна инсталация за експериментиране на нови биотехнологии и за обучение на висши и изпълнителски кадри по биотехнология. Амбицията на комунистите на колективите на двете лаборатории е чрез разширяване и издигане на качествено ново равнище интеграционните връзки с института и другите звена на БАН да се създадат авангардни химични биотехнологични научно-технически постижения с решаващо значение за икономиката на окръга и възможностите за мултиплициране.

Основните направления за бъдещата работа на вузовския комитет и партийните организации за издигане авангардната роля на комунистите в осъществяването на научно-техническата революция са подобряване качествения състав на първичните организации, още по-прецизен подбор на ръководните кадри в областта на научната работа чрез прилагане на класово-партийния подход и на база висока професионална компетентност, усъвършенстване работата с поръченията и обещанията на комунистите чрез още по-голяма прецизност и конкретност при формулирането и по-голяма партийна взискателност при отчитането.

Digitized by Google

КПСС — ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

ПОУКИТЕ НА ПРЕЛОМНОТО ВРЕМЕ

ФЬОДОР БРЕУС

Две години изминаха вече след Априлския (1985 г.) пленум на ЦК на КПСС, който издигна концепцията за ускорение на социално-икономическото развитие на страната. На XXVII конгрес на партията концепцията за ускорение претърпя дълбоко и всестранно развитие.

Никой не е мислил, разбира се, че е достатъчно само да се обяви преустройството и всичко ще тръгне от само себе си. Но днес става все по-ясно, че ние може би не сме дооценили сложността на ситуацията, която ще възникне, когато всички разберат, че постарому вече не може да се работи, а да се учим поновому, да усъвършенстваме стила и методите си на работа в духа на времето ще трябва в движение. С това най-напред се наложи да се заеме самата партия, възглавила борбата за преустройството.

С други думи, раздвижването, което се наблюдава в живота на обществото след конгреса, бързата смяна на събитията, възникването на нови проблеми и ситуации — всичко това подлага на ежедневен изпит партийните органнзации и комитети от всички равнища от първичните до ЦК на КПСС. Това е и изпит за всеки комунист и партиен ръководител, проверка на неговото умение да привлича, сплотява и води хората.

Би могло да се изброят много качества, по своята същност революционни, които трябва да притежава партийният член — активен участник в преустройството, изпълняващ решенията на конгреса. Всеки, който се е запознал с документите на конгреса, знае, че в тях няма повърхностна, никого и към нищо незадължаваща „революционна" фразеология, която до съвсем неотдавна използваха някои оратори, предпочитащи гръмките речи пред конкретната работа. Не случайно първо изискване към комунистите сега стана единството на думи и дела.

Портрет на поклонника на силовите методи

Отдавна е забелязано — посрещат човека по дрехите, а го изпращат по ума му. Народът вижда всичко и няма защо по хамлетовски да се мятаме пред избора — да бъдем или да изглеждаме? Разбира се, да бъдем, а не да изглеждаме. Да изглеждаме — това е кратковременна позиция на преходвърчаща пеперуда.

Днес народът цени такива основополагащи качества на партийния член като активната жизнена позиция, новаторското отношение към труда, доброжелателност към хората, честност във всичко, самодисциплина, висока взискателност към себе си и към другите, самокритичност. За истинския комунист не съществува дилемата дали да се бори с бюрократа, със самозабравилия се чиновник, или да се отдръпне, да пази нервите си. Позицията му е една единствена — ако не аз, то кой?

Мъжеството публично да се изслуша критиката и без чувство на накърнено самолюбие да се прие-

Материалът е осигурен от Агенцията по печата „Новости" специално за сп. „Партиен живот"

Digitized by Google

ме, а след това да се поправят допуснатите грешки е една от привлекателните черти, присъщи на искрения и силен човек. Комунистът трябва да притежава тази черта.

От това до голяма степен зависи неговият авторитет и в трудовия колектив, и в обществото.

Но да се върнем към началото на статията и да напомним, че преустройството е борба, остра и безкомпромисна борба на новото със старото, на революционното с консервативното. Кой оказва съпротива срещу революционните преобразования, създава трудна обстановка при навлизането на новото, преследва активистите, опитва се да се саморазправи с тях, при това с чужди ръце? Трябва да кажем, че противникът на преустройството е многолик, среща се в най-неочаквани места и ситуации, в това число и в партийните организации.

... В един от мартенските броеве на в. „Советская Россия" бе публикувано писмото на член на колхозен партиен комитет, председател на комисия за контрол върху дейността на администрацията. Комисията разкрила случаи на разхищения и злоупотреби, извършени от бившите ръководители на колхоза, в защита на които пък застанал първият секретар на районния комитет Юрий Сизов (Похвистневски район в Куйбишевска област). В резултат на това застъпничество разхитителите на колхозната собственост избягнали отговорността пред първичната партийна организация и заслуженото наказание и били „уредени" на „солидни" длъжности в други стопанства в района. „Избраният" под натиска на районния комитет нов председател започнал дейността си със злоупотреби, грубости, феодални похвати.

Всички тези грозни дела и непартийното си поведение в разговор с кореспондента на вестника Юрий Сизов мотивирал така: „Хората да се пречупват трябва, как иначе?" С юмрук по масата — и да се пречупват. Опитай се да ги накараш по друг начин нещо да свършат — няма да стане... Преустройство осъществяваме!"

„Советская Россия" направи следния извод от тази история:

„Девалвацията на принципността, представата, че при едни условия преустройството трябва да се осъществява чрез разширяване на демократизация, а тук, „при нас", обратното — трябва „по-яко да се затягат гайките", не са просто опасни сами по себе си. Отделянето на конкретен участък от преустройството или като интернат за труднообучаеми, където всички освен включените в кръга на закриляните приближени трябва да бъдат „пречупвани", по същество затваря вратата пред преустройството.

Навярно ви интересува какви мерки са били взети по тези сигнали и какво се е изменило в Похвистневски район. Засега няма отговор. Но мисля, че вратите пред преустройството в този район ще бъдат широко отворени.

Преустройството и пречупването са различни неща. „Преустройчиците", който се хвърлят да рушат всичко до последната тухла, са опасни, те са рушители, а не строители. Едва ли тях „душата ги боли" за нещо или за някого освен за самите тях и за най-близкото им обкръжение от всякакви подлизурки. А нали през десетилетията и в добрите, и в лошите времена е проверено многократно, че без духовна отзивчивост, без сърдечно внимание към грижите и нуждите на хората не може да съществува истински партиен работник.

Стане така и неволно се замисляш над съвсем не прости въпроси, например защо за Сизов е трябвало да научи целият свят?

Ако такива като него са дваматрима, то струва ли си за тях да се отделя място във вестници, които излизат в многомилионни тиражи? Ако пък са много — не е възможно на всеки да посветиш по една остра статия, а след това всеки от тях да свалиш от поста му. И после — не е ли редно да се попредпазим и да приглушим критиката, доколкото тя е точно по вкуса на западната антисъветска пропаганда. Та нали именно от страниците на нашите вестници за-

Digitized by Google

падните пропагандатори жънат своята изобилна „негативна жътва“, разнасяйки ни по света: „Ето какво става при тях!“, и потривайки ръце: „Ще видим кой кого!“

Нито зони, нито длъжности извън критиката

Не, именно гласността, откритата критика и самокритика ще отнеме хляба на антисъветчиците. Разбира се, те преиначават фактите, взети от съветската преса, тълкуват ги, както им е угодно, но, както се казва, не за всяка дупка има кръпка.

Известно е в какво се превръща стремежът на всяка цена да се скрием от чуждото „лошо око“. Така беше, когато към критиката прибягваха в краен случай, и то при закрити врати. А ако се събираше голяма аудитория, то критиката се спускаше от горе до долу във вид на пожелания, а от долу до горе се поощряваше само възвеличаването.

Същото беше и с гласността. Към нея се прибягваше, за да се напомни публично, че „икономиката трябва да бъде икономична“. (А каква друга може да бъде?) Но за онова, което не става или върви не както трябва, се избягваше да се говори, беше оставян настрана като нещо незаслужаващо обществено внимание и обсъждане.

Обстановката на полугласност и полукритика до голяма степен спомагаше за формирането на „административно-силов“ стил на ръководство. Този стил бе категорично отхвърлен от Априлския (1985 г.) пленум на ЦК на КПСС и от XXVII конгрес на КПСС, които утвърдиха: занапред гласността ще съпътствува партийната работа и нито зони, нито длъжности ще останат извън критиката. Партийните организации и техните комитети от администриране да преминат към политически методи на ръководство.

Много трудно се освобождаваха от този така привичен в много отношения „команден стил“ на ръководство работниците от районните и градските комитети, но паралелно с него започнаха да се избавят и от неговите вредни за делото „спътници“ — бумащината, заседателщината и др.

Няма да сгреша, ако кажа, че промените в стила и методите на работа особено горещо бяха приветствувани в първичните партийни организации, въпреки че те не винаги успяваха да се възползват от тях в своята практика. По-трудно се преустройват районните и градските комитети. Много от тях все още са в плен на старите методи на работа.

Животът е най-добрият учител. Щом в предприятията отначало като експеримент, а след това и в широката практика започнаха да се провеждат конкурс-избори на ръководители от бригадири до директори, грижите на партийните организации се увеличиха.

Районните и градските комитети на партията също се оказаха пред свършен факт: да се изчаква вече беше невъзможно, а как да се действува, като обстановката е нова и за всеки непредвиден случай няма инструкции от по-високи инстанции?

Идеята да се избират ръководителите, а не да се назначават, веднага се оказа в талвега на бурния поток на демократизацията на управлението на производството. Работниците проявиха и лична, и колективна заинтересованост при избора на достойни и компетентни ръководители. Но туктам трудовите колективи се сблъсканха с опити за волево вмешателство от горе с цел да се превърне този акт в проста формалност.

За чест на повечето от първичните партийни организации трябва да се каже, че именно те започнаха да оказват решаващо въздействие върху хода на събитията и да довеждат изборите до благополучен край върху вълната на общата активност. А районните и градските комитети? Те също се включиха в процеса на демократизацията: повечето — активно, някои — колебливо, а отделни така си и заседнаха във вчерашния ден.

Digitized by Google

...Да си спомним за Сизов, който с всички сили „оказа натиск" върху партийната организация на колхоза и като игнорира мнението на колхозниците, им натрапи вместо един провинил се друг също като него.

Политическото ядро на колектива

А сега да помислим над това — какво ни готви идващият ден?

Пред мен е проектът за закон на СССР за държавното предприятие (обединение). За него в хода на обсъждането бяха изказани множество мнения, дори и предложението да бъде съкратен наполовина и по този начин да се ликвидират дългите пасажи, да бъде, така да се каже, конкретизиран юридически. Но нас сега ни интересува как той разглежда проблема за самоуправлението и мястото на партийната организация в трудовия колектив.

„... Социалистическото самоуправление — четем в проекта на закона — се реализира с участието на целия колектив и неговите обществени организации в изработването на най-важните решения и контролът върху тяхното изпълнение, изборност на ръководителите и единоначалие в управлението на предприятията." След това се конкретизират правата и задълженията на трудовия колектив.

Сега за мястото на първичната партийна организация. В проекта на закона е записано, че в предприятието тя е политическото ядро на колектива. Това нейно положение е в съответствие с духа на Програмата на КПСС, чиято нова редакция бе приета на XXVII конгрес на партията, и с Конституцията на СССР.

Както се вижда, става дума за възстановяване на ленинските норми на партиен живот, на ленинското разбиране за стила и метода на партийната работа сред масите.

Искам да обърна внимание върху последователността, с която крачка след крачка се осъществяват постановките на конгреса, особено свързаните с по-нататъшната демократизация на съветското общество и разширяването на вътрешнопартийната демокрация.

Това, което конгресът само преди една година разглеждаше като ориентири, днес вече навлиза в практиката или се пристъпва към неговата експериментална проверка. Конкурс-изборите на стопански ръководители вече са правило, и ще бъдат, в това вече няма съмнение, законодателно регламентирани. Във връзка с предстоящите през юни 1987 г. избори за местните съвети на народните депутати предстои експериментална проверка на промените в избирателната практика, за които също се говори на конгреса.

Същността на експеримента е формирането на многомандатни избирателни окръзи за сметка на обединяването на съществуващите. Броят на издиганите в тях кандидати ще бъде по-голям от броя на мандатите във всеки окръг.

Депутатите, които получат по-малко гласове, ще се смятат за резервни. Те ще участвуват в работата на съвета и на неговите органи, но с право на съвещателен глас. Ще се ползват от депутатска неприкосновеност и от гаранции при охрана на трудовите им права.

Щом като някой депутат излезе от съвета, неговото място ще заеме резервният, който е получил повече гласове от всички други резервни.

Предполага се, че при такава организация на изборите партийните и съветските органи ще могат по-добре да се запознаят с настроенията и волята на населението. До изборите остава малко време и скоро ще узнаем доколко сме успели да освободим изборната процедура от формализма.

Минаха времената на анонимната отговорност

Уставният принцип, съгласно който решенията на висшестоящите органи са задължителни за всич-

Digitized by Google

ки партийни комитети, в това число и по кадровите въпроси, си остава ненакърнен. Но съществува желание (от долу и от горе) да се даде пълен простор за изява на волята на всички комунисти при избора на секретари на партийните бюра и комитети. За да чувстват те още по-висока отговорност пред тези, които ги избират.

Интересно е това, че докато се мисли по въпроса кого как да избираме, в някои райони вече са провели конкурс-избор на първи секретари на районните комитети на партията. За тези примери сега много се говори, спори, пише.

Съвсем неотдавна, на Януарския (1987 г.) пленум на ЦК на КПСС бе отбелязано, че трябва основно да се преосмисли и да се внасят промени в начина на избиране не само на секретари на районните, но и на градските, областните, краевите комитети на партията, централните комитети на Комунистическата партия в съюзните републики. Може би секретарите, в това число и първите, ще се избират на пленуми на тези комитети чрез тайно гласуване. А членовете на партийните комитети може би ще получат право да внасят в избирателните списъци произволен брой кандидати.

Времето на волевите „административно-силови" методи на ръководство във всички сфери на живота и дейността на нашата страна отминава в миналото. Макар и не безболезнено, нашата партия, която направлява развитието ни и стои начело на преобразованието, е съсредоточила усилията си върху овладяването на политическите методи на ръководство. Опитът показва, че нейните решения струват нещо едва тогава, когато се приемат колегиално, колективно, а отговорността за тяхното изпълнение се носи от всички членове на комитета заедно и от всеки поотделно — персонално. Само тогава изчезва анонимната отговорност.

На Януарския пленум на ЦК на КПСС бе подчертано, че днес демократизмът не е само лозунг, а истинската същност на преустройството. Трябва да променим своите възгледи и навици, за да не се окажем встрани от фарватера на живота. Такъв съвет даде пленумът на всички, които се съмняват и се бавят.

Digitized by Google

ЧИТАТЕЛИТЕ СИГНАЛИЗИРАТ, ПРЕДЛАГАТ, ПИТАТ

В КАКВО ГРЕШИМ?

До октомври 1985 година, когато бях избран за секретар на кварталната първична партийна организация при 16 секция на жилищния комплекс „Младост-2", членският внос се събираше от определен от партийното бюро комунист, който беше платен домакин на клуба.

Поради семейни причини той беше освободен от тези задължения. Членския внос започнах да събирам аз. Като нов партиен секретар това беше един от начините лично да се срещам с членовете на първичната организация и по-добре да ги опозная.

Първичната партийна организация се състои от около 80 комунисти на средна възраст над 70 години. Определих два приемни дни в месеца за събиране на членския внос в неотопления клуб от 17,30 до 19,30 часа (първия и втория вторник от месеца). Поради това, че 18 партийни членове са постоянно болни и не могат сами да идват в клуба, още около 15 комунисти за по-кратко, а понякога и за по-продължително време също боледуват, събирането на членския внос се оказа изключително трудна работа. Като прибавим към това, че понякога възрастните хора забравят кога трябва да си платят членския внос, затрудненията стават още по-големи. Наложи се да търся хората чрез отговорниците на партийните групи. На всяко събрание обръщах внимание на комунистите за срещаните затруднения, но до значително подобрение не се стигна.

Споделих затрудненията си в районния комитет на БКП „Христо Ботев" и другарите разрешиха да събирам членския внос чрез деветте отговорници на партийните групи. Всеки от тях беше инструктиран, подготвяше ведомостта, събираше членския внос и попълваше данните в членските книжки. Като секретар на първичната партийна организация проверявах и заверявах всички ведомости. Партийните членски книжки подписвах преди или след поредното събрание.

При проверката на касата ревизионната комисия на кварталната партийна организация прецени, че съм нарушил инструкцията за определянето и отчитането на членския състав.

Да, така е! Но в резултат на този подход нямаме неотчетен членски внос. Аз не съм принуден сам или друг отделен член от организацията да обикаля всички комунисти. Използваме времето за конкретна политическа работа в квартала.

Споделям тези въпроси не за мое оправдание, а да се види специфичната обстановка в една квартална първична партийна организация, която налага да се използва диференциран подход във вся-

Digitized by Google

ко отношение, в това число и при отчитането на членския внос на комунистите.

ДИМИТЪР МИЦОВ

секретар на първичната партийна организация
при 16 секция на жк „Младост-2" — София

БЕЛЕЖКА НА РЕДАКЦИЯТА

Съгласно точка 8 от Инструкцията на Централния комитет на БКП за определянето и отчитането на членския внос в многочислените партийни организации по решение на техните бюра членският внос може да се събира и от друг член на бюрото, от секретарите на съставните партийни организации или от друго лице, определено за касиер. В случая няма съставни партийни организации, има само партийни групи, чиито отговорници са упълномощени да съставят ведомостта и в нея и в партийните членски книжки да нанасят необходимите данни. Секретарят на първичната партийни организация подписва ведомостта и партийната членска книжка.

Следователно начинът, по който се отчита членският внос в кварталната първична партийна организация при 16 секция на жилищния комплекс „Младост-2" в София, не следва да се определя като нарушение на Инструкцията на Централния комитет на БКП.

Digitized by Google

ИНТЕРБРИГАДИСТА

АТАНАС МАРИНОВ

Преди шест месеца, когато се уговаряхме за тази среща, бай Стефан Кочев, когото всички в нашия край наричат Интербригадиста, се усмихна и ми рече, че до края на годината имало още мно-о-ого! Усетих намека му и малко се учудих, че той, ненадминатият жизнелюбец, мисли и за това. Но през август се ужасих от дълбокия му реализъм и отидох да се преклоня и пред него.

Сега той идва, както се бяхме уговорили; идва през невъзможното, защото думата му е тежка и неотменима; идва малко свенливо, със своята доверителна усмивка и с едно хитро изчакване първата реплика да бъде моя.

— Добре дошъл, боецо!

Не бърза да ми отговори. Проучва ми настроението. За него настроението на човека е важно нещо. Пристъпва с тежката походка на човек, току-що повдигнал неимоверна тежест. Усмихнато ми стиска ръката и най-после казва:

— Имаш ли време да продължим? Аз съм готов.

— Как да нямам време! Нали сме се врекли и за тая работа!

— Тъй де, но аз съм длъжен да попитам.

Зная, че за настоящата среща той идва извън календара. Като субстанция времето за него престана да съществува още през август, а сега сме ноември. Извън времето човек попада в нищото. Но ние с Интербригадиста ще надхитрим нищото, като издърпаме от пространството месец май, когато заедно работихме и се уговорихме за тази среща. И тъй, миналото ще направим настояще. По законите на граматиката това е възможно. С възможното и невъзможното нашият разказ продължава...

●

От найлоновата торбичка изсипва върху вестника на бюрото ми едри месести череши, узрели в селския му двор, откъдето всеки следобед пристига с автобус в окръжния град. А маранята е тягостна и притиска не само нас, но и гълъбите, сврели се умърлушено под капандурите на отсрещната сграда. Само строителите нищо не ги плаши. Голи, по-тъмни и от бакъра, с който покриват новия хотел, те си вършат работата. Вучат самосвали, пърпорят компресори, чуват се подвиквания на шегаджии. Обновява се центърът на окръжния град и стотици хора разкопават улици, редят павета, изливат бетон, вършат чудо.

Digitized by Google

С небрежно разкопчана риза той присяда на фотьойла, търка с длан оголените си космати гърди, бърше с кърпа моравото си лице и стриганата си глава и ми казва, че кръвното му този път така се е покачило, че можело да го взриви. И нито резерпинът, нито ретизитът му помагали, та затова вървял като пиян. „Да беше останал вкъщи — му казвам. — Защо рискуваш в тая жега?“ Той се прави, че не ме чува, предлага да си разквасим устата с черешите, вглежда се в мен внимателно, смее се гърлесто и така, че от подобен смях и най-коварната смърт би се докачила и би го отминала. После, когато през август отидох в селския му двор, за да го видя, там, под старите орехи, научих, че смъртта го беше издебнала след полунощ, когато той не е могъл в съня си да ѝ се изсмее, за да я прокуди, както я беше прокуждал в боевете край река Ебро.

И този път пъргавият му ум скача от една на друга мисъл, но в края на краищата всички свои мисли той свежда до своето верую в записките си — борбата за социална и нравствена справедливост. Като преработвахме ръкописите му ден по-рано, Интербригадиста дълго търсеше дума, която да въплъщава в себе си масов героизъм. Казваше ми, че имало такава, но не му идвала наум. Затова изведнъж от разговора ни за радиацията той се прехвърли на думата „хекатомба“, добре известна от Вазовото стихотворение „Опълченците на Шипка“. Ровя в речника за чужди думи, за да проверя още веднъж, че „хекатомба“ означава „жертвоприношение от сто вола“ или „масово унищожаване на хора“. Нещо подобно има в това, което е написал, но той, авторът, слуша внимателно обяснението на чуждата дума, мисли и разбира, че тази гръцка находка няма да може да ни свърши работа.

Аз чета ръкописите му, а той ме слуша. Понякога го предизвиквам: спирам четенето и му казвам как бих поправил или допълнил написаното. С едно се съгласява, друго отхвърля, трето коренно изменя и записките му за републиканска Испания стават по-добри. А издиктува ли нещо вълнуващо, с дълбока мисъл и точни думи, обогатим ли записките му с него, той ще се усмихне, ще замълчи докачливо, втренчил поглед в мен, и ще каже: „Как сме могли да го измислим!“

И започват неговите лирически отклонения. Обяснява ми, че всеки човек подбирал думите си според културата си и своята същност. И затова имало различни думи за едно и също нещо, защото имало различни хора. Напоследък масово нахлували ленивите и шаблонни думи, ще каже, а другото сам го разбирай. И ще ме попита със своята усмивка-питанка, ще ме попита възторжен, движейки се из стаята, спомням ли си как Бай Ганьо като вестникар (и ще вметне: „Ти да не се докачиш, хей!“), как този наш герой, като изричал думата „ф-ф-аталния“, усещал че хваща някого за гушата. И ще започне да ме убеждава колко голям писател е Алеко Константинов, а аз, за да прекъсна лиричното му отклонение, започвам да чета на глас, но той ме прекъсва и настоятелно продължава да ме пита не е ли голям писател Алеко Константинов.

Съгласявам се.

И навлизаме пак в окопите край река Ебро. В затишия-

Digitized by Google

та на боя той учи испански. Човек обикне ли един народ, започва да изучава езика му. Някои като Васил Игнатов го подигравали. Казвали му, че утре ще хвърлел петалата по испанските чукари, язък му за труда. Може и това да стане, отвръщал той на шегаджиите, но има и другата възможност — да оживея със знанието на още един език (знаел и френски), а ти, Василе, може да оцелееш само с простотията си... И пак се смее, както се е смеел в окопите — гърлесто, мощно, всепобеждаващо!

Отклонявам се от четенето на записките му и го питам вярно ли е, че от петстотин български доброволци в Испания само той е бил от заможно селско семейство. Казва, че това е вярно и се връща към студентските си години в Прага, за да ми даде отговор на другото, за което още не съм попитал. Били девет души комунисти, а влияели на двеста и петдесет български студенти. Неговият кумир, човекът идеал Иван Димов, му казвал, че силата на партийната група не се мери по броя на членовете й, а по нейното влияние сред безпартийните. И как да нямали влияние тия деветима, когато по зова на партията и на своята съвест всички до един били готови да тръгнат за Испания. Между братята Рашко и Любчо Хаджиеви избухнал остър спор: по-големият, който понаучил нещо от хирургията, смятал, че той трябва да отиде на фронта, а малкият държал на младостта си и не отстъпвал пред батя си. Решава партийната група: да замине Рашко Хаджиев като хирург, а Любчо да чака! И на ръководителя им Иван Димов му се ходело, но го налегнала скоротечната. И умира прекрасният другар в чуждата болница. Питат по телефона близките му в София какво да го правят, а те отговарят, че нещастието им е голямо, а безпаричието — два пъти повече и нищо не могат да кажат. И тогава те, другарите му, изгарят тялото на Иван Димов в крематориума и изпращат праха му в София.

В записките си моят събеседник сякаш не пише, а се провиква с мощния си глас: „Кого изгорихме ние? Двадесет и три годишният син на смелия комунистически деец Димо Хаджидимов!“ Та не само книгата на Кръстю Белев „Испания зове“, но и спорът между братята, нелепата смърт на прекрасния другар, неговото неосъществено желание да отиде да се бие в Испания, срещите му по нелегалните пътища от Прага за Виена с потайни и неизвестни нему българи и българки, всичко това предопределя пътя му не към бащиния имот, а срещу плъпналата кафява чума по стенещата за помощ испанска земя...

Пак четем записките му. Боят е привършил, много другари не са се завърнали. В затишието между доброволците се търсят доброволци. Трябва пълзешком да се обхожда бойното поле. Между изчезналите не всички са убити. Има и ранени, но някои трябва да ги измъкват. И за кой ли път вече той се връща по изоставената окървавена земя. Нали е едър като мечка, по двама ранени мъкне. И не му тежи. Тежи му, когато обърне паднал по очи другар, а в него нито стон, нито топлинка. И го оставя, сякаш оставя захвърлено сърцето си.

В една гора, обхождайки мъртвите, за да намери жив, изведнъж пред очите му пъква мароканец. Отскача зад ствола

Digitized by Google

на дебело дърво. Куршумите на мароканеца цепят встрани дървото. Приютен, той се заглежда в дебелите оголени корени на старото дърво, а някакъв заспал кремък и едно повалено птиче гнездо му шепнат, че тук ще бъде гробът му. А е само на двадесет и две години! И изведнъж се появява образът на майка му. Върви срещу него с два сърпа на рамо и го вика. И вместо да се размекне, в него нахлуват сили, обладава го кураж. Мароканецът вече не стреля. Той смело изскача от прикритието си, прицелва се точно и изпреварва онзи, който му е желаел смъртта. Мароканецът рухва, а той остава да живее, за да ми каже сега, че и мароканецът е имал майка, но в онзи миг тя не го е споходила, за да му даде кураж. Майките на наемниците не ги съпътствуват така, както майките на доброволците, тръгнали да се бият за свободата...

Двадесет и две годишен да минеш през Каталония, макар през пожари и разруха, и да не трепне твоето младежко сърце, значи от камък да си. Момичетата на Каталония изпращат доброволците от цял свят с песни и възторг; момичетата на Каталония лекуват в лазаретите раните им; момичетата на Каталония им махат с ръце и пак с надежда ги гледат по прашните пътища на отстъплението; момичетата на Каталония не ги е страх от смъртта, а от извратените мароканци, които ги третират като животни. А те, републиканците, отстъпват и обричат дъщерите на измъчения испански народ на франкистите. В Мюнхен Чембърлейн и Даладие продават на Хитлер и на Мусолини Испания. Републиката се задъхва. Напразно са отишли милион и осемстотин хиляди жертви в гражданската война. На френско-испанската граница доброволците чакат в цивилни дрехи: не ги искат вече и във Франция. Сделката между капиталистите е направена.

На границата той се сеща за Ампаро Рода — испанското момиче, което на отиване към фронта му е избродирало на кепето петолъчка. Тогава и сега смята, че тази петолъчка го е опазила в боевете. И колкото пъти си спомни за това, толкова пъти захлупва лицето си с широка длан. Аз мълча и чакам да му мине.

Испанското село Лас Планас е близко. Връща се от границата в него, намира Ампаро, разговаря с родителите ѝ. Майката на Ампаро го пита има ли си баща и майка, знаят ли те къде е. Той отвръща на бедната испанка, че макар и късно, се е обадил вкъщи. Баща му не одобрявал постъпката му. Тогава майката на Ампаро проклина войната, която обърква и затрива толкова много хора. Води се жестока борба за социална справедливост, отвръща той и гледа младата черноока испанка, която с очите си му казва: „Какво да правиш, такива са моите родители: простички, но честни!“ „Такива са и моите“ — отвръща ѝ с поглед и отиват в стаята на Ампаро. В стаята са още две момичета — приятелките на Ампаро. Те са дошли да го попитат за двама познати българи — къде са, какво правят, защо не се обаждат. Той едва им отвръща, че и двамата са убити. Това помрачава настроението. Той гледа рисунките по стената. Всичките са на Ампаро. Най му харесва момичето с кобилицата и с натегналите котли. После разговорът продължава за войната, за тежката участ на Испания, за предстоящата борба.

Безнаходицата кара доброволците отново да тръгнат за

Digitized by Google

фронта. Те предпочитат героичната смърт в боя пред изгнанието в чужбина. Но врагът разбива единството на републиканците. Барцелона пада. И пак отстъпление. Френската буржоазия се смилява над тях и ги приютява зад бодливата тел на концентрационните лагери. Само ония, които имат гражданството на Съветския съюз, си тръгват. Другарите остават в лагерите. Продажните правителства се отричат от тях. Път заникъде!

В лагера пощальонката, където ходи за писма и колети, тъй като знае добре френски, му дава адреса на нейната приятелка Зелия Жьосон от град По. За да забрави непоносимите условия в лагера, пише на френското момиче, без да очаква отговор. Но ето че тръгват към него писма, колети. Не само Зелия, а и нейният баща, кореняк-испанец, уважават младите мъже, дошли да мрат за свободата на испанския народ. След две години ад си тръгва, без да е видял своята френска благодетелка и нейния добър баща. Тръгва си като безотечественик. Така пише и в паспорта му: без националност, бивше жителство — Испания...

Ще минат години и той ще напише на Ампаро Рода, че е учител в родното си село, че има добра жена, син. Испанката ще му разкаже за себе си, за семейството си. И ще дойде най-тежкият удар за него — смъртта на жена му. И още по-добре ще разбере той какъв човек е вървял до него. И за първи път ще усети ноктите на отчаянието и голямата мъка. И ще му е много тежко, но ще трябва да се живее някак. И изведнъж ще разбере, че с писма до стари познати и приятели сякаш разтоварва непоносимата тежест. Сокове на жизненост започват да го подхранват в отговорите на забравените другари. И той пише, пише, за да убие страшната самота...

Срещу една Нова година изпраща честитка и до Зелия Жьосон. Та на това френско момиче толкова много дължи! Честитката му се лута месец из град По, но попада на Зелия, вече Сирано, вече на друг адрес, вече с три големи дъщери. След четиридесет години Зелия имала три внучки и трима внуци. Единия от внуците, по искане на бащата на Зелия, го кръстили на неговото име, непознатия млад българин от концентрационния лагер „Гюрс". Мъжът на Зелия бил летец, но починал. Тя живеела с дъщерите си. Размяната на писма довежда до една среща на Златните пясъци. Пробуждат се младежката обич и желанието за съвместен живот. Започват чести гостувания. Веднъж той със сина си отива в град По, където над сто души познати на Зелия, интербригадисти — французи, италианци, го посрещат. Показва на сина си мястото на някогашния концентрационен лагер, полага цветя на общото гробище и паметника, припомня си на това пусто място преживяното някога. След три години, когато отново отива в град По, уговарят се със Зелия да поканят от Испания на гости Ампаро Рода с мъжа и Жалко! Месец преди уговорената среща Ампаро починала. И неговите вълнуващи записки ще завършат с думите, че споменът за тази млада и чаровна испанка непрекъснато ще свети в съзнанието му: Ампаро Рода и Испания — обична земя...

Когато завършихме работата си над записките му и юнските жеги се оказаха много по-големи от майските, той се отби веднъж при мен със Зелия. Тя отново му беше дошла на

Digitized by Google

гости. Наричаше селото му „моя рай". Та влезе той веднъж със своята френска приятелка при мене и ние се разприказвахме за записките му — вече преписани, подвързани. Зелия се загледа в дебелата книга и с изненада научи от мен, че нейният автор е той. Научи, че и за нея има писано. Но през много митарства трябва да мине днес един ръкопис, за да се появи като книга. И много хора трябва да се обаждат за това. Вярвам, че рано или късно неговите записки ще видят бял свят. И може би чак тогава някои хора ще възприемат и разберат Интербригадиста.

Той си отиде неразбран. Пък и прям, и язвителен беше. Всичко прощаваше, но простотията — никому. Спомням си как дружелюбно се срещна с един шеф и от дума на дума го попита на колко години е. Макар и смътно, получи отговор. Но когато попита шефа каква е заплатата му, получи само докачливото кимване на овластения човек и видя как той си тръгна. Тогава Интербригадиста се засмя с гърлестия си глас и му рече високо, за да чуят хората наоколо, как можело един началник да си знаел годините, а да не си знаел заплатата. Той никому не прощаваше. Даже на своите близки и съселяни. Затова много го отминаха, без да го разберат.

Онези, които го бяха разбрали, дойдоха през август да го изпратят в отвънвремието. От София те бяха цял автобус негови бойни другари. И когато един генерал заговори за героизма му край река Ебро, някои се учудиха. Голямата скръб и силната жега замаяха Зелия и трябваше да я отведат на сянка и да я освежат с вода. Тогава някой каза, че Интербригадиста и Зелия се готвели за почивка на Златните пясъци, но всичко вече за тая жена се осуетявало. Един от софиянците, най-главният, нареди лично те, интербригадистите, да се заемат с почивката на тази осиротяла жена. Знаете ли, каза възрастният побелял мъж, че преди петдесет години, когато и отечеството ни беше обърнало гръб, а ние обосели и гладни се чудехме към коя страна да хванем, единици бяха онези, които като тази жена (посочи Зелия) ни поднасяха своята обич, своето внимание и грижи. Тя е от нашата републиканска армия, тя е от нашите редици и ние сега трябва на свой ред да се погрижим за нея. Тогава чух до мен един обикновен селянин да си шепне, че по земята още ходели добри хора. Каза го тихо, но гордо и достойно...

●

— Ех, боецо, ще трябва да се разделяме вече!

— Свършихме си уговорената работа, ще се разделим — казва той и отива до прозореца да погледа как се обновява окръжният град.

Затварям записките му, ставам и виждам как той се извръща към мен със своята усмивка-питанка.

Разделяме се. Той тръгва по коридора, излиза на улицата, а мощният му глас не спира да отеква: познати много, поздравява ги. И пак с автобуса ще отпътува към родното си село, където ще отзвъни последният миг на неговото бурно време. Само че времето на Интербригадиста не е само негово, а е и наше. То остава в нас, хората.

Digitized by Google

ОПТИМАЛНО ФУНКЦИОНИРАНЕ НА СОЦИАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Проблемът за включване в действие предимствата на социализма като обществен строй заема централно място в дейността на партията и на държавните органи в нашата страна. На тази глобална цел бяха посветени Февруарският (1985 г.) и Януарският (1986 г.) пленум на ЦК на БКП, XIII конгрес на Българската комунистическа партия.

Този проблем е обект и на научна разработка от страна на отделни автори и цели колективи. Плод на такива научни търсения е и последното произведение на Стоян Михайлов „Оптимално функциониране на социалното управление". Книгата в известен смисъл може да се разглежда като теоретическо обобщение на редица конкретни разработки на автора и същевременно като нова крачка в неговото творчество. В нея се прави опит да се изведат някои общи закономерности в управлението на социалистическите страни, да се разкрият корените както на успехите, така и на сътресенията и неуспехите по пътя към развито социалистическо общество.

Проблемът за оптималното функциониране на социалното управление е пряко свързан с ролята на човешкия фактор в развитието на обществото. В последна сметка в основата на научно-техническата революция е човешкият интелект. Реализацията на научно-техническите достижения изцяло зависи от целенасочената дейност на хората. Управлението на обществото също е немислимо вън от човешкия фактор, защото то се проявява като съзнателно въздействие върху определени социални фактори с оглед поддържане организираността на обществото и извеждане системата на нови равнища. Поради това разкриването на същността и механизмите на функционирането на системата за управление на обществото има изключително важно значение за правилното структуриране на държавните и обществените органи и организации, за определяне на техните компетенции и взаимоотношения, за усъвършенстване механизмите за регулиране на обществените отношения. Досега нашата наука не е дала отговор на големия въпрос за онези характеристики, които следва да се поддържат в отделните фактори на социалното управление, за да може то да функционира на оптимален режим и да даде най-голям ефект на обществото. Именно този въпрос Стоян Михайлов е поставил като тема на своето съчинение. Вярно е, че той разглежда предимно социологическите му аспекти, но това съвсем не е малко като цел на научно изследване.

Авторът е успял да даде добре развито определение на понятието „функциониране" на социалното управление като начин на осъществяване на социалните процеси. С основание той пише, че функционирането се отнася до нормативните системи на обществения живот, до процедурните аспекти на обществените дейности, до организационните форми и механизмите на социалното управление, производството и потреблението, до стимулационната система.

В книгата се извеждат три основни изисквания на социалистическите обществени отношения и изразяващите ги принципи, които,

---

Стоян Михайлов. Оптимално функциониране на социалното управление. С., Партиздат, 1987 г.

Digitized by Google

според автора, отразяват същността на социализма като неексплоататорски строй и действието на неговите обективни закони. Това са: първо — съчетаване на личните, колективните и общонародните (държавните) интереси; второ — издигане на кадрите въз основа единствено на техните лични (политически и делови) качества и заслуги и трето — изграждане на механизма на социалистическите обществени отношения и развитието на производството върху съвременна научна основа. Безспорно това са важни принципи на социалистическата система, но те не изчерпват нейната същност. Социалното управление при социализма е немислимо без принципа на социалистическия демократизъм. Демокрацията не е само едни от механизмите на социалното управление, а негова същност и съдържание.

Без реална демокрация няма нормално функциониране на политическата система на обществото.

Демокрацията е система за осъществяване на политическата власт в интерес на трудещите се и чрез трудещите се. Централизмът в социалистическото общество е свързан с формирането и провеждането на единна държавна политика на територията на цялата страна. Но тази политика се формира по демократичен път и се реализира с най-широко участие на трудещите се. Централизирано се решават общите проблеми и интереси на обществото, но ефективното удовлетворяване на специфичните групови и индивидуални интереси не е възможно без решителна децентрализация, без най-непосредствено включване на трудовите колективи и отделните граждани в този процес. Държавната власт като власт на народа може оптимално да се изяви като основен фактор в социалното управление само чрез народа.

Важно достойнство на рецензираното произведение е стремежът на автора да разкрие същностните механизми и формите на социалното управление. При това проблемите се поставят не толкова като дадености, колкото като поиск на нови, по-съвършени решения. Интересни са мислите, изложени на стр. 73 и следващите, относно планирането като фактор за регулиране развитието на цялото общество, взето като социологическа система. Заслужават подкрепа и съображенията на автора за взаимоотношението на отрасловото и териториалното планиране, идеите за приложение на коефициент на сложност при формиране на мярката на труда с оглед неговото заплащане и пр.

Разглеждайки институционалната структура, Стоян Михайлов извежда няколко критерия за оценяване работата на различните държавни и обществени институции (стр. 91—94), които могат да бъдат полезни в работата на партийните и държавните ръководни органи.

Важно място в механизмите на социалното управление заема системата за подбор и развитие на кадрите. В тази връзка са разгледани някои важни моменти, отнасящи се до изборността и сменяемостта на кадрите. Авторът е формулирал критерии за подбор на кадрите, които отразяват както някои традиционни изисквания, така и негови лични съображения.

С основание се поставя въпросът за създаване на необходимите организационни предпоставки за приложение на принципа на изборността. Това показва и практиката по избирането на стопанските ръководители. Нужно е в бюлетините срещу името на всеки кандидат да се поставят вариантни решения с „да" и „не". Всеки избирател следва да задраска едно от тях. За целта трябва да се създадат и съответни условия за тайно гласуване. Без това изборът се превръща във формален акт, който влияе отрицателно върху политическото съзнание на трудещите се. Интерес заслужава и предложението за установяване на максимални срокове за заемане на определена ръководна длъжност от едно лице.

Животът действително показа, че има обективни предели (възрастови и във времето), когато възможностите на една личност могат да се проявяват с най-голяма полза за обществото. Съобразяването на механизмите на социалното управ-

Digitized by Google

ление с тези закономерности може да даде сериозно отражение върху ефективността на управлението.

Заслужават подкрепа позициите на автора за необходимостта от засилване ролята на отговорността като критерий за подбора, развитието и оценката на кадрите.

С основание колективизмът се разглежда като една от най-характерните черти на социалното управление при социализма. Той е важно условие за приложение на комплексния подход в управлението, за разкриване на различните аспекти на проблемите и приемане на действени управленски решения. В организацията и дейността на държавните органи колективизмът се проявява като принцип на колегиалността. В социалното управление колективизмът обаче има предели на полезно проявление. Той е нужен там, където се обсъждат проблеми и варианти за решение. В сферата на оперативното управление, на изпълнителната и разпоредителната дейност той е неприложим. Там действуват единоначалието, личното разпоредителство и личната отговорност. В практиката това невинаги се отчита. Има случаи, когато се формират колегиални органи за осъществяване на изпълнително-разпоредителски дейности, което като правило повече затруднява, отколкото съдействува за постигане на целите.

Оригинална е разработката на др. Стоян Михайлов за социалните отдушници (с. 148—173). Всъщност това са социални механизми, чрез които се дава временно облекчение на назрели проблеми, които в дадения момент не могат да бъдат цялостно решени или временно се притъпяват изострени социални противоречия.

В условията на капитализма социалните отдушници се използват като постоянен метод за властуване, докато при нас те трябва да бъдат само временно средство, етап към удовлетворяване на възникнали потребности и свързаните с тях напрежения. В тази връзка не би могло да се сподели мнението на автора, че даването на максимална свобода за избор на личността (стр. 166) трябва да се разглежда като социален отдушник.

Многовариантното удовлетворяване на потребностите и правата на гражданите е абсолютен белег на социалистическата демокрация и условие за нейното нормално функциониране. Свободата на избор отчита огромното разнообразие на форми, а и на съдържание в удовлетворяването на потребностите и правата на гражданите.

Социален отдушник за определен период може би беше изграждането на голям брой маломерни жилища с оглед частично удовлетворяване на най-наболели жилищни потребности. Някои държавни и стопански органи обаче го превърнаха в постоянна политика, което доведе до още по-сериозни трудности. Отдушник може да бъде и въвеждането на режим за ползване на вода, електроенергия и пр. Това обаче са временни мерки, които могат да облекчат, но не и да решат проблема.

Характерна особеност за рецензираната книга на Ст. Михайлов е обективното разглеждане на явленията с посочване както на силните, така и на слабите им страни.

Открито са посочени някои увлечения и грешни решения в развитието на социалното управление в нашата страна. Направени са редица важни теоретически и практически изводи, поставени са много проблеми. Книгата подтиква към размисъл, към търсене на нови решения. Логически възниква например въпросът за разнообразието на формите, чрез които се осъществява социалното управление. Години наред се считаше, че само крупните предприятия са най-изявените стопански организации.

Животът показа, че право на съществуване имат и средните, и малките предприятия и даже индивидуалната дейност на трудещите се като производители. Богатството на форми и връзки в системата на социалното управление е условие за нейната гъвкавост и ефективност.

Digitized by Google

Разглеждайки проблема за научността на социалното управление, авторът прави много важен извод, че степента на научност се определя, първо — от степента на развитие на самата наука и преди всичко на марксистко-ленинското обществознание и, второ — от степента на приложение на научните постижения в практиката на социалното управление (с. 126, 127). Това изисква особени грижи за развитието на науката, от една страна, и от друга — за идеологическата и управленската подготовка на кадрите.

Като цяло книгата „Оптимално функциониране на социалното управление" на Стоян Михайлов е ново, свежо явление в нашата политическа литература и може да бъде полезна за всеки читател.

проф. ЖИВКО МИЛАНОВ

ТВОРЧЕСТВОТО В ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

Никола Сабрутев

В този си труд Никола Сабрутев изследва същността и методологията на партийното творчество в условията на социализма. Той разглежда важни гносеологически и логически проблеми, свързани с прилагането на научния подход в дейността на местните партийни органи и първичните партийни организации. Авторът съсредоточава вниманието си главно върху някои общометодологически проблеми и преди всичко върху единството на общото и специфичното при обосноваването на партийното решение. Във връзка с това той се спира върху някои страни на демократическия централизъм, които са неизползван резерв за повишаването на творческия елемент в партийната дейност. В изследването на важни гносеологически и логически проблеми авторът се стреми да уточни съдържанието на редица понятия, от които зависи обосноваването на спецификата на партийното творчество. В книгата, като се съпоставят двата противоположни подхода — диалектическият и метафизическият, — се посочват възможности за преодоляване на неизбежната заблуда, когато кадрите търсят истината за обществените и вътрешнопартийните процеси и отношения. Търси се приложният аспект на познавателните процедури и на методите за извеждане на новото знание в условията на партийната дейност.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ
ПАРТИЗДАТ

ПРЕКИ ВРЪЗКИ МЕЖДУ СТОПАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА СТРАНИТЕ ОТ СИВ

(Проблеми, перспективи, управление)

Авторски колектив

Целта на книгата (с отговорен редактор ст. н. с. I ст. д-р мк. н. Вера Иванова) е да се разкрият конкретните пътища и начини за задълбочаване и рационализиране на преките връзки в икономическите отношения между страните — членки на СИВ. Авторският колектив е съсредоточил вниманието си върху преките връзки между стопанските организации, които през сегашния етап на сътрудничеството и интеграцията между социалистическите страни се развиват с предимство. Същевременно се обосновават възможностите за развитие на преки връзки в областта на науката и техниката, производството и реализацията и за обвързването им в единен процес на непосредствено взаимодействие на микроикономическо равнище. При анализа се правят предложения за усъвършенстване основните елементи в управлението на преките връзки между стопанските организации, като се изтъква, че успехът на тези връзки във взаимен интерес на стопанските организации ще зависи от поставянето им върху икономическа основа. Разкриват се насоките за подобряване както на плановата дейност, така и особено на международните стоково-парични инструменти, прилагани при преките връзки, като цени, валута, кредит.

* * *

Партиздат пусна от печат и следните книги: „Другарката Инеса" — документална повест от Павел Подлящук) (в превод от руски); „Герой на два народа" — документална повест за Карло Шабански, автор — Николай Павлов; „Страници на живота на Богомил Дренски" ; „Мексико — екзотично и земно" от Георги Белчев; брошурите от поредицата на Партиздат „Международна политика": „Свръхвъоръжаването — целите, пределите, цената" от Андрей Георгиев, Димитър Стефанов; „Африка в плановото на неоколониализма" от Димитър Хаджиниколов „ООН и международната година на мира" от Димитър Ц. Костов.

Digitized by Google

ISSN 0204—8574

МАЙСТОРА В НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Симеон Правчанов

Второто издание на книгата „Майстора в Народното събрание" се посвещава на 120-годишнината от рождението на Георги Кирков — Майстора. Книгата ни запознава с образа на един от най-големите трибуни на партията. Писателят Симеон Правчанов ни въвежда в стихията на Майстора — неговото участие в буржоазния парламент от началото на века. дълбока, изпреварваща времето марксическа мисъл, блестящи речи, неподражаемо ораторско изкуство, хапливи реплики, висока култура на изказа, ерудираност — това са само някои от чертите, които изграждат образа на Майстора в Народното събрание. „В парламента — говори за него Георги Димитров — нямаше по-голям, по-блестящ оратор от Кирков." Васил Коларов се произнася за този пламенен партиен трибун: „Кирков беше осем години депутат в Народното събрание и неговата реч там беше събитие. Неговите речи се четяха и разнасяха по цялата страна, а в самото Народно събрание, на трибуната, Кирков привличаше всички — и свои, и врагове... Когато комунистите аплодираха, буржоазните депутати не смееха да гъкнат... Кирков умееше да укротява най-бесните свои врагове."

Според Любен Дюгмеджиев художествените образи, пъстрите народни изрази, тънкият хумор и острият сарказъм — всичко това е съчетано у него в едно цялостно, неделимо единство. Съвкупна, единодушна, свръхвисока е оценката за трибуна и партийния деец Кирков. Той е и идеолог, строител, тактик, агитатор и масовик на Социалдемократическата партия; трезв, далновиден и безкомпромисен политик; войнствуващ публицист и журналист, създател и дългогодишен редактор на „Работнически вестник". Георги Кирков е и талантлив сатирик, и хуморист — фейлетоните му тутакси придобиват небивала дотогава популярност и заслужено прикачват към името му уважителния прякор Майстора. Именно Майстора е автор на първите пролетарски химни — „Песен на труда" (1898 г.) и „Работнически марш" (1899 г.).

Книгата на Симеон Правчанов е аргументирана с много извадки от речи на Георги Кирков, от диалози и прения в Народното събрание. Тя носи атмосферата и аромата на онова време, на онзи нрави, политически и парламентарни, от началото на века, които са едни от най-бурните и динамичните в нашата нова история. Едновременно с пресъздаването на сложната, нажежена и колоритна атмосфера на Кирковата епоха авторът извайва образа на трибуна, човека и социалиста Георги Кирков, потапя ни в словесната стихия на неподражаемите му речи, тези истински произведения на риторическото изкуство.

20700 Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

Partien Zhivot

ПРОЛЕТАРИИ
ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ,
СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Партиен живот

MAIN/UC B

СПИСАНИЕ НА ЦК НА БКП
НОСИТЕЛ НА ОРДЕН
„ГЕОРГИ ДИМИТРОВ"

8 СОФИЯ
МАЙ
1987

AUG 28 1987
UNIVERSITY

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 8 МАЙ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV
ISSN-0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

* — Пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия 3
* — Декларация на Народното събрание на Народна република България за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи 4
* — Трудовите колективи — пълновластни стопани — слово на др. Тодор Живков пред четвъртата сесия на Деветото Народно събрание 7

Уводна — Приземяването — повеля и отговорност 20

1917 — ОКТОМВРИ

Йото Кръстев — Преустройството — задача на всички . . . 27

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Иван Мичев — Утъпканите пътеки са по-леки 35

Опит и проблеми

Деян Донков, Анастас Кюркчиев — Електронноизчислителната техника в партийната работа 42
* — Ефективна организационна форма 50
Атанас Марков — Организирано взаимодействие 54
Петър Петров — Партийните групи към сесиите и изпълнителните комитети на народните съвети 61

Digitized by Google

Христо Райчев — Залог за качествени промени 64
Михаил Лазаров — Комунистите съветници действуват организирано 67

Йото Пацов, Иван Васев — Девета степен по скалата на отговорността 70

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО—ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ

Ангел Веков — Записки от Амстердамските архиви 80

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

Иван Петров — Резервът на планинското земеделие 88

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

Мила Илиева — В търсене на истински стойности 93

ПО СЛЕДИТЕ НА НАШАТА КРИТИКА

Петко Стамов — Събранието освободи директора 99

ЧИТАТЕЛИТЕ СИГНАЛИЗИРАТ, ПРЕДЛАГАТ, ПИТАТ

Иван Ничев — Разформирането на партийни организации 102

ОЧЕРЦИ, РАЗКАЗИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Стоил Найденов — Овощните градини на бай Йордан . . . 103

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНА ИНФОРМАЦИЯ

* — Контрол и отговорност 109
* — Нов етап в работата с Комсомола и младежта 111

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Йото Кръстев *(главен редактор)*, Георги Бърдаров, Георги Ванев, Асен Веселинов, Коста Димов, Кирил Иванов, Николай Иванов *(зам.-главен редактор)*, Мила Илиева, Стоян Кръстев *(първи зам.-главен редактор)*, Стоил Найденов *(зам.-главен редактор)*, Иван Рачев, Петко Стамов, Йордан Хаджиев, Гено Цонков

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП, ул. „Московска" 7, тел. номератор 87-14-11,12

Дежурен редактор: Георги Съйков Зам.-отговорен секретар: Йорданка Кирилова
Коректори: Недялка Труфева, Зоя Стефанова

Дадена за набор на 13. V. 1987 г. Подписана за печат на 28. V. 1987 г. Тираж 56 500. Формат 60/100/16. Обем 7 коли.

ДП „Димитър Благоев" — София, ул. „Ракитин" 2 тел. 46-31

Digitized by Google

ПЛЕНУМ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРСКАТА КОМУНИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ

На 28 април 1987 г. в резиденция „Бояна" се състоя пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Пленумът обсъди проект за декларация на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.

Освен членовете и кандидат-членовете на ЦК на БКП в пленума участвуваха председателят и членовете на Бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия; секретарят на Българския земеделски народен съюз и членовете на Постоянното присъствие на БЗНС.

Слово по предварително раздадения проект за декларация на Народното събрание произнесе генералният секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет ТОДОР ЖИВКОВ.

В обсъждането участвуваха ПЕТКО ДАНЕВ — кандидат-член на ЦК на БКП, главен директор на Комбината за радиолокационна и навигационна апаратура във Варна, ЕМИЛ ХРИСТОВ — секретар на ЦК на БКП, ИВАНКА ГИНЕВА — кандидат-член на ЦК на БКП, тъкачка във фабрика „Маргарит Гогов" в Харманли, ЯНКО ОРТАКЧИЙСКИ — кандидат-член на ЦК на БКП, председател на СО „Хидравлика" в Казанлък, ДИМИТЪР БРАТАНОВ — член на ЦК на БКП, и ГРОЗЮ ГРОЗЕВ — кандидат-член на ЦК на БКП, бригадир в Строително-монтажния комбинат в Пловдив.

Централният комитет на партията прие решение, което се публикува отделно.

РЕШЕНИЕ
на пленума на Централния комитет на Българската комунистическа партия, състоял се на 28 април 1987 година

Приема проекта за декларация на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.

Подкрепя изцяло и високо оценява идеите и разработките на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков, с които се прави научна, марксистко-ленинска обосновка на проекта за декларация и произтичащите от нея изводи за дейността на партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации.

Предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление е крупен обществено-политически акт, революционен по своята същност и заряд. Този акт ще активизира творческата изява на милионите хора у нас, на работническата класа, на селскостопанските труженици, на интелигенцията, на младото поколение — пълновластните стопани на социалистическата собственост. Той ще разкрие нови възможности за развитие на демократизма и самоуправлението в нашето общество, за по-нататъшното провеждане на априлската генерална линия — курса за качествено нов растеж във всички сфери на общественото развитие.

Digitized by Google

ДЕКЛАРАЦИЯ

на Народното събранне на Народна републнка Българня за предоставяне на социалнстическата собственост на трудовнте колективи за стопаннсване и управленне

На Девети септември 1944 годнна нашият народ смъкна завинаги властта на експлоататорите н постави основите на държавата на работниците, селяните и интелигенцията.

С национализацията през 1947 година решаващите средства за производство станаха държавна собственост, собственост на тези, конто творят материалните и духовните блага. След победата на кооперативния строй социалистическата собственост се превърна в единна и непоклатнма основа на новото общество.

Върху тези устои, като претворявахме в живота ленинската априлска линия на партията, постигнахме огромни успехи в развитието на производителните сили, всестранен икономически, соцнален и духовен възход, успешно изграждаме зряло социалистическо общество.

За първи път в историята на Българня хората на труда станаха господари на своята страна. Усилията за издигане на жизненото равнище на народа, зачитането на достойнството и на правата на личиостта, последователното разширяване на участието иа трудещите се в управлението са определящи черти на социалистическия начин на живот, извор на социален оптимизъм и увереност в бъдещето.

Пред лицето на новите обективни реалности и на историческите необходимости Българската комунистическа партия на своя Тринадесети конгрес разработи стратегически курс за по-нататъшно провеждане на априлската генерална линия — курса за качествено нов растеж във всички сфери на общественото развитие, за коренни преобразования и в базата, и в надстойката, в производствените отношения, в цялата политическа система.

Главното сега е по-нататъшното строителство на социализма да се извършва върху основите на съвременната научно-техническа революция:

— да се овладеят обективните закономерности на социалистическото общество, съзнателно да се използва цялата сила на тяхното действие;

— да се създават условия милионите хора все повече и повече да се превръщат от обект в субект на управлението, като се разгръща социалистическата демокрация върху принципите на самоуправлението.

Digitized by Google

Логиката на развитието, курсът за качествено нов растеж повеляват да се предоставят за стопанисване на трудовите колективи като самоуправляващи се единици производствено-стопанските и административните сгради, транспортните средства, машините и съоръженията, суровините и материалите в заводите, фермите, болниците, училищата, университетите и други обекти на социалистическата собственост в материалната и извънматериалната сфера — върху основата на права, задължения и отговорности, които те поемат.

Като отчита назрялата необходимост от този акт за по-нататъшното развитие на социалистическите обществени отношения, за цялостния социално-икономически напредък на страната, **Народното събрание предоставя социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.**

Този акт отговаря на революционната същност, на революционния заряд на голямото дело, с което сме се заели. Нашето общество достигна такава степен на зрелост, когато работническата класа, селскостопанските труженици, народната интелигенция могат да поемат тази историческа отговорност, да изпълнят тази историческа задача.

Това изисква ясно да се определят и разграничат задачите и функциите на държавата като собственик — по пълномощие на народа — на единната социалистическа собственост от задачите и функциите на трудовите колективи като нейни действителни стопани.

Дълбоката промяна, която извършваме, се разгръща върху благоприятна почва. Българският народ одобри и безрезервно подкрепи при обсъждането на партийната концепция за Кодекса на труда това ново виждане на Българската комунистическа партия. Правилникът за стопанската дейност създаде условия за икономическата самостоятелност на самоуправляващите се организации. Изградени са съвременни производствени комплекси. Избрани са и вече функционират колективните органи на самоуправлението.

Като предава на трудовите колективи социалистическата собственост за стопанисване и управление, държавата съхранява нейната цялост, нейната обществена природа. Към грижата на държавата за социалистическата собственост се прибавя многократно умножената грижа на трудовите колективи, на всеки труженик.

Гарантираните права на стопанина ще позволят да се оползотворяват всички възможности за ефективна дейност, да се утвърждават и изявяват трудовите колективи като пълновластни стопани.

Държавните органи са длъжни да осигуряват стратегическо планово ръководство на социално-икономическото развитие; да зачитат правата и задълженията на самоуправляващите се организации, като не допускат те да бъдат ограничи-

Digitized by Google

вани под какъвто и да е предлог; да отстояват общонародните интереси и да водят безпощадно борба срещу злоупотребите с монополното положение на отделните производители; да стимулират съревнованието и да осигуряват условия за социалистическа конкуренция между колективите.

Първостепенно задължение на всеки колектив, на всеки негов член е да опазва, ефективно да използва, да обновява и обогатява поверената му социалистическа собственост преди всичко чрез постиженията на съвременния научно-технически прогрес; да проявява творчество и инициатива за задоволяване на растящите обществени и лични потребности в името на високите хуманни цели на социализма.

Предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление да става с подписването на договор, в който се определят правата, задълженията и отговорностите на собственика и на стопанина. В бъдеще тези права, задължения и отговорности ще се регламентират цялостно в кодекс на самоуправляващите се организации.

Министерският съвет да издаде постановление за реда на предаване на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.

Качествените преобразования, които се извършват в нашата страна, ще вдъхновяват социалното творчество на тружениците от промишлеността и селското стопанство, от строителството, транспорта и търговията, от науката, образованието, културата и здравеопазването, във всички области на живота.

Необходимо е с високо съзнание за политическа отговорност трудовите колективи да поемат новите си функции на действителни стопани на социалистическата собственост върху началата на самоуправлението, за да направим още по-динамично нашето обществено развитие, да издигнем качеството на социалния живот на нацията, да заемем България достойно място сред най-развитите страни в света.

Ефективното стопанисване и управление на материално-техническата база, осъществяването на курса за качествено нов растеж, задълбочаването на интеграцията със страните от социалистическата общност и на първо място с великия Съветския съюз ще ни позволят да превърнем нашето отечество в процъфтяващ кът на земята, в нагледен пример за предимствата на социализма, за възможностите на свободния труд.

Патриотичен дълг и въпрос на чест и гордост за всеки трудов колектив, за всеки български труженик е с благородни и самоотвержени дела свято да опазват и умножават социалистическата собственост, да увеличават народното богатство в името на щастието и благоденствието на народа, за да крепне и пребъде във вековете нашата скъпа родина — Народна република България!

Digitized by Google

ТРУДОВИТЕ КОЛЕКТИВИ — ПЪЛНОВЛАСТНИ СТОПАНИ

Слово на другаря Тодор Живков пред четвъртата сесия на Деветото Народно събрание

Другарки и другари народни представители,

Както знаете от публикуваните днес съобщения, вчера се състоя пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, който обсъди проект за Декларация на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.

Този проект ви е раздаден и от името на Централния комитет на нашата партия предлагам той да бъде обсъден и утвърден от Народното събрание и по такъв начин да стане законодателен акт с голямо, бих казал, конституционно значение за понататъшния напредък на нашата страна.

Може би някой ще попита: защо именно сега поставяме въпроса за предоставяне на социалистическата собственост за стопанисване и управление от трудовите колективи?

Целият ход на строителството на новото общество у нас властно изисква да направим тази решаваща крачка в нашето развитие. Ние и досега говорехме, че социалистическата собственост е обществена собственост и следователно принадлежи на милионите хора в нашата страна — на работниците, на селскостопанските труженици, на нашата интелигенция.

Известно е, че социалистическата собственост у нас претърпя големи количествени и качествени изменения особено след Априлския пленум на Централния комитет от 1956 годнна. През целия този период, повече от три десетилетия, социалистическата собственост се развиваше и обогатяваше, извършваше се процес на взаимно проникване и сближаване на държавната и кооперативната собственост, усъвършенствуваха се организационните форми на нейното стопанисване, изравняваха се социалните придобивки на всички заети в народното стопанство, условията на труд и т. н.

С други думи, създаваха се условия и предпоставки социалистическата собственост да става все по-динамична и по-зряла. Нейното обобществяване даде възможност да се стигне до единна социалистическа собственост — и като икономическа категория, и като социална категория.

Още преди няколко години ние стигнахме до извода, че в България вече е назряла необходимостта да се изведе една нова теза, логически произтичаща от развитието на социалистическата собственост у нас — за държавата като собственик и за трудовия колектив като стопанин на социалистическата собственост.

Животът потвърди правилността на тази теза, на тази обективна закономерност на нашето обществено развитие, потвърди я особено работата, която сега извършваме за преустройството на икономиката, на всички сфери на живота у нас.

Digitized by Google

Позволете ми, преди да премина по същество към декларацията, да изкажа някои съображения.

След Априлския пленум на Централния комитет, в изпълнение на генералната априлска линия на партията, която е марксистко-ленинска линия, нашата страна завоюва огромни успехи. През изминалите 30 години нашата икономика се развиваше с изключително високи темпове, показател, по който през този етап сме на едно от първите места в света.

Това се отнася до електрификацията на страната, до изграждането и развитието на промишлеността, в това число на машиностроенето и електрониката, на химическата промишленост, на леката промишленост, отнася се до развитието на селското стопанство. Непрестанно се повишаваше жизненото равнище на народа.

За по-пълна илюстрация на темповете, с които ние се развиваме, ще посоча, че през този етап националният доход се увеличи близо 8 пъти, обществената производителност на труда – 8,4 пъти, основните фондове – 11 пъти, общата промишлена продукция – 14 пъти, в това число продукцията на машиностроенето – 61 пъти, на химическата промишленост – 55 пъти. Вътрешнотърговският стокообмен се увеличи 29 пъти, а износът – 33 пъти.

Това е наистина исторически скок в развитието на нашата страна. Без такъв скок ние не бихме могли сега да обсъждаме проблемите, които нашата партия постави на Тринадесетия конгрес, да разработим курса за качествено нов растеж в икономиката и във всички сфери на обществения живот.

Имаше ли трудности през този период? Имаше, и то немалки трудности. Имаше отстъпления, имаше несполуки, имаше падане и ставане. Но главното е, че ние вървяхме неотклонно напред и нагоре, че политическата линия, която се провеждаше, беше линия динамична, линия на ускорено развитие и на производителните сили, и на производствените отношения.

Но, драги другарки и другари, това е история, това е изминат етап. Факторите, които обуславяха това развитие, изчерпаха напълно своите възможности.

Аз няма да се разпростирам и да правя обстоен анализ, само отбелязвам, че тези фактори играха положителна роля. Но от известно време те вече задържат нашето развитие. През последните години дори темповете на растеж намаляват. Не са като тези в миналото. Вярно е, че в страната имаше голямо засушаване и през 1985 година, и през миналата година. Имахме и някои други трудности. Но това не е в състояние да обясни понижаването на темповете. Като прибавим към това и редица деформации и отрицателни явления, за които ние открито говорим, ясно е, че онези фактори, които изиграха положителна роля и няколко десетилетия създаваха динамизъм в икономиката, вече изчерпаха своите възможности.

Разбира се, ние в случая не бива да сведем всичко само до вътрешните фактори и условия, защото върху икономиката на България и върху нейното цялостно развитие голямо въздействие оказват международното положение, новите реалности в света. Ние сме непосредствено зависими от тези реалности. Защото нашата икономика е широко отворена и следователно и като държава ние сме отворени за света. Нашето участие в международ

Digitized by Google

ното разделение на труда вече изпреварва ръста на националния доход. Всички знаем, че това участие се осъществява главно в рамките на социалистическото разделение на труда и преди всичко със Съветския съюз. Но и социалистическата общност е подвластна на новите реалности, които сега се проявяват в света. Така че ние не можем да не държим сметка, да не се съобразяваме с тях.

Няма да се спирам подробно, ще взема само една от тези реалности — съвременната научно-техническа революция, която предизвика нов качествен скок в развитието на производителните сили в света. Това се отнася не само за социалистическите, но и за капиталистическите страни. Друг е въпросът, че тези процеси в капиталистическите страни протичат в едно направление, а у нас — в друго. Но все едно, това са процеси и реалности обективни, с които ние сме длъжни да се съобразяваме.

Ако поставим сега въпроса как по-нататък ще изграждаме материално-техническата база на развития социализъм в България, то отговорът не може да бъде друг, освен че тази база може да се изгражда само върху основата на съвременната научно-техническа революция. Друга алтернатива няма и не може да има.

Спрях се само на тази реалност. Вярно е, че тя е много важна. Но тя не се проявява изолирано. Тук за нас въпросът опира преди всичко до социалистическата собственост. Защото тя е сърцевината, тя е главното и решаващото и в развитието на производителните сили, и в усъвършенстването на производствените отношения, и при преодоляването на противоречията между тях. Тя има решаващо значение в цялостното ни обществено-икономическо развитие.

Как ще се развива социалистическата собственост, как ще се изгражда по-нататък? Ето проблема над проблемите. Ще се умножава ли тази собственост? Ще се развива ли тя всестранно? Ще я използваме ли пълноценно и ще я обогатяваме ли, за да отговаря все по-пълно и на интересите на обществото, и на интересите на колективите, които я стопанисват, и на интересите на отделните труженици в нашата страна?

Тринадесетият конгрес на Българската комунистическа партия отбеляза исторически поврат в развитието на нашата страна, който все още не сме оценили докрай. Този поврат не може да се разглежда отделно, откъснато и от това, което става в братските социалистически страни и особено от дълбоките промени, които сега се извършват в развитието на съветското общество. Тъй като по същество основните проблеми и процеси, главните движещи сили на тези процеси в социалистическите страни са едни и същи, те съвпадат в основното, независимо от някои различия, от специфичните условия в отделните страни. Тези специфични условия, разбира се, имат значение, и то немалко, но те не могат да играят решаваща роля.

Тринадесетият конгрес постави задачата за качествено нов растеж. Съобразявайки се с нашите конкретни условия и постижения, ние не поставихме ударението върху задачата за ускоряване на темповете. Означава ли това, че подценяваме въпроса за ускоряване развитието на производството? Не. Курсът за качествено нов растеж съдържа в себе си решаването и на този

Digitized by Google

проблем. Защото става дума за растеж върху основата на съвременната научно-техническа революция. Следователно той не може да не влияе пряко и да не е свързан с ускоряване на развитието на производителните сили в страната.

Но за да осъществим всичко това, след Тринадесетия конгрес беше необходимо да се разработи инструментариум, съдържащ онези положения, които ще ни позволят да извършим преустройство, да създадем предпоставки за решаване на стратегическата задача за ново качествено развитие на нашето общество.

Искам да съобщя на другарите народни представители, че в тази насока Политбюро и Министерският съвет извършиха огромна работа след конгреса и особено в тези няколко месеца след Декемврийския пленум на Централния комитет от миналата година. Сега можем да кажем, че са разработени основните положения, основните документи, необходими за преустройството в икономиката. Резултатите от работата бяха докладвани вчера в заседанието на Централния комитет на партията. Централният комитет одобри документите. Те са публикувани в печата, а също се съдържат в брошурата, която ви е раздадена.

За кои документи става дума?

Най-напред това е новият Кодекс на труда, който беше разработен още преди няколко години. Партийната концепция за този кодекс беше обсъдена всенародно, а разработеният кодекс беше утвърден от Народното събрание. Но ние задържахме известно време неговото приложение.

Защо?

Кодексът е разработен върху основата на постановката за държавата като собственик и трудовия колектив като стопанин, в него е отчетено изискването на тази закономерност. Но той поради своя характер урежда само трудовите отношения. А проблемите в една самоуправляваща се организация не се свеждат само до трудовите отношения. Те са много повече. И ние нарочно задържахме прилагането на Кодекса на труда, за да се подготви Правилникът за стопанската дейност и изобщо да се осигури цялостното решаване на проблемите в трудовата и в стопанската сфера. Подготовката на Тринадесетия конгрес и особено неговото провеждане дадоха възможност да се изяснят много важни теоретични положения, без които не беше възможно цялостното решаване на назрелите проблеми.

Вторият документ, който беше подготвен, е Правилникът за стопанската дейност. Той урежда проблемите на така наречения икономически механизъм. Тук се включват въпросите на планирането, на цените, на кредита, на заплащането на труда според количеството и качеството и тъй нататък, на данъчната система, тоест всички онези въпроси, свързани с икономическия механизъм, който трябва да действува, за да можем да решаваме задачите, поставени от Тринадесетия конгрес на партията.

Следващият документ е за създаването на търговските банки. Ние отдаваме ключово значение на този проблем. Чрез банката, и особено чрез дейността на търговските банки, се създават възможности да се извършва контрол чрез лева. Банката, както беше изградена и функционираше досега, играе предимно ролята на касиер на социалистическата държава. Тя съхранява

Digitized by Google

средствата, отпуска кредити и т. н. Тя оказваше и влияние върху развитието на икономиката, но то беше доста ограничено.

Сега ние отиваме към създаването на нов тип банки. Както знаете, капиталистите осъществиха сращване на финансовия капитал с производствения. Някой може да каже, че ние създаваме същите банки, каквито действуват в условията на капитализма. Нищо подобно. Ние използваме опита в капиталистическите страни, но, както казват философите, в „снет" вид.

Търговските банки, които изграждаме за обслужване на икономиката, на асоциациите и на влизащите в тях обединения, ще извършват кредитни операции. Тези банки осъществяват контрол чрез лева. А това е много важно. Сега, както е известно, има много организации, които се занимават с контрол върху стопанската и всяка друга дейност в страната. Но този контрол в края на краищата е съсредоточен на „изхода", тоест, когато всичко е свършено, когато, както се казва, се прекатури колата. Чрез лева банката може да извършва много по-ефективен контрол.

В банката, в случая в търговските банки, са кредитните ресурси и средствата, които държавата предоставя. Там са и паричните средства – собственост на стопанските организации. Все едно обаче откъде идват тези ресурси. Като излезе левът от банката, той отива в производството, оттам се връща в банката. Банката може да следи дали левът е „горещ" през всички етапи на възпроизводствения процес. Няма друг начин да се контролира левът, неговото обращение и неговата ефективност освен чрез банката.

На това са подчинени основните принципи за преустройството на банковото дело, които разработихме, и те ще бъдат заложени в статута за създаването и дейността на търговските банки.

Банките ще могат да обхванат всички процеси и да извършват контрол чрез лева навсякъде, където се разполага с обществени средства. Разбира се, не става въпрос за контрол на личните и семейните бюджети на хората, а на обществените средства, независимо къде се намират. Банката трябва да знае къде и колко са те, да следи правилно ли се изразходват и да взема необходимите мерки.

Търговските банки са в състава на националната банкова система. Но те същевременно са банки на стокопроизводителите. Те избират ръководството им. Отношенията между банките и стокопроизводителите не могат да бъдат административни. Те са изградени на икономическа основа, чрез договор, с поемане на взаимни права и отговорности.

Когато едно предприятие работи зле, то трябва да фалира. Друг изход няма – или трябва да се оправи, или ще фалира пред банката. И тя трябва да се намесва своевременно, за да не се стига до такова положение, защото ако фалира предприятието, утре ще фалира и банката. Такава е системата. Това е заложено и в Правилника за дейността на банките.

Следващият много важен момент е свързан с новата концепция за развитието на кооперативното движение. Ние не отричаме ролята на кооперациите. Винаги след Априлския пленум на ЦК на БКП сме подчертавали – и на няколко пъти сме се връщали на въпроса за кооперацията – значението на кооперативното движение в България. Непрекъснато сме развивали коопе-

Digitized by Google

рациите. Те изиграха голяма роля. Но, другари народни представители, тяхната роля вече е много ограничена.

Повече с такова кооперативно движение не можем да вървим напред. Беше нужна нова концепция за развитието на кооперативното движение. Тя също беше публикувана и вие сте запознати с нея.

С новата концепция за развитието на кооперативното движение пред кооперациите се създават възможности да обхващат онези ресурси, които не могат да се използват ефективно от голямата промишленост, от големите държавни организации за създаването на продукция с производствено предназначение, за стоки и услуги за населението и т. и., и т. н. Навсякъде, където има неизползвани материални, човешки и други ресурси, кооперациите (сдруженията) са в състояние и могат да ги обхванат, да се разгърнат широко. На този въпрос подробно няма да се спирам.

С новата концепция за кооперациите се създават условия да се увеличи и масата на труда в нашата страна, да се обогати пазарът и да се използват максимално онези резерви, които по една или друга причина не могат да бъдат използвани от другите производствени организации.

Ето това са, така да се каже, главните документи, без които не можем да настъпим решително в областта на икономиката, с оглед нейното преустройване на качествено ново равнище.

Икономиката е основата. Тя е главното. И неслучайно ние започнахме с икономиката. През първите месеци ни беше много трудно. Голяма част от ръководния състав, от учени и специалисти беше ангажирана в подготовката на проблемите с оглед да преминем към качествено нов растеж във всички сфери на икономиката.

Но икономиката не може и не бива да се откъсва от другите сфери. Това, което решаваме и утвърждаваме в областта на икономиката, отчитайки специфичните условия в една или друга степен, то важи и за другите сфери — в областта на културата, образованието и други.

В края на краищата ние опираме до главния въпрос, без който не можем да проведем решенията на Тринадесетия конгрес на партията. Това е въпросът за човешкия фактор, за милионните хора в нашата страна. Ето проблема на проблемите.

Ние можем да имаме добри и правилни решения, добър инструментариум и подходи за провеждането им, всичко може да бъде много добре направено. Обаче не разгърнем ли енергията и творчеството на милионите хора в решаването на тези проблеми, няма да можем да разчитаме на големи резултати и на цялостното провеждане на курса, начертан от Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия.

Ето кардиналния въпрос — нищо не може да стане в нашата страна, но и в която и да е друга страна (не само социалистическа), без енергията и творчеството на масите. Масите са тези, които превръщат в материална сила предначертанията на партията, на нейните конгреси и пленуми.

Пред Политбюро, по време на обсъждането на всички тези

Digitized by Google

проблеми, стоеше въпросът: как да започнем преустройството след изясняването на проблемите?

Нека да си представим устройството на обществото като пирамида. Тя има връх и основа. От върха до основата на пирамидата са разположени управленските ешелони. В основата на пирамидата са милионите хора.

Възможни са два подхода за действие. Да започнем преустройството от върха на долу или обратно — от долу на горе. При първия подход — това означава да преустроим само управленския апарат, а след това да започнем да разясняваме на трудещите се какво сме решили, да се опитаме да ги мобилизираме, като им кажем, че е необходимо да се вдигнат на работа, за да решаваме въпросите. А през цялото това време, докато върхът се преустройва, те ще гледат сеир — или ще одобряват, или няма да одобряват това, което правим горе, във висшите ешелони, в това число и в Народното събрание. Не изключвам Народното събрание, защото това е най-висшият държавен ешелон.

Другари, представете си при такъв подход колко време ще ни бъде необходимо, за да се оправим, колко съвещания, заседания, колко концепции и колко тонове хартия трябва да се изпишат. И в края на краищата ще ни доведе ли този подход до цялостни реални резултати? Не, няма да ни доведе. Това ние го знаем от опит. Защото субективизмът тук играе голяма роля.

Трябва да ви кажа, че подобни кабинетни разработки обикновено се бракуват, тъй като в повечето случаи хората, които са начело, „въртят" въпросите главно около себе си — какво ще стане с тях, а не как трябва да се проведе. А иначе като че ли всички изисквания са спазени — колективност, канени са специалисти, с които са обсъждани проблемите, и пр. Но в края на краищата отговорните другари, които ръководят разработките, слагат своя отпечатък. Това е положението.

Следователно необходим е друг подход. Работата трябва да започне от долу, там, където са трудещите се, тези, които ще осъществяват замислите. Оттук трябва да започнем. Защото новите замисли трябва да станат тяхна задача, тяхна повеля, тяхно верую. Без енергията на милионите, без техните дела и творчество всичко ще остане на книга. Този въпрос е свързан с преустройството на цялостното ръководство на икономиката, с преустройството на политическата система, на всички сфери на нашето развитие, на цялостния ни живот. Както виждате, проблемът придобива изключително голямо, бих казал — революционно значение.

Може ли занапред в условията на сегашната демокрация, която изигра голяма роля и все повече беше усъвършенствувана в България, а и в другите братски социалистически страни, да се решат новите проблеми? Необходимо е да се направи рязък завой. Да не забравяме Лениновата мисъл, че масите могат да разгърнат своята енергия, своя дух и творчество тогава, когато са създадени съответни обективни условия. Няма ли тези условия, те не могат да играят ролята, която историята им е отредила. В случая отново се връщаме към изведената у нас закономерност, че държавата е собственик на социалистическата собственост по поръчение на народа, а трудовият колектив е стопанинът на тази собственост. А щом е стопанин, трябва да му се

Digitized by Google

развържат ръцете и краката, за да бъде действителен стопанин на социалистическата собственост.

Значи ли това, че ние в България „демонтираме" социализма, който толкова време сме изграждали? Да вземем само априлския период. Най-малко три поколения изграждаха социализма през тези години. Аз съм връзката между тези поколения. Зная много добре с какви мъки и трудности всичко се сътворяваше. Как сега това ще бъде раздадено? Такъв въпрос действително възниква, а и не може да не възникне. Няма ли всичко, което сме създали, да го „демонтираме", да го раздадем на заводи, кооперации, сдружения и т. н.? Какво ще стане? Няма ли да се стигне до хаос, няма ли да се стигне до стихиен пазарен механизъм и пр., и пр.? Много подобни въпроси могат да възникнат.

Но, другари народни представители, няма основания за подобна тревога, за подобни въпроси. Когато ние говорим, че предоставяме социалистическата собственост на истинските ѝ стопани, това не означава, че ние разкъсваме собствеността, че от общонародна я превръщаме в групова собственост.

Социалистическата собственост е единна и неделима. Тя и занапред ще си остане единна и неделима.

Освен това, ако предоставим социалистическата собственост за стопанисване от трудовите колективи, това не означава, че ние по такъв начин създаваме условия за възникване на капиталистически форми за нейното стопанисване. В никакъв случай. Личното стопанство също не е капиталистическа форма на стопанисване. Това е форма, в която личната собственост става естествено продължение на социалистическото стопанство.

Ние сме твърдо на мнение, че в България не е необходимо изкуствено да създаваме, макар и дребни, капиталистически форми на стопанство и стопанисване. Чрез кооперациите, чрез сдруженията, с прилагането на социалистически форми на стопанисване ние можем да подчиним индивидуалната и груповата инициатива, трудовата изява на всички хора на развитието на социалистическата собственост, на умножаването на народното богатство.

Така че не става дума за „демонтиране" на социалистическата собственост, за нейното предаване на отделни групи или превръщането ѝ във вид, който би намалил нейното развитие. Нека учените да спорят кое е главното и кое е основното противоречие на нашето развитие. Това е правилно. Но във всички случаи, другари, въпросът над въпросите си остава социалистическата собственост. Тя е сърцевината. И тази социалистическа собственост трябва да се развива, да се обогатява. Без това ние не можем да изграждаме социализма и да се приближаваме към висшата фаза на нашето общество — комунизма.

Следователно с предаването на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване тя ще се обогатява, ще се задълбочават качествените промени в начина на нейното развитие и използване за благото на обществото, трудовите колективи и отделния труженик. Ще се решават онези проблеми, без които не можем да даваме тласък на новите процеси на преустройство в съответствие с решенията на Тринадесетия конгрес на партията.

Digitized by Google

Разбира се, предаването на социалистическата собственост за стопанисване се отнася не само до материалното производство, а до всички сфери на нашето развитие, отнася се до науката, до университетите, до редакциите, отнася се до здравните учреждения. Буквално във всички области трябва да отидем на пряко самоуправление. Без това ие можем да се развиваме напред.

Така че, виждате, това е революционен акт. Да, революционен акт, защото собствеиостта не просто се предава за стопанисване на милиоиите хора в различните сфери, в които те работят. Те стават действителни субекти, които са единствени и пълновластни господари на тази собственост в смисъл, че могат да я управляват и в интерес на обществото, и в интерес на отделния колектив, на отделния труженик.

Във връзка с това ние трябва да отхвърлим теоретичните постановки, които съществуваха, че само държавата може да опазва социалистическата собственост. Това беше погрешна постановка. Трудовият колектив, поставен в нови условия, в условия не на фиктивен, а иа действителен стопанин, може и трябва да запазва и да умножава собствеността в интерес на обществото, в интерес на колектива, в интерес на работещите, в интерес на отделния гражданин на нашата страна. Чрез акта, който предприемаме, трудовият колектив ще се утвърди цялостно и последователно като основна клетка на трудовата дейност, като втори дом на труженика. Тук са заложени жизнеността и хуманизмът на нашия социалистически обществен строй.

Но въпросът придобива голямо значение и от гледна точка на развитието иа социалистическата демокрация. Имам предвид по-конкретно начина на формиране на органите на самоуправлението и избирането на ръководителите, което става също от долу, не от горе, а от долу. Това е принципно ново явление. Ще кажете, че и сега по тази начин се формира представителна демокрация. Да, вярно е. Но всички знаем и разбираме, че тук става дума за нещо качествено различно. Защо? Защото трудовите колективи, а това се отнася и до колективите в материалното производство, и до колективите, които създават научни продукти или други духовни блага, избират ръководството, те предоставят права на ръководството.

Да вземем за пример бригадата в едно предприятие. Бригадният съвет и бригадирът се избират. Знаете, че вече минаха изборите в областта иа икономиката. Какви задачи трябва да решават бригадният съвет и бригадирът, това е определено точно. След това се избира ръководството на предприятието, на завода. То също има конкретни задачи. След като се изчерпят задачите, които могат и трябва да решават колективите, чак тогава се определят задачите на обединението. Заводите не могат да съществуват самостоятелно. Те са свързани и технологически, и с вътрешния, и с международния пазар. Очевидно трябва да има обединения. И ние вече създадохме обединенията. Но те не са старите обединеиия. Техните ръководства се избират с конкретни поръчения, те са сменяеми. Всеки момент могат да бъдат смеиени, ако не изпълняват поръченията на действителните стопани — трудовите колективи. От своя страна асоциациите провеждат определена политика. Ето този процес ще обхване всички сфери. Ще се стигне до правителството, до Народното събраиие и така нататък.

Както виждате, създава се съвършено нова ситуация, съз-

Digitized by Google

ава се качествено нова основа, нов подход в развитието на политическата система и избирането на ръководните органи.

А сега какво е положението? Едни произвеждат, други изкупуват, трети продават на вътрешния пазар, четвърти изнасят. И в края на краищата какво се получава? Не можеш да разбереш кой пие и кой плаща. Между прочем, кой плаща се знае. Сега вече това ще се прекрати.

Мога да посоча примери от горните равнища на управлението. Някои другари отиват в чужбина, договарят, без да са питали стопаните, без за това да знаят стопаните. Но след вчерашния пленум на такива другари ще им кажем: „Или се оправяйте, или напускайте. Ще отидете там, където ще бъдете полезни и за себе си, и за обществото." И такъв разговор ще се води с всички другари, буквално с всички. Ние трябва да се научим да работим при новите условия. Не се ли приспособим да работим поновому, не може да продължава така. Народът е в правото си да иска това.

Ще посоча пример с един проектантски институт. Не искам да влизам тук в подробности. Думата ми е за един институт, който проектира архитектурно-строителна работа. В него работят 1500 души. Там не са необходими повече от 100 души. Хайде да бъдат 500. Останалите са абсолютно излишни. Кой ще държи тези 1500 души там, когато те трябва да си изкарват хляба. Няма да има гарантирана заплата, както досега, а ще се заплаща според резултатите от количеството и качеството на труда.

Или да вземем случай, когато някой временно може да намери опора в отговорен другар. Ще има такива случаи. Но това е загубена работа. Ти ще се опираш на него, той ще те прикрива съзнателно или несъзнателно, а ще дойде ден, когато ще отидеш в затвора, ако вършиш престъпления. Това е положението.

Другари,

Сега предстоят конгреси на редица обществени организации. Обществените организации изиграха и ще играят голяма роля. Но ако те се преустройват на основата на сегашната йерархия, ще спъват, а няма да облекчават нашето развитие. Най-малко с 50 на сто трябва да се съкратят разходите в тях. Някои казват, че ще съкратят 50 на сто апарата. Не, не само апарата. Трябва да се съкратят с 50 на сто разходите — за зданията, книжнината, бензина, колите и т. н. И върху тази основа вече да се търси оптимизация.

Това трябва да стане и в партията, и в обществените организации, навсякъде. Не зная какво ще правят другарите от Българския земеделски народен съюз. Тя е друга партия и ние не се месим в тяхната дейност.

Ето в това се състои работата, другари. Ще кажат ли ръководствата на обществените организации пред конгресите, че тази йерархия повече няма да бъде старата? Необходима е съвършено нова йерархия. Необходимо е приземяване. Но приземяването не е само в апарата, а и в разходите. Тук има и други проблеми, отнасящи се до съдържанието на работата, до превръщането на обществените организации в силна обществена опора на органите на самоуправлението, до по-нататъшното сближаване на общественото и държавното начало. И всичко това с един адрес — да се стигне до хората, до отделния човек.

Digitized by Google

Ето виждате за какво става дума.

Цялата ни политическа система, организацията на социалния живот, атмосферата в нашето общество трябва да се развиват и обогатяват. Така ще водим и ефективна борба срещу отрицателните явления.

С всичко, което предприемаме сега, установяваме едно златно правило: щом даваме права, трябва да се знае, че предвиждаме и отговорности. Когато говорим за правата на трудовите колективи, има най-малко две летви, които трябва да се имат предвид предварително. Едната летва трябва да се прескача и тя все повече и повече ще се повдига. Повтарям — трябва да се прескача. Това е летвата, която определя равнището на научно-техническия прогрес в съответното производство или в съответния сектор, равнището на обновлението, което се върши там. Летвата на качеството и конкурентоспособността постоянно трябва да се повдига и ще трябва да се прескача.

И другата летва е тази, която няма да се прескача. Това е летвата на цените. Никой не може да си играе с цените. Тази летва не може да се прескача. Може да се понижава, но не може да се повдига. И това ще бъде записано.

Следователно тържественият акт, с който ще се предостави социалистическата собственост за стопанисване и управление от трудовите колективи, а това безспорно трябва да бъде тържествен акт, е не само предоставяне на права, но и поемане на задължения и отговорности на основата на подписани договори. Това са нов тип договори, неизвестни досега, за правата и задълженията на двата субекта в управлението — на държавата, която по пълномощие на народа е собственик, и на трудовите колективи, които ще стопанисват. Ето, това следва да се оформи с договор. Разработени са типови договори, които са съобразени със специфичните условия и особености на отделните сфери на нашето развитие.

Другари,

Както се вижда, отнася се за голямо, революционно дело, за исторически акт. Противоречи ли това на Конституцията? Нищо подобно. В чл. 17 от Конституцията е казано: „Държавата осъществява правото си на собственост, като образува стопански и други организации и участвува в държавни и кооперативни предприятия, на които предоставя имоти за стопанисване и управление.“ Така че няма никакво противоречие с Конституцията. Но ние отиваме към конкретизиране на този член от Конституцията с оглед на новите условия и на новите задачи, които решаваме.

В тази нова обстановка в условията на новия социален климат ще се укрепва съзнанието на трудовите колективи като истински стопани, тяхното мислене и психика. Ще расте социалното самочувствие и ще се задълбочава чувството за трудова чест и достойнство на колективите и на отделната личност.

Ще се увеличава удовлетвореността от по-голямата социална справедливост не само поради по-добрите доходи, но и поради условията за всестранен напредък на по-добрите и всеотдайно работещите, на по-умните и предприемчивите, на дръзките и честните, на творците и новаторите.

Digitized by Google

Ще се издига чувството за отговорност, за взискателност и самовзискателност. Съзнанието за взаимна отговорност и взаимно зачитане по цялата хоризонтална и вертикална верига на обществения възпроизводствен процес ще бъде главното в новия социален климат. Ще се създадат условия за преодоляване на явленията на пасивиост, апатия и отчужденост.

С докладите, които ние изнасяме по вътрешното и международното положение, с цялата наша агитационно-пропагандистка работа, без да я подценявам, ние не сме в състояние да свършим това, което ще се извърши с този акт, с тази декларация.

Ето, за какъв акт става дума. Той не може да ие влияе и върху политизирането на човека. Той, човекът, вече зависи не само от своята работа, зависи от работата иа бригадата, от работата на бригадира, от работата на управлението, на завода, иа комбииата, иа асоциацията. Той вече започва да се интересува и не може да не се интересува от държавиите дела. Как вървят те, как се решават в нашата страна, а не да мисли само за заплатата, както беше досега, или дали ще получи или не премия. Създава се съвършеио нова обстановка. Така че въпросът е икономически, социалеи, политически, идеологически.

Някои питат кога ще се увеличават заплатите. Заплатите ще се увеличават според количеството и качеството на труда. Няма друг начин. Ако се създаде кадърен колектив и той работи, ще получава, ако не, няма да получава. Ще фалира. България няма да пропадне от това, че някои колективи ще фалират. Ще ги вземат други, ще ги организират и работите ще вървят напред. Следователно става въпрос за изключително важен акт.

Ще има ли трудности?

Да, трудности ще има.

Най-напред, въпреки този нов инструментариум, който създадохме в последните месеци с огромно напрежение, ио се оказахме млади хора и издържахме на това напрежение *(весело оживление)*, има и недогледани работи. И трябва откровеио да ви кажа, че има и за нас неизяснени проблеми. Ще се сблъскваме с иови проблеми. Ето единия въпрос. Да не говорим за „понадолу", когато ще отидем при работниците, при учените, при специалистите, при творците от художествената интелигенция и така нататък. Много проблеми ще възникнат.

Проблеми ще имаме от гледна точка на ресурси, специално в икономиката, недостатъчно резерви в някои направления, които ще създават трудности на производствените колективи. Ще има трудности във връзка с ниската дисциплина на много места и в производството, и в другите сфери.

Трудности ще имаме в създалата се сега психика, настройка и нагласа да се върви постарому, да не се преустройваме. С всичко това ние ще се сблъскваме, и то много сериозно. Някои хора ще се борят, както се казва на живот и смърт да задържат своята власт такава, каквато е била досега, защото е власт без отговорност, а сега ще се иска отговорност. Ще му дадем власт, права, но едновременно той трябва да подпише, че има и задължения. И върху тази основа ще се издига авторитетът на ръководството чрез укрепване на единоначалието.

Така че трудности от най-различен характер ще има, но другари, ние нямаме друга алтернатива. Това е алтернативата на преустройството и между прочем то е започнало и не може да се

Digitized by Google

върне назад. Обратими процеси са невъзможни. Ще се върви напред.

Ние имаме достатъчно гаранции.

Най-иапред това е огромната материално-техническа база, която сме създали.

Това са нашите учени, специалисти, нашата работническа класа, селскостопанските труженици, нашият народ.

Гаранция е нашата Българска комунистическа партия, която трябва още повече да се преустрои и да изиграе още по-пълно своята роля на авангард, който ще поведе това дело и ще го доведе докрай.

Гаранция за това е и работата, която ще извършат в решаването на този въпрос нашите другари-съюзници от Българския земеделски народен съюз.

Гаранция е и обстоятелството, че ние не сме сами, че се опираме на огромния опит, който сега се натрупва и развива в братските социалистически страни и преди всичко в Съветския съюз, където се извършват дълбоки обществени процеси.

В заключение искам още веднъж да подчертая:

Първо, всичко, което сега извършваме, ще доведе до по-нататъшния възход на нашата родина, до по-нататъшен качествен растеж на социалистическата собственост, до нейното обогатяване и обобществяване. Нейна основа, неин двигател ще бъде научно-техническата революция.

Второ, изднга се ролята на човека като труженик, творец и потребител. Създават се условия да се издига неговият социален живот. Той ще се изгражда все повече като нов тип човек. Ние не отиваме към консумативно общество, към деформиране на човека и неговите потребности — затова подчертаваме, че той е и труженик, и творец, и потребител.

Трето, това, което предприемаме, е начало. Ще се създават още по-благоприятни условия в исторически план за съзряване на елементите — обективни и субективни — на зрелия социализъм, а в перспектива на комунистическото общество. То не може да не доведе до изменение на формите на социалистическата собственост и на производствените отношения, до тяхното насищане с комунистически черти и същностни характеристики.

Ето какъв документ с историческо значение сега се обсъжда и се предлага да бъде утвърден от Народното събрание.

С пожелание за творческо обсъждане на този документ завършвам своето изказване и ви благодаря за вниманието. *(Продължителни ръкоплясканя.)*

Digitized by Google

ПРИЗЕМЯВАНЕТО — ПОВЕЛЯ И ОТГОВОРНОСТ

Десетият конгрес на Българските професионални съюзи намери отговор на основния въпрос — днес са нужни профсъюзи, съответствуващи на изискванията на общественото развитие, на потребностите и интересите на трудещите се. Конгресът очерта жизнената необходимост от преустройство. Той насочи профсъюзните органи и организации към решаването на възловите проблеми: да намерят собствено поле за изява в условията на самоуправлението; да разгръщат защитната си функция; да привеждат организационната структура и стила на своята работа в съответствие с обновителните процеси в обществото.

Отчитайки новите условия и реалности у нас, партията призова профсъюзите да преодоляват необоснованото си откъсване от трудовия човек и колективите, от техните потребности и интереси; да се разделят с остарелите и отеснели стереотипи на работа; да се освобождават от бюрократизма, прекомерния централизъм и отрасловия феодализъм; да обновяват и обогатяват своите функции; да изграждат нови организационни структури в съответствие с разгръщането на самоуправлението. И най-важното, подчертано от др. Тодор Живков — да приземяват профсъюзната дейност, тя да се съсредоточи там, където работят и живеят хората. **Приземяване — една дума, която отразява сърцевината на преустройството в обществено-политическата дейност.**

Какво означава и изисква партийният повик и повеля? На този въпрос науката тепърва ще да дава пълен отговор, а практиката — ще създава свой опит. Можем да кажем, че приземяването не значи опростяване и делничност, в които да изгубим перспективата. И още — то е възможно и необходимо не само на профсъюзите, а за всички звена на политическата система на обществото. Образец и конкретна помощ за осъществяването му са призвани да дадат партийните органи и организации, защото партията е ръководно и направляващо ядро, освен субект на преустройството. Приземяването не е само „слизане" при хората, то е същевременно и извисяване чрез разгръщане на тяхната инициативност и творчество. То е съществена страна в усъвършенствуване стила на работа.

Приземяването е същностен момент в процеса на преустройство на обществено-политическата дейност. Обусловено е от действието на обективните закономерности в изграждането на социалистическото общество и особено от необходимостта от издигане ролята на народните маси в условията на научно-техническата революция и разгръщането на социалистическата демокрация.

Digitized by Google

Главната задача пред партийните органи и организации е да създават необходимите политически предпоставки за правилно протичане на преустройството в профсъюзната дейност. От мястото и ролята на партията в обществото произтича необходимостта **партийните комитети, бюра и организации непрекъснато да усъвършенстуват и обновяват съдържанието и стила на своята работа и ръководство.** По този начин те ще бъдат начело на обновителните процеси, ще дават пример и ще водят трудещите се по пътя на дълбоките промени и преобразования в живота.

Осъществяването на целенасочено, планомерно и организирано въздействие от партийните органи и организации е решаващо условие за постигането на набелязаните промени в профсъюзната система и нейните звена. Спазването изискваниия на принципите на партийно ръководство ще гарантира изпълването с конкретно съдържание и разгръщането на неговите функции.

На територията на стопанина на социалистическата собственост е новият феномен в нашия живот — самоуправляващият се трудов колектив. Преустройството на профсъюзната дейност ще се прояви най-пълно именно на тази територия, тъй като там са профсъюзните организации. Защото, на следващо място, приземяването на обществената дейност означава да „извличаме" нейното съдържание, форми и средства от потребностите и интересите на трудещите се, от реалните проблеми в трудовите колективи. И на тази основа да формираме конкретните цели и задачи за изпълнение на партийните решения, да предизвикаме интереса и да въвличаме трудещите се в тяхното осъществяване. Движеща сила на процеса е **първичната партийна организация,** а нейна опора в колектива е профсъюзната организация.

Съществен момент в партийното ръководство сега е разработването и формирането на линията на поведение и действие на партийните организации при определяне на конкретните пътища и задачи съобразно специфичните функции на профсъюзните организации в условията на отделните колективи. Това ще бъде проверка за умението на партийните бюра и на първичните партийни звена да формират своя политическа позиция по проблемите, които вълнуват трудовите хора, правилно да ориентират и планират своята работа. Това означава и изисква от тях да си изяснят мястото и ролята на профсъюзните организации в условията на самоуправлението на трудовите колективи, измененията в съдържанието на техните нови функции, необходимите промени в стила на тяхната работа. Да ги насочват към реални промени и да ги предпазват от увлечения към „козметични" действия.

Конкретизирането на партийните задачи по преустройството на профсъюзните организации изисква творчество в партийната работа на първичните организации, за да се разкрие и изяви новаторският заряд на всеки човек. То налага равномерно и диференцирано да се разпределят задачите, поръченията и отговорностите на комунистите в съответствие с техните права.

Партийното ръководство ще бъде активен фактор за преустройството на профсъюзните организации главно чрез конкретността. Тогава ръководната дейност на партийните бюра и организации придобива направляваща и преобразуваща сила.

Всичко това не означава да се увеличи книжнината, да започнат безконечни заседания и съвещания, да се разпилява времето и хората да се въртят на празен ход. Тъкмо обратното —

Digitized by Google

необходими са деловитост и оперативност в партийната работа. Те нямат нищо общо с изземването на функции, подменянето или дублирането на профсъюзните организации. Тъкмо обратното — трябва да се стремим да ограничаваме регламентирането и да увеличаваме партийната грижа за създаване на условия за разгръщане на самодейността на профорганизациите, за осигуряване на взаимодействие, еднопосочност и синхрон с другите субекти в непосредствената им дейност. Ето защо с решенията, които ще вземат партийните бюра и организации, те поемат голяма отговорност. Защото решенията са основа не само за собствената дейност, но и предпоставка и за вземане на решения и от профсъюзните организации, и от другите органи и организации в трудовите колективи. Колкото по-пълно те съответствуват на съвременните изисквания, толкова повече ще бъдат ядро на ръководния процес, ръководство за конкретни дела и практически резултати. Като поставят ударението върху създаването на най-благоприятни условия за изява на инициативата и творчеството, а не върху директивното ръководство, партийните бюра и организации ще предоставят възможността и отговорността на профсъюзните организации сами да решават и извършват необходимите промени в своята дейност. Като прилагат принципа за единство на права, задължения и отговорности, те ще повишават взискателността си, но ще създават предпоставки за издигане авторитета на профкомитетите, на профсъюзните организации и кадри. А това е необходимо условие преустройството на профсъюзната дейност да стане дело на всички трудещи се. При вземане на решения трябва да използват максимално всички възможности за разгръщане на колективните форми на демократично участие в партийното ръководство, които стимулират творческата активност на комунистите. Времето изисква повече диалог и самодейност, а не „показно единодушие". А това е добър пример за профсъюзните организации.

От партийните бюра и организации зависи създаването на благоприятни организационни предпоставки за въвличане на трудовите хора в преустройството на профсъюзната дейност в колективите.

Първичните партийни организации могат ефективно да помогнат на профкомитетите и профсъюзните организации в усилията им да създават обществени условия за утвърждаване на самоуправлението в колективите. Както подчерта профсъюзният конгрес, в прехода към самоуправление се изменя организаторската функция на профсъюзните организации. В този период органите за самоуправление и самият трудов колектив ще се нуждаят от компетентната помощ и съдействие на профкомитетите и профорганизациите. Като масова школа за самоуправление, за комунизъм те са призвани да подготвят трудещите се за действителни и компетентни стопани на социалистическата собственост, овладели необходимите знания и методи на стопанисване, придобили умения и навици да се самоуправляват. Целта е да се формират у трудещите се съзнание и активно отношение към самоуправлението. В тази си дейност те трябва да намерят всестранна подкрепа от партийните организации.

В условията на самоуправление се променят обхватът и съдържанието на защитната функция на профсъюзните организации. Изниква необходимост от защита както на самото самоупра-

Digitized by Google

вление, така и на отделния труженик от възможни неправомерни действия. Главното, към което следва да насочат вниманието си партийните бюра и организации, е контролът по спазването на социалистическата законност и гарантирането на обществените интереси от всички.

Ярка изява на приземяването в работата е защитата на отделния човек. Защитата на неговите права и интереси мотивира съзнателността му към съвременните реалности и членството му в профсъюзната организация. Сега му е особено нужна ефективна и действена профсъюзна гаранция за справедливост преди всичко в разпределителните отношения в колектива, да се поощрява критичното му отношение към слабостите и недостатъците, да се уважават мнението и предложенията му. В това отношение повишената партийна взискателност е незаменим помощник на профсъюзните организации. И нещо, което е особено важно: партийните бюра и организации трябва да утвърждават в профсъюзната защита като основен принцип единството на права, задължения и отговорности. Така например все по-актуално ще стои въпросът за осигуряване трудовата заетост на хората с развитието на технологичното обновление в производството и другите сфери на дейност. Правото на труд на всеки човек у нас е конституционно гарантирано, но то трябва всекидневно да се доказва чрез своя труд и повишаване на квалификацията си. Само тогава трудовият човек може да разчита на профсъюзна защита и на социална сигурност. А профсъюзните организации трябва да гарантират и да осигуряват възможности за труд, за обучение, за квалификация и преквалификация на всеки.

Конкретната организаторска работа на първичните партийни организации в трудовите колективи и непосредственото им общуване с хората осигурява активното включване на трудещите се в обновителните процеси и изпълнението на партийната политика. Това изисква от партийните бюра и организации отблизо и системно да вникват и оценяват преустройството в дейността на профкомитетите и профорганизациите, да ги приучват на нов подход към задачите, да ги подпомагат при овладяването на нов стил на работа. Сега се създават необходимите условия за понататъшно утвърждаване на първичната партийна организация като политически стопанин в трудовия колектив.

Съществено значение придобиват координацията и регулирането на действията в хода на преустройството на профсъюзната дейност. Това не означава опекунство и дребнаво вмешателство от страна на партийните бюра и организации в дейността на профкомитетите и профорганизациите, а конкретна партийна помощ.

Разгръщането на възможностите на партийния контрол е от особено значение за приземяването на профсъюзната дейност в трудовите колективи. Чрез него се стимулират профкомитетите, профсъюзните организации и кадри да изпълват с ново съдържание своите функции и дейност, да обновяват своя стил на работа. Освен това не се допуска както прибързване, така и изоставане в етапите на преустройство, като се създават възможности за задълбочено вникване в реалните изменения.

Безспорно партийният контрол обхваща всички действия на профсъюзната организация. Той е всеобхватен и системен. Не е без значение например по-нататъшната работа на профсъюзни-

Digitized by Google

те организации за разгръщането на масовото техническо и технологическо творчество на трудещите се. Полето за изява на профорганизациите е грижата им за зачитане мненията и предложенията на трудещите се, гарантирането от евентуални посегателства на отделни ръководители или от тяхната безотговорност към приноса на рационализаторите, изобретателите и новаторите. Също така разгръщането на възможностите на системата за стимулиране и особено на духовното стимулиране е дело и на профсъюзната организация. С близка партийна грижа и системен контрол ще се създадат условия колективиите органи за самоуправление да разгърнат съревнованието и усвояването на челния опит в колектива, а профсъюзните организации да им оказват помощ и съдействие.

Издигането на социалния критерий в технологичното обновление и повишаването на ролята на профсъюзната организация за неговото осигуряване може да се осъществи с партийна взискателност и контрол. По този начин ще се създадат предпоставки за овладяване социалните последици от развитието на научно-техническата революция, за изпреварващо реагиране на възникващите проблеми, за осъществяване отдиха и почивката на трудещите се и тяхното социално осигуряване.

Системно отчитане и оценяване работата на профкомитетите, профсъюзните организации и кадри, възлагането и отчитането на партийнте поръчения на комунистите и оценяване на личния им принос следва да се съчетават с помощ и грижа. Време е партийните организации да поведат борба с формализма в работата и с либерализма към недостатъците, да създадат условия за разгръщане на критиката и самокритиката, да поведат борбата със страха от новото и консерватизма.

Особено важна роля придобиват партийният контрол за осъществяване структурното преустройство на профсъюзите и свързаното с него „извличане" на профсъюзната дейност от долу на горе, нейното осъществяване предимно на обществени начала, въвличането на трудещите се в контрола и разгръщането му „от долу", възпитанието им към самоконтрол. Чрез него се формира необходимата партийна взискателност към профсъюзните организации и кадри за бързо овладяване спецификата на демократичния по характер стил, който да се основава на използването на обществени форми и средства на работа.

Авангардната роля на комунистите ще намери своето потвърждение чрез организираността и всеотдайността им, дисциплината и отговорността, единството между думи и дела. Особено важно значение имат непосредствената им работа с хората и техният личен пример. Само така те могат да увлекат и останалите трудещи се в непосредствената работа на профорганизацията.

Нараства ролята и значението на идеологическото осигуряване на преустройството в профсъюзната дейност. Особено важно е партийните организации да дадат пример с приземяването на идейновъзпитателната работа до реалните проблеми на трудовите хора. Това означава решително разделяне със самоцелните мероприятия, да се разглеждат и решават проблемите, свързани с действителните потребности и интереси на колективите. Реалистичният тон следва да се пренесе и в идейновъзпитателната работа на профсъюзните организации. Незаменим би бил приносът

Digitized by Google

на пропагандистите и агитаторите, както и на другите идеологически кадри — комунисти, техният пример.

Партийна грижа е да се осигурява и разгръща системен и активен диалог с трудещите се, да се проучват мненията и настроенията им, да се формира реална и обоснована представа у всеки за обстановката, явленията и процесите в обществото и колективите, да се изграждат ценностите и ориентирите на личността.

Партийната взискателност е съществено условие за навременното информиране на колективите за взетите решения и убеждаването на хората в тяхната правилност, за осмисляне на положителния опит и традиции, за разгръщане на гласността както за инициативите и успехите на колективите и всеки труженик, така и за отрицателните явления. Борбата с негативните прояви да продължи да се води открито, решително и настъпателно.

Важна задача на профсъюзните организации е да разгърнат самоподготовката на трудещите се и обучението им по материалите на X конгрес на профсъюзите. Усвояването на решенията на конгреса и идеите, развити от др. Тодор Живков в неговата реч, ще способствува за успешното осъществяване на преустройството. Не трябва да се забравя Лениновата мисъл, че колкото по-дълбоко е преобразованието, което искаме да извършим, толкова повече трябва да възбудим интерес и съзнателно отношение към него.

Кадровото осигуряване на преустройството в профсъюзните организации е възлов въпрос в дейността на партийните бюра и организации. И това е така, защото кадрите са ядрото на субективния фактор на общественото развитие.

Преди всичко работата с профсъюзните кадри следва да се освободи от съществуващата тайнственост и да се осъществява системно, целенасочено и планомерно.

Нараства необходимостта партийните бюра и организации да откриват сред колектива тези хора, които притежават нужните нравствени добродетели, идейно-политически и делови качества. Съществен момент е работата им за тяхната подготовка като резервни кадри. Доказалите своите качества и способности в провеждането на партийната политика в живота на трудещите се могат да придобият организационен опит с издигането на кандидатурите им в ръководните органи на профсъюзите.

Високите изисквания към кадровата работа задължават партийните бюра и организации да се отнасят с особено внимание към професионализма на профсъюзните кадри и активисти. А това те ще постигнат със системно обучение и възпитание, с конкретна партийна помощ в тяхната дейност, с грижи за усъвършенстване на стила им на работа. Като израз на завишена партийна взискателност се утвърдиха в практиката партийните и обществените поръчения, тяхното периодично отчитане, оценката на личния принос и резултатите от работата. Това са важни средства, чрез които се регулира поведението на всеки и се активизира дейността му, подтиква се към инициативност и творчество.

Работата на **партийните комитети** по ръководството на преустройството в профсъюзните органи означава преди всичко **усъвършенстване и обогатяване на техния стил, за да се създадат условия за изява на първичните партийни организации** като по-

Digitized by Google

литическо ядро и ръководна сила в преустройството на профсъюзната дейност, от една страна, а от друга — **да дават пример и подпомагат профсъюзните органи в структурното преустройство и в овладяването на новите изисквания към стила на работа и ръководство.**

Важно условие за издигане ролята на първичните партийни звена е зачитането на тяхната автономност от страна на партийните комитети при решаване на проблемите по преустройството на профсъюзната дейност в колективите. По-широко място биха могли да заемат в практиката на партийните комитети индиректните методи и форми на ръководство като: компетентното участие на членове и кандидат-членове на пленарните състави и бюрата в работата на партийните бюра и първичните партийни организации; изпращането на отговорни партийни кадри с поръчение за оказване на конкретна помощ на партийните организации, както и участието им в целеви, комплексни и други проверки и т. н. Особено важно е с необходимата взискателност да се осигури пренасянето на центъра на работата в първичните партийни звена и колективите. Изискването за компетентно и качествено изпълнение на задачите от апарата, грижата за неговото насочване и информиране, за повишаване на подготовката и професионализма на тези кадри е от особено значение за живата и непосредствена връзка между партийните комитети и първичните партийни организации. Всичко това е от особено значение за практиката на общинските партийни комитети. Реализмът, деловитостта, оперативността, колективността и творчеството в работата на пленарните състави и бюрата, превръщането им в работещи органи трябва да служат за пример в работата на профсъюзните органи.

Нараства ролята на контрола и координацията от страна на партийните комитети при осъществяването на взаимоотношенията на профсъюзните органи с ръководствата на комбинатите и обединенията за съчетаване и гарантиране интересите на отделните колективи и правото им да се самоуправляват с държавните органи за разширяване, задълбочаване и обогатяване на взаимодействието им и особено в съвместната им дейност с отечественофронтовските организации по осъществяването на задачи в селищните системи.

●

Приземяването е сърцевина на преустройството в профсъюзите. То е обективно обусловено. То е в интерес на трудовите хора и е дело на самите трудещи се, които се обединяват в профсъюзите от своите интереси.

Решаващ фактор за крайния успех в преустройството на профсъюзните органи и организации е приземеното партийно ръководство.

Пасивността, инертността, изчакването на инструкции и указания са несъвместими с духа на времето. Тъкмо обратното — сега се изисква бързо овладяване на идеите, развити от конгреса и от др. Тодор Живков пред него. Сега са необходими инициативи и творчество, конкретност и реалност.

Digitized by Google

ОКТОМВРИ

ПРЕУСТРОЙСТВОТО – ЗАДАЧА НА ВСИЧКИ

ЙОТО КРЪСТЕВ

Така най-кратко и най-точно може да се характеризира днес работата на партийните организации и органи, на комунистите, комсомолците и на всички трудещи се от съветската страна. От десетките непринудени срещи и беседи с хора от различни възрасти и различни професии се убеждавам, че преустройството не е лозунг, не е идея на утрешния ден, а мисъл и действие, неуморна борба преди всичко на всеки със себе си, на партийните организации и трудовите колективи. И в тази борба със застоя, с консерватизма, с примиренчеството не само се раждат нови идеи, не само се преобразява една действителност, но израстват и нови хора, пораждат се нови амбиции. Наистина голямата идея носи в себе си и силата. Исках да определя преустройството не „отвътре", а погледнато „отвън". Като процес то е толкова голямо, че е невъзможно да се вкара в рамките на няколко изречения. Още повече че тоя процес не протича по някаква предварително изработена щампа, по рецепта, дадена от специалисти. **Преустройството е отговорност пред времето и пред комунизма.** С такова чувство останах от разговорите с партийни кадри от различни равнища и с журналисти от партийни издания. Те говореха за своята работа, за новото в колективите, за целта, която трябва да постигнат. Говореха конкретно, загрижено. Не скриваха трудностите. Но всички са изпълнени с революционен оптимизъм. Един ветеран, обгорен от огъня на Октомври, воювал с белите, пешком преминал фронтовия път от Москва до Берлин, ми каза: „Революцията продължава! Ние знаем как се воюва за щастието и ще победим!" Главната идея на днешната стратегия е да се обединят постиженията на научно-техническата революция с плановата икономика и да се задействува целият потенциал на социализма.

Наистина човек, който идва не за първи път в тая страна, не може да не почувствува обновителния дух, новата нравствена атмосфера; да не види, че революционни преобразования настъпват във всички сфери на живота; да не разбере всестранното развитие на демокрацията, на социалистическото самоуправление. Преустройството има свои реални измерители: преодоляване на процесите на застой, създаване на механизъм за ускоряване на социално-икономическото развитие на страната, повишаване ролята на интензивните фактори, по-тясно съюзяване на науката и практиката, по-пълно задоволяване на потребностите на съветските хора, единство между думи и дела, между права и задължения, избавяне на обществото от изкривяванията на социалистическия морал, последователно осъществяване на принципите за социална справедливост. Крайната цел е

Digitized by Google

„. . . дълбоко да се обновят всички страни от живота на страната, да се придадат на социализма най-съвременни форми на обществена организация, най-пълно да се разкрие хуманният характер на нашия строй във всички негови решаващи аспекти — икономически, социалнополитически и нравствени“.

Прави впечатление и още нещо — ръка за ръка вървят опитът и ентусиазмът, отговорността и дългът, откривателството и бързото внедряване, амбицията, другарската подкрепа и гласността. От разговорите се убедих, че преустройството не е отрицание на постиженията от миналото, а отрицание на онова от миналото, което пречи, което забавя и затруднява пътя към бъдещето.

СРЕЩА ПЪРВА: ПЪРВОМАЙСКИ РК НА КПСС В МОСКВА

Във визитната картичка на районната партийна организация може да се запише: 35 000 комунисти, 1230 партийни групи, 365 първични партийни организации, 20 партийни комитета. На територията на района има 39 промишлени предприятия с обем на продукцията над 1 милиард и 100 милиона рубли, 50 научни организации . . .

Много неща могат да се кажат за богатите исторически традиции, но разговорът се завърти повече около днешния ден и най-вече около въпроса

преустройството и кадрите

Тези две понятия вървяха неразделно. И с основание. Без дейци, предани на делото, скромни, открити, с неотстъпчива съвест и голяма компетентност не може да се мисли за излизане от стария коловоз. Споменатите качества на кадрите олицетворяват политическата линия на партията в очите на трудещите се, отварят вратите на доверието, мобилизират за действие.

Разказвайки за работата с кадрите, Велик Александрович Василиев, първи секретар на РК на КПСС, подчерта, че първостепенна задача на бюрото на РК е да оценява принципно и гласно качествата на ръководителите. На закрито заседание се прави строг анализ на качествата и действията на всеки отговорен деец, като са започнали от първия секретар. Открито и честно, с желание да се помогне, а не да се унищожава човекът, се анализира работата на секретарите на районни комитети, на председателя на ИК и на РНС и на неговите заместници, на секретари на ПК, на директори. Намира широко приложение и практиката някои ръководители да се отчитат и пред пленума. Утвърждава се и традицията да се води събеседване с комунистите. След XXVII конгрес са провели събеседване с 14 000 членове на партията и още толкова са направили самоотчет. Велик Александрович сподели, че преустройството не търпи кадри, заболели хронически от шумната „рапортомания“, от кадри, глухи към социалните въпроси, от дейци, които почиват на стари лаври. Оценката за всеки е конкретна — по това, което дава на обществото днес. В наше време хората не обичат празните при-

Digitized by Google

казки, колкото и красиви да са те. Най-силна, най-притегателна е красотата на добрите дела.

В разговора секретарите на Първомайски район на КПСС в Москва изразиха мнението, че не задоволява ефективността на прилаганата система за движението, оценката и подготовката на кадрите. Какво според тях не достига? Преди всичко отсъствието на планов, системен подход както в подбора, така и в движението. Системата за работата с кадрите образно казано трябва да има строгостта и ритмичността в кръвоносната система в организма на човека. Години наред издигането на кадрите е било табу не само за колективите, но и за самите кадри. Техните качества са оценявани субективно. Системата все още носи от белезите на лошата традиция.

Какво е новото? Преди всичко демократизмът при определянето на ръководителите. Още с първите стъпки за избора на ръководните стопански кадри се преодоля съмнението на някои скептици, а, разбира се, и на някои противници на новия подход. Любопитен е случаят за избор на директор на един от основните заводи в района. На колектива се предлагат две кандидатури — досегашният заместник-директор и един зам.-началник на управление в министерството, в системата на което е и заводът. И двамата са добри специалисти, макар и млади, грижовни стопани и всеотдайни в работата. Предварителните очаквания са били за зам.-директора. Съвсем естествено, той познава всички и него го познават. Но събранието тръгва не по обичайния ред. След представянето на кандидатите един работник предлага да изложат своята платформа за развитието на предприятието, ако бъдат избрани. Предложението се приема. Бъдещите директори очертават пътя, по който биха повели колектива, целите, които си поставя, и средствата, с които ще ги постигне. Дискусията след това е кратка. Трудовият колектив единодушно избира за ръководител заместник-началника на управлението. С неговата концепция се съгласява и другият кандидат, който му става заместник.

Това е една от формите за изявата на демокрацията, за която ми разказаха партийните ръководители на района, и тяхното убеждение, че демокрацията не е епизод от живота на трудовите колективи, а се превръща в същностна черта, която непрестанно ще се развива.

— Без демокрацията — подчертава Велик Александрович — може да се попадне в подмолното течение на самодоволство, всезнайковство, в плен на бюрократизма. А това е естествената среда на равнодушието и застоя.

Естествено възниква въпросът: какво е мястото на първия. Отговорът бе категоричен и единствено правилен за атмосфера, озонирана от демократизма —

първи, но сред равните

Това като че ли с най-голяма сила важи за първите секретари на партийните комитети. Защото колегиалността, засилване отговорността на колективния орган е важна страна в партийноорганизационната работа. В това отношение ленинските уроци разкриват и примера, и богатия опит. Тяхната жизненост не може да бъде пренебрегната и днес.

Digitized by Google

Като неверния Тома продължих с въпросите, дали въпреки всичко секретарите на районни комитети не остават в сянката на първия секретар, дали бюрото на райкома не приема на доверие предложенията на секретарите на комитета.

Велик Александрович прие с усмивка моите въпроси и отговори, че неговото житейско правило е просто: всеки е собственик на мислите и на делата си. Първият секретар на районния комитет може да даде тон, но не и да диктува. Според него ръководителят трябва да владее изкуството да създава ведра обстановка, в която всеки да изкаже своето мнение. Много добре е, когато има сблъсъци на мнения. Тогава по-бързо се откроява важното, което заема центъра на решението. Това е колегиалност, а не псевдоприятелство. Тогава бюрото се превръща в творческа лаборатория. А първият нека си е пръв, но никога да не забравя, че е първи, но сред равни.

Стара истина е, която неведнъж е повтаряна, че не може да се ръководи с жезъла на силата, на диктата, а само с интелект, с компетентност. Силата на големия ръководител е, че умее да използва колективния ум, да превръща в политика най-важното на деня, на времето.

Говорейки за ролята и мястото на първия секретар на районен или градски комитет, се сподели, че преустройството и за тях не бива да се възприема като миг от живота им. Напротив, за тях, за разлика от много низови дейци, това е труден, а за някои и мъчителен процес. Не бива да се създава илюзия, че може да замръкнем с един стил на работа, а на съмване да станем с друг. Да преустрои човек мислите и действията си в зряла възраст психологически не е така лесно. Та нали трябва да се раздели с много неща, които определят неговото поведение, неговия морал, неща, превърнали се във втора природа. Но това не значи, че преустройството на човека е невъзможно. Важното е да мобилизира своята воля, критически да анализира себе си и да вникне дълбоко в същността на новото и към него да върви всеки ден, без отстъпка, без колебание.

Преустройството, което е задача на всеки комунист, на всеки труженик, е безкомпромисна

борба с бюрократизма

Оръжието в тази битка не може да бъдат думите, а конкретните действия, изкореняване на огнищата, развъдник на ненужна книжнина. Какво са направили в Първомайския район на Москва? Ще отбележа само някои моменти. Към РК на КПСС е изграден Съвет за съдействие за ускорено социално-икономическо развитие на района. Съветът има три направления: социално-икономическо развитие, научно-технически прогрес и идеологическо осигуряване на социално-икономическото развитие. Всяко направление се ръководи от секретар на районен комитет. Участват членове на пленума, обществени дейци, специалисти. Всички ресурси, необходими за осъществяването на инфраструктурата на района, са съсредоточени на едно място. Със стопанската и изпълнителиата дейност се занимава новоизграден отдел към ИК на РНС — „Социално-икономическо развитие". Този съвет е създал възможността и са ликвидирани 60 щабове, комисии, групи и т. н. Задънената улица от заседания, съвещания, опера-

Digitized by Google

тивки и за всяко едно от тях купища материали изведнъж просветлява.

Конкретни действия са предприети и в работата на бюрото на районния комитет. Преди всичко то е освободено да се занимава с дребни въпроси, които могат и трябва да бъдат решавани от партийните комитети и организации. Намалени са рязко шумни, безсъдържателни, протоколни мероприятия. За тях просто няма време. Заседанията на бюрото са намалени два пъти. Намалени са чувствително исканите от първичните партийни организации справки (от 12 на 5), но за сметка на това са повишени личните впечатления на сътрудниците на комитета, засилена е индивидуалната работа с хората.

Направеното според секретарите на РК на КПСС е само едно добро начало. Някои под формата на шега споделиха, че има моменти, когато приличат на вехтошари, не могат да се разделят с износени, негодни за живота форми на работа. Но и това е човешко. Важното е, че Първомайски район на партията осъществява преустройството с активното участие и безрезервната подкрепа на трудовите колективи, непрекъснато и всестранно развива и прилага демократичния подход във всички сфери, пълноценно използва творческата инициатива на масите. А това е сигурна гаранция за успешна работа.

СРЕЩА ВТОРА: ГК НА КПСС В ЛЮБЕРЦИ — МОСКОВСКА ОБЛАСТ

Едва ли някой може да открие къде завършва Москва и къде започва Люберци. И въпреки това Люберци си има своя особеност, свои неповторими неща, с които според люберчани може да се гордее и столицата. Това са неповторимите по художественост килими и паркет. Населението на града е 350 000 жители и произвежда годишно продукция за 1 милиард и 140 милиона рубли. Тук се създава най-търсеното търговско оборудване, произвеждат се машини за минната и фуражната промишленост, инструменти за машиностроенето, строителни материали и др. И най-важното — цялата промишленост е сигурна, защото има силния тил на науката.

Владимир Алексиевич Михайлов, втори секретар на градския комитет, не робува на цифрите, а търси преустройството в неговата същност —

повишаване отговорността на хората

Времето след XXVII конгрес на КПСС е време, наситено не с търсене на форми, а със създаване на условия за пълна изява на човека. Беше време, когато работникът, специалистът чакаха поръчка от началника и я изпълняваха добросъвестно. Но сега добросъвестно не значи пълноценно. Трудовите колективи не само избират своите ръководители, но заедно с тях определят целите на предприятието, търсят най-ефикасните пътища за реализиране на приетата програма.

В съзнанието на много работници се е било загнездило потребителството. На тях всички са длъжници, за да работят по-добре, някой друг трябва да им създава условия. В един трудов колектив се обсъдил въпросът: кой ще създава необхо-

Digitized by Google

димите условия? Разговорът бил откровен, без заобикалки. Анализирали и проблема кой колко дава на обществото и какво взема от него. Оказало се, че повечето са длъжници на това общество. А в решението записали строгото изискване — всеки член на трудовия колектив е задължен да създава необходимия психоклимат за творчество и висококачествена работа.

Секретарят на градския комитет подчерта в досегашната практика още една аномалия: критиката е била еднопосочна — от горе. Началникът винаги е прав, винаги може да изисква, да поставя условия, а творецът на материални блага — да мълчи и да изпълнява. С преустройството нещата някак бързо идват на местата си. Отговорност за икономическото, научно-техническото и социалното развитие на предприятието носят всички — от пазача на входа до директора. В новата обстановка критиката не е право само на едни, тя е взаимна. Задачата е обща — да се произвежда качествено, така че произведеното в техния завод, където и да попадне по земното кълбо, да не срами нацията и социалистическия строй. Първичната партийна организация не се занимава с технически и снабдителни въпроси. За това си има стопански дейци. Тя изисква да има ритмичност в работата, а това ще рече, че снабдяването е длъжно да бъде изрядно, техническата служба — също. Отговорността не е по принцип, а конкретна.

Икономическите лостове, които не са ни брат, ни приятел на някого, заемат своето място. Работникът ще получи премия, ако е изпълнил плана по количество и качество за месеца. Изменение на плана никой не може да прави. Персонална надбавка началникът на цеха получава само при условие, че целият цех е изпълнил всички показатели.

И още нещо — широка гласност и на доброто, и на това, което не достига. Отначало някои приели гласността едностранчиво — само критика, а за добрите постъпки нито дума. Животът извел на сцената нова форма на общуване — „Ден на откритите писма". В определен ден от месеца партийното и стопанското ръководство водят открит диалог с работниците. По същество това е непрекъснато обсъждане и обогатяване програмата на предприятието. На тези срещи се поемат двустранни задължения. За една година само със собствен труд в много заводи са се изградили спортни площадки, младежки клубове, зали, заводски магазин, столова и др. Това, което трябва да се отбележи, е активното участие на младежите.

Слушам за интересните форми на работа, за инициативността на трудовите колективи, за новото, което е намерило своята благодатна почва, и това ме накара да се поинтересувам за

закона за инерцията

Градската партийна организация в Люберци има 26 000 комунисти, 300 първични партийни организации. Нима всички са се преустроили, нима този процес е толкова лек, че дори са забравили порядъка на вчерашния ден.

В разговора енергично се намесиха и Надежда Василевна Самодоева, завеждаща отдел „Пропаганда и агитация", и инструкторът Василий Михайлович Александров. Те откровено, самокритично споделиха, че навикът е жилав и коварен. Преустрой-

Digitized by Google

ството в самите тях е процес, който продължава. Законът за инерцията си е закон, но в новите условия неговото действие води към застоя, успокоява, убива неудовлетвореността от постигнатото. Инерцията, както се изразиха те, е за слабите, за безпомощните, затова воюват с нея.

В какво се изразява тяхната война като партийни работници?

Преди всичко раздяла с кабинетната тишина. Две трети от работния ден инструкторът е в първичната партийна организация, подпомага партийните групи, обучава на практика новите партийни секретари. Изгодата е взаимна. Помощта е конкретна, но и самите партийни дейци богатеят от щедростта и опита на хората. Спойката между партийните функционери и трудещите се става неусетно, и то трайно. Така се ражда неподозираното приятелство, за което трудно могат да се намерят измерители.

Повече внимание се отделя за работа с хората по местоживеене. На кварталните събрания се поставят жизненоважни въпроси, но повечето от тях са си останали там, защото не стигат до районния комитет. Сега не само че се чуват, но на всяко следващо събрание се дава и отговор какво ще се направи и докога. Това дребно на пръв поглед отношение връща доверието, засилва личната отговорност, гони лошата традиция на глухота, пресича пътя на инерцията.

За произхода на името на град Люберци има много версии. Но у мен остана да властвува една — любимо място, любим град. Навярно, защото това почувствувах и у домакините.

СРЕЩА ТРЕТА: **СОВХОЗ „БЕЛАЯ ДАЧА“**

Интересът ми към този совхоз се засили още повече, когато разбрах, че той се явява притегателна сила не само за младежи и девойки — работници от Люберци, но и за московчани. В совхоза има два отрасъла: животновъдство и оранжерийно производство на зеленчуци. Работят около 2000 човека и произвеждат продукция за 38 милиона рубли. Годишната чиста печалба е около 13 милиона.

В разговор с Виктор Яковлевич Матюгин, зам.-директор на совхоза, исках да открия притегателната сила, която привлича и задържа младите хора. Още повече че преди пет години в животновъдството не е имало нито един младеж, а сега са 140.

Матюгин не е разточителен в приказките. Според него всеки процес трябва да се познава, за да се ръководи. Слепешката работи къртицата, затова и работата ѝ е такава. И за случая всичко започва от правилното възпитание на младите в

любов към земята

По небрежност е била прекъсната тая вековна връзка. Младите започнали да гледат на земята и на селскостопанския труд като на нещо ненужно. А хлябът, а месото, а яйцата? Нима с машини ще се създават? Тая връзка тръгва от семейството, преминава през детската градина, училището и се превръща в обществена значимост. Совхозът създава селскостопански музей; място не за носталгия, за изживяна романтика, но и място за чертане на перспектива.

Digitized by Google

Това е едната, така да се каже, страна. Успоредно с нея се развива и другата: концентрация на производството, механизация на ръчния труд, висока индустриализация. Например почистването и храненето в свинефермите са механизирани — 100 на сто. И само за няколко години превръщат труда в совхоза близък до труда в промишлеността, дори в някои отношения и по-привлекателен. Работи се на една смяна, имат два почивни дни и, разбира се, по-висока заплата. Това не е малко. Но наред с него совхозът решава и социалните въпроси: предоставя на своите работници жилищни домове градски тип, с отопление и топла вода. (Всяка година совхозът изгражда по 180 квартири.) В селището има добре обзаведена поликлиника, дворец на културата, битов комбинат, магазини . . .

Възниква въпросът: какво няма, сравнено с града?

Получих приятния отговор: няма опашки в магазина и кафето, храната в стола е с 30 на сто по-ниска от останалите предприятия, библиотеката е по-богата от някои районни.

А за младите средства не се жалят. Совхозът е построил прекрасна спортна база, издържа 12 стипендианти във висшите учебни заведения и 120 учат задочно.

Каквото и да кажа, ще бъде похвално. Истината е една — совхозът има голям престиж, който е постигнат от съюзяването на труда и научно-техническия прогрес. Затова и стопаните са не само млади, но и с дълбоки корени, пуснати в земята на „Белая дача".

Digitized by Google

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

УТЪПКАНИТЕ ПЪТЕКИ СА ПО-ЛЕКИ...

Размисли

ИВАН МИЧЕВ

Как да постъпя? Традиционно или новаторски? Дилема, пред която сега стоят много партийни работници. А времето бърза и им задава неумолимите си въпроси: „Какво да се пренесе в бъдещето?", „Какво ново да се сътвори?", „Как, кога и откъде започва преустройството?". То ги тревожи, притиска, иска бърз отговор. А партийният деец е уверен, че трябва да изостави изхабените форми, методи и средства, но все още несигурно посяга към новите, неизпитаните. Течението на формализма и консерватизма го увлече далеч от проблемите на деня. Същевременно животът изисква и му предоставя богати възможности да прояви своите способности, да изменя обстановката около себе си.

Всеизвестно е, че добрите традиции укрепват и развиват партийната работа. Чрез тях формите, методите и средствата за въздействие запазват своята устойчивост, последователност, приемственост. Но с времето някои от тях се обезсилват, загубват своя заряд и действеност. И тогава най-необходимо е творчеството. То ги освежава, вдъхва им живот, а крайно изхабените подменя. Когато то се забавя, попада се във владенията на традиционния подход, в старите дълбоки коловози. В стила на партийния деец се загнездват шаблонът и формализмът. Те задушават новото, източник са на големи злини в партийната работа.

Повелята е да се действува активно, смело, творчески, компетентно. Безкомпромисна борба е необходима против нерешителността при преустройството у някои партийни кадри. Борба за разрушаване на шаблонните стереотипи в мисленето, борба против политическата леност и апатия. Искат се риск, смелост да превъзмогнеш рутината. Да я надживееш, да се извисиш, да я замениш не с неин двойник, а с новаторско действие.

Много кадри осъждат шаблона и формализма, но на тяхно място не могат да предложат новото, оригиналното и ефективното. Разбира се, преустройството не е голо отрицание на старото. Рационалното се запазва, но новото време се нуждае от промени в арсенала от форми, методи, средства. И в този ход на борбата между старото и новото следва да се изявяват пълните възможности на всеки партиен работник, на всеки комитет.

Един най-обикновен пример. Предприятието „Кошава" във Видински окръг е единственото в страната за добив на гипс. Главно поради изоставането в техниката и технологията то е на дотации. Но идва ново и енергично ръководство и разра-

Digitized by Google

ботва редица иден и варианти, които целят да преодолеят икономическите затруднения. От година време представителите на „Кошава" чукат на различни врати и търсят съдействие. Доказват аргументирано, че държавата ще има полза от нововъведенията, че... Но зад тези врати като че ли стоят хора, които по свой начин разбират народните интереси. Бавят, протакат... Инак ие отказват не оспорват, съгласяват се.

Възможно е следното възражение. Вече е в сила Правилникът за стопанската дейност. Като самоуправляваща се единица предприятието да изостави своето ведомство и да сключи сдружение с друго, по-заинтересовано. Така е. Но и тук старият подход и начин на мислене все още не се предават.

Именно в такива случаи е твърде ценна намесата и на партийния работник. Да разруши остарелите подходи, да даде път на новото, прогресивното. Защото на ръководителя понякога малко не му достига да се пребори докрай с бюрократичните прегради или да поеме разумния риск. Това малко може и е длъжен да му добави партийният деец. Когато мисли поновому, води, твори и въздействува. Животът непрекъснато ражда нови форми, нови методи. Но те трябва да се откриват, подкрепят, отглеждат.

Голяма вреда се нанася на практиката, когато кадрите я затварят само в определени подходи. И след Докладната записка на генералния секретар до Политбюро за стила и методите на работа първичните партийни организации от столицата получиха указание да проведат събрания и да приемат мероприятия. И то в съвсем кратък срок. Ето една от причините за препълнените папки с мероприятия и програми, които остават там необезпокоявани от никого. Формализмът души творчеството, инициативността, самодейността. Партийните организации се приучват да изчакват за всичко указания „от горе". А или по това, как те ще реагират, по-горните органи ще се ориентират за правилността на своите действия. В посочения случай заедно с решението ръководният орган определя и реакцията на следващото звено. На самодейния колектив от комунисти е даден точен сценарий. Има или няма необходимост, събранието трябва да се проведе! Така диктува бюрократичният централизъм.

Мястото на партийния работник е в авангарда. Но то не се дава с длъжността. Ще се определи от същността му като човек, като комунист, като личност. Зависи от неговата подготовка, компетентност, от подхода му към хората, от позицията в партийните организации, в колектива...

В условията на самоуправляващите се звена много от традиционните действия към икономическите процеси вече не са ефективни. Новият тип взаимоотношения изисква осъвременяване на политическия подход. А всеизвестно е, че стилът на партийните дейци в голяма степен определя и стила на съответния партиен комитет. Днес повече отвсякога партийната работа се нуждае от талантливи организатори, способни на самостоятелно, нестандартно мислене — вярно да виждат стратегическите направления, да намират най-късите пътища за тяхното постигане.

И наистина за мнозина кабинетният стил на работа е вече минало. Голяма част от ра-

Digitized by Google

ботното си време те прекарват в първичните партийни организации и в трудовите колективи. Би трябвало да се отбележи обаче, че това е само едно предварително условие. Твърде важно е как те използват времето си. Насищат ли го със значими дела. Дали оставят диря след себе си, дали се утвърждават като авторитетни, влиятелни ръководители.

В зависимост от неправилния метод на работа на някой от тях, когато са в партийните организации, условно можем да ги разделим на няколко групи.

Дейци с куриерски подход. На инструктажа в комитета те най-акуратно записват всяка задача. В партийната организация отварят бележника и обикновено започват: „На апаратното съвещание в комитета се поставиха следните задачи . . .“ Изреждат ги по реда на записването и си тръгват с мисълта, че са изпълнили задълженията си. При следващото идване те се интересуват как са изпълнени поръченията, за да могат да занесат обратната информация в комитета. Когато се отчитат след командировката, те правят впечатление, че познават състоянието на работата по места. Твърде често незаслужено получават и добра оценка за труда си.

С контрольорски подход. Още отначало е необходимо да се каже, че партийните работници, които използват само този похват, са нежелани събеседници в партийните органи и организации. В тяхната работа прекалено преобладават контролът и проверката на изпълнението. Посетеният секретар се чувствува неспокоен и притеснен за своята работа. Започва да мисли едва ли не, че се е провалил. Та нали проверяващият обръща внимание само на допуснатите грешки. Как другояче да си обяснят студенината и сериозността, които се излъчват от него. Та той не намира нито една похвална дума, не му дава никакво напътствие. Вече си е отишъл, а партийният секретар продължава да се колебае и да се съмнява в своите способности. При отчитането в комитета партийният деец е най-критичният и се приема като строга и взискателна личност.

С децентриращ подход. Той сяда срещу теб и надълго и нашироко ти разяснява всяка задача. Отдавна си разбрал за какво става въпрос, но не ти е удобно да го прекъснеш. Всички поставени задачи от комитета за него са еднакво важни и той се стреми на всяка цена да те убеди в това. Тръгва си и ти започваш да се колебаеш откъде да започнеш . . .

В подобен ред на разсъждения бихме могли да продължим категоризирането на подходите на някои партийни дейци. Но може би е време да се отговори на логичния въпрос: „Кой все пак е най-резултатният метод за въздействие в партийната практика?“ Ще си послужим с едно риторично изречение — в случая най-правилен е отговорът, в който няма отговор. Или колкото са партийните работници, толкова биха могли да са и отговорите. В тях непременно ще присъствува част от посочените практически подходи. Съобразно своята обща култура, подготовка, нагласа всеки си изработва маниер, начин на общуване, стил на работа. Който съумее да изгради в себе си, да го наречем, универсален подход, той ще въздействува най-резултатно при всички условия.

Можеш да поведеш към преустройството другите, само ако преустроиш себе си. Малко и все по-малко хора ще вървят

Digitized by Google

след теб, ако призоваваш с шаблонни слова, ако вървиш по утъпкани пътеки. Когато отиваш при хората, имаш ли какво да им кажеш, да ги посъветваш, да ги заинтригуваш? Ако нямаш — не отивай. Постой в комитета — подготви се... Индивидуалната работа не може да се оприличи с приятния, но безполезен разговор.

Голяма вреда нанася административно-стопанският метод на ръководство. Партийният работник понякога се захваща с какви ли не несвойствени задачи — от разпределението на техниката и строителните материали до определяне сроковете за видовете селскостопанска работа. Подобен диспечерски стил много често създава илюзията, че партийният комитет, неговите работници държат всичко в ръцете си, а на практика само подменят съответните стопански органи и звена. С това се снижават тяхната инициатива и отговорност, хаби се обществена енергия, което довежда до ниски резултати. А при условията на самоуправлението се нарушават всякакви принципи на икономическата демокрация. „Изключително важно е да не се допускат занапред каквито и да са самоволни интервенции на отделни партийни и държавни дейци и органи, които със силата на политическата си власт се намесват в стопанската дейност и създават затруднения в работата на трудовите колективи."[1]

Разбира се, в никакъв случай това не означава, че партийният работник ще се занимава с някаква „чиста политика" и че от него се снема отговорността за изпълнението на задачите в икономическата и социалната сфера. Като политически деец той с всички усилия съдействува за преустройството в стопанското управление, в обществените организации, в самата партийна работа. Но задълбочаващата се демокрация, нарасналата политическа и трудова активност на масите правят безполезни грубата намеса, администрирането, пренебрегването на общественото мнение.

Знае се, че дял в подготвителната работа за функционирането на бюрата и пленумите на партийните комитети имат и партийните работници. А тези от тях, които са членове на колективните органи, участвуват и във вземането на партийните решения. От това произтичат и големите възможности, които те имат за подобряване на тяхната работа съобразно изискванията на преустройството.

По-задълбоченият анализ на работата на някои от колективните органи ни разкрива редица обезпокоителни моменти. Много от обсъжданите на тях въпроси не трогват нито ума, нито сърцето. За каква активност и творчески подход може да се говори, когато участниците в пленарното заседание с нетърпение очакват да приключи обсъждането. Незавидна е съдбата на решенията, които се вземат при такава обстановка. Качеството им много често не позволява нито организация, нито контрол.

Не бива да се счита за естествено всички материали, които се предлагат на заседанието на окръжния комитет от съответните бюра, да се приемат без допълнения и обогатяване. Равнището на пленарните заседания следва да се издига над това на бюрото. То да създава такива условия, че по-горният колективен орган да

[1] Т. Живков, На работа за по-нататъшно осъществяване на курса за качествено нов растеж, в. „Работническо дело", бр. 65, 1987.

Digitized by Google

дава най-голям принос за решаване на проблемите в окръга, в общината. Ефективно да се използва колективността. Не може да се очаква ползотворно обсъждане, когато се излиза пред тези форуми с необосновани и неподготвени материали, когато формално се оценяват фактите, когато се лустросва действителността.

Преустройството е пряко свързано с рационализиране на подходите при провеждане на пленарните заседания. Не е тайна, че в практиката има в немалка степен формализъм и стремеж всичко да се подведе под един шаблон. Прави впечатление, че твърде много те си приличат по подход и съдържание, въпреки че се провеждат от различни партийни комитети. Стига се до уеднаквяване, до шаблонизиране на подхода. Не става въпрос само за формата, но и за съдържанието. Същевременно е известно, че няма инструкция или друго указание, които да регламентират такава еднаквост. Като че ли съществува стремеж за подражание, който заличава собствения почерк и стил. Тази унификация показва отсъствието на творчески подход. Утъпканите пътища са лесни за придвижване, но те винаги ни извеждат на познати места и адреси.

Някои от причините.

В разговор в един общински партиен комитет предложихме да проведат пленум, на който основният документ да не бъде доклад, а всичко да се съсредоточи върху проекта за решение. Съгласиха се с нас, но споделиха тревогата си, че това нямало да се възприеме от окръжния комитет. Опираме до въпроса за прекомерното опекунство от по-горния партиен орган, до неправилното използване на централизма. Именно това регламентиране понякога унифицира формите, методите, средствата. Почеркът на окръжния комитет, на неговите ръководители се пренася и в общинскнте партийни комитети и ражда шаблона и формализма.

В други случаи поради липса на опит, подценяване или организационна леност партийните работници вземат наготово материалите от един сполучлив пленум и с леки пригаждания ги използват в своя комитет. Под формата на положителен опит е внесен шаблонен подход, проведено е скучно и безполезно мероприятие.

В някои комитети организаторите усърдно се интересуват кои от представителите на висшестоящите ръководства ще присъствуват на предстоящия пленум. Съобразно обсега, който той има, неговата подготовка, изисквания, бихме добавили, и неговите привички, се оформят и материалите. Далеч преди това организаторите се свързват с комитетите, където предстоящият отговорник е бил на подобно мероприятие, и разузнават какви са изискванията му.

Така обикновено постъпват тези кадри, които се стремят да използват масовото мероприятие, за да блеснат, да спечелят престиж, да се издокарат. Логично е, че в такива случаи ще царят примитивизмът и скуката, а истинските проблеми могат да останат недокоснати.

Принизена е твърде често и личната отговорност на члена на колективния партиен орган. Почти не се прави оценка как той изпълнява задълженията си. А много са случаите, които изискват лична отговорност. Примерно обсъжда се кадрови въпрос. Както става обикновено, някой предлага кандидатура, която да се предложи за из-

Digitized by Google

биране. Повечето от хората познават човека само по справката. Затова те се доверяват и гласуват. Но минава време и ръководителят не оправдава доверието. Бюрото отново заседава и решава да се предложи за снемане. Никой обаче не се сеща за отговорността на члена на бюрото, който го е предложил. Тук въпросът не е личен, само за провалилия се ръководител. Със своите действия или бездействие той е нанесъл вреда на обществото, на хората, които е ръководил. В случая е потъпкан Лениновият принцип за колективното решение и личната отговорност.

Комунистът на партийна работа е на видно място на обществената стълба. Неговата работа, поведението му се виждат отвсякъде и от всички. Всяка негова крачка получава обществена оценка. Особено в такива преломни моменти.

Личният пример не е само условие, изискване, задължение. Той е и метод за въздействие. Той е мощно средство в ръцете на партийния работник за изменение на действителността в посоката, определена от партийните решения и документи.

Ще е справедливо да се отбележи, че има дейци, които считат, че много от законите и нравствените ограничения не се отнасят до тях. И те спокойно застават до нарушителите, използват и си създават несъвместими със социализма привилегии. Всеки може да си представи ефекта от тяхната политическа и организаторска работа, от разминаването между думи и дела. Те нанасят трудно поправими щети на обществото. Хората вярват, хората тръгват след кристално чистите, които не ги подвеждат с натрупени слова, с фиктивни действия.

Няма съмнение, че и сега по трудния път на преустройството най-напред вървят комунистите, партийните дейци. Личният им пример ще ускори процеса на обновлението. Но винаги на първите е най-трудно. И те трябва да са подготвени за това. А всеизвестно е, че хората не се раждат готови организатори, въпреки че не бива да се отричат заложените в различна степен у тях определени потенциални способности за това. Същевременно партийната практика е утвърдила множество средства и способи за подготовка и квалификация на партийните работници. Много от тези форми и при новите условия изпълняват своите предназначения. А бюрократичните, шаблонизираните следва да се преустроят, да се подменят с нови.

Тук съществува следната особеност. Организираните форми за квалификация на партийния работник му дават основните насоки за работа и поведение. Универсалните указания се сблъскват с неговата същност. Личният пример се проявява строго индивидуално. Всеки, съобразно своята подготовка, характер, стил, следва да се самоусъвършенствува, да подобрява умението си да работи с хората. Основа за това е овладяването на съвременната техника, методите и подходите на партийно ръководство и особено умението да бъдат реализирани те в живота. При всеки отделен случай да бъде намиран най-резултатният подход за въздействие, което ще доведе до най-висока обществена активност. Да допълним картината с няколко щрихи от всекидневието на Ангел Велков — секретар на партийния комитет при Строително-мон-

Digitized by Google

тажния комбинат във Видин.

...Секретарят на окръжния комитет на партията е събрал стопанското ръководство на Завода за строителни конструкции и нарежда цялото количество бетон да се изпраща за довършване на летището. А на завода му трябват още десет дена, за да преизпълни плана за годината. Как при тази ситуация да се обясни това на работниците, които цяла година са призовавани за този така близък вече момент!

Когато идва в завода, Велков заварва тягостната ситуация. Стопанското ръководство се колебае как да реагира. На своя отговорност той нарежда да продължи работата, като с извънредна смяна се захранва с бетон и летището. И двете задачи се извършват навреме. Остават само огорченията от обясненията му пред окръжния комитет.

И двамата партийни работници проявяват административен подход. Но подходът на партийния секретар на комбината прераства в политически. Той се извисява с точната си оценка на обстановката, с устояване на истината, с политическата смелост, с нестандартност в мислите и постъпките...

Ще повторим.

Преустройството изисква от партийния деец да преустрои най-напред себе си и след това да поведе другите. Да създава обстановка, при която не може да се работи постарому. Да издига надеждни бариери пред тези:

— които се спотайват и дълбоко се надяват, че преустройството ще бъде поредната кампания;

— които знаят, че то ще им отнеме незаслужени позиции, натрапен авторитет, неоправдани привилегии;

— които го обезсилват с натруфени фрази, запълват го с демагогски разсъждения;

— които се стремят да го пригодят в своя полза, за користните си цели.

В Благоевградската окръжна партийна организация се провежда разговор с комунистите за личния пример в преустройството. Всеки застава пред първичната партийна организация и с делата си трябва да защити своите действия, своята позиция. Същевременно понася своята отговорност за нерешителността, нежеланието да се действува, изчакването.

Все повече партийни дейци осъзнават, разбират важността му, борят се за преустройство. Все повече от тях се заразяват от неспокойни мисли: ще бъда ли достоен за времето, което идва? Ще се освободя ли от оковите на инерцията, от шаблонизнралите се стари методи и подходи, които притискат човека и коварно му нашепват: „Не бързай, не рискувай, изчакай!“ Подведен, по-късно ще наведеш глава и ще закрачиш след другите. Защото времето днес е време разделно. Някои то ги сварва неподготвени, други разтревожени бързат да го настигнат, да се изравнят, да го изпреварят... Трети се стремят да го надхитрят. Те и преди са постъпвали така. Но това време е друго, време преломно.

Digitized by Google

ЕЛЕКТРОННОИЗЧИСЛИТЕЛНАТА ТЕХНИКА В ПАРТИЙНАТА РАБОТА

ДЕЯН ДОНКОВ
заместник-завеждащ Информационно-социологическия център на ЦК на БКП
АНАСТАС КЮРКЧИЕВ
директор на Електронноизчислителния център на ЦК на БКП

ОПИТ И ПРОБЛЕМИ

Повече от петнадесет години електронноизчислителната техника с нарастващи темпове се прилага в информационното обслужване на партийната работа. Известно е, че за тази цел Централният комитет създаде специализирано звено — Електронноизчислителен център на ЦК на БКП, което разполага със съвременна материална база и квалифицирани кадри с богат опит в информационното обслужване на партийните органи. Със съвместните усилия на специалистите на Електронноизчислителния център и сътрудниците на партийните органи и звена на централно равнище се създадоха и постоянно се усъвършенстват редица големи автоматизирани информационни системи по проблеми, свързани с кадровата работа в партията, анализа на информацията от молбите и писмата на трудещите се до някои ръководни органи и до централните средства за масова информация, както и различни документални и финансови системи. Данните от тях сега се използват при отчета на състава на партията и движението на комунистите, при анализа на резултатите от отчетно-изборните кампании и нарушенията на Устава, при изучаването на общественото мнение и политическите настроения на трудещите се, по някои въпроси, свързани с международната дейност, за усъвършенстване на деловодното обслужване.

През последните няколко години електронноизчислителната техника все по-широко навлиза и в окръжните и общинските партийни комитети, които вече разполагат с над 120 персонални компютъра. С тяхна помощ се създават нови локални автоматизирани системи, решават се някои проблемни задачи, експериментират се нови методи за намаляване на трудоемките и рутинните дейности. В дейността им много по-пълно се използват данните от автоматизираните системи на Централния комитет, както и от някои типови системи за целите на партийната работа и ръководство. За да подпомогне по-непосредствено дейността в тази насока, Електронноизчислителният център на ЦК на БКП създаде свои териториални групи.

Централно място в работата по внедряването на електронноизчислителната техника за нуждите на партийната дейност заемат проблемите на **ефективността.** Използването на електронноизчислителната техника не е самоцел, а средство, което трябва да обогатява съдържанието и да разнообразява формите на информационното обслужване, да съдействува за подобряване научната организация на труда, да усъвършенствува стила и методите.

Digitized by Google

Многогодишната практика убедително показва, че когато се създават и използват умело, когато се отчитат спецификата и изискванията на партийната работа, автоматизираните системи дават възможност по-задълбочено да се изучават процесите и явленията, да се повишава оперативността в ръководството. Електронноизчислителната техника предоставя нови възможности да се съкращава книжнината, да се намаляват трудоемките и рутинни дейности в ежедневието на партийния работник, като се освобождава повече време за творчество, за непосредствена, жива работа сред хората.

Досегашният етап на компютъризация в партийната работа обаче все още носи някои белези на екстензивно развитие. Нерядко тази дейност се отчита предимно с количествени показатели: внедрени автоматизирани системи, брой на предоставени справки и анализи, използвани компютри и т. н.

В духа на партийните изисквания сега е необходимо използването на електронноизчислителната техника в партийната работа да се издигне на качествено ново равнище: да се провежда по-широко, целенасочено и планомерно; да се насочи непосредствено към задачите, които решават партийните органи и кадри; да се освободи от елементите на самоцелност и най-главното — да дава трайни и значими практически резултати.

Важна предпоставка за успешното решаване на тези задачи са големите възможности, които предоставят новата информационна техника и технологиите. Така например за нуждите на ръководната партийна дейност са установени преки терминални връзки с някои от партийните автоматизирани системи, с Международната информационна система по обществени науки (МИСОН) в Москва, както и с други международни системи. Някои окръжни комитети вече директно ползват информация от териториални изчислителни центрове. Персоналните компютри създават условия за коренна промяна в мащабите и подходите при внедряването на електронноизчислителната техника. Няма съмнение, че започва нов етап в компютъризацията на партийната работа, направленията и мащабите, на който тепърва ще се проявяват и ще предоставят нови възможности за усъвършенстване на информационната дейност.

Всички тези проблеми бяха широко обсъдени на организирания от Електронноизчислителния център на ЦК на БКП в края на февруари т. г. **Втори научно-практически семинар по проблемите на ефективното използване на електронноизчислителната техника в партийната работа.** Целта на семинара беше да се конкретизират задачите, поставени от Тринадесетия конгрес на БКП, и последвалите го решения в тази област; да се обмени опит в използването на автоматизирани информационни системи в партийната работа и социалното управление и на тази основа се набележат мерки за обогатяване на информационното обслужване; да се обсъдят проблемите на интензификацията на партийноинформационната дейност чрез внедряване на нови информационни технологии; да се разгледа равнището и обобщи работата с типовите автоматизирани системи, да се популяризират и мултиплицират постигнатите резултати.

В работата на семинара участвуваха над 230 души — отговорни сътрудници от апарата на Централния комитет на партията, от окръжните и общинските комитети, от Централната кон-

Digitized by Google

тролно-ревизионна комисия и окръжните контролно-ревизионни комисии, научни работници, ръководни сътрудници на електронноизчислителни центрове и информационни звена на държавни органи и обществени организации, представители на партийния печат и др.

На пленарните заседания на семинара и в двете негови секции се изнесоха 54 доклада и съобщения. Проведе се полезен диалог между разработчиците на автоматизирани системи и потребителите на тази информация в партийните комитети. Особено показателен е фактът, че за разлика от първия семинар (1985 г.) сега много по-активно участвуваха партийните работници, които непосредствено използват информационната техника и технология в своята работа.

На семинара се стигна до извода, че за нуждите на конкретната практическа работа е особено важно да се очертаят факторите и насоките, които на сегашния етап имат определящо значение за ефективното използване на електронноизчислителната техника в партийната работа. Тези фактори са комплексни, те взаимно се допълват, тяхното значение се определя в голяма степен от равнището на компютъризация в конкретната сфера или организация. Без да се претендира за изчерпателност, ще се спрем на някои фактори и изисквания, по наше мнение, особено актуални за ефективното използване на електронноизчислителната техника в информационното обслужване на партията.

Първо. Както беше изтъкнато на семинара, едно от най-важните условия за ефективната компютъризация на партийната информационна дейност е **правилно да се определят областите на нейното приложение, да се постигне максимално съответствие на задачите, които ще се решават с помощта на електронноизчислителната техника, с реалните информационни потребности.** На това изискване се отделяше първостепенно внимание при изграждането на големите автоматизирани системи на Централния комитет — системите от кадрови тип, системите, подпомагащи изучаването на общественото мнение и политическите настроения на трудещите се, документално-справочните и финансовите системи и т. н. Сега то придобива особена актуалност поради широкото навлизане на персоналните компютри в партийните комитети Работата по внедряването на този тип електронноизчислителна техника винаги трябва да започва с ясно определяне на целите, които се поставят, и на конкретните резултати, които се очакват от новите автоматизирани системи. Много важно е още на първоначалния етап да се даде отговор на въпроса как микрокомпютърната техника ще обогатява и усъвършенствува цялостната технология на информационното обслужване и най-главното — с какво тя реално ще подпомага непосредствената организаторска работа. Само по този начин окончателно ще се преодолеят някои все още срещани елементи на самоцелност и показност.

В решението на Секретариата на Централния комитет за по-широкото използване на персоналните компютри в дейността на партийните комитети са очертани приоритетните области в тази насока. Практиката в редица окръжни и общински комитети потвърждава, че с тяхна помощ може да се подпомогне решаването на такива задачи като например: контрол върху изпълне-

Digitized by Google

нието на партийните решения; отчет и статистика на номенклатурни и резервни кадри; организация и използване на информационните и документалните масиви в партийните комитети; регистрация и отчет на критичните бележки и предложенията на комунистите и трудещите се; анализ на проблемите, обсъдени на пленуми и заседания на бюрата на местните партийни комитети; някои основни страни на партийното ръководство на икономическото и научно-техническото развитие в териториален аспект; автоматизация на деловодната дейност; обработка на социологическа информация; някои финансови дейности и т. н.

Информационните потребности трябва не само да се изучават и осигуряват, в т. ч. и с помощта на електронноизчислителна техника, те трябва **активно и целенасочено да се формират** в работата на партийните звена и кадри. В тази насока още сега съществуват значителни резерви особено по отношение на големите автоматизирани системи. Нерядко те се ползват предимно от тези звена и партийни дейци, които работят непосредствено с тях, които са техни „стопани". Все още твърде ограничено се използват богатите възможности, които съвременната електронноизчислителна техника предлага за многократно и „дълбочинно" анализиране на информацията и на тази основа — за осветляване на редица допълнителни аспекти на партийната работа и ръководство. По наше мнение тук не става въпрос за „ведомствени бариери", а преди всичко за непознаване на реалните възможности на съвременната електронноизчислителна техника, за недостатъчна нагласа и умения за комплексно оползотворяване на информацията.

Второ. За да се постигне траен и значим ефект от работата на електронноизчислителната техника, тази дейност в крайна сметка **трябва да води до усъвършенстване на организацията и до подобряване условията на труда в партийните звена.**

Опитът при автоматизацията на управленската дейност показва, че обикновено работата в тази насока протича на няколко етапа. Първоначално новите информационни технологии се използват главно за повишаване ефективността на съществуващите дейности, а на следващите етапи се извършват вътрешни промени в организацията на работата с оглед максималното осъществяване на новите възможности.

Партийните автоматизирани системи вече широко се прилагат за получаване на количествена информация, за интензификация на информационното обслужване. Техният принос за реалното усъвършенстване на конкретната дейност обаче все още е твърде скромен. Нерядко новата техника „съжителствува" със старите методи и форми на работа, значителни резерви съществуват и за намаляване на рутинната работа, съпътстваща ежедневието на партийните кадри. Микрокомпютърната техника предлага редица нови неща в тази насока, които сега максимално трябва да се реализират.

За значителен ефект от компютъризацията в партийната работа можем да говорим само тогава, когато новите информационни технологии се „вградят" и станат неразделна част от цялостната технология на информационното обслужване на партийните комитети, когато те обогатяват и спомагат за усъвършенстването на организацията на труда. В тази насока следва да се изтъкне положителният опит в работата с някои големи авто-

Digitized by Google

матизирани системи — например интегрираната система за членския състав, кадрите и структурата на партията, някои документални и други информационни системи. По наше мнение при използването на персоналните компютри особено внимание заслужава опитът на Софийския градски комитет на партията и на някои столични районни комитети, на окръжните комитети във Враца, Варна и др. по усъвършенстване на информационното и документалното обслужване. Сега е необходимо този опит по-широко да се разпространява и по отношение на останалите автоматизирани системи, сфери на приложения и дейности.

Трето. Едва ли е необходимо да се аргументира **органическата връзка между ефективността и качеството на информацията,** обработена с помощта на електронноизчислителна техника. Досегашният опит показва, че ефективното използване на автоматизираните системи в немалка степен се предопределя от възможностите им да предоставят актуална, своевременна и комплексна информация.

Със създаването на големи информационни масиви с партийни данни и с изграждането на значителен брой локални информационни системи нарастват изискванията и към **актуалността** на информацията. Понякога компютрите за секунди предоставят данни, които отразяват състоянието на процесите и явленията преди няколко месеца. Очевидно е, че изискванията за достоверност няма да са изпълнени, ако данните в автоматизираните системи не се обновяват своевременно. За съжаление в практиката не липсват примери, главно по отношение на локални информационни системи, когато след първоначалното набиране на данните не се създават условия, които да осигурят тяхното осъвременяване в съответствие с настъпващите изменения. Няма съмнение, че компютъризацията на партийната работа поставя нови изисквания и по отношение на организацията на информационното обслужване.

Съвременните технологии и изчислителни средства предоставят редица възможности за подобряване на **своевременността** на информационното обслужване, за съкращаване на сроковете за обработка, за „доближаване" на информацията до нейния потребител. Някои от тези средства (главно терминални връзки) вече години наред се използват и при работа с партийните автоматизирани системи, а в последно време и за директно получаване на данни от някои национални и международни системи. Дейността в това направление тепърва ще се разгръща. Същевременно се предвижда по-широк обмен и на данни, записани върху машинен носител. Електронноизчислителният център на ЦК на БКП вече разработва необходимите програмни средства, чрез които партийните комитети ще могат да получават данни от някои партийни автоматизирани системи не само във вид на бюлетини и таблици, но и записани върху дискета с оглед нейното допълнително и многоаспектно използване с помощта на микрокомпютрите. По този начин ще се създадат условия по-широко да се използват системите, да намаляват книжнината и документооборотът.

В резултат на редица обективни закономерности непрекъснато нарастват и изискванията към **комплексността** на предоставяното информационно обслужване. По наше мнение в тази насока особено резултатно се оказа интегрирането на някои кад-

Digitized by Google

рови системи на Централния комитет в единна система за членския състав, кадрите и структурата на партията. Подобен ефект се очаква и от обединяването на системите, свързани с изучаването на общественото мнение на трудещите се. Сега особено актуална е задачата за по-широкото прилагане на интегрирана обработка на данните от партийните автоматизирани системи с данните от някои национални, ведомствени и териториални системи за информация и управление, създавани в рамките на Единната система за социална информация у нас. Това ще спомогне да се повиши комплексността в информационно обслужване, по-задълбочено да се анализират процесите в нашето общество.

Съвременната електронноизчислителна техника предоставя качествено нови възможности за анализ на процесите и явленията, за моделиране и прогнозиране, за изследване на различни варианти на решения. На централно и окръжно равнище вече се правят някои успешни опити и в тази насока. Така например системата за моделиране и управление на членския състав на Софийската градска партийна организация вече доказа своята практическа полза, като подпомага вземането на научнообосновани решения по управлението на социалния и качествения състав на столичната партийна организация. Обсъжданията на Втория научнопрактически семинар обаче показаха, че опитът в това отношение все още е твърде скромен и много от автоматизираните системи се използват предимно за получаване на количествена информация.

Едно от средствата за повишаване на качеството на информационното обслужване е разнообразяването на формите за представяне на данните, които сега са твърде еднообразни — главно таблици, списъци и справки. Все още ограничено се използват графичните методи, които позволяват бързо да се възприема информацията, да се открият основните моменти. Още по-решително трябва да се пресичат увлеченията към ненужно сложни таблици, да се съкращава излишната книжнина.

Все по-актуални стават и въпросите за оптимално разпределение на задачите за електронна обработка на партийната информация в зависимост от възможностите, които предлагат различните видове съвременна електронноизчислителна техника — големите електронноизчислителни машини, мини-ЕИМ, персонални компютри. Както се посочи на семинара, още сега трябва ускорено да се създават необходимите информационни, организационни, технически и други предпоставки, отделните персонални компютри и създаваните на тях локални информационни системи в близко бъдеще да се свързват в мрежи от микрокомпютри в съответните партийни звена, а в перспектива — и директно с Електронноизчислителния център на Централния комитет, както и с националните и териториалните електронноизчислителни центрове и бази от данни. Същевременно немалко участници в семинара посочиха, че сега една от основните пречки за по-широкото използване на електронноизчислителната техника в работата на партийните комитети са недостигът на подходящо окомплектовани компютри, ниската надеждност на някои от устройствата, проблемите, свързани със сервизното обслужване и ремонта на техниката.

Четвърто. За широкото и ефективно внедряване на електронноизчислителната техника много голяма роля играят **умението,**

Digitized by Google

настройката и нагласата на партийните кадри да ползват данните от системите, сами да работят с новата техника. Каквито и големи потенциални възможности да предлагат новите информационни технологии, те се реализират на практика от хората, в процеса на ежедневната им работа.

Голямото предимство на съвременната електронноизчислителна техника и особено на персоналните компютри е възможността, която те предоставят потребителят сам, без посредник, да работи с компютъра и да получава нужната му информация. По този начин се създават условия не само да се увеличава броят на партийните работници, които ползват информация от автоматизираните системи, но и да се повиши качеството на информационното обслужване. Тези възможности обаче все още се прилагат ограничено и нерядко с новите средства се работи постарому, с посредничеството на оператори. Това още веднъж поставя въпроса партийните кадри да се обучат да работят с новата техника, в тях да се създадат умения и нагласа пряко да използват електронноизчислителната техника в непосредствената си работа.

Има основания да се смята, че това обучение е по-ефективно в случаите, когато се провежда целенасочено, т. е. партийните кадри не само да се запознават с възможностите и работата с компютрите изобщо, но и да се обучават на основата на конкретните системи и задачи, които реално биха могли да намерят приложение в тяхната дейност. Опитът на Информационно-социологическия център и Електронноизчислителния център на ЦК на БКП в тази насока потвърждава това.

Поетапното внедряване на микрокомпютрите в партийните комитети и звена позволява, от една страна, по-лесно да се преодоляват техническите и организационните проблеми в преходния период, а, от друга, създава и благоприятни условия много по-резултатно да се решават въпросите по обучението на кадрите, по-безболезнено да се преодоляват неизбежните психологически бариери.

Пето. Съществено условие за ефективното използване на електронноизчислителната техника е непрекъснато да се **утвърждава възприетият подход към разработка на типови методики и програми** за решаване на различни проблеми в сферите на партийната дейност. По този начин се създават условия да се гарантира единство, да не се допусне дублиране на усилията, да се мултиплицират успешните приложения. Така например в повечето от окръжните комитети вече няколко години се използва типова система за събранията на първичните партийни организации, която се обработва в електронноизчислителните центрове по места.

В изпълнение на цитираното вече решение на Секретариата на Централния комитет Електронноизчислителният център на ЦК на БКП разработи някои типови системи и програми за персонални компютри, които вече реално се използват в редица окръжни и общински партийни комитети. Електронноизчислителният център на ЦК на БКП предоставя безплатно тези системи и програ-

Digitized by Google

ми и оказва непосредствена помощ при тяхното внедряване и при обучението на партийните кадри. Няма съмнение, че с голям интерес ще бъдат посрещнати и типовите системи по проблемите на партийноорганизационната дейност, които сега се разработват. Все по-актуален става и въпросът за координацията и тясното взаимодействие между звената в партийните комитети, които внедряват и използват електронноизчислителната техника. Както се посочи на семинара, утвърждава се практиката проблемите на компютъризацията да се решават от комплексна група, включваща представители на всички отдели под ръководството на един от секретарите на окръжния комитет.

●

Вторият научнопрактически семинар обобщи досегашната практика и очерта изискванията, пътищата и насоките за по-ефективното използване на електронноизчислителната техника. Изнесените доклади и разисквания показаха, че в партийните комитети по-широко се работи за внедряване на електронноизчислителната техника, осъзнава се необходимостта да се търси висока ефективност и практическа полза от тази дейност, все повече се преодоляват психологическите бариери. Бяха направени редица полезни предложения, които ще намерят своето място в бъдещата работа по създаването на партийни автоматизирани системи. Същевременно беше споделен богат практически опит по компютъризацията на партийната работа. Този опит сега може и трябва широко да се прилага и в други партийни комитети и звена съобразно конкретните условия и постигнатите резултати в тази насока, за да се интензифицира информационната дейност и компютрите все повече да се превръщат в полезни помощници на кадрите.

Digitized by Google

ЕФЕКТИВНА ОРГАНИЗАЦИОННА ФОРМА

Консултация

На съвременния етап от развитието на страната партията и народът осъществяват на практика утвърдения от Тринадесетия конгрес на БКП курс за качествено нов растеж в икономиката и в останалите сфери на обществения живот, за внедряването на върховите постижения на научно-техническия прогрес.

Развитието на научно-техническата революция засилва тенденцията на концентрация и специализация на социалните дейности. Вече са изградени и работят стопански обединения и асоциации от нов тип. Създадените производствени, управленски и други звена поради характера на своята работа надхвърлят териториалните граници на отделните селища, общини или окръзи. Това обуславя необходимостта от координация на тяхната работа, от създаването на гъвкави и ефективни организационни форми за осигуряване на партийно ръководство, за засилване на политическото влияние сред работниците и служителите в тези звена.

Такава форма, която животът утвърди през последните години в партийната практика, са **съветите на партийните секретари.** Те се създават на основата на член 53 от Устава на партията и Инструкцията на Централния комитет на БКП, утвърдена от Секретариата на 17. XII. 1986 г. Тя е резултат и обобщение на назрялата потребност да се регламентират в организационно-политически норматив редица въпроси на изграждането, работата и ръководството на съветите на партийните секретари.

Кои са по-главните проблеми и насоки, свързани с цялостната дейност на съветите?

Съветите на партийните секретари се определят като органи за координация на дейността на първичните, заводските, комбинатските и учрежденските партийни организации. Създават се при стопански, административни и други организации, чиито поделения са разположени в различни населени места, в големите села, където няма общоселски партиен комитет, както и в районите на по-големите градове.

Изграждането и разформирането на съветите на партийните секретари се извършва с решение на окръжния комитет на БКП, на чиято територия се намира управлението на стопанската, административната или друга организация, жилищен район, централно селище. Когато поделенията на стопанската или административната организация се намират на територията на два или повече окръга, решението на окръжния комитет на партията се съгласува с Централния комитет на БКП. Други партийни органи нямат право да решават въпроси, свързани

Digitized by Google

със създаването, състава и дейността (или прекратяването ѝ) на съветите. В тях се включват всички секретари на партийните комитети и на първичните организации, чиито общи проблеми изискват постоянна координация. За водене на текущата работа съветът избира измежду своите членове за срок от две или три години председател и заместник-председател.

Кои са основните задачи на съветите на партийните секретари?

Като органи за координация те са задължени да съгласуват дейността на партийните комитети и организации в стопанските, административните и други организации и в селищата с цел да се засилва партийното влияние и да се издига авангардната роля на комунистите за успешно изпълнение на общите им политически, икономически, социални, културновъзпитателни и други задачи. А конкретното съдържание на тези задачи на съвременния етап се определя от проблемите и насоките, поставени от Тринадесетия партиен конгрес, Февруарския (1985 г.) и Декемврийския (1986 г.) пленум на Централния комитет на БКП, от Докладната записка на другаря Тодор Живков до Политбюро на Централния комитет „Някои съображения във връзка с Януарския пленум на ЦК на КПСС и с по-нататъшната работа за провеждане на стратегическия курс на Българската комунистическа партия" (януари 1987 г.) и други партийни документи.

Задача на съветите на партийните секретари е да подпомагат и насочват с политически средства дейността на колективните органи на самоуправление в обединенията, комбинатите, предприятията и техните поделения за социално развитие на селищата и трудовите колективи. Освен това те подпомагат и координират дейността на партийните организации за засилване участието на комунистите и всички членове на трудовия колектив в социалистическото съревнование за постигане на качествено нов растеж в икономиката и другите социални сфери върху основата на научно-техническия прогрес. Големи са отговорностите и задълженията на съветите на партийните секретари за мобилизиране силите на комунистите, на първичните организации за укрепване на трудовата, технологичната, плановата и финансовата дисциплина, за изпълнение на договорните задължения между съставните звена и с другите сродни предприятия и организации.

Съветите на партийните секретари са призвани да подпомагат създаването на необходимите политически, организационни и идеологически условия за превръщане на трудовите колективи в действителни стопани на социалистическата собственост, за реализиране на максимални икономии от суровини, материали, горива и енергия, за борба срещу разхищенията на общественото имущество. В сферата на техните задължения е да обединяват усилията на партийните организации за политическо ръководство на съставянето и изпълнението на общи социалноикономически програми и мероприятия, които изискват централизирани средства, мобилизация на по-големи ресурси, за подобряване на партийноорганизационната, политическата и идеологическата работа. Съветите на партийните секретари могат и следва да подпомагат да се изучава и разпространява положителният

Digitized by Google

опит в работата на отделните партийни организации.

Централно място в инструкцията е отделено на ръководството и организацията на работа на съветите на партийните секретари.

Дейността на всеки съвет на партийните секретари се организира и ръководи от неговия председател, а когато той отсъствува — от заместник-председателя. Главната функция на председателя е да организира работата на съвета, да осъществява връзките с местните партийни органи и с административните и стопанските ръководства в зависимост от характера на общата дейност, която изисква координация. Задължение на заместник-председателя е да води текущите дела и кореспонденция.

В инструкцията не се регламентира строго нито броят, нито времето на провежданите от съветите на партийните секретари заседания. Това винаги трябва да става при възникнала необходимост от решаване на общи задачи, отнасящи се до дейността на всички първични партийни организации и ръководените от тях трудови колективи. Заседанията се свикват по преценка и инициатива на председателя или при искане на една трета от членовете на съвета.

На своите заседания съветите на партийните секретари не приемат решения, а предлагат препоръки до партийните комитети и бюрата на първичните партийни организации, до административните и стопанските органи и до ръководствата на обществените организации. Тези препоръки имат насочващ характер и служат за основа при вземането на решения и при провеждането на конкретни мероприятия.

Важен момент, който следва да се има предвид, е, че съветите на партийните секретари не дават препоръки на първичните организации по въпроси от вътрешнопартиен характер, които са всъщност само тяхно суверенно право.

Инструкцията дава правото на съветите на партийните секретари да координират работата по осъществяване на контролната дейност на първичните партийни организации над административно-стопанските ръководства и приемането на необходимите мерки за успешно решаване на поставените задачи.

В своята цялостна дейност съветите на партийните секретари използват разнообразни форми на работа: съвещания на партийните активи от съответната организация, ведомство или селище, научно-теоретически или практически конференции, социологически и други изследвания, срещи за обмяна на опит, съвместни заседания на партийните комитети, бюра, събрания на партийните организации с единен дневен ред, семинари и други. Освен това съветите на партийните секретари могат да свикват периодически общи събрания на комунистите или на активите за обсъждане и решаване на особено важни въпроси на стопанските, административните и други организации, на населените места, работата на общоселските комитети на Отечествения фронт, за насочване и контролиране тяхната дейност, за организиране на общата политическа работа, партийната просвета, лекционната пропаганда и други.

В инструкцията се регламентират някои въпроси, свързани с документацията на съветите на партийните секретари, поставя се изискването за засе-

Digitized by Google

данията им да се водят протоколи от заместник-председателя, а документацията да се съхранява в общинския или районния комитет на БКП, на чиято територия е управлението на съответната стопанска или административна организация.

Очертават се изисквания към окръжните, общинските и районните комитети на партията, на чиято територия са създадени съвети на партийните секретари, по тяхното ръководство. Те са задължени да насочват и подпомагат тяхната дейност, да се информират за цялостната им работа, да вземат мерки по предложенията и сигналите, дадени от съветите.

Регламентиран е и редът за произвеждане на избори за ръководство на съветите. След изтичане на срока, за който са избрани председателят и заместник-председателят, се провежда заседание, което обсъжда отчет за работата на съвета и произвежда нов избор. А в случаите, когато настъпват изменения в управленската структура на стопанската или административната организация, при които отпада необходимостта от координация на дейността на партийните организации, съответният окръжен комитет може да вземе решение за разпускане на съвета на партийните секретари. Ако съветът е координирал дейността на партийните организации от два или повече окръга, решението се утвърждава от Централния комитет на БКП. Когато се вземе решение за разпускане на съвета, също се обсъжда отчет за неговата работа.

Съветите на партийните секретари в никакъв случай не трябва да поемат неспецифични функции, например да изместват или дублират партийни органи. На практика това означава, че съветите на партийните секретари нямат право да изпълняват ролята на партийни комитети — комбинатски, заводски, общоселски. Това противоречи на основната им същност и предназначение — да бъдат ефективни органи за координация на дейността на първичните, заводските, комбинатските и учрежденските партийни организации. Те се изграждат и функционират не като временни органи за координационна дейност, а съществуват дотогава, докогато е налице породилата ги обективна необходимост.

Поради своя характер съветите на партийните секретари не разполагат със собствени финансови средства. За провеждане на различни мероприятия те могат обаче да използват средства по общия ред, регламентиран в точка 12 от Инструкцията на Централния комитет на БКП за определянето и отчитането на членския внос в партията, т. е. от отчисленията, които остават в съответните организации, от които е изграден съветът. Освен това командировъчни и дневни за секретарите на партийните организации от отдалечени райони, когато се налага да участвуват в заседанията на съветите или в други мероприятия, се изплащат от съответните предприятия или учреждения, в които те работят.

Инструкцията на Централния комитет на БКП и нейното прилагане в партийната практика ще способствува за по-нататъшното укрепване и повишаване боеспособността на съветите на партийните секретари в борбата за решаване на съвременните проблеми и задачи на социалистическото строителство.

Digitized by Google

ОРГАНИЗИРАНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

АТАНАС МАРКОВ
кореспондент на сп. „Партиен живот" за Кърджалийски окръг

„Съветите на партийните секретари са органи за координация на дейността на първичните, заводските, комбинатските и учрежденските партийни организации. Те се създават въз основа на член 53 от Устава на БКП при стопански, административни и други организации, чиито поделения са разположени в различни населени места, в големите села, където няма общоселски партиен комитет, както и в райони на по-големите градове . . ."

Из Инструкцията за изграждането, работата и ръководството на съветите на партийните секретари

С Инструкцията за изграждането, работата и ръководството на съветите на партийните секретари се внася пълна яснота сред всички кадри и сред комунистите за тяхната роля и същност. В нашата окръжна партийна организация има значителен опит. Наред с по-известните и разпространени в партийната практика форми за координация и единодействие — съвещанията на активите, съвместните заседания на партийните бюра, общите събрания на първичните организации или отделните събрания с общ дневен ред, съвещанията за обмяна на опит, научнопрактическите конференции, семинарите за обучение на кадрите и други, през последните десет години експериментирахме и се утвърждава като ефективна организационна форма **съветът на партийните секретари.**

МАЛКО ИСТОРИЯ

В практическата дейност при изграждането, работата и ръководството на съветите на партийните секретари бяхме подпомогнати от решенията на Секретариата на Централния комитет на БКП от май 1978 година и януари 1979 година за някои изменения в структурата и функциите на местните партийни органи. В тях беше посочено, че за осъществяване на ръководство и координация на работата на първичните партийни организации в аграрно-промишлените комплекси и техните клонови стопанства и специализирани бригади и предприятия, които са изградени на територията на няколко населени места, могат да се използват различни форми — съвместни заседания на бюрата на първичните организации и съвещанията на активите, съвети на секретарите и други. Ръководейки се от тези документи, общинските комитети на БКП съгласувано с окръжния комитет обобщиха опита и пристъпиха на по-широка основа да изграждат съвети на партийните секретари.

Първите съвети бяха създадени в някои предприятия и в по-големите населени места, в които имаше повече от три пър-

Digitized by Google

вични организации от различни сфери на дейности, но имащи общи проблеми. Такива бяха съветите в ДПП „Обединение" в Крумовград, в селата Железино, Пелевун, Попско и Мандрица от Ивайловградската община. Съдържание на тяхната работа беше обединяването на усилията на комунистите и безпартийните за успешното изпълнение на производствените планове, благоустрояването и хигиенизирането на селищата и други общоселски мероприятия.

След 1979 година броят им се увеличи. Съвети на партийните секретари бяха изградени и в клоновите стопанства и специализираните бригади на аграрно-промишлените комплекси. Водещи в това отношение бяха общинските партийни организации в Кърджали, Крумовград и Ивайловград. Общинските комитети на БКП не само увеличиха броя им, но разшириха формите на ръководство и организация на тяхната дейност. Системно полагаха грижи за тяхното утвърждаване, в заседания на бюрата обсъждаха състоянието им, помагаха им във всекидневната работа, изучаваха и разпространяваха техния опит. Те стигнаха до извода, че е намерена ефективна организационна форма, която отговаря на потребностите от засилване на координацията и взаимодействието в партийната работа за успешно решаване на общите задачи в стопанската единица и населеното място най-вече по въпросите на социално-икономическото, политическото и духовното развитие на обособените микрорайони в селищните системи. Като постоянно действуваща тя доказа своето право на съществуване в структури с по-силно изразени технологически взаимозависимости и централизирано управление, с неголеми разклоненост и численост на поделенията.

От началото на 1985 година в окръжната партийна организация работят над 60 съвета на партийните секретари. Те са изградени в почти всички общински партийни организации по аграрно-промишлени комплекси в **новите бригади,** които обхващат технологичните звена от три до десет и повече населени места. Според обхвата и сферата на дейност сега в окръга са създадени три вида съвети на партийните секретари:

Първо, на **териториален признак** — от секретарите на първичните организации в едно населено място, където има повече от три организации, каквито са в селата Комунига, Чакаларово и други.

Второ, на **производствен признак** — от секретарите на първичните организации в едно населено място от едно предприятие, какъвто е съветът в ДПП „Обединение" в Крумовград.

Трето, на **териториално-производствен признак,** по микрорайони — от секретарите на първичните организации в бригадите от нов тип в селското стопанство с повече от три, а някъде и над десет технологични звена, в които са създадени първични организации в отделните населени места.

ОПИТЪТ

Съветите на секретарите координират работата на първичните организации, представени в тях, с което засилват партийното влияние и издигат авангардната роля на комунистите в решаването на общите политически, икономически, социални, културно-възпитателни и други задачи; с политически средства пома

Digitized by Google

гат и насочват дейността на колективните органи за самоуправление по социалното развитие на микрорайоните и трудовите колективи, подпомагат да се разпространява положителният опит в работата на отделните първични организации и съгласуват усилията им за обучение на активите и комунистите. Те правят предложения пред административните и стопанските ръководства за подобряване на работата, периодически информират общинските комитети на БКП и отчитат пред тях своята дейност. Секретарите се договарят и внасят за обсъждане в партийните бюра и в първичните организации общи въпроси, чието решаване е от интерес на всички. Те провеждат своите заседания при необходимост. Мнозинството от тях заседават на два месеца веднъж. По обсъжданите въпроси не вземат решения, а излизат с препоръки до бюрата и първичните организации, до административните и стопанските органи и до ръководствата на обществените организации. Техните препоръки имат насочващ характер и служат за основа при вземането на решения и при осъществяването на конкретни мероприятия.

С малки изключения почти всички съвети на партийните секретари **планират своята дейност**, както планира дейността си всеки партиен орган. По този начин внасят по-голяма целенасоченост и организираност в работата си. Повечето от тях работят по шестмесечни планове, в които все по-широко място заемат въпросите, свързани с повишаване на ролята и дееспособността на първичните организации, дисциплината и авангардната роля на комунистите. Положителното в планирането им е това, че се стремят да откриват основните, актуалните проблеми в работата на трудовите колективи. Това в голяма степен зависи от уменията на председателите на съветите. Някои от тях са на мнение, че е целесъобразно да се утвърждават **едногодишни планове.**

Съветите на партийните секретари в **селата Комунига, Мост, Поточница** и други са планирали през първото полугодие на 1987 година да обсъдят и излязат с предложения пред първичните партийни организации да си взаимодействуват по въпросите за укрепване и утвърждаване на колективните органи за самоуправление, за социалното развитие на селищата и трудовите колективи, за заснлване участието на комунистите и всички членове на трудовите колективи в борбата за качествено нов растеж в икономиката и в другите социални сфери на основата на научно-техническия прогрес. Отделили са внимание и на класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се и младежта, на по-нататъшното развитие и задълбочаване на възродителния процес.

В недостатъчна степен са предвидили проблемите, свързани с изпълнението на договорните задължения между отделните звена и сродните предприятия и организации, с реализирането на максимални икономии от суровини, материали, горива и енергия, с борбата срещу разхищенията на общественото имущество.

Някои съвети на партийните секретари като този в микрорайона на село Глухар още при планирането определят **работни групи** за проучване на отделни проблеми в бригадите. На основата на тези проучвания разработват материали, които впоследствие обсъждат. Това се отразява положително на тяхната дейност

Digitized by Google

и заслужава да се внедрява в стила на работа на всички съвети и на първичните организации.

Съветът на партийните секретари в **село Глухар** е изграден в началото на 1985 година на производствен признак при комплексната бригада, в която са включени седем технологични звена с 580 селскостопански работници. На територията на бригадата има 5 кметства с 8400 жители, 11 първични организации, в които членуват 201 комунисти. В шестмесечните си планове предвижда проблеми, свързани с авангардната роля и личния пример на комунистите в труда и в обществено-политическия живот в микрорайона. През 1986 година на два пъти в заседание обсъжда препоръки до първичните организации да засилят работата си в това отношение, обменят опит по отчетите на комунистите, по възлагането и отчитането на партийните поръчения.

Това взаимодействие е довело до повишаване активността на комунистите в труда. Първичните организации са засилили контрола над дейността на специалистите и останалите трудещи си за изпълнение на плановете по научно-техническия прогрес, по-умело политически ръководят, направляват и координират дейността на стопанските и обществените органи и организации при решаването на социалните задачи на трудовите колективи, за утвърждаването им като действителни стопани на социалистическата собственост. Всичко това допринася за изпълнението на плановете по тютюна. През 1986 година са произведени 36 тона тютюн над плана, а в кравефермата е постигнат млеконадой по 4500 литра от крава.

Подобна организация на работата имат и съветите на партийните секретари в селата Широко поле, Поточница, Добромирци и др.

В **село Широко поле** например съветът на партийните секретари при комплексната бригада през 1986 г. заедно със специалистите от бригадата, кметовете от микрорайона и челници в производството обменят мисли по въпроса за предварителното обработване на тютюневите площи. Години наред тази идея се проваляше, защото хората не бяха убедени в нея. Обсъждат препоръки, уточняват подхода. Първичните организации провеждат открити партийни събрания, организират индивидуални срещи с хората. Използват поръченията и отчетите. Задачата беше изпълнена. Над петдесет процента от тютюневите площи своевременно бяха обработени, плевелите не поникнаха, а това улесни трудещите се при окопаването и брането на тютюна. Независимо от падналите градушки бригадата предаде 11 тона тютюн над плана.

За първи път тя успя навреме да прибере и черешовата, и сливовата реколта. Ключът към успеха дойде от предложенията на секретаря на първичната организация в с. Широко поле Андрей Антонов. В заседание на съвета на партийните секретари той предложи да разгледат в първичните организации въпроса за внедряването на акордната организация на труда и всекидневното заплащане. Изградиха комисия, която проучи проблемите, направи разработки. В крайна сметка работниците и ръководството на бригадата сключиха договори. Резултатите са позече от очакваните. Производителността на труда се повиши четири пъти, намаляха материалните разходи, опазени бяха плодните дръвчета. Отделни работници всеки ден предаваха по над 200 кг че-

Digitized by Google

реши. Предните години се работеше с бригадири при дневна норма 40—50 кг. Планът за сливите също беше изпълнен, вместо 115 бяха прибрани 353 тона. Срочното прибиране на плодовата реколта освободи работна сила и тя по-пълно се включи в производството на тютюн.

През първата година на деветата петилетка комплексната бригада и технологичните звена в **село Свирачи** от аграрно-промишления комплекс в Ивайловград постигнаха добри резултати благодарение на редица фактори, в това число и на системната работа на съвета на партийните секретари, на координацията и единодействието, което той осигурява между първичните организации за повишаване на личния пример на комунистите и активното участие на селскостопанските работници в изграждането на материална база, в усъвършенстването на структурата на производството, на новите технологии, челния опит и на внедряването на постиженията на научно-техническия прогрес. Ето и някои от резултатите. Планът за общата продукция е изпълнен 110 на сто; обществената производителност на труда от 2500 лева за 1985 година нарасна на 2943 лв. Бележи ръст и средната работна заплата — 5 на сто. Планът за задължителните култури също се изпълнява: пшеница — 115 на сто, ечемик — 107 на сто, тютюн — 127 на сто, силажна царевица — 109 на сто, овче мляко — 111 на сто, зрял лук — 236 на сто, леща — 127 на сто и т. н.

Всичко това показва, че е намерен верният път, поставено е резултатно начало в координацията и единодействието за увеличаване на приноса на комунистите в производството на селскостопанска продукция, за успешно изпълнение на програмата за самозадоволяването на населението.

Същевременно ще посоча, че редица проблеми чакат своето решение и по тях съветите на партийните секретари следва да засилят единодействието на първичните организации. От по-голямо взаимодействие например се нуждае работата на комунистите и безпартийните по внедряването на научно-техническите постижения, преустройството на сушилните, използването на двойната игла в тютюнопроизводството, поливната техника и оптимизирането на нормите за торене. По този начин ще се увеличи селскостопанското производство.

Съветът на партийните секретари в **село Стремци** е изграден към бригадата на аграрно-промишления комплекс в Кърджали. В него са включени 10 секретари на първичните организации от технологичните звена, кравефермата и първичния трудов колектив в зеленчукопроизводството. Поставено е добро начало в координирането на идеологическата работа. Постигнати са успехи в индивидуалната политическа работа с хората от микрорайона. Непосредствено след пленумите на окръжния и общинските комитети на БКП през 1985 година по класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание съветът обсъди препоръки до бюрата на първичните организации. Една от тях беше да се проведат **открити партийни събрания с единен дневен ред.** На тях направиха преглед на агитационните колективи, съставите им бяха попълнени с необходимите обществени активисти — членове на БКП, БЗНС, комсомолци и безпартийни. Започна системна работа с тях. Обучават се от лектори на дружество „Георги Кирков", а от март тази година започна да функциони-

Digitized by Google

ра и кабинет по партийноорганизационната работа в микрорайона, който също се използва при тяхното обучение.

Практика стана всяка година през декември да правят преглед на агитационния апарат, отчитат дейността му по изпълнение на възложените поръчения, попълват състава му, разпределят семействата, с които ще работят, и поставят задачите за следващия период.

В резултат на координираните усилия на първичните партийни организации през 1986 година, въпреки неблагоприятните природо-климатични условия, трудовите колективи отчитат добри резултати, изпълняват плановете и мерките, набелязани по развитието и задълбочаването на възродителния процес. Бавно, трудно, но неотклонно се утвърждава новото в живота на населението, социалистическата обредна система. Селищните празници се изпълват с ново съдържание, насищат се с целенасочени идеологически мероприятия. Те са очаквани с интерес от населението, което активно участвува в тях. Благоприятно въздействие оказват и срещите на актива с колективи от минното предприятие „Георги Димитров" в Кърджали, които се организират напоследък.

По шестмесечни планове организира работата си и съветът на партийните секретари при **бригадата в Крумовград.** Той подхожда диференцирано при проучването, обсъждането и формулирането на препоръките до първичните партийни организации. Особено много разчита на своевременната информация, която системно набира, обобщава и използва в работата си. Следи състоянието в микрорайона и в бригадата. Редовно обменя опит. Понякога общите мероприятия провеждат в организацията, чийто опит се споделя. Координират усилията и грижите си за обучение на членовете на бюрата, отговорниците на партийните групи и другите кадри и активисти. Всичко това доведе до повишаване умението на партийните бюра да подобрят планирането, да усъвършенствуват вътрешната структура на първичните организации, да повишат активността на комунистите, да издигнат равнището на партийните събрания.

Заслужава внимание и опитът на съвета на партийните секретари при бригадата на аграрно-промишления комплекс в микрорайона на **с. Гулийка.** За първи път през 1985 година той организира **общо събрание на комунистите.** На него обсъдиха социално-икономическото развитие на района и задачите на първичните партийни организации в осъществяването на програмата. Така постъпи и през 1986 година. Комунистите разкриха резервите и застанаха начело в борбата за мобилизиране на селскостопанските работници за производството на тютюн, мляко и друга селскостопанска продукция. Успешно беше реализирана програмата по самозадоволяването, с 18 на сто се увеличи общата селскостопанска продукция и с 16 на сто — работната заплата на един зает в селскостопанското производство.

На проведеното в началото на тази година общо събрание комунистите дойдоха подготвени, изказаха се 7 души по проблемите на класово-партийното, патриотичното и интернационалното възпитание. Направиха ценни предложения, обмениха опит и поеха обещания да увеличат личния пример и принос на комунистите в по-нататъшното развитие на възродителния процес.

Общинският комитет на БКП в Крумовград даде положител-

Digitized by Google

на оценка на тази форма. При отчета на председателя на съвета при бригадата в **село Голяма Чинка** през януари тази година комитетът препоръча програмите за научно-техническото и социално-икономическото развитие на микрорайоните през 1987 година да се обсъдят и приемат на общи събрания на комунистите и съответните бригади на аграрно-промишлените комплекси и другите предприятия.

РАВНОСМЕТКАТА

Практиката показва, че съветите на партийните секретари добре подхващат някои проблеми, координират силите на всички и успешно ги решават. Същевременно има и такива, които слабо разработват, нямат и опит по тях. Засега не са намерени най-ефективни форми за координация и взаимодействие при прилагането на правото на контрол на първичните партийни организации над дейността на стопанските ръководства, кметствата, политическото ръководство на обществените организации за мобилизиране на хората за изпълнение на задачите. Малко се използват научнопрактическите конференции за обединяване на възможностите при изясняване на общи проблеми.

В организацията на работата на съветите на партийните секретари се срещат трудности и от такъв характер. Не навсякъде и не от всички партийни дейци се разбира същността им като организационна форма за координация и единодействие между първичните организации. Затова на някои места, където има условия, не са изградени. Някои от изградените пък не можаха да се развият и утвърдят в практиката.

В нашия окръг съветите се утвърждават. Тяхното укрепване, техният авторитет в най-голяма степен зависи от отношението на висшестоящите партийни органи — окръжния и общинските комитети на БКП, които започнаха да привеждат дейността им в съответствие с Инструкцията на Централния комитет на БКП за изграждането, работата и ръководството им. Пристъпи се към избиране на заместник-председатели на съвети, нещо, което досега липсваше. Отдел „Организационен" на окръжния комитет на БКП съвместно с общинските комитети извършва преглед на всички съвети, запознава се с изграждането и организацията на работата им. Прегледът ще завърши с решение на окръжния комитет на БКП за тяхното преустройство, за привеждането им в съответствие с измененията, настъпили в структурата на икономиката и колективните органи за самоуправление, с изградените вече основни и първични трудови колективи на основата на влезлите в сила от началото на годината нов Кодекс на труда и Правилник за стопанската дейност.

Digitized by Google

ПАРТИЙНИТЕ ГРУПИ КЪМ СЕСИИТЕ И ИЗПЪЛНИТЕЛНИТЕ КОМИТЕТИ НА НАРОДНИТЕ СЪВЕТИ

ПЕТЪР ПЕТРОВ
инструктор в отдел „Организационен" на ЦК на БКП

Промените в организацията и ръководството на икономиката и в системата на социалното управление, принципно новите задачи за научно-техническото и социално-икономическото развитие на страната, за по-нататъшното осъществяване на стратегическия курс на партията предявяват повишени изисквания и към дейността на народните съвети, и към тяхното партийно ръководство.

За по-нататъшното активизиране на дейността на народните съвети и на техните изпълнителни комитети особено важно значение имат партийните групи извън състава на първичните партийни организации. Възможността да се образуват такива партийни групи към сесиите и изпълнителните комитети на народните съвети, както и в държавно-обществените и стопанските органи, на конгресите, конференциите и други форуми на масовите и обществените организации и в изборните им органи, е предвидена в чл. 62 от Устава на БКП и в раздел втори на Инструкцията за изграждането, работата и ръководството на партийните групи. И в този случай за създаването на партийна група са нужни не по-малко от трима комунисти.

Необходимостта от изграждането на партийни групи към сесиите, постоянните комисии и изпълнителните комитети на народните съвети е продиктувана от мястото и ролята на тези органи в комплексното развитие на териториалните единици, от изискването да се засилва влиянието на партията в тях.

Между партийните групи извън състава на първичните организации към сесинте и към изпълнителните комитети и обичайните партийни групи има различие, което се изразява в партийното членство на комунистите, включени в тях. Задължително изискване за създадените съгласно чл. 50 на Устава на БКП партийни групи е комунистите да членуват в една първична организация. Не е така при партийните групи, за които се отнася чл. 62 на Устава. Например комунистите народни съветници членуват в първичните партийни организации, където работят или живеят. Комунистите от изпълнителните комитети, особено на окръжните народни съвети, където има няколко първични партийни организации, членуват в тях.

Партийните групи към сесията или към изпълнителния комитет се образуват по преценка на съответния партиен комитет — окръжните комитети на БКП, респективно Софийския градски комитет на партията, общинските или районните партийни комитети. В групите към сесията на народния съвет са включени съветниците комунисти, избрани в съответния народен съвет, а в групата към изпълнителния комитет — неговите членове.

Digitized by Google

Всички членове на партийната група към сесията са народни съветници и периодично се събират за обсъждане и решаване на важни въпроси, свързани с тази тяхна дейност. Всеки от тях обаче върши специфична, в повечето случаи съвсем различна работа от другите членове на партийната група. Почти така стоят нещата и с комунистите в изпълнителния комитет. Общото в тяхната дейност са единните цели и задачи на народния съвет като цяло и на неговия изпълнителен комитет. Но всеки един от тях непосредствено ръководи и координира дейности в различни сфери.

Поради това е особено необходимо партийната група да поддържа системен контакт с учрежденския партиен комитет, съответно с първичната организация в общинския народен съвет.

На свое събрание членовете на партийната група си избират с явно гласуване секретар, който се утвърждава от окръжния или общинския комитет на БКП и има задължението да организира и да ръководи тяхната работа.

Комунистът, който ръководи партийната група извън състава на първичната организация, се нарича секретар, а не отговорник — с това се подчертава различието на партийните групи от тези в състава на първичните партийни организации, спецификата на тяхната роля и отговорности за качественото изпълнение на задачите, които стоят пред народния съвет и пред неговия изпълнителен комитет.

Секретарят поддържа постоянни връзки със съответните партийни органи и редовно информира членовете на групата за взетите решения и за предстоящите задачи. Организира събрания, на които се разглеждат въпроси, поставени от партийните комитети или възникнали в дейността на изборния орган, където групата е изградена. Разпределя задачите между комунистите и техните поръчения, оказва помощ и контрол по изпълнението им, отчита извършената работа пред групата.

За разлика от групите в състава на първичните организации тези групи приемат свои планове за работа, вземат решения и водят протоколи.

В най-общ вид задълженията на партийните групи към сесиите и в изпълнителните комитети са ясно и точно определени в инструкцията на ЦК на БКП. Главното е те да участвуват в реализирането на общите задачи на съответния народен съвет или на изпълнителния комитет. Основна тяхна задача е да осигуряват координация и единство в дейността на комунистите народни съветници или членове на изпълнителния комитет, да подпомагат и развиват тяхната инициатива, творчество и отговорност в решаването на задачите, свързани с развитието на териториалните единици. Да съдействуват за правилния подбор, атестиране, разпределение и възпитание на кадрите. На свои събрания партийните групи могат да поставят предварително на обсъждане дневния ред на заседанията на изпълнителния комитет на народния съвет, въпроси от работата на комунистите по изпълнение на приетите решения, за разгръщане на социалистическата демокрация, за решаване на справедливите искания и предложения на гражданите и поръченията на избирателите. Да обсъждат стила и методите на работа на членове на изпълнителните комитети, лични отчети на комунистите народни съветници по изпълнение на задълженията им, като съдействуват да се

Digitized by Google

подобряват организацията и контролът на изпълнението на взетите решения. Няма по-важна задача пред партийните групи от задачата да въздействуват за ускорено внедряване на постиженията на науката и техниката, на нашия и чуждестранния челен опит в управленската дейност. Решително да се борят против бюрократизма, разточителството и времеядството, против опитите за потискане на критиката, за нарушаване принципите на социалистическата законност и социалната справедливост, да повишават партийната отговорност по работата с писмата, молбите и жалбите на трудещите се, да формират у ръководните кадри преди всичко висока нравственост.

Партийните групи са подотчетни на съответните партийни органи, по решение на които са изградени. В цялостната си дейност те се ръководят от техните решения и указания и на тази основа организират своята дейност.

Бюрата и секретарите на окръжните комитети, на Софийския градски комитет, на общинските и районните комитети на БКП са длъжни да работят непосредствено със секретарите на партийните групи, системно да ги събират, да изслушват от тях отчети за работата им, да ги информират за взетите решения, да ги инструктират. При обсъждането на важни въпроси от дейността на народния съвет и на неговия изпълнителен комитет бюрото кани на заседанието си секретаря на партийната група.

Главното внимание на партийните комитети следва да бъде насочено към организационното укрепване на партийните групи, към разгръщането на вътрешнопартийната демокрация и обогатяването на вътрешния им живот, към засилването на критичността и самокритичността, на инициативата, творчеството и деловитостта в работата на комунистите. Много важно е да се утвърждава самодейността на групите като не се допускат прояви на опекунство и прекалено регламентиране, да се обобщава и обменя техният опит, да се повишава подготовката на техните секретари.

Партийните комитети могат активно да съдействуват за повишаване отговорността на комунистите за изпълнение на поставените задачи, за подобряване на активността, авторитета и социалния престиж на народния съветник. Да проявяват взискателност към ония комунисти, които не проявяват достатъчно инициатива и творчество в работата на партийните групи и в своята работа като народни съветници.

Някои партийни групи към сесиите и изпълнителните комитети на народните съвети години наред работят активно, натрупаха положителен опит — заслужава да се отбележи например дейността на партийните групи към изпълнителните комитети и към сесиите на окръжните народни съвети във Варна, Враца, Хасково и др. По-близко и по-системно окръжните и общинските партийни комитети ръководят тези групи. Направени са първите опити да се оценява тяхната работа в бюрата на някои партийни комитети, както и за обмяна на опит.

Задълбоченият анализ на постиженията обаче показва, че все още не е създадена системна, постоянна и стройна организация на дейността на тези партийни групи. Бедна по съдържание е работата на редица от тях, тя не способствува в достатъчна степен за усъвършенствуване дейността на народните съвети и изпълнителните комитети. Има какво да се желае и

Digitized by Google

отношение на контрола и помощта, които им оказват партийните комитети.

Нужна е преди всичко правилна оценка на ролята и възможностите на тези партийни групи за повишаване на организираността, активността и отговорността на комунистите, членове на изборните органи на народните съвети. Нужна е системност в информираността на групите по задачите, които стоят за решаване, компетентност и конкретност в помощта, настойчивост и целенасоченост в контрола. Партийните групи извън състава на първичните организации сега трупат опит. Ще бъде ли този опит достатъчно рационален, ще се разпространява ли той по-широко в партийната практика — това в голяма степен зависи от окръжните и общинските комитети на партията.

ЗАЛОГ ЗА КАЧЕСТВЕНИ ПРОМЕНИ

ХРИСТО РАЙЧЕВ
кореспондент на „Партиен живот" за Варна

Не бихме отличили тази партийна група от другите нито с по-голяма активност, нито с по-интересни инициативи. Даже понякога минават месец-два, без да проведе събрание. Просто не се е наложило, нейният секретар е преценил, че не е възникнала неотложна потребност да събере комунистите на разговор. А той, както сподели, не обича шаблона, не иска да го носи инерцията.

Казвам секретар, защото става дума за партийната група в изпълнителния комитет на окръжния народен съвет във Варна.

СПЕЦИФИЧНО ЗВЕНО

в структурата на партията, със специфични функции и задачи. Та колко такива групи има в окръга, в страната? С такъв не съвсем обичаен статут? Откъде да почерпи опит, от кого да се поучи?

Такива и други подобни въпроси може би са вълнували неведнъж д-р Борис Бонев — секретар на партийната група от нейного създаване през 1981 година. Не му е лесно и сега. Борис Бонев е заместник-председател на окръжния народен съвет и председател на съвета по селско и горско стопанство и водите. Грижите му са много, отговорностите — големи. Но за работата на партийната група разказва с желание и малко притеснено, че направеното не е чак толкова . . .

Какво всъщност прави впечатление в нейния досегашен опит?

Основната си задача партийната група вижда в активизиране на комунистите от изпълкома, издигане на авангардната им роля и подобряване на техния стил и методи на работа, за да се усъвършенстват стопанско-организаторските функции на съвета по ръководството на окръжната икономика, социалната и духовната сфера, да се оптимизира организацията на работата в изпълнителния комитет и в неговите специализирани органи, по-пълно да се реализират правомощията на общинските народни съвети, да се разгръща и разширява социалистическата демокрация в системата на държавното управление и т.н.

Партийната група се ръководи от решенията и указанията на окръжния комитет на БКП, за дейността си се отчита пряко пред него, в работата ѝ по отделни поводи участвуват секретари на окръжния комитет.

На пръв поглед може да изглежда, че тя, поставена на такова

Digitized by Google

организационно равнище, е откъснато от учрежденската партийна организация, затворено в себе си самоцелно звено.

В действителност нещата стоят по-другояче. Всеки комунист от групата членува в определена първична организация в направлението, което ръководи. Той постоянно и активно участвува в живота и дейността ѝ, помага за издигане на ръководната ѝ роля. В същото време там той отстоява и оформената единна позиция на партийната група по един или друг проблем, организира изпълнението и на нейните мерки и препоръки в съответния трудов колектив.

Член на партийната група е секретарят на учрежденския партиен комитет Владимир Попов. Той редовно присъствува на събранията ѝ, информира я за задачите, които решава учрежденската партийна организация, изказва съображения по обсъжданите от групата въпроси, споделя свои идеи за понататъшната ѝ работа. Тази косвена връзка осигурява еднопосочност в мисленето и в действията, проблемност в работата.

Партийната група се включва в реализиране на инициативите и мероприятията както на окръжния комитет на БКП, така и на учрежденския партиен комитет. Особено полезно беше за нея участието ѝ в окръжния преглед на партийните групи през 1984—1985 година. Издигна се ролята на групата като политическо ядро на колектива на изпълкома, обогати се съдържанието на нейната работа.

Въпросите, които партийната група обсъжда, отрано се оповестяват. Всеки има време да помисли, да се подготви. Понякога се свикват събрания по предложение на отделни комунисти. Секретарят на групата излага обобщено в устна форма същността на проблема и защо той се поставя за обсъждане. А когато думата вземат комунистите, започва

ТВОРЧЕСКИ ДИАЛОГ

който често преминава в „горещи" дискусии. В тях се раждат конструктивни идеи, набелязват се политически мерки за бързо и качествено решаване на задачите. Търсят се ефективни форми за ангажиране на всеки комунист с конкретно поръчение.

Характерно за събранията на партийната група е именно тяхната деловитост и дискусионност. Проблемите се поставят открито, в цялата им сложност и острота, без да се скриват трудностите и слабостите. Комунистите участвуват в разисканията свободно и равноправно, решително и убедено отстояват своите позиции, критикуват, търсят поуки от собствените си грешки. Получава се активен и откровен разговор по най-парливите въпроси, с които се сблъсква изпълкомът и апаратът на съвета.

От опит се знае, че в учрежденските партийни организации рядко се правят персонални критични бележки. В повечето случаи в изказванията надделяват хвалебствени нотки, удовлетвореност от постигнатото, общи пожелания.

Не е така на събранията на партийната група в изпълнителния комитет на окръжния народен съвет. Те се отличават със силна критичност и самокритичност, с висока принципност и обективност.

Близо три часа например продължи разговорът по Докладната записка на другаря Тодор Живков за стила и методите на работа. Всеки комунист потърси корена на слабостите в собствения си подход към задачите, пое върху себе си полагащата му се отговорност за недостатъците в дейността на ръководения от него колектив. Този конструктивен диалог стана основа на оценката, която учрежденският партиен комитет подготви и внесе за разглеждане на заседанието си.

Отговорно и взискателно, с високи критерии, критично подходи партийната група и към проблема за борбата с отрицателните явления. Нещата се разкицциха от изпълнителния комитет до най-низовото звено в управленската структура, от слабостите на информационната система на съвета до работата със сигналите и критичните бележки на гражданите. Приети бяха конкретни мерки за безкомпромисно отношение към всяка не-

Digitized by Google

гативна проява в дейността на окръжния народен съвет и на неговите органи. А след това на събранията на първичните организации комунистите от изпълкома още веднъж дадоха пример на самокритичност, самовзискателност и готовност за настъпателна борба срещу всички постъпки, които уронват престижа на държавната власт и отслабват нейната обществена ефективност.

Комунистите не се събират просто да дискутират за състоянието на нещата, да си разменят добре позната информация и да я допълват с нови и нови факти и примери (както се случва често). Силен момент в работата на партийната група е, че се разговаря за мерките, за действията, за подходите, за ефекта, който трябва да се постигне. Кой какво ще направи, за да настъпи промяна. Кои въпроси от кого ще се движат. Всеки си търси мястото в решаването на проблемите, разпределят се отговорностите. И когато дойде време за равносметка на извършеното, личният отчет е неминуем.

Това е така не само защото в партийната група членуват ръководни хора с голям организационен и житейски опит. Този

ДЕЛОВИ СТИЛ

на работа е формиран под влиянието на създадения климат в партийната група. На принципните и равноправни взаимоотношения между комунистите. На тяхната нагласа да търсят по-високи управленски резултати с помощта на политически форми и средства, на взискателен партиен контрол.

Голямо внимание се отделя на въпросите, свързани с повишаване равнището на управленския труд, усъвършенстване организацията на дейността на апарата, качеството на заседанията на изпълкома и сесиите на съвета, стила и методите на работа. Обсъждат се главните, значимите, стратегическите проблеми на научно-техническото и социално-икономическото развитие на окръга и селищните системи. Не, не се получава дублиране с партийния комитет и първичните организации, не се изземват техни функции. Разграничаването е в подхода. Тук става дума за позицията, инициативата и управленската активност на отговорния ръководител, за политическите измерения на държавническата му дейност, за неговия личен принос в реализирането на партийната политика за ефективно упражняване на народното самоуправление.

Партийната група действено помага на изпълнителния комитет, като обсъжда и такива практически въпроси, които опират до отговорността на комунистите за повишаване активността на съветниците и постоянните комисии, за укрепване на общинските и районните народни съвети и кметствата. Или ако трябва например да се възстанови нарушената координация между функционалните и отрасловите звена. Едва след оперативната намеса на групата трайно е решен проблемът за ефективността на контролно-пропускателната система в съвета — засегна се дисциплината, повиши се бдителността на охраната, подобрява се вътрешният порядък.

В партийната група се обсъждат и проектите на важни нормативни документи и разпоредби, като се излиза с компетентно мнение и предложения.

В практиката ѝ се утвърждават отчетите за изпълнените задачи и поръчения, самокритичните анализи на собствената дейност като резултатни форми на взаимен контрол и самоконтрол, на превантивно въздействие върху евентуални отклонения от правилния стил. Освен това те формират у ръководните административни кадри самовзискателност.

Ще се позовем на такъв пример. В навечерието на изборите през миналата година през партийната група преминаха всички оценки на щатните членове на изпълкома, преди да бъдат внесени за обсъждане в първичните организации на съвета, в които членуват, и в бюрото на окръжния комитет на БКП, чиято номенклатура са. Както и друг път, разисканията са били много критични и самокритични.

Съгласувано с учредителния партиен комитет групата взема

Digitized by Google

предварително отношение и по оценките на негови номенклатурни кадри — началници на управления, дирекции и отдели. Целта е да се помогне в уточняването на препоръките от гледна точка на вижданията на изпълкома за перспективните задачи и за усъвършенстване организацията на работата в съответните ресори.

Настъпи време на качествени промени във всички сфери на обществения живот и партийната група търси своето

НОВО МЯСТО

Сега нейният поглед е насочен към по-високи цели, към по-изразителни резултати. Секретарят вече е предложил на комунистите да мислят върху темата „Моят принос за реализиране на стратегическия курс на партията за качествено нов икономически растеж".

Замисълът е всеки да каже как вижда задачите си в това отношение и как смята да преустройва работата си в духа на конгресните решения, на Декемврийския пленум (1986 г.), на най-новите партийни изисквания за обновление и качествен растеж. И пак през призмата на самоанализа и самооценката на собствения стил, на достигнатата степен на революционно мислене и революционно действие. Когато всеки комунист отговорно се заеме с тези въпроси, не може да не настъпи промяна. И партийната група е с амбицията да я постигне. Залогът е в досегашния ѝ опит, в завоюваните вече позиции, в изработения почерк на работа.

Чета написаното и се питам дали все пак не идеализирам малко нещата? Не, разбира се! Макар че наистина невинаги е лесно да се намери водоразделът между действителното и желаното. Но оня, който проявява интерес към разказания опит, сам ще се постарае да доведе своята работа до по-хубав завършек.

А претенции винаги ще има, защото няма ли ги тях, развитието е невъзможно, пътят към самоусъвършенстването остава затворен . . .

КОМУНИСТИТЕ СЪВЕТНИЦИ ДЕЙСТВУВАТ ОРГАНИЗИРАНО

МИХАИЛ ЛАЗАРОВ

кореспондент на „Партиен живот" за Врачански окръг

Опит във Врачанската окръжна партийна организация по изграждането и функционирането на партийни групи извън състава на първичната организация има от 6—7 години. Такива групи бяха изградени тогава в сесията на окръжния народен съвет със секретар първия секретар на окръжния комитет на партията, в сесиите на общинските народни съвети в Мездра, Бяла Слатина и Оряхово със секретари първите секретари на общинските партийни комитети и във Враца със секретар секретарят по идеологическите въпроси в общинския комитет.

В съответствие с чл. 62 от Устава на БКП при провеждането на учредителните сесии на окръжния и общинските народни съвети миналата година в тях отново бяха формирани партийните групи, обновен бе и съставът на секретарите им. Такива партийни групи са изградени и в пленумите на окръжния съвет на Българските професионални съюзи и на окръжния комитет на Отечествения фронт.

Кръгът на този вид групи след XIII конгрес на БКП се разшири и с изграждането им по местоживеене в низовите организации на Отечествения фронт. Така например в низовите отечественофронтовски организации във Враца има над 200 партийни групи извън състава на първичните организации. За тяхното изграждане и

Digitized by Google

функциониране общинският комитет на БКП е утвърдил специален статут, изградени са съвети на партийните секретари, които се ръководят от сътрудници на общинския комитет на партията.

Все повече се утвърждават в практиката и партийните групи в изборните органи на народните съвети. Такива групи има в сесията и в изпълнителния комитет на окръжния народен съвет и в 12 сесии на общински народни съвети. Основната задача на тези групи е да издигат ролята на комунистите съветници в изборния орган, да засилват колективното начало в дейността им и да помагат за осъществяване на по-близко политическо ръководство на народните съвети от окръжния и общинските комитети на партията. Чрез тях успешно се разгръща вътрешнопартийната демокрация.

Особено значение за активността на партийната група има нейният секретар. Той събира комунистите съветници преди или след сесиите, за да разгледат възникнали проблеми или въпроси, поставени от окръжния или общинските комитети на партията, да обсъдят практически мерки за изпълнение на задачите стоящи пред народния съвет. Секретарят на партийната група уточнява и разпределя задълженията между комунистите, помага им конкретно за издигане на тяхната авангардна роля сред съветниците, контролира изпълнението на възложените им поръчения и периодично отчита пред тях извършената работа. По такъв начин групата допринася за усъвършенстване на стила и методите на работа, за подобряване връзката на комунистите съветници с обществените организации, особено с низовите организации на Отечествения фронт.

На събрания на партийната група в сесията на окръжния народен съвет комунистите обменят опит, взаимно преценяват своята активност в избирателните райони, в постоянните комисии. Както и в предишните години, преди провеждането на сесии групата си изработва общо становище по важни въпроси или конкретизира задачите на комунистите. Председателят на окръжния комитет на Отечествения фронт Георги Баберков, сегашен секретар на групата, потвърди това с конкретни факти. Преди учредителната сесия например председателят на окръжния народен съвет Горан Ников е запознал партийната група с проектосъстава на бъдещия изпълнителен комитет на окръжния народен съвет. На следващата сесия, която е следвало да утвърди програма за изпълнение на поръченията на съветниците, по нея са си казали думата най-напред комунистите съветници, които са направили редица предложения. На друго събрание партийната група е възложила свои поръчения на членовете си за издигането на тяхната роля в избирателните райони, за участието им в отчетно-изборните събрания на низовите отечественофронтовски организации, в кварталните, общоселските и общинските конференции на Отечествения фронт.

Твърде интересен опит има партийната група в общинския народен съвет — Враца. През миналия мандат на свои събрания комунистите съветници са докладвали как изпълняват поръченията на избирателите и задачите, поставени им от партийната група във връзка със самозадоволяването и изкупуването на продукцията от личните стопанства. Организирани са били тематични отчети на група съветници за работата им по поръченията за благоустрояването и хигиенизирането на населените места и кварталите, по задачите на селскостопанските кампании.

Този опит се развива и обогатява от новата партийна група със секретарка Венета Беличовска — председателка на общинския комитет на Отечествения фронт. Основните задачи, които тази група решава, продължават да бъдат повишаване активността на народните съветници комунисти в изпълнение поръченията на избирателите и решенията на сесиите на общинския народен съвет, издигане на тяхната роля като политически дейци при осъществяване на връзката с хората в кварталите. Вниманието е насочено към работата на съветниците комунисти за по-

Digitized by Google

активното включване на трудещите се в ускоряване на социалноикономическото развитие на селищната система, за увеличаване производството в личното стопанство за самозадоволяване със селскостопанска продукция, за благоустройство и хигиенизиране на окръжния център под девиза „Моят град — мое дело, моя отговорност".

В партийната група са изслушани информации за участието на нейните членове в сесиите на съвета. На комунистите са връчени конкретни поръчения за работата в групите по местоживеене съвместно с териториалните първични партийни организации и кварталните комитети на Отечествения фронт.

Резултатът е в развитието на инициативата и активността на съветниците. В квартал „Богомил Дренски" например е приет почин за образцов социалистически квартал. Върши се активна индивидуална и масовополитическа работа. Организирана е среща с всички директори на предприятия, живеещи на територията на квартала, които са ангажирани с конкретни задачи. Групата на съветниците в квартал „Петър Бачков" отблизо работи с домсъветите и низовите организации на Отечествения фронт. По нейна инициатива е проведена среща с ръководството на Стопанския химически комбинат, което е поело непосредствени задължения по благоустрояването и хигиенизирането на квартала, в който живеят предимно работници от комбината. Сключен е договор за идейновъзпитателна работа по местоживеене и за поддържане на жизнената среда.

В своя план партийната група е предвидила да изслуша информации от съветници, предимно ръководни кадри, за участието им в предсесийните и следсесийните срещи, за работата им в избирателните райони, по приема на гражданите и в решаването на техните нужди, жалби и предложения. На други събрания отчет ще направят председателите на аграрнопромишлените комплекси „Изток" и „Запад" за извършеното съвместно с кметствата и отечественофронтовските организации за използване на семеен акорд при отглеждане на зеленчуци. Комунистите съветници на ръководна работа в строително-монтажния комбинат и в окръжния народен съвет ще докладват какво са направили по благоустрояването на избирателните райони. Други съветници ще разкажат какъв опит вече е натрупан по осигуряването на обществения ред и борбата с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Ще бъдат изслушани отчети и от комунисти съветници, които не посещават редовно сесиите.

Към работата на партийните групи извън състава на първичните организации окръжният комитет на партията и лично неговият първи секретар проявяват определен интерес. Търси се съветски опит, публикации във в. „Московская правда" и други периодични издания. Замислят се семинари със секретари на партийните групи и работници от апарата на общинските комитети на БКП за изясняване на задачите и функциите на групите, за обмяна на опит.

Положителният опит в работата с партийните групи извън състава на първичните организации обаче е само добро начало. Съществуват и много нерешени проблеми, особено по тяхното ръководство от партийните комитети. Все още общинските комитети на БКП не отделят необходимото внимание на този вид групи за насочване и контролиране на тяхната дейност, не се грижат достатъчно за усвояване на правилен стил и методи в работата им, за обогатяване на нейното съдържание с проблемите за качествено нов растеж в икономиката и другите социални сфери, за развитие на самоуправлението. Липсва установена практика и в окръжния, и в общинските комитети периодично да се прави преглед на тяхната работа и да се търсят нови форми за усъвършенстването й, да се обменя положителен опит. Едно обаче е ясно — партийните групи извън състава на първичните партийни организации могат да играят голяма роля в социалната практика.

Digitized by Google

ДЕВЕТА СТЕПЕН ПО СКАЛАТА НА ОТГОВОРНОСТТА

ЙОТО ПАЦОВ, ИВАН ВАСЕВ

Съчувствието

Само часове бяха минали след разрушителния гърч на земята, когато от всички краища на страната заваляха писма и телеграми, редакционните телефони не спираха да звънят. Достатъчна беше първата лаконична информация за случилото се в района на Стражица и Попово, първите телевизионни кадри с полегналите на една страна къщи, с мъртвите прозорци и пълзящите по стените пукнатини, за да се прояви спонтанното единство на цялата ни нация пред лицето на бедствието. Ръка за помощ на пострадалите бе подадена отвсякъде – от заводски колективи и комсомолски дружества, от транспортни работници и животновъди, от миньори и моряци, от пенсионери и многодетни майки. Милиони хора в страната вдигнаха ръка, за да гласуват за изпращането на вещи от първа необходимост, храни, дрехи, пари, да заявят желанието си да отидат на помощ, да предоставят жилищата си на останалите без покрив . . .

Разбира се, без предприетите незабавно правителствени мерки тези помощи едва ли биха били достатъчни, но те за сетен път ни убедиха в добродетелите на българина, в неговото безкористие, в спонтанната му готовност да жертвува личното удобство и спокойствието заради чуждото нещастие. Защото, както казва поговорката, съчувствието към пострадалия е като дъжд за вкоравената от сушата земя.

Първото, с което се среща тук човек, в района на земетресението, е стоическото търпение на хората, вярата в съчувствието и помощта на целия ни народ.

Да, Стражица стана синоним на висок дух, на мъжество и себеотрицание, на човеколюбие и състрадание. Но от разрушителния трус изтече вече половин година. Вниманието ни ангажират все нови и нови събития. За мнозина станалото вече е само спомен. Но може ли живото все още в последиците си нещастие да бъде само спомен? Стрелката на изразената съпричастност неумолимо върви надолу и сочи все по-ниски стойности. Спокойствието на делника ни отдалечава все повече от това събитие и именно спокойствието, а нерядко и равнодушието вече изместват споделената болка и състрадание. Скептиците ще повдигнат рамене – какво пък чак толкова е станало? Циниците ще се усмихнат – всяко чудо за три дни. Бездушните ще махнат с ръка – да му мисли, който го е сполетяло. А ние твърдим, че проверката на състраданието и взаимопомощта, на себеотрицанието и мъжеството все още не е приключила, че едва сега започва практическият изпит, който или ще опровергае обещанията

Digitized by Google

и поривите от първите дни, или ще направи така, че и най-силните думи ще изглеждат бледи в сянката на делата на хората . . .

Защото Стражица все още е рана.

Земетресението

Земята тук е красива и плодородна, но неспокойна. На 21 февруари 1986 г. тя подсказа силата на свойта безсмислена и разрушителна мощ. Най-пострадали са селата Асеново и Мирово, щети са нанесени и на много други селища в района около Стражица. През цялата година след това колебанията на земната кора не престават, следват хиляди по-силни и по-слаби трусове, някои от които са усетени от населението. Улисани в своето ежедневие, хората са започнали дори да привикват с люлеенето на неспокойната земя. Така — до 7 декември. В 16,17 ч на този слънчев и топъл не според сезона ден сеизмичната вълна със страховито бучене подхвърля нагоре Стражица и десетки населени места около градчето и ги разлюлява. Рухват къщи, училища, ферми, църкви, прашен облак скрива чистото небе от уплашените хора. Следват още два по-слаби труса. Първият е от 8-а степен по скалата на Медведев— Шпонхойер— Карник.

Нито един прозорец не свети тази нощ в Стражица, Мирово, Асеново, Чапаево, в цялата околност. Стрехите на родните домове крият опасност. Хората са се струпали край запалените огньове и сред тръпките на все още непреживения ужас се опитват да преценят последиците от сполетялата ги катастрофа. Но едва ли някой от тях вижда истинските размери на бедствието.

Земетресението нанася вреди на водопроводната и електрозахранващата система, на телефонните връзки, нарушено е състоянието на железния път и шосейната мрежа, на мостове и гарови съоръжения. Напуканите и полусрутени сгради крият опасности. Напълно разрушени са 390 жилища, а са пострадали тежко над 3 хиляди в около 20 селища. Тежко засегнати са 30 обществени сгради, 10 училища. Разру-

---

След шест месеца . . .

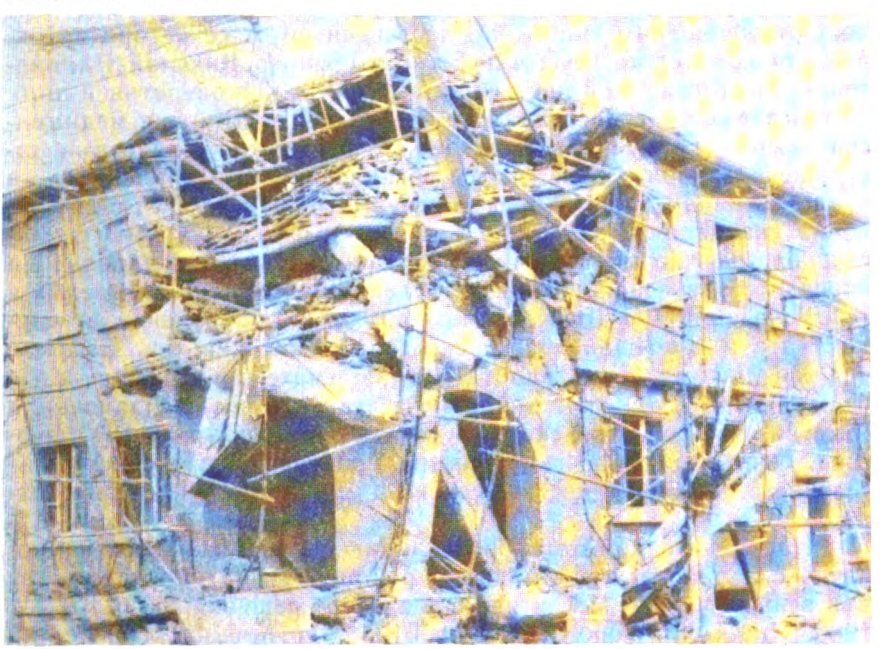

Digitized by Google

шенията на сградния фонд в селата Мирово и Асеново достигат 95—100 на сто, в Стражица — 80—90 на сто, в Чапаево — 50—60 на сто. Засегнати са много жилищни и обществени сгради извън този район главно във Великотърновски и Търговищки окръг. Извършената техническа оценка на състоянието на сградния фонд от специалисти на Комитета по териториално и селищно устройство по-късно ще установи окончателните данни — само във Великотърновски окръг броят на жилищата, определени за събаряне и изграждане отново, е 7841. Сградите за конструктивно укрепване са 1756, а за ремонт — 3750. Тези цифри сами по себе си добре илюстрират случилото се в неделния ден. Бедствието отнема само три човешки живота — щастливата случайност през този топъл следобед е извела повечето от хората вън от домовете им, празни са и учрежденията, и училищата, и детските градини. Но за какво щастие може да се говори, когато сляпата природна стихия отнема живот, разпилява и разрушава сътвореното за десетилетия, помита плодовете на човешкия труд?

Започват дни на изпитания. На 18 декември нов земен трус предизвиква нови разрушения и щети. След девет дни зимата ще се опита да скрие под бял саван мъртвите къщи. Напразно.

Мерките

Те последваха незабавно. Затова и наближаващата нова година тук посрещаха с тревога, но не и със смут и паника. Предстоеше много работа. Откъде да се започне?

На първо място необходими бяха организация и ред, дисциплина и сигурност. Тази грижа бе поета от постоянната правителствена комисия за организиране и ръководство на спасителните и неотложни аварийно-възстановителни работи при стихийни бедствия и крупни производствени аварии. Окръжните ръководства сформираха окръжен и общински щаб за създаване на нормални условия за живот и труд. Предприети бяха бързи и енергични действия. За тях нашият читател е информиран достатъчно от осведомителните средства. Затова тук ще цитираме само част от обобщените данни, предоставени ни от секретаря на окръжния комитет на БКП във Велико Търново **Николай Панайотов**, който тогава бе и председател на окръжния оперативен щаб:

— Незабавно на пострадалите бе оказана неотложна медицинска помощ. Евакуирани бяха децата и старите хора извън застрашения район. Създадена бе организация за изхранването на около 7 хиляди души в продължение на почти две седмици. Започна евакуацията за по-продължителен период на 1500 семейства от засегнатите селища. Пристъпи се към отстраняване на повредите във водопроводната и електрозахранващата мрежа, в телефонизацията, в транспортните връзки, за съхранение на имуществото и извеждане на селскостопанските животни. Само за два-три дни започнаха работа промишлените предприятия и учрежденията. След осем дни в незасегнатите селища започнаха занятия учебните заведения. За хората бяха осигурени 1865 фургона. Осигурени бяха необходимите продукти и суровини за населението, промишлеността, селското стопанство и другите отрасли.

Партийните комитети организират широка повсеместна политическа работа в пострадалия район. На партийни събрания във всички трудови колективи е разяснено решение 253 от 16. 12. 1986 г. на Политбюро на ЦК на БКП и на Министерския съвет

Digitized by Google

и разпореждане № 44 от 18. 12. 1986 г. на Бюрото на Министерския съвет. Обсъдени са задачите за създаване на нормални условия за работа във всички трудови колективи. С открито писмо към комунистите, сдружените земеделци и трудещите се се обръща бюрото на окръжния комитет на партията във Велико Търново.

Разбираемо е, че в такава обстановка много по-лесно могат да се разпространяват слухове, да се всява паника. За да предотврати това, окръжният комитет на БКП започва всеки месец да издава бюлетин за въпроси и отговори по актуални социални проблеми, да разяснява взетите мерки. Поискахме да ни покажат тези бюлетини. В тях нямаше празни слова. Въпросите бяха остри, някои ни се струваха дори тенденциозни. Отговорите — кратки, ясни, със стремеж да бъдат изчерпателни. Доколкото е било възможно за момента. Защото неяснота по някои въпроси е имало. Има и сега.

А има ли неблагополучия във възстановяването на пострадалия район на Великотърновски окръг в момента?

— За неблагополучия е рано да говорим, но можем да говорим за затруднения. Това е естествено. Имаме окончателен градоустройствен план на Стражица и селата Асеново, Мирово и Чапаево — обяснява Николай Панайотов. — Той бе изготвен за много кратък срок. Геоложките и сеизмоложките проучвания се правеха паралелно с работата на градостроителите. Мина този етап. Какво правим в момента? Първата ни задача са ремонтите и възстановителните работи, т. е. укрепителните работи. Определени са всички сгради с приоритетно значение, които трябва да се укрепват — училища, детски заведения, болници, жилищни блокове. Направено бе разпределение от Асоциацията по строителство и проектите бяха изпратени. Остава да получаваме една малка част от тях. Всички строителни организации в окръга получиха своите задачи и вече започнаха работа много строители.

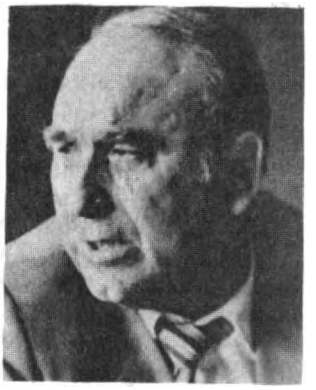

Николай ПАНАЙОТОВ: *„Трудностите могат да бъдат преодолени само по пътя на здравата организация."*

С другите окръзи се получиха затруднения. Вероятно ще дойдат след месец. Сега правят организация, получават и проучват проектите. Преди десетина дни имахме среща с част от тях. Не се явиха всички. Уведомихме за това асоциацията. Надявахме се след 5 май изцяло на разпределените за укрепване обекти да започне работа. Има за решаване и някои други въпроси по обектите, които не са с приоритетно значение.

В момента започна изграждането на базата, подготвяме работническо селище за 250 души от националната младежка бригада. Струва ми се, че има известно забавяне, в смисъл, че ЦК на ДКМС се бави. Но срокът за първата смяна е 11 май, тогава ще говорим. Подготвяме базата и за нашата окръжна младежка бригада, базата за изхранване на хората — тук ще работят 2—3 хиляди души.

Digitized by Google

Какви затруднения имаме? Най-голямата ни грижа в момента е, че нямаме ударно-пробивни инструменти от типа „Хилти“ и „Канго“ за укрепителните работи. Информирали сме Министерския съвет и Плановата комисия. Въпросът е свързан с валута. Без такъв инструмент нищо не може да се направи. Опитахме с компресори — не става. Това е най-тежкият проблем. Но и тук нещата се бавят. На второ място изоставаме с изграждането на бетоновия възел за инвестиционно-строителното предприятие. Трябва да се ускори доставката му от ГДР. Нямаме тежка механизация за разчистване и след 20—25 дни това ще започне да ни спира.

Всички неща вече са ни известни. Известно ни е къде ще строим, какво ще строим, кой ще го строи. Сега предстои самото изграждане. Имаме програми. Приетата окръжна програма вече е изпълнена. Скоро ще утвърдим нова, която е продължение на първата. Тя представлява един пакет от програми по всички направления, по всички въпроси. Но трудности ще има много.

Съгласни сме, че трудности във възстановяването на пострадалия район има немалко. Това поражда и

тревогата

Тя не се усеща изведнъж, просмуква се в нас като есенен хлад, обзема ни постепенно при вида на напуканите и разкривени мъртви сгради, хаотично струпаните по улиците фургони. Стражица сега — това са два града. Единият е в руини, другият — във фургони. Но и там, където са се сврели хората, няма детски смях, въпреки пролетта няма цветя, няма усмивки. Чувствуваме се като във фронтова обстановка. В новопостроена барака, в дървена стаичка 2 на 3 метра е кабинетът на председателя на общинския народен съвет инж. **Цанко Цанев.** Умората е възпалила очите му, направила е говора и движенията му по-бавни. Минава пладне, десетките хора, които чакат да ги приеме, не намаляват, закуската е пренебрегната, а време за обяд също не остава. Защото ние влизаме при него и той отмества на края на бюрото чашата кафе и парчето козунак:

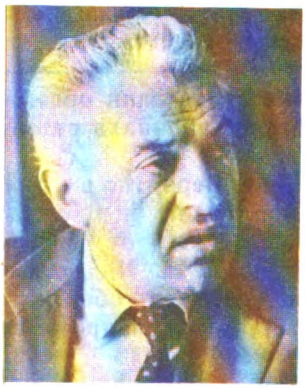

Цанко ЦАНЕВ: *„През декември хората бяха сдържани, имаше дисциплина, голяма мобилизация. Сега много жестоки приказки ни казват . . .“*

— Трудно мога да преценя или по-скоро не искам в момента да преценявам докъде общинското ръководство има вина за това, че някои въпроси не намират решение качествено и навреме. Много са проблемите. По принцип това са проблеми, които забавят целия възстановителен процес. Хората обаче не се интересуват от трудностите, свързани с изготвянето на градоустройствения план, с изработването на програмата за възстановяване, с липсата на техника, работна ръка, инструменти. Има обекти за ремонт и укрепване в Стражица и в селата. За съжаление първо — много време мина, а все още нямаме проекти. Дори в момента нямаме претенции за стойността им, искаме просто конструктивни решения, за да работим. Второ — имаме

Digitized by Google

обекти за укрепване с готова документация, но строителните организации все още не започват работа. Трето — на някои обекти нещата потръгнаха, но се работи с ограничен брой работници. И хората преценяват, че при този темп на възстановяване до края на годината няма да бъде готова съответната жилищна кооперация. Те няма да имат възможност да зимуват в апартаментите си, а това според мен е най-важният въпрос. Ние имаме задачата до зимата да извадим хората от фургоните, да ги настаним в други условия, под покрив.

Разчитаме да ремонтираме и укрепим 650 апартамента в Стражица, разчитаме и на временни къщички — все пак те са много по-добри от фургоните. Но тези проблеми са над възможностите на общинското ръководство. Ние не можем да диктуваме, да заповядваме и т. н. Ние можем само да сигнализираме до съответните окръжни и строителни ръководства — че няма хора, че няма проекти, че няма техника. Молим се, спорим. Но все пак ние сме само една община. В сърцето на българина съществуваме, но темпът на работа при проектантите спадна, а при строителите още не е създаден. Губи се време, а остават само четири месеца...

Много лошо е положението с учащите се. Возим 95 на сто от учениците до други селища. Едното ни училище е чак в Павликени. ЕСПУ „Иван Орманов" с 1200 деца беше разпиляно на четири места. Децата влязоха в нови класове, в нова обстановка, програмите се измениха — тежко е. Доста трудности имаме с транспорта — закъснява се, все още не можем да сложим ред в спазването на разписанието. До тази седмица имахме почти редовно непокриване на някои линии. Нарушения има много. Това се отразява и на работния ден. Закъснеят ли хората с половин час, работният процес започва да скърца. Вземат се мерки, но не мога да кажа, че въпросите са решени. Не ни достигат шофьори. Помолихме да се командироват 15 човека. Обещано ни е.

В общината има едно здравно заведение, което е разрушено. Правим временна поликлиника, до нея — временна аптека. Здравните служби по селата започнаха да функционират. Засега все още нямаме условия да подновим оказването на специализирана медицинска помощ на място. Имаме четири-пет фургона за медицинска помощ на населението. При по-сериозни случаи пращаме хората във Велико Търново и Горна Оряховица.

За съобщенията. Бързо бяха възстановени телефонните линии. Но с кореспонденцията все още не можем да се оправим. Едно че много хора смениха своите адреси, и друго, може да прозвучи смешно, но напуснаха двама пощенски служители и няма кой да ги замести.

Имаме претенции към окръжното ръководство, че въпросите на търговията все още не са решени. Вече трета седмица много лошо е положението в столовете. Остър е въпросът за снабдяването с месо. Имаме вече доста външни работници (над 300 човека). Те не се въздържат и правят забележки, и то с основание, че освен че работата е тежка и напрегната, и храната не е добра. Планът по снабдяването е изпълнен. Получили сме 72 тона месни продукти за първото тримесечие, но това е крайно

Digitized by Google

недостатъчно. Положението се утежни с унищожаването на част от личните животни, вследствие на което нараснаха потребностите и в селата. Имаме уверения, че детските заведения и работническите столове ще бъдат задоволени с месо, но засега това са само уверения...

Не ни достига и търговската база. Досега са изградени помалко от десет временни магазина, а са ни потребни над 25. Този въпрос трябва много бързо да се реши.

Друг проблем — не се изпълняват указанията за осигуряване на работна ръка. Организациите, на които са разпределени обектите, все още не изпращат необходимите строители за нормална работа. А фронт за работа има. Имаме свободни сгради, които не се започват. Ето училището — освободено през декември, с проект от март, а строителят още го няма. А както навсякъде учебните занятия трябва да започнат на 15 септември. Строител е „Софстрой". Ние искаме да си върнем децата тук. Не ги ли върнем, ще загубим още от хората си. Защото ни тревожи и друго. Не бих казал, че е тенденция, но определен кръг хора искат да напуснат селищната система. Сред тях има и психически неустойчиви, които искат да избягат от ново възможно земетресение, въпреки че няма кътче в страната, където човек да бъде гарантиран от подобно природно бедствие. Други не са били доволни от работата си и използват момента. Те според мен са съвсем малко. Повечето искат да се изселят по други причини — да отидат там, където ще живеят при нормални условия, децата им ще учат при нормални условия, те ще работят при нормални условия. При нас нито едно от трите изисквания не е налице.

Хората започнаха работа още от първия ден. На четвъртия-петия пуснахме предприятията. Но трусовете продължиха, продължават и сега. Много неприятно е да работиш и върху главата ти да се посипе мазилка или нещо друго. Не се работи леко при тези условия. Прибират се за почивка — във фургона. През зимата беше много студено. Сега пък — много горещо. Някои от фургоните са пренаселени, а и не достигат около 200.

Строителството на Стражица трябва да бъде грижа на всички окръзи, на цялата страна. Ако работим с наши сили, със силите на окръга, възстановяването ще продължи най-малко 15 години. Тогава няма да има за кого да строим, хората няма да издържат.

Тревогите на председателя на общинския народен съвет са основателни. Защото се задава едно извънредно

късо лято

Обемът на задачите и късите срокове за тяхното изпълнение тревожи и общинското партийно ръководство. Възможно ли е да се изгради един град за едно лято? Отговорът е — наложително е. Пък и нали неведнъж беше декларирано, че това е напълно по възможностите ни. Но въпросът не е само престижен:

Digitized by Google

— Нас ни вълнува преди всичко съдбата на хората, които живеят тук — заявява първият секретар на общинския партиен комитет Стоян Недялков. — Защото според нас хората тук работят при ненормални условия, макар че някои спорят — какво пък, такова чудо било станало, та тръбим за ненормални условия. Какво чудо било станало! Че имало напукани греди и тавани, че хората живеели във фургони, че децата им се учели другаде. Не било кой знае какво! Честно слово, това ме ядосва. Аз бих задал въпроса — другаде, където не е станало земетресение, какво чудо е станало, че някои не си изпълняват плана? Някои не си вършат работата без причини, без да има извънредно положение. А при нас щом и това не е причина... Кой не я признава ли?

Стоян НЕДЯЛКОВ: *„Както виждате, сега картината е почти същата като в дните след земетресението..."*

Все пак немалко неща ни каза Стоян Недялков в този разговор, накъсан от припрян телефонен звън и забързани крачки по стълбата, разлюляващи целия фургон, на човек, търсещ съдействие, подкрепа и справедливост. А известно е, че тези хора тук съвсем не са малко. За нас е учудващо, че все още, вече шест месеца след земетресението, не достигат фургони за пострадалите семейства. Този проблем създава напрежение и недоволство сред част от населението в района.

Недоумение будят и възникващите проблеми по снабдяването. Логично е за тези хора, преживели ужаса на земетресението, преживели тежка психическа травма, както твърди първият секретар на общинския партиен комитет, да получават стоки (и то не само от първа необходимост) с предимство. Ако това създава трудности на окръжното ръководство, с намесата на централни ведомства биха могли да се притекат на помощ и други окръзи. Или отново опираме до ведомствените огради и до териториалния „феодализъм". А точно тук тези огради не би трябвало да съществуват.

В окръжния комитет на партията във Велико Търново стана дума за сроковете. Увериха ни, че се спазват. Но какво значат тук сроковете? Характерът на дейността налага тук за срокове да не се говори. Звучи парадоксално, нали? Но всеки срок, който може, трябва да се скъсява, да не се гледа формално на работата, да се пести буквално всяка минута, да се бърза, без това да се отразява на качеството. Според нас така трябва да се разбира задължението да участвуваш във възстановяването на Стражица и другите пострадали селища. Само такива измерения може да има разбирането за дълг и отговорност, за безкористна помощ към хората от тази изстрадала земя.

Опасността значителна част от трудоспособното население в района да се изсели, също не бива да се подценява. В момента се използват и законни, и не съвсем законни средства и форми за задържане на хората. Резултатите са скромни. Следователно необходим е нов подход — конкретни мерки за морал-

Digitized by Google

ното и материалното стимулиране на пострадалото население и засилена политическа работа сред комунистите, сдружените земеделци, комсомолците, сред всички трудещи се. Разбира се, на основата на откровен и честен диалог, на доверие и взаимност.

Най-тежките проблеми са свързани със строителството. Поскоро със създаването на отлична организация в изключително кратки срокове. Но това далеч надхвърля възможностите на общинското, и в доста случаи — на окръжното ръководство. Снабдяването със суровини и материали, осигуряването на бетоновия възел, тежката механизация, ударно-пробивните инструменти, изпращането в района на специалисти и строителни работници от цялата страна са все въпроси, адресирани най-вече към Асоциацията по строителство. Може би ще бъде целесъобразно част от лимитите за ново строителство на окръзите да се прехвърлят за пострадалия район, като се задължат те да осигурят необходимите материали, работна ръка и съответен контрол за бързо и качествено строителство. Значителна помощ може да окаже и целогодишната национална младежка бригада при добра организация и участие на специалисти и квалифицирани строителни работници.

Ще бъдат ли възстановени пострадалите селища до зимата? Според нас — да, но когато всички, които имат отношение към тази задача, добре осъзнаят

отговорността

която носят. Отговорност пред децата на Стражица и другите селища. Отговорност пред хората, преживели ужаса на земетресението. Отговорност пред онези, които с отзивчивостта си първи се притекоха спонтанно на помощ. Отговорност пред нацията, пред партията и правителството.

За съжаление примерите на такава осъзната отговорност по времето, когато бяхме в Стражица и другите пострадали селища, бяха малко. Но ги има. Такъв пример ни демонстрираха строителите от Чепеларски район на СМК — Смолян. Четиридесет мъже, всички доброволно дошли да участвуват във възстановителния процес. Те „лекуваха" тежко пострадалата сграда на една от детските градини. На въпросите ни за битовите условия махваха пренебрежително с ръка — мъже сме, ще се оправим. По-сериозни бяха забележките им относно организацията на работата. И наистина едва ли бе нормално бетонов разтвор и материали да се карат чак от Смолян! Дали така ще бъде, когато след време тук дойдат строители евентуално от Видин и Петрич? Но нека оставим този въпрос за по-късна дата. Срещнахме се със сърцати мъже, които бяха дали дума, а на нас просто ни казаха — „Сами виждате какво е наоколо, нали? Как ще се гледаме, ако не си свършим работата?"

Този работнически въпрос ни се ще да зададем и ние. И то още сега, когато все още може да му се отговори с дела, с труд, с грижовност и сърцата работа. Не е лошо да си го зададат и онези, на които ведомствената закостенялост и формалният подход към бедата на хилядите пострадали от района на Стражица и Попово са в такова драстично противоречие с порива на целия ни народ, с дълга и добродетелите ни на членове

Digitized by Google

на социалистическото общество. Неотложен отговор изискват редица въпроси:

● Изчерпани ли са възможностите на окръжния комитет на партията във Велико Търново, на окръжния народен съвет и другите окръжни инстанции за снабдяването на населението в пострадалия район с хранителни продукти, на първо място с месо и мляко, млечни произведения и др.? И ако трудностите на окръга са непреодолими, какво е направено, за да се предизвика незабавната намеса на централните ведомства, от които зависи приоритетното снабдяване на този район с храни и стоки от първа необходимост?

● Недостатъчно активно се решават въпросите на транспортното обслужване на населението, продължават пазарлъците за още автобуси, още шофьори. Всичко възможно ли е направено от Автокомбината във Велико Търново и от Министерството на транспорта в това отношение?

● Не поставя ли редица ведомствени бариери пред работата по възстановяването на сградния фонд подчиняването на строително-инвестиционното предприятие на окръжния народен съвет, а не на Асоциацията по строителство? Изграждането на бетоновия център, снабдяването с техника и създаването на оптимална организация трябва да се решава с оглед единствено на ускоряването на възстановителните работи и никакви тесноведомствени съображения не бива да бъдат пречка за това общо дело.

● Чия задача е, макар и с такова огромно закъснение, да се реши най-после въпросът с липсващите фургони? Та нали строителството на двеста фургона е по силите на всеки средно голям специализиран трудов колектив, а време за това от декември до днес имаше предостатъчно?

● Кой трябва да подсети окръжните народни съвети и окръжните строително-монтажни комбинати, строителните организации, които са поели задължения към Стражица, че лятото наистина ще се окаже късо, ако незабавно не последват примера на смолянските строители? Не е ли време тези ръководители, които продължават да отлагат изпращането на строителните бригади под претекст, че решават важни и неотложни задачи, да разберат, че най-важната и неотложна е — хората от пренаселените фургони още до есента да се подслонят под истинска стряха?

● Комплектуването на целогодишната национална младежка бригада в помощ на Стражица извършено ли е с оглед на необходимите специалисти? Какво е отношението на ЦК на ДКМС и на Централния бригадирски щаб към младежите без необходимата квалификация, които остават извън тази бригада, но са изявили желание през лятната отпуска или ваканция да участвуват като помощни работници във възстановителните работи?

Работата в отговор на тези, а и на редица други въпроси е всъщност голямата проверка, която предстои на всички ни. Грижата, съпричастието и трудът тук именно трябва да стигнат най-високата, деветата степен по скалата на отговорността.

Digitized by Google

ЗАПИСКИ ОТ АМСТЕРДАМСКИТЕ АРХИВИ

Нови документи за Георги Кирков

Проф. АНГЕЛ ВЕКОВ

Във връзка със сто и двадесетата годишнина от рождението на видния деец на българското социалистическо движение, на близкия съратник на Димитър Благоев — Георги Кирков, ми се иска да споделя с читателя една изключително интересна документална находка, която лично се отнася до него. Става дума за неизвестни писма на Г. Кирков до видния деец на международното социалистическо движение, големия германски социалдемократ Карл Кауцки.

Неотдавна авторът на настоящите редове имаше щастливата възможност да работи един месец в един от най-богатите в света архиви — Международния институт по социална история в Амстердам. Немското отделение е едно от най-богатите и най-интересните за нас. В него се съхранява архивът на Карл Кауцки, в който се пазят 78 писма от български социалдемократи, в това число и писма от Димитър Благоев, Георги Кирков, Христо Кабакчиев, Кръстьо Раковски, Янко Сакъзов, Константин Бозвелиев и др. Тук ние ще разгледаме само писмата на Георги Кирков до Карл Кауцки. Разбира се, в една публикация не може да се даде отговор на всички въпроси, които се съдържат в кореспонденцията между Кирков и Кауцки.[1]

Нека предварително отбележим, че това не е кореспонденция с един опортюнист и центрист. Обнародването на тези писма не може да хвърли сянка върху образа на незабравимия Майстор. Напротив, тази кореспонденция, както ще видим, извисява още повече дейците на партията на тесните социалисти, в това число и Кирков. Те се отнасят с уважение към този виден деец на германската и международната социалдемокрация дотогава, докогато според тях той стои на марксистки, интернационалистически позиции. А тогава, когато Кауцки заема колеблива позиция, присъща на центристите във Втория интернационал, дейците на БРСДП (т. с.) се дистанцират от него, отнасят се критично към неговите възгледи въпреки безспорния авторитет, с който той се ползва в средите на българската социалдемокрация.

Карл Кауцки е виден марксист, пропагандатор на марксизма, историк и изследовател на идеите на социализма. Неговите произведения се превеждат в цял свят, в това число и в България. Той дълги години ще се смята от тесните социалисти у нас за учител и вожд на международния пролета-

[1] Писмата се съхраняват във фонда на К. Кауцки.

Digitized by Google

риат. В годините до Октомврийската революция той е написал 1800 статии, брошури и книги.

След смъртта на Фридрих Енгелс (1895 г.) той с право е считан за един от най-големите теоретици на социализма. Към него българските социалдемократи от двете основни течения се обръщат за помощ, търсят съветите му, желаят всяка от социалистическите партии да го информира от свои позиции. В споровете и дискусиите, които стават в българската социалдемокрация, всяка партия иска да има зад гърба си авторитета на Кауцки и Плеханов. Особено в това отношение е активен Янко Сакъзов — водачът на широкосоциалистическата партия. Когато се запознаваме с епистоларното наследство на К. Кауцки, не може да не стигнем до извода, че симпатиите му са повече на страната на широките социалисти. Неговите центристки възгледи повече импонират на Я. Сакъзов и на пролетарците, така наречените „анархолиберали".

След Октомврийската революция, когато Карл Кауцки показва, че не може да разбере смисъла и съдържанието на извършващите се в Русия събития, обявява се против нея, той загубва своето влияние сред тесните социалисти, в това число и Георги Кирков.

Последните писма на Г. Кирков до него са до средата на 1917 г. В тях той се обръща към него с думите: „Другарю, скъпи учителю!". Но след 1917 г., когато учителят се оказва в лагера на враговете на революцията, той постепенно престава да бъде уважаван. Разочарованието е пълно, но е обяснимо. Неговите възгледи влизат в дисонанс с възгледите на Кирков и на тесните социалисти. Те са разочаровани и от Плеханов. За тях постепенно започва да се очертава фигурата на Ленин, чийто авторитет е засенчен от тези големи светила на международната социалдемокрация. Г. Кирков не стои дълго на кръстопътя: с Кауцки и Плеханов или с Ленин и болшевиките? Това е истински подвиг за Г. Кирков, за цялата наша партия. Това е смелост творческа, революционна и прави чест на БРСДП (т. с.), че така решително се разграничава от тези бивши величия на Втория интернационал. Това ясно личи и от писмата на Г. Кирков.

Казахме тези няколко предварителни думи, за да разберем по-ясно мотивите и характера на кореспонденцията между Кирков и Кауцки.

●

Първото писмо на Кирков е написано на 5 ноември 1909 г. Тук обръщението е „Любими учителю и другарю!".

Кое е характерното за писмото? Най-напред трябва да отбележим, че Г. Кирков лично познава Карл Кауцки още от Щутгартския конгрес на Втория интернационал през 1907 г. Благоев ще се запознае с него лично чак през август 1910 г. — на Копенхагенския конгрес на Втория интернационал. Кирков добре знае немски от Виена, където е завършил картографския институт. Ето защо може би по тези причини Д. Благоев моли Кирков да напише на немски език писмо на Кауцки, в което да го уведоми, че е съгласен с изискванията, които Кауцки предявява към неговата статия, която той преди това му е изпратил.

Digitized by Google

Както казахме, всяка партия иска да запознае Кауцки със своите възгледи. Благоев се страхува, че социалистите от Обединената партия неправилно и погрешно информират К. Кауцки за състоянието на българското социалистическо движение. Благоев, както се вижда от писмото, е бил твърде остър в оценките си за широките социалисти и Кауцки иска от него да премахне някои квалификации. Благоев се съгласява да бъдат изхвърлени някои изрази от статията му.

От своя страна Кирков също така запознава Кауцки с характера на широкосоциалистическата партия, която е призната от Интернационала като втора социалистическа партия в България. Тесните социалисти се страхуват да не се изолират от международната социалдемокрация и затова са съгласни да приемат бележките на Кауцки, насочени в центристки дух, само и само статията на Благоев да излезе на страниците на германското списание „Ново време", редактирано и издавано от него. Това не е компромис, а твърдо убеждение, че трябва да се правят отстъпки, когато това е необходимо.

Статията на Д. Благоев е публикувана в брой 16 от 1910 г. в германското списание „Ново време" под заглавие: „Работническото и социалистическото движение в България". Тази статия, за която става дума в писмото на Кирков, е станала повод и Благоев да напише писмо до Кауцки, също така още необнародвано. Ще се изкуша да кажа и това, че в писмото си Благоев отказва на предложението да му се изплати хонорар. „С това — пише Благоев — аз само изпълних един мой партиен дълг, не искам хонорар." Накрая Кирков изказва благодарността на Благоев към Кауцки, че е решил да помести неговата статия.

●

Второто писмо на Г. Кирков до К. Кауцки носи дата 26 януари 1911 г. Кауцки и Благоев са вече познати. Кирков за втори път се среща с Кауцки в Копенхаген. Иска разрешение от него да преведе една негова книга. Ето и съдържанието на писмото:

„Уважаеми др. Кауцки, искам да преведа една Ваша книга, защото тя е интересна и за нашето движение и затова ние искаме да я издадем и на български език. Ето защо искам Вашето позволение тя да бъде обнародвана и нашият читател ще се зарадва, ако Вие изпратите един специален предговор, който нашите читатели ще приемат с голяма радост.

Изпращам Ви и първия том на „Капиталът" в превод на български от Д. Благоев.

Приемете моите поздрави и чакам Вашия отговор, за което предварително Ви благодаря.

Ваш Кирков"

Кауцки не е написал специален предговор към българското издание. Може би този факт се обяснява освен със заетостта му и с това, че нито един от проводниците на центристката линия във Втория интернационал по това време не е искал да взема отношение по българските спорове. Подобни предложения са му правени и от други страни.

Книгата, за която става дума, е „Размножаване и развитие на природата и обществото". Тя е авторизиран превод

Digitized by Google

лично от Г. Кирков и излиза в София през 1912 г. като № 13 на софийската партийна социалистическа книжарница, 258 стр.

През 1910 г. на български език излиза и първият том на „Капиталът" на К. Маркс. В същото време първият том излиза на български и в превод от Георги Бакалов, който по това време е в Обединената партия.

Още с излизането на „Капиталът" Кирков го изпраща на Карл Кауцки. С това той е искал да утвърди авторитета на Д. Благоев сред дейците на международната социалдемокрация. В подкрепа на тази своя мисъл ще добавя и това, че когато излиза „Капиталът" на български език, Г. Кирков изпраща един екземпляр и на другия изтъкнат деец на международната социалдемокрация Г. В. Плеханов. Този екземпляр и днес е запазен в архива на Г. В. Плеханов в Ленинград. На първата корица Кирков е написал следното посвещение: „На скъпия учител и другар Георги Валентинович Плеханов в знак на уважение, на дълбоко уважение и признателност от Българската социалдемократическа партия. София, 15/22 юли, секретар на партията Г. Кирков."[1]

Като секретар на ЦК Кирков изпраща на Плеханов и книгата на Благоев „Принос към историята на социализма в България" със специално съпроводително писмо.

Тези документи хвърлят допълнителна светлина върху приноса на Кирков за поддържането на широки международни връзки и най-вече с тези двама видни дейци на международната социалдемокрация. Това укрепва авторитета на тесносоциалистическата партия и затова и Кауцки се отнася с голямо уважение към нейните дейци.

●

Третото писмо на Г. Кирков до Карл Кауцки е от 17 октомври 1914 г. Първата световна война е избухнала. Кауцки не е изказал още своето отношение към войната. И сега обръщението е „Скъпи учителю и другарю!". Кореспонденцията по пощата е почти прекъсната. Затова Кирков изпраща своето писмо чрез български социалдемократ, който заминава за Берлин. В него той поздравява Кауцки във връзка с 60-та му годишнина и използва случая да развие някои мисли, които са и гледище на партията за характера и същността на войната. Ето и по-голямата част от съдържанието на писмото:

„От всички резолюции и декларации ние акцентираме само на декларацията в Лугано. Тази декларация застъпва едно правилно гледище и че в тоя важен момент за социалдемокрацията не е важно кой е нападнал и кой е нападнат — по тоя път ние бихме достигнали пак, гдето стигнаха всички братски партии, които в първия момент на възбуда и увлечение се предадоха на защита или порицаване тая или друга от воюващите страни. Така формално не може и не трябва да се поставя въпросът.

Първата световна война, в която са тласнати почти всички културни народи, е резултат на вътрешните сили на европейския капитализъм, империализъм и милитаризъм.

Европейският организиран пролетариат не може да възпре войната. В решителния момент пролетариатът под един или друг пред-

---

[1] Архив дом Плеханова, АДП, Ленинград, А-709;
А. Веков, Г. В. Плеханов и социалдемократическото движение в България, С., 1978.

Digitized by Google

лог подава ръка на своите потисници да застане на страната на буржоазията. Това е печален факт, който говори, че пролетариатът не е още зрял и силен и затуй вместо да жертвува живота си за интересите на капиталистите от двата лагера, да развее знамето на революцията и тури край на своето робство. Задачата сега е да се тури край на войната. А как да се тури край на войната?

Войната ще се проточи, ще стане едно непрекъснато изтребление. Ще се изпари войствеността сред воюващите и невоюващи страни. Такъв е българският пример по време на Балканската война — воюващата народна маса дойде на себе си и започна да се отнася критически към това, което се върши с нея...

Ние приветствуваме от името на партията усилията на Централата да се възстановят връзките между отделните партии...

Войната може да стане прелюдия на една революция и да не се допусне съюзът между Германия и Русия.

БРСДП (т. с.) иска да не допусне България да бъде въвлечена във войната. Русия иска да привлече балканските държави и на първо място България. Нашата задача е много трудна".

По-нататък Кирков информира Кауцки, че вчера се е открил парламентът и БРСДП иска и ще се бори България да запази своя неутралитет. Изказва гледището, че в една такава война тя може да загуби своята независимост.

„Сръбските другари, се казва в писмото, са в трудно положение. Сърбия юнашки отстоява своята независимост срещу Австрия. Сърбия е сляпо оръдие в ръцете на царизма..."

В този момент е невъзможно балканските народи да си подадат ръка за самозащита. Те са разпокъсани и враждебни един на друг. Кирков изказва желание час по-скоро да се възстанови Интернационалът.

„Скъпи учителю и другарю, завършва писмото, приемете нашите братски привети и нашето сърдечно желание постоянно да носите факела на научния социализъм.

За всички български другари
Г. Кирков"

Както се вижда, в писмото са изказани много интересни мисли за характера на войната и за необходимостта тя да се превърне в прелюдия към пролетарска революция. Оценките му за войната са близки до тези на Ленин, особено за характера на войната, която Сърбия трябва да води против агресията на Австрия. Това писмо хвърля допълнителна светлина за онази непримирима борба, която революционните марксисти в България водят против българския и международния опортюнизъм, верността им към принципите на пролетарския интернационализъм. В сгъстена форма то разкрива всички онези добродетели, които правят българското теснячество още в тези години близко и родствено на болшевишкото течение, стоящо в крайната левица на международното социалистическо движение.

●

Четвъртото писмо носи дата 10 февруари 1917 г. В него лаконично се разкрива последователната интернационалистическа позиция на партията, която тя в трудните условия на войната защитава. Ето и неговото съдържание:

„Скъпи другарю Кауцки,

Братовчед ми Михаил пътува до Берлин. Чрез него ще Ви из-

Digitized by Google

пратим един малък подарък, който при днешното положение ще Ви бъде добре дошъл — изпращам Ви 100 яйца и нещо за ядене. Моят братовчед лично ще донесе тези работи.

Ние още и сега вярваме в международния социализъм и чакаме само края на войната, на тази безкрайно ужасна самоубийствена за народите война, за да започнем с нови сили нашата борба.

Ние живеем, но с всеки изминат ден става по-тежко. Нашият орган „Работнически вестник" излиза, но с брутална цензура. В Народното събрание нашата група има 11 човека, но тя може само да протестира, без да публикува.

Много поздрави и прегръдки от всички наши другари с желание за добро здраве, за да видите успеха на нашата обща борба.

Ваш Г. Кирков"

●

Петото писмо носи дата 6 март 1917 г. Кауцки не бави своя отговор. Той изказва на Кирков благодарност за изпратения подарък. За съжаление писмото на Кауцки не е запазено, но от отговора на Кирков може да се съди за неговото съдържание. Кауцки още не е развенчан в очите на тесните социалисти. Това ще стане малко по-късно, но същата година.

„Вие като учител и ръководител сте ни необходим, Вашата дума е решителна, твърда — му пише Кирков.

Съжалявам за две и половина годишната трагедия в редовете на германската социалдемокрация.

Тази прекрасна сграда от 50 години сега е съборена до земята, разрушена и сега всички наши идеали са погребани. Тя е повалена, без да има сила да се вдигне и да изпълнява своята роля в това ужасно време... Но ако само гледаме, отказваме, колебаем се, ще сме лоши социалдемократи.

Ние, българските социалдемократи, се борим вече 15 години и затова сега чувствуваме, че Международното социалистическо бюро, неговият председател беше много честен, а сега е министър (става дума за Ем. Вандервалд — Белгия, б. м.), както и много другари в чужбина. През 1914 г. беше допусната фатална грешка, когато се захвърли знамето на социализма и международният пролетариат се изпрати на едно самоубийство.

Всичко, което беше сторено, сега е разрушено...

Въпреки всичко ние вярваме в нея и водихме нашата борба така, както сме се учили от вас на революционен социализъм. Ние трябва да запазим бъдещето на движението...

... Ако с това дълго писмо Ви губя времето, това е защото имам възможност чрез др. Сакаров да Ви изпратя това писмо (сега е време на война и затова го изпращаме чрез други хора)... Той ще Ви обясни мнението на българските социалисти... В пълно съгласие с Вас, ние вярваме, че пролетариатът въпреки тази ужасна трагедия ще се вдигне отново, за постигане на своето освобождение и осъществяване на своята цел...

Много поздрави от Д. Благоев.

Ваш Г. Кирков"

●

Последното, шесто писмо, на Кирков до Кауцки е от 14 април 1917 г. Отново Кирков му съобщава, че е получил писмо от него. Благодари му за това. Ако писмото на Кауцки беше запазено, то би ни дало твърде интересна информация за възгледите на Кауцки за войната и руската революция. Но позицията му вече е ясна. Това става по време на Третата конференция на цимервалдци в Стокхолм през 1917 г. Но нека най-напред видим какво пише Кирков на Кауцки.

„Получихме Вашето писмо чрез д-р Сакаров. Четохме го с голям интерес.

Digitized by Google

Вярно, че с руската революция изгледът за мир е близък и тя откри най-добри перспективи за нас.

Успехът не зависи само от вътрешните сили (работниците и селяните), а от външния фактор: пролетариата и другите страни, които водят война и на първо място пролетариата в Германия. Важно е затова да се учат от руските работници. Няма да забравяте, че германският пролетариат е изпратен във войната в касапницата под девиза „Борба против руския царизъм" и шайдемановци се съгласиха за защита на Германия във войната и гласуваха кредитите. Сега най-важният въпрос е какво ще прави германският пролетариат, когато руският пролетариат е свалил от своя гръб царизма — и лозунгът против царизма отпада като гръбнак на реакцията, сега се поставя въпросът за германския монархизъм. Днес германската социалдемокрация трябва да води борба против своя монархизъм. По същото време, когато руската социалдемокрация изгони руския монархизъм, германските социалпатриоти, заедно с германската аристокрация и профсъюзната бюрокрация, се съгласяват да бъдат на страната на германския монархизъм.

Вече три години ние бяхме свидетели на големи грешки и падение в средите на международната социалдемокрация...

Само такъв жалък пример не сме очаквали, това, което излезе във вашия „Форверц" след избухване на руската революция... ние питаме всички как можеше да стане това в най-добрата, най-организираната секция на Втория интернационал...

Заедно с Вас ние няма да се отказваме и сме сигурни, както и Вие, че германският пролетариат ще изпълнява своя дълг, ще каже своята руска дума. Руската революция изпари у нас желанието да се продължи войната... и ние сме готови да изпълняваме своя интернационален дълг.

Поздрави от Д. Благоев и от всички наши другари...

Всички очакват от Вас една силна енергична дума и енергия на дело и всички революционни сили да се обединят заедно с германския пролетариат.

Това писмо ще се донесе от д-р Н. Михов заедно със сто и петдесет яйца. Бъдете добър да дадете на Роза Люксембург 50 и на К. Либкнехт 50, заедно с най-сърдечни поздрави от българските другари..."

Г. Кирков е в настъпление. Сега той дава съвети на К. Кауцки. Той е разочарован от позицията на германската социалдемокрация. Как така германската партия — една от най-големите и авторитетни партии, е гласувала кредити? Какво става с тази партия, която е пример за Европа? Нима не е ясно каква трябва да бъде линията на партията във време на война? Досега много конгреси на Интернационала са подчертавали, че социалдемокрацията трябва да се бори против войната, да я използва за смъкването на капитализма като главен виновник за войната. А когато тази война избухна, германската социалдемокрация сви своите знамена!

●

На трети май 1917 г. Кирков и Коларов заминават за Стокхолм и се отбиват в Берлин. Кирков иска да види и да чуе какво мисли „стареца", който още се мъчи да играе ролята на „независим". Тук на тази среща става първото сблъскване на тесните социалисти с Кауцки. Между двамата избухнал спор. Ще приведем по този повод спомените на В. Коларов за срещата им с Кауцки: „В Берлин ние потърсихме първо Карл Либкнехт, но той беше на фронта. Роза Люксембург беше в затвора. Клара Цеткин се намираше под строг полицейски

Digitized by Google

надзор. Меринг беше тежко болен. Определена е среща с независимите социалисти начело с Каутски. Ние казахме, че според нашето разбиране назрява революционна ситуация, че и в Германия масите кипят от недоволство и възмущение и мир може да настъпи само по пътя на гражданската война.

След това заговори Каутски. Той дойде при нас цял зачервен от ярост и каза:

„Вие искате не мир, а война. Това е най-добрият път да продължи войната до безконечност."

Председателят на фракцията Хаазе каза:

„Знаете ли, ние също сме за революционни действия, но немският народ не е готов. Той не може да се бие."

Ние бяхме представители на малка партия, но имахме смелостта да кажем на тия дребни хора на най-голямата партия: „Според нашето разбиране вашето нежелание да тръгнете по революционен път вие приписвате на работническата класа, на народните маси."[1]

В своята кореспонденция от Стокхолм, публикувана в „Работнически вестник" от 14 юли 1917 г., Кирков за пръв път критикува позициите на германските „независими" социалдемократи начело с Хаазе, Дитман, Ладебур. Сред тях са и Каутски, Бернщайн и др. Кирков нарича тази група направо изменници на революцията.

Широко популярни са станали вече знаменитите думи на Кирков, с които той веднъж завинаги разчиства сметките си с Каутски и прегръща делото на Ленин: „Бързам обаче да Ви предупредя, пише Кирков до ЦК на БКП, че Каутски—Хаазе вече измениха на Цимервалдското решение. Те, види се, очакват русите да направят и тяхната революция, а след това вече Каутски ще я обясни теоретически . . . Тази групичка направи най-лошо впечатление със своята безпомощност и импотентност."[2] **Ясно е изразена тук ленинската присъда, която Кирков произнася над Каутски** и компанията, които, както пише Франц Меринг, десетки години мъдруват над всяка запетая от съчиненията на Маркс и Енгелс, а когато е дошло време да приложат на дело учението им, се хвърлят в обятията на собствената си буржоазия.

Тази позиция на тесните социалисти, така ясно изразена и формулирана от Г. Кирков, не е случайна, а логическо следствие от верността им към принципите на пролетарския интернационализъм, към класовите цели на работническата класа.

Тесните социалисти не се прекланят автоматически пред никакви авторитети. Те не се колебаят и смело критикуват погрешните позиции на Каутски. **Единствен непоклатим** за тях авторитет е **великото учение на Маркс и Енгелс.** То е техният верен ориентир, от него те се ръководят. Този ориентир ги извежда до ленинизма.

Публикуваните по-горе писма по най-категоричен начин доказват това. Освобождаването от задържащото влияние на Каутски и Плеханов улеснява тесните социалисти да възприемат безрезервно идеите на Октомврийската революция. Раздялата с Каутски е същевременно и ориентация към Ленин и ленинизма.

---

[1] В. Коларов, Спомени, С., 1968, с. 343.
[2] „Работнически вестник", 14 юли 1917 г.

Digitized by Google

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

РЕЗЕРВЪТ НА ПЛАНИНСКОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ

ИВАН ПЕТРОВ
секретар на окръжния комитет на БКП — Габрово

Селското стопанство заема малък дял във високоразвития в промишлено отношение Габровски окръг. Специфичните планински и полупланински условия, наличието на много тревни площи и пасища определят предимственото развитие на говедовъдството и овцевъдството. Под ръководството на окръжния комитет на БКП се задълбочават процесите на концентрация и специализация, създават се необходимите предпоставки за интензификация на производството — основен път за достигане на целите: осигуряване на самозадоволяване на окръга с основните селскостопански продукти и финансова самоиздръжка. Наистина това на пръв поглед е непосилна задача, като се имат предвид не особено благоприятните условия на производство и че постоянно заетите в селското стопанство са едва 5 процента от населението. Въпреки това през годините на осмата петилетка се постигнаха добри резултати — осигури се самозадоволяване с всички животновъдни продукти и с по-голяма част от плодовете и зеленчуците.

В сравнение със седмата петилетка общата селскостопанска продукция нарасна с 55 процента, производителността на труда — с 54 процента, изкупено е повече мляко и месо.

Един по-задълбочен и критичен анализ на работата показва обаче, че постигнатото е все още незадоволително, налице е голяма пъстрота на резултатите, има много пропуснати възможности и нерешени проблеми. Към тях е насочено вниманието на партийните комитети и организации, на ръководствата на АПК и бригадите. Пленуми проведоха всички общински партийни комитети, приеха се конкретни програми. Дейността на първичните партийни организации се свърза с проблемите за самозадоволяване със селскостопански продукти. Големите различия в постигнатото обаче показват и различния подход в организацията на работата в отделните бригади и АПК.

Задачата за качествено нов растеж на селското стопанство

в окръга може да бъде решена преди всичко като се приложи агроекологическият подход, изискващ най-правилна структура на производството, съобразена с конкретните условия. От цялата територия на окръга една трета е обработваема, а нивите са едва една четвърта част. Това поставя пред партийните и стопанските органи изключително важната задача за използване на планинските условия, като се опазва земята от ерозия, и за най-ефективно натоварване на ограничените плодородни земи в равнинната част на окръга. Близо 300 000 декара са мерите и пасищата, около 100 хиляди декара ливадите — един огромен резерв, който за съжаление все още е използван непълно. Значителни средства са изразходвани за изграждането на около 100 хиляди декара пасищни комплекси, но практическите резултати са далеч от заложените в проектите. Затова сега вниманието се насочва към подобряване на тревния състав, към усъвършенстуването на организацията на труда, към нови технологии, каквато е системата „Кроп".

Digitized by Google

Развитието на животновъдството в окръга се основава на използването на богатствата на планината. Зърното, което се произвежда, макар и да е увеличено близо два пъти в сравнение със седмата петилетка, е недостатъчно. Разчита се преди всичко на сено и на паша. Затова като постоянна задача стои пасищното отглеждане на животните. Още от ранна пролет оборите се изпразват. Предварително е уточнено кои животни ще лагеруват в летните бази и кои ще се отглеждат оборно-пасищно. От 1984 г. се обособиха няколко стада от месодайната порода „Безрог Херефорд" и „Абердин ангус" за целогоднишно природосъобразно отглеждане. Получените приплоди се отглеждат заедно с майките и след бозайния период се прехвърлят за интензивно угояване. Предвижда се неколкократно увеличаване на тези групи животни.

При лагерно-пасищните условия се отглеждат голяма част от юниците. Вече се изграждат и поетапно се вкарват животни в телеразвъдните стопанства на АПК — Севлиево и на АПК — Габрово. Към тях са изградени пасищни комплекси с добри условия за производството на висококачествени разплодни животни.

Развитието на овцевъдството също дава възможност за използване природните богатства на планината. Резултатите са добри — средната млечност надминава 58 литра, прекрачена е границата на 100 агнета от 100 овце майки. В целия окръг масово се прилага акордната система на организация и заплащане на труда. Тя даде възможност за стабилизация на кадрите, за получаване на повече продукция и за подобряване на икономическите резултати.

Съгласно програмата на окръжния комитет на партията за развитие на животновъдството месодайното говедовъдство ще се разширява. Предвижда се концентрация на телеугояването на три места в селата Кормянско, Скалско, Хирево. Досегашната работа на телеугоителното стопанство в с. Кормянско го нареди на челно място в страната. Тук много успешно е затворен цикълът „земя — краен продукт". С ограничената по размери обработваема земя бригадата осигурява изхранването на всичките 4000 телета за угояване на АПК — Севлиево. От поливните площи се получават ежегодно по 1100—1200 кг зърно и 5—6 тона силаж от декар, прилага се рационалната технология на прибиране и приготвяне на силажа и на използването му. Всичко това осигурява висок прираст и ефективно производство.

Въпреки безспорните успехи в животновъдството много са нерешените проблеми, но основните са недостигът на фураж, организацията на труда и кадрите. Поради липсата на достатъчно прибираща техника, пригодна за работа на наклонени терени, не се използват пълно възможностите за производство на сено, не е все още ефикасна борбата с орловата папрат, не се подновяват системно площите с тревни смески. Редица маломерни ливади и пасища не се използват и обрастват с трънки и храсти. Едва от миналата година се поде инициативата грижата за пасищата в планината да стане общо дело — голяма част от площите са разпределени помежду предприятия, учреждения, обществени организации, които провеждат подобрителните мероприятия, изискващи ръчен труд — торене, почистване. В АПК — Габрово всички естествени ливади, непригодни за механизация, са разпределени и за прибиране на сеното.

Помощ на селските стопани за още по-ефективно използване на планината оказват Институтът по планинско земеделие и животновъдство в Троян и Институтът по фуражите в Плевен. В това направление важно звено е окръжното предприятие за механизация и борба с ерозията, което изпълнява напрегната програма за усвояване на изоставените и за подобряване на съществуващите обработваеми площи, за изграждането на нови пасищни комплекси.

Макар и в ограничени размери, в окръга има площи за интензивно фуражно производство — крайречието на река Росица, където на-

Digitized by Google

сочваме усилията си в програмиране на високи добиви от поливната царевица и люцерна.

Овощарството — един традиционен подотрасъл в окръга, продължава да заема значителен дял от производството. Изпълнява се широка програма за реконструкция на старите сливови насаждения с нови едроплодни сортове, за създаване на нови черешови и вишневи градини и за подновяване на ягодите. До края на деветата петилетка трябва основно да се обновят съществуващите 20 хиляди декара сливови насаждения. Ежегодно се засаждат по 1000 декара нови ягоди. В следващите години е поставена задачата окръгът да възвърне старата си слава на един от водещите в сливопроизводството и ягодопроизводството. Наред с това е предвидено изграждането около Габрово на крайградски овощен масив от череши и вишни.

Досега окръгът се снабдяваше с ябълки от Пловдив и Пазарджик. С изграждането на ябълкови насаждения в АПК — Градница започна реализиране на задачата за самозадоволяване и с тези плодове.

С помощта на опитната станция в Дряново се внедряват редица новости при създаването и отглеждането на овощните култури, широко се застъпват създадените в станцията нови сливови сортове „Стринава" и „Габровска". Добри са резултатите от прилагането на интегрираната растителна защита, малообемното пръскане в овощарството, хербицидите и намаляването на обработките, механизацията и резитбата на насажденията и др.

Значителен е делът на сдруженията

за комплексно използване на трудовите ресурси и икономическия потенциал на окръга. Те функционират вече пет години и може да се отчете положителен ефект от тяхната работа по решаването на големия проблем за самозадоволяването с основни селскостопански продукти. Обединените усилия са насочени преди всичко към изграждане на нова и реконструкция на съществуващата материална база за животновъдството, решаване на редица тесни места и внедряване на технологически новости. Сега вече убедено можем да кажем, че са преодолени потребителските настроения в редица ръководители на АПК, които в началото виждаха в сдружаването с промишлеността преди всичко сигурен източник на средства за осигуряване на недостига на фонд „Работна заплата". В програмите на икономическите сдружения залягат важни въпроси на перспективното развитие, а с това се гарантира производство на месо, мляко, плодове и зеленчуци. Характерен пример в това отношение е АПК — Трявна. Под ръководството на общинския партиен комитет се създаде нагласа и мобилизация сред всички трудови колективи за решаване проблемите на селскостопанското производство. Вече няколко години АПК излиза с положителни финансови резултати, увеличи се обемът на производството.

Какъв беше подходът на партийния комитет? Преди всичко в решаване на генералните проблеми. А можеше да се тръгне и по лекото — както се казва, „да се бият подсилващи финансови инжекции" от промишлените предприятия, колкото да се изкара годината. Тревненци избраха по-трудното и последните години показаха, че това е пътят. Характерно беше напролет, когато се засаждаха картофите, и през септември-октомври, когато се изваждаха, в Трявна да се обявява извънредно положение: „Всички на бригада!". Оборудваните с общи усилия технологични линии вече освободиха и облекчиха хората и преди всичко направиха ефективно производството.

Друга форма, която с успех се прилага в последните години, са агроцеховете към предприятията „Болшевик" и „Точно машиностроене". Придадените губещи стопанства укрепнаха, стабилизираха материално-техническата си база и най-главно — увеличи се производството на картофи, плодове и продукцията от овцевъдството.

Digitized by Google

Обединяването на усилията на цялата ни икономика за решаване на продоволствения проблем намери израз и в една друга насока. В приетите от бюрото на окръжния комитет на БКП и изпълнителния комитет на окръжния народен съвет програми за увеличаване производството на свинско месо и на зеленчуци наред с общественото и личното стопанство големи задачи са поставени за изграждане и развитие на помощните стопанства във всички предприятия. Изградиха се междузаводски предприятия за производство на животинска продукция, които дават вече годишно около 1000 тона свинско месо. Особено добра е работата в Дряново. Тук се прилагат нови технологии на отглеждане на животните. Създадена е добра организация на използване на кухненските отпадъци. Голяма част от предприятията имат свои оранжерии или участъци за производството на зеленчуци. През миналата година всички стопански и профсъюзни ръководители от окръга се събраха в машиностроителния завод „Ив. Владков" — Дряново, за да видят образцово решени въпроси по обслужването на работниците, в т. ч. помощно стопанство за зеленчуци. Освен в отделните предприятия са изградени и няколко комплекса от слънчеви оранжерии — на кооперативни начала. Продукцията се ползва в столовете или се продава на работниците и служителите. Така дори и през неблагоприятната 1986 година редица колективи се самозадоволиха с тези продукти.

На проблемите на селскостопанското производство в окръга вече се гледа с полагащата се отговорност и реализъм. Споменаваме това, защото е било време, когато специфичните условия и трудности за земеделието са били абсолютизирани и това е сковавало действията за постигане на нещо повече. Оказва се, че възможностите на окръга да се самозадоволява са изпълними. Окръжният комитет на партията постави задачата да се потърсят резерви преди всичко в самия отрасъл чрез по-добро използване на земята, техниката и най-вече чрез

активизиране на субективния фактор

Целенасочената работа със специалистите от АПК и бригадите позволи в общините да се получават високи и устойчиви резултати, независимо от неблагоприятните за селското стопанство години. Под ръководството на общинските комитети е предприета сериозна работа по кадровото осигуряване на отрасъла, по изграждането на материалнотехническата база. На тази основа са и високите цели, които се поставят за постигане. Така например годишното делегатско събрание на АПК „Росица" реши до 1988 г. да се дозавърши и пусне в експлоатация нов кравекомплекс с автоматизирани процеси, като още първата година се постигнат челните резултати в страната. Производството на овче мляко в овцекомплекса с пълна механизация на всички процеси да достигне 150 литра средно от овца. Да се съсредоточи производството на младите разплодни животни в една специализирана база за целия АПК и напълно да се въведе комплексната система за управление на качеството на продукцията.

Това са само част от задачите, които си поставят за решаване селскостопанските труженици от севлиевския АПК. А гаранцията за тяхното изпълнение е преди всичко високата отговорност и личният пример, който дават комунистите — ръководители, механизатори, животновъди. От целия окръг животновъдите често ходят във фермата в с. Сенник да обменят опит с доячката Денка Тотева, да разберат как за 4—5 години млеконадоят във фермата почти се удвои, как се постига такава висока ефективност в млечното говедовъдство!

Особено резултатна е работата на първичната партийна организация в с. Крамолин. Тук партийната секретарка — зоотехничката Детелина Василева, вече години наред води сплотен колектив. Характерното в нейната работа е близостта с хората, упоритостта при решаване

Digitized by Google

на проблемите. Постигната е 4300 литра млечност, но Василева не е доволна, защото вижда, че може повече. През 1986 година имаше много трудности. Дори вода за животните не достигаше, наложи се да се правят сондажи, да се вози вода с цистерни от далечни разстояния. Всичко преодоля амбициозният колектив, не позволи да намалее продукцията.

Общоселският партиен комитет в Кормянско ръководи с политически средства решаването на проблемите, както на общественото, така и на личното стопанство, следи за укрепването на малките промишлени цехове. Конкретни са задълженията и отговорностите на комунистите, поставят се поръчения, свързани с внедряване на значими научно-технически новости, с обществено-политическа ангажираност. Личният пример на комунистите се измерва не само по приноса им в трудовата и служебната дейност, а по тяхното влияние върху безпартийните и участието в живота на трудовите колективи. Затова не е изненада, че бригадата е заемала челно място между бригадите в окръга, че са добри резултатите в самозадоволяването, създават се трайни условия за по-нататъшно развитие на селото.

Гордост за бригадата и за окръга е телеугоителното стопанство. През миналата година се създаде овцекомплекс с месодайно направление и постигнатите резултати са много добри. Тук се построи и първата фуражна кухия за овце и примерът бързо бе последван от другите бригади в окръга.

Партийният комитет прие широка програма за изпълнение решенията на XIII конгрес на БКП, насочена преди всичко към използване на интензивните фактори. Усилията са насочени да се произвежда повече фураж, да се внедряват нови технологии в животновъдството, което да става с темповете, характерни за челниците в страната.

Решаването на социалните въпроси на село винаги е стояло на вниманието на общинските комитети и първичните организации. Тук проблемите не са малко и са различни за отделните райони. В някои от тях (Габровско, Тревненско) миграцията е свършила своето. Поради закриването на училищата в редица села основна грижа на ръководствата е превозът на децата до централните селища. Снабдяването също създава затруднения. Трябва да отбележим, че с изградената добра пътна мрежа и оптимизирано транспортно обслужване проблемите на тези селища вече се решават сравнително по-добре, а напоследък има една, макар и все още слабо забележима, тенденция за подмладяване на някои села. По-доброто решаване на жизненоважните проблеми ще подпомага този положителен процес, а оттук ще се гарантира и използването на богатствата на планината за производство на повече селскостопанска продукция.

Digitized by Google

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

В ТЪРСЕНЕ НА ИСТИНСКИ СТОЙНОСТИ

МИЛА ИЛИЕВА

Място на действието — Пазарджик.
Тема — някои страни на естетиковъзпитателната дейност в колективите от промишлеността.
Вместо начало — няколко откъслечни реплики от многобройните беседи, които заедно със завеждащия сектор „Култура" на окръжния комитет на партията Филип Геров водихме с представители на различни предприятия.

— Подбуди към по-голямо съвършенство, към човещина, към творчество в труда — в общи линии това получавам, общувайки с изкуството. Но в практиката наблюдавам случаи, когато даден автор прекомерно се сили да ни внуши определени тенденции. Намирам, че и най-динамичната форма сама по себе си не е гаранция за действеност, ако не разкрива достатъчно убедителни и силни характери.

— Често, излизайки от дадено мероприятие, си казвам: „Нещо старо, нещо виждано и чувано поднасят." Не грешим ли, когато се опитваме, сравнявайки две изпълнения, да кажем кое е по-добро. Защо по този начин? Ако предишната изява е била отчайващо слаба?

— На една среща с нашия колектив Леон Даниел каза: „Театърът няма своя логика, той следва логиката на живота". Съгласих се с него, но когато седнах в зрителната зала, се запритеснявах: ами ако в някое от действуващите лица позная себе си?

— В нашата бригада определено предпочитаме творци, които не пестят откровенията си. И още нещо бих казал — нашата не ги свеждам до „харесвам, не харесвам", а до пресечната точка на автори и читатели, на актьори и публика, в техните активни търсения.

— Художествената култура не внушава готови истини. Тя помага на всекиго да открива истината за себе си, да намира своето място в живота, да преоценява и да издига своята отговорност . . .

Кое е общото разбиране, съдържащо се в цитираните и в нецитираните реплики, записани в нашата предварителна анкета?

Културата се превръща във все по-мощен фактор за развитието ни — непрестанно нараства нейното значение за разгръщане на творческата трудова активност, за повишаване ефективността на управлението и организацията. Потвърждава се всеизвестната постановка, че съвременността ни е немислима без висока култура на средата, на бита, на личността, без естетизация на производството и на целокупната човешка дейност. Културното равнище определя в най-голяма степен активната жизнена позиция на личността, оформя и развива творческото начало у нея.

Потвърдено бе и правилото, че многостранното и хармонично развитие на човека е обективна потребност, обусловена от интензивното развитие на материалното производство, че културната дейност е призвана да бъде във все по-пълно съответствие с изискванията на живота, в единство с потребностите на обществената практика.

Digitized by Google

Изходен момент в нашите разговори бе постановката на Тринадесетия конгрес на партията за необходимостта от промени в подхода за осъществяване на връзките на изкуството с живота на народа — изискването за по-действени и трайни контакти на творците с обикновените хора, с трудовите колективи.

Един от аспектите на тези усилия е качественото обогатяване на естетиковъзпитателната дейност в промишлените предприятия. Утвърждават се нови, по-динамични форми на общуване с изкуството, обогатява се връзката между професионалните културни институти и производствените колективи, придобива все по-неформален смисъл общуването на дейците на изкуството с хората от цеховете и бригадите, а всичко това води до нови измерения в сферата на естетизацията на труда и производствената среда, на бита и отношенията между хората.

Мнозина от нашите събеседници обърнаха внимание върху партийното изискване всеки човек от колектива да съумее да разбере остротата на сегашния момент, неговия преломен характер. Те застъпиха тезата, че нашите планове биха останали само намерения, ако не е налице ярката трудова и обществена активност на хората, тяхната енергия и инициатива, ако обществото не мобилизира творческия си потенциал за ускоряване социалноикономическото развитие на страната. Оттук — задачата на културната дейност да открива простор за разгръщане на способностите на хората, тяхната градивна активност, творческите им сили — да разширява нравствения им кръгозор.

Заслужилият деятел на културата Цвятко Събев — председател на окръжния съвет за духовно развитие и заместник-председател на изпълкома на окръжния народен съвет, подчерта, че политическият личностен облик не се формира абстрактно, а върху основата на конкретни реалности в живота. Това налага осъществяваното със средствата на изкуството класово-партийно възпитание тясно да се свързва с проблемите на реалния социализъм. В окръга се полагат усилия да се приближат духовните ценности до трудовия човек; създават се необходимите условия те да проникнат там, където той живее и твори.

— Сериозни резерви в това отношение — каза той — съществуват в качеството на организацията на културния живот в самите трудови колективи. Количествените показатели все още на отделни места се смятат определящи. Това е самозаблуда, която следва да преодолеем. Защото какво означават например толкова и толкова продадени билети за концерт? Обществени средства са изразходвани, но това е едната страна на въпроса. Не изучаваме добре интересите на потребителите на духовни ценности и невинаги насочваме средствата разумно. Мен сериозно ме занимава този въпрос за разходите, за финансите. Кой какви пари харчи за културна дейност и за културни ценности. Оказва се, че невинаги тези пари са така малко, както обикновено твърдим, но бедата е там, че често те се изразходват според вкуса на този, който държи касата. Или понякога по начин, който е най-лесен. Съществува и друг вариант: купува се добра картина от добър художник и тази картина се заключва някъде, точно както и взетите на едро билети за представление, което съвсем не интересува онзи кръг хора, проектиран от купувача.

Инженер Мариана Вълова — секретарка на партийния комитет в текстилния комбинат „Вела Пеева", продължи темата за финансирането на културната дейност:

— Средствата? Та те са така определящи. Но фондът, както се знае, е едновременно за социално-битови и за културни мероприятия.

Digitized by Google

При нас се работи на три смени. Храната за нощните смени е безплатна, за тази цел се отделят значителни средства от фонда, с голямо намаление е и всичко останало, предлагано в стола. Разликата се поема пак от този фонд. Същото е и с подобряването на здравеопазването, с отпускането на безплатни лекарства. Много още са придобивките, ползвани от нашите работници, свързани с почивното дело, с отдиха, със спорта и туризма, и това е естествено — хората трябва добре да възстановяват силите си. Купуваме и много художествена литература за комбинатската библиотека, това при нас е традиция. Организираме често концерти, каним изтъкнати изпълнители. А един концерт на наша територия ни струва скъпо. Създаваме трайни връзки с театъра, напоследък с художниците. Започнахме един проект за цялостна нагледна агитация в комбината и постепенно преминахме към идеята група художници да рисуват продължително в нашите цехове и да направят изложба тук, при нас. Лично творческият секретар на групата на художниците в Пазарджик Методи Пешунов се зае с реализацията на тази идея. Отначало у нас се породи недоумение. Какво толкова може да се рисува тук? Но след няколко разговора и след първите реални стъпки в изпълнението на замисъла вече сме убедени, че намерението ни е от добро по-добро и очакванията в целия колектив са сериозни. Това обнадежди и творците.

— В нашия комбинат съществуват добри контакти с хора от различни видове изкуства — каза Дафинка Илиева, директорка на дома на културата в комбината за каучукови изделия „Константин Русинов". — Това определение „добри" не е произволно, то се обуславя от факта, че инициатори на срещите с представители на голямото изкуство са самите работници. Така по настояване на хората от цех—20 на комбината преди пет години възникна идеята да поканим писателя Николай Хайтов тук. Последваха нови и нови срещи с този интересен творец, които напоследък прераснаха в специално отредени дни на творчеството му, изпълнени с редица изяви: разговори, обсъждания, литературно четене, представяне на негови драматургични творби, показване на филми по негови сценарии. Срещнахме се с участниците в телевизионната поредица „Капитан Петко войвода", станахме приятели с Васил Михайлов. Гости на нашите работници са бивали още Георги Георгиев— Гец, Стефан Данаилов, Виолета Бахчеванова, Васил Стойчев, Георги Калоянчев, Катя Паскалева, Светослав Пеев. Изброяването може да продължи, защото на нашите „Срещи в сряда" постоянно каним нови и нови творци. Дружим и с артистите и режисьорите от окръжния драматичен театър „Константин Величков", а наш представител — Никола Недев, е в художествения съвет на театъра. Реализирани за нас бяха камерните постановки „Апетит за череши" и „Последната нощ на Сократ", които се играят непосредствено в комбината. Имаме киновидеоклуб.

От участниците в художествената самодейност тук 90 на сто са работници. Съставите са разнообразни при добре организирана методическа помощ. Съществуват студио „Театър", студио „Политически песни", състав за художествено слово, дамска вокална група, хор за руски песни. Простор за изява имат танцьорите, инструменталистите, изпълнителите на всякакъв фолклор. Широко застъпена е клубната дейност. Клубовете „Политика", „Приятели на изкуството", „Музика", „Изобразително изкуство" са само част от онова многообразие, което работниците сами създават и сами насищат със съдържание.

Общият извод за ефективността на работата по естетическото възпитание в двата комбината — текстилния и каучуковия — е, че тук умеят да изучават художествено-културните потребности на трудовите колективи. При това — отчитането на изискванията на потребителя е едната страна на въпроса, следвана от втората, съществената — възпитаването, целенасоченото издигане на тези потребности до една по-висока степен, решителното

Digitized by Google

превъзмогване на принизените художествени критерии, за да бъде постиган значим ефект. В двете предприятия твърде много е направено и за естетизирането на работната среда, на условията, в които се осъществява трудът. В каучуковия комбинат е организирана и научнопрактическа конференция за обмяна на опит на тази тема.

Но станали ли са повсеместна практика постиженията на водещите в тази насока? В останалите производствени колективи на града утвърждават ли се в същата степен естетическите критерии в живота и дейността на трудещите се, спомагат ли те решително за осъществяване процеса на интензификация на общественото производство, за ускорено внедряване постиженията на научно-техническия прогрес?

Както посочиха нашите събеседници, съществуват несъответствия и противоречия в културния живот на града, налице е определена неравномерност в осъществяването на тези процеси в териториален и в социален аспект. Противоречие, произтичащо главно от изменението и нарастването на културните интереси и потребности на трудещите се и неефективното използване на съществуващите възможности за тяхното удовлетворяване. Противоречие между създаденото и съхранявано художествено богатство и неговото социално функциониране. И още — в редица колективи — изоставане на културно-възпитателната дейност от обективната потребност на времето. Защото какво означава една добра оценка в някой от нашите доклади за високото качество на естетическото възпитание в трудовия колектив, ако в същия този колектив качеството на труда и неговите продукти са незадоволителни?

Преди известно време в Пазарджик се е състоял пленум на окръжния съвет на Българските професионални съюзи, чиято тема е била „Издигане ролята на трудовия колектив за естетическото възпитание на личността". Целта е била да се обобщи натрупаният от колективите опит по организацията и управлението на този процес, като бъде направена обективна оценка на единната комплексна програма за естетическо възпитание в сферата на материалното производство, като се потърсят трудностите и нерешените проблеми, както и задържащите фактори. Разбира се, заедно с това е трябвало да се оцени и да бъде анализиран приносът на профсъюзните органи и организации за по-нататъшното извисяване на естетическите критерии като фактор за мобилизиране творческата енергия на трудещите се за ускорено внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, за по-нататъшното разгръщане на социалистическата демокрация, за пълноценно поемане от трудовите колективи функциите им на стопани на социалистическата собственост.

Помолихме Димитрина Бодурова, секретарка на окръжния съвет на БПС, да коментира една от констатациите, направена на пленума.

Ето отговора:

— Засилването на културната дейност в трудовите колективи ни помага да повишаваме утвърдените в практиката обществени форми: „Колектив без рекламации", съревнование за званията „Качественик" и „Колектив за високо качество". Носителите на собствен качествен щемпел в окръга са вече 1200. От внедрените нови и усъвършенствувани изделия някои са с национално значение: автоматизирани машинни модули на базата на

високопроизводителните металорежещи машини с централно програмно управление, клинозатегателни патронници, стартерни акумулатори в пластмасови кутии, дискети с двойна радиална плътност, автокранове, изделия на малотонажната химия, стоманени тръби и други. Това са безспорни плюсове, но какви минуси бих откроила? Не е на необходимата висота взискателността към работата на звената за проектиране, снабдяване и експериментиране. В една част от колективите не е създадена амбицията за изработване на продукция с качество над средното световно равнище, критериите в работата им са принизени. Изпълнението на плановете не може да скрие многото проблеми, които стоят пред колективите по посока на изискванията за качество на труда и производството. Следователно не навсякъде качеството е превърнато в нравствен и естетически критерий, не е създадена непримиримост към пропуските.

Има какво да се прави и за засилване нравствено-естетическата страна при формиране показателите в социалистическото съревнование, в осъществяването на наставническото движение, на изобретателската и рационализаторската дейност. На редица места, като в предприятие „Персийски килими", в завод „Оптикоелектрон", въпросът за работната среда се пренебрегва. Подценява се и изискването за естетически вид на работните облекла. Причината? Проблемите за естетизация на средата и облеклото не намират място в плановете за социално развитие на колективите, на тях обикновено се гледа от стопанските ръководства като на нещо по-странично, като на някаква далечна перспектива.

Ще откроим някои често повтарящи се констатации в становищата на нашите събеседници.

Не се изпълнява задоволително една от най-съществените съставки на окръжната програма за естетическо възпитание — задачата да се издига естетическото равнище на труда, подобряване на условията за труд.

Проблемите на естетическото възпитание епизодично присъствуват в дневния ред на заседанията на партийните бюра и на събранията на първичните партийни организации в промишлените предприятия в града.

Квалификацията на част от кадрите, заети в сферата на културата, не е на необходимото равнище, малко се прави за подготовката и преподготовката на ръководителите на художествени състави, на читалищните дейци, на библиотекарите. В танцовата самодейност от 156 художествени ръководители само 3 са с висше образование.

За известна част от трудещите се много от богатствата на художествената култура все още остават чужди. Наблюдават се съществени различия в културното развитие на отделни социални слоеве и възрастови групи. Не във всяко предприятие съществува пълноценна база за разгръщане на културна дейност. Един пример: 70 на сто от заводските библиотеки не разполагат с необходимата база за подреждане на наличния книжен фонд, някои от тях се помещават в коридори.

В работата на профсъюзните домове на културата се допуска еднообразие, както и стремеж към представителни изяви. Често срещано явление в тяхната практика е след прегледи да спада ритъмът на дейност; мероприятията са епизодични.

Digitized by Google

Все още — формализъм в съставянето на договори за съвместна работа между творци и трудови колективи.

Потърсихме антипод на последната констатация.

По време на нашите разговори преобладаващо мнение бе, че творците от театъра осъществяват трайни връзки с трудовите колективи. За да разберем защо това е така, заинтересувахме се от работата на партийната организация и на колектива, в който се трудят актьорите и режисьорите.

В някои професионални театри съществува значителен кадрови потенциал, но не е направено или не се прави всичко възможно за пълноценната реализация на творците. В драматичния театър „Константин Величков" това не е така. Нещо повече. Тук се подават заявления за постъпване дори когато няма обявени ваканции, а за едно освободено място молбите често надхвърлят 30. Защо? Да си обясним този факт само с добрата традиция (театърът тук е създаден преди 120 години) ще бъде недостатъчно. Много са наградите, получавани от този творчески колектив на различни прегледи и по разни поводи, но и това не дава пълен отговор на въпроса. То е по-скоро следствие, но коя е причината? Този въпрос ни отведе при главния художествен ръководител на театъра Георги Делев.

— Това е, може би, преди всичко онази страна от партийното ръководство на нашия институт — каза той, — която се свежда до умението да се отделя главното от второстепенното в практиката ни. Да вземем такава подробност — на мен вече толкова години никога нищо не ми е нареждано по телефона. Характерно за подхода както на окръжния и на общинския комитет, така и на първичната организация в театъра, е умението да се вниква в процесите, да се виждат нещата в перспектива, да се изменят възходящо критериите. Умно да се определят целите и умно да бъдат реализирани. Какво още? Широк път на търсачеството е даден. Страним от лъжливите стойности в поведението, не се боим да имаме несъгласия със себе си и с другите, всячески утвърждаваме индивидуалността на твореца, воювайки за нея. Така казано, всичко изглежда ясно, но то е процес, изтъкан от сложности и тегоби, от усилия и труд. Какво бих добавил още? Едно подчертано доверие към младите, един непресъхващ интерес към съвременната тема, реализирана преди всичко от български автори, отчетливо присъствие на ярка режисура, както и кредо, свеждащо се до „Красотата е истина" . . .

В заключение ще се позовем на едно партийно изискване, отнасящо се до необходимостта да се осигурява съответствие между ръста на материалното благосъстояние на народа и равнището на неговата култура. В него се посочва, че на ръста на материалното равнище невинаги отговаря съответен ръст на културните потребности. Нещо повече — увеличаващото се материално благосъстояние, растящото свободно време пораждат и някои противоречиви процеси, създават в известна степен предпоставки за възникване на консумативна психология, когато вещите заслоняват и дори изместват културните интереси и ценностната ориентация на хората. Това ще рече, че е необходима целенасочена възпитателна и организаторска дейност. Необходими са и съответните материални условия за събуждане и удовлетворяване на духовните потребности.

Digitized by Google

ПО СЛЕДИТЕ НА НАШАТА КРИТИКА

СЪБРАНИЕТО ОСВОБОДИ ДИРЕКТОРА

„Писаха в пресата, чете ли във вестника, ще направя достояние чрез печата . . ." Не са един и два изразите, с които хората подчертават не само доверието към средствата за масова информация, но и вярата си, че гласността може да спусне бариера пред отрицателните явления, да дава обратимост на негативните процеси. Тази увереност извира от реалността на социалистическата демокрация, от силната гражданска позиция и действеност на общественото мнение.

Увереността — това е първата позиция, която отстояват в изложенията си по-голямата част от читателите на „Партиен живот", прочели в кн. 1 от тази година статията „Презумпция". Изразиха становището си не само членове на колектива на окръжното предприятие „Булгарплод" — Русе, но и граждани извън тази система. Възмущаваха се, допълваха информацията, изразяваха тревога от сегашното недобро състояние на предприятието и завършваха: „Знаем, че партията ще вземе мерки . . . колективът има сили да поправи положението" и т. н.

В писмо до редакцията, подписано от първия секретар на окръжния комитет на БКП в Русе Иван Винков, бе съобщено:

„Във връзка с изнесените факти в статията „Презумпция" на сп. „Партиен живот" относно стила и методите на директора на окръжното предприятие „Булгарплод" — Русе Иван Василев и отзвука от нея Ви уведомяваме, че по този въпрос окръжният и общинският комитет на БКП са се занимавали и преди това. През 1985 г. за пропуски в стила и методите на работа бюрото на окръжния комитет на БКП наказа др. Иван Василев с партийно наказание „Порицание".

След извършената проверка от Комитета за държавен и народен контрол през 1986 г. и установените нарушения на финансовата дисциплина — раздаване на целеви награди и други, др. Иван Василев бе изваден от състава на окръжната контролно-ревизионна комисия, а бюрото на окръжния комитет на БКП му наложи ново наказание „Порицание".

Въпреки взетите мерки психологическият климат в предприятието не се подобри. Работна група на окръжния комитет на БКП и окръжния комитет за държавен и народен контрол извършиха нова проверка. Проведоха се разговори с работници, ръководители и специалисти от трудовия колектив.

Вследствие на непрекъснатите анонимни сигнали и проверки се чувствува смут и разединение в ръководството, нарушен синхрон в работата му, несъгласуваност при определяне главната насока за развитие на предприятието. Определена вина за това състояние имат както Иван Василев, като директор на предприятието, така и някои членове на ръководството.

Digitized by Google

На основата на гореизложеното бюрото на окръжния комитет на БКП предлага на събранието на пълномощниците да бъде освободен др. Иван Василев от длъжността директор на окръжно предприятие „Булгарплод" — Русе поради това, че след наложените наказания и взетите мерки от бюрото на окръжния комитет на БКП не успя да осигури единодействие в ръководството на предприятието и да се подобри психоклиматът в колектива."

Ръководството на стопанското обединение „Булгарплод" в началото на годината е взело редица мерки за изпълнение на предписанията на Комитета за държавен контрол от 17 октомври 1986 г. То подкрепи решението на окръжния комитет на БКП в Русе и в края на април, като закъсня доста време, съобщи в редакцията с писмо, подписано от председателя Константин Клямов:

„Изнесените факти в статията напълно отговарят на действително извършеното от страна на ръководството на окръжното предприятие „Булгарплод" в Русе, както и от посочените поименно длъжностни лица . . . На предстоящото заседание на стопанския съвет на предприятието ще се приемат мероприятия за изпълнение на производствената програма през 1987 г. и подобряване на икономическото и финансовото състояние и развитието му през деветата петилетка . . ."

Колективът подкрепи чрез своите пълномощници решението на бюрото на окръжния комитет на БКП и освободи Иван Василев от длъжността директор (някои стилисти предлагат в подобни случаи да се записва: „освободи длъжността от . . ."). Следва да поставим и процедурната точка — нали е взето отношение, нали, както се казва, „правдата победи". Но тази победа даде уроци, които сега ще са необходими в оздравителния период не само на колектива на окръжното предприятие „Булгарплод".

Един ръководител не се проваля за ден-два. За това е необходимо време, необходимо е да се създаде подходяща обстановка под благовидния предлог, че всичко се прави за общите интереси. Това ни подсказва едно от изложенията: „Още първата година, когато стана директор, другарят Василев на оперативки и съвещания открито казваше: „Щом трябва — ще даваме! Така правят всички, друг начин няма." „Така правят всички" е особено необходим аргумент, за да стане колективът съпричастен към нарушенията, за да се противопостави на всеки честен глас, който застава на страната на интересите на обществото. Друго писмо допълва как се създава колективна безотговорност, върху която по-късно ще виреят беззаконията: „Финансовите операции се усещаха от много хора, но никой не смееше да се обади, защото веднага биваше обявяван за враг, клеветник, за човек, който закопава предприятието."

Създаде ли се тази психоза по-нататък, нещата са полесни. Следва онова верноподаничество, за което ни пише един от комунистите от „Булгарплод", от което може да се почерпят блага с нагласените ходове: „Ти за мен — аз за теб". От тия ходове, както показаха проверките, има доста облагодетелствувани, главно необходими хора: един да мълчи, друг да подкрепи, трети да даде нещо.

Digitized by Google

Трябваше да изминат повече от два месеца, за да получи редакцията отговор на публикуваната статия. Проблемът не е единствено в просрочените според закона за предложенията и молбите срокове. „Ние не знаем какво става в нашето предприятие" — четем в едно от изложенията. Докато висшестоящите ръководства обсъждат, изчакват, съгласуват... това незнание отваря първата вратичка за раздути слухове и рушене на дисциплината. Ненавременната информация, непотърсената помощ на колектива сам да заличи вредните последици още един път повишиха градуса на социалнопсихическото напрежение.

Част от отзивите бяха анонимни. Те не казваха нещо повече, но техните автори, знаейки, че законът предвижда по анонимни сигнали да не се образува производство (т. е. да не им се обръща внимание), бързаха да декларират, че не съобщават имената си „по понятни причини". Не, причините все повече и повече ще бъдат непонятни, особено за случая, когато една служителка настояваше (пак анонимно) по телефона редакцията да изпрати човек на делегатското събрание. Тя, както се оказа впоследствие, пълномощничка на колектива в този форум, с най-големи права по силата на Кодекса на труда, искаше друг да отиде и да „вземе отношение". Оттук произтича и въпросът: кого избира за пълномощник първичният трудов колектив, може ли той да изрази становището му, да защити интересите (на бригадата и на завода като цяло), има ли необходимите за това опит, самочувствие и смелост.

Анонимността цари там, където няма гласност, където информираността е привилегия за отделни лица или групи. А борбата с отрицателните явления не може да бъде анонимна и тя ще се води успешно само тогава, когато партийните комитети и първичните организации полагат непрестанна грижа за установяването на нов икономически, политически и идеологически климат в самоуправляващите се организации.

Digitized by Google

ЧИТАТЕЛИТЕ СИГНАЛИЗИРАТ, ПРЕДЛАГАТ, ПИТАТ

РАЗФОРМИРОВАНЕТО НА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Другари, изпращам ви получени в окръжния комитет на партията въпроси по партийноорганизационни проблеми, които изискват компетентен отговор.

Могат ли окръжните, общинските, районните и градските партийни комитети, които според уставните норми създават и ръководят първичните партийни организации, да ги разформират по свое решение, или това може да става само по решение на Централния комитет на партията? Ако правото за разформиране на първични партийни организации принадлежи само на Централния комитет на БКП, каква може да бъде ролята на окръжните, общинските, районните и градските партийни комитети при възникването на необходимост за прилагането на такава мярка? Как на практика трябва да се проведе решение за разформиране на първична партийна организация?

Вярно ли е тълкуването, че решението за разформиране на дадена първична партийна организация поставя нейните членове вън от партийните редове и означава ли то автоматическото им изключване от партията?

ИВАН НИЧЕВ
окръжен кореспондент—Габрово

Другарю Ничев,

В измененията на Устава, направени от Тринадесетия конгрес на партията, е включена норма в член 26, която дава право на Централния комитет да разформирова партийни комитети и организации, чиято дейност противоречи на идейните и организационни принципи и на политическата линия на партията.

Това право е предоставено само на Централния комитет, за да се избягнат грешки при прилагане на такава сериозна мярка.

А имат ли някакви задължения окръжните, общинските, районните и градските комитети при поява на необходимост от прилагане на тази уставна норма? Те произтичат от мястото им в системата на партията и от отговорността им за организационното и идейното единство на партийните редици и за единодействието на партийните организации на територията, където упражняват ръководните й функции. Естествено е при поява на отклонение в дейността на дадена организация или орган от партийните принципи и политика те първи да забележат това и да вземат необходимите мерки то своевременно да бъде разбрано и преодоляно. Ако тази намеса не помогне, тогава те следва да сигнализират пред Централния комитет, който е упълномощен да направи компетентна проверка на дейността и да вземе необходимото решение.

Какви са последиците за комунистите от разформирането на организацията, в която членуват? Те не са автоматично изключени от партията.

Предоставено е правото на партийните комитети, които утвърждават приемането и изключването на партийните членове, да преценят персонално кои комунисти от разформираната организация да запазят членството си в партията. От тях се сформира нова партийна организация,

Digitized by Google

ОВОЩНИТЕ ГРАДИНИ НА БАЙ ЙОРДАН

СТОИЛ НАЙДЕНОВ

Онези, които обичат да ходят по Витоша и Люлин, по Лозенската планина, не може да не са го видели. Един път едрата му кокалеста фигура с отмерени крачки върви по пътеки, които винаги водят към гората. Друг път ще го наблюдават с какво спокойствие е застанал край някоя дива круша и старателно й привързва калеми. Ръцете му са големи, грапави, лицето му, обгоряло от вятъра и слънцето, покрито сякаш с бакър, е грубовато, но в него има нещо, което привлича, предразполага. Погледът му е така съсредоточен, че не забелязва интереса на минувачите. Всяко движение е отмерено, точно, но и обвеяно с някакво свещенодействие. „И това дърво сред време ще ражда едри, сочни круши" — сякаш казва цялото му поведение.

Кой е този чудак, както често го наричат околните, какво иска да покаже с това облагородяване на дивите овощни дръвчета, плиснали навред в планините, в подножията им? „Слава иска той в тази възраст, слава. Ще чака във вестниците да го пишат, по телевизията да го снимат. На внучетата да се хвали, биографията да си поправи" — подмятаха някои дълбокоумно. „Ще се умори, ще клекне, не виждате ли — допълваха други, — че е надхвърлил седемдесетте, но накрая иска да се прави на интересен." „Тя тая няма да е само току-така-отсичаха твърдо трети.-На този смахнат му плащат от горското. Иска да припечели нещо над пенсията. Знаеш ли го какъв му е халът. Я снахата го е изгонила или просто си е особняк. Та кой у нас работи без пари, че и той". Разсъждения, мисли, подмятания, недоумение.

А работата е съвсем проста и обяснима. Този пенсионер се казва Йордан Андреев. Роден е преди 76 години в махала Пешилкови на село Долна Секирна — Пернишки окръг. Има своя пътека в живота, която следва неотклонно, като не се поддава на никакви изкушения за отбиване от нея в една или друга посока. И може би за тая твърдост отговора трябва да търсим в нещо друго. Ханаанска да бе земята, от тридесетина декара на баща му, не може да изхрани деветте деца. А пък ако и знаем, че всъщност тези ниви са изключително бедни и са на такива места, че по време на оран единствено сигурно място за бъклето с вода е браздата. Затова за второто дете на миньора и строителния работник Андрей Гигов бъдещето минаваше през всички преизподни на сиромашията. Овчар след чужди

Digitized by Google

стада, пастир на селските говеда — това е първата част от неговата биография. Корав хляб, изсушена от слънцето бучка сирене — това беше първото, второто и всичко ядене сутрин, на обяд. А вечер „угощението" най-често беше скроб (варено царевично брашно, без каквато и да е мазнина). Само който е прекарал пастирските години, знае какво означават те. За дългокракия и слабоват юноша те го насочиха към размисъл, към търсене на отговор на големия въпрос, защо има бедни и богати. С него той отиде на откритие рудник „Гладно поле" в Перник и се включи сред работниците, които разтоварваха дървен материал за мината. Оттогава помни имената на богатите търговци Диловски, Кривобарски, с които започна острия разговор за ниските заплати, за експлотацията. Тук организира задруга за борба срещу ограбванията и след първото назначение получи и първото уволнение, и първите шамари в полицията. Разбра не само отговора на въпроса, защо има бедни и богати, но и как ще се реши той в полза на бедните...

Пенсионирането Йордан Андреев не посрещна трагично, макар че нямаше още петдесет години. Размисля дълго какъв път да хване, за да е полезен на хората. Това беше негово главно мерило навсякъде, където работеше. И трудовите хора го уважаваха дълбоко, искрено. Времето в армията беше също време на труд, както и целият му живот. На два пъти колективите, които командуваше, заемаха челни места. А сега подполковникът от запаса трябваше да решава — накъде. Знаеше, че на която и врата да похлопа, ще му се отвори. Да търси ли нова работа? Всъщност това беше главният въпрос, който терзаеше Андреев. Пенсията не е малка, а и трите деца вече хванаха своя път. Но в същото време има толкова много сили, може още да бъде нужен. И един ден предложи своите услуги в кварталната организация на Отечествения фронт — Лозенец в столицата, където живееше. Така, без никакво заплащане, на обществени начала.

Мнозина от активистите на организацията останаха приятно изненадани. При тях идва един млад пенсионер, бивш партизанин от Радомирския отряд, който по мнение на някои от тях имаше къде да се уреди. Даже едни се опитаха да го провокират, че кварталът за него е нищо работа. Йордан Андреев се усмихна и скромно отговори: „А тук всички, дето работят, нищо хора ли са? Аз обичам да работя именно с хора. А за уреждането — това не е моята специалност". Повече и не го закачиха на тази тема. После дори съжаляваха, че са правили това, когато разбраха колко е искрен с тях. За него нямаше непрестижни задачи...

Вечер късно той се прибираше уморен — или заседанието е било напрегнато, или е имало да се решава неприятен въпрос. Хората искат да им се обяснят нещата просто, по човешки, а не да им се казват заучени, клиширани приказки, за да ти вярват, за да приемат партийната дума. И доволен от свършеното през деня, той често се връщаше към спомените от миналото, те го грабваха на своите крила и го връщаха в едно време и страшно, и нужно, възмъжаващо...

Първата среща с полицейския агент Кисьов не стресна младия работник. На нея той се държа твърдо. Но тя му показа, че следващите, ако има такива, работите ще са да-

Digitized by Google

леч по-сложни. Отбеляза и друго, че фашистките крепители са зли и в същото време жалки. „Ако не беше Русия, ти сега да си овчар на някой турски бей“ — му каза Йордан. „Това сега е друга Русия, комунистическа“ — отговори му агентът и му удари две плесници. Всичко това младият работник разказа после на Фердинанд Тодоров, миньорски трибун. „Честита закалка, добре си му отговорил на тоя пес“ — одобри поведението бай Фердо. Той го насочи на работа в рудник „Попов дол“. А тук имаше остра нужда от организация, от словото на партията. През 1939 г. Йордан Андреев бе приет за член на Българската работническа партия — комунисти. „Той е син на работническата класа, предан ѝ е, има вече и организационен опит. Заслужава партийното доверие“ — рече тогава Стоян Караджов.

Времето течеше бързо. На Запад облаците се сгъстяваха. Хитлер прегазваше една след друга европейските страни и отправяше поглед към Съветския съюз. А когато войната започна, пернишките комунисти, работниците застанаха на бойна нога. За младия комунист Йордан Андреев дните и нощите се сляха в едно. В рудника под негово ръководство се формираха седем партийни групи. Главната цел пред тях беше да се саботира въглищното производство. Използваха се всевъзможни начини, за да замлъкнат забоите с часове. Един път Йордан като хаспелджия ще направи така, че да дерайлират вагоните, друг път ще разказва пикантни анекдоти, трети път ще се повреди инсталацията — и какво ли още не. Всички в рудника познаваха този едър долносекарничанин — внимателен с всеки от тях, той не щадеше сили да помогне я в работата, я при друга нужда. Подкупващата му усмивка печелеше доверие. Но и полицейските агенти вършеха своето. Душеха навсякъде, търсеха, ровеха се. Знаеха те добре Йордан и не го изпускаха от очи. А когато не съумяваха да го засекат в конспиративната дейност, издействуваха му уволнение. Колко пъти това става. Свикна с този „подарък“ както с нещо естествено.

След убийството на партийните дейци Иван Гарванов и Евлоги Агаин примката на полицията около Йордан Андреев започна все повече да се затяга. Минаването му в нелегалност ограничи провала, но трябваше вече да се търси друг изход. Чрез Стоил Христов от Габровдол се свърза със Славчо Радомирски и Виолета Якова. Започна нов живот, изпълнен с трудности и премеждия. Най-напред беше в групата, която поддържаше жив канала Габровдол—Горна Мелна, по който към партизаните заминаха над 500 души. После се занизаха партизанските дни и нощи в Радомирския отряд, където беше член на щаба. Вече с името Серги продължи участието в акции, сражения...

Обществената работа винаги е била интересна за Йордан Андреев. Но ако по-рано имаше и служебни ангажименти и тя беше като допълнително задължение, то сега, когато течаха пенсионерските години, за нея имаше много и много време. Общуването с хората, насочването на техните усилия в решаването на редица квартални въпроси осмисляше неговия живот. Той правеше всичко, за да помогне в най-различните случаи, гневеше се, когато не му стигаха възможностите да измени положението. И все пак дейността в кварталната организация запълваше късните следобеди, вечерите, а сутрините? Те бяха проблем — как да се оползотворят, с какво да се из-

Digitized by Google

пълнят. Ходенето за гъби, брането на диви круши наесен, „голият" туризъм някак не го задоволяваха. Чувствуваше, че има сили да прави повече за обществото, но още не откриваше попрището, заниманието, което ще го погълне, ще го прави доволен.

В навечерието на Десетия конгрес на партията той подхвърли една идея на свои двама приятели, активни борци против фашизма и капитализма — Димо Костов и Борис Пенев. „Всички колективи — каза Йордан Андреев — поднасят различни трудови дела. Мисля, че ние можем да направим нещо. Предлагам например всеки от нас да облагороди по 100 дръвчета, които са пръснати между Железница и Кокаляне. За ползата няма да ви разказвам, тя е голяма." Имаше много човешко в тази идея и тримата се заеха да я осъществят. Един ден всички тръгнаха и започнаха работа — кой каквото е чул и знае в новата „професия". Опит нямаше никой, а само с разпитване на този и онзи по овощарството се оказа доста трудно. Що зор видяха, докато приготвят мехлема от борова смола. Но така или иначе предвидените дръвчета бяха облагородени. Собствената задача беше изпълнена, но не се получи това, което искаха. Половината от калемите изсъхнаха. Тогава се чуха и известни приказки: „Защо не се откажем, това си иска майсторство, а ние в тия ли години ще го добием." Но Йордан Андреев не даде ухо на тях. Той не бе свикнал захване ли се с нещо, да го зареже насред път и се зарови по селскостопански списания, търси хора, които разбират овощарство, учи се така, сякаш новата професия ще му осигурява живота. На следващата година облагороди 500 дръвчета и прихващането беше над 90 на сто.

Годините се нижеха неусетно. Планината стана втори дом на бай Йордан. Тя го привлича по всяко време: напролет, когато цялата потъне в злак; лятото с прохладата и свежия въздух; есента, облята с най-причудливи багри; зимата, със снежната белота и величествената тишина. И през четирите годишни сезона той облагородява дръвчета, „от август до август", както казва. Даже твърди, че най-добро е прихващането от ноември до май включително. А има и време, когато подсвирва хладен вятър, а температурите са далеч под нулата. В тези часове той не се смущава ни от студа, ни от дъжда. Напълнил торбата с калеми, спира ту пред едно, ту пред друго дърво. Естествено той избира кое от тях се намира на по-просторно място и не е удавено от гъсти храсталаци, за да могат, когато то даде новия плод, хората по-лесно да го доближат. „Моята практика — казва бай Йордан — показа, че крушата, мушмулата, сливата, черешата могат да се облагородяват и при минус 20 градуса". Когато облагороди някоя невзрачна, дива и келява дори круша, която после дава едри масловки, бай Йордан се пита: „Че то комай и при хората е така. Колкото и опак да е човек, щом му кажеш истината за започнатото дело, намериш път към сърцето, той ти вярва. В душата му нещо се стопява, това дивото и първичното."

Веднага след Девети септември той отиде в Перник и Фердинанд Тодоров му заяви: „Ставаш комендант, миньор си, човек на класата." „Нямам нужното образование, опит в тази работа" — мъчеше да обясни младият работник. „Значи ясно,

Digitized by Google

иди и поемай работата.“ Времето беше такова — много неща имаше да се вършат и за убеждаване не се говореше. На новата длъжност стоя три месеца и помоли настоятелно да се заеме с организационна работа. В тези дни остро изникна нуждата за въглища, а единият от основните рудници — „старият“, беше на последно място, едва креташе. Трябваше да се измени положението. И тук Андреев се почувствува в свои води. Само че сега трябваше не да саботира, а да организира производството на въглища. И тук има всевъзможни срещи и с хора, които мразеха новата народна власт. Едни бяха заблудени, други бяха просто надъхани срещу новото. Отново потърси опора у комунистите, честните безпартийни. И внимателно, ден след ден работите потръгнаха. Все повече трудните разговори намаляваха, отстъпваха пред партийната истина дори зле настроените. Растяха и влаковете, натоварени с въглища, които поемаха за различни краища на страната. Тогава в Перник имаше един белег, по който целият град узнаваше изпълнен ли е дневният план за черното злато. На минната дирекция бе издигната червена звезда. Вечер тя светеше само ако мината е осъществила своя план. А тя светеше почти всяка нощ. И за това имаше своя дял и „старият рудник“, излязъл на първо място, наречен скоро на името на загиналия през 1923 година миньорски деец Темелко Ненков. В този дял бяха вписани усилията и на члена на околийския комитет на профсъюзите Йордан Андреев. После той бе изпращан не в една мина да укрепва работата, да се увеличава чувствително въглищното производство. И навсякъде неговата сила бе умението да работи с хората, непринудено, естествено да ги печели за делото на народната власт . . .

Да се облагороди едно дръвче са нужни за бай Йордан не повече от 10—15 минути. Другото са грижите за всяко от тях през цялата година. А те никак не са малко — да се почистват и оформят коронките, да се махнат странични клонаци, които пречат на дръвчето. Най-напред трябва да се знаят местата, където се намират, я 20, я 50, 100, а и повече дръвчета. И тук му помага не само обичта към планината, а и умението да се ориентира в нея. Тази способност много помагаше и при придвижванията на партизанския отряд. Знае сега всяка пътека къде ще го изведе, с коя друга се пресича, къде са неговите овощни градини. Особено настойчиви са грижите в първите години след облагородяването. Трябва просто всяко дръвче да се предпазва от различните действия на природата, а и на някои злосторници, които изкъртват поставените калеми, чупят клони. Но когато се спре край облагородените овошки, често си мисли за приликата им с хората. Нужна е и с тях всекидневна работа, внимателна, грижовна, за да носи техният труд на обществото не киселици и спечени круши дивачки, а да дава сочни, вкусни плодове. Колко закелявели, невзрачни дръвчета сега раждат жълти круши, алени едри череши, ябълки.

Тази година бай Йордан предвижда да облагороди 500 дръвчета. До края на април бяха вече готови 490. Засили своето внимание на околностите, където живее — жилищния комплекс „Младост-4“. Около детската асамблея даде друг живот на десетки дръвчета. Близо до околоврътстното щосе имаше диви череши, посадени за укрепване на терена, те също ве-

Digitized by Google

че са облагородени. И за извършеното бай Йордан си води сметка — къде, колко са дръвчетата, които дават културни плодове. Интересно е това негово тефтерче. В него за 1974 г. например е записано: облагородени круши — 415 дръвчета ябълки — 195, сливи — 216, череши — 19, мушмули — 203. За 1981 година общата цифра е 2435 дръвчета. Води си той тези сметки за себе си — сам си определя плана, сам си го изпълнява и отчита.

Вече 16 години животът на бай Йордан тече в овощарското русло. Някой би казал — не му ли омръзна на този човек да скита из планините като вълк единак и какво пък чак толкова има в едно облагородяване на дръвчета? На тези думи той би се усмихнал, но и ще добави, че съвсем не е сам. На повече от сто души той предаде своя опит, запали ги в това благородно дело. По примера му сега върви друга пенсионерска група от трима души, която се води от Петър Недялков. Вече десета година и тя шари по планинските пътеки и забожда калемите от дърво на дърво. А какво има в облагородяването — то е една много човешка грижа да накараш онова, което е поникнало от само себе си, диво, да ражда други, сладки плодове.

Удоволствие, неизмеримо по своята човечност, е да видиш по късно лято и наесен как туристи, млади и стари, деца, се спират под узрялата круша. А разговорът тук е познат за бай Йордан: „Че кога тия дръвчета взеха да раждат истински. Сигурно горските са се заели с това дело?“— подпитват младежите. Но друг ще добави: „Не е от тях, тук из тия пътища шарят пенсионери, които присаждат дръвчетата. Знам един такъв едър, мургав мъж. Той често се върти тъдява.“ Драго му е на някогашния миньор да слуша такива думи. Значи неговият труд се цени, той носи полза на хората. А не е ли това и най-голямото признание?

Над 15 000 дръвчета е облагородил бай Йордан. Ако те са на едно място, ще заемат стотици декари площ. А сега овощните му градини се простират във Витоша и Плана планина, в Люлин и в Лозенската планина. Но те не са оградени с желязна тел и от плодовете им всеки минувач може да си хапне. А между Бистрица и Железница има една ябълка, която той преди години облагороди. Тя ражда хубав плод. И интересно, нея никой не бере, оставят я хората само на него, на бай Йордан. Досега не му е ясно чие дело е това, но той го счита като лично уважение към овощарския му труд.

През януари миналата година бай Йордан навърши 75 години. За активното му участие в борбата против фашизма и капитализма и в строителството на новия живот той бе награден с орден „Георги Димитров“. След получаването му се върна вкъщи, откачи го от ревера на новия си костюм и го взе с едрите си ръце. Дълго го гледа, спомените един след друг се блъскаха в главата, мило му беше. По обветрените бузи се търкулнаха две едри, бистри сълзи — чисти като неговата голяма човешка душа, съхранила се непокварена и светла от онова време, когато вървеше след чуждите овце, та досега, в тези години, издълбали върху челото му лястовичи ята от бръчки . . . А на другия ден? На другия ден отново пое познатите пътеки . . .

Digitized by Google

КОНТРОЛ И ОТГОВОРНОСТ

Хубава и полезна е традицията на Бюрото на Централната контролно-ревизионна комисия да посещава окръзите и на среща с бюрата на ОК на БКП и ОКРК, с отговорни партийни, държавни и стопански ръководители да обсъжда конкретни въпроси от контролната дейност. Такава бе и поредната среща, проведена на 8 май в Михайловград, на която се разгледа изпълнението на задачите, произтичащи от решенията на Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия. В нея участвуваха зам.-председателите и отговорни сътрудници на ЦКРК, членовете на пленума на окръжната контролно-ревизионна комисия, първите секретари на ОбПК, членовете на бюрата на общинските контролно-ревизионни комисии, председателите на общинските, заводските, учрежденските и общоселските ревизионни комисии, ръководители на държавните органи и обществените организации, председателите на контролно-ревизионните и ревизионните комисии на БЗНС, БПС, ОФ и ДКМС, представители на МВР, съд, прокуратура, окръжния комитет за държавен и народен контрол.

В доклада, изнесен от председателя на окръжната контролно-ревизионна комисия Григор Трифонов, се прави критичен анализ на стореното през годината след партийния конгрес, на преустройството в дейността на контрола, на повишените изисквания към комунистите и контролните органи. Обстойно се разглежда новият тип контрол, който се изявява главно в две насоки:

Първо: Контролът да бъде нов по съдържание. Да се съсредоточи върху стратегическите задачи, определени от конгреса. Да се осъществява не общо, а диференцирано, съобразно с правата, задълженията и отговорностите на всеки ешелон, в съответствие с конкретните задачи на всеки колектив. Да се засилва контролът в низовите партийни и стопански звена, където се решават на дело партийните решения.

Второ: Контролът да бъде качествено нов по стил, методи, форми и роля за изпълнение на задачите. Да не регистрира това, което вече е станало, а да разкрива своевременно отклоненията, да проследява тенденциите и тяхното развитие, да предотвратява задълбочаването им и достигането до провал.

Особено внимание се отделя на гласността на нарушенията и техните носители. Задачата е — да се въвличат все повече и повече в борбата срещу тях първичните партийни организации, трудовите колективи.

След анализ на социално-икономическите резултати за 1986 г. и първото тримесечие на 1987 г. се прави изводът, че все още не е създаден необходимият икономически, политически, идеологически и социален климат за осъществяване стратегията на партията, утвърдена от XIII конгрес и отговаряща на изискванията за качествено нов растеж в икономиката.

Бавно се преустройват стилът и методите на работа на значителна част от ръководните кадри. Не е проявена необходимата взискателност към ръководствата на предприятията, неизпълняващи плановите си задачи. Недостатъчно ефективни са контролът и помощта на място.

Не е настъпил желаният прелом в борбата с отрицателните явления. Слабостите и недостатъците се свеждат преди всичко до недостатъчната

Digitized by Google

дейност на партийните, държавните и стопанските органи и организации за отстраняване на причините, които създават условия за отрицателните явления. Проявяват се търпимост и либерализъм към някои нарушители.

Голям е все още броят на стопанските и криминалните престъпления и щетите от тях.

В комбинат „Дружба" — Михайловград, години наред е отчитано нереално изпълнение на плана. По вина на ръководните кадри е отчетена непроизведена продукция за 2 523 135 лв. По тези груби нарушения на дисциплината не е реагирал както заводският партиен комитет, така и ППО. Известно е, че са снети от заеманите длъжности секретарят на заводския комитет Христо Аврамов, директорът на завода Севастаки Илиев, зам.-директорът Димитър Недялков и други. На същите са наложени партийни наказания. Материалите от ревизията са предадени на прокуратурата за търсене на съдебна отговорност.

Органите за финансов контрол при извършените ревизии са установили виновно причинени щети през 1986 година за 10 727 223 лв., докато през 1985 г. са били 7 807 158 лева.

В периода след XIII конгрес са констатирани виновно причинени щети в комбинат „Млечна промишленост" за 2 248 207 лв. от преразход на суровини, материали, горива, преокачествяване и брак на продукция и незаконно изплатени трудови възнаграждения. В комбината за електрокари „Дунав" — Лом щетите са 915 986 лв., в завод „Ком" — Берковица 252 659 лева.

Увеличени са незаконно изплатените трудови възнаграждения и премии от 1 928 151 лв. за 1985 г. на 2 644 218 за 1986 година.

Повишената взискателност, непримиримост, превантивност на контролните органи все още не са станали характерна черта на стила и методите на тяхната работа в борбата срещу отрицателните явления и деформации.

Работата на значителна част от ППО с жалбите, писмата и предложенията на гражданите е слаба. Често въпросите не се проучват задълбочено, не се регистрират и отчитат. Рядко те се поставят за обсъждане на заседания на партийните бюра и събрания на първичните партийни организации. Не е установена практиката да се търси отговорност от виновните длъжностни лица за несвоевременно решаване на основателните искания. Малко се прави за отстраняване на причините за основателните жалби както от ППО, така и от някои партийни комитети.

Обстойно изказване направи председателят на Централната контролно-ревизионна комисия на БКП Начо Папазов. Той подчерта необходимостта от по-нататъшното преустройство на контролната дейност, като се отчитат обективните закономерности на съвременния етап: научно-техническата революция като суперключ за развитието на социализма, държавата като собственик и трудовият колектив като стопанин, законът за стойността и свързаните с него стоково-парични отношения, нарастващата роля на народните маси в управлението. Същността на новия тип контрол е заснлване на априлското доверие и априлската грижа за човека, на търсенето на причините, а не на следствието, на превантивната работа, в която да се включат широките народни маси.

Контролът събира като във фокус дълга, всеотдайността, принципността, последователността и отговорността на комуниста.

Особено място в своето изказване др. Папазов отдели за координацията в дейността на контролните органи, за колективността при обсъжданията, за голямата отговорност на всеки деец, получил доверието на партията да работи в контролните органи.

Собствена информация

Digitized by Google

НОВ ЕТАП В РАБОТАТА С КОМСОМОЛА И МЛАДЕЖТА

На заседание окръжният комитет на БКП във Видин обсъди проблемите и подходите за повишаване ефективността на партийното ръководство на окръжната комсомолска организация в условията на качествено новия растеж.

За да постави проблема на вниманието на окръжния комитет на партията, бюрото се е ръководило от следните съображения: необходимостта да се оцени партийното ръководство на Комсомола и младежта в окръга след такива основополагащи документи като Тезисите на ЦК на БКП за работата с младежта и Комсомола и Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на ДКМС; нарастването на ролята на младежта в осъществяването на научно-техническата революция, в социално-икономическото и културното развитие на окръга; утвърждаването на окръжната комсомолска организация като обществен фактор в самоуправляващите се организации; наличието на редица негативни прояви сред младежта от Видински окръг, които са несъвместими със социалистическия начин на живот. Ясно очерталата се необходимост за преминаване на отделни положителни резултати към цялостно перспективно реализиране на задачите е наложила критически да се преоцени работата на партийните органи и организации с Комсомола и младежта в условията на качествено новия растеж.

При подготовката на анализите, оценките и изводите окръжният комитет проучва партийните документи и изследванията по тези въпроси. Набира ценна емпирична информация от проведеното социологическо изследване в партийните комитети и организации и в комсомолските дружества. Извършени са целеви проверки на място. Ценни впечатления са придобити от участието в отчетно-изборната кампания на окръжната комсомолска организация и в тази на партийните групи, в срещите-диалози с младежите и техния актив.

Пленумът на окръжния комитет на партията съсредоточи вниманието си към четири групи от въпроси.

Преди всичко разгледа стила на работа на партийните органи и организации като решаващ фактор за повишаване ефективността на партийното ръководство на Комсомола и младежта. Положителният опит, трудностите и нерешените въпроси, споделени от изказалите се на заседанието, подкрепиха извода на бюрото за необходимостта решително да се преодолява количественият подход в работата и последователно и настойчиво да се утвърждават политическият и комплексният подход. Основателна е тревогата, че все още 68,5 на сто от партийните комитети и 50 на сто от партийните бюра продължават да изслушват по младежките проблеми предимно комсомолските ръководства и кадри. Около 60 на сто от партийните решения са адресирани към комсомолските органи, 29 на сто — до партийните, и само 11 на сто — до административни, стопански и обществени органи. Това съотношение, както се подчерта, трябва да се преодолее в партийната практика.

Направен бе изводът, че общуването с младите хора в окръга се е утвърдило като резултатна форма за проучване на техните потребности и интереси. С това отношение положителен е опитът на общинския комитет на БКП в Брегово за провеждане ден на партийния и комсомолския секретар. В редица колективи срещите-разговори между младежите и ръководствата се превръщат в полезен и съдържателен диалог, основан на доверието и равноправното партньорство. Окръжният комитет смята, че поради принципна партийна взискателност и контрол, на много места се прокрадват формализмът или незачитането на изискванията на 70-то постановление на Министерския съвет. Мудно се преустройват и редица партийни кадри: ако на 52,1 на сто от заседанията на дружествените комитети и 51,7 на сто от събранията на комсомолските дружества при-

Digitized by Google

съществуват членове на партийните органи, то само 16,2 на сто от заседанията на общинските комитети на ДКМС се посещават от представители на общинските партийни комитети.

Важно звено за повишаване ефективността на партийното ръководство е живата и непосредствена връзка на първичната партийна организация с комсомолското дружество. Окръжният комитет вижда постигнатите положителни изменения по места в разширяването на партийното ядро сред младежите и издигането на комунисти в изборните органи на Комсомола, в обучението на комсомолския актив. Той счита, че не са последователно решени такива въпроси като: утвърждаването на разбирането, че за работа с младите хора отговаря не само партийният секретар или член на партийното бюро, а всеки комунист; получаването на партийни поръчения от всички комунисти и тяхното отчитане като проява на партийна взискателност за работа с младежите.

Пленарното заседание обсъди работата на държавните и обществените органи и организации по проблемите на младите хора, мястото и ролята на партийните органи и организации. Препоръча се, изявеният стремеж партийното ръководство да създава координация и съгласуваност да се превърне в утвърден стил в дейността на всички партийни комитети.

Пленарното заседание разгледа и въпроса за партийното ръководство на преустройството в дейността на окръжната комсомолска организация. Тук бяха откроени три момента.

Първият — ролята на първичните партийни организации в организационно-политическото укрепване на комсомолските дружества, за развитие на тяхната самодейност и инициатива. Очерта се виждането, че приносът им е главно в създаване на условия и формиране способността на комсомолските дружества сами да определят, конкретизират и решават своите задачи в съответствие с партийната политика и интересите на младежите; издигане ролята на комсомолските дружества в самоуправляващите се организации; утвърждаването им като обществен фактор за разгръщане и осъществяване на младежката инициатива; последователно утвърждаване на принципа за единство на права, задължения и отговорности.

Вторият — работата на партийните органи и организации с комсомолските кадри и активисти. Беше изтъкнато, че с особено внимание в окръжната партийна организация следва да се провеждат изискванията на XIII конгрес на БКП за работа с кадрите. От особено значение е да се привличат към обществена работа всички, които имат качества и умеят да организират младите хора, техните естествени „лидери".

И третият момент — ролята на партийните органи и организации за подобряване стила и методите на работа на комсомолските комитети. Окръжният комитет обоснова потребността от близка партийна помощ за създаване на умение у комсомолските комитети да открояват главните, съществените задачи, да пренасят центъра на работата там, където са младите хора — в комсомолското дружество, да утвърждават колективността и деловитостта, творчеството и инициативата в работата, да разгръщат общественото начало.

Основен критерий за ефективността на партийното ръководство на Комсомола и младежта, издигнат от окръжния комитет, е създаването на необходимите условия за многостранна социална реализация на младежта от окръга. Резултатите от участието на младежта в качествено новия растеж на окръга е измерител на тази ефективност.

В работата на пленума взе участие Чудомир Александров — член на Политбюро и секретар на Централния комитет на БКП. Той обоснова необходимостта от преустройство в работата на партийните органи и организации с Комсомола и младежта в съвременните условия, за да се повиши ефективността на партийното ръководство.

Собствена информация

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ДЕЛОТО, С КОЕТО СМЕ СЕ ЗАЕЛИ, Е ДЕЛО РЕВОЛЮЦИОННО

ТОДОР ЖИВКОВ

Под това заглавие Партиздат публикува в отделна брошура речта (стенографски запис) на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет Тодор Живков, произнесена пред Десетия конгрес на Българските професионални съюзи на 9 април 1987 година.

В отделна брошура Партиздат пусна от печат и

СЪОБРАЖЕНИЯ ЗА ПО-НАТАТЪШНОТО РАЗВИТИЕ НА КООПЕРАТИВНОТО ДВИЖЕНИЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ С КУРСА ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ

Този партиен документ е разработен под ръководството на другаря Тодор Живков и утвърден от Политбюро на ЦК на БКП на 31 март 1987 година.

ГОДИШНИК НА НАЦИОНАЛНИЯ МУЗЕЙ „ГЕОРГИ ДИМИТРОВ“
том 7

В този том на годишника са публикувани статии и научни съобщения за приноса на Георги Димитров за изграждане на нелегалните връзки на партията през 1923– 1925 г. и за създаването на социалистическия печат у нас, за очертаване на политическата линия на комунистическите партии от колониалните и зависимите страни в годините на Втората световна война, за развитието на българо-чехословашките отношения. Будят интерес и изследванията за отразяването на Лайпцигския процес от вестник „Ехо“ и органа на Холандската комунистическа партия „Де Трибюне“. Поместени са и документи и спомени, както и библиография за произведения на Георги Димитров, документи и литература за него, публикувани в чуждия печат през периода май 1981 — юли 1984 година.

ТЕЛЕВИЗИЯ ОТ КОСМОСА
(спътниковата телевизия и идеологическата борба)

Здравко Райков

Качеството на телевизионното изображение непрекъснато се повишава благодарение на най-новите открития в областта на микроелектрониката, на приложението на цифровата техника, доказала своите големи възможности и при технологията на обработката на информацията. Голяма е възможността да се масовизира директното ретранслиране на телевизионните сигнали от спътници и тяхното непосредствено приемане от домашните телевизионни приемници. Възниква обаче големият въпрос: в условията на съществуването на двете обществено-политически формации за какво ще бъде използвана спътниковата (сателитната) телевизия? За укрепване на мира и международното разбирателство или за раздухване на антисъветизма и антикомунизма, за насаждане на климат, който улеснява империализма в стремежите му да постигне военно превъзходство над социализма, да тласне света към ядрената катастрофа?

В тази брошура от поредицата „Международна политика“ на Партиздат се разглеждат възможни тенденции в развитието на спътниковата телевизия и нейното приложение за целите на идеологическата диверсия. Авторът посочва вероятни форми и средства, които ще бъдат използвани при нейното включване в идеологическия двубой между двата свята, на някои проблеми от международноправен характер за приложението на спътниковата телевизия.

Digitized by Google

ISSN 0204—8574

МИХАИЛ ГОРБАЧОВ

ЛЕНИНСКА СТРАТЕГИЯ НА ПРЕУСТРОЙСТВОТО

Доклади, речи, интервюта

Сборникът с доклади, речи и интервюта (в превод от руски език) на генералния секретар на Централния комитет на Комунистическата партия на Съветския съюз Михаил Горбачов обхваща периода от 25 февруари 1986 до 13 февруари 1987 година. Книгата започва с Политическия доклад на Централния комитет на КПСС пред XXVII конгрес на партията и с речта на другаря Горбачов при закриването на конгреса. В тази своя реч първият съветски ръководител подчертава, че конгресът е преминал в атмосфера на партийна принципност и единство, на взискателност и болшевишка правда, на открито показване на недостатъците и пропуските, на задълбочен анализ на вътрешните и външните условия за развитие на съветското общество. Във включените в сборника изказвания, речи, изявления, интервюта, доклади се очертава динамичната дейност на КПСС и съветската държава, насочена към преустройство в мисленето и психиката, в организацията, в стила и методите на работа на всеки участник в народното стопанство, на работниците в сферата на управлението.

Сборникът съдържа доклада и заключителното слово на другаря Горбачов пред пленума на ЦК на КПСС от 27 и 28 януари т. г. за преустройството и кадровата политика на КПСС.

Материалите в сборника ясно показват многобройните мирни инициативи на Съветския съюз, неуморните усилия на съветската страна за разоръжаване, за спасяването на света от ядрената катастрофа. Те говорят красноречиво за решителността на съветската държава да работи за утвърждаването на ново политическо мислене — задача днес с най-голямо звучене. Борбата на Съветския съюз за укрепването на всеобщия мир и разоръжаването е ярко изразена и в пресконференцията с журналистите, отразяваща съветско-американската среща в Рейкявик, и в посланието на съветския ръководител до генералния секретар на ООН Хавиер Перес де Куеляр, и в редица други документи. Всичко казано от първия съветски ръководител в СССР или в чужбина говори за ленинската стратегия на преустройството, на ускоряването, потвърждава неизменния курс на КПСС и съветската държава на практически действия за избавяне на човечеството от ядрената война, за всеобхватна сигурност.

20700 Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

PARTIEN ZIVOT

ПРОЛЕТАРИИ
ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ,
СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Партиен живот

UC-B

ПИСАНИЕ НА ЦК НА БКП

ОРДЕН НА ОРДЕН
ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

СОФИЯ
ЮНИ
1987

LIBRARY
AUG 28 1987
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 9 ЮНИ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV
ISSN 0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

В ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

* — Всенародно чествуване на 70-годишнината на Великия октомври — Решение на Политбюро на ЦК на БКП . . 3
* — Да превърнем общината в самоуправляваща се общност на населението — Слово на др. Тодор Живков пред Десетия конгрес на Отечествения фронт 9

Уводна — Акт с революционен социален заряд 20

* — Стопанисването — доверие и отговорност 26
Георги Бекяров — Всеки с точно определени задължения . . 26
Иван Янпоровски — Сложен политически изпит 29
Д-р Нина Спартак Кабакчиева — Широко поле за работа . . 32
Тодорка Стоянова — Какво ме тревожи и радва 34
Любен Христов — Документ, адресиран до всекиго от нас . . 37
Благой Серафимов — Трябва желание и сърце 39

Димитър Димитров — Конкретност и резултатност във всяко действие 42

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Йордан Хаджиев — Многословие без сурдинка 52
Димитър Балуков — Политически подход в партийния контрол 59

Опит и проблеми
Стоян Недялков — Самоуправляваща се общност 65

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 9 ЮНИ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV
ISSN 0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

В ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

* — Всенародно чествуване на 70-годишнината на Великия октомври — Решение на Политбюро на ЦК на БКП . . 3
* — Да превърнем общината в самоуправляваща се общност на населението — Слово на др. Тодор Живков пред Десетия конгрес на Отечествения фронт 9

Уводна — Акт с революционен социален заряд 20

* — Стопанисването — доверие и отговорност 26
Георги Бекяров — Всеки с точно определени задължения . . 26
Иван Янпоровски — Сложен политически изпит 29
Д-р Нина Спартак Кабакчиева — Широко поле за работа . . 32
Тодорка Стоянова — Какво ме тревожи и радва 34
Любен Христов — Документ, адресиран до всекиго от нас . . 37
Благой Серафимов — Трябва желание и сърце 39

Димитър Димитров — Конкретност и резултатност във всяко действие 42

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Йордан Хаджиев — Многословие без сурдинка 52
Димитър Балуков — Политически подход в партийния контрол 59

Опит и проблеми
Стоян Недялков — Самоуправляваща се общност 65

Digitized by Google

Галѐ Христов — Ефективност и качество на посещенията в първичните партийни организации 75

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

* — Самоуправлението — права и отговорности 83
Христо Манджуков — Инициативата от долу 85
Иван Куков — Бригадният съвет реши„. 89
Цветан Божанов — Словото черпи сила от примера 92

Димитър Петков — Стопани има, отговорност няма 94

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

Мила Илиева — Неудовлетвореността — условие за успех . . 99

НОВИ КНИГИ, ОТЗИВИ, РЕЦЕНЗИИ

Свобода Тошева — Принос в изследванията за Латинска Америка 104
Ангел Стамболиев — Титан на словото и делото 107

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНА ИНФОРМАЦИЯ

Кадрови промени в партийните органи 110

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Йото Кръстев *(главен редактор)*, Георги Бърдаров, Георги Ванев, Асен Веселинов, Коста Димов, Кирил Иванов, Николай Иванов *(зам. главен редактор)*, Мила Илиева, Стоян Кръстев *(първи зам. главен редактор)*, Стоил Найденов *(зам. главен редактор)*, Иван Рачев, Петко Стамов, Йордан Хаджиев, Гено Цонков

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП, ул. „Московска“ 7, тел. номератор 87-14-11,12

Дежурен редактор: Олег Бенов Зам. отговорен секретар: Йорданка Кирилова Коректори: Недялка Труфева, Зоя Стефанова

Дадена за набор на 3 VI. 1987 г. Подписана за печат на 18. VI. 1987 г. Тираж 56 500. Формат 60/100/16. Обем 7 коли.

ДП „Димитър Благоев“ — София, ул. „Ракитин“ № 2, тел. 46-31

Digitized by Google

В ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

ВСЕНАРОДНО ЧЕСТВУВАНЕ НА 70-ГОДИШНИНАТА НА ВЕЛИКИЯ ОКТОМВРИ

РЕШЕНИЕ НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП

Политбюро на ЦК на БКП прие решение за всенародно чествуване на 70-годишнината от победата на Великата октомврийска социалистическа революция. В него се посочва, че тази победа е най-забележителното събитие на двадесетия век, възвестило зората на нова човешка цивилизация.

Великата октомврийска социалистическа революция е връх и закономерен резултат от десетилетните борби на руския и световния пролетариат. Нейното епохално съзидателно дело определя генералната насока на новата ера в живота на човечеството — ерата на прехода от капитализма към социализма, и превръща нашия век, по думите на другаря Тодор Живков, във „век на Октомврийската революция".

Изтъква се, че Великият октомври потвърди непреходното научно откритие на Маркс и Енгелс за освободителната мисия на работническата класа. Под ръководството на Болшевишката партия пролетариатът на многонационална Русия сложи край на всевластието на капитала и създаде първата в света държава на работниците и селяните.

В подготовката и провеждането на Октомврийската революция се откроява величието на Владимир Илич Ленин като гениален продължител на революционното учение и дело на Маркс и Енгелс.

Ленинизмът е тържество и творческо обогатяване на марксизма в епохата на империализма и на победоносните пролетарски революции. Дълбоко интернационален по своята същност и въздействие, той възвиси още повече преобразяващия дух на революционната теория, утвърди я като вечно живо, непрестанно развиващо се учение, въплътило творчеството на комунистическите партии и на трудовите маси. Благодарение на Октомври и на неизмеримите постижения на Съветския съюз марксистко-ленинското учение завладя умовете и сърцата на милиони хора по всички кранща на нашата планета.

В решението се подчертава, че изминалите 70 години след Великата октомврийска социалистическа революция са неопровержимо доказателство за научната дълбочина и революционно преобразяващата сила на марксизма-ленинизма. Времето потвърди, че решаващо условие за успеха на революцията и на социалистическото съзидание е наличието на ленински авангард на работническата класа, на партия, способна да ръководи трудещите се,

Digitized by Google

умееща да развива и претворява в практиката революционната теория, да възприема ясна стратегия и гъвкава тактика, да мобилизира за решителни действия целия народ.

Такава именно партия е Комунистическата партия на Съветския съюз. Под нейно ръководство бе изградено първото в историята социалистическо общество. Под нейното ръководство съветският народ изтръгна своята родина от изостаналостта, нищетата и безправието, за да я изведе до върховете на човешкия прогрес. Този народ-герой устоя на изпитанията на Гражданската война и империалистическата интервенция, постигна исторически завоевания в индустриализацията на страната, в колективизацията на селското стопанство, в осъществяването на социалистическата културна революция. Многобройните народи, нации и национални общности в Съветския съюз изградиха върху принципите на интернационализма и социалистическия патриотизъм, на дружбата, равенството и взаимопомощта единното и нерушимо семейство на съветския народ.

Политбюро на ЦК на БКП изтъкна, че могъществото на съветската държава, на социалистическия строй се изяви с огромна сила във Великата отечествена война. С невиждан героизъм и безпределна всеотдайност, с цената на многобройни жертви и неизмерими човешки страдания съветският народ и неговата доблестна армия под ръководството на КПСС дадоха решаващ принос за разгрома на хитлерофашизма и японския милитаризъм. Те защитиха делото на Октомври, спасиха народите от фашистко робство, достойно изпълниха своя хуманен, патриотичен и интернационален дълг.

Човечеството с благоговение се прекланя пред чутовния подвиг на съветските хора, възхищава се от жертвоготовността и себеотрицанието, с които те заличиха дълбоките рани от войната и завоюваха исторически успехи в икономиката и културата, в мирното овладяване на ядрената енергия и космическите простори, в непрестанното издигане на жизненото равнище на народните маси и многостранното израстване на съветския човек.

Вярна на марксизма-ленинизма, КПСС творчески развива и обогатява неговата теоретична съкровищница, усъвършенствува своята стратегия и тактика, с умение разгръща практическата работа по изграждането на социалистическото общество. Ярко потвърждение за това са знаменателните решения на Априлския пленум на Централния комитет на КПСС от 1985 г., на XXVII конгрес на КПСС и на Януарския пленум от тази година.

С ленинска последователност и далновидност КПСС разработи курса за коренно преустройство във всички сфери на живота, за постигане на ново качествено състояние на социалистическото общество. Под нейното изпитано ръководство съветските хора с вдъхновение работят за научно-техническо обновление на производството, за постигане на най-висока степен на производителността на труда, за още по-голям социален и духовен подем. Особено внимание се отделя на усъвършенстването на обществените отношения върху основата на задълбочаването на социалистическата демокрация и на разгръщането на социалистическото самоуправление на народа.

Digitized by Google

Курсът на дълбоко преустройство, на революционно обновление, начертан от Комунистическата партия на Съветския съюз, даде могъщ подтик за творчество на милионите съветски хора. Великата родина на Ленин ускорява ритъма на своето всестранно развитие. Качествено се обогати и освежи нравствената атмосфера в обществото, все по-разнообразен и съдържателен става духовният живот. Гласността и правдивостта, взискателността и критичността стават неотменими фактори за по-нататъшното задълбочаване на социалистическия демократизъм.

В пълно съзвучие с коренните интереси на целия съветски народ този курс ще издигне съветското общество на нови висоти.

По-нататък в решението на Политбюро се казва, че победата на Октомври възпламени огъня на революцията в двете полушария на Земята, превърна се в несекващ извор на вдъхновение и пример за цялостното свободолюбиво и демократично човечество. Социализмът намери почва не само в Европа, но и в Азия, Америка, Африка, превърна се в световна система. Застанала в авангарда на социалния прогрес, социалистическата общност се утвърди като изразител на най-съкровените стремления на прогресивното човечество, на мирните, демократични начала в отношенията между народите. Могъщ и непоклатим защитник на техните изконни права за свободно и независимо развитие, днес светът на социализма е несъкрушима сила, която преграждa пътя на войната и утвърждава нов тип на мислене и нови подходи при решаването на глобалните проблеми на нашето съвремие.

Под неотразимото въздействие на Великата октомврийска социалистическа революция и на историческия принос на КПСС международното комунистическо и работническо движение се разрасна и укрепна, превърна се в главна движеща сила на световния революционен процес и незаменим политически фактор на съвременността.

С благотворното влияние на Великия октомври и интернационалната солидарност на братските социалистически държави и прогресивните сили от цял свят е свързано рухването на колониалната система. В лицето на СССР, на държавите от социалистическата общност националноосвободителните движения и народите от новоосвободените и развиващи се страни имат надежден съюзник и непоклатима опора в борбата против империализма, колониализма и неоколониализма, против расизма и апартейда, за мир и социален прогрес в света.

От ленинския декрет за мир до днес утвърждаването на мирното съвместно съществуване между държавите с различен обществен строй е основополагащ принцип на външната политика на социалистическите страни. Новите конструктивни инициативи и предложения на КПСС и на съветската държава са насочени към ликвидиране на заплахата от ядрена гибел и освобождаване на човечеството от смъртоносния товар на свръхвъоръжаването. Обогатена и извисена от XXVII конгрес на КПСС, тази мирна стратегия прерасна в цялостна съвременна философия на мира. Тя отразява реалностите на ядрено-космическата ера,

Digitized by Google

когато спасяването на човечеството от гибел е най-важната и неотменима международна задача.

Внушителен израз на принципно новия подход към международните отношения, на новото политическо мислене, съчетало творческото дръзновение и хуманизма с отказа от традиционните външнополитически догми и стереотипи, са предложенията на СССР човечеството да навлезе в третото хилядолетие без ядрени, химически и други оръжия за масово унищожение. Конструктивната мирна политика на Съветския съюз вдъхновява народите в историческата битка за мир, окриля техните надежди за свят без оръжия, насилия и войни.

Нашата партия, се подчертава в решението, работническата класа и прогресивните хора в България посрещнаха с възторг и съкровена надежда победните залпове на „Аврора". Техните чувства най-проникновено изрази тогава основоположникът на Българската комунистическа партия Димитър Благоев — живата връзка между руското и българското революционно работническо движение: „Сбъднаха се нашите предсказания, че войната ще завърши със социалната революция!

Да, избухна великата социална революция в Русия. Войната свърши с началото на великата болшевишка революция, която тържествено върви към комунизма!"

Вдъхновени от Великия октомври, българските марксисти творчески приложиха в нашите условия всепобеждаващите идеи на ленинизма. С Октомврийската революция и историческия пример на ленинската партия и съветската държава са свързани ленинизацията на Българската комунистическа партия, която се извърши под ръководството на Георги Димитров, десетилетните героични борби на нашия народ против капитализма и фашизма, тържеството на Деветосептеврийската социалистическа революция и забележителните ни завоевания в изграждането на социализма.

Революционният дух на Октомври е вплътен дълбоко в ленинската априлска генерална линия на Българската комунистическа партия. Тя е творческо приложение на основните закономерности на социалистическото строителство при конкретните исторически условия на нашата страна, въплъщава в себе си единството на теорията и практиката. Тя е марксизъм-ленинизъм в действие, линия, която непрекъснато се усъвършенствува.

Тринадесетият партиен конгрес, като издигна априлската генерална линия на по-високо, качествено ново равнище, разработи широкообхватна и научнообоснована дългосрочна програма за качествено нов растеж в икономиката и в другите сфери на обществения живот, за революционно по своята същност преустройство. Сега Българската комунистическа партия е въоръжена с нов стратегически курс, насочен към единно осъществяване на научно-техническата революция, изискванията на обществените закони, развитието на социалистическата демокрация и на нейната сърцевина — социалистическото самоуправление.

Българската комунистическа партия горещо приветствува революционното преустройство в съветското общество под ръководството на КПСС и изразява дълбоката си убеденост, че то ще постигне историческите цели, в името на които партията на

Digitized by Google

Ленин вдъхнови целия съветски народ. Неговият пълен успех ще бъде неоценим принос за решаването и на общите задачи, които стоят пред народите на братските социалистически страни в сегашния преломен етап.

Обновителният процес в Съветския съюз укрепва нашата решимост да осъществим преустройството, набелязано в решенията на Тринадесетия партиен конгрес, неотклонно да провеждаме априлската генерална линия на партията, която е залогът за всички наши постижения и победи.

Основна закономерност на социалистическото ни съзидание е българо-съветската дружба. В съвременния етап на всестранно сътрудничество и все по-тясно сближаване между Народна република България и Съветския съюз тя достигна нови висоти. Единодействието и сплотеността на нашите братски народи е гаранция за непрестанен социалистически възход, ярка изява на родолюбие и социалистически интернационализъм.

Българската комунистическа партия и целият български народ ще чествуват 70-годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция като свой най-голям празник, като празник на прогресивното човечество, изразявайки дълбока признателност към родината на Ленин, към славната Комунистическа партия на Съветския съюз, към братския съветски народ. Бележитият юбилей е още един повод за българските трудещи се да потвърдят отново готовността си да бъдат винаги в единен строй със своите съветски братя под знамето на Великия октомври, в името на мира и социалния прогрес в света, в името на бъдещето.

За достойното посрещане на славната годишнина в решението на Политбюро се предвижда юбилеят на Великия октомври да се чествува широко в цялата страна, като се свързва тясно с осъществяването на стратегическия курс на Българската комунистическа партия за качествено нов растеж в икономиката и в другите сфери на обществения живот, за по-нататъшния разцвет на дружбата, братското взаимодействие и всестранното сближаване с КПСС и Съветския съюз.

При подготовката и чествуването на великия празник най-широко да се разкрива многостранната дейност на КПСС и съветския народ на съвременния етап за всестранно усъвършенстване на социалистическото общество, последователната им борба за ново политическо мислене, за да се спаси човечеството от термоядрена катастрофа; упоритата им работа за усъвършенстване на социалистическия демократизъм като реално творческо развитие и обогатяване на идеите на Великата октомврийска социалистическа революция.

Политбюро препоръчва на партийните органи и организации, на ръководствата на обществените организации, идеологическите ведомства и институти, на печата, телевизията и радиото, на творческите съюзи да набележат свои прояви и да проведат целенасочена и разнообразна политическа, организаторска, идеологическа и друга дейност в чест на бележитата годишнина. В цялата страна да се организират лекции, беседи, срещи със съветски хора, тържества пред паметниците на българо-руската и българо-съветската дружба, Дни на дружбата между побратимените

Digitized by Google

окръзи и области на НРБ и СССР, Дни на челния съветски опит, конференции, изложби, викторини, конкурси, спектакли, концерти, туристически походи, физкултурни и спортни прояви и други.

Предвижда се в чест на юбилея в Народния дворец на културата „Людмила Живкова" да се организира тържествено събрание от името на Централния комитет на БКП, Държавния и Министерския съвет на НРБ, Управителния съвет на БЗНС, Националния съвет на ОФ, Централния съвет на БПС, Централния комитет на ДКМС, Общонародния комитет за БСД, Централния комитет на БПФК, градския комитет на БКП и Столичния народен съвет.

Тържествени събрания ще се организират в селища, трудови колективи, учебни заведения, военни поделения и други, а на 7 ноември в столицата, в окръжните центрове и други по-големи градове на страната — празнични манифестации на трудещите се.

На Българската академия на науките съвместно с Академията за обществени науки и социално управление, Института по история на БКП, Софийския университет „Кл. Охридски" и Общонародния комитет за БСД се възлага да проведат научна сесия на тема „Великата октомврийска социалистическа революция и социалният прогрес".

Основните инициативи на различните органи и организации, посветени на 70-годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция, ще се включат в Месеца на българо-съветската дружба от 7 октомври тази година.

В решението е изразена увереността на Политбюро на Централния комитет на Българската комунистическа партия, че комунистите и всички български трудещи се ще посрещнат историческата 70-годишнина на Великата октомврийска социалистическа революция с вдъхновени трудови дела за изпълнение на стратегическите решения на Тринадесетия партиен конгрес.

Digitized by Google

ДА ПРЕВЪРНЕМ ОБЩИНАТА В САМОУПРАВЛЯВАЩА СЕ ОБЩНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Слово на другаря Тодор Живков пред Десетия конгрес на Отечествения фронт

Драги другарки и другари делегати,

Драги гости,

Приятно ми е да изпълня поръчението на Политбюро и Секретариата на Централния комитет на Българската комунистическа партия — да ви приветствувам най-сърдечно, а чрез вас да поздравя милионите отечественофронтовци в нашата страна. (*Бурни ръкопляскания.*)

Няма никакво съмнение, Десетият конгрес на Отечествения фронт е **крупно политическо събитие** в живота на нашата страна.

Защо?

— Защото това е конгрес на **най-масовата обществено-политическа организация и всенародно движение у нас.**

— Защото това е конгрес на организация, в която задружно, рамо до рамо работят за благото на мирното настояще и бъдеще на народа комунистите, сдружените земеделци, безпартийните, всички патриоти на социалистическата ни родина — Народна република България.

Характерното за Десетия конгрес на Отечествения фронт е, че той се провежда след Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, който утвърди **нов стратегически курс — курса за качествено нов растеж,** в изпълнение на априлската генерална линия на партията.

Каква цел си поставяме с този нов стратегически курс?

Нашата цел е: В съответствие с новите исторически реалности **да превърнем България до края на века във високоразвита и културна социалистическа държава, способна да посреща предизвикателствата на XXI век.**

— Това означава, както и друг път съм изтъквал, „да яхнем" научно-техническата революция; все по-пълно да отчитаме изискванията на обективните обществени закони; да откриваме широк простор за творчеството и инициативата на трудещите се — действителните творци на историята.

— Това означава да създаваме и умножаваме материалните и духовните блага; да създаваме все по-добри условия за всестранното развитие на личността; за по-нататъшно повишаване на благосъстоянието на народа, за щастието и добруването на човека.

Всичко това определя същността и насоките на преустройството, което осъществяваме в икономиката, в извънпроизводствената сфера, в системата на организацията и управлението на страната, навсякъде.

Както знаете, ние започнахме **последователното прилагане на принципите на самоуправлението на всички равнища на управленската йерархия — от долу до горе и от горе до долу.**

Digitized by Google

По този начин ние искаме да осъществим **Ленинската мисъл**, че в решаването на основните въпроси на изграждането на новото общество трябва да участвуват милионите хора, че **от власт в името на народа трябва постепенно да се премине към власт чрез народа.**

Дълги години, до неотдавна, **плащахме данък на едно неправилно схващане.** Смяташе се, че постановката за постепенно преминаване от „власт в името на народа" към „власт чрез народа", за превръщането на народа от обект в субект на управлението се отнася за комунизма — висшата фаза на новата обществено-икономическа формация.

Животът обаче опроверга тези неправилни представи. Оказа се, че още сега, в условията на изграждане на развито социалистическо общество, **възникват обективните и субективните предпоставки да започнем реализирането на тези теоретически постановки.** Не случайно, другарки и другари, на този въпрос в последно време партията отделя изключително внимание. **От няколко години предприемаме конкретни стъпки предимно чрез въвеждането на принципите на социалистическото самоуправление.**

В това отношение ние вървим в две основни направления.

Първото направление това е въвеждането на принципите на самоуправлението в трудовите колективи и създаването на самоуправляващи се организации в икономиката и в другите сфери. Ще напомня, че още в партийната концепция за новия Кодекс на труда беше поставен и в теоретически, и в практически план проблемът за трудовия колектив като самоуправляваща се единица. Като превръщаме **трудовия колектив в самоуправляваща се единица начело с колективни органи на самоуправлението, избрани чрез тайно гласуване, ние заложихме здрав фундамент на самоуправлението в нашата страна.**

В това отношение нашата партийна мисъл се опираше на принципно новата постановка за държавата като собственик по пълномощие на народа и за трудовия колектив като стопанин на социалистическата собственост.

Неотдавна се проведе пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, а непосредствено след това Народното събрание прие историческата **Декларация** за предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.

Това е акт с голям политически, икономически и идеологически заряд. Той създава условия за ясно разграничаване и формулиране на функциите, правата и отговорностите на държавата от функциите, правата и отговорностите на трудовия колектив.

Данните показват, че трудовите хора у нас посрещат със задоволство този исторически акт. Те възлагат големи надежди за разгръщане на социалистическия демократизъм, за реализиране на своите творчески замисли и дела, за осигуряване на действителна самостоятелност на трудовите колективи и на техните ръководства.

Естествено декларацията не решава и не може да реши всички **практически задачи и въпроси,** но ние вече разполагаме с Кодекса на труда и с Правилника за стопанската дейност, изградихме асоциации от нов тип, създаваме търговски банки.

Digitized by Chitalishta.bg

Предстои разработването и приемането на други нормативни документи, които в духа на декларацията на Народното събрание ще дадат отговор на възникващите практически въпроси.

Главното е, че с тази декларация Народното събрание утвърди акт с конституционна сила. Неговият замисъл е да се предоставят на **трудовите колективи** всички необходими права, отговорности и задължения, за да могат те най-ефективно да стопанисват социалистическата собственост, и същевременно да се определят нормативно правата, отговорностите и задълженията на **държавата** и на нейните органи за създаване на всички необходими условия за умножаване и обогатяване на социалистическата собственост в интерес на целия народ.

Такава е именно философията на първото основно направление в прилагането на принципите на самоуправлението.

Народното събрание реши да бъде разработен кодекс на социалистическите самоуправляващи се организации. Това е много отговорен документ и ние все още не сме готови да предложим проект за обсъждане.

На срещата, която неотдавна имах с другаря Михаил Горбачов, той ме информира за предстоящия пленум на ЦК на КПСС.

Това ще бъде изключително интересен пленум. На него ще бъде обсъдена концепция за цялостна система за управление на икономиката в съветската страна, в това число и проектозакон за социалистическото предприятие. Това са въпроси, от които и ние се вълнуваме. Тяхното изясняване има значение и за нас, особено при формирането на цялостното ни виждане за кодекса на самоуправляващите се организации.

Другарки и другари,

Същевременно си даваме сметка, **че действието на принципите на самоуправлението не може да бъде пълноценно и резултатно, ако се ограничи само в една сфера, в сферата на трудовите колективи, на предприятията, заводите, обединенията и т. н.** Необходимо е действието на принципите на самоуправлението да се разпростре, да обхване и другите сфери на нашия обществен живот, всички негови клетки, **цялата обществена среда.**

Ето защо **второто основно направление**, в което ние трябва да осъществим преустройството, **са териториалните единици — кметствата, общините, окръзите, там, където се решават основни проблеми на личността — материални, политически, административни, културни, социални.**

С други думи, сега е **необходимо да превърнем териториалните единици в самоуправляващи се общности.**

Позволете ми да се спра на някои от тези проблеми, защото **те са свързани най-непосредствено със задачите и дейността на организациите на Отечествения фронт.**

Известно е, че човекът работи и задоволява своите потребности не само в трудовия колектив, но и в своя град, село, квартал. Не бива да се забравя, че само 22 на сто от годишния фонд на своето време човек прекарва в сферата на общественото производство. През останалите 78 на сто от времето си той се намира в сферите за живеене и отдих, където потребностите непрекъснато нарастват. Ето защо ние не можем да допус-

Digitized by Google

нем подценяване нито на трудовия колектив като втори дом на труженика, нито на **населеното място, там, където той живее.**

В тази насока ние имаме **богати традиции с дълбоки исторически корени.**

— Българската комунистическа партия е свързвала тясно общинската си политика с борбата на трудещите се за социален прогрес, за повишаване на политическата съзнателност, за укрепване единството на народа.

— Програмата на партията и Конституцията на Народна република България утвърждават местните органи на държавната власт и като органи на народното самоуправление.

— Сега се създава **нова ситуация:** необходимо е да се извърши преустройство в системата на управление на териториалните единици. Постановката за местните органи на народната власт като органи на народното самоуправление **да се изпълни с качествено ново съдържание.**

От особено значение е да се приведе цялостната дейност на органите на власт и управление в кметствата, общините и окръзите в съответствие с новите принципи, които утвърдихме. Между тези органи и начина на изграждането и функционирането на трудовите колективи не бива да има разнобой. Разбира се, ще бъде погрешно, ако **механично** се пренасят нашите виждания и подходи за трудовите колективи и техните органи на самоуправление. Същественото е, че философията, която изработихме, произтичащите от нея основни изисквания се отнасят и за тази сфера. И това сега трябва да се превърне **в едно от главните направления** на нашата дейност, в това число и на дейността на организациите на Отечествения фронт.

Ние, другари, не започваме на пусто място.

След Априлския пленум изградихме нова административно-териториална структура на страната. Главното в нея беше образуването на 28 окръга. Това доведе до голям напредък във всички териториални единици и в цялостното развитие на нашето общество. След това изградихме селищни системи от нов тип, които също постигнаха успехи.

Същевременно не бива да си затваряме очите пред сериозни негативни явления и процеси в някои общини, които доведоха просто до обезлюдяването им. Ако на тези негативни явления и процеси не бъде сложен край през следващите 20 години, има реална опасност да бъдат ликвидирани около 2 хиляди селища; да бъдат изоставени обработваеми земи и огромно национално богатство; да се появят социални усложнения в някои райони и т. н.

Към това ще добавя, че окръжните ръководства продължават да държат в свои ръце средствата и ресурсите и да ги насочват главно в окръжните центрове.

Както виждате, в териториалните единици съществуват сериозни проблеми. Те показват, че и тук е нужно преустройство, преминаване към ново качествено състояние, съответствуващо на новите условия и реалности.

Какво е необходимо?

Digitized by Google

Необходима е **нова концепция, почиваща върху принципите на самоуправлението, която е в духа на новата постановка за собственика и стопанина на социалистическата собственост.**

За каква концепция става дума?

Става дума да превърнем териториалните единици в самоуправляващи се общности със съответни органи на самоуправление, а населението — в стопанин на съответната територия.

И тук подходът ни трябва да бъде от долу на горе, както постъпихме в областта на икономиката при създаването на самоуправляващите се организации. **Трябва да се започне от кметството и от общината като най-низови и непосредствено свързани с населението звена.** Да се изчерпят всички функции, които те могат да осъществят, и им се предоставят необходимите права, задължения и отговорности.

След това да се **премине към окръзите.** Окръжните народни съвети също да осъществяват своите задачи върху принципите на самоуправлението като органи на населението в съответните общини.

Разбира се, върху принципите на самоуправлението ще работят и всички други **по-горни звена,** като се стигне до Народното събрание като орган на върховната власт. Това означава на **всички равнища** да се изменят **функциите,** да се предвидят принципно нови **права, задължения и отговорности.**

Кое е основното териториално звено, на което ние трябва да обърнем изключително голямо внимание?

Това е **общината.**

Преди време въведохме термина „селищна система". Забравихме, че имаме хубава стара дума „община". Мисля, че е редно да я възстановим (*Одобрителни ръкоплясвания.*) По своя смисъл тази дума означава да се работи наедно, задружно, с общи усилия. А и в Конституцията изрично се говори за общини.

Сега на общината следва да отделим особено внимание, нея преди всичко да превърнем в силна и жизнеспособна самоуправляваща се териториална общност. В духа на решенията на Тринадесетия партиен конгрес трябва да направим всичко необходимо, **за да се издигне общината до положението на основна самоуправляваща се организация на населението.**

Общината трябва да разполага с всички необходими права, задължения и отговорности, които да осигурят нейното **комплексно икономическо, социално и духовно развитие.**

Какво имам предвид?

— Общината трябва да получи нови права, възможности и отговорности самостоятелно да решава въпросите на **жилищата,** тяхното строителство и разпределение; местното **снабдяване** със стоки, битовото обслужване, общественото хранене; транспорта и съобщенията; непосредственото поликлинично, **медицинско** обслужване; **отдиха и спорта; предучилищното възпитание,** основното и средното образование; задоволяването на непосредствените културни потребности; опазването и възстановяването на природната среда; **самозадоволяването с основни хранителни продукти и т. н.**

С други думи, главна сфера на дейността на общината трябва да бъдат **въпросите, свързани със снабдяването и обслужва-**

Digitized by Google

нето на човека, на населението. Именно тя трябва да поеме тези функции.

— Общината трябва да има правото да участвува в определяне структурата на производствените мощности на своята територия, включително и на тези, които са свързани с приоритетните направления на икономиката.

— Тя трябва да има възможност да бъде организатор на стопанската дейност в сферата на услугите и търговията; да създава икономически условия за разгръщане дейността на предприятията, кооперациите, цеховете и т. н. на териториално подчинение, включително да може да създава **сдружения между тях.**

— Необходимо е на тези звена, както и на общината, да се предоставят финансови, данъчни и други облекчения за развитие на производствено-стопанска и транспортна дейност.

— В това отношение с новия икономически механизъм по линията на отчисленията от доходите на предприятията за територриалните единици могат да се решават много въпроси.

— Трябва по-пълно да се използват възможностите, предоставени на общината като единен инвеститор на комплексната производствено-техническа и социална инфраструктура, както и възможностите на социалистическите самоуправляващи се организации да участвуват със средства в това.

Ето кое ще издигне решително ролята на общината, ще осигури нейната икономическа жизнеспособност, ще я превърне в здрава икономическа единица, но, за да постигнем това, необходимо е **и държавата да погледне по друг начин на общината.** Това означава да се преразгледа съществуващата система за формиране на приходите на общината, да ѝ се осигурят условия тя да се превърне в **самоиздържаща се социална общност,** способна да удовлетворява основните потребности на своето население.

Когато говоря за новото място и новата роля на общината, искам да обърна внимание на още **два важни въпроса.**

Първият се отнася до механизма, по който ще функционира тази общност. Тук също са необходими качествени изменения: **да се предостави възможност на населението за пряко участие в обсъждането и решаването на основните въпроси на общината — чрез открити сесии, общи събрания, референдуми и т. н.**

— Общото събрание на населението — особено в кметствата — трябва да се превърне във висш орган на управлението.

То ще взема решения по главните въпроси, свързани с развитието на населеното място, сформирането на неговия бюджет, с насочване на капиталните вложения, със снабдяването и услугите на населението и т. н.

Вторият въпрос се отнася до това, че общината трябва да функционира и да се изявява като отворена система.

— Това ще рече общините да имат правото и задължението **да влизат във връзка помежду си** за решаването на общи въпроси.

— На общината трябва да се предоставят права да **сключва договори** за решаване на своите икономически, социални, кадрови и прочие проблеми с други общини, със самоуправлява-

Digitized by Google

щи се организации и държавни органи. Това ще бъде сигурно средство за преодоляване на така наречения местен феодализъм, за обединяване на силите на териториалните единици.

Отново ще повторя: прилагането на принципите на самоуправление в териториален разрез трябва **да се проведе от долу на горе** — да се започне от кметството, да се изчерпи всичко във връзка с неговите права, отговорности и задължения. След това да се премине към общината, като се изчерпи всичко, свързано с правата, функциите и задълженията, които тя е в състояние да поеме. И едва след това да се определят функциите и задачите, правата и отговорностите на окръжните народни съвети, които също трябва да се преустройват върху принципите на самоуправлението като органи на населението в общините.

Окръзите следва да съсредоточават своето внимание върху стратегическите проблеми на развитието си, максимално да съдействуват на дейността на общините и да взаимодействуват с другите окръзи, с други държавни и стопански органи.

Както се вижда, **чрез прилагането на принципа на самоуправлението** ще се изгражда нова структура на властта в териториален аспект, при което се достига до **сливане на държавното и общественото начало.**

— И от гледна точка на териториалните единици **трудещите се се превръщат в субект на управлението.**

— Прави се нова значителна крачка от власт в името на народа към власт чрез народа.

Всичко това очевидно в недалечно бъдеще ще бъде закрепено чрез **декларация на Народното събрание, с която териториалните единици ще се превърнат в самоуправляващи се общности, а населението в тях — в стопанин на съответната територия.**

По такъв начин **ще затворим, така да се каже, цикъла на преустройството на низовите органи и клетки на нашето общество върху принципите на самоуправлението.**

Провеждането в живота на декларацията за предоставяне на социалистическата собственост на трудовия колектив за стопанисване и управление и на декларацията за превръщане на териториалните единици в самоуправляващи се общности и на тяхното население в стопани на съответната територия неизбежно ще засегне и правната надстройка. Ще се изменят и функциите на органите на правосъдието, на обществения ред и т. н.

С всичко това поставяме **началото на нов, по-висш тип демокрация,** чиято същност е властта на трудовия човек, реализацията на неговите политически и граждански права в условията на социалистическото самоуправление. Така върху нова основа ще се обединят милионите индивидуални воли, ще се повишава и насочва активността на трудовите хора за постигане на качествено нов растеж във всички области на обществения живот.

Отново ще подчертая: провеждането на цялото наше общество, на дейността на хората — и там, където работят, и там, където живеят, върху основата на самоуправлението е **нов етап в развитието на социалистическия демократизъм.** Такава демокрация, която открива простор на съзидателния труд и на изявата на човека като пълновластен стопанин, е възможна само в условията на социализма. Това е непостижимо за капиталисти-

Digitized by Google

ческото общество, където господстват интересите на капитала и експлоатацията на човек от човека.

Кое е главното в социалистическото самоуправление?

Главното е, че то се осъществява върху основата на правата, задълженията и отговорностите на собственика и стопанина на социалистическата собственост, на самоуправляващите се общности на всички равнища — и в производствен, и в териториален аспект.

Главното е, че работата на самоуправляващите се организации и органи се поставя **под прекия контрол** на милионите хора, организирани в трудовите колективи и в териториалните общности.

Водещо начало, ядро на самоуправлението е **социалистическата** собственост на колектива, на отделния човек. **Тази собственост е непоклатим фундамент на нашето общество. Тя и занапред ще се развива като единна и неприкосновена социалистическа собственост.**

За развитието и обогатяването на тази собственост огромна роля ще играе левът. На сегашния етап, в условията на социалистическото стоково производство, на еквивалентен обмен на стоки на вътрешния и на международния пазар, мярата на труда и неговите резултати, прилагането на принципа на социалната справедливост зависи от качеството, рентабилността и конкурентоспособността на това, което произвеждаме. А от това в края на краищата зависи и ще зависи как ще се подобрява жизненото равнище на народа, как ще се задоволяват неговите материални и духовни потребности.

Следователно ние неразривно свързваме разгръщането на социалистическото самоуправление с по-нататъшното развитие на трудовата и политическата инициатива на хората, с разкриването и ефективното използване на творческия потенциал на цялото общество. Ето защо нашата демокрация не е формална. **Тя е действена,** тъй като се гради върху реалните условия и възможности на нашето общество, върху принципите на социалистическия хуманизъм, ръководи се от интересите на човека и служи на прогреса на човека.

Така в най-общи линии си представяме все по-широкото демократизиране на нашето социалистическо общество.

Всичко това безспорно създава принципно нова ситуация за работата на обществените организации, най-вече за тези, които работят в териториален разрез. Принципно нова ситуация се създава и за дейността на Отечествения фронт.

Както вече подчертах, Отечественият фронт има незаменимо място и роля в обществения живот на Народна република България.

Отечественият фронт издържа изпитанията на времето, доказа своята жизненост. Той беше създаден по инициатива на великия син на България Георги Димитров преди 45 години и изиграе решаваща роля за обединяване на всички патриотични сили в жестоките битки срещу монархофашизма.

Отечественият фронт изпълни своята мисия за извоюване на свободата на нашия трудов народ, за установяването и укрепването на народнодемократичната власт.

Digitized by Google

Отечественият фронт се изяви като масова обществено-политическа организация и при изграждането на основите на социализма, при провеждането в живота на ленинската априлска генерална линия на партията.

Отечественият фронт се изявява като организация и движение на българския народ в условията на строителството на развития социализъм.

Къде се коренят жизнеността и силата на Отечествения фронт?

— Те се коренят в това, че Отечественият фронт е **организация и движение на самия народ.** (*Бурни продължителни ръкоплясканя.*)

— Те се коренят в това, че през годините на своето съществуване Отечественият фронт поемаше нови задачи, нови функции, нови форми на организация и работа, съобразно конкретните условия в нашата страна.

Сега, когато пристъпваме към повсеместно прилагане на принципите на социалистическото самоуправление, естествено възниква необходимостта от дълбоко съдържателно преустройство и на Отечествения фронт. В доклада на другаря Пенчо Кубадински и в конгресната дискусия правилно се отбелязва, че **Отечественият фронт трябва да се развива върху самодейни начала, да се прелива от организация в движение и от движение в организация.**

Очевидно в новите условия Отечественият фронт трябва да бъде **силна обществена опора** на териториалните самоуправляващи се единици и техните органи на самоуправление.

Издигането на ролята на Отечествения фронт като обществена опора на териториалните самоуправляващи се общности по-конкретно означава:

— Отечественият фронт да работи за органическата спойка на населението с общинския съвет като орган на народната власт и на социалистическото самоуправление. Искам обаче да бъда добре разбран. „Обществена опора" не означава взаимна подчиненост. Нищо подобно! Обществена опора предполага **партньорство, т. е. единодействие, взаимна обвързаност и задълженост.**

Отечественият фронт съдействува за масовото включване на населението от територията в процесите на самоуправлението, активно подпомага органите на самоуправлението в тяхната дейност, **става школа за самоуправление на населението по местоживеене.**

Отечественият фронт активно съдействува за утвърждаване на новата позиция на човека като гражданин и труженик на нашето общество, бори се за укрепване на реда и дисциплината.

Разбира се, той ще критикува, ще бъде опонент на ония органи, които не осъществяват своите права и задължения, ще се бори срещу отрицателните явления.

Следователно Отечественият фронт е и партньор, и опонент на органите на самоуправлението.

Естествено Отечественият фронт не може и не бива да се занимава с всички проблеми. Той не бива да дублира нито дейността на народните съвети, нито на другите органи за самоуправление.

Digitized by Google

И за в бъдеще **Отечественият фронт** ще бъде организация, която споява **съвместната дейност на комунистите, сдружените земеделци, безпартийните, хората от всички поколения в града и селото в името на по-нататъшния възход на нашата родина.** *(Бурни продължителни ръкоплясканя.)*

Ето защо можем да кажем: много са задачите, които стоят пред Отечествения фронт, но сред тях несъмнено **най-важна е задачата за патриотичното възпитание на народа като сърцевина на комунистическото възпитание на сегашния етап.** *(Бурни ръкоплясканя.)* Става дума за патриотизма като израз на любовта към родината, към комунистическите идеали.

Преустройството, с което сме се заели, е сложен процес. Това е **прелом,** който изисква огромни усилия от всички. По нашия път ще има трудности, ще има сблъсък между новото и старото.

Безспорно такива трудности ще има и в преустройството на Отечествения фронт. Ние сме уверени, че хилядите активисти, огромната членска маса ще се окажат на равнището на новите изисквания.

Смятам, че набелязаните на конгреса насоки са правилни, те отговарят на новите социално-икономически и политически потребности.

Другарки и другари,

Провеждайки курса за качествено нов растеж, нашите усилия са насочени към по-нататъшното развитие на социалистическата ни родина, за щастието и благоденствието на народа.

Заедно с другите социалистически страни Народна република България дава своя принос за мирно съвместно съществуване, за премахване заплахата от термоядрена война.

Както и друг път съм заявявал, изцяло подкрепяме мирните инициативи, предприети от Съветския съюз. Ние и в бъдеще ще участвуваме в провеждането на съгласуваната от братските социалистически страни външнополитическа линия.

Неизменен принцип на международната дейност на Българската комунистическа партия и на външната политика на Народна република България е укрепването на единството и сплотеността на социалистическата общност; засилването на единството и взаимодействието на всички социалистически страни; развитието на сътрудничеството и доверието между народите в света.

Както знаете, неотдавна бях на официално приятелско посещение в Китайската народна република. Искам да доложа, че посещението премина успешно и плодотворно. То беше широко отразено и от китайските, и от българските средства за масова информация.

В хода на разговорите с най-отговорните китайски ръководители усилията бяха насочени главно в три направления:

— за развитие на нашите традиционни връзки, които за известен период от време бяха намалени и които сега поставихме върху перспективна основа, за тяхното продължаване и обогатяване;

— за по-нататъшно развитие на дружбата и сътрудничеството между социалистическите страни в името на общите цели, които стоят пред нас;

Digitized by Google

— за засилване приноса на социалистическите страни в укрепването на мира и мирното съвместно съществуване, за осигуряване на мирното бъдеще на планетата.

Със задоволство можем да кажем, че това посещение постави **началото на нов период** в отношенията между нашите партии, страни и народи. Проведените официални разговори, подписаните документи, радушните срещи с китайските трудещи се в различните краища на страната потвърдиха взаимното желание за приятелство и сътрудничество.

На връщане от Китай имах среща с другаря Михаил Горбачов. Тази среща беше изключително топла и премина в атмосфера на сърдечност и пълно взаимно разбирателство.

Ползвам се от случая да предам братските поздрави на генералния секретар на ЦК на КПСС към нашата партия и нейно ръководство, към нашия народ. (*Бурни, дълго нестихващи аплодисменти.*)

Основните въпроси, обсъдени в хода на разговорите, и резултатите от срещата са отразени в публикуваното съобщение. Ние разменихме мнения по широк кръг проблеми:

— за укрепване позициите на световния социализъм;

— изразихме нашата решителност да действуваме заедно с другите социалистически страни, с всички прогресивни миролюбиви сили за премахване на ядрената опасност;

— договорихме се за по-нататъшно разширяване на двустранните отношения, за процъфтяването на българо-съветската дружба.

Взаимно се информирахме за хода на изпълнението на задачите, които КПСС и БКП решават след своите конгреси. От името на нашата партия аз още веднъж приветствувах историческите решения на Двадесет и седмия конгрес на КПСС и на Януарския пленум на ЦК на КПСС и изразих нашата гореща подкрепа. Отново се убедих с каква сила и енергия, с каква последователност КПСС и съветският народ са се заели с тяхното претворяване в живота.

Другари,

Позволете ми да изразя увереността на Централния комитет на Българската комунистическа партия, че всички дейци на Отечественият фронт, милионите отечественофронтовци, единни и сплотени около партийната политика, ще даваме и занапред своя принос за постигане на високите цели, които си поставяме — да превърнем до края на века нашето мило отечество Народна република България във високоразвита и културна страна.

(Всички стават прави, конгресната зала се оглася от продължителни и дълго нестихващи ръкопляскания.)

Digitized by Google

АКТ С РЕВОЛЮЦИОНЕН СОЦИАЛЕН ЗАРЯД

Четвъртата сесия на Деветото Народно събрание прие на 29 април т. г. Декларация за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление. Тя бе посрещната с пълно одобрение и подкрепа от милионите труженици у нас. В нея те виждат един научнообоснован акт на ленинската априлска политика на партията, който открива широки простори за най-пълната изява на творческата активност на работници, инженери, специалисти, на всички трудещи се, за още по-голям динамизъм в живота и развитието на цялото ни социалистическо общество. Това е документ, който трасира нови пътища в изграждането на зрелия социализъм, израз е на неизчерпаемото доверие между държавата и трудовите колективи, предпоставка за още по-пълното участие на народа в научно-техническата революция и за разгръщането на творческия талант на човека. Тепърва ще се оценява всестранното значение на декларацията, но с право тя се възприема като харта на социалистическия демократизъм и отговорност от всички и навсякъде в осъществяването на големите задачи, които поставя времето. „Главното сега — се изтъква в историческия документ — е по-нататъшното строителство на социализма да се извършва върху основите на съвременната научно-техническата революция.

— да се овладеят обективните закономерности на социалистическото общество, съзнателно да се използва цялата сила на тяхното действие;

— да се създават условия милионите хора все повече и повече да се превръщат от обект в субект на управлението, като се разгръща социалистическата демокрация върху принципите на самоуправлението."

Мащабни цели и задачи, които може да си постави едно социалистическо общество, което върви по единствено верния път, начертан от Ленин.

Годините след историческия Априлски пленум на ЦК на БКП (1956 г.) са време на небивал в тринадесетвековната ни история възход, на дръзновеност в поставянето и осъществяването на най-актуалните проблеми на икономиката, на целия духовен и обществен живот. Това динамично развитие даде път на огромни трудови завоевания, на постоянно извисяване на престижа на нашата страна, увеличава нейния международен авторитет. Ето само няколко цифри — през времето след Априлския пленум националният доход се увеличи близо 8 пъти, обществената производителност на труда 8,4 пъти, общата промишлена продукция — 14 пъти, в това число машиностроителната — 61

Digitized by Google

пъти, химическата промишленост — 55 пъти. Страната ни се превърна в крупен производител на електроника и се нарежда на второ място в света след Япония и на първо място в социалистическата общност по износ на електроника на човек от населението. Едва ли тези цифри и факти се нуждаят от коментар. Те сами за себе си говорят за един скок в развитието ни, за верния стратегически курс на партията. И това е нужно да се знае от всеки гражданин на нашата страна, да се оценява по достойнство. Защото постигнатото, завоюваното ни дава основанието и куража да отправим още по-смел поглед в утрешния ден и без да се успокояваме, да сравним нашата икономика, внедряването на научно-техническите постижения със световното равнище. Или да си дадем отговор на основния въпрос, как понататък ще се разгръщат производителните сили, какви ще бъдат производствените отношения. С една дума, какви ще бъдат утрешните ни крачки в изграждането на развитото социалистическо общество.

Научно-техническата революция в наше време се развива шеметно бързо. Буквално във всички области на производството всеки ден сме свидетели на най-смели открития, които преди няколко години спокойно можехме да отнесем към фантастиката. Затова нашата партия своевременно постави в центъра на своята организаторска и политическа работа бързото внедряване на резултатите от научно-техническия прогрес в практиката. Към този проблем не може да се подхожда като към кампания, той не може да се решава половинчато, с палеативни средства, защото е повеля на нашето време. Задачата е пределно ясна — бъдещето на социалистическото общество у нас е неразривно свързано с научно-техническата революция, с използването в практиката на нейните постижения. А нейното развитие ни кара да сравняваме извършеното не с вчерашния, а с изискванията на утрешния ден. И това е абсолютно правилен подход. Още преди Тринадесетия конгрес, на самия конгрес и на последвалите го пленуми на ЦК на БКП партията определи кардиналните проблеми на по-нататъшното развитие на нашето общество в икономиката, духовната и обществената област. Набеляза пътищата за тяхното последователно решаване, намери икономически и управленски форми, зае се със сериозно преустройство на своята ръководна дейност, на управленската дейност на стопанските, държавните и обществените органи и организации. Главното, което ги характеризира, е правилното отчитане на закономерностите в развитието на социалистическото общество, особено в областта на икономиката.

Процесът на преустройството във всички сфери на живота се извършва неотстъпно, върху широка демократична основа. Няма глобален документ, по който да не си е казал думата активът — партиен, държавен, стопански, целият народ. Дискусиите, предложенията, мненията на хората бяха подчинени на основната цел — да се осъществява настойчиво в живота стратегическият курс на Тринадесетия конгрес на партията, за качествено нов растеж във всички области на обществеото развитие. От началото на тази година влезе в сила новият Кодекс на труда, който определя в най-демократичен вид трудовите отношения у нас. Те се разглеждат на основата на постановката за държавата като собственик и на трудовия колектив като стопанин. За-

Digitized by Google

кономерност, която води до по-нататъшното разгръщане на производителните сили, до още по-пълното сливане с научно-техническата революция.

В основни линии приключи реорганизацията в икономиката. Създадоха се асоциации от нов тип, стопански обединения и комбинати. Взаимоотношенията между тях, взаимовръзките са икономически, а не административни. Правилникът за стопанска дейност, който регулира на базата на самоуправлението тези взаимовръзки, влезе вече в действие. Излезе документ за създаването на търговските банки. Те получават големи права, носят големи отговорности. Чрез силата на лева те ще поощряват умните, смелите идеи и разработки на стопанските ръководители, чрез лева ще наказват немарливите, боязливите, некадърните дейци. Главната цел и тук е осъществяването на стратегическия курс на Тринадесетия конгрес на партията за качествено нов растеж в икономиката и всички области на живота. Съображенията за по-нататъшното развитие на кооперативното движение в съответствие с курса за качествено нов растеж са документ, който разглежда изключително важна сфера в нашето народно стопанство. Пред кооперациите се създават възможности да обхванат онези ресурси, които не могат да се оползотворят ефективно от голямата промишленост, от големите държавни организации за създаването на продукция с производствено предназначение, за стоки и услуги на населението.

В последните няколко години партията теоретично разработи стратегически задачи на нашето развитие, набеляза конкретни пътища, форми и методи за тяхното реализиране в практиката. Всичко това бе една обстойна, добре премислена подготовка, която доведе до приемането от Народното събрание на Декларация за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление. Революционна по своя характер, декларацията е огромен катализатор на нова, още по-широка и динамична инициативност на работници, специалисти, учени — на всички социалистически труженици.

Какво означава предаването на социалистическата собственост в ръцете на трудовите колективи? Това означава за новия стопанин преди всичко отговорност. Тази отговорност трябва да води към всекидневното развитие и обогатяване на социалистическата собственост. А пътят към тази постоянна задача минава през научно-техническата революция. Не като лозунг и кампания, а като необходимост за по-нататъшното ни развитие. И тук има и ще има огромна нужда от разгърната, преосмислена организаторска и политическа работа на партийните комитети и организации. С политически средства следва да се премахват каквито и да са прегради по пътя на внедряването на научно-техническите постижения, на нови съвременни технологии. Висока партийна взискателност е необходима към комунистите ръководители и изпълнители.

Успоредно с развитието, с умножаването на социалистическата собственост нейното преминаване в ръцете на трудовите колективи поставя много и отговорни въпроси по поддържането и опазването ѝ. Не бива да се отминава без внимание нито една проява на разхищение, на безстопанственост, на повърхностни грижи и немарливост към машините и съоръженията, към суровините, материалите и електроенергията. Обществената съвест на

Digitized by Google

трудовия колектив да не търпи каквито и да било посегателства върху поверената им собственост. И тук партийните комитети и организации, профсъюзните организации, комсомолските дружества — всяка в своя обсег на дейност, следва да водят широка идейновъзпитателна работа, да създават обстановка на непримиримост към разхитителите, да се поощряват добрите стопани. Няма съмнение, че декларацията на Народното събрание ще открие широко поле за изяви на висока съзнателност и грижовност сред колективите, в предприятията, организациите, институтите. Те следва навреме да се виждат от партийните организации, като се прави необходимото за разгръщането и разширяването им.

Личният пример на комунистите винаги е имал и има огромна притегателна сила за безпартийните. В сегашния етап от строителството на развитото социалистическо общество, когато в него се извършва преустройство в икономиката и останалите области на живота, този пример е нужен на партията, за да ръководи още по-успешно широко разгърналия се обновителен процес. Той е необходим във внедряването на научно-техническите постижения, в използването на нови технологии, в самоуправлението, в гласността — буквално във всичко на нашия икономически, обществено-политически и културен живот. Пълното единство между думите и делата на комунистите — този неугасващ маяк сега следва да бъде още по-ярък, по-осезаем. Това го изискват най-революционните идеи на нашето съвремие — комунистическите. Те не признават успокоението, рутината, дълбокия коловоз, те искат дръзновение, творчески порив, себеотдаване.

Социалистическата собственост е поверена в ръцете на добри и грижовни стопани — трудовите колективи. Но как тя ще се развива, ще богатее ли, ще бъде ли на най-съвременно равнище — техническо, технологическо, суровинно — тези и редица още въпроси зависят в решаваща степен от управлението на тази собственост. Как трудовите колективи ще направляват сложните процеси на производството, за да предоставя то на държавата, на народа висококачествена, съвременна продукция, която да отговаря на потребителското търсене у нас, да е конкурентоспособна на международния пазар. Или става дума за равнището на научно-техническия прогрес в съответното производство, в съответния сектор, за равнището на обновлението, което се върши там. Летвата на качеството и конкурентоспособността постоянно трябва да се повдига и прескача. Решаването на този важен проблем ще допринася за осигуряването на нужните средства за осъществяването на предначертанията на социалната политика на партията.

Самоуправлението в икономиката у нас прави първи крачки. То има своя кодекс — Правилникът за стопанската дейност. В него са очертани ярко и убедително взаимоотношенията между самите стопани — трудовите колективи, а така също и взаимовръзките и задълженията към държавата. Посочени са формите на икономическите връзки, пътищата за най-широко участие на работниците, специалистите — на целите трудови колективи и в стопанисването, и в управлението на производството. Преминаха и първите избори на ръководни кадри, които насочиха вниманието на хората към нов начин на мислене и действие. Защото всяко право ражда и трябва да ражда два пъти по-голяма

Digitized by Google

отговорност у тия, които решават това, което сами ще изпълняват. Отпада обвинението, което съществуваше досега — виновни са инстанциите „от горе", които решават. Сега нещата са пределно ясни — колективът по пътя на самоуправлението определя какво ще представлява неговият завод, на съвременно равнище ли е продукцията му. Но в центъра на неговото внимание не могат да бъдат само интересите на колектива, приоритет имат интересите на обществото, на държавата. Това важно изискване трябва да бъде във фокуса на партийните организации, на комунистите. Следователно става дума за държавническо мислене и отношение към решаването на икономическите въпроси. Такъв подход е полезен и за обществото, и за колектива.

Дълбокото познаване на икономическите закони, тяхната сила в различните ситуации са важно задължение както на ръководните, така и на изпълнителските кадри. Икономическата им култура, умението им да прилагат съответните икономически подходи са не пожелание, а задължение, което ще позволи да се издигат бариери пред „изненадите", пред непредвиждани загуби. Това налага дейността на органите на самоуправлението да бъде пропита с икономизъм, да се вземат решения, мерки, зад които винаги да се виждат стопанските резултати. Всяко неотчитане на едни или други икономически закони в производството, търговията и услугите влече след себе си провали, разхищения на средства и материали. И оттук изключително важният въпрос — какви хора да се предлагат в органите за самоуправление. Това да са работници и специалисти, ръководители, които отлично познават своето производство, имат новаторски дух и подход при решаването на проблемите. Всяко нарушаване на принципите на самоуправлението, каквото и да е административно регламентиране, намеса в работата на самоуправляващите се органи може само да донесе вреда. Неотменна грижа на партийния комитет, на първичните партийни организации е да подпомагат всестранно с политически средства безотказната работа на механизма на самоуправлението, да го охраняват бдително от остарели подходи в дейността, от своеволните намесвания на отделни ръководители.

Успоредно с широкия демократизъм, който осигурява самоуправлението на трудовите колективи, от голямо значение за успехите в производството, в цялостния живот има гласността. Отличните примери на стопанисване на социалистическата собственост, на смели технологични решения, на бързото внедряване постиженията на научно-техническата революция следва да стават достояние на цеха, комбината, обединението, асоциацията. Не бива в същото време да се премълчават, да остават в сянка отрицателните примери на лошо съхранение на суровините и материалите, на безотговорно отношение в поддържането на техниката, на кражби и злоупотреби. При това носителите на тези недостатъци трябва да се привличат към отговорност за постъпките и действията си. Партийните бюра и комитети имат и тук широко поле за изява — контролна, възпитателна, своевременно да се информират комунистите, целите трудови колективи за отрицателните прояви, както и за взетите мерки за тяхното отстраняване.

Цялата огромна съзидателна политическа и организаторска работа, която сега върши партията, е насочена към по-нататъш-

Digitized by Google

ното динамично развитие на нашето социалистическо общество, към по-нататъшното повишаване на жизненото равнище на целия народ. Очертани са ясно целите, подстъпите към тях, теоретически осмислени са задачите, които се решават сега и ще се решават в утрешния ден. Но за реализацията по-нататък на априлската ленинска политика на партията за качествено нов растеж в икономиката, навсякъде и във всичко само решенията, колкото и правилни да са, не стигат. „Ние можем да имаме добри и правилни решения, каза в словото си другарят Тодор Живков пред четвъртата сесия на Народното събрание, добър инструментариум и подходи за провеждането им, всичко може да бъде много добре направено. Обаче не разгърнем ли енергията и творчеството на милионите хора в решаването на тези проблеми, няма да можем да разчитаме на големи резултати и на цялостното провеждане на курса, начертан от Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия." Думи верни, силни, отправени по същество към партийните органи и организации, които следва да разгърнат дълбока и всестранна дейност за мобилизиране усилията на всичките трудещи се в осъществяването на партийните предначертания. Тук наред с използването на резултатните форми и средства трябва още по-настойчиво да се търсят нови пътища за въздействието върху работниците, селскостопанските труженици, целия народ.

Без въвличането на човешкия фактор в преустройството на цялостното ръководство на икономиката, на политическата система, на всички сфери на нашето развитие, на цялостния ни живот, не може да очакваме осъществяването на партийните задачи. Работата с отделния човек винаги е била най-резултатната форма за постигане на високи успехи във всяко дело. И сега тя е жизнено необходима. Все в това направление голямо значение има партийното ръководство на обществените организации. То трябва да бъде така осъществявано, че те да постигнат високи организаторски и възпитателни резултати сред работническата класа и младежта, сред трудовата интелигенция. Това ще доведе по-бързо до изграждането на трудовия колектив като отговорен, грижовен стопанин на социалистическата собственост. В тази насока свое място има и социалната справедливост в бригадата, цеха, завода, града, окръга. Тя не бива да се нарушава под каквито и да било претексти. Там, където тази справедливост не се накърнява, колективът е единен, сплотен, резултатите в производството са постоянно високи, няма пасивни наблюдатели, развиват се творчеството и дръзновението във всяко дело.

Нашата страна, партия и народ се намират в изключително важен период от своето развитие. Това е период на преустройство и обновление, отхвърляне на старите форми и методи на работа и ръководство и търсенето на нови, ефективни, които откриват широк друм за динамично развитие. Декларацията за предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление е могъщ ускорител на това развитие, огромен източник на нова творческа енергия на милионите. Нейната същност, дух и величина са в основата сега на дейността на партийните органи и организации, на обществените организации. Те водят големия разговор в трудовите колективи за днешния и утрешния ден на социалистическа България, ден на нови ускорени крачки на прогрес и развитие във всички области на живота.

Digitized by Google

СТОПАНИСВАНЕТО — ДОВЕРИЕ И ОТГОВОРНОСТ

Декларацията на четвъртата сесия на Деветото Народно събрание за предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление получи широк отзвук сред нашата общественост. Както се казва в решението на Централния комитет на Българската комунистическа партия от месец януари т. г., „. . . Този акт ще активизира творческата изява на милионите хора у нас, на работническата класа, на селскостопанските труженици, на интелигенцията, на младото поколение — пълновластните стопани на социалистическата собственост".

Това историческо за страната събитие тепърва ще множи своите плодове. Ще се осъзнава и осмисля. Предоставяме на читателите на списанието споделени мисли, идеи и предложения на политически и стопански дейци, на творци на научно-техническия прогрес.

ВСЕКИ С ТОЧНО ОПРЕДЕЛЕНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

ГЕОРГИ БЕКЯРОВ

работник в конверторно-стоманодобивния цех към „Стоманодобивно производство" на металургичния комбинат „Л. И. Брежнев" в Кремиковци, герой на социалистическия труд

В цеха съм от започването на производството през 1966 г., не съм мърдал дори от смяната. През това време се е обновявал и съставът на смяната, и начинът на работа. В началните години 120 тона плавка се правеха за час и половина, сега за 40—50 минути. Постигнахме половината от проектната мощност. Бригадите бяха големи . . .

В първите години нямаше текучество, работата беше непозната и затова интересна, а и по-лека, защото нещата не бяха улегнали, регулирани. После се премина на чужда руда, стабилизира се технологията, работата стана повече и по-отговорна и онези, на които това не допадаше, напуснаха, образува се за известно време вакуум. През 1976—1978 г. колективът се задържа, укрепи се. Сега няма голямо текучество, в четирите смени сме 60 човека, на година напускат трима-четирима, главно излизат в пенсия. Хората са опитни, свикнали са с работата, а щом са тука от толкова време, значи тази работа с нещо ги задържа, привлича ги. Макар че е трудна.

Това всъщност е нашият колектив, на който ще бъде поверено да стопанисва пещите и другата техника, разумно да изпол-

Digitized by Google

зва суровините, за да произвежда качествена стомана. Но как точно ще бъде това, какви документи ще го определят, още не ни е съвсем ясно.

Забавя се сключването на колективните трудови договори. Като разсъждаваме в цеха, не е и лесно да се направят те така, че да е напълно справедливо. Централно производство сме, зависими сме от 4—5 други производства в самия комбинат. Доменният цех ни дава чугун за преработка, цехът за разделяне на въздуха — кислород, производство „Металургични огнеупори" — тухли за иззидване на конвертора, доломит и други материали.

Когато не се достави навреме чугун например, доменният цех сега трябва да плаща неустойка, но той пък е зависим от рудопроизводството, то — от вноса, и краят трудно се хваща. Наистина има моменти, когато самите работници в доменния цех са виновни, допуснали са авария. Тогава колективът на цеха ще си понесе санкциите, но ако хората нямат вина, как ще стане?

Пък и неустойката не решава въпроса дори със заплащането, да не говорим, че от нея стомана не се произвежда.

Ясно е, че за да стопанисваме добре това, което ни е поверено, трябва да знаем какви са ни конкретните задачи, какви проблеми са възниквали, какво трябва да преодолеем. Годишният план е разпределен по месеци — колко ще се произведе, каква ремонтна дейност се предвижда. На всяко тримесечие началникът на цеха или неговият заместник ни запознава с изпълнението. Навреме се изясняват месечните задачи: ще се произведе толкова и толкова хиляди тона стомана, доменният цех ще осигури толкова и толкова хиляди тона чугун и т. н. Ако се скъса веригата и планът не се изпълни, той може да се коригира. Но работниците нямат сметка от корекцията, защото заплатата е разчетена на тези предвидени в плана тонове и макар че престоят ще бъде заплатен по някаква разценка, не е същото. Затова колективът иска да произведе, за да получи: не се ли произведе и продаде, банката не отпуска пари.

Преди смяната се събираме на всеки четири дни, прави се анализ на изминалия период, обръща се внимание за пропуските, ако трябва, виновните се наказват. Винаги първа точка от дневния ред на тези събирания е охраната на труда, точка втора — отчет за четиридневката. Какво сме произвели всеки ден е означено на таблото долу, в папка се отбелязва допуснатият брак, какви нарушения има, кой ги е допуснал. Тази информация получаваме постоянно, тя ни помага много.

Това са и главните теми на нашите партийни събрания. Все повече обаче говорим не за всичко наведнъж, а разглеждаме основни проблеми. Последното ни събрание например беше за ролята на комсомолската организация в изпълнението на производствените задачи, в научно-техническия прогрес, в ТНТМ и т. н. За нас, комунистите, този въпрос не е маловажен: в цеха сме общо около 600 човека, 120 са комсомолците и от тях много зависи как ще работим по научно-техническия прогрес.

Първичната партийна организация е изградена в цеха, всяка смяна-бригада си има партийна група. Най-често в нея обсъждаме въпросите за качеството на стоманата, за брака.

Всяка смяна е технологична бригада. Имаме бригаден съвет, той се занимава не толкова с цялостната организация на

Digitized by Google

производството, колкото с разпределяне на възнаграждението. На края на месеца се прави протокол, според разредите всеки получава определено възнаграждение. Когато на някого намалим възнаграждението, да речем, с 20 на сто, знае се точно заради какво нарушение се прави това. Ние сме по групи, вижда се всеки как работи. Аз например отговарям за групата стомановари, друг за разливането на стоманата — всичко ни е пред очите. Преди години имаше либералничене. Сега сме зависими един от друг и е редно който си е гледал съвестно работата, да си получи за тази съвестна работа. Който не е, да си носи последствията...

Как разбирам аз отговорността на стопанина? Да се пази оборудването, да не се похабява от небрежност или неразбиране. Да се икономисват суровините, енергията. На таблото в цеха е записано колко струва на работника, на страната невнимателното отношение към суровината.

При преразход, естествено, се прилагат санкции. Това важи и за брака, и за асортимента. Има случаи да не се изпълни планът за производството, но са хубави например показателите за асортимента — това се има предвид.

Главната ни суровина е чугунът, от него е основната икономия. Миналия месец получихме нестандартен чугун, разходната норма веднага отскочи нагоре. И ето ти го преразходът. Вдигнахме шум, но никой не ни обърна внимание. Затова ние, работниците, много искаме тези трудови договори, да имаме черно на бяло. А не да ни се обаждат от дирекцията: „Ще го преработиш този чугун!" Да, но на каква цена?

Така е в последно време и с металургичната вар. За една плавка отиват 7—8 тона. Ако тя не е изпечена добре, доизпичаме я, но губим топлина, преразходваме чугун, който е източник на тази топлина. Наша ли е обаче в случая вината, че сме се оказали лоши стопани?

Нужно е всеки да има точно определени задължения по веригата. И от нас да се иска, каквото зависи, защото ако ние не дадем качествена стомана (и такива случаи има), ще затруднии много прокатния цех. Но в същото време да не носим последиците от чужда небрежност, например от повишения процент на калциев окис във варта. Защо ще опъваме каиша заради някой друг? Да се знае: от нас се иска стомана с такива и такива качества, за тази цел ни се осигурява чугун с такива и такива показатели, вар такава и такава... Да има равноправие между двете страни на договора. Всеки да бъде заставен да си гледа работата. Иначе, само с думи, не може. Така че много хубаво е замислено, напълно одобряваме приетата от Народното събрание декларация и всеки от нас е съгласен с нея.

Digitized by Google

СЛОЖЕН ПОЛИТИЧЕСКИ ИЗПИТ

ИВАН ЯНПОРОВСКИ

секретар на първичната партийна организация при Централната ремонтна база на строително-монтажно управление „Пътни строежи" — София

Като машинен инженер, израснал от работник, машинист на строителни машини и завършил средното и висшето си образование без откъсване от производството и като секретар на първична партийна организация преценявам, че Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление е обществено-политически акт със съдбовно значение за нашата страна. Двустранното обвързване на държавата-собственик и на трудовия колектив-стопанин чрез договор с ясно изразени права, задължения и отговорности на икономическа основа създава нова обстановка, в която всички сме лично заинтересовани и отговорни за нашата работа, за постигането на висока ефективност в стопанската ни дейност.

Стопанисването е национална черта на българина. Това, за което лично отговаря, пази като зениците на очите си. В общественото производство обаче не е така. Досега на стопанисването гледахме като на почин в социалистическото съревнование. За добросъвестно опазване от разхищения и злоупотреби на поверените имущества, материали, инвентар и техника всяко тримесечие по показатели определяхме двама-трима работници, удостоявахме ги със званието „Най-добър стопанин" и материално ги награждавахме. За всеки член от колектива предприятието се отъждествяваше с работното му място или машината, на която се труди. За всичко друго, което ставаше в цеха, не се интересуваше. Сега ни предстои да усвояваме новото си задължение на стопани на всичко, което ни е поверено.

В каква обстановка колективът ни ще се утвърждава като действителен стопанин на социалистическата собственост?

Предназначението на Централната ремонтна база е да извършва основни, текущи и аварийни ремонтно-възстановителни работи на уникална строителна механизация, обслужваща автомагистралите „Хемус" и „Тракия", за която няма специализирани ремонтни предприятия в страната. Към нея са организиранн специализирани сервизи по хидравлика, електроника (нивелираща автоматика) и гаранционни сервизи за всички машини в България „Комацу" и „Татра" — дъмпер Т-200. Базата е разположена на площ от 55 декара, има необходимото технологично оборудване, което задоволява нуждите за ремонт. Колективът ни наброява 160 души, предоставени са му основни производствени фондове за 4 451 000 лв. Производствената ни дейност се изгражда на основата на утвърдения годишен план за ремонтите на механизацията на строително-монтажното управление „Пътни строежи". Предвидени са допълнителни мощности за възстановяване и производство на резервни части и текущо аварийно поддържане на механизацията на строителните обекти.

Digitized by Google

Какво е характерно за ремонтно-възстановителната ни дейност?

От общо 384 броя основни средства в групите енергийни, двигателни и производствени машини, оборудване, инструменти и измервателни уреди 200 са с набрано изхабяване. Въпреки това благодарение на многото изявени стопани колективът продължава да ги поддържа и да работи с тях. По линия на научно-техническия прогрес, рационализаторското движение и чрез използване на челния опит решихме редица тесни места в ремонтно-възстановителната дейност. Заменихме вносни детайли и материали с местно производство или възстановяваме износени за втора употреба.

Дотук казаното е едната страна на въпроса, която показва, че нашите работници добре стопанисват. Другата страна, която влияе отрицателно и демобилизира хората, са честите продължителни (по 6—7 месеца) реорганизации на предприятието. През това време хората се ослушват, изчакват какво ще стане. Нарушават се традиции, напускат висококвалифицирани кадри, внася се смущение в ритъма на работата. Постоянно изпитваме остра нужда от кадрово и материално осигуряване. В момента в складовете на базата има залежали резервни части на обща стойност 714 000 лева за строителни машини, които вече са излезли от експлоатация в нашата система. С тези неща са запознати съответните ръководни инстанции, но такова е положението.

Сега базата преминава към Промишления комбинат на стопанското обединение „Главно управление на пътищата". Нейният статут, производствената структура не са изяснени. Уточняваме вида и обема на ремонтната дейност, ресурсното осигуряване, основните производствени фондове. Предстои тържественото предаване на цялата материално-техническа база на основния колектив за стопанисване и управление, а след това и на първичните трудови колективи.

В тази нова обстановка: утвърждаване на самоуправлението, разгръщане на научно-техническия прогрес в специфичната ремонтно-възстановителна дейност, първичната партийна организация е изправена пред сложен политически изпит. Тя наброява 20 комунисти, от които 15 са работници, 4 — инженерно-технически работници и един служител. Основният въпрос, на който търсим отговор, е: с този си състав, с досегашните форми, средства и подходи в състояние ли е тя да направлява, политически да ръководи колектива в решаването на тези задачи?

Поновому се стремим да настройваме работата на партийното бюро и първичната организация за утвърждаване на самоуправлението на трудовия колектив. По съществуващата производствена структура на строително-монтажното управление „Пътни строежи" базата се води като спомагателно звено и „от горе" ни бяха дадени указания да определим само първичните трудови колективи и да изберем техните колективни органи за самоуправление. Това направихме, но считам, че се допусна грешка и се изпадна в противоречие с Кодекса на труда. Не си свършихме работата докрай. Останаха открити въпросите за създаването на основния трудов колектив, за избора на стопански съвет и на ръководителя на базата. Сега при

Digitized by Google

новата реорганизация и това ще стане, за да се осигури известна стопанска самостоятелност в рамките на Промишления комбинат. Защото не може да има самоуправление на трудовия колектив без самоиздръжка. Колективът ще взема решения и ще изпълнява задачи в зависимост от ресурсите, с които разполага.

Същността на партийната ни дейност в условията на самоуправлението виждам преди всичко в нейното конкретизиране с хората, избрани в колективните органи. Наше задължение е да създадем политически гаранции те да изпълняват своите функции, да чувствуват нашата опора. Това означава комунистите, които сме изпратили с партийни поръчения в тези органи, да играят действително авангардна роля, да бъдат факторът, който прокарва линията на партията, организира трудещите се да решават въпросите на техническия прогрес, тесните места в ремонтно-възстановителната дейност по цеховете, битовите проблеми на хората, качеството на всяка дейност. Извършваме критичен анализ на използваните досега форми, средства и методи на работа. Стигнахме до извода, че при новите условия в никакъв случай не бива да си позволяваме да вземаме решения от компетенциите на органите за самоуправление, не трябва да се месим чрез административни мерки в дейността на първичните трудови колективи. Затова укрепваме партийното влияние, разширяваме демократизма в първичната организация, търсим и осигуряваме информация за реалните процеси и възможностите, съобразяваме се с обективната обстановка на колектива. Засилваме партийния контрол, за да създаваме условия за развитието и внедряването на положителния опит, за интензифициране на производството, за повишаване качеството на ремонтно-възстановителните работи, за внедряване на постиженията на научно-техническия прогрес и намаляване на тежкия физически труд и пр.

С какво най-трудно ще се преборим?

Вероятно най-големи главоболия ще ни създават рутината, шаблонът, навикът много да приказваме, да вземаме решения, без да ги изпълняваме. Събрания си правим всеки месец, не ни липсват и решения. Но като се поогледаме, виждаме, че резултатите ни са далеч от намеренията, от целите, които сме си поставили. Това особено важи за дългото проточване на реконструкцията на базата. Имаме си мероприятия, съгласувани с ръководството на строително-монтажното управление „Пътни строежи". Предвидената подготовка със собствени сили е извършена. Но онова, което зависи от външни специализирани предприятия, не се изпълнява.

Практиката ни показва, че когато даваме широка гласност и публичност на работата на първичната организация, когато се опираме на трудещите се в подготовката, обсъждането и вземането на решения, винаги имаме по-високи резултати. Това ни подсказва да търсим начини трудовият колектив да не гледа на нашите събрания като на някаква скрита, потайна дейност, а да ги очаква като важни събития, чиито решения засягат интересите на всички. Стремим се всеки въпрос, който разглеждаме, да е в интерес на колектива. Затова при нас преобладават и откритите партийни събрания.

Опитът ни учи, че е полезно в дневния ред на събрания-

Digitized by Google

та на първичната организация да доминират въпросите, свързани с основната дейност на колектива.

Намеренията ни са в бъдеще на откритите партийни събрания да осигуряваме присъствието на целия трудов колектив. Неговото участие е важна предпоставка за активна работа на всеки. В подготовката на тези събрания партийното бюро изисква от комунистите с позицията си да формират у безпартийните политическо отношение към обсъжданите проблеми. Още в подготовката на събранието, в неговото провеждане и в организацията за изпълнение на приетите решения се стремим да осигурим подкрепата на широките народни маси. Търсим отговор на въпроса: какви ще бъдат реалните последици — политически, икономически, социални, идейни, културни, за да постигнем максимални резултати, да използваме най-пълно и рационално всички налични резерви за многостранно развитие на колектива като стопанин на социалистическата собственост.

ШИРОКО ПОЛЕ ЗА РАБОТА

д-р НИНА СПАРТАК КАБАКЧИЕВА
секретарка на партийния комитет в III градска болница „Д-р Мара Малеева — Живкова" — София

Приетата на четвъртата сесия на Деветото Народно събрание декларация, с която се предоставя на трудовите колективи социалистическата собственост за стопанисване и управление, има изключително важно значение и за работещите в сферата на здравеопазването. В този акт здравните работници виждат предпоставка и реална гаранция за утвърждаване на започналите в техните колективи процеси на самоуправление, гаранция за използване на всички резерви в стопанисването на предоставените им обекти на социалистическата собственост, в интерес на колектива и обществото за получаване на значително по-високи резултати в опазване здравето на човека и продължаване на неговата жизнеспособност.

Здравните заведения са призвани да осъществяват важни и отговорни задачи в областта на социалната политика. Тяхната дейност има и безспорен икономически аспект, свързан е пряко с възпроизводството на работната сила, поддържане и продължаване на трудовата активност на човека. И обратно — самото здравеопазване зависи от изгражданата в материалното производство база. По тези съображения утвърждаването на самоуправлението в трудовите колективи от материалното производство е от изключително важно значение за здравеопазването. От друга страна, важни за него са и реалните възможности трудовите колективи от материалното производство самостоятелно да решават редица социални проблеми като организацията на работното място, отдиха, рационалното хранене и т. н. в интерес на здравето и работоспособността на човека.

Утвърждаването на стопанските самоуправляващи се организации и на техните колективи като пълновластни стопани на социалистическата собственост води до съществени принципни промени във взаимоотношенията с колективите на здравните

Digitized by Google

работници. По принцип тези отношения не могат да бъдат други освен нормативни и договорни. На фона на партийната и държавната политика за разширяване приложението и повишаване значението на договорите в отношенията между стопанските организации и държавните органи, включително и за държавните поръчки, следва, че това начало трябва да бъде водещо и в отношенията между трудовите колективи от материалното производство и здравните заведения. Диалогът между тези колективи на основата на взаимната заинтересованост от запазване здравето на хората и от продължаване на тяхната работоспособност, в крайна сметка от възпроизводството на работната сила, следва да бъде мощен инструмент за мобилизиране на неподозирани материални и човешки ресурси, за решаване на жизнено важни за двата колектива социални и производствени проблеми. Впрочем договорната основа на тези взаимоотношения не са нещо ново. Новото в тях на настоящия етап е решителното разширяване на приложното поле на тези договори. Самоуправляващите се колективи трябва да разгънат широка инициативност, сами да откриват проблемите и да подскажат пътища за решаването им. В тази връзка бихме искали да споделим опита на III градска болница „Д-р Мара Малеева — Живкова" в София. В изпълнение на по-голямата част от програмата си за социално развитие и за подобряване на качеството и културата на медицинското обслужване колективът на болницата се стреми да използва възможностите на диалога и взаимоизгодната договореност с предприятията от Димитровски район на столицата. На тази основа вече са решени и предстои да бъдат решени редица въпроси по използване и внедряване на малка механизация, съвместно използване на сгради, апаратура и съоръжения, разширяване на търговското обслужване на персонала в болницата чрез разкриване на фирмени щандове и т. н. Идеи за разнообразяване на формите за взаимоотношения на договорна основа между колективите от материалното производство и здравните заведения могат и следва да се търсят в богатия съветски опит, популяризиран чрез средствата за масова информация.

Съществен въпрос, пряко произтичащ от декларацията на Деветото Народно събрание, е въпросът за принципите, на които трябва да се изгражда здравният колектив като колектив — стопанин на предоставената му социалистическа собственост. Този въпрос е пряко свързан с въпроса за правата, задълженията и отговорностите, които ще му бъдат възложени и той ще поеме във връзка със стопанисването, развиването и опазването на обектите на социалистическата собственост. Партийна повеля, повеля на деня е, без да се изчакват правни предписания и конкретни организационни препоръки, здравните колективи да бъдат подготвени за преустройство в ход с най-малко материални и морални загуби и, което е още по-важно — без допускане на неблагоприятни последици в качеството на здравните услуги на населението.

На настоящия етап е трудно да се предложат готови рецепти, препоръки за конкретната, специфична работа, която трябва да се извърши в рамките на всеки здравен колектив, да се прогнозират трудностите и се определят пътищата за тяхното преодоляване. Въпреки това, изхождайки от опита на колектива на III градска болница „Д-р Мара Малеева — Живко-

Digitized by Google

ва“ по утвърждаване на самоуправлението, предлагаме нашите виждания за някои от насоките за работа в здравните колективи.

● Да се осигури широко участие на здравния колектив в контрола върху опазването и поддържането на материално-техническата база — съоръжения, инвентар, медицински транспорт, използваемост и опазване на медицинската апаратура, необходимост от ново оборудване, ефективно използване на новата, съвременна медицинска техника и т. н.

● Активизиране и поощряване на рационализаторската и внедрителската дейност, на изказваните нови идеи и предложения по повод ефективното, пълноценно и рационално използване на предоставената на колектива материално-техническа база. Целесъобразно е активността във внедряването на постиженията на научно-техническия прогрес и опазването и рационалното използване на материално-техническата база да се изведе като един от важните критерии при атестиране на членовете на здравния колектив.

● Разгръщане на широк фронт главно с профилактична цел и в условията на гласност и безкомпромисност на борбата с отрицателните явления — безстопанственост, корупция, нарушения на трудовата дисциплина, нетрудови доходи и други.

● Създаване на стимули за лична отговорност в използването и опазването на поверените за стопанисване материални ценности.

КАКВО МЕ ТРЕВОЖИ И РАДВА

ТОДОРКА СТОЯНОВА

герой на социалистическия труд
ръководител на кравеферма в
с. Първомайци, Великотърновски окръг

Преди да замина за четвъртата сесия на Народното събрание, прегледах протокола от годишното събрание на нашия колектив. Направи ми впечатление, че голяма част от фактите в доклада и в изказванията бяха свързани със стопанисването на социалистическата собственост. Всекидневието ми на ръководителка също подсказваше, че хората все повече умеят да правят сметка на разходите, да следят за здравето и продуктивността на животните. Вероятно това е и причина, и следствие на факта, че нашата ферма е на първо място в окръга и е утвърдена за племенна. Ето защо, гласувайки като народен представител за предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление, аз виждах нашите животновъди, загрижени преди всичко да вървят работите в цялата ферма.

Животните са особен вид основно средство за производство. Тях нито можеш да ги форсираш като двигател, нито да ги оставиш ден-два на почивка. „Биологичният часовник“ изисква ред, последователност, ни най-малко отклонение от

Digitized by Google

предписаната технология. Иначе всичко пропада не само в продуктивността, но може да се стигне и до необратими процеси — нередовно издояване, заболяване от мастит, бракуване на животните. А те са скъпи, внесени са от Дания и животновъдите знаят цената им, знаят и биологичния им потенциал. Сами виждат какво може да се получи от отделни животни — по над 7 тона мляко. Това е добре, но следва въпросът: защо средният млеконадой е около 5 тона (тази година ще получим средно по 5450 литра мляко от наличните 300 крави), защо има животновъди, които доят по 3—4 тона мляко? Ето тук е главният проблем: не само да опазваме собствеността, но и да я използваме за благото на социалистическата държава, която е вложила огромни средства в нея.

Нашата ферма е между два града, с автобуса се отива до Велико Търново и до Горна Оряховица за около двадесетина минути. Промишлените предприятия предлагат голямо разнообразие за професии и на условия на труд. Ако искаме да издържим на конкуренцията, трябва да дадем и възнаграждение, и битови условия. Строим жилища за животновъдите, които идват от други населени места, механизираме тежките процеси, въвеждаме природосъобразно отглеждане, което също облекчава в известна степен труда. И най-важното — следим възнаграждението да съответствува на усилията, на квалификацията, на икономическия ефект.

Хората знаят, че тук се печелят добри пари. Има доячки, телчари с по над пет хиляди лева годишна заработка, същото е за механизаторите, фуражирите. Но съществува една подробност — това не става за месеци, та дори за година. Имало е и такива, поработят... и напуснат. Първата година е година на подготовка на групата животни: да се подредят запложданията, да се вкарат нови крави, да се оздравят някои болни животни, та чак тогава ще тръгнат по 20—25 л мляко от крава на ден и по 15—16 лева възнаграждение.

Не е лесно да се стопанисват високопродуктивни животни. Тридесет и пет години работя в животновъдството, виждала съм различни ферми, различни породи, но тук е друго. Не случайно всяка крава има обширно „досие", което след месец-два вече ще включим в компютъра и той ще решава много проблеми на храненето и здравеопазването, с които досега си блъскахме главите. Не е лесно и да се подготвят мъжки телета за разплодници. Изисква се постоянен ветеринарен контрол, отбор, рационално хранене. Но в крайна сметка от едно теле приходът е три хиляди лева, пари, които не може да се вземат за година и от най-продуктивната крава. Всичко това налага от грижи за поголовие да стигнем до стопанисване на високопродуктивен генетичен фонд.

При нас работата е такава, че никой не може да каже това не ме интересува, онова не е моя работа. Всичко е обвързано с крайния продукт и всяка дейност трябва да допринася за повече мляко и прираст на телетата. Животновъдите са най-добрите контрольори на всичко, което става вътре във фермата и около нея. За това допринесе и предаването на част от фуражната база. Сега люцерната е на фермата. Има ли това значение? Може да се каже, че е голямо. Например, ако не се коси зелената люцерна последователно, животновъди-

Digitized by Google

те ведната искат от мен да се намеся. Или ако се случи да влезе механизаторът да коси след дъжд — те сами ще го изгонят да не затъпква. Когато дойде време да се складира сухо сено, свободните доячи идват да редят балите — нали те ще бъдат най-напред засегнати през зимата от храненето на кравите с мухлясало сено. След около десетина дни ще приберем репкото, а вече ме съветват с какво да засеем площта, за да има подълго време зелен конвейер.

Вътрешностопанската сметка в най-голяма степен свързва хората със средствата за производство. При нас няма уравниловка, всеки си знае от началото на годината какво ще произведе и с какви разходи. Затова гледа да икономисва концентрирания фураж, да не разпилява силажа и сеното. Има какво още да се желае, защото ако в раздела за материалните поощрения сме стигнали една положителна конкретност, то в търсенето на материална отговорност, колкото и рядко да се налага, все още се пристъпва плахо.

За да стопанисва, колективът трябва да разполага, да има възможности, самостоятелност. Практиката да разполагаме с прифермско сеитбообращение, с някои машини за прибиране на сочния фураж и др. показва какви неизползвани възможности все още има, колко зависими сме (вероятно ще бъдем и в бъдеще) от други звена, които обслужват основното производство. Така например през миналата година ръководството на аграрно-промишлення комплекс нн определи един период за прибиране на силажната царевица, който не беше подходящ —нямаше царевицата достатъчно сухо вещество. Но можем ли да откажем, когато високопроизводителиият силажокомбайн е един и се командува от горе. Щем-нещем прибрахме в ямите вместо кръмни единици — вода. Да вземем изкупуването. Сега главната ми грижа е, ще дойде ли навреме (а понякога въобще) цистерната за мляко. Да се оплача от ръководството на „Млечна промишленост" ще отговорят, че автокомбинатът не им подал превоз. Вероятно и там има причина — камионът в ремонт и няма части. Е, добре, аз ли да вървя и да оправям грешките по цялата верига? Навремето с една каруца прекарвахме гюмовете и нямахме тия ядове...

Спомням си думите на др. Тодор Живков, че човекът вече зависи от работата на бригадата, от работата на бригадира, на управлението, на комбината, че започва да се интересува от държавните дела. Това се вижда и при нас. Все повече хора търсят отговорност един от друг, от мен като ръководител. А това ме задължава да имам не само отговор за всеки въпрос, но и решение. От една страна е трудно, но от друга ме радва, защото колективът има готовност да стопанисва, да управлява.

Digitized by Google

ДОКУМЕНТ, АДРЕСИРАН ДО ВСЕКИГО ОТ НАС

ЛЮБЕН ХРИСТОВ
заслужил учител, директор
на ЕСПУ „Г. Кирков" в Пловдив

Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление е исторически документ — един нов убедителен акт за зрелостта и мъдростта на Българската комунистическа партия, значителен принос в теоретическата мисъл и практическите подходи в построяване на развитото социалистическо общество. По своята същност, както изтъкна другарят Тодор Живков в словото си пред X конгрес на Отечествения фронт, декларацията е акт с голям политически, икономически и идеологически заряд.

Нашето училище съществува от 29 години. Създадено през 1958 г., то съжителствуваше с тогавашния техникум по физкултура и спорт в някогашната Пловдивска семинария. Отначало условията бяха повече от тежки. Училището се развиваше и обзавеждаше пред очите и с труда на учениците. Бившите избы, мазета и тавани се превърнаха в класни стаи, работилници, учебни кабинети, спални помещения.

За да изпълним високите изисквания, залегнали в декларацията, за да изградим у педагози и ученици чувство на истински стопани на социалистическата собственост, ни предстои много и нелека работа. В нашето училище стигнахме дотам, че бяхме принудени временно да се откажем от кабинетната система и да се върнем към някогашната система на класните стаи, за да създадем по-добри условия за стопанисване на социалистическото имущество.

Проведохме масирана идеологическа работа на всички нива. Под ръководството на първичната партийна организация гласувахме голямо доверие на комсомолската организация. Разработихме система за проверки. Изградиха се комсомолски групи за дребни ремонти, изясниха се задълженията на дружествените комитети на ДКМС, на комсомолските постове, на дежурните ученици, на класните ръководители, на чистачките и т. н. Опитахме се да направим проблема за опазване на социалистическата собственост грижа и дълг на всеки член на огромния колектив. Не бих казал, че резултатите са кой знае колко големи, но е налице едно ново отношение към имуществото у голяма част от членовете на колектива.

Веднага след публикуването на декларацията в пресата се събрахме: бюрото на партийната организация, училищното ръководство, ръководството на Съюза на българските учители и УК на ДКМС и без да чакаме указания от горе, съставихме комисия за проучване на този изключително важен документ, както и за изработване на вътрешноучилищна система за предаване на имуществото на тези, които го ползват. Подготвихме и съответна документация за предаване.

Digitized by Google

Всичко това бе обсъдено на общо събрание. Същевременно проведохме анкети с една част от учителите и учениците, за да видим до каква степен се познава декларацията и как се приема от тези, които ще я изпълняват. С голямо удовлетворение констатирахме, че учителите и учениците не само познават съдържанието ѝ и са готови да я реализират, но настояват за много строги санкции към тези, които са се отнасяли или отново ще се отнасят безотговорно към стопанисването на социалистическото имущество.

Считаме, че Министерството на народната просвета, ЦК на Комсомола и ЦК на Съюза на българските учители трябва да подготвят много конкретен нормативен документ, който и морално, и материално да ангажира училищните ръководства, учителите, възпитателите, служителите и учениците (особено учениците), които в крайна сметка са потребители на социалистическото имущество. Не може да се каже, че досега съществуващият вече напълно остарял Правилник за ЕСПУ или строгата заповед РД-09-789 на министъра на народната просвета уреждат в достатъчна степен проблема за отговорността при стопанисване на имуществата в училищата. Може би в нови нормативни актове трябва да се определи „живот" на всяка училищна вещ, да се предвидят срокове за вътрешно и външно боядисване на сградата, времето за текущи и основни ремонти и т. н. Всичко това, разбира се, съобразено с възрастта на постройките. Налага се да се предвиди морално и материално стимулиране на добрите стопани и санкциониране на безотговорните.

Социалистическото съревнование, националните прегледи между училищата в сърцевината си трябва да заложат и показатели как се стопанисва, обогатява и управлява социалистическото имущество. Не зная точно как, но сериозно трябва да се помисли за качеството на училищното строителство, за качеството на училищните мебели. Чиновете сега се правят от много недоброкачествен материал. Пластмасовите обшивки се отлепват, краищата се ронят, седалките се отчупват, и то при никаква преднамереност, просто поради лошата им изработка. Не е зле да се помисли и за създаване на специализирана ремонтна организация за училищното имущество, за бояджийски и всякакъв вид други услуги. Или пък училищата да се обслужват с понижени тарифи. Сега много често бюджетите на училищата отиват за ремонт и други услуги и почти не остават средства за внедряване на модерна учебна техника.

В условията на реализиране на декларацията трябва да се помисли да бъде разрешено определен процент от средствата от ученическите бригади да се превежда на училищата така, както определен процент се дава на окръжните бригадирски щабове. Училищата са съорганизатори на бригадирското движение. Нашето допитване констатира една похвална готовност сред голяма част от учениците да помогнат за модернизиране на материалната база в училище. По примера на Априловската гимназия, на законосъобразна основа може да се помисли да се подеме от бивши ученици, сред родителската общественост, сред предприятията и т. н. възрожденската традиция за дарения.

Наше твърдо убеждение е, че наличието на Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата

Digitized by Google

собственост на тези, които я ползват, не означава да скръстим ръце и да чакаме държавата да ни снабдява, а да запретнем ръкави за обогатяване на тази собственост по самодеен път, за което следва да се очертаят законосъобразните пътища. Няма да е излишно точно сега да се разгледа още веднъж по-внимателно и проблемът в по-големите училища да има заместник-директор по стопанските въпроси. Това е наложително.

Твърдо съм убеден, а това е убеждение и на колектива, в който работя, че декларацията е документ на живота, адресиран до всеки българин, и ние ще направим всичко, което е по силите ни, да я реализираме възможно най-резултатно.

ТРЯБВА �желАНИЕ И СЪРЦЕ

БЛАГОЙ СЕРАФИМОВ

герой на социалистическия труд
бригадир в Строително-монтажния комбинат — Кюстендил

Не само аз, всички членове от бригадата посрещнахме с изключителен интерес и вълнение Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление. И това е разбираемо, естествено е. Защото става дума за нас, за нашата работа, за нашето самочувствие. Смятаме, че това е един добър акт, в наш интерес е. Защото вече ставаме пълноправни стопани в опазване на социалистическата собственост, на поверените ни материали, на поверените ни обекти. С всички произтичащи от това права и задължения.

Напоследък нещата доста се промениха. Към добро, разбира се. Утвърдени бяха важни документи — Кодексът на труда, Правилникът за стопанската дейност. Проведоха се първите по рода си избори на ръководните органи. Подкрепяме този подход, за нас е приемливо това, че трудовите колективи сами си избират ръководството. Сега на практика пролича кой ръководител умее да ръководи, кой има качества. Вече колективът преценява, а който не може да ръководи, той го отрича. И при нас имаше такъв случай. Един технически ръководител не беше избран. Значи не е бил кадърен да ръководи, да се сработи с хората. Да ръководиш хора е много сложно. Много качества се изискват. Сега в новата ситуация се чувствува промяна. Имаше закоравели директори, но сега започнаха да се ослушват. Трябва да се ослушват, да се съобразяват с колектива.

Тридесет години работя в строителството, 22 години съм бригадир. Нашата професия е благородна професия. Но, струва ми се, нещата малко са занемарени. От ден на ден работниците намаляват, не ни достигат хора. Работата при нас е доста тежка. Работим нависоко,, изложени сме на атмосферни влияния. Не с приказки трябва да се решават нещата, а с конкретно стимулиране. В това отношение в нашата професия смятам, че съществуват някои проблеми.

Digitized by Google

За да сме добри стопани, много е важно да се подобри организацията на работа в строителството. На всички нива, във всички звена. Организация и ред. Макар че идеални не можем да бъдем, все нещо ще куца. Тъкмо създадем на едно място организация, и хайде, трябва да се местим другаде. Транспортът не е към нас. В един строителен комбинат сме, а си говорим понякога на различни езици. Различни поделения, различна дейност — а обектът на работа един, строим едно. Но взаимоотношенията са ни като между министерства. Това много ме дразни. Щом строим заедно и сме в един кюп — трябва да се разбираме.

А организацията може да се оправи. Но всичко трябва да е добре планирано, да има образцов ред — проект, заготовки, материали. Идва строителят, загражда обекта и почва. Трябва ли да влезе външен човек — с пропуск. Пуснат ли го — с прндружител. При нас е много лошо това бързане. Започваме да строим, без да сме оградили, а понякога почваме работа наопаки. Караме материалите за покрива, за основата ги няма. Планирането е най-важното. Като го обърка́ме, обърка́ме и работниците. Гледа те и като го застъпиш, вика: „А бе, гледейте си вашата работа. Вижте се какви сте, а от нас ще искате!" И друго не мога да поиасям — седнал, развърта се, закусва по никое време. А всичко зависи от нас, от ръководителите. Хората не могат да правят нарушения, ако ръководителят е на мястото си, ако е създал образцов ред и порядък. Не си ли ти образцов, не си ли за пример — вятър те вее.

Много важно нещо е майсторлъкът. Има една стара приказка — човек си е дарен за нещо. Но трябва сам да го усети. Да му допадне. Казват ми — ще вземеш хора от предприятия, ще ти изпратим. А за какво са ми? На мен бройки не ми трябват, трябват ми кадърни хора, с мерак, с уфат. Който си има мерак, не напуска. Има хора, опита тук — не бива, опита там — не бива. И целият живот му мине в чиракуване, защото не може да се ориентира и няма интерес към нищо. А иска отведнъж да стане майстор. Майсторлъкът става с години. Аз имам електроженисти — може да те нарисува с електрожена. Тоя, който монтира горе, трябва да го направи качествено. Хората пари дават. Не бива да ни хулят.

Работим на стопанска сметка. Подписваме договори. Бригадата е свикнала да икономисва. Една година получихме около 12 хиляди лева премии за икономии. Но след това комбинатът реши, че няма сметка и прекъсна тези договори. Общо взето бригадите стопанисват. Лошото е, че работят на открити и тесни площадки. Невинаги има място да разположим площадка за материалите, да ги подредим.

Много се говори сега за преустройството. Откъде да се провежда — от горе или от долу, как да се провежда. Аз мисля, че отвсякъде трябва да се провежда — и от горе, и от долу, и отвътре (от човека), и отвън (от организацията). Случвало се е — викат ме в асоциацията. Губят ми цял ден за един съвет, да ми кажат две думи, да ми затрият времето. Като че ли съм от вчера в строителството. И като влезеш вътре — кафеджийница. Това ли е ред и организация? Щом имат излишни хора — да се освобождават!

Дисциплината ни е добра. Но за да бъде така, бригадирът

Digitized by Google

пръв трябва да бъде горе и последен да слиза. Тежи ми, че ме дърпат с доста обществени ангажименти. В работно време. Отказвам да отида, после недоволствуват от мен. Наслагали са ме навсякъде. Отида ли — ей ти половин ден. А кой ще ми изкара заработката? Отдалечиш ли се от хората, става много тежко. Уважават ме, защото съм близко до тях. Никога не съм се отделял от хората — видите ли ме, аз съм герой! Това прави впечатление, отблъсква. Дойдеш ли с бяла риза и вратовръзка, почнеш ли да се тежкариш — веднага усещаш разстоянието.

Смятам, че предоставянето на социалистическата собственост за стопанисване и управление ще се отрази положително и в социалното развитие на колектива. Макар че нашите хора почти всички са устроени с жилища. Сега комбинатът строи 6 кооперации само за строителни работници. Бригадата ни е силна. За първото тримесечие сме първенци в комбината. За осмата петилетка бяхме отличени с вимпел на Министерския съвет като бригада първенец в страната. Имаме доста награди. Прави ни удоволствие да се съревноваваме с другите. Например обектът струва 600 хиляди лева, трябва да го направим за 12 месеца. Правим го за девет. Бригадата има спестовна книжка в банката. Имали сме по 100 хиляди лева. Организирали сме много екскурзии зад граница. Това е много силен стимул. И всеки работи. Няма електроженист, няма строител. При нас почти всеки владее по няколко професии. Нещата са ни в ред. Само с картите за почивка възникват проблеми. Горе си ги разделят и за работниците каквото остане.

Накрая искам да кажа — предоставянето на социалистическата собственост за стопанисване и управление е забележителен акт, който събужда, мобилизира, стимулира хората за по-голяма отговорност и принос в голямото дело — изграждането на съвременна социалистическа България.

Записал: ИВАН ВАСЕВ

Digitized by Google

КОНКРЕТНОСТ И РЕЗУЛТАТНОСТ ВЪВ ВСЯКО ДЕЙСТВИЕ

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ
първи секретар на окръжния комитет на БКП — гр. Толбухин

Изпълнението на широкомащабната програма, начертана от Тринадесетия конгрес и Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1986 г.), за коренно преустройство, за нов икономически растеж на основата на приложението на научно-техническия прогрес постави нови високи изисквания пред партийните кадри. Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление дава път на още по-широкото разгръщане на самоинициативата и творчеството на целия народ. Новаторският и творчески дух на ленинската априлска политика на партията сега изисква да се подхожда с разбирането, че не става дума само за преустройство на икономиката, а за дълбоки революционни изменения, които засягат мисленето и действията на цялото общество. Става дума — както заяви другарят Тодор Живков пред пленума на окръжния комитет на БКП в Русе — за необходимостта от извършване на всеобхватни качествени преобразования в производството, в стопанския и социалния живот, в духовната сфера, в политическата система, в управлението.

Как се очертават тези изменения в Толбухински окръг?

Процесите на обновление и преустройство на стопанския и партийния живот в окръга носят белега на общите тенденции и насоки на развитието на страната, но безспорно имат своя специфика.

В какво се изразява тя?

Както през конгресната година, така и сега нейн основен белег продължава да бъде високият темп на икономически растеж. Статистическите данни за 1986 г. показват, че е даден добър старт за изпълнение на отговорните и мащабни задачи на деветата петилетка.

В отраслите на материалното производство (без селското стопанство) годишният план е преизпълнен по всички основни обемни и качествени показатели. Реализирани са чувствителни положителни промени в темповете на икономическия растеж. Постигнат е значителен ръст спрямо 1985 г. на чистата продукция с 11,6 на сто, на съвкупната печалба с 18 на сто, на обществената производителност на труда със 7,3 на сто. Материалните

Digitized by Google

разходи на 100 лв. произведена продукция са снижени с 0,38 лв. Увеличаването на индивидуалната производителност на труда с 4,6 на сто се отрази благоприятно върху изпълнението на натуралните показатели.

За постигнатите високи резултати в развитието на икономиката окръгът бе отличен като комплексен първенец в социалистическото съревнование за 1986 година (от втора група окръзи).

В резултат на създадената организация и конкретни грижи за поддържане на набелязаните темпове на растеж бяха постигнати добри резултати и през първото тримесечие на настоящата година.

Планът за обемните показатели е изпълнен. Осигурен е ръст спрямо същия период на миналата годнна от 8,3 на сто. Повиши се обществената производителност на труда, осигурено е по-добро използване на производствените фондове. Планът за износа е изпълнен 112,7 на сто. Успешно се осъществява строителната програма. Извършена е значителна организаторска и политическа работа за въвеждане на двусменен и трисменен режим на работа, като след атестирането на всяко работно място е достигнат 2,07 коефициент на сменност.

Положителните промени в посока на ускорението са налице. Длъжни сме обаче да признаем, че постигнатото далеч не ни дава основание за самоуспокоение. Наред със сполуките отчитаме и редица неблагополучия, съпровождащи развитието на окръжната икономика, които спъват цялостния процес на ускорение. Независимо че като цяло плановете се изпълняват, редица стопански организации регистрираха през първото тримесечие намалени темпове на икономически растеж. Налице е известен спад в качествените показатели. В 19 предприятия на окръга се превишават материалните разходи. Очертават се сериозни трудности с осигуряването на суровини, материали и кооперирани доставки в 11 предприятия. Съществуват слабости при сключването и изпълнението на стопанските договори.

Честната, обективна самооценка на създалата се ситуация недвусмислено показва, че въпреки безспорните постижения така желаното преустройство в редица звена на окръжната икономика бавно набира необходимата скорост. Немалко трудови колективи, кадри и партийни органи все още не са се включили активно в борбата за постигане на качествено нов икономически растеж. Това налага партийните комитети и всички първични партийни организации непрекъснато да следят курса на развитие на самоуправляващите се организации, да гарантират планираните увеличения с конкретни целенасочени организаторски и възпитателни действия. Очевидно е, че най-напред в партийната работа трябва да се преодолеят инерцията и вредните навици, създали се в периода на екстензивно развитие на икономиката. Нужно е да се преустройваме в движение, едновременно на всички фронтове на ускорението.

Изпълнението на неотложните задачи за техническо превъоръжаване на производството, за научно-техническо и технологично обновление на окръжната икономика определя втория съществен белег на новата обстановка, в която работят партийните организации и трудовите колективи в окръга.

Digitized by Google

За нас — изтъква др. Тодор Живков — въпросът днес стои така: да осъществим научно-техническата революция — значи да изградим социалистическо общество. Да изградим развито социалистическо общество — значи да осъществим научно-техническата революция.

Ние добре разбираме, че широкото и мащабно внедряване на постиженията на науката и техниката в нашите условия е възможно само на основата на реконструкция на стопанските структури в окръга и осъществяване на решителни пробиви в авангардните направления на научно-техническия прогрес. Но не само това. Необходимо е съществено да изменяме ролята на човека в производствения процес, да възпитаваме нов тип икономическо мислене, изострено чувство за всичко ново и прогресивно, висок професионализъм и отговорност у всеки. А това на свой ред изисква преустройство на партийната работа, деловитост, целеустременост в дейността на всяка партийна организация.

Всичко това поставя проблемите на техническия прогрес в центъра на вниманието на окръжния партиен комитет. Под ръководството на партийните комитети основните стопански звена в окръга своевременно разработиха свои програми за научно-техническото и технологичното обновление на производството. Научно-техническото развитие стана неделима част от плановете на самоуправляващите се органнзации, конкретно планово задължение на колективите. Успешно работят групите за ускорено внедряване на техническия прогрес, новосъздадените програмни колективи, звена и бази за развитие и внедряване.

Като отчитаме, че ускореното икономическо развитие на окръга е възможно главно на основата на внедряването на съвременните научно-технически постижения в производството, усилията на партийните комитети и организации са насочени към организацнонното и кадровото укрепване иа научното обслужване н утвърждаването на научновнедрителските звена. Успешно се развива и функционира първият научноизследователски институт, обслужващ машиностроенето в окръга, който обединява усилията на 535 специалисти — инженери, икономисти, техници. Изградени са 12 програмни колектива и 220 бригади за ускорено внедряване на съвременни инженерни решения. Широките контакти със създадените ведомствени технологически центрове, изучаването на съветския и световния челен опит се превръщат в основа за мащабна изследователска и внедрителска дейност.

Едно от най-значителните събнтия в икономнческня живот на окръга бе създаването на международно научно-производствено обединение „Агроавтоматика" с участието на Завода за електронна и нестандартна апаратура с наши и съветски институти по тракторна и селскостопанска техника. Предвижда се в близките няколко години обемът на продукцията да нарасне 3 пъти, като в редовно производство се усвоят голям брой електронни системи за контрол и управление на трактори и селскостопански машини, включително и бордови компютри.

Нов етап в научно-техническото сътрудничество между Комбината за апаратура с високо напрежение и Московския завод „Електрощит" е създаването на съвместна лаборатория за производство на комплексни разпределителни устройства до 10 кВ и

Digitized by Google

изключватели към тях. С предвидените разработки на малогабаритни и електронизирани комплексни устройства се цели съвместно излизане на световния пазар с конкурентоспособни и рентабилни изделия. През тази петилетка ще започне монтажът на опитни образци на първите тежки дизелови двигатели по лиценз на фирмата МАН. Търсенето на нови направления на промишлена дейност за обновлението на изделията и внедряването на технологии ще продължи с пълна сила, като се повишават технико-икономическите показатели на осигуряваната продукция. Общо в промишлеността ще се усвоят 131 нови и усъвършенствувани изделия и ще се внедрят 111 технологии.

Изпълнението на конгресните решения за ускорено научно-техническо развитие в окръга ще продължи да се извършва по пътя на реконструкцията и модернизацията, внедряването на нови и усъвършенствувани технологии. Главното внимание сега е насочено към комплексната автоматизация и механизация на производството, като се акцентира на електронноизчислителната и особено на микропроцесорната техника. Сега в промишления отрасъл работят 208 автоматизирани и механизирани линии. Инсталирани са 5 промишлени робота и 195 машини с цифрово-програмно управление.

Успешно се внедряват авангардни технологии и елементи на гъвкави автоматизирани системи, безотпадъчни технологии за горещо накатяване на зъбни колела и степенчати валове и заваряване чрез триене, прилагане на лазерна установка за разкрой на детайли и пр. Внедряването на техническия прогрес в хранително-вкусовата промишленост създаде възможност да се удвои капацитетът на месокомбината и млекопреработването, по нов начин да се решават въпросите за асортимента, разфасовката и опаковката, качествено да се обнови продукцията.

В селскостопанското производство натрупаният положителен опит прераства в качествени изменения, насочени към замяна на традиционните методи и технологии на производство с интензивни, чрез внедряването на технологични решения, основаващи се на най-ефективно оптимизиране на интензивните фактори и в пълно съответствие с конкретните природо-климатични и екологични условия. На основата на научните разработки, осъществени от научните работници от института по пшеницата и слънчогледа „Добруджа", Института по царевицата — Кнежа, Института по тютюна, Института по фуражите в Плевен и други научни институти и учреждения, се преминава към нови сортове, притежаващи високи биологични възможности и позволяващи приложението на интензивни и суперинтензивни технологии. В направляваното отглеждане на растенията и формирането на добивите се преминава към научен подход при торенето, внедряването на нови елементи в химизацията като системи препарати за борба с болестите и неприятелите, микроторове, биостимулатори, растежни регулатори, съвременни препарати за обработка на семената. Широко се прилага минималната обработка и директна сеитба при есенниците и пролетните култури. Като масова практика се внедрява внасянето на химическите препарати чрез малкообемно и ултрамалкообемно пръскане.

Digitized by Google

В окръга са изградени 133 специализирани производствени групи с 37 звена. Всяка специализирана производствена група е съставена от 5—7 механизатори със съответно зачислена земя, техника, препарати за отглеждане на една до две култури. По този начин се затваря кръгът на производството, а и отговорността за получения краен продукт е точно адресирана. Създава се по-голяма възможност за проява на творчество и добро стопанисване, пряко се установяват конкретните резултати от труда на всеки. Основен принцип при изграждане на бригадна и вътрешнобригадна организация на труда е постоянният състав от хора, произвеждащи на принципа „Земя — краен продукт". Всички комплексни бригади имат икономическа и юридическа самостоятелност, самостоятелна сметка в БНБ, съставят схема за разпределение на доходите и могат да формират собствени фондове.

Аналогични са задачите в животновъдството. На основата на активна селекционна племенна работа, чрез подобряване генетичните възможности, подбора и внедряването на високопродуктивни породи ще се увеличава производството на месо и мляко. Важен резерв в интензификацията на животновъдството се явява доброто обезпечаване с необходимите груби и концентрирани фуражи и подобреното рационално и оптимизирано хранене на животните.

Всички усилия за ускореното икономическо развитие на окръга не са самоцел — като във фокус в тях се отразява главната задача да се създават условия и възможности за издигане жизненото равнище на трудещите се.

Значителни и отговорни са задачите и в другите отрасли и области на обществено-икономическия живот в строителството, стопанския туризъм, транспорта и съобщенията, търговията и услугите, здравеопазването, образованието и културата.

Новата обществена ситуация, в която работят партийните организации и трудовите колективи, се определя и от повсеместното прилагане на Правилника за стопанската дейност и Кодекса на труда. Това доведе до съществени качествени промени в трудовите колективи, където в съответствие с духа и принципите на самоуправлението трудещите се все по-активно влияят върху производствените резултати, участвуват пряко в планирането, организацията на труда, разпределението на материалните блага, в подбора и издигането на ръководни кадри. Хората се отнасят към своята работа и непосредствени задачи, които партията поставя, с по-голяма заинтересованост — като истински стопани, разгръщат се работническата инициатива и творчество.

Осъществяването на качествено новия икономически растеж с такива динамични темпове изисква пълна мобилизация на физическите и духовните усилия и енергия на цялото население, на всички трудещи се. Необходима е наистина огромна организационна и разяснителна работа на окръжната партийна организация в много направления и насоки. От първостепенна важност е изискването добре и правилно да се осъзнаят и разберат решенията и задачите на Тринадесетия конгрес и Декемврийския пленум на ЦК на БКП не само от ръководно-управленските кадри, специалистите, но и от всички трудещи се. Точният, научно-обективен анализ на спецификата на самоуправляващите се

Digitized by Google

стопански единици, формирането на стопанските текущи и перспективни планове, преустройството в трудовите колективи на практика се осъществява в движение.

Не бива да се подценява и неумението да се мисли и работи с новите мащаби и темпове, трудностите да се преодолее рутината, да се стимулира самоинициативата и творческата енергия на обществения актив, на стопанските ръководителн, на целите трудови колективи. Трябва да бъдем реалисти и да отчитаме, че години наред те бяха свикнали да получават задачи от горе, да съгласуват, да бъдат „администрирани" и не може лесно с един замах да се промени тяхното съзнание, да се очистят старите стереотипи, да се промени тяхното съзнание и настрой за новото.

Какво да се прави? Готови рецепти не съществуват. Място за отстъпление няма. Всички оправдателни причини са несъстоятелни пред обективната необходимост. Преустройството трябва да се извърши на дело. Под ръководството на партията, с личния пример на всеки комунист трябва да се учим поновому да управляваме нашето социалистическо стопанство в условията на научно-техническата революция. Разясителната ни работа трябва да бъде конкретна, да води до резултатност във всяко действие, да се разбере от всеки човек необходимостта от преустройството като вътрешно убеждение и лична позиция.

Нашият стремеж е тази работа да се върши не въобще, а диференцирано, на всички нива и обществени групи, в трудовите колективи, да се води делово, настъпателно, системно, с конкретен адрес за задълженията и лична отговорност за изпълнение на поръчаното дело. Дейността на партийните и комсомолските организации, цялата ни пропагандна и идеологическа работа е насочена към създаване обстановка на нетърпимост към компромисите, разминаването на думите с делата, застоя и търпимостта към слабостите и грешките. По примера на съветските другари и по свое убеждение ние разчитаме изключително много на широката гласност, на обективната критика, прилагана с еднаква взискателност към кадрите от всички равнища на партийната и социалната йерархия, в трудовите колективи.

Едно от главните направления в партийноорганизационната работа за осъществяване на прелома в социално-икономическото развитие е грижата за кадрите. Новите изисквания налагат и нови критерии за оценка на тяхната идейно-политическа и професионална подготовка, на тяхната способност бързо да реагират и творчески да реализират поставените задачи. В тази връзка ускоряването подбора и подмяната на някои кадри с по-млади, енергични, делови и предприемчиви млади хора, издигането им на отговорна стопанска и обществена работа е постоянна задача за партийните комитети и организации. Този подход в голяма степен спонтанно и естествено се потвърди с изборите в трудовите колективи на стопански ръководители.

Осъществяването на преустройството в социално-икономическото развитие на основата на широкото прилагане на науката и техническия прогрес остро постави проблема от повишаване образователната подготовка и квалификация на изпълнителските кадри.

Усилията ни за резултатно решаване на тези проблеми са

Digitized by Google

насочени към успешното преустройство на образованието, в грижата за пълноценно и ефективно обучение и реализация на подрастващите с висока професионална подготовка. Създаването на материално-технически и организационно-педагогически предпоставки, изграждането на модерни учебно-професионални центрове, създаването на техникуми по електроника и електротехника са подчинени на задачата за изграждане на оптимална мрежа от учебни заведения в съответствие с развитието и потребностите на окръжната икономика. Понастоящем в трудовите колективи на окръга като непосредствени организатори на производството работят 3000 инженери и техници, 1800 икономисти и 1700 селскостопански специалисти. Техният всеотдаен труд е важен залог за осъществяване на преустройството в окръжната икономика, но въпреки всичко специалистите, с които разполагаме, са недостатъчни за нуждите на окръга. По този повод на нова основа с чувство на висока отговорност ще продължи усъвършенстването на дейността по подготовката на кандидат-студентите за конкурсните изпити във висшите учебни заведения. Стремим се да насочим вниманието на стопанските предприятия и техните ръководства към системен контакт със студентите по време на тяхното обучение, това внимание да бъде съпроводено с конкретна грижа. Сега повече от 700 студенти във висшите учебни заведения са стипендианти на промишлени предприятия и АПК в окръга. Но целта е всеки студент предварително да се насочи към специалността и длъжността, която ще заеме след успешното приключване на висшето си образование.

Но и това няма да бъде достатъчно, ако при разработването на план-приема във ВУЗ не се предвиди допълнителен целеви прием за кандидат-студенти от Толбухински окръг, съобразен с неотложните нужди на окръжната икономика, за преодоляване на дефицита от кадри именно в стратегическите направления на нейното развитие.

В борбата за извършване на научно-техническата революция и за усъвършенстване на социалистическите обществени отношения става крайно необходимо да се усъвършенства партийно-организационната дейност, да се внесат качествени промени в нейното съдържание, форми, методи и стил, с оглед партията да възглави и да гарантира обновителните процеси, да формира нов икономически, политически и идеологически климат, да осигури висока социална активност и творчество на трудещите се. Изискването за утвърждаване на първичните партийни организации като ръководно политическо ядро и първообраз на бъдещото състояние на трудовия колектив в съвременните условия се налага в по-голяма степен да намира широко практическо приложение в работата на партийните комитети и кадри в окръжната партийна организация. Неотменно и важно изискване за стила на работа на окръжния и общинските комитети е контролът и помощта на място в първичните партийни организации, в трудовите колективи, в селищните системи. Наш дълг е да полагаме по-големи грижи за подобряване на социалния и качествения състав на първичните партийни организации, да нараства работническото ядро, да се приемат в редовете на партията висококвалифицирани и политически изградени млади специалисти.

Digitized by Google

По-нататъшното демократизиране на партийноорганизаторската работа ще засили в по-голяма степен инициативата и творческата енергия на комунистите, ще активизира борбата и нетърпимостта към отрицателните явления. Колкото повече нараства ролята на човешкия фактор в процеса на ускореното социалноикономическо развитие, толкова повече формите на партийноорганизационната и идеологическата работа следва да се съобразяват с възможностите за въздействие върху отделния човек. Да се оценяват хората по тяхната трудова реализация е правилно, но ние трябва да се научим по-дълбоко и непосредствено да опознаваме човека като личност, откъм неговата интимна страна, с неговите тревоги и радости, да откриваме най-съкровените и истински стимули на неговата обществена изява. Човешката доброта, другарската дума, дружелюбието и доверието, съчетани с взискателност и добър личен пример, трябва да станат същностна характеристика на партийния работник.

От години следя внимателно публикациите в печата и средствата за масова информация. Все по-често стигам до мисълта, че е налице прекалено разточителство със словото, което неминуемо усложнява и разводнява ясното и точно изложение на правилните и хубави идеи, както плевелите задушават и отнемат живителните сили на младия посев от здрави семена. И сега при разясняване на конгресните решения за нов икономически растеж на основата на научно-техническата революция е налице едно неоправдано увлечение да се използват много чужди думи, сложни синтактични конструкции и словосъчетания, които затрудняват диалога с трудовите колективи, с хората, които ще изпълняват на дело конгресните решения и задачи. Крайно време е да се съкрати обемът на тази информация, за да стане тя много постегната, сбита, точна и ясна, да се доближава до живата човешка реч, защото големите истини и идеи са ясни и конкретни.

И това се отнася не само до средствата за масова информация и печата, то с не по-малка сила засяга диалога между партията и трудещите се на нашите обществени форуми и традиционни форми на организаторската и идейно-политическата работа — конференции, пленуми, събрания, звена за политическа просвета, единни политически дни и др. Необходимо е не само те да се оптимизират по количество, като се преодолее формализмът и дублирането, но да се подобри качеството на нашите доклади, отчети, информации, лекции, програми, като се избягва общата фразеология, безличната и безадресна критика и се насищат нашите материали и документи с по-богато конкретно съдържание, като се назовават фактите с точните им имена. Тази насока на конкретност и деловитост трябва да се развива в още два аспекта: да се съкращава времетраенето на организационните и идейно-политическите прояви, като се подобри тяхната предварителна подготовка и се определя тяхната периодичност по необходимост — от значимостта и актуалността на обсъжданите проблеми, и да участвуват само онези хора, които имат пряко отношение като конкретни изпълнители, отговорници и пропагандатори на разглеждания въпрос; да не се разкарват много хора и да не се губи времето на партийния, обществения и стопанския актив, за да се работи на работното място в трудовия колектив.

Digitized by Google

Бих искал да засегна и един много съществен момент от нашата партийноорганизаторска и идеологическа работа за духа на общата атмосфера, при който преминават деловите обсъждания и оценката на кадрите. Става дума за умението да се намери точната мярка за най-правилното дозиране на положителните примери и посочване на успехите и критиката на слабостите и недостатъците. На много места в практиката на партийните комитети, на ръководствата на обществените организации и стопански предприятия се наблюдава главно изтъкването на положителните резултати и накрая се посочват много пестеливо и общо нерешените проблеми, като причините се търсят извън рамките на отговорностите и действията на ръководството на съответния колектив и организация, като им се предава една недосегаема и ненакърнима обективност и даденост. В други случаи, които на настоящия етап по-често се срещат, за да се демонстрира загриженост и самокритичност, положителните резултати и успехи бегло и общо се споменават и започва безогледно и дълго изреждане на слабостите и недостатъците, едно повърхностно криворазбрано манипулиране с критиката, от която участниците в обсъжданията загубват самочувствие и вяра, излизат потиснати и угнетени, без ясна позиция, с ниско самочувствие, без вяра и амбиция за реалните пътища и изход в изпълнението на поставените задачи. И единият, и другият случай са крайно вредни и неправилни. Нито фалшивото самочувствие и благодушие, нито мрачното едностранно критикарство ще помогнат за създаването на онзи жизнено необходим делови и ведър климат, който ще стимулира и мобилизира творческите сили на кадрите. Обективният и верен анализ, посочването на реалния баланс между положителното и отрицателното, извеждането на челния опит, съчетани със строга взискателност за истинските пропуски и вина на конкретните партийни и държавни органи и длъжностни лица, е най-убедителният начин да се поставят, обсъждат и решават задачите. Споделям тези мисли и проблеми, защото те са пред нас, в нашето ежедневие и практика. Бюрото на ОК на БКП — гр. Толбухин преценява, че без тяхното разрешаване не може да се осъществява дейността ни като политическо ръководство.

Разработените на Декемврийския пленум основни проблеми на социално-икономическото развитие на страната за качествено усъвършенствуване управлението на народното стопанство са най-отговорният етап в борбата за изпълнението решенията на Тринадесетия конгрес на партията. В това отношение голямо значение имат словото на др. Тодор Живков пред пленума на ОК на БКП в Русе, неговата Докладна записка до Политбюро на ЦК на БКП във връзка с Януарския пленум на ЦК на КПСС (1987 г.), докладът му пред Националното съвещание на партийния, държавния и стопанския актив от месец март т. г. Прие се принципен статут за изграждане на асоциации от нов тип, разработени са Правилникът за стопанска дейност, редица наредби и нормативни документи.

Това налага чрез партийноорганизаторска и идеологическа дейност, чрез подходящи форми на масовополитическа работа много задълбочено и конкретно да се изучат тези материали, да се познават не само общите постановки и принципни положения,

Digitized by Google

но да се усвоят и осмислят в подробности. По този повод нашето внимание е насочено към обучаване на партийния актив, държавните и стопанските ръководители, специалистите, да се стигне до работниците в трудовите колективи и това да се извърши за много кратки срокове в процеса на самото преустройство.

Дейността на партията за изграждането на социалистическото общество винаги се е отличавала с динамика, но има революционно преломни моменти като настоящия, когато се изискват върхови усилия и напрежение. В изпълнението на задачата за качествено нов икономически растеж в ежедневната партийно-организаторска и идеологическа работа на комунистите от окръга верен ориентир и подход е стремежът ни към конкретност и резултатност във всяко действие.

И най-важното, без което не е възможно преустройството, е човешкият фактор — трудовите хора от окръга.

Имаме ли основание да вярваме в този фактор? Определено, без колебание казано — вярвали сме му и ще му вярваме. Минал през болката на личното неблагополучие, стигнал до вярата в общото, в колективното дело, добруджанецът се пребори с изостаналостта, забрави ниските добиви, забрави мизерното си съществуване, стана истински стопанин и организатор на социалистическото производство, на социалистическия начин на живот.

Тези обикновени хора, до вчера само селски труженици, за кратко време промениха облика на окръга, превърнаха го в промишлено-аграрен. Сега за 15 дни се произвежда толкова промишлена продукция, колкото за цялата 1959 година. Ако се върнем 15 години назад, приблизително толкова, колкото ни остават до края на века, ще установим, че произведената обща промишлена продукция е нараснала 3,5 пъти, а машиностроенето 5,7 пъти Разбира се, в тези години не ни е било по-леко. Имало е немалко трудности, лоша материална база, неясни прогнози, амортизирано универсално оборудване, неподготвени хора и въпреки това задачата е изпълнена.

Ние сме уверени, че толбухинци живеят и работят с новите социалистически измерения, в трудни и сложни моменти на изпитание те показват политическа зрелост и класово-партийна устойчивост. В тези трудови хора ни е вярата днес — хора, съчетали в себе си революционните традиции на миналото на този край и новаторския устрем на новия ден.

Digitized by Google

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

МНОГОСЛОВИЕ БЕЗ СУРДИНКА

ЙОРДАН ХАДЖИЕВ

В разговори за единството между думи и дела в стила и методите на работа на първичните партийни организации секретари и членове на бюра най-често споделят: „Няма какво да се умува по него: казал си дума — отстоявай я; поел си обещание — изпълни го; набелязал си цел — върви към нея!"

В такава позиция има логика и много истина, но не цялата. Защото думите могат да бъдат какви ли не, делата — също... Но за партията, в това число и за нейната основа — първичните партийни организации, важното е и двете да **съответстват на сегашните потребности, изисквания и критерии,** да са съобразени със стратегията и тактиката, с обективния ход на нашето социално-икономическо и обществено-политическо развитие и с възможностите на първичната организация и трудовия колектив.

Това обаче е едната страна на проблема. Другата е как да се осъществи единството, как по-пълно и цялостно да се покрият намеренията, идеите, вижданията с практически действия за тяхното осъществяване! Защото по-лесно е щедро, без сурдинка да редим думи и обещания, отколкото да запретнем ръкави, да впрегнем ум и воля в творчество, в съзидателна работа. В практиката за съжаление първото се среща много повече от второто. Неслучайно в Заключителното слово пред Тринадесетия конгрес на БКП другарят Тодор Живков подчерта, че „От всички нас се изисква да преодолеем едно специфично, може би чисто наше, българско противоречие, вкоренило се в живота. Това е честото разминаване между думи и дела, недовеждането докрай на нашите замисли и решения. Това противоречие трябва да преодолеем и у себе си, и у всички."

ПРЕДПОСТАВКИ ЗА ЕДИНСТВО МЕЖДУ ДУМИ И ДЕЛА

Много са факторите, обстоятелствата, условията, предпоставките, които пряко или косвено се отразяват и влияят върху единството между думи и дела.

Тук ще се спрем на някои от тях, които на сегашния етап са жизнено потребни, неотменни и от които в най-висока степен зависи създаването на обективни и субективни гаранции за такова единство.

Без **ясно определени цели и задачи,** без конкретни решения и практически стъпки не се постигат високи резултати, каквито са ни нужни. Ето защо незаменимо, изпитано средство за създаване на условия и предпоставки за покритие между намерения и

Digitized by Google

действия за тяхното осъществяване е **принципът на плановостта**, планирането на дейността на първичната партийна организация. Върху основата на стратегическите цели и задачи на партията, съобразно плановете и решенията на окръжния, общинския или районния комитет на БКП, според обстановката, условията, потребностите и възможностите си тя конкретизира своите цели и задачи и създава ред и организираност в цялостната си дейност, разгръща инициативата и творчеството на комунистите и безпартийните за тяхното изпълнение.

Да се запише една цел или едно решение, да се подхване една инициатива, да се проектира едно изменение изисква много да се мисли, задълбочено, с чувство за отговорност пред партията, обществото, трудовия колектив. А да мислиш, значи да спориш със себе си, гласи народната мъдрост; да търсиш, да съпоставяш варианти, докато стигнеш до онзи, който ще бъде най-подходящият, най-ефективният. Липсата на достатъчно умения на партийното бюро и секретаря правилно да формулират и предложат в събрание за обсъждане и утвърждаване основните цели и задачи за съответния период ограничава възможността на първичната организация пълноценно да се изявява като политически ръководител, организатор и възпитател на комунистите и безпартийните от трудовия колектив, като първообраз на стопанина на социалистическата собственост.

В намеренията, в думите на първичната партийна организация сега ще има смисъл и висока стойност, голям вътрешен заряд, ако са **съобразени и свързани с утвърждаването на самоуправлението на трудовите колективи, с разгръщането на научно-техническата революция, с интензификацията на производството и с подобряването на качеството на продукцията и на всяка дейност, с израстването на човека, с обогатяването и извисяването на неговите нравствени добродетели.** Защото без такава перспектива и ориентация на действията на първичната организация нейната организираща и мобилизираща мощ ще слабее, тя ще се откъсва от насъщните проблеми на масите; нищо няма да струват хвалебствията за висок социалистически морал и технически напредък, ако в трудовите колективи не се внедряват върховите постижения на научно-техническия прогрес, ако хората реално равноправно не участвуват в стопанисването и управлението на производството, ако в предприятието, завода, стопанството се пилее социалистическата собственост, ако продължава да се трупа бракувана продукция, ако не се спазват договори, не се изпълняват договорирани поръчки и т. н.

Всекидневието на първичните организации в това отношение поднася пъстро многообразие. В зависимост от подхода на партийното бюро и секретаря, от опита, знанията, уменията им те откриват или не успяват да открият главните проблеми, намират или не намират верни пътища за тяхното решаване. Ето няколко примера:

Първичната партийна организация при Пристанищния комплекс в Лом в перспективния си план за 1987 и 1988 година е записала: **„Основна цел:** Повишаване на трудовата, обществено-политическата и духовната активност на комунистите и всички трудещи се за комплексно социално-икономическо развитие на трудовия колектив в изпълнение на плана за 1987—1988 г. чрез издигане качеството и ефективността на организационната и идеологическата работа за успешно изпълнение ре-

Digitized by Google

шенията на Тринадесетия конгрес на БКП". Тази основна цел е дешифрирана в четири цели: **„Първа цел:** Усъвършенстване на партийното ръководство на социално-икономическото развитие на трудовия колектив", **„Втора цел:** Издигане качеството и ефективността на идеологическата работа", **„Трета цел:** Усъвършенстване на партийно-организационната работа" и **„Четвърта цел:** Издигане нивото на партийното ръководство на обществените органи и организации". Към четирите цели са вписани общо 20 задачи и 46 мероприятия...

В завода за метални конструкции „Металик" — Берковица първичната партийна организация е формулирала основната си цел по следния начин: „Мобилизиране на комунистите и членовете на трудовия колектив за успешно изпълнение и преизпълнение на годишния план на завода чрез повишаване качеството и ефективността на партийноорганизационната и идейновъзпитателната дейност за изпълнение решенията на Тринадесетия конгрес на БКП и документа „За качествено нов растеж в икономиката". Следват четири подцели и мероприятия за тяхното изпълнение...

Първичната партийна организация при трето единно средно политехническо училище „Иван Вазов" — Берковица си е поставила следната основна цел: „Първичната партийна организация да мобилизира трудовия колектив за усъвършенстване на учебно-възпитателния процес в духа на решенията на Тринадесетия конгрес на БКП". В трите основни задачи: „Издигане ролята и засилване отговорността на комунистите и целия педагогически колектив за повишаване качеството и ефективността на учебно-възпитателния процес", „Повишаване качеството на идеологическата работа във всички сфери на училищния живот" и „Усъвършенстване организационното състояние на първичната партийна организация и нейната авангардна роля", мероприятията, предвидени за тяхното изпълнение, са 23. Посочени са и темите за дневен ред на 13 събрания за годината и т. н.

Ето и някои от 68-те мероприятия за постигане на цели и задачи, вписани в плана на **първичната организация при цех „Механичен" на завод „Дунав" — Лом:** „Ръководствата на обществените организации със свои форми и средства да участвуват в разясняване и организиране изпълнението на плановете и задачите на бригадите и цеха", „Да се усъвършенствува организацията на труда и управлението за пълно натоварване на високопроизводителните машини: а) бригадният съвет да организира дву- и трисменна работа; б) партийното бюро да заведе на отчет тези машини и да постави партийни поръчения на работещите с тях..."

В посочените примери коментар заслужават много неща. Тук ще засегна някои от тях, свързани с темата.

Преди всичко откроява се общият вид на целите и задачите. Така формулирани, те могат и се срещат в планове и на висшестоящи партийни органи, в които като правило не се отчитат реалио стоящите пред трудовия колектив и пред първичната организация цели, не са съобразени с особеностите им. Но всяка партийна организация е изградена и работи при специфични условия, разполага с конкретни възможности. Тази специфика не може да не се отчита. Ако разменим целите и задачите, формулирани в плановете на различните първични организации, едва ли ще ни помогне спецификата да се ориентираме кои от тях за коя се отнасят, с изключение на училищната, където става дума за учебно-възпитателния процес. Щом се фиксират общи цели и задачи, те трудно могат да бъдат постигнати и изпълнени за определен период.

Прекаленото конкретизиране, достигащо до дребнотемие, до определяне на незначителни или захващане с несвойствени задачи, е другата крайност. И още нещо. Планираните действия,

Digitized by Google

мерки и мероприятия, въпреки че са много на брой, едва ли са достатъчно надеждни да осигурят постигането на формулираните цели и задачи...

За да няма разминаване между тях, партийното бюро, комунистите се налага да подбират ефективни форми и средства, да търсят подходящи механизми и лостове. Това могат да постигнат, като повишават компетентността на кадрите, като използват повече източници на информация и най-вече като демократизират вътрешнопартийния живот, като разширят демократизма не само при обсъждането и приемането на плана, а още в процеса на неговата подготовка.

Първичните партийни организации търсят, намират и прилагат различни подходи и механизми за активно използване на ума, творческите възможности и инициативата на комунистите. Извършват анкети, водят разговори по партийни групи върху отделни съдържателни моменти на плана — какви проблеми да бъдат обект на внимание и политическо ръководство, на партийно въздействие от първичната организация за дадения период; какви действия да се предвидят, с какви форми и средства те да бъдат осъществени и др.

Разбира се, само със записване на цели и задачи колкото и добре да са премислени и претеглени, колкото и обективно да са преценени възможностите, не могат да се постигнат високи резултати. Вярно, без тях не можем да минем, от тях ще тръгнем. Но не се ли претворят в дела, всички усилия отиват напразно. Ето защо са ни нужни **оперативност и деловитост, настойчивост и упоритост, контрол и помощ:** нужна ни е битка срещу многословието, срещу лесно поетите обещания, срещу необмислени и неефективни инициативи, срещу парадността и показността. Такъв подход, такъв стил на работа на партийните бюра сега са жизнено потребни. С тях може достойно да се отговорн на високите критерии и изисквания на Тринадесетия конгрес на БКП.

И още нещо. Добре премислените и претеглените цели и задачи, красиво казаните и записани думи имат своята притегателна сила, приятни са за слуха. Но само до време. Не се ли претворят в дела, рано или късно, идва моментът, в който започват да звучат фалшиво, дори да отблъскват. И не само това, с красиви думи, със суперлативи, с хвалебствия конфликти не се премахват, противоречия не се разрешават.

СИЛАТА НА ОРГАНИЗИРАНОСТТА

В първичната организация всяко действие или бездействие има своето следствие — или ще активизира комунистите, или ще ги демобилизира; или ще създаде обстановка за обща непримиримост, нетърпимост към отрицателни прояви и явления, или ще подхранва либерализма и недисциплинираността... При всички случаи ще характеризира нейното отношение към собствените думи и дела, към тяхното единство. А без него тя не може да изпълнява авангардна роля в трудовия колектив. Всяко разминаване между намеренията и постигнатото поражда съмнения, които като ръжда разяждат доверието на хората към добрите замисли, като слана попарват крехките кълнове на новите идеи, на творческите стремежи. Кой ще ти повярва, кой ще тръгне след тебе, ако не вижда, ако от собствен опит не е убеден,

Digitized by Google

че няма да го подведеш, че няма да го измамиш! Още навремето В. И. Ленин е предупреждавал своите съратници, че когато у един човек, а това с пълна сила важи и за партийното бюро и първичната организация, „думите не съвпадат с делата, това е вече съвсем лошо. Това води до лицемерие"[1].

Затова вземането на правилно решение, определянето на ясна цел са изключително важни, но те са само добро начало в работата. Оттук нататък се изисква **създаване на стройна организация, разпределяне на силите, конкретизиране на задачите, помощ и контрол за тяхното изпълнение.**

В практиката най-често решенията се картотекират, за да не се забравят, контролира се и тяхното изпълнение, което дава положителни резултати. Но само това не е достатъчно. Не са редки случаите, при които всичко приключва с вписването на решенията в протокола на заседанието на партийното бюро или на събранието на първичната организация, вместо оттук нататък да започне същинската работа по него. Затова все още не е преодоляна и тъй наречената „инфлация" на решенията. Причините, разбира се, са най-различни. Срещат се недобре обмислени решения. Някои не са правилно формулирани, от което не може да се разбере какво следва да се извърши. Често пъти се сблъскваме с волуитаристични, силови напъни, няма условия, няма кой да изпълни дадено решение и т. н. Главната причина обаче си остава лошата организация за изпълнението.

Какво се изпуска предвид, какво не се прави, какво не се използва, за да се усъвършенствува организацията за изпълнение на решенията, за да се постигне единство между думи и дела?

Преди всичко не се гледа на организацията като на **комплекс от политически, организационни и идеологически моменти.** Не се използва или почти не се пристъпва към идеологическо, организационно и политическо осигуряване изпълнението на решението. Макар всекидневието да подсказва, че често пъти се налага не само да се изясни дадено решение, но и да се убедят изпълнителите в неговата целесъобразност, полезност, актуалност липсва индивидуален подход към тях. Понякога е задължително да се разпределят задачите между няколко човека, да се координират усилията на различни фактори, от които зависи съдбата на решението. Може да се наложи най-напред да се решат кадрови въпроси и чак тогава да се пристъпи към изпълнението на дадено решение... Да не говорим за това, че без да се създаде политическо отношение към него, не е възможно да се мобилизират в пълна степен всички сили на комунистите и безпартийните за претворяването му в дела.

Демократизирането на процеса на подготовката, обсъждането, вземането на решението и включването на изпълнителите в организацията за претворяването му в дела в крайна сметка води до високи резултати. В това отношение обсъждането на въпросите, които предстоят да се решават в трудовия колектив, на открити партийни събрания, е незаменимо средство за привличане на колективния ум не само при вземането на правилно решение, но и за неговото ефективно изпълнение. Хората, взели участие в разискванията и в определянето на пътищата, начините, механизмите за решаване на проблема, чувствуват морално задължение да се захванат с неговото изпълнение. Оттук и

[1] В. И. Ленин, Съчинения, т. 11, с. 226.

Digitized by Google

потребността да се разширява практиката открити партийни събрания да се свикват особено по онези въпроси, чиято съдба опира до повече хора, до всички трудещи се. Тук много е важно и това: как да се повишава ефективността от действията на живата верига в организацията за изпълнение на решенията — партийното бюро — отговорник за изпълнението — изпълнители.

ФАКТОРЪТ АТМОСФЕРА

Единството между думите и делата можем, длъжни сме да търсим във всички етапи, във всички начинания, в цялостната дейност на първичната партийна организация. Особено сега, когато се извършва преустройство в стила и методите на работа и ръководство на всички равнища.

Основата, върху която се изгражда и осъществява партийната дейност, в това число и работата на първичната организация, са **вътрешнопартийните отношения.** За да се повиши ефективността на партийната дейност, което означава да се осъществи по-пълно и цялостно покритие между думи и дела, между намерения и действия за тяхното постигане, предполага да се усъвършенстват вътрешнопартийните отношения. Само сред здрави, принципни, честни другарски взаимоотношения между комунистите в първичната организация поникват, избуяват нови начинания, оригинални идеи. В такава обстановка те проявяват творчество, разумен риск, инициативност. Комунистът щом е сигурен в своите другари по идеи и борба, че няма да го изоставят, няма да го подведат, няма да го измамят, естествено ще се подложи на по-високо напрежение, ще търси и предлага нови идеи, варианти за решения и ще се захваща активно за тяхното претворяване в дела. Няма ли добри вътрешнопартийни отношения, започват да пускат корени, да се разпространяват подлизурството, измамата, лъжата, нагаждането и какви ли още не уродливи явления. При такива условия, сред такава атмосфера и от най-надарения, най-способния, подготвения човек не може да се очакват творчество и инициативност.

Създаването на здрави, принципни вътрешнопартийни отношения се осъществява преди всичко, **като се спазва демократизмът във вътрешнопартийния живот,** като се осигурят условия и предпоставки комунистите действително равноправно да участвуват в живота и дейността на първичната организация. Това е възможно, като се засилват **гласността и публичността** в работата на бюрото и организацията, като се подобрява **информираността** на комунистите, като теми на дневния ред на събранията станат въпросите, които са предмет на разговори между комунисти и безпартийни на работното място, у дома, на улицата, т. е. всичко онова, което живо интересува хората, засяга техния живот и бит. Тогава и действията на всички за осъществяване на намеренията са по-активни, покритието между думи и дела — по-пълно, цялостно.

Укрепването и заздравяването на вътрешнопартийните отношения се постигат чрез засилване взискателността към всички партийни членове, чрез разпределяне на работата между всички. Затова в първичната партийна организация на всеки комунист **следва да се гласува доверие да извършва политическа, органи-**

Digitized by Google

заторска и възпитателна работа според организационната му култура и опита му, според интелектуалните му способности. Още повече, че когато един кандидат се подготвя да бъде приет в редовете на партията, той е оглеждан от много страни — да бъде с авторитет сред трудещите се и т. н. Щом така подбираме партийните членове, нямаме основание да ги делим на способни да играят авангардна роля, да бъдат активисти и на неспособни, недостойни да им се гласува доверие да изпълняват една или друга партийна задача.

Изпитано средство, незаменимо оръжие срещу празнодумството, срещу многословието, парадността, показността и шумотевицата, срещу всякакво разминаване между думи и дела е **критичното отношение, критичната позиция, критиката и самокритиката.** Без остра реакция, без непримиримост срещу поето, а неизпълнено обещание, срещу казана, а неосъществена дума не може да се преодолеят нито голословието, нито бюрократизмът, нито излишната книжнина. Така стои въпросът и с редица негативни явления в трудовия колектив, например като разхищенията, кражбите, бракоделството, недисциплинираността. Със същата сила това се отнася и за единството между думите и делата. Ако не поставяме на критичен анализ дейността си — от целеполагането до крайния момент, — изпълнението, не бихме могли да постигнем желаните високи резултати.

Социалистическата социална справедливост — така нужна, така характерна за същността на социализма като най-хуманен, най-справедлив обществен строй, е закономерен източник на стремеж у човека за активна жизнена позиция. За съжаление някъде уравниловката така е затлачила този принцип, че вместо да подтиква и окриля творците, инициативните,работливите хора, поставя ги в ситуация на потърпевши. Колко прав е съветският писател Александър Гелман, като твърди, че уравниловката бие не толкова по джоба, колкото по достойнството на човека. Оттук и потребността първичната партийна организация да води настъпателна, постоянна работа за утвърждаване на действителна социалистическа социална справедливост. Това ще бъде отговор не само на въпроса за единството между думи и дела, между записани принципи и тяхното практическо приложение, но ще гарантира и условия всеки да се стреми към такова единство.

Колективността в ръководството и личната отговорност за възложената работа са ни нужни винаги. В първичната организация, в партийното бюро спазването на този принцип означава не само единство на думи и дела, но преди всичко създаване на всички условия и предпоставки за качествена, ефективна дейност. Щом един се захване да върши работата на други или на всички, тя нито ще бъде добре свършена, нито ще отговаря на прокламираните от нас принципи и норми на вътрешнопартийния живот.

●

Пълното покритие между политическата линия и формите за нейното претворяване в живота, между принципи и норми и изкуството, умението за тяхното приложение, между намеренията и действията за тяхното осъществяване — това е най-характерното за партията, за нейните органи и организации, на основата на което повишават своята ръководна роля в обществото, своя авторитет сред народа.

Digitized by Google

ПОЛИТИЧЕСКИ ПОДХОД В ПАРТИЙНИЯ КОНТРОЛ

ДИМИТЪР БАЛУКОВ
секретар на окръжния комитет
на БКП — Велико Търново

Отличителни черти на започналото преустройство във всички области на обществения живот са непосредственото осъществяване на научно-техническата революция и постигането на качествено нов растеж, разгръщането на социалистическата демокрация и прилагането на принципите на самоуправлението. Коренният прелом в социално-икономическото развитие обективно изисква да усъвършенствуваме партийното ръководство, като засилваме неговия политически характер. Това означава умело да се конкретизира политиката на БКП в съответствие с условията на административно-териториалните и производствените единици, да се мобилизират трудовите колективи за нейното претворяване в живота. **Политическият подход е система от взаимно свързани начини на работа, форми и средства на въздействие на партийните органи и организации върху комунистите и трудовите колективи, които съответствуват на същността на партията като ръководно ядро на политическата система.**

Сега, когато анализираме и оценяваме резултатите в окръга от изпълнението на задачите през първата година на петилетката, ние констатираме, че съществува противоречие между добрите разработки, програми и решения и тяхното незадоволително изпълнение. Това несъответствие и изискването на Тринадесетия конгрес на БКП „...да се формира нов тип контрол и в партийните органи и организации, които да осигуряват гъвкаво и превантивно въздействие, навременно и качествено изпълнение на набелязаните цели и взетите решения"[1], наложиха да изведем на преден план въпроса за партийния контрол като неразделна част от политическия подход. Нашите отговорности нарастват от важното място на окръжния териториално-производствен комплекс в изпълнението на националните програми и разработки. Окръгът е единствен в страната производител на битова радиоелектроника, системи за телеобработка и трансманипулатори. Той произвежда близо половината от изкуствената коприна и влакна, значителна част от захарта, електротелферите и електродвигателите. В началото на тази година тук се изградиха две стопански обединения — „Битова електроника" и „Строителна и пътна техника".

Как по-ефективно да се използват създадената материално-техническа база и възможностите на кадровия потенциал? Какво е мястото на партийния контрол в реализационната дейност? С какво да се за-

[1] Отчет на ЦК на БКП пред Тринадесетия партиен конгрес, Партиздат, С., 1986, с. 143—144.

Digitized by Google

почие, за да бъде той ефективен, действен и своевременен? Как да се развият и обогатят съществуващите положителни тенденции в неговото прилагане? Това са част от въпросите, които съпътстват нашата работа в процеса на преустройството.

Преди всичко съсредоточихме усилията си да усъвършенстваме контролната дейност на окръжния комитет на партията. Естествено партийният контрол не може да се осъществи без проверки, оценки и разговори, без конкретно да се открои приносът на всеки орган или деец в изпълнението на задачите и в допуснатите слабости. Но нашият стремеж е да излезем от познатата схема: „констатации—препоръки", и да осъществим задълбочено проучване не само на фактите, а и на явленията и процесите, които се развиват в проверяваните органи и организации, да подкрепяме творческия риск на кадрите, да ги стимулираме към оптимални и ефективни действия.

Доверието към кадрите се съчетава с обективна и конкретна проверка на резултатите от тяхната работа. **Системно бюрото на окръжния комитет на БКП обсъжда отчети от първите секретари на общинските комитети на партията, от ръководители на държавни, стопански и обществени органи и организации.** Като правило отчетите са съпроводени с комплексни и тематични проверки от работни групи, с формирането на колективно становище на отделите на комитета. Целта е да вникнем по-дълбоко в подхода на органите за социално управление, да разкрием стила и методите на работа на кадрите. Сега се налага повече да показваме и анализираме недостатъците, често прикривани с количество без качество. Това според нас е пътят да се преодолее съществуващият организационен формализъм — налице са много мероприятия, разработки и планове, а бавно се изменя състоянието. Към тези изводи ни насочват незадоволителните темпове на растеж, които показаха в първите си планови разработки редица трудови колективи, неудовлетворителните показатели на обновление на технологиите и на промишлената продукция на окръга.

Една от възможностите за усъвършенстване на партийния контрол и за засилване на неговия политически характер виждаме в по-нататъшното издигане ролята и отговорността на членовете и кандидат-членовете на окръжния комитет на БКП. За тази цел още в началото на 1986 година мнозинството от тях получиха конкретни поръчения за оказване на практическа помощ и контрол в дейността на отделни първични партийни организации, на органи за социално управление. Всички членове на окръжния комитет са включени в няколко комисии по основните направления на партийната дейност. Все още обаче контактите на тези кадри с органите, за които отговарят, имат представителен характер, контролът е епизодичен, те не опознават в дълбочина процесите и явленията, недостатъчно съдействуват за разпространение на положителния опит. Превръщането на комисиите в действителни „работещи корпорации" ще ни помогне да преодолеем формализма, да изведем подготовката на разработките, програмите и решенията от положението й на основна привилегия на партийния апарат.

Предприемаме практически

Digitized by Google

мерки за издигане ролята на отделите на окръжния комитет на БКП и на другите органи за социално управление в контролната дейност. Полагаме усилия по-добре да се разграничат функциите между отделните звена, да се засили политическият характер на контрола. За целта внесохме съществени изменения в организацията на оперативките, като част от проблемите възложихме за контрол на отделите, на окръжния народен съвет, на ръководствата на обществените организации и др. Стремежът ни е да се отървем от дребните и несъществените неща, да търсим отговор на въпросите: как при конкретните условия се реализират заложените политически цели, какъв е стилът на съответния ръководен орган? Така се подобрява оперативността, по-пълно се използва информацията от политическите сътрудници, укрепва се авторитетът на отделите, създава се възможност другите органи за социално управление по-добре да реализират своите функции. Като приложихме този подход, ние успяхме да овладеем проявилите се в края на миналата година отрицателни тенденции в икономиката на окръга и осигурихме изпълнението на държавните задачи. С цел повишаване на оперативността, деловитостта и отговорността на отделите и политическите сътрудници сега разработваме насоки за усъвършенствуване организацията на работа в окръжния комитет на партията.

Отделните положителни изменения обаче все още не носят белезите на утвърдени, трайни тенденции. Въпреки че непрекъснато полагаме грижи за засилване на взаимодействието между отделите, то могат да се намерят много примери на „ведомствен подход". Не са изолирани случаите, когато в едни и същи обекти на контрол отиват представители на различни отдели, всеки със своите проблеми. Нашата задача сега е да се разкъсат „ведомствените бариери" и да се засили комплексният характер на контрола. По този начин се стремим да осигурим по-вярна и точна информация за процесите и явленията, което е предпоставка за научнообосновани констатации и решения. Възможности за прилагане на комплексния подход в организаторската и контролната дейност създаваме чрез утвърдената практика да се изграждат работни групи на окръжния комитет на партията по селищни системи. Те се ръководят от членове на бюрото и включват представители на отделите и на окръжните държавни и обществени ръководства. Проблемът сега е те да завишават своите критерии в съответствие със съвременните изисквания, да расте отговорността на всеки техен член за крайните резултати в контролираната селищна система.

От особено значение за нас е да не допуснем опекунство и изместване на местните партийни органи, да създадем обстановка за изява на инициативата и творчеството на кадрите. Стремим се контролната дейност на окръжния, общинските, заводските и другите партийни комитети и организации да съдействува за осъзнаване политическия курс на партията, за изработване на политически вярна позиция на комунистите, на кадрите и всички трудещи се към проблема, който предстои да се решава, да се подхожда към него творчески и новаторски.

Мислено се връщам в 1984 година, когато в окръга се поде инициативата за получаване

Digitized by Google

на 150 хил. тона царевица от засетите 135 хил. декара. В резултат на извършената политическа и организаторска работа инициативата получи пълна подкрепа, обещанията бяха изпълнени и зърното получено. Тридесет и две от бригадите станаха членове на Националния клуб на високодобивниците, три от тях получиха орден „Червено знаме на труда", а девет — златни, сребърни или бронзови ордени на труда. Сред факторите, допринесли за тези успехи, беше и системният партиен контрол върху комунистите и кадрите за стриктно спазване на технологията и своевременното разкриване на отклоненията, за издигане на отговорността им, за формиране на политическа позиция към проблема.

Важно направление от дейността на окръжната партийна организация и критерий за утвърждаването на политическия подход в партийния контрол е изучаването на общественото мнение и политическите настроения. Натрупан е значителен опит за осъществяване на нов подход и отношение към работата с предложенията и критичните бележки. В резултат на завишената взискателност редица ръководни органи чувствително подобриха своята работа с писмата на гражданите. Пленумът на окръжния комитет от 1985 година обобщи съществуващия опит и постави по-високи изисквания в тази област. Ние я разглеждаме като дейност за разкриване и разрешаване на противоречията от обективен и субективен характер, като мощен лост и средство за разгръщането на критиката и самокритиката. В условията на самоуправляващите се стопански организации информацията, която се получава по канала „молби, жалби, сигнали, предложения", е своеобразен показател за равнището на зрелост на субективния фактор.

При новите условия много нараства ролята на общинските, градските, заводските и общоселските партийни комитети. Стремим се да създадем условия за тяхната изява като политически щабове на съответните територии и трудови колективи, да се ликвидира опекунството, което някои от тях проявяват над дейността на стопанските и административните органи и организации. Главен критерий за ефективността от тяхната работа е умението да насочват усилията си в решаващите, в стратегическите направления, да се търси главното, което ще осигури реални условия за качествено нов растеж. Мащабните цели и задачи, които поставиха Тринадесетият конгрес на БКП и курсът на обновление, предизвикаха разгръщане на инициативата и новаторството на партийните органи, комунистите и всички трудещи се от окръга. Вярно е, че традиционализмът, шаблонът, закостеняността в работата не са преодолени докрай. Но оптимизмът ни се подхранва от творческите замисли, експериментите и преди всичко от желанието на кадрите да търсят нови пътища за развитие.

Положителни примери могат да се намерят във всяка селищна система. Интересен е подходът на общинския комитет на партията във Велико Търново. Неотдавна на свое пленарно заседание той утвърди програмата за социално-икономическото развитие на селищната система до 1990 година. Предварително бе извършена значителна организаторска и политическа работа. Проведоха се срещи с ръководствата на

Digitized by Google

стопанските обединения, на които се обсъдиха проблемите за развитието на предприятията и се набелязаха съвместни решения. На основата на методиката за изучаване и съставяне на баланс на технологичните връзки се направи оценка на технологичното равнище на производствените предприятия, очертаха се основните насоки на технологичното превъоръжаване, на използването на трансферни технологии, на внедряването на гъвкави автоматизирани производствени системи и автоматизирани технологични модули в структуроопределящите предприятия. Изследва се участието на инженерно-техническите кадри в осъществяването на научно-техническия прогрес. Предприемат се практически мерки за подобряване на научното обслужване на производството. Изградиха се два технологични центъра по информатика и по радиотелевизионна апаратура. Нови научни звена във Велико Търново са филиалът на Центъра за ускорено внедряване „Прогрес", Научноизследователската лаборатория по автоматизация и биотехнология и Лабораторията за трансплантация на ембриони.

Главното в дейността на общинските комитети на партията е да се засилва влиянието им върху първичните партийни организации, да се формират в тях ново мислене и нагласа, нов подход и стил на работа. Неотдавна извършихме проверка в отрасъл „Строителство" за подемането на задачите, които произтичат от решенията на Тринадесетия конгрес на партията. Тя показва, че една част от първичните организации не са заели мястото си на авангард в борбата за осъществяване на преустройството. Тези факти предизвикаха размисли за ефективността на контрола на комитетите, които непосредствено ги ръководят, станаха обект на задълбочен разговор на проведената среща с партийните секретари от отрасъла.

Едни от главните направления, по които насочваме усилията на партийния актив и кадрите, са засилването и усъвършенстването на контролните функции на първичните партийни организации над дейността на стопанските ръководства. Данните от системата за вътрешнопартийна информация показват, че през 1986 година в 22 на сто от събранията е направен отчет за изпълнение на партийните решения. Положителното е, че се проявява стремеж да се отделя повече внимание на работата с хората, да се разкриват подходът, стилът и методите на кадрите. В същото време от анализа на материалите, обсъждани на партийните събрания, се вижда, че съществуват и редица слабости. Става дума за неумение да се преодолеят статистическият и административният подход, за съзнателното отклоняване от острите проблеми и сблъсъците, за „филтриране" на информацията и др. По време на изборите за колективни органи за управление в окръга не бяха избрани няколко директори на предприятия. Проучванията разкриха, че поради сериозни деформации в стила на ръководство колективите справедливо не им гласуваха доверие. Ние не драматизираме тези случаи, но те ни подсказаха за наличието на сериозни пропуски в осъществяването на партийния контрол. Нали ръководителите многократно са се отчитали в първичните организации, оценявани са няколко пъти в партийните комитети. Очевидна е необходимостта от задълбоче-

Digitized by Google

на проверка на фактите, от проучване мнението на по-широк партиен актив и от отчитане противоречивата същност на всяко явление.

В края на миналата година на среща в гр. Елена със секретарите по организационните въпроси се запознахме с опита на общинската партийна организация по формулирането на решенията и контрола на тяхното изпълнение. Анализирахме подробно практиката и в цялата окръжна партийна организация и насочихме вниманието към допусканите слабости. Това са неумението правилно да се формулират решенията от гледна точка на политическия подход, приемането на декларативни и общи решения, в които липсват характерните черти на политическия документ: целенасоченост, комплексност, яснота и точност. Подчертахме необходимостта от обстойна проверка и анализ на фактите и на техните причинно-следствени връзки, от съчетаване на контрола с конкретна помощ за отстраняване на недостатъците.

Възможностите за усъвършенстване на партийния контрол и преодоляване на допуснатите слабости ние виждаме в организирания преглед на дейността на партийните организации под девиза „Първичната партийна организация — политически ръководител за ускорено внедряване на научно-техническите постижения, качествен растеж в икономиката и високи темпове“. Замисълът е да се конкретизира приносът на всеки комунист в процеса на технологичното и техническото обновяване на производството, в овладяването на интензивните фактори за социално-икономическото развитие. Прегледът създава възможности за развитие на инициативата и творчеството, за засилване контролните функции на партийните организации в процеса на реализация на разработените програми.

Извършеното в окръжната партийна организация по усъвършенстването на контрола ние оценяваме като начало на дълбокия процес на преустройството, който животът и партийните решения ни налагат.

Digitized by Google

САМОУПРАВЛЯВАЩА СЕ ОБЩНОСТ

СТОЯН НЕДЯЛКОВ
кандидат на икономическите науки, първи секретар на общинския комитет на БКП — Созопол

ОПИТ И ПРОБЛЕМИ

Созополската община е разположена в централната източна част на Бургаски окръг и заема територия от 807 кв. км. Населението й е около 26 000 души, от които 6000 са жители на други селищни системи, но живеят и работят на нейна територия. Има 19 населени места — Созопол, минно селище „Росен" и 17 села.

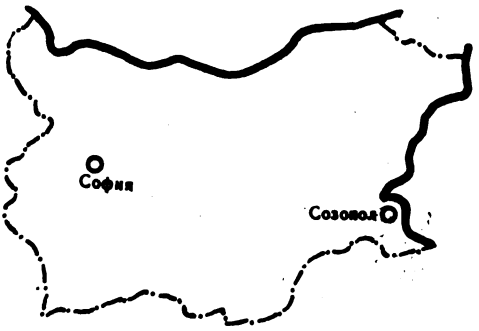

От създаването на селищните системи досега измина доста време. Животът недвусмислено доказа правилността на априлската политика на партията за усъвършенстване на териториално-селищното устройство на страната, целесъобразността от създаването на селищните системи. Много от първоначално заложените идеи са вече реализирани практически. Осъществяването на други се оказа не толкова лека задача. Синтезирана оценка на постигнатото в процеса на формирането, функционирането и развитието на селищните системи се съдържа в документите на XIII конгрес на БКП.

Същевременно нашето динамично време поставя непрекъснато нови изисквания, нови задачи пред селищните системи. Така е и сега. В процеса на извършващото се у нас дълбоко преустройство в икономиката и всички други сфери на обществения живот настъпват сериозни изменения в условията, при които се развиват селищните системи. В съответствие с решенията на XIII конгрес на БКП за качествено нов растеж, основаващ се върху повсеместното внедряване постиженията на научно-техническата революция и широкото въвеждане на социалистическото самоуправление на трудовите колективи, се създава нов икономически, социален и политически климат. Реална база за формирането на нов икономически климат е принципно новият механизъм на управление, чиято най-обща нормативна уредба е дадена в Правилника за стопанската дейност.

Правилникът за стопанската дейност и новият Кодекс на труда внасят значителни изменения не само в планирането, но и в цялостното управление на социално-икономическото развитие на общината. Те създават благоприятни условия за превръщане-

Digitized by Google

то й в териториална самоуправляваща се общност. В страната по различен начин се търсят пътища за ускоряване на социалноикономическото им развитие, разработват се перспективни програми и други документи, чрез които се цели оптималното съчетаване на отрасловото с териториалното начало в управлението. Осветляването на всяко начинание в тази област има не само практическо, но и теоретическо значение.

Считаме за актуално и полезно да споделим практическия опит, натрупан в Созополската община, при реализацията на партийната концепция за нов подход в териториалното развитие в съответствие с изискванията на XIII конгрес на БКП, словото на др. Тодор Живков в Русе през декември 1986 г. и на Десетия конгрес на Отечествения фронт през май тази година.

Целта, която си поставяме с настоящата статия, е да разкрием ролята и мястото на селищната система в условията на ускорен растеж на качествено иова осиова, да очертаем конкретното съдържание на съвременното разбиране за общината като единна технологична икономическа и социална общност. Ще се опитаме да подкрепим посочените нови моменти в териториалното развитие с редица практически примери в процеса на осъществяване на политическо ръководство от общинския комитет на БКП при разработването и внедряването на нова дългосрочна стратегия за ускорено и хармонично развитие на Созополската селищна система, която се осъществява от няколко години. За да откроим проблемите, които породиха необходимостта от дългосрочна стратегия, ще посочим

Изходните позиции

Те са очертани в кратката социално-икономическа характеристика на общината. Тя е от трети функциоиален тип, но е в процес на формиране и спада към Странджанско-Сакарския край, в който се изпълнява 22-ро постановление на Министерския съвет на НРБ от 1982 година. Четири от селищата — Вършило, Габър, Крушовец и Индже войвода, са обект на специално внимание в постановлението.

Задълбоченият анализ в хода на подготовката на дългосрочната стратегия показа, че селищната система не осигурява сама комплексното си развитие в нужната степен и влияе незначително върху окръжната и националната икономика. Тя е една от слабо заселените в страната — 26 души на кв. км при 57 души на кв. км за Бургаски окръг и 80 души на кв. км за страната.

Съществуваше ярко изразена неравномерност в концентрацията на промишлени дейности с две моноструктурни ядра: едното — рудодобивът и рудопреработката, а другото — риболовът и рибопреработката. Тази моноструктурна специализация на общината бе предпоставка за висок интензитет на трудовите пътувания навън, към и вътре в нея. Само всекидневната трудова миграция обхващаше над 40 на сто от постоянно заетото трудоспособно население. Селскостопанското производство не бе обвързано с курортния комплекс не само поради съществуващата производствена структура, но и поради липсата на мощности за преработка на селскостопанската продукция. В промишлеността и стопанския туризъм преобладаваше цеховата структура. Малко

Digitized by Google

бяха самостоятелните предприятия, което водеше до разпокъсаност, до трудности, предизвикани от разнопосочността на икономическите интереси на ведомствата с тези на територията.

Недостатъчната цялостност, а оттук и неразвитост на селищната система се проявяваше в ниската степен на инфраструктурна осигуреност. Пътната мрежа не бе ориентирана от населените места към общинския център. Съществуваше неустойчивост в електрозахранването, налице бяха проблеми във водоснабдяването и канализацията на населените места. Не се развиваха съобразно реалните потребности основните обслужващи системи като транспорт, здравеопазване, съобщения, търговия, битови услуги, образоваине и др.

Управлението на туризма и отдиха, риболова и рибопреработката, които са **национална специализация**, бе откъснато от общината. По този начин местното ръководство практически нямаше отношение към 41 на сто от реално формирания на територията обществен продукт. Всичко това представляваше сериозна пречка за правилното насочване и развитие на междуотрасловата интеграция в селищната система в името на по-високите икономически резултати и цялостното й изграждане и развитие като единен социален организъм.

Изброяването на проблемите на инфраструктурата в минало време не означава, че сега всички те са решени напълно. Но първоначалните стъпки са направени. Ускори се изграждането на пътищата към Созопол, започна осъществяването на транспортната схема за вътрешни връзки в селищната система. В основни линии вече са изградени комуникациите на водоснабдителната мрежа на населените места.

Направената фотография на социално-икономическото развитие на общината ни доведе до извода, че проблемите, свързани с това развитие, имат комплексен характер и изискват: повсеместно прилагане на икономическия, системния и мултипликационния подход; творческо изпълнение на партийните и правителствените решения и указания; рационално използване на възможностите за разширяване и интензивно развитие на процесите и дейностите в селищната система.

„Насищането на селищните системи със социално-икономическо съдържание, предоставянето им на социално-икономически функции — подчертава др. Т. Живков — е основният замисъл на тяхното създаване като наша самобитна форма на организация и управление за разкриване и пълноценно използване на местните резерви и ресурси, за ефикасно съчетаване на териториалния и отрасловия принцип, на държавното с общественодържавното начало, за разгръщане на социалистическия демократизъм.“[1]

Основни цели и задачи

Следва да подчертаем, че още от самото начало бюрото на общинския комитет на БКП разглеждаше Дългосрочната стратегия като изключително важен политически документ, като мощно средство за мобилизация и осигуряване на съпричастност на

[1] Т. Живков, Проблеми и подходи на изграждане на зрелия социализъм в НР България, С., Партиздат, 1984, с. 283.

Digitized by Google

партийния, държавния, стопанския и обществения актив, на цялото население към въпросите на перспективното и хармоничното развитие на общината.

Проблемите, които възникнаха в хода на разработката й, бихме могли да обособим в две основни групи. Първата от тях бе свързана с необходимостта да се преодоляват консерватизмът и рутината в мисленето на отделни стопански ръководители както на общинско, така и на окръжно равнище. Налице бяха случаи на открита съпротива срещу новия подход, а и на конформизъм, т. е. на думи — за, а на дело — против. Втората група проблеми се отнася до подготовката на кадрите и особено в областта на теорията на социалното управление, а също така и до липсата на добре подготвени специалисти от различните клонове на науката.

Разработката на стратегията изискваше не само максималното използване на наличния потенциал на общината от различни специалисти, активисти, изтъкнати работници, но и привличането на научни дейци и специалисти от редица научни институти и ведомства (Института по социално управление при ЦК на БКП, бившия Съвет по управление на обществените отношения при Държавния съвет, Комитета за култура, Българската асоциация за туризъм и отдих, Националния аграрно-промишлен съюз, окръжния комитет на БКП и окръжния народен съвет — Бургас и др.). Това осигури висока научност на разработката, позволи при обсъждането на алтернативите и при определянето на главната цел, направленията на перспективното развитие на селищната система и задачите, които трябва да се решат за достигане на набелязаните цели, да се използват **като критерии върховите постижения на науката в областта на социалното управление и в отделните отрасли на икономиката, в социалната и духовната сфера.**

Отличителна черта на дългосрочната стратегия в хода на нейната реализация е повсеместното прилагане на авангардните технологии, в това число и на биотехнологиите, непрекъснатото внедряване на най-новите световни постижения на научно-техническия прогрес в съответния отрасъл, преминаването към автоматизация на производствените процеси и на управлението.

Достигането на **стратегическата цел: изграждане на Созополската община като цялостен социален организъм** с нарастващо значение в целокупното развитие на окръга и страната, следва да доведе до: рязко повишаване производителността на труда, по-висок растеж на материалното и духовното благосъстояние на населението, доближаване и надминаване на основните икономически, качествени и технически показатели на производството в най-развитите страни към 2000 година, изграждане и развитие на първокласен курорт за международен и вътрешен туризъм, висока политическа и творческа активност на населението.

Достигането на тези високи показатели се осъществява чрез:

Първо, разширяване и задълбочаване на функционалната специализация на селищната система и на населените места в национналната и окръжната икономика на основата на концентрация на дейностите и тяхното взаимно свързване.

Второ, пропорционално и хармонично развитие на стопанските и социалните системи и дейности на основата на повсе-

Digitized by Google

местната интензификация и високо качество навсякъде и във всичко.

Трето, усъвършенстване на социалистическия начин на живот, на трудовата и жизнената среда като активен фактор за интензификация на икономиката на общината.

Четвърто, израстване на човека като многостранно и хармонично развита личност с изграден марксистко-ленински мироглед и активна политическа позиция в процеса на формиране и развитие на селищната система.

Задълбочените проучвания на работните групи на общинския комитет на БКП позволиха да се разработят двете основни части на дългосрочната стратегия: **програма-максимум**, насочена към по-далечна перспектива (до 2000 година), и **програма-минимум**, която обединява задачите за деветата петилетка.

Съгласно програмата-максимум **националната специализация** на общината се развива в следните основни направления: международен и вътрешен туризъм и отдих на трудещите се; производство на полиметални руди и концентрати от тях и на нерудни изкопаеми на основата на най-модерни прогресивни технологии (биотехнологии за обогатяването на рудата и за утилизацня на хвоста, безлюдни технологии чрез автоматизация на рудодобива и др.); черноморски риболов и производство на рибни деликатеси; уникален международен културен център за детско-юношеско творчество, международен културен обмен и туризъм и на културно-исторнчески паметници и забележителности.

Окръжната спецнализация на общината се очертава в следните направления: осигуряване на седмичния отдих на трудещите се от съседните селищни системи, на работниците и специалистите от Стопанския металургичен комбинат, Нефтохимическия комбинат и миннодобивната промишленост; производство на мляко, месо, зеленчуци, плодове и хранителни деликатеси; дивечовъдство, дърводобив и фитофармакология.

В процеса на развитието на националната и окръжната специализация на общината се осъществяват и комплексни мерки за опазване на природната среда чрез внедряване на безотпадни технологии, изграждане на пречиствателни съоръжения за нуждите на курорта, провеждане на последователна и целенасочена възпитателна работа с населението и особено с младото поколение за поддържане на чистотата на населените места, морето, вътрешните водоеми и гората, природните резервати и пътищата.

Отличителна черта на програмата-максимум в условията на самоуправлението е осигуряването в най-висока степен на разширеното възпроизводство чрез **собствени натрупвания.**

Като един от стратегическите резерви на програмата-максимум се очертава **развитието на инфраструктурните дейности и усъвършенстването на стопанската организация на дейностите.**

Преди всичко настъпват сериозни изменения в характера и насочеността на инвестиционния процес. С плана за деветата петилетка се залага да се развият с предимство онези инфраструктури, които могат бързо да увеличат общата маса на приходите, да освободят обслужващ персонал, да увеличат пропу-

Digitized by Google

скателната способност на основните обслужващи системи, да породят и удовлетворят потребностите на туристите с висока рентабилност при широк спектър от услуги с най-високо качество.

Измененията засягат и организацията на инвестиционния процес. Преминава се към комплексно проектиране на инфраструктурните обекти и зони и към кооперирано инвестиране. В това отношение са налице вече и някои конкретни резултати — проектни разработки за провлака в Созопол, за промишлената зона в с. Равадиново, за развитие на търговската мрежа в Созопол, за строителния план на агломерацията Созопол—Равадиново—Черноморец.

Новият Правилник за стопанската дейност и Наредбата за взаимоотношенията в инвестиционния процес сега създават още по-добри нормативни възможности за кооперирано инвестиране и превръщане на общинския народен съвет в единен инвеститор. Това ще позволи например още през деветата петилетка да се изгради кулинарният комбинат в с. Равадиново за предварителната заготовка на хранителни продукти и тяхното съхранение в специални хладилни площи за нуждите на общественото хранене с инвестиции на „Балкантурист", стопанска дирекция „Търговия", районните потребителни кооперации и др.

Осигурява се мултипликационен ефект на инвестициите с инфраструктурно предназначение чрез подходящото им подреждане по време, място и взаимовръзка на принципа на самофинансирането на процесите и дейностите със собствени средства и ефективни банкови заеми. По-рационално се привлича личният жилищен фонд като леглова база на туризма. Още през 1987 година в него се включва фондът и на с. Веселие, разширява се използването му в селата Равадиново и Ясна поляна, а до 1990 г. е предвидено за ловния туризъм да се използва личният жилищен фонд в селата Ново Паничарево, Индже войвода, Ясна поляна и Веселие.

Другия стратегически резерв на програмата свързваме с **усъвършенстването на стопанската организация на дейностите на основата на икономическия подход.**

Главната задача тук е да се осигури еднопосочност в икономическите интереси на различните стопански организации, да се стимулира развитието на онези дейности, които способстват за задълбочаването на туристическата ориентация на общината, да се използват специфичните лостове на икономическия механизъм, които позволяват увеличение на приходите и висока рентабилност на основните дейности.

Тази част от програмата е свързана с реализацията на идеята на др. Тодор Живков за създаване на специализирани комплекси в общината, които да осигурят необходимите условия за задоволяване потребностите на трудещите се от разнообразно продоволствие, промишлени, битови, спортно-здравни и други услуги на базата на интеграцията на различните стопански и социални дейности.

Териториалните комплекси

В основата на новия тип стопанска организация на дейностите е положен принципът на сдружаването на стопанските единици, разположени на територията на селищната система, как-

Digitized by Google

то и на техните висшестоящи стопански организации. Така на практика се осигурява „отварянето“ им към други за координация и сътрудничество, за стопански дейности от общ интерес, за поощряване на развитието на определени дейности и т. н. Този подход позволява тя да се разглежда и развива в нейното единно цяло и взанмовръзка при най-тясна интеграция на дейностите не само в рамките на самата община, но и в тясна връзка и сътрудничество със съседни, особено с Бургаската (в която са седалищата на почти всички окръжни стопански ръководства), Грудовската и др.

Програмата-минимум предвиждаше създаването на пет териториални комплекса-сдружения: продоволствен, туристически, промишлен, културен и спортно-здравен. Решенията на Декемврийския (1986 г.) пленум на ЦК на БКП, Правилникът за стопанската дейност и Наредбата за стопанските сдружения показаха не само че сме избрали правилен път за усъвършенстване на управлението на процесите в общината, но и създадоха нормативни условия, които значително облекчават формирането на комплексите.

Сега при нас вече функционират туристическият, продоволственият и културният комплекс. Предстои да бъде утвърден и спортно-здравният комплекс, а след това и промишленият.

Водеща идея в разработката за изграждане на **продоволствен комплекс** е на основата на по-рационалното използване на природните ресурси и дадености, както и чрез по-непосредственото ориентиране на селскостопанското производство и преработката на селскостопанската продукция към по-пълно задоволяване на потребностите на населението и туризма да се постигне максимален икономически и социален ефект. Нейното осъществяване предполага икономическа интеграция на производствените, търговските, обслужващите и други дейности, свързани с крайната реализация на продоволствените й ресурси.

Организацията и управлението на продоволствения комплекс се развиват на икономическа основа, като е създадено стопанско сдружение за координация и сътрудничество. За сфера на общите интереси са определени производството, преработването и реализацията на продоволствие от поземлените и морските ресурси на Созополската община.

Членове на стопанското сдружение са: **АПК „Крайморие“ и неговите поделения** — комплексните бригади, предприятието за промишлени дейности и услуги и предприятието за пласментно-снабдителна дейност; **районните потребителни кооперации в селата — Черноморец, Извор и Зидарово,** някои от които произвеждат или преработват продукти (мляко, месо, грозде, гъби и др.) **стопанско предприятие „Черноморски риболов“ — база Созопол,** която се занимава с улов и изкупуване на уловена риба; **консервният комбинат „Славянка“ — Созопол,** който произвежда рибни консерви; **предприятия на туристическия комплекс „Балкантурист“ — Бургас: туристическото предприятие „Балкантурист“ — Созопол и вакационното селище „Дюни“; стопанска дирекция „Търговия“ — Созопол; горското стопанство с. Ново Паничарево, горското стопанство — Бургас, представителното ловно стопанство „Странджа“,** които развиват пасищно живот-

Digitized by Google

новъдство, дивечовъдство, осигуряват диворастящи плодове, билки и др.; **помощни стопанства на социалистически организации и почивни станции** за производство на зеленчуци, плодове, които продават и на държавно-изкупвателни организации; **магазини на „Булгарплод“.**

Конкретните практически резултати от функционирането на продоволствения комплекс са свързани със започналото преструктуриране на селскостопанското производство в АПК и ориентирането му към нуждите на курорта. Става дума за постепенно увеличаване на площите с трайни насаждения и зеленчуци, като се осигуряват условия за производство на плодове и зеленчуци с различни срокове на зреене, което позволява да се задоволяват потребностите на населението и на туристите. В плана на продоволственото сдружение също така е предвидено изграждането през деветата петилетка на малки кланици, технологични линии за преработка на мляко, за тонизиращи безалкохолни напитки и натурални сокове и др.

Туристическият комплекс се развива на икономическа основа в следните направления: международен туризъм; вътрешен туризъм; отдих на трудещите се. Специализацията в курортно-туристическите функции на селищната система се осъществява в съответствие с основните насоки в тяхното развитие, а именно: постепенно превръщане на общината в целогодишен международен и вътрешен курорт; разширяване на спектъра, повишаване качеството и обема на туристическите услуги; развитие на курорта в дълбочина на селищната система; развитие на нови видове туризъм (хоби-туризъм, малки културни, научни и спортни форуми и др.).

Сега в общината вече са изградени две самостоятелни предприятия на туристическия комплекс „Балкантурист“ — Бургас: туристическото предприятие „Балкантурист“ — Созопол и ваканционното селище „Дюни“, които осъществяват всички дейности на стопанския туризъм на територията ѝ.

Промишленият комплекс се развива чрез използване на дълбочинната преработка на местните рудни и нерудни ресурси и развитието на система от малки и средни предприятия и мощности, здраво обвързани с окръжната икономика и с потребностите на туризма и отдиха. Те се изграждат на основата на нови технологии, гъвкави автоматизирани производствени системи с висока производителност.

Вече втора година функционира модна къща „Неда“ като предприятие на Центъра за нови стоки и мода за производство на луксозен трикотаж, свързан с потребностите на курорта. Завършен е работният проект за строителство на машиностроителен експериментален завод в с. Равадиново на филиала на Централния машиностроителен институт в Бургас за инструментална екипировка.

Културният комплекс на Созополската община се изгражда чрез взаимното обвързване на пропорционалното и хармоничното развитие на следните основни дейности: създаване на художествени публицистични произведения на професионални творци и самодейци на територията на селищната система; активи-

Digitized by Google

зация на изучаването и обогатяването на културно-историческото наследство на общината; интензификацня на разпространението на художествената култура.

Както отбелязахме, културният комплекс вече действува и това успяхме да го почувствуваме и ние, и многобройните туристи.

Схемата и функциите на културния комплекс на Созополската общиа са ориентирани едновременно и към обичайните за една селищна система културни дейности по удовлетворяване на духовните потребности на населението и осигуряване и насочване на неговата творческа активност, и към разгърната комплексна културна дейност, свързана с туризма. Именно втората ориентация служи на задачата Созопол и селищната система да се превърнат в уникален активен международен културен център. В това отношение са налице също конкретни резултати. Достатъчно е да се отбележи популярността на превърналите се в традиционни септемврийските празници на изкуствата „Аполония", на Зимната академия на изкуствата и др.

Спортно-здравният комплекс е насочен към развитието на масовата физкултура, високото спортно майсторство и здравеопазването, за изграждане на морално и физически устойчива, хармонично развита социалистическа личност, както и за удовлетворяване потребностите на курорта от такива услуги в тясна интеграционна връзка с останалите комплекси.

В дългосрочната стратегия е разработен цялостен механизъм за управление на изпълнението на стратегията, който включва общи положения, обществено-политическо, информационно, научно, организационно, икономическо и нормативно-правно осигуряване.

Общинският комитет на БКП осъществява комплексно политическо ръководство на процеса на реализация на дългосрочната стратегия, който обхваща всички страни на цялостната партийна дейност, като се започне с планирането на партийната работа и се завърши с партийния контрол. Използват се такива форми като: периодични обсъждания в заседания на бюрото, пленуми, специални съвещания по възлови проблеми, на отделните проекти и задачи. След като обсъди отчетите за хода на тяхното изпълнение, общинският комитет на БКП набелязва политически мерки за повишаване на обществената активност и отговорността на кадрите.

Формите на политическата просвета в общината се разработват и обогатяват, като се предвижда както разясняване и изучаване на проблемите на научно-техническото, социално-икономическото и духовното развитие на селищната система в светлината на дългосрочната стратегия, така и конкретизирането им в съответствие със задачите, решавани от трудовите колективи.

Дейността по трайната и временната нагледна агитация в населените места, в предприятията, в местните средства за масова информация се свързва най-непосредствено с насоките и постиженията, които произтичат от осъществяването на дългосрочната стратегия. Същевременно се разкриват проблемите и слабостите, използват се критични материали и други действени форми за разгръщане творческата активност на населението.

Digitized by Google

Обществените организации — профсъюзите, Комсомолът и Отечественият фронт, планират и отчитат дейността си в тясна връзка и с приноса, който имат за създаване на благоприятно обществено мнение и условия по месторабота и местоживеене, за мобилизация на населението, за разкриване на вътрешни резерви и активно участие в изпълнението на основните цели и задачи. Това потвърдиха и проведените през пролетта на 1987 г. общински отчетно-изборни конференции на масовите организации.

Осъществяването на партийното ръководство на разработката и реализацията на дългосрочната стратегия за развитието на Созополската община осигурява политическата гаранция за постепенното ѝ превръщане в териториална самоуправляваща се общност. А това в крайна сметка изискват от нас решенията на XIII конгрес и на Декемврийския пленум (1986 г.) на ЦК на БКП.

Ние считаме, че сме избрали правилен път за тяхното осъществяване на практика. Естествено по този път има редица трудности и препятствия. Те са свързани и с някои обективни причини, но най-вече с наши, чисто субективни слабости и грешки.

Какви са те? Въпреки проведеното специално обучение на нашите кадри с помощта на Института за социално управление при ЦК на БКП по проблемите на социалното управление все още не е преодоляна инерцията на консерватизма в мисленето и действията им, бавно се преустройват стилът и методите на работа в съответствие с новите изисквания. Създаването на стопанските сдружения по тези причини се съпровожда с редица трудности от самото начало. Все още не са решени редица въпроси по изграждането на промишления комплекс. По наша оценка темповете, с които се внедряват научно-техническите постижения, не съответствуват на съществуващите възможности.

Ние съзнаваме, че тези трудности и недостатъци могат да се преодолеят преди всичко чрез засилване активността на субективния фактор. И именно към това насочваме целия арсенал от политически, организационни и идеологически средства на общинската партийна организация.

Digitized by Google

ЕФЕКТИВНОСТ И КАЧЕСТВО НА ПОСЕЩЕНИЯТА В ПЪРВИЧНИТЕ ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ

ГАЛИ ХРИСТОВ
„първи секретар на общинския комитет
на БКП — Кюстендил

Изключителните по своята мащабност и важност задачи, които решава нашата партия и обществото, изискват по-нататъшно решително преустройство на идеологическата и организаторската работа, да се изтъкне още повече ролята на партийните комитети и организации. Затова в утвърдените от Тринадесетия конгрес на БКП Тезиси се подчертава: „Местните партийни органи да превърнат целите и задачите, произтичащи от научно-техническата революция, в основно съдържание на своята ръководна дейност... Главна насока в тяхната дейност продължава да е непосредствената организаторска и политиковъзпитателна дейност с първичните партийни организации сред населението."[1]

Това изисква стилът на работа и ръководство на партийните комитети и особено на общинските да бъде оптимален, т. е. с най-малко сили и средства да се постигнат максимални резултати. Той трябва да съдействува в най-голяма степен да се приведат изискванията на науката на езика на практическата необходимост, да се създадат условия и предпоставки за правилното функциониране на органите на самоуправление.

Като се ръководи от тези изключително важни изисквания, общинският комитет на БКП в Кюстендил се стреми да преустрои своята всестранна дейност така, че да се даде пълен простор за изява на инициативността и творчеството на първичните партийни организации и партийните комитети, на органите за самоуправление, на обществените и държавните органи и организации.

Преустройството в дейността на общинския комитет на БКП осъществяваме в две основни направления. Първо, компетентно да разработваме основните проблеми в развитието на селищната система и второ, да оказваме практическа помощ на партийните, стопанските, административните и обществените органи и организации при осъществяване на функциите им и изпълнение на задачите, които стоят пред тях. Предмет на настоящата статия е въпросът за ефективността и качеството на посещенията в първичните партийни организации.

●

Въпросът за ефективната работа в първичните партийни организации отдавна занимава общинския комитет на БКП в Кю-

[1] Тринадесети конгрес на БКП, Доклади и решения, Партиздат, С., 1986, с. 156.

Digitized by Google

стендил. На него отделяме първостепенно внимание. Затова разработихме *подсистема за организиране посещенията на работниците на общинския комитет в партийните комитети, в първичните партийни организации и трудовите колективи, в обществените и държавните органи и организации. Тя е част от приетата от нашия комитет единна система за научна организация на труда.* В нея са определени изискванията, свързани с комплексните проверки и посещенията, а така също и задълженията, компетенциите и правата на партийните работници при организацията нм. *Целта на подсистемата* е да се създаде единство във вижданията, изискванията и механизма за осъществяване на комплексните проверки и на личните посещения в партийните организации, колективите и низовите звена.

Задачите на подсистемата са: да се дадат най-важните теоретически положения за организацията на посещенията, да се посочат задълженията на бюрото на общииския комитет как да организира посещенията на неговите работници и комплексните проверки; да се създаде по-голяма възможност за своевременна информация от работниците на комитета за истинското положение на нещата в първичните партийни организации и в низовите звена; да се засили личният дял иа работниците от апарата на комитета при решаването на политическите, идеологическите и организационните задачи; да се даде възможност да се изучава, популяризира и прилага челният опит във всестранната партийна дейност.

Политическите работници на общинския комитет на БКП действуват по поръчение и с правата на пълномощници на комитета. Те работят за организиране изпълнението на задачите, поставени от Централния, окръжния и общинския комитет на БКП. Посещенията им в първичните партийни организации, в държавните и обществените органи и организации са *индивидуални и по групи* за извършване иа комплексни проверки.

При общо посещение разпределението се прави от отдел „Организационен", съгласувано със секретарите и завеждащите отделите на комитета. Работниците от апарата отиват в низовите звена след колективен или личен инструктаж, направен от секретар на комитета. При инструктажа задължително се определят сроковете за посещенията съобразно характера и обема на задачите, времето за подготовка, през което сътрудниците изучават материали и решения и изготвят плановете си за работа.

При посещения в низовите звена работниците на общинския комитет имат право да присъствуват на заседания на партийните комитети и събрания на първичните организации, на заседания и събрания иа държавните и стопанските органи и обществените организации. Те могат да ползват всички техни материали (с изключение на тези, които представляват държавна тайна) и да правят свои изводи, заключения и предложения. Освен това имат право да предлагат отделни кадри за награди или наказания, като своевременно информират бюрото и секретарите на комитета по въпроси, които не търпят отлагане и изискват тяхната намеса. Тези права са записани в системата за научна организация на труда.

Digitized by Google

Преди посещенията работниците на комитета се запознават с важни партийни и правителствени документи, със състоянието на работата в съответните първични партийни организации и колективите от досието на организацията, което се съхранява в отдел „Организационен".

Въз основа на конкретното запознаване с обстановката и с общите задачи, които се поставят при посещенията в съответните партийни комитети и организации, сътрудникът разработва *личен план за организиране на посещенията си.* В него той записва целите и задачите на посещението, а така също срещите, които ще организира, разговорите, които смята да проведе, заседанията и съвещанията, в които ще участвува, за които има информация в отдел „Организационен". В плана се предвижда и резерв от време за посещения и на други мероприятия, за които няма предварителна информация.

След тази предварителна подготовка сътрудникът на общинския комитет заминава в съответната партийна организация, провежда разговор със секретаря, съобщава целите и задачите на посещението и своя план за работа през това време.

Той присъствува на заседания на партийния комитет и партийните бюра, на събрания на първичните организации, заседания на комитета на ДКМС, на профкомитета, стопанския комитет. На събранията, съвещанията и заседанията след предварително запознаване с документите и материалите той взема отношение от името на общинския комитет или на съответния негов отдел. Изказва мнението на комитета по определени проблеми или собствени впечатления, като отделя специално внимание на конкретните предложения за подобряване на работата. Сътрудникът посочва обективното състояние на нещата, прави бележките във форма и тон, които спомагат да се решават задачите, без да се изземват функциите или да се спъва инициативата на партийните комитети, бюра и организации.

По време на посещението той се запознава с документи на партийните и на обществените организации, с отчети, сведения, информации и споделя своевременно мнението си за тях. Води разговори с членове на БКП, с активисти и на обществените организации, с работници. В края на посещението си сътрудникът провежда среща със секретаря на партийния комитет или първичната организация, споделя с него своите впечатления, решава въпросите, които са от негова компетентност, и определя онези от тях, по които трябва да вземе отношение бюрото на общинския комитет. *Отчитането на резултатите от посещението* в партийните комитети и организации става на оперативките в отделите на общинския комитет всеки понеделник следобед и на месечната оперативка в комитета за отчитане изпълнението на задачите през месеца. Сътрудниците подготвят справка за посетените събрания, съвещания и заседания, след което се води разговор по поставените по време на посещението проблеми. Споделя се положителният опит и накрая секретар на комитета обобщава резултатите от посещението и поставя задачите за следващия месец.

Digitized by Google

Комплексните проверки се организират по плана на бюрото на общинския комитет за полугодие. Обикновено през шестмесечието се организират по 3 комплексни проверки. За всяка от тях се разработва въпросник, по който ще се проверява решаването на актуалните проблеми на политическата, идеологическата и организаторската работа. За всяка комплексна проверка секретар на комитета прави инструктаж, в който се поставят нейната цел и задачите ѝ, участниците в проверката, времето и отчетът на резултатите.

Групите за комплексни проверки обикновено се ръководят от секретар на общинския комитет. При провеждане на проверката групата пристига организирано в съответния партиен комитет или бюро. Провежда съвещание с актива, на което се изясняват нейните цели и задачи. В групите се включват и доброволни сътрудници на комитета. Участвуващите в групата проверяват комплексно работата на съответните партийни комитети и организации, срещат се с отделни активисти, водят разговори, присъствуват на събрания, съвещания и заседания, проверяват документи и правят обща оценка, която съобщават своевременно на проверяваните.

Те дават отчет за извършената проверка, който връчват на заместник-ръководителя на групата. Последният заедно с ръководителя на групата обобщават отделните отчети и правят доклад за резултатите от цялостната проверка. Този доклад се разглежда на заседание на съответния партиен комитет или партийно бюро с участието на актива, като ръководителят на групата посочва целта и задачите на проверката, какво е състоянието на работата в отделните направления на партийната дейност. В доклада се анализират постиженията и слабостите, изтъкват се причините за нерешените въпроси и се дават препоръки за подобряване на работата. На това заседание комитетът, бюрото разглеждат критично доклада за резултатите от комплексната проверка и веднага вземат конкретни решения по най-неотложните въпроси, които са констатирани при проверката. Когато по даден проблем не може да се взема решение на самото заседание, той се проучва допълнително и се внася за разглеждане на следващото заседание.

Въпросите, които се отнасят до общинския комитет на БКП и другите ръководства на общинските и държавните органи и организации, се разглеждат на заседание на бюрото на комитета или на съответния ръководен орган на общинската организация. Изпълнението на решенията на бюрото на комитета, които се отнасят до съответната организация, се следят от ръководителя на групата, която е проверявала съответната първична организация.

За резултатите от проверката се информира активът на общинската партийна организация. Материалите от комплексните проверки се съхраняват от отдел „Организационен“ на общинския комитет на БКП.

Digitized by Google

Главен критерий за ефективността на подсистемата за посещенията е състоянието на работата по изпълнение решенията на Тринадесетия конгрес на БКП в общинската партийна организация, умението на партийните органи и организации компетентно да изпълняват своите задачи при осъществяване изискванията на научно-техническата революция и укрепване органите за самоуправление, усъвършенстването на техния стил на работа. *Конкретен измерител на проведените досега посещения и комплексни проверки са измененията, които настъпват след това в партийните комитети и организации.*

Голямо значение за ефективността на подсистемата има умението на работниците от общинския комитет да анализират състоянието на работата и да предават своя опит и знания по партийно строителство на низовите партийни кадри.

Какви са практическите резултати от приложението на подсистемата в Кюстендилската общинска партийна организация?

Разработената подсистема ни даде възможност по-добре да изясним теоретико-практическите въпроси, свързани с посещенията и комплексните проверки, да прилагаме единни изисквания към технологията на работа в това изключително важно направление. Тя дава възможност по-резултатно да се използва планираното време за работа по решаването на основните проблеми, а и политическите работници на общинския комитет да бъдат по-често и по-дълго време в първичните партийни организации. Тази подсистема за работа дава възможност на нашите сътрудници да се занимават преди всичко с проблемните и перспективни въпроси в сектора, за който отговарят.

Секретарите на партийните организации знаят кога ще бъдат извикваии в общинския комитет на БКП и своевременно организират мероприятията в своите организации по време, когато работниците на комитета могат да ги посещават. Последните пък намират време и възможност да оказват и конкретна помощ на всички организации. Този стил се възприема положително от актива на общинската партийна организация. Приложението на подсистемата даде възможност да се увеличи времето за конкретна работа в първичните партийни организации — на секретарите на общинския комитет с 45 на сто, на завеждащите отделите — с 50—55 на сто и на инструкторите — с 60—65 на сто. Сега по всяко време знаем какво е състоянието във всяка първична партийна организация, във всеки колектив и се стремим да вземем своевременни мерки за подобряване на положението там, където се налага.

Издигна се ролята на инструктора на общинския комитет. Той е работник творчески, носител и вносител на културата на труда в партийните комитети и организации. Той осъществява пряка връзка със съответните първични организации, за които отговаря, помага им да претворяват в живота решенията на партията, изучава, обобщава и разпространява положителния опит, съдействува правилно да се организират контролът и проверката на изпълнението.

Digitized by Google

През последните години ние проведохме конкретна работа за издигане ролята на инструкторите. Особено внимание обръщаме на организацията на тяхната работа — да използват пълноценно личното си време, правата и задълженията си, съдействуваме да се преодоляват трудностите в тяхната работа. Всеки инструктор отговаря за определена група партийни организации. Практиката потвърждава, че е полезно на инструкторите да се дават отделни въпроси за разработка. По такъв начин те изучават въпроса в теоретически план, събират материали, обобщават положителния опит. На ежемесечни срещи, както и на съвещания и семинари те излизат с доклади или реферати. Всичко това допринася да се повишава политическата и организационната култура на инструктора, да се обменя положителен опит. Създава необходимата настройка, а това е предпоставка да се проявяват по-голяма инициатива и творчество.

Бюрото на общинския комитет на БКП по-добре оценява дейността на своите сътрудници въз основа на конкретните изменения, които настъпват в партийните комитети и организации след техните посещения. Практиката потвърди правилността на подхода на бюрото на общинския комитет всички негови работници да отговарят за определени първични организации, независимо от това, в кои отдели работят. Това разпределение се отнася и за секретарите на комитета.

Приложението на подсистемата създаде възможност да се засили конкретната работа на секретарите на общинския комитет с партийните комитети и организации. Посещенията им в тях стават по план и допринасят по-задълбочено да се разглеждат проблемите и поставените въпроси, да се осъществява по-добро взаимодействие между ръководствата, да се създават условия и предпоставки за осъществяване на научно-техническата революция в Кюстендилската селищна система. Поставените при посещенията въпроси се завеждат на отчет в общинския комитет и се следи стриктно за тяхното изпълнение.

Благодарение на съгласувания план секретарите имат лична представа за състоянието на всички колективи в селищната система. Те съдействуват да се обменя положителният опит на отделни организации и да се решават на място възникнали трудности в развитието на колективите.

Организацията на комплексните проверки се превърна в постоянен стил на работа на общинския комитет. През 1986—1987 г. бяха извършени комплексни проверки в Завода за кухненско обзавеждане, СП „Благоустройство и комунално стопанство", завода за кондензатори „Емил Шекерджийски", завод „Марек". В резултат на комплексната проверка в завод „Марек" например бе заложен опит по работата с младите комунисти, който след това бе разпространен в цялата общинска партийна организация. По такъв начин бе изучен опитът на заводския партиен комитет в завода за кондензатори „Емил Шекерджийски" по работата с младите специалисти.

В резултат на извършените комплексни проверки бяха разкрити сериозни слабости и бяха освободени някои стопански ръ-

Digitized by Google

ководители в СП „Благоустройство и комунално стопанство" и Завода за кухненско обзавеждане.

Изключително внимание обръщаме на решаването на въпросите в областта на строителството и селското стопанство. На всички работници на комитета са дадени конкретни поръчения за работа в селата по изпълнение на плановете, особено за млякото и месото. В резултат на конкретна намеса се подобри провеждането на Деня на животновъда, което доведе до чувствително повишаване на млеконадоя. Всички работници на общинския комитет на БКП имат и конкретни поръчения за изграждането на отделни строителни обекти.

В резултат на по-непосредствената и конкретна помощ настъпиха чувствителни подобрения в стила на работа на партийните органи и организации в общината. Засили се тяхното умение да прилагат основните черти на ленинския стил, да обсъждат най-важните въпроси в развитието на съответните колективи. Този подход на общинския комитет, на неговото бюро и на сътрудниците създава благоприятни предпоставки да се издига ролята на първичните партийни организации като ръководни ядра и представители на партията в трудовите колективи. Засилва се тяхното умение да осъществяват курса на партията за качествено нов растеж на икономиката.

Партийните и стопанските ръководства разработиха програма за развитието на трудовите колективи до 1990 г. на основата на Комплексната програма за научно-техническото и социално-икономическото развитие на Кюстендилската селищна система до 2000 година. Сега те по-конкретно се занимават с проблемите, свързани с внедряване постиженията на научно-техническия прогрес. Участвуваха активно при формирането на органите за самоуправление в трудовите колективи. Положително отражение за подобряване на работата по местоживеене дадоха провежданите трудови дни всяка първа събота на месеца с участието на населението по благоустрояването и хигиенизирането на кварталите и селата.

Главното, което характеризира идеологическата работа, е стремежът да се осъществява по-пълно взаимодействие между марксистко-ленинската теория и социалната практика за ускорено социално-икономическо развитие на селищната система.

Положителни изменения настъпиха в партийно-организационната работа на общинската партийна организация. Вниманието се насочва към издигане ролята на първичната организация като политическо ядро и представител на партията в трудовия колектив. Ежемесечно се следи за провежданите събрания и заседания. Въведе се точна отчетност за проведените събрания. В резултат на засиления контрол бе повишена посещаемостта на партийните събрания от апарата на общинския комитет. През 1986 г. тя достигна 45—50 на сто. Предприети бяха действени мерки за увеличаване посещаемостта на партийните събрания от членовете и кандидат-членовете на комитета.

На базата на утвърдените от бюрото на общинския комитет основни насоки за по-нататъшно усъвършенствуване стила на неговата работа, на работата на заводските и учрежденските партийни комитети и първичните партийни организации в Кюстендилската селищна система бе проведен преглед на стила

Digitized by Google

на работа, на който критично оценихме настъпилите промени. Вниманието съсредоточихме главно върху пропуските, слабостите и недостатъците в неговото усъвършенстване.

Най-ярък показател за настъпващите промени е изпълнението на комплексния план за научно-техническото, социално-икономическото и духовното развитие на селищната система през 1986 г.

●

Като посочваме тези положителни резултати, трябва да подчертаем, че *ние не идеализираме обстановката*. Стремежът ни е да видим нещата такива, каквито са. Независимо от постигнатото ние не сме доволни от практическата реализация на изискването на окръжния комитет да се работи ударно, ритмично, без изоставащи, образцово. Незадоволителни са резултатите в строителството и селското стопанство. Едва част от трудовите колективи не се развиват в съответствие с изискванията за качествено нов растеж. Остро стоят проблемите на водоснабдяването и топлофикацията. Качеството на подготовката, квалификацията и преквалификацията на изпълнителските кадри не отговаря на повишените изисквания за качествено нов растеж на икономиката на селищната система. Все още една част от кадрите не проявяват високо чувство за отговорност, нямат вътрешен заряд, мислят как да запазят положението си. А животът е безкомпромисен. Извършеното по укрепване на органите за самоуправление е недостатъчно.

Независимо че въпросът за прекараното време в партийните комитети и организации от работниците на общинския комитет е решен, не можем да бъдем удовлетворени от качеството на оказаната помощ. Много от посочените слабости щяха да се избягнат, ако се оказва още по-конкретна помощ на място и не се бяга от острите въпроси. Невинаги ни достига конкретност в практическата работа.

Сега усилията си насочваме към по-бързото преодоляване на посочените слабости, към засилване конкретността в нашите действия и преди всичко към създаване на условия и предпоставки за осъществяване на научно-техническата революция в селищната система. Към това е насочена и Комплексната програма за научно-техническото, социално-икономическото и духовното развитие на Кюстендилската селищна система до 2000 година.

Digitized by Google

САМОУПРАВЛЕНИЕТО — ПРАВА И ОТГОВОРНОСТИ

Традициите и опитът, постоянният процес на усъвършенстване на организацията и управлението на производството създадоха реални условия за по-пълно прилагане на принципите на самоуправлението в селското стопанство. Този процес достигна своето най-пълно развитие с приемането на Кодекса на труда и на Правилника за стопанската дейност, които изведоха бригадата на равнището на основна производствена и социално-икономическа единица със статут и функции на предприятие. Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление свързва в диалектическо единство средствата за производство с живия труд и предмета на труда. По такъв начин в условията на демократическия централизъм самоуправлението на трудовите колективи, осъществено от колективните ръководни органи, става единство между права, задължения и отговорности за самоиздръжката и самофинансирането на предприятието, за стопанисването на собствеността, за социалното развитие.

Първите крачки в това направление са обнадеждаващи, вдъхват вяра и самочувствие у тружениците, обогатяват партийните и стопанските органи с нови форми и методи на работа. Това се потвърждава и от факта, че новите постановки получиха всенародна подкрепа, а самият процес на тяхната реализация стана инициатива и дело на партийните комитети, първичните партийни организации и трудовите колективи. Най-важното е, че качествено новото съдържание на правата и отговорностите в условията на самоуправлението е напълно осъзната необходимост. Трудещите се много добре оцениха предимствата на самоуправлението още в процеса на изграждане на първичните и основните колективи, при избора на ръководните кадри, бригадните и стопанските съвети. С право се счита, че решаването на стопанските, социално-битовите, културните и други въпроси на българското село е възможно само при изградени силни икономически самоуправляващи се единици. Това налага наред с другите условия, създадени от действуващите нормативни документи, да се обърне особено внимание на постоянното усъвършенстване на собствената им материално-техническа база, на пълното мобилизиране и ефективно използване на материалните и финансовите ресурси и кадровото обезпечаване с висококвалифицирани ръководни и изпълнителски кадри. Без максималното и комплексното използване на факторите на интензификация на селскостопанското производство и ускореното внедряване постиженията на научно-техническия прогрес не може да се постигне

Digitized by Google

качествено нов растеж и на практика не могат да се създадат условия за успешно прилагане принципите на самоуправление.

Време е да се сложи край на порочната практика на изчакване на указания „от горе" за решаване на проблемите. Следва да се провежда последователна работа за повишаване инициативата на партийните организации, партийннте бюра и комитети, да се издигне на по-високо равнище водещата им роля. Криворазбраното право на висшестоящите органи да упражняват своите функции от позициите и силата на административната власт е силно ограничено от нормативните документи, но в процеса на цялостното преустройство върху принципите на самоуправлението се откроиха някои противоречия особено във взаимоотношенията между АПК и бригадите. Изтеклите вече няколко месеца показват, че част от ръководствата на АПК не могат да преустройват дейността си в съответствие с новите функции и ревниво пазят старите си позиции по отношение управлението на бригадите. Този подход води до усложняване на техните взаимоотношения, до непълното и неефективно използване ролята на по-прогресивните форми на управление, до подценяване на договорите и до непълното използване на икономическите стимули и средства за въздействие.

Заедно с преодоляването на тези слабости н противоречия, произтичащи от позициите на висшестоящите организации, е необходимо да се продължи линията на укрепване на новоизградените бригади като самоуправляващи се звена. Основно направление в това отношение, свързано с цялостното изпълнение на стопанските, социалните и други функции на бригадите, е издигане ролята на колективните органи на управление. Бригадният съвет е непосредствено свързан с всички проблеми на населението. Той не само стои начело на организацията на производството, но и ще оказва непосредствено въздействие върху трудовия колектив за по-пълно проявление на функциите му на стопанин, за по-пълно използване на правата и засилване чувството му за отговорност. Разбира се, за да могат колективните органи успешно да ръководят, в техния състав трябва да бъдат избирани добре подготвени кадри, челници в производството, прегърнали с непоклатима вяра новите идеи на преустройството. Тези кадри трябва не само добре да познават партийните и правителствените документи, но и творчески да ги прилагат. В съответствие с документите и обективно действуващите икономически закони да се търси оптимално съчетаване на демократизма и централизма.

Проблемът, който решава сега нашата партия, има не само стопанско и управленско значение. Той се отнася главно до най-широкия кръг от народните маси и тази му значимост бе изразена в словото на другаря Тодор Живков пред четвъртата сесия на Народното събрание: „Той, човекът, вече зависи не само от своята работа, зависи от работата на бригадата, на бригадира, от работата на управлението, на завода, на комбината, на асоциацията. Той вече започва да се интересува и не може да не се интересува от държавните дела. Как вървят те, как се решават в нашата страна, а не да мисли само за заплатата, както беше досега, или дали ще получи или не премия. Създава се съвършено нова обстановка. Така че въпросът е икономически, социален, политически, идеологически."

Digitized by Google

ИНИЦИАТИВАТА ОТ ДОЛУ

ХРИСТО МАНДЖУКОВ

кореспондент на „Партиен живот"
за Силистренски окръг

В ранната пролет на 1986 г. първичната партийна организация при специализираната бригада за промишлено производство на зърно в с. Паисиево (АПК — с. Окорш, Силистренски окръг) на открито събрание прави анализ на работата на бригадата и на получените резултати през последните няколко години. Изводите сочат, че производството се задържа на едно и също равнище или незначително се увеличава, а икономическите резултати непрекъснато се влошават — повишава се себестойността на продукцията, а намаляват чистата продукция и чистият доход. Решението е: бригадата да поеме пътя на самоуправляваща се стопанска единица, т. е. правото и отговорността сама да направи необходимия прелом.

Това решение не било взето случайно. Механизаторите вече знаели, че в други АПК някои бригади, подобни на тяхната, се самоуправляват. Чели за това във вестници и списания. Припомнили си откритото партийно събрание в края на 1982 г., когато разгледали основните положения на партийната концепция за новия Кодекс на труда. Освен това през партийната учебна 1984/1985 г. изучавали материалите на Националната партийна конференция, състояла се през март 1984 г. В тези и в други документи самоуправлението на трудовия колектив се разглежда като атрибут на бригадата от нов тип и важно условие за интензификация на производството и повишаване на неговата ефективност, за решително подобряване на качеството на продукцията, за възпитанието на трудовия човек в принципите на колективизъм, самодисциплина и отговорност за резултатите от собствения му труд и труда на всеки член на колектива. Така че семената на неудовлетвореността на търсенето, на критичността били засети преди години-две и вече кълнели.

И тръгнали ръководителят на бригадата Радул Евтимов, главният счетоводител Любен Захариев, технологът Добромир Владимиров и група механизатори да изучават опит. Посетили бригадите в с. Обнова, Плевенски окръг, и с. Сокол, Силистренски окръг, по-сетне и бригадата в съседния гр. Исперих. Разглеждали, интересували се, разпитвали и си правили сметка: какво могат да приемат от опита на обновчани, соколчани и исперихци, как могат да го приложат в условията, при които работи бригадата в с. Паисиево.

Най-силно впечатление им направили единството и сплотеността на трудовите колективи на бригадите, заинтересоваността им от срочното и качествено извършване на всяка работа, доброто заплащане, което механизаторите сами си осигуряват. По обща оценка постигнатите успехи стабилизирали кадрите, разгърнали трудовата и обществената им активност, грижата им за срочното и качествено извършване на всяко производствено мероприятие, направили ги възприемчиви към постиженията на научно-техническия прогрес, повишили ефективността от производството. Станало ясно, че за да се подобри работата, следва реално на практика да се премине към самоуправление на бригадата — сама да определя личния състав в зависимост от обема на работата по земеделски култури и сезони, от машините, с които разполага, и от квалификацията на механизаторите; сама да решава начина, по който ще организира труда и работната заплата. Общото събрание на бригадата внимателно обсъдило направените предложения и приело: бригадата ще се самоуправлява.

Разбира се, не било леко да се вземе такова решение — в него има немалко неясноти, неизвестности, трудности. При изпълнението му ще се срещат бариери, ще

Digitized by Google

се махат хора от бригадата, ще има обидени. Възникват много въпроси, но основният сам се налага: каква система на организация и заплащане на труда ще приемат? Уточнили — ще внедряват акордната система на организация и заплащане на труда. И веднага се залавят за работа — пролетта вече била дошла. На основата на разработените технологични карти най-внимателно анализирали и разпределили агротехническите мероприятия. Оказало се, че те може да се извършат със 17 трактора — с шест машини по-малко, но при условие, че се натоварят най-пълно. А това означавало да се намали броят на механизаторите и на общите работници. По решение на общото събрание от бригадата излизат 14 механизатори — онези, които не можели да работят на повече от една машина.

С разбиране на важността на предприятото преустройство отговорникът на ремонтната работилница комунистът Билян Щерев и началникът на машинния двор комунистът Съби Радев, които не се числят към бригадата, стават механизатори. Така бригадата се оформя от 21 механизатори и четири души ръководен персонал — бригадир, технолог, отчетник и механик.

Земята, която ще обработват, останала същата — 21 500 декара.

Управителният съвет на АПК утвърждава решението на бригадата и извършените промени, независимо че починът им се приема с известна резервираност.

●

През цялата година в началото на всеки месец партийното бюро и бригадният съвет провеждали заседание, а до август всеки месец партийната организация обсъждала състоянието на бригадата, качеството на работата, движението на финансовите средства, извършваните нарушения. Всеки месец трудовият колектив също анализирал работата си през отчитания период, участието на всеки свой член в производството, допуснатите слабости и грешки и се уточнявали задачите за текущия месец.

Общинският партиен комитет отблизо следял работата на партийната организация и на бригадата. Не бивало да се допусне неуспех и неувереност. Това би затруднило работата по прилагането на новия Кодекс на труда, чието приемане от Народното събрание предстояло. Почти на всяко събрание имало негов представител. Секретарите на комитета често се срещали с механизаторите на полето, по време на работа. Знаели техните трудности и помагали да се преодолеят.

А имало трудности.

С въвеждането на акордната система на организация и заплащане на труда работната заплата на механизаторите се формира по часово участие, а не по обем работа, извършена от отделния механизатор. Задачата е всяка работа да се извършва висококачествено и в най-благоприятен срок. Разчита се изключително на съзнателността. При този начин на заплащане на труда опасността от по-бързо изчерпване на фонд „Работна заплата" е очевидна. Бригадата можела да се окаже без пари по фонда през есента при брането на царевицата, при сеитбата и дълбоката оран. Затова ръководството на бригадата започва да контролира извършваната работа, като я привежда (преизчислява) към използваните преди това трудови норми и разценки за съответния вид работа и на основата на които са разработени технологичните карти за отглеждане на всяка култура и е уточнен необходимият фонд „Работна заплата" в насрещния план на бригадата. Така се осигурили необходимите средства за извършване на всяка работа до края на годината.

По време на жътвата, въпреки че се нарушавали принципите на акордната система на организация и заплащане на труда, приети в бригадата, и въпреки нейното несъгласие, на бригадата се налага да възприеме общо установената за целия окръжен аграрно-промишлен комбинат система на организация и заплащане на труда по норми и разценки за пожънати декари и овършано зърно с твърде силно премиране при преизпъл-

Digitized by Google

нение на дневния график. Явен е стремежът на окръжното ръководство да се прибере по-бързо реколтата от есенните култури, но са явни и нарушението, което се върши, и неверието, което се проявява към организацията на труда, възприета от бригадата. Резултатите от това вмешателство не са положителни. В бригадата се отчита, че са преразходвани средства по фонд „Работна заплата".

Установило се по-нататък, че отчетникът на бригадата невинаги отчитал отработените часове от отделните механизатори, че това вършел без проверка. Явила се опасност от уравниловка.

Въпреки подбора някои механизатори се оказали неподходящи, тъй като приетата организация на труда изисква съзнателна дисциплина и висока професионална квалификация.

Въпреки тези трудности акордната система на оргаинизация и заплащане на труда направила всички членове на бригадата съучастни към формирането и разпределението на фонд „Работна заплата". Като разбират, че фондът не е неизчерпаемо съкровище, механизаторите започват да следят неговото изразходване, да го пестят, стават скъперници — стремят се да поемат изцяло ръчния труд в бригадата, да не търсят помощ отвън, да не плащат на наети работници.

През лятото, когато организацията на труда и резултатите от работата на бригадата добиват поголяма известност, група специалисти от окръжния аграрно-промишлен комбинат изучават опита, отчитат го за добър и поръчват да се внедряват с по-ускорен темп постиженията на научно-техническия прогрес в областта на зърненото производство. С това се изчерпва „положителното отношение" — бригадата не получава нито един трактор, нито един комбайн или някаква друга машина, въпреки че са предвидени в насрещния й план.

●

Въпреки всичко резултатите, които постига бригадата, са показателни. Добивите са по-високи от средните, получени от АПК— Окорш (в който имаше още две бригади за производство на зърно): пшеницата — 18 кг, от ечемика — 62 кг, от фасула — 31 кг, от леща — 17 кг, от слънчогледа — 8 кг. Само от царевицата добивът й е по-нисък с 25 кг зърно на декар, но и това производство не прави изключение с по-ниската си себестойност. Въпреки неопитността и допуснатите слабости и не особено благоприятната за селското стопанство 1986 година производителността на труда рязко се повишава — всеки зает в бригадата произвежда за 51 560 лв. обща и за 21 200 лв. чиста продукция, а всеки механизатор — за 62 330 лв. обща и за 25 240 лв. чиста продукция. Това е два пъти повече от постигнатото през 1985 г. Годишната работна заплата се увеличава близо два пъти главно за сметка (нека подчертаем още един път) на намаления брой механизатори.

Проявена бе забележителна загриженост за повишаване на образованието и квалификацията. През годината към бригадата се разкри професионално-учебен център, в който се учат всички нейни членове, конто нямат средно образование, а четирима механизатори АПК изпрати на курс за квалификация — на тях ще бъдат поверени новите по-модерни и мощни трактори, които бригадата очаква да получи.

Цялата тази дейност и тези хубави и радващи резултати сплотяват трудовия колектив. „Трудовата и технологичната дисциплина решително се подобриха — с удовлетворение споделя Радул Евтимов. — Всички механизатори идват навреме. Никой не се оплаква от задълженията си, както беше преди, и при това не подбират работата. Изобщо съзнателността се повиши и се създадоха много добри другарски отношения."

През есента бригадата обявява, че е готова да поеме да издържа стипендианти, които да се подготвят за специалисти, необходими й да ръководят производствения процес.

Това вече е самочувствие, самоувереност. И то само за една година.

Digitized by Google

В края на ноември 1986 г. общинският партиен комитет в с. Окорш прави „оценка на резултатите от изведения опит в комплексната бригада в с. Паисиево за утвърждаване на бригадната организация на труда и акордното заплащане на механизаторите". Отчита, че в бригадата е постигната пълна мобилизация на всички членове на трудовия колектив за срочно и качествено изпълнение на всички производствени мероприятия; бригадният съвет се е утвърдил като колективен организатор на управление на производството, а бригадата се е изградила като самодеен, високоорганизиран колектив, на който може да се разчита; осъществена е взаимна заменяемост между механизаторите; разгръща се самоуправлението на трудовия колектив с предоставената му възможност да взема решения по личния състав на бригадата и организацията на труда, да стимулира своите членове за приноса им за производствените постижения на бригадата и да ги санкционира за допуснати грешки и слабости и т. н.

Положителната оценка намира място в приетите решения. Общинският партиен комитет препоръчва на ръководството на АПК бригадата да се комплектува напълно с техника и други средства за производство, за да се осигури внедряването на залегналите в технологичните карти научно-технически постижения; да се усъвършенствува акордната система на организация и заплащане на труда, да се повиши още повече материалната заинтересованост на всеки член на бригадата от по-добри производствени резултати, да се засили икономическата самостоятелност, да се повишават образованието и квалификацията на всеки член на трудовия колектив. И което е особено важно — през 1987 г. опитът на бригадата за производство на зърно в с. Паисиево да се внедри и в останалите две бригади на АПК за промишлено производство на зърно.

Но интересно е, че някак си се спира до постигнатото. Изискванията за бъдещата работа и перспективите на развитие са неясно очертани. Формулирани са като незадължаващи пожелания. А самоуправлението е непрекъснат процес на развитие, на самоусъвършенствуване. Защо например работната заплата на четримата ръководители на бригадата да не се обвърже с крайния резултат, както е обвързана на механизаторите, и каквото е било първоначалното предложение? Защо по-нататък бригадата да не може да стане действителен стокопроизводител и на основата на сключени договори да продава продукцията, която произвежда; по нейна сметка да се набират средствата ѝ в банката, да купува необходимите ѝ машини, торове, препарати, да внедрява постиженията на научно-техническия прогрес, да формира фонд „Разширение и техническо усъвършенствуване" и по установения ред да ѝ се правят отчисления от общия доход за нуждите на социалистическото общество? Знае се, че самостоятелността, подплатена с финансови средства, с единство на начин за заплащане на труда без разлика между изпълнители и ръководители разгръща самоинициативата, повишава самочувствието и отговорността.

●

Отмина 1986 годна и настоящата дойде с новия Кодекс на труда и с известна управленска реорганизация и децентрализация в селското стопанство. Сега всички бригади и животновъдни ферми, намиращи се на територията на специализираната бригада за промишлено производство на зърно в с. Паисиево, се обединиха в юридически и в значителна степен икономически самостоятелна селскостопанска бригада в рамките на окръжно аграрно-промишлено обединение. Опитът на бригадата за производство на зърно от миналата година е изцяло достояние на новата селскостопанска бригада. При организацията на труда в отделните си производствени звена новата бригада използва и прилага всичко ценно, което е постигнато през 1986 г., за разгръщане на тяхната самостоятелност и самоинициатива, за повишаване ефективността от производството.

Digitized by Google

БРИГАДНИЯТ СЪВЕТ РЕШИ...

ИВАН КУКОВ

Къде е Медковец, Михайловградски окръг, къде е Плачидол, Толбухинско, но ето че един автобус с механизатори бе прекосил едва ли не цяла България, за да дойде чак тук, в това добруджанско селце, което не на всички карти го има... Механизаторите от АПК — Медковец бяха дошли да проучат опита на АПК — Толбухин по организацията на специализираните производствени групи.

Много бяха въпросите към ръководителя на комплексната бригада за промишлено производство „Ернст Телман" в Плачидол Минко Стоянов. Гостите се интересуваха: на какво се дължи това, че добивите на специализираните производствени групи са с над 10 процента по-високи в сравнение с полученото от другите механизатори, коя е причината за порасналата с повече от 15 процента производителност на труда в тези групи, докъде стига и къде свършва тяхната самостоятелност. Във връзка със самостоятелността и на групите, и на бригадата като цяло се постави въпросът: а ролята, мястото на бригадния съвет?

Наглед и ролята, и мястото на бригадния съвет са съвсем ясни, съвсем точно фиксирани в приетия правилник за устройството и дейността на бригадите в селското стопанство в Толбухински окръг: той, бригадният съвет, ръководи разработването на плана и на инженерния проект на бригадата, отговаря за спазването на трудовата, технологичната и финансовата дисциплина, за внедряването на постиженията на научно-техническия прогрес, на челния опит, ръководи и отчита съревнованието.

Но колко по-усложнена е тази негова роля именно сега, в условията на дадена икономическа, юридическа, организационна, производствена и социална самостоятелност на комплексните бригади за промишлено производство. Защото самостоятелността предполага пълна и всестранна отговорност, високо чувство за стопанисване. И тъкмо бригадният съвет като колективен орган за самоуправление е онази авторитетна сила, способна да оказва непосредствено влияние и за засилване на отговорността, и за повишаване чувството за стопанисване.

Планирането, самоиздръжката, изразходването на средствата по фондовете, прилагането на специфични правила във вътрешната стопанска сметка, въвеждането на комплексна система за управление на качеството на продукцията — това е все в полезрението на бригадния съвет. Негова грижа са доставката на основни средства за обновяване и възпроизводство, подготовката на кадри, новото строителство за нуждите на бригадата — навеси, ремонтни работилници, битовки, клубове, парно отопление, столови. Пак бригадният съвет е този, който определя режима на технологичните процеси, началото и техния край, налагането на специфичен производствен ритъм в отделните мероприятия.

Ръководителят на бригадата в Плачидол Минко Стоянов отговаряше на въпросите на гостите от Медковец откровено, честно, не криеше трудностите, които са им се изпречвали — та кое ново начинание се ражда леко и се налага леко, без трудности?

Ала освен откровения тон, освен желанието да се даде възможно най-пълна информация имаше и нещо друго, което правеше впечатление в изложението на Минко Стоянов — това бе неподправеното уважение към бригадния съвет като колективен орган за самоуправление. „По решение на бригадния съвет... Седнахме в бригадния съвет и обсъдихме... Ние от бригадния съвет..." — така по правило започваше Минко Стоянов, отговаряйки на зададените въпроси. В думите му, в интонацията му нямаше нищо фалшиво, нямаше и помен от кокетиране с колективното ръководство. Просто това се смяташе за нещо съвсем естествено, за нещо, което трябва да се разбира само по себе си... „Ние имаме... Ние засяхме..." — обясня-

Digitized by Google

ваше Минко Стоянов. А колко ли други ръководители на негово място биха се изкушили да подчертаят: „Аз имам... Аз засях..." И това не е само различие в начина на изразяване — в случая това поскоро е различие в отношението на ръководителя към колектива, към неговия орган за самоуправление.

●

В доклада за годишното отчетно-изборно събрание на бригадата също определено се чувствува колективният дух. Още в началото се изтъква: „Планирането бе дело на целия колектив. Бяха обсъдени редица мероприятия за по-ефективно, интензивно използване на основните производствени фондове и трудовите ресурси."

В случая ни се ще да обърнем внимание на следния момент — когато става дума за слабостите, за несвършеното или лошо свършеното, ръководителят на бригадата също не се стреми да се отдели, да се дистанцира от останалите. Общата отговорност не е нещо абстрактно, т. е. ничия земя, това е и лична, т. е. и моя отговорност — ето позицията, от която се анализират пропуските, недостатъците през миналата година. „Къде да търсим причините за неизпълнението на плана за добива от слънчоглед (с по 31,5 кг от декар по-малко от набелязаното) освен в субективния фактор? — пита и бърза да отговори докладчикът. — Първо, на значителна част от площите сеитбата бе на по-голяма дълбочина от необходимото. Слънчогледът трудно поникна и изостана в растежа си. Второ, допуснахме (няма я безличната форма „допусна се"...) на 500 дка заплевяване, за ликвидирането на което използвахме много ученици. Трето, не осигурихме необходимия брой пчелни семейства. Четвърто, поради слаб контрол разпиляхме доста при прибирането — от надпреварване, превишена скорост, висока жътва."

При същите условия, при същите незадоволителни резултати колко ли би била анатемосвана сушата и въобще неблагоприятната 1986 година...

Чувството за колективност неусетно се превръща в критерий за оценка на фактите и явленията. В доклада например се обсъжда работата на трите специализирани производствени групи. „Добре започнаха групите в началото, докато засяхме. Но като че ли все още не можем да постигнем целта, която сме си поставили с тяхното изграждане" — констатира докладчикът. И една от основните причини за това той вижда не някъде другаде, а именно в нарушения принцип за колективност: „В групите не се следят и обмислят мероприятията колективно, а се разчита само на груповода..."

На събранието се докладва, че всички членове на бригадния съвет са взимали участие в заседанията на съвета през годината, с което са спомогнали решенията да бъдат правилни и навреме да се изпълняват. Да разлистим протоколите от тези заседания.

Ръководителят на бригадата предлага в работилницата да се назначи още един механик. Друг е на мнение, че бригадата няма нужда от механик, а от монтьор. Трети пък смята, че на бригадата ѝ трябва не втори механик, а доставчик. Всеки не само излага, но и защитава своето становище, аргументира се. Накрая всички се съгласяват, че трябва да се назначи именно още един механик. Но това не е решение на ръководителя на бригадата, а решение на бригадния съвет. И не само на думи, а на практика! „Бригадният съвет реши..." Да, не някой друг, а той, бригадният съвет е решил!

Раздаването на тютюневите площи винаги е бил щекотлив въпрос — дойде ли това време, духовете се раздвижват, атмосферата се нагорещява. Проблемът е, че все повече намалява броят на трудоспособното население в селата, а тютюн така или иначе трябва да се сее — та това е едно много сигурно и рентабилно перо в бюджета на окръга, на АПК! За да се поощри отглеждането му, се прибягва до различни стимули, в това число и до един поувеличен размер на личното ползване.

И ето че на едно от заседанията си бригадният съвет разглежда въпроса: трябва ли и на механиза-

Digitized by Google

торите да се раздават тютюневи площи и дали трябва да се лишават от лично ползване онези от тях, които не желаят да отглеждат тютюн... Изказаните съображения са противоречиви, дори взаимно се отричат: „Механизаторите нямат време да се грижат за тютюн!"

„Ако освободим механизаторите, няма да можем да раздадем определените площи!" „Не е правилно да се лишават от лично ползване механизаторите, които не искат да отглеждат тютюн!" Някой предлага: „Да се разговаря индивидуално с всеки механизатор за записване за тютюн, да се обясни на хората..." Ръководителят на бригадата е съвсем конкретен: „Тютюнът се бере усилено през втората половина на юли. Мисля, че тогава ще можем да осигурим време на механизаторите." В решението на бригадния съвет са взети предвид рационалните зърна от предложенията.

Друг път се обсъжда молбата на един млад механизатор, който иска да напусне бригадата. И решението гласи: „Знаем, че не бива да освобождаваме с лека ръка, но той е млад, талант има в него; не трябва да го задържаме, щом ще учи". Може това решение на бригадния съвет да не е формулирано според „каноните" на канцеларския стил, някому дори може да се стори твърде емоционално, но каква човещина, каква грижа за човека — и то грижа на дело — има в това решение! Какво надрастване на непосредствените интереси на колектива в името на нещо много по-голямо! А преди години един директор с възмущение говореше пред свои познати: „Абе, имам двама-трима средници, не ме оставят на мира, искали да следват. И аз много неща искам, ама..." За щастие на ония младежи директорът скоро се пенсионира и те в момента работят пак в същия завод, но вече като висшисти...

И още един пример за отношението на бригадния съвет в Плачидол към младите хора. На заседание се разглежда докладна записка във връзка с нанесени материални щети на бригадата по вина на някои механизатори. При събиране на сламата на един му се спуква маркуч от маслената система на двигателя. Въпреки че трактор е облят в масло, механизаторът не обръща внимание на това. Останал без масло, двигателят затяга. А закупуването на нов колянов вал струва на бригадата 185 лева. Решението на бригадния съвет е не само да се заплати материалната щета, но и да се изпрати писмо до родителите на младежа, в което да се порицае лошата му трудова дисциплина. Без съмнение това също е израз на грижата към младите кадри — когато трябва, ще бъдат поощрени, ще им бъде дадена възможност да продължат образованието си, но когато се налага, ще бъде проявена и взискателност, строгост към немарливия — т. е. няма го онова с нищо неоправдано и дори вредно благодушие: „Остави го, млад е, ще се научи..." Впрочем той така също ще се научи!

●

Бригадният съвет реши... Колко авторитетно звучат тези думи. Авторитетно — защото зад тях, зад взетото решение стоят действени мерки, стоят конкретни резултати. Няма значение дали става дума за поевтиняването на храната в стола посредством развитието на помощно стопанство, или пък за задължаването на ръководителя на бригадата да работи по-отблизо по договорните отношения на бригадата и да следи за спазването на българския държавен стандарт при реализацията на селскостопанската продукция.

Гостите от АПК — Медковец се интересуваха: на какво се дължат високите добиви, коя е причината за порасналата производителност на труда? А отговорът се съдържаше и в тази съвсем обикновена папка, в която всеки протокол завършваше със също тъй обикновени думи: „Бригадният съвет реши".

Digitized by Google

СЛОВОТО ЧЕРПИ СИЛА ОТ ПРИМЕРА

ЦВЕТАН БОЖАНОВ
инструктор в общинския
комитет на БКП — гр. Левски

Да се управлява със силата на лева — това е едно от изискванията в икономическата политика на партията. Партийните комитети и организации са длъжни да разясняват в трудовите колективи, да убеждават, да разкриват най-ефективните начини и средства за практическо реализиране на самоуправлението и да отстояват неговото приложение, развитие и усъвършенстване.

Нашите бригадни ръководства в селското стопанство в началните си стъпки към самоуправлението като завещание поеха освен принизеното чувство за стопанисване и конкретни дългове. Това е истината. Оттук именно произтичат големите затруднения на нашите партийни бюра, на първичните партийни организации и на работниците от общинския комитет на БКП при боравенето им с понятието самоуправление. Съвсем ясно е, че друг път няма, че самоуправлението на трудовите колективи е най-верният път към разрешаване на проблемите в промишлеността и в селското стопанство. Но ако ние, представителите на партийните органи и организации, в това изключително важно дело тръгнем с голото слово, ще постигнем обратен ефект, защото в селското стопанство все още понятието самоуправление няма онази плътност на съдържанието, необходима за успешното му внедряване.

Използваният досега бригадирски труд за прибиране на реколтата не може да стане ефективен. Липсата на лична заинтересованост трудно се компенсира с форми на организация. Сто човека вършат работа за двадесет, завличат и съсипват и продукция, и инвентар. Изходът е: част от обработката и прибирането на реколтата от всички култури, където е необходима човешка ръка, да се осъществява чрез семеен и групов акорд.

През зимния период се проведоха преки диалози с ръководствата на всяко селище поотделно (партийно, стопанско, обществено и държавно) и се изясниха конкретните задачи и възможности по семейния и груповия акорд. По места се организираха групи за сключване на договорите за семейния акорд. Посетено беше всяко семейство, някъде се налагаха по 3—4 посещения, докато се стигне до желаното споразумение. Като обект на въздействие се използва освен съзнанието за дълг и отговорност и личната материална заинтересованост. Тя се базира на личното ползване и на допълнителните доходи, които всяко семейство ще може да получи. За непокритите от семейния акорд земеделски култури бригадните ръководства сключиха договори на база групов акорд с трудови колективи от различни ведомства. При неустойка, независеща от външни причини, всяка от страните поема съответната, посочена в договора, материална отговорност. По същество това е курс към ликвидиране на традиционното бригадирство и независимо че са много организационно-техническите трудности, които ще възникват, най-вече по бързия прием на продукцията на акордантите, засега по-верен път от този няма.

На всеки ръководител от селското стопанство, на всеки секретар на първична партийна организация, на всеки обществен и държавен ръководител бюрото на общинския комитет на БКП връчи конкретни поръчения по организацията на акорда. Сърцевината на поръките е — всяка задача по акорда да се счита за политическа задача.

Вторият момент в подхода на общинския комитет на партията към търсене на пътища за решаване на проблемите в селското стопанство е насочен към животновъдството. Засега там държавните задачи се изпълняват. Високото заплащане

Digitized by Google

на труда на животновъдите, както и високите пенсии до известна степен задържат хората. Но при положение, че за ежедневно рушащата се материална база липсват средства, място за оптимизъм няма.

За всяка животновъдна бригада бе определено съответно промишлено предприятие, с което се сдружава на договорна основа. По същество промишленото предприятие поема определени задължения за почти безвъзмездна материална помощ на животновъдната бригада, включително и помощ с работна ръка при извършване на някои строителни и ремонтни работи. Диалозите между ръководствата на промишлените предприятия и на бригадите се провеждат с непосредствената помощ и съдействие на общинския партиен комитет. Идейният заряд на убеждението е във факта, че не е справедливо едно промишлено предприятие (особено преработващи или търгуващи със селскостопанска продукция) да има в касата си заделени стотици хиляди левове фонд „Развитие и техническо усъвършенствуване", а предприятието, което пряко произвежда тази продукция, да има само дългове... Съществуването на тази несправедливост идва и отвън, но само да се чака нейното ликвидиране от горе не е нито активна жизнена, нито партийна позиция.

На трето място партийният комитет насочи вниманието към бригадния и звеневия акорд. Трудностите тук са много. Главните произтичат от амортизираната техника, острия недостиг на резервни части, технологичната обезпеченост на мероприятията, недостига на специалисти и изпълнителски кадри и ниското квалификационно равнище на голяма част от механизаторите. Нито за ден-два, нито за година-две могат да бъдат преодолени тези трудности. Но колкото и да е невъзможно отделянето на обективните от субективните причини, спъващи селскостопанското производство, в субективния фактор има резерви, конто можем да разкриваме и оползотворяваме ежедневно.

В селата Обнова и Козар Белене имаме вече опит по приложението на акордно-премиалната система. За изработените часове по ремонта и поддържането на машините всеки механизатор получава твърдо повременно авансиране съобразно квалификацията му. При извършена определена работа с дадена машина, независимо къде и каква е тя, както и на каквато и да е друга дейност, той получава плюс твърдото авансиране за изработените часове и 60 на сто от заработената трудова норма. Системата не е чисто акордна и не е най-идеална, но работата значително се подобри. Създадоха се атмосфера на взаимен контрол, стопанско отношение към машините и прикачния инвентар и стремеж за колкото се може повече работа на полето. Ръководството също се принуждава да не задържа без причина в ремонтната работилница механизаторите, а да им осигурява работа с тракторите. Това е преходен вариант към пълния акорд, с който засега сме принудени да се примиряваме, тъй като бригадното ръководство няма финансова, техническа и технологична сила да обезпечи с всичко необходимо даден акорден колектив „на входа". Независимо от това акордната система, конкретният диалог между ръководство и изпълнител на база личната и колективната материална заинтересованост, стопанското управление чрез лева ще бъдат отстоявани на всички равнища с всички възможни форми и средства.

Настъпателното внедряване на самоуправлението в трудовите колективи е преломен исторически момент с неоценимо значение. Абсолютно недопустимо е той да бъде затлачен с думи, изрази и понятия, неотговарящи на действителността, изпразнени от съдържание. Убедителността на словото черпи сили от примера, а за това се изисква жива организаторска и практическа стопанска дейност.

Digitized by Google

СТОПАНИ ИМА, ОТГОВОРНОСТ НЯМА

ДИМИТЪР ПЕТКОВ

Когато се сблъсках с проблема, за който ще стане дума по-долу, спомените ме върнаха към бригадирските дни преди 40 години. Поставяхме релси на линията Перник — Волуяк. Ентусиазмът пречеше да ни тежи изцяло ръчният труд, характерен за първите години на железопътното строителство. Двадесетина души вземахме на ръце дългата метална лента, за да я пренесем и положим върху траверсите. И когато през втория месец ни дадоха големи клещи, ние въздъхнахме с облекчение. Приехме ги като техническо постижение. Тогава повече и не можехме да желаем. Затова с радост огледах сега мощната дизелова машина — автодрезина „ДГКУ—5", която измества целия този „египетски труд", както сме свикнали да казваме, огледах я с радост и с тревожно изумление...

Тези машини, на брой около 40, са доставени през последните десетина години от Съветския съюз и са предназначени за ремонт и поддръжка на железни пътища, но в ръцете на добри стопани. А друго показва този частен случай, който обаче дава достатъчно основание за обобщени размишления. Става дума за грижата ни да овладяваме и разумно да използваме постиженията на техническия прогрес.

Какво могат тези машини и как се използват?

Те имат собствен генератор и кран и се комплектуват с подходящи вагон-платформи за превоз на инертен материал и железопътни релси. Както се вижда, приспособени са да механизират напълно цялата работа. Но оказа се, че от всичките тези дрезини само на една кранът е монтиран. Останалите работят като обикновени влекачи. Когато се наложи, към тях прикачват малки платформи със собствен кран. Ето го първия факт, който предизвика изумлението ми — те не се използват съобразно своето конструктивно предназначение, мощният кран се хвърля като ненужно желязо. Ако беше обаче само това, бедата би била малка. Трагичното е друго — в началото на годината годни за експлоатация бяха само около една трета от машините. Не казвам точната цифра, защото картината се мени. Все пак ще посоча обекти, където нито една от тези автодрезини не работеше: втора и трета жп секция в София, гр. Станке Димитров, Червен бряг, Русе, Стара Загора, Карлово, Пловдив. И само на четири пункта бяха в действие всички машини — Плевен, Шумен, Враца и Симеоновград.

И така, неработещите автодрезини, повечето от тях нуждаещи се от ремонт, регулировка и настройка, са две трети, а възможността на останалите се използва не повече от 30 на сто. Много от машините са извървели само няколко хиляди или най-

Digitized by Google

много до 20—40 хиляди километра и са излезли от строя. Такава е картината.

Нормално е всеки да се запита: „Кой носи отговорност за това състояние на тази техника?" Нали тя е поверена на социалистически граждани, руши се пред погледа на отговорни ръководители. Нима комунистите и партийните организации са били безучастни към тяхната съдба?

За да разберем някои основни причини за похабяването и бездействието им, беше достатъчно да посетим само някои обекти. Най-ярко картината се разкри в първа жп секция в София. Началникът на участъка инженер Атанасов, опитен работник на българските железници, и партийният секретар С. Пейчев бяха изключително откровени.

— Техниката — казаха те — е много добра, но се похабява и не се използва поради изключително ниската квалификация както на поддържащия, така и на експлоатационния персонал.

Илюстрацията, с която подкрепиха своята обобщаваща констатация, предизвика недоумение: техните работници се опитали да поправят излязлата от строя автодрезина. Когато пристигнал съветският специалист, грижещ се за техническото поддържане на машините в гаранционен срок, установява, че сглобяването не съответствува на равнището на любителска квалификация — някои от частите са били не където трябва. А във Велинград обявили новата машина за негодна, защото не я познават и така изтекъл гаранционният ѝ срок. И още един факт. На секцията в София е възложено да сумира предложенията за доставяне на резервни части от цялото управление. Оказало се, че заявките са много, изключително много, но сред тях няма тези части, които се износват бързо и действително се нуждаят от подмяна. Така получените части лежат в склада, нужните ги няма, а дрезините стоят извън строя.

Това е първата беда. Втората е не по-малка. Доставена е техника, която нито веднъж не е била на технически преглед и няма къде да се ремонтира. Пробвали в депо „Васил Марков" — имат си много работа с дизелови локомотиви и нямат възможност, опитвали в ремонтно-възстановителното предприятие в Илиенци — нищо, в Плевен също. И ето ти напълно безстопанствена техника, за която никой няма грижа и е предадена на неуки хора. Вместо полза тя носи загуба.

Естествено, аз поставих в първа секция въпроса: как се примирявате с това положение? Ръководителят инж. Атанасов е нов, само от шест месеца, и естествено не можех да го виня за положението в миналото. А се оказа, че партийната организация неведнъж тревожно е повдигала въпроса. И накрая съвместно със стопанското ръководство предприемат нещо, което е донякъде изход. Със собствени сили са започнали да строят във Волуяк база за поддържане и техническо обслужване. Вече обзавеждат зала за подготовка на кадри за тези дизелови машини. Подготвили са и четирима машинисти и са поставили в ред двете дрезини. Предвиждат със създадената база да обслужват и други секции от Софийското железопътно управление.

Търсенето на истината ме отведе и в партийния комитет на стопанско обединение „Български държавни железници". Естествено е този комитет да не знае точното състояние на един вид от многообразната техника, разпръсната в различните секции в

Digitized by Google

цялата страна. Затова поканихме началника на управление „Механизация“ инж. Марков. Той използва срещата да постави свои, управленски въпроси. Управлението няма специалисти по тази механизация, която включва и други пътни машини. Какво ще бъде след преустройството, сам не знаеше. Но поиска подкрепата на партийния комитет да се реши по-добре този въпрос. При това положение съвсем не ме изуми откровеното му признание, че за състоянието на автодрезините е научил точната картина от пристигналия съветски специалист В. Нитетин за поддръжка на дизелите в гаранционен срок. Този съветски човек е дал пример как да се отнасят с техниката. Неговото внимание не се е ограничило с новодоставените и неизлезли още от гаранция машини. Той си е предложил услугите да ремонтира, регулира и включи в действие престояващите автодрезини, да се подготвят кадри. Мудно се отзовават на тази готовност съответните отговорници от обединението, защото от уговорените за взаимодействие срокове е минало вече доста време, а нещата си остават почти такива, каквито бяха преди.

Най-после и обединението е предприело нещо полезно във връзка с тази пътна техника. Вече са поръчани специални вагон-платформи за комплектуване на автодрезините. По две за всяка машина, но и за тях не е предвидена технология, която пълноценно да оползотвори възможностите им. Но двата възлови въпроса си остават и те явно са извън вниманието на обединението — ремонтът на дрезините и подготовката на кадри. Другарят Марков умело използва съвременните условия и каза: „Ами машините са предадени на самоуправляващи се стопански звена — те носят отговорност за създаване на условия за експлоатацията им.“ Като че ли той е прав?

Но явно това подмятане е само за оправдание, защото ето какво се получава на практика. В Пловдив се възползват от готовността на съветския специалист и за една седмица подготвят машинисти кранисти. В Горна Оряховица обаче забравили, че имат право на самоуправление и зачели началството — посъветвали се с ДСО „БДЖ“ дали да използват също тази готовност на специалиста. Не е нужно да цитираме точния им отговор — бюрократичният подход си казал думата — курсът не се състоял. Представителят на фирмата взема нещата присърце и е по-отзивчив и по-настойчив, а тези, които са задължени и заинтересовани техниката да се използва, да е в ред, проявяват на практика безотговорност. Не, другояче не можем да квалифицираме такова отношение.

И така, кой е виновен за похабяването и бездействието на тази техника и как да се отстранят трайно причините за това й състояние?

Едва ли ще има голяма полза да се ровим в миналото, за да определим дела във вината на едни или други. При тази ситуация е трудно да се каже — виновно е само ръководството на ДСО или пък обратно, вината е в железопътните секции, в техните ръководства и съответно на партийните организации, които са оставили без внимание и без въздействие такъв важен въпрос. По-скоро ще кажем, че всички трябва да споделят вината и да понесат отговорността. Защото ако едните нямат въз-

Digitized by Google

можности и условия да поставят всичко в ред, те са стопанисвали машините и не може да си измият ръцете, че нищо повече не са могли да направят. Поне това, което предприема сега първа секция, потвърждава, че все пак известни възможности не липсват. А ръководителите от горе пък са се освободили от тази грижа, макар че тя е била в голяма степен тяхна, защото те отговарят за състоянието ѝ в цялата страна.

Затова един от изводите е стопанските ръководства, партийните организации и в обединението, и в железопътните секции да обсъдят и разкрият вината и виновните и да покажат път за излизане от положението.

Но по-важното е да се помисли как да се уредят нещата в бъдеще. Струва ми се, подходът на другарите от висшестоящата организация, като се възползват от самоуправлението, да прехвърлят цялата грижа на непосредствените стопани на пътната техника, едва ли е най-целесъобразно. Може ли всяка секция, притежаваща по една-две машини, да организира със свои сили и средства високата квалификация на експлоатационни кадри и база за поддържане и техническо обслужване. Още повече пък могат ли сами да решат къде да се извършва основният ремонт? Един от главните въпроси сега е да се обмисли и реши как да бъдат разграничени и същевременно интегрирани усилията и задълженията на стопаните и на висшестоящата организация в това отношение. Не бих се нагърбвал да давам рецепти. Но, струва ми се, още в договора за предаване на техниката на стопаните следва да се уточни по-специално какво да върши всекн. И може би е правилно обединението да поеме върху себе си онази дейност, която нито може, нито пък ще бъде изгодно всяка секция да извършва сама за себе си. Може би с негова помощ някои от дейностите да се специализират в отделни секции — например в една да се обзаведе база за квалификация и преквалификация, в друга — за поддържане и техническо обслужване и пр. След това секциите могат да уреждат взаимоотношенията си на договорни задължения. Създаването на база за основен ремонт също е централна грижа. Без това да освобождава от задължения стопаните — от ръководството до механици и машинисти. Много важно е, когато се предава тази техника за стопанисване, всеки да се ангажира с определена отговорност за състоянието и използването ѝ. Само като изчезне сегашната анонимност на машините, когато на всеки се предадат те не просто за работа, а за отговорно стопанисване, ще се отстранят безстопанствеността, недомислието и пропуските, които сега са повече от досадни.

Тези случаи с частен характер неволно ме върнаха към много въпроси, които сега се поставят от партийни секретари и от отделни комунисти: Какво означава научно-техническата революция да стане дело на масите? Запитват те, защото обмислят какво могат да направят и кое не е по техните сили. Вниманието им винаги е отправено към възможностите да въведат нова техника, нови технологии. Нали понякога партийните организации могат да решат ограничени по количество и по мащаби въпроси, а творци на техническия прогрес са единици рационализатори и изобретатели. И се забравя, че ако с възможности да творят

Digitized by Google

нещо ново са само единици от състава на колектива, то има друго, което засяга ако не всички, то болшинството — подготовката да усвоим и компетентно да управляваме новата техника. Защото ето какво става, когато я доставим и я поверим на хора, които не разбират нищо от нея. Затова не по-маловажно, отколкото да се изобрети нещо ново, е да се подготвят хората и професионално, за да умеят да боравят с новите машини, да са формирали чувство за отговорност за ефективното им използване. И понеже партийната работа е работа с хората, сега централен въпрос в грижите на партийната организация, произтичащ от стратегията за прилагане постиженията на научно-техническата революция, е да се разкрепостят и вкарат в действие всички творчески възможности на всеки член от колектива и едновременно да се подготвят компетентни и съзнателни стопани на всяка машина. Да се подготвят и резервни експлоатационни кадри. Затова не бива да се икономисват средства и сили. Това е работа практическа и тя не изисква нито много абстрактно умуване, нито пък равнодушно прехвърляне отговорността на други. Без това разговорите за техническия прогрес само ще предизвикат вдигане на рамене и иронични забележки. И то с право, защото, когато при разговора ми в обединението споменах как преди четиридесет години ние поставяхме релсите на ръка, другарят Марков каза: „А, ние този труд вече сме го забравили отдавна!" Добре, но на срещите ми в първа секция другарите се засмяха и отвърнаха: „Че ние и досега си работим така. А работна ръка нямаме!" Приех, че другарите от секцията знаят по-добре нещата.

И така: машини има, а стоят. Хората не достигат, а са принудени да работят, макар и само понякога, по дядоадамовски. Ето пред кое не можем да си скръстим равнодушно ръцете!

Digitized by Google

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

НЕУДОВЛЕТВОРЕНОСТТА — УСЛОВИЕ ЗА УСПЕХ

Разговор с АНГЕЛ ГЕЦОВ директор на ЕСПУ „Крум Попов" в гр. Левски

— Другарю Гецов, като отчитам обстоятелството, че разговарям с преподавател по логика, с човек, завършил специалността българска литература и същевременно дългогодишно изследващ в практиката проблеми на психологията и социологията, малко ще се позабавя с определянето на моя първи въпрос. Тази бариера се засилва и от наличието на афоризма „Проблемът не е в това какъв е отговорът, проблемът е в това, какъв е въпросът". И все пак, тъй като в момента във вашето училище целенасочено се работи върху стимулирането на творчеството в урока, това е и тема на предстояща научнопрактическа конференция на учителския колектив, бихте ли казали как лично вие създавате условия за развитие, а не за приспособяване на отделната личност (било от учителския, било от ученическия колектив). Знаем, че мярката конформност е степента, в която индивидът е подчинен на груповите стандарти. Но понякога даденото несъгласие с общоприетото не е ли лицемерие?

— Насочвате ме към въпрос, който особено ме вълнува. Говорим за качествено нов растеж. Как бихме го осъществявали, ако всеки от нас поотделно не е способен да се бори за него? Както се казва, задачите са общи, а отговорността индивидуална. Радикални промени към по-добро не са осъществими без разкриването на най-широк простор за разгръщане способностите на хората. И тъй като позицията на учителя е ключова, неговият труд гради настоящето и същевременно води към бъдещето, за нашия колектив от особена важност е проблемът за саморазвитието, самоутвърждаването, самоусъвършенстването на личността. Чрез урока ние най-непосредствено осъществяваме целта за многостранно изграждане на подрастващите. Дотолкова, доколкото се стремим да превъзмогваме авторитарността, стереотипността на мисленето, в рамките на учебния час преодоляваме негъвкавостта на мисловните процеси, бедността откъм идеи. Що се отнася до несъгласието, което би могло да бъде понякога и лицемерие, и стремеж да блеснем, и дори просто инат или пък криво разбрана оригиналност, такива отклонения има. Оборвани са обикновено от самите ученици. Склонността към нагаждане не е вродено качество на личността и това педагозите особено добре го съзнават, извеждайки отделния свой възпитаник от пасивността

Digitized by Google

в дадена ситуация, или пък от неговата определена зависимост от другите.

— Ако се взрем в съветите на Франк Уилямс за стимулиране на творчеството в урока, бихме могли да откроим и търсенето на провокиращи въпроси от рода на познатите ни „какво би станало, ако ...“ или „по кои други начини?“. Също — създаването на възможности учениците да открият неизяснени звена в поднасяната им информация. Както и — използване на аналогии, многобройни ситуации на прилики, за да се търсят различията. Или пък — създаването на целенасочени препятствия в учебния процес. Озадачаване. Проблем, който стимулира самостоятелната работа.

— Да. Използваме информацията от учебния час за насочване към идеи. Стремим се да развиваме умението за творческа работа. Точно в това е основата на нашата подготовка за предстоящата научнопрактическа конференция, непосредствено свързана със задачите на самоуправлението, с изграждането на личности, за които отговорността пред обществото стои над всичко.

— От предварителния разговор в общинския партиен комитет узнах, че за колектива, който ръководите, е характерно едно чувство, противоположно на назадничавостта: чувството за новото в работата. Че тук е налице умението да се решават актуални проблеми на практиката, че в учителския колектив се чете много, че осъществявате връзки с научни институти, че смело се усвоява чуждестранен и наш педагогически опит. Впечатлява например фактът, че в подготовката на досегашните научнопрактически конференции, провеждани тук през последните години, участвуват с доклади и съобщения всички преподаватели. Изключения няма. Така ли е, как се осъществява това и какъв е изводът?

— Изводът? Рано е да го направим, но ще посоча причината, която фактически ни продиктува това решение. Напоследък все по-често се говори за очертала се диспропорция между потребностите на учебния процес и обществената практика, от една страна, и развитието на способностите на учителя, от друга. А кой би се примирил с една неадекватност към изискването на деня, освен неуважаващия себе си човек.

— Как оценявате вашата позиция като директор, умението ви да превръщате замислите в енергия на практическите действия? Начините за мобилизиране на творческата активност и инициатива на целия училищен колектив — педагогически, комсомолски, пионерски, като същевременно привличате възпитателно-образователния потенциал на цялата социално-педагогическа среда.

— На базата на примера на учителите комунисти ние правим системен политически анализ и оценка на постигнатото, интересуваме се предимно от слабите звена в работата, търсим нерешените въпроси и пътищата за тяхното реализиране. Стремим се системно да изучаваме обстановката и гъвкаво да реагираме, да налагаме нови критерии и стил на мислене, търсим политическата, педагогическата и социално-икономическата страна на решенията и подходите. Непрекъснато се издига и ролята на партийното събрание като главен орган за политическо ръководство. Вече определено се откроява в

Digitized by Google

дневния ред възловите въпроси на преустройството на образованието, не заобикаляме трудностите и противоречията в повседневната ни практика.

— Въвеждането на нови учебни дисциплини, обновяването на учебното съдържание, обогатяването на педагогическите технологии, интеграцията на образователния процес с науката, културата, производството категорично налага изискването за все по-богато духовно развитие на педагогическите кадри. Как бихте дешифрирали тезата, че само личности са способни да изграждат личности?

— Съвременните изисквания към училището рязко повишават критериите към теоретичната подготовка на учителите. В нашия колектив съществува определена убеденост за обогатяване на съдържанието на педагогическия труд. Чрез непосредствени връзки с водещи научни институти и звена в столицата и в окръга, чрез организирането на научни конференции, семинари, посредством лични творчески планове ние работим преди всичко за повишаване на теоретическата подготовка по специалността, успоредно с обогатяване на информираността ни за обществените процеси на съвременния етап. Повечето от учителите извършват системна изследователска работа.

— Щом говорим за характера на учителския труд, бихте ли коментирали как във вашия колектив стимулирате творческата инициатива на учителя като най-съществен фактор за усъвършенстване на образователната система?

— Главно чрез обществената оценка и преди всичко на партийни събрания и на педагогически съвети. Критерий за резултатността в работата на учителя е реализацията на неговите възпитаници. Ще спомена цифри, защото те в последна сметка са показателни. През 1985 година от 74 завършили XI клас наши възпитаници 20 са постъпили във ВУЗ, двама в полувисши учебни заведения, 5 продължават да се учат в техникуми. По придобитата в учебно-професионалния комплекс специалност работят 13 души, а по други специалности — 15. В казармата са 19 младежи. През 1986 година завършилите нашето училище са 132. От тях продължават да учат 32, по специалността работят 30, по други специалности — 31 . . . Характерно е, че и от двата випуска безработни няма, но прави впечатление също така, че придобитата в УПК специалност упражняват незадоволителен брой млади хора. Анализ на тази причина е направен, мерки за коригиране на състоянието са взети. Какво се оказа? Ограниченият брой на професиите, към които могат да бъдат насочени младежите от нашия град и от района, принуждават завършилите училището да се преквалифицират, търсейки след дипломирането си работа според нуждите на практиката. Тази година увеличаваме специалностите, за да могат младите хора да работят това, което са избрали и усвоили. Разбира се, всичко в действителност е много по-сложно от това изброяване и пред нас са куп проблеми и ангажименти. Създават се много затруднения и в трудовите колективи, които приемат хора без подготовка и се заемат да ги квалифицират и да ги доведат до разред успоредно с адаптирането към една нова среда, към непознати условия за работа.

Digitized by Google

— Причината?

— Вече споменах. Досегашното наличие на ограничена възможност за избор. Само две професии: стругар и оператор на металорежещи машини. Но това постепенно ще се коригира. И картината на реализацията ще се промени.

— Вие сте директор в това училище повече от 25 години. Кое характеризира вашите основни усилия през това време?

— Може би стремежът да създавам условия учителят да разполага със свобода да индивидуализира, да конкретизира и непрекъснато да обогатява педагогическия опит, да експериментира, да действува с качествата на изследовател, на творец в своята професия. Определящо за мен е активното изучаване на преподавателския колектив, който ръководя. Не се осланям на вчерашни представи за хората, които ме заобикалят, следя промените в поведението и нивото им. Интересувам се с какво точно мога да им бъда полезен и твърде често за тази цел осъществявам анкети. Погледнато външно, на някого това може да се стори излишно. Но за мен мненията на другите са ориентир и никак не се изненадвам от промените, които откривам при дадени сравнения дори при относително къси интервали.

— Някои от отговорите не ви ли настройват песимистично?

— Случва се.

— Намирате ли, че преграда по пътя на необходимите преобразования в учебното дело е противоречието между обществената повеля за качество на педагогическата практика и все още, в редица случаи, робуването на количествени показатели. На събрания и съвети често се говори за брой на осъществени мероприятия и инициативи, а не се прави анализ на личностните изменения, не се оценява дълбочината на въздействието в педагогическата практика.

— Често със сведенията, с добре попълнените количествени отчети ние смятаме, че сме изпълнили дадено задължение. Самозаблуда, която струва скъпо. В това отношение в нашата партийна организация се воюва, без да смятам още, че резултатите са завидни. Ярък пример в това отношение е традиционното задоволство от големия брой участници в олимпиади и в прегледи, без да настъпват особени промени, да речем, в участието в младежкото техническо творчество. Самоцелността на някои изяви е проблем, върху който дълго се умува, дори формално подлагаме на критика това явление, а промени не настъпват.

— Мними белези на активност.

— Защото не търсим причините за разминаването между очаквано състояние и постигнато. При някои от изявите ние просто оставаме при нашите намерения, нежелаейки да признаем, че не сме оправдали очакванията.

— Както невинаги търсим и причините за отсъствието в много от случаите на единодействие между педагогическата и другата общественост в осъществяването на процеса на възпитанието на младата личност.

— Говорим за съгласуваност на усилията между училището, родителите и останалата общественост, а невинаги постига-

Digitized by Google

ме на практика това единодействие. Различни са степените на заангажираност, съгласуваност, оценките са различни, критериите. Работи се несвързано, с различна активност. Понякога действията са дори взаимно изключващи се, което снижава ефективността на възпитателната работа. В нашата партийна организация напоследък отчетливо си даваме сметка за всичко това. Нашата обща отговорност произтича от общността в интересите за цялостно изграждане на младата личност.

— Във вашето училище има натрупан опит по интеграцията на образованието с другите сфери на духовната култура. Кои форми на дейност в това направление бихте откроили?

— Това е преди всичко участието на дейците на науката, културата и средствата за масова информация в самите учебни часове. Осъществяване, от друга страна, на урока в галерии, театри, музеи, изложби, библиотеки. Използваме няколко фактора преди и след учебния час: наблюдение, събиране на факти, екскурзии, концерти, спектакли. В тези случаи дейностите са подчинявани на определена методика. Използват се всички възможности на отделните методически единици. Именно тогава се отговаря на идеята, че знанията са комплекс от истини, които се осмислят от отделните клонове на науката, културата. Учебният процес е регламентиран системен процес, съвкупност от научни и художествени ценности, които имат отношение към личността. Основното организационно изискване е спазването на психолого-педагогическото изискване за дейностния подход. Ученикът не е обект на въздействие, а субект на дейност. Формите, които прилагаме, са учебен час, час на класния ръководител, събрание, дискусия, разговор около кръглата маса, обсъждане на научна или на художествена продукция, срещи, разговори, пресконференции, интервюта. Организираме съвместни с други институти продукции, изложби, рецитали, осъществяваме проучвателна дейност. Интеграционните процеси в учебно-възпитателната работа са продиктувани от задачите на деня. Това е проблемът за обогатяване на личността, носеща в себе си универсални стойности и изправена пред универсални процеси.

— Онова, което не сте успели да осъществите през годините?

— Все не успявам да чета толкова, колкото бих искал. И както е казал Сенека, никоя загуба не ми е струвала толкова, колкото ядовете за нея.

— Вашето разбиране за колегиалност?

— Взискателността.

— Какво мислите за самодоволството?

— Предпочитам да мисля за неудовлетвореността от постигнатото като условие за успех, като движеща сила, като предпоставка за развитие.

Разговора води МИЛА ИЛИЕВА

Digitized by Google

ПРИНОС В ИЗСЛЕДВАНИЯТА ЗА ЛАТИНСКА АМЕРИКА

Наскоро издателство Партиздат пусна от печат книгата на Кирил Златков „Второто освобождение", посветена на особено актуалните социално-икономически и политически проблеми на латиноамериканските страни[1]. Днес тези страни имат нарастваща роля в международните отношения, в световния революционен процес и в борбата против империализма.

Написана на базата на оригинални латиноамерикански литературни източници, както и въз основа на богатия практически опит на автора, който много години работи в областта на отношенията между НР България и страните от Латинска Америка и има конкретни впечатления от отделни латиноамерикански държави, познава изтъкнати съвременни ръководители на революционния и националноосвободителен процес в Латинска Америка, тази книга е ценен принос в изследванията, посветени на този район.

Авторът К. Златков е успял в дълбочина да анализира социално-икономическите проблеми и главните насоки на революционния процес в Латинска Америка с неговите основни задачи на настоящия етап, именно задачите на т. нар. второ освобождение. Това е борбата за икономическа независимост и национален суверенитет, за ликвидиране на поземлената олигархия, за освобождението на латиноамериканския пролетариат от капиталистическата експлоатация. В книгата са очертани както общите черти и особености за Латинска Америка като район, така и конкретната специфика на отделните страни.

Постановката на проблема за общите характеристики и конкретните особености на държавите от Латинска Америка дава възможност на автора да изследва процесите в тяхното социално-икономическо и политическо развитие в динамика, да прави важни изводи и заключения за отделни страни, като засяга дискусионни въпроси. На редица от тях той прави ретроспективен анализ, очертава исторически обусловили се условия и фактори и на тази основа разкрива същността и еволюцията на процесите и явленията. Ето защо книгата има не само публицистична стойност, но и характер на цялостно научно изследване.

В първата и втората глава, на базата на богат статистически и фактически материал, К. Златков показва положението на латиноамериканските страни в световното капиталистическо стопанство и изследва механизмите на империалистическото проникване и на икономическата зависимост на техните стопанства. Една от основните тези на автора е, че независимо от някои структурни изменения в икономиките на латиноамериканските държави, настъпили след Втората световна война, те и до днес произвеждат и изнасят главно селскостопански продукти и минерални суровини. Суровините, нефтът и хранителните стоки заемат от 70 до 90 на сто от общия обем на износа на отделните страни, а повечето от тях продължават да зависят от износа на няколко страни.

В рамките на наложеното международно разделение на труда филиалите на транснационалните корпорации и на първо място мо-

[1] Кирил Златков, Второто освобождение, Партиздат, С., 1987, с. 325.

Digitized by Google

нополите на САЩ предопределят до голяма степен темповете на индустриалното развитие и насоките на инвестиционния процес в промишлеността, селското стопанство и другите отрасли. Те оказват също така и съществено влияние върху развитието на националните и международните икономически връзки на латиноамериканските страни. Поради това тези страни са силно зависими от измененията в конюнктурата на световния капиталистически пазар и особено уязвими в условия на кризисни процеси в световното капиталистическо стопанство. В тази връзка авторът изтъква, че падането на цените на редица стоки от латиноамериканския износ през последните години, засилването на протекционистката политика на САЩ, използването на дъмпинга като форма на конкурентна борба в традиционните отрасли на икономиките на латиноамериканските държави, както и ред други фактори довеждат до силно изостряне на дефицитите в техните търговски и платежни баланси и до колосално нарастване на външните дългове.

Проблемът за външните дългове е изследван, като са посочени не само причините за неговото нарастване, но и последствията за латиноамериканските държави в резултат от преговорите с Международния валутен фонд и частните банки. Авторът посочва, че от 60 милиарда долара през 1977 г. общата сума на външния дълг на Латинска Америка се увеличава до 350 милиарда долара в средата на 80-те години. Тази сума надхвърля три пъти обема на едногодишния износ на всички латиноамерикански страни, взети заедно, или се равнява на 50 на сто от техния брутен национален продукт. Преговорите с Международния валутен фонд за преструктуриране на дълга и отсрочване на плащанията са свързани с нови обременителни условия и уговорки — замразяване на работните заплати, рязко съкращаване на разходите за социални нужди, ограничаване на държавния за сметка на укрепването на частния сектор в икономиката, поощряване на чуждите инвестиции и др. Ето защо и до днес проблемът за външния дълг не е решен, а заедно с него все повече се изострят социално-икономическите проблеми в района. В резултат на господството на империализма, в резултат от зависимото и деформирано капиталистическо развитие, посочва авторът, днес броят на безработните в Латинска Америка надхвърля 30 милиона души, 120 милиона или около 30 на сто от населението гладуват, а 80 милиона души са напълно неграмотни.

Продължение и конкретизация на анализа е глава трета от книгата, където авторът изследва военнополитическото и идеологическото проникване на северноамериканския империализъм в Латинска Америка. От марксистки позиции той разкрива идеологическите основи на външнополитическите доктрини на САЩ, в които за всеки конкретен исторически период са формулирани основните задачи и направления на американската външнополитическа стратегия в латиноамериканския район. Макар и различни по форма, подчертава авторът, тяхна основна цел е да се намерят най-подходящи методи и средства, за да се задържи, деформира и разгроми развитието на революционната борба на латиноамериканските народи и да се запазят икономическите, политическите и военностратегическите интереси на САЩ.

Важно място в тази част от изследването е отделено на характера и целите на политиката на администрацията на Рейгън, формулирани първоначално в т. нар. Документ от Санта Фе (подготвен в предизборната кампания на президента), а след това и в концепцията за т. нар. „нов глобализъм", разпространявана от края на 1985 и началото на 1986 г. Авторът показва, че съвременният етап в латиноамериканската политика на САЩ се характеризира с нарастващ антикомунизъм и антисъветизъм, с груба намеса във вътрешните работи на суверенни латиноамерикански държави, организиране на необявени войни, открита и прикрита подривна дейност и др. Типични примери за това представляват агресията в Гренада

Digitized by Google

през 1983 г., необявената война против сандинистка Никарагуа, интервенцията в Салвадор, подривните кампании против Куба и др. Организацните, методите и средствата, които северноамериканският империализъм използва за постигане на целите си и за поддържане на своето господство, са многобройни и различни по форма и съдържание.

За да запази позициите си на континента след победата на кубинската революция и още повече след победата на сандиннстката народна революция, империализмът на САЩ не се спира пред каквито и да било морално-политически и юридически норми. Създаден е и се поддържа огромен апарат за пряка намеса, потисничество и износ на контрареволюция, расте военното присъствие на САЩ в редица страни от района и на първо място в Карибския басейн, полагат се усилия за контрол и въздействие върху въоръжените сили в Латинска Америка, на които се разчита в най-голяма степен за смазването на борбите на трудещите се маси, за недопускането до властта на прогресивните сили и за защита на американските политически, икономически и военностратегически интереси. Успоредно с това САЩ са мобилизирали целия си пропаганден арсенал за политическо и идеологическо въздействие върху широките народни маси с цел да противодействуват на все по-растящото влияние на идеите на марксизма-ленинизма, да преустановят революционния устрем на латиноамериканските народи.

Ценното в тази част от изследването са не само теоретическите анализи, изводи и обобщения, но и особено интересният и богат фактологически материал. Навсякъде наред с постановките и оценките на автора присъствуват и конкретни примери — за дейността на ЦРУ в Чилн, Салвадор, Гватемала и др. страни, за акциите срещу социалистическа Куба и сандинистка Никарагуа, за мащабите на империалистическото проникване в средствата за масова информация и др. Поради това изложението е живо и пластично, а читателят придобива конкретна представа за реалната действителност в Латинска Америка, за сложните и трудни условия на борба на прогресивните сили, за хилядите жертви на латиноамериканските народи в борбата срещу северноамериканския империализъм.

В условията на третия етап на общата криза на капитализма и под натиска на постоянно растящите борби на народните маси в района настъпват изменения в тактиката на империализма на САЩ, който се опитва да противодействува на идеите на социализма с нови методи и средства, с изпробване на модели на зависимо капиталистическо развитие. На този кръг от въпроси е посветена четвъртата глава от книгата.

Заслуга на автора е, че и в тази, както и в другите части на изследването, анализът е доведен до най-ново време и обхваща новите моменти в северноамериканската политика — Карибската инициатива като опит да се противодействува на подема на революционното движение след победата на никарагуанската революция, постановките и препоръките в доклада на комисията Кисинджър и др.

Заключителната пета глава на книгата като естествена кулминация на изследването е посветена на борбата на латиноамериканските народи за национално освобождение и социализъм. Тази борба има вече не само дълбоки традиции, но и реални постижения. Това е на първо място победата на социалистическата революция в Куба, която постави началото на качествено нов етап в развитието на политическия живот и на освободителния процес в Латинска Америка. Същевременно постиженията на социалистическото строителство в Куба показват на останалите латиноамерикански държави възможностите на социалистическия път на развитие за изграждане на икономиката, за решаване на социалните проблеми, за извоюване на истинска национална независимост. Като разглежда опита на Куба, Кирил Златков разкрива как с победата на кубинската революция се потвърждава още веднъж Лениновата постановка, че вери-

Digitized by Google

гата на империализма може да бъде разкъсана там, където звеното е най-слабо. Ново доказателство за действието на тази обективна закономерност е победата на никарагуанската народна революция.

Следва да посочим като принос на автора не само детайлното изясняване на особеностите, ролята и значението на кубинската, а след това и на никарагуанската революция за развитието на борбата за национално освобождение на латиноамериканските народи. К. Златков прави цялостен анализ на кризата на зависимото капиталистическо развитие и на тази основа определя характера на революционния процес като народнодемократичен, антиолигархичен, антиимпериалистически и националноосвободителен.

В заключение авторът прави извода, че революционният процес в Латинска Америка има необратим характер, че независимо от хилядите жертви той не може да бъде преустановен. С всяка изминала година расте марксистко-ленинската зрелост на комунистическите партии, увеличава се тяхното умение правилно да се ориентират и да действуват в трудната и сложна обстановка, да търсят единодействие с всички прогресивни сили в борбата против империализма и местната реакция. Ето защо бъдещето на Латинска Америка ще бъде бъдеще на националната независимост, демокрацията и социализма.

СВОБОДА ТОШЕВА
кандидат на икономическите науки

ТИТАН НА СЛОВОТО И ДЕЛОТО

Неотдавна в Париж в един магазин собственикът му, французин от народа, като разбра, че съм българин, възкликна: „А-а, Булгария! Жорж Димитров! Голям човек! Много голям!"

Почувствувах се горд и вярвам, че няма българин, който да не изпитва същите чувства, когато срещне такова искрено и дълбоко уважение към нашия велик сънародник.

В книгата си „Димитров през онези дни" героят на социалистическия труд **Бочо Илиев**, заслужил деятел на селското стопанство, общественик и публицист, разказва за рядкото си щастие да бъде продължително време сътрудник на Георги Димтров след неговото завръщане в родината през 1945 година. Като ръководител на дирекцията на трудово-кооперативните земеделски стопанства, депутат в Народното събрание в парламентарната група на Българската работническа партия (комунисти), а сетне и като нещатен сътрудник към кабинета на министър-председателя Георги Димитров авторът е имал възможност да го наблюдава отблизо, да разговаря с него, да се учи непосредствено от съветите му, да изпълнява заръките му. „В този близък контакт — споделя Бочо Илиев — можах да изпитам огромната сила на неговото обаяние и неотразимо въздействие на стила и методите му на ръководител от най-висок ранг" (с. 13).

Леко и завладяващо тече разказът на автора. Така може да разказва само очевидецът и участникът в събитията от ония паметни и неспокойни дни, когато се поставяха основите на народната власт. Грижовното усърдие на Бочо Илиев да предаде в своите спомени всичко точно и подробно, умело да вплете в органично цяло есеистко-белетристичното изложение и богатия материал от дати, данни и документи придава на книгата му по-голяма дълбочина и подсилва нейното емоционално въздействие. В това именно се изразяват достойнствата на книгата,

Бочо Илиев, Димитров през онези дни, Спомени, „Народна младеж", С., 171 с.

Digitized by Google

силата и приносът на спомените на Бочо Илиев, който чрез характерни епизоди от дейността на Георги Димитров вярно е отразил атмосферата „през онези дни", когато се ковеше съдбата на нова България.

С вълнение се четат редовете, в които авторът описва обстановката при произнасянето на първата парламентарна реч от народния представител Георги Димитров в новоизбраното отечественофронтовско Народно събрание в дебатите по тронното слово. Това е реч на дълбоко обмислена програма за действие, за решаване на най-важните задачи от новата държава, в която се прави оценка на огромното историческо дело на Девети септември, очертава се коренно различната сега роля на държавната власт, призвана да служи само на народа.

С топлота и любов Бочо Илиев говори за личността на Георги Димитров, за неговото поведение, за мъдрите му слова по време на ония важни моменти от историята на отечественофронтовска България, когато се подготвяха и вземаха исторически решения за нейните по-нататъшни съдбини. На 25 юли 1946 г. в Народното събрание се внася за разглеждане законопроектът „Допитване до народа за премахване на монархията и провъзгласяване на народна република и за свикване на Велико народно събрание". Със затаен дъх народните представители, между които е и самият автор, слушали изказването на Димитров по този законопроект. В своята пламенна реч Димитров съобщава, че на 8 септември с. г. ще стане допитване и пророчески предсказва, че целият български народ като върховен съдия ще произнесе своята окончателна присъда над монархическия институт. „Димитров действуваше на аудиторията — казва Бочо Илиев — с дълбочината и оригиналността на своята мисъл — проста, ярка, логична и правдива, с цветистото си слово, с артистичността на гласа и жестовете — с виртуозното владеене на магията на ораторското изкуство" (с. 42).

Особено интересни са страниците, в които се показва борбата срещу непристойното, предизвикателно и вредителско поведение във Великото народно събрание на парламентарната група на опозицията. „В тази свещена за нас сграда господата „опозиционери" си разпасаха поясите — с горчива болка и отвращение си спомня Бочо Илиев. — Те бяха дошли тук не с благородното намерение да служат на отрудения народ, развилняха се и погазиха всякакви норми на приличие и политически морал. За тях морално бе всичко онова, което подкопава властта на Отечествения фронт" (с. 49).

Човек се изпълва с чувство на благородност и уважение към министър-председателя Георги Димитров, който и при тия необичайни обстоятелства, при тия нетърпими предизвикателства е намерил най-правилния подход, такт и самообладание, за да нанесе съкрушителни удари върху тази „декласирана сбирщина", да разобличи и разкрие с неопровержими аргументи нейната антинародна, вражеска същност: „не злоупотребявайте с търпението на Великото народно събрание! Разберете, че нашите дела ще ви смажат . . . Нашите дела ще ви удавят в пропастта" (с. 58).

Паметни ще останат трите главни урока, които Димитров извлича пред парламентарната група на комунистите по отношение природата на опозицията и начина на борба срещу нея. Първият урок се отнася за някои хора на отечественофронтовските партии от онзи период, които все още вярвали и се надявали, че е възможно разбирателство с опозицията. Георги Димитров доказва, че държанието и арогантността на опозиционните водачи окончателно разбиват тия надежди. Поведението на опозицията, всички нейни действия нагледно и убедително са показали, че тя е против Отечествения фронт, против народната демокрация в нашата страна.

Вторият урок, на който спира вниманието Димитров, се отнася за самия Отечествен фронт, за партиите, които са участвували в не-

Digitized by Google

го. Той изтъква, че Отечественият фронт е обединение на всички демократични, антифашистки и прогресивни сили на народа. Но и най-здравият организъм понякога получава известни циреи, своевременното очистване на които не само ще го предпази от излишни страдания, но и още повече ще го усили. И Димитров изяснява, че не може да остане в Отечествения фронт и в партиите, които влизат в него, оня, който със своето поведение компрометира делата на Отечествения фронт в очите на народа независимо от това какъв държавен и обществен пост заема той.

И третият урок — Димитров предупреждава, че напълно банкрутиралата опозиция в своето отчаяние и озлобление може да прибегне дори до терористични и диверсионни акции, за да предизвика смут в страната, да пречи на творческия труд на народа. И съветва да се организира бдителността на цялото население против дейността на реакцията и чуждите агенти, за да не бъдат допуснати никакви опасни изненади за страната.

Това, което по-късно става на някои места у нас, нагледно и убедително показва колко прав е бил ръководителят на партията и народа със своите навременни предупреждения и умни напътствия. Правдиво и силно звучат думите на генералния секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков, които авторът цитира:

„Щастие за България беше, че в ония бурни години начело на партията и на държавата застана такъв изпитан и мъдър ръководител, какъвто беше Георги Димитров... Под негово ръководство народната власт укрепна, сломи съпротивата на вътрешната и международната контрареволюция, разчисти пътя към бъдещето" (с. 70, 71).

Страница след страница се редят интересни епизоди от дейността на Георги Димитров като министър-председател на Народна република България. Бочо Илиев релефно очертава образа му на истински народен ръководител, комунистическата му чистота и всеотдайност, бащинското му внимание и сърдечна близост с хората. Обикновените трудещи се долавят топлината на неговата обич. Въпреки огромната си заетост Георги Димитров отделя време да чете писмата им, лично проверява какви отговори се подготвят от сътрудниците му. В лицето на Георги Димитров хората виждаха партията на българските комунисти и от него желаеха да получат отговор, да чуят тежката и авторитетна партийна дума, да се поучат от неговата мъдрост. Колко съвременно звучат някои мисли — завети на Димитров:

„Никога не трябва да забравяме, че не замазването и прикриването на слабостите и недостатъците, а тяхното открито признаване и решително отстраняване е гаранция за успехите на нашето общо народно дело" (с. 35).

„Ние не ценим времето и в това отношение имаме едно вредно ориенталско наследство. А времето е един много важен фактор. То представлява голям капитал."

„Ние, комунистите, трябва да живеем така, че широките маси на трудещите се да виждат, че не сме началници, а слуги на народа. И ние трябва да бъдем такива — за благото и щастието на народа" (с. 77).

Осмисляйки за себе си заветите на Димитров, които авторът така ясно е показал в книгата си, читателят идва до извода, че човек може да се преустрои, да промени в положителна насока много неща в своя характер и оттам в работата си, стига да потърси и задействува вътрешните си сили и да каже твърдо „не" на инертността и посредствеността. И най-важното — димитровските завети засилват вярата в непобедимостта на партийната правда и комунистическия идеал. Тези завети са пламенен зов и към младото поколение: народната власт е завоювана в жестока борба, мъчение и кръв. Да я пазят като зениците на очите си и да я укрепват с подвизи в мирния, съзидателен труд, в упорита борба срещу всичко гнило и назадничаво. Да укрепват интернационалната дружба със Съветския съюз и другите социалистически страни.

АНГЕЛ СТАМБОЛИЕВ

Digitized by Google

КАДРОВИ ПРОМЕНИ В ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИ

НОВОНАЗНАЧЕНИ ЗАМЕСТНИК-ЗАВЕЖДАЩИ ОТДЕЛИ НА ЦК НА БКП

ХРИСТОФОР ИВАНОВ АЛЕКСИЕВ, заместник-завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на БКП.

Роден е на 28 август 1929 година в с. Сейдол, Разградски окръг. Има висше партийнополитическо образование. Дългогодишен младежки деятел. Последователно е бил: завеждащ отдел в околийския комитет на ДКМС — Разград; завеждащ сектор в окръжния комитет на ДКМС — Русе и секретар на околийския комитет на ДКМС — Тутракан. От 1956 г. е на отговорна партийна работа като: завеждащ отдел „Пропаганда и агитация" на околийския комитет на БКП — Тутракан, завеждащ отдел „Организационен" и след това секретар на окръжния комитет на партията в Силистра, инспектор и заместник-завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на БКП, първи секретар на Общия комитет на БКП в СССР. От 1974 г. до 1980 г. е първи секретар на окръжния комитет на БКП в Разград. През 1980—1986 г. е първи секретар на окръжния комитет на партията — Видин. От 1986 г. е заместник-завеждащ отдел „Селскостопански" на ЦК на БКП. Впоследствие заема поста заместник-министър на земеделието и горите. От януари 1987 г. е заместник-завеждащ отдел „Организационен" на ЦК на партията. На XI партиен конгрес е избран за кандидат-член, а на XII конгрес — за член на ЦК на БКП. Бил е народен представител в състава на Седмо и Осмо Народно събрание. Удостоен е със званието „Герой на социалистическия труд".

РАШКО ГАНЧЕВ ДРАГАНОВ, заместник-завеждащ отдел „Селскостопански" на ЦК на БКП.

Роден е на 16 януари 1929 г. в Карнобат, Бургаски окръг. Непосредствено след завършване на средното си образование е завеждащ отдел в околийския комитет на РМС — Карнобат. След това е студент във Висшия селскостопански институт „Георги Димитров", където завършва специалността аграрикономист. Кандидат е на селскостопанските науки. Старши научен сътрудник. През 1952—1970 г. е на научноизследователска работа като: научен сътрудник в Института по животновъдство при БАН, научен сътрудник и старши научен сътрудник, заместник-директор на Икономическия институт при БАН, научен секретар на Българската академия на науките. Привлечен е за началник на отдел и впоследствие за секретар на Министерския съвет. През 1974—1976 г. е заместник-председател на Държавния комитет за планиране. От 1976 г. е пълномощен министър в посолството на НРБ в СССР. От 1977 г. е заместник на постоянния представител на НР България в Съвета за икономическа взаимопомощ в Москва. През 1982—1986 г. е заместник-председател на Изпълнителния комитет на Националния аграрно-промишлен съюз. От 1986 г. е първи заместник-председател на асоциация „Хранително-вкусова промишленост". През януари 1987 г. е назначен за заместник-завеждащ отдел „Селскостопански" на Централния комитет на БКП.

Digitized by Google

НОВОИЗБРАНИ СЕКРЕТАРИ НА ОКРЪЖНИ КОМИТЕТИ НА БКП

ИВАН СТЕФАНОВ ЧЕРКЕЗОВ, секретар на окръжния комитет на БКП — Русе.

Роден е на 21 ноември 1938 г. в с. Страхилово, Великотърновски окръг. Средно образование завършва в гимназията в Полски Тръмбеш през 1956 г., а висше — във Висшето техническо училище „Ангел Кънчев" в Русе през 1964 г. — специалност машинен инженер. Трудовата си дейност започва като главен инженер на ТКЗС в родното си село. През 1965—1970 г. е главен механик и след това началник на отдел „Технически прогрес" към завод „Дунарит" — Русе. От 1970 г. е началник на краностроителния цех на корабостроителния и кораборемонтен комбинат „Иван Димитров" — Русе. През периода 1978—1982 г. е издигнат за заместник-директор по техническите въпроси на комбината. Привлечен е на партийна работа като завеждащ отдел „Промишлено-стопански" на окръжния комитет на БКП — Русе. От 1984 г. е първи заместник-генерален директор на Стопанския комбинат за тежко машиностроене — Русе. От 1986 г. е заместник-председател на изпълкома на окръжния народен съвет — Русе. През април 1987 г. е избран за секретар на окръжния комитет на БКП — Русе по промишлено-стопанските въпроси.

МАРИН МИХОВ ВАСИЛЕВ, секретар на окръжния комитет на БКП — Шумен.

Роден е на 2 декември 1942 г. в Горни Дъбник, Плевенски окръг. Средно образование завършва в гимназията в Плевен през 1960 г., а висше — във Висшия селскостопански институт „Георги Димитров" — София, специалност икономика и организация на селското стопанство. Завършил е и двегодишния курс за следдипломна квалификация в Академията за обществени науки и социално управление. Трудовата си дейност започва като икономист в ТКЗС в Нови пазар, Шуменски окръг. През 1970 г. е преназначен за икономист към АПК. Привлечен е за завеждащ партийния кабинет към районния комитет на БКП—Нови пазар. От 1973 до 1976 г. е секретар на окръжния комитет на Комсомола в Шумен. От 1978 г. е първи заместник-председател на градския народен съвет, а от 1979 г. на общинския народен съвет в Нови пазар. През 1982—1987 г. е председател на изпълкома на общинския народен съвет в Нови пазар. От март 1987 г. е секретар на окръжния комитет на БКП в Шумен по въпросите на селското стопанство.

НОВОИЗБРАНИ ПЪРВИ СЕКРЕТАРИ НА ОБЩИНСКИ КОМИТЕТИ НА БКП

ПАСКАЛ ГОСПОДИНОВ ПАСКАЛЕВ, първи секретар на общинския комитет на БКП — Нова Загора, Сливенски окръг.

Роден е на 25 септември 1946 г. в Нова Загора. След завършване на средното си образование работи две години като икономист в ДАП — Нова Загора. След това е студент във Висшия икономически институт „Карл Маркс" — София, специалност икономика на труда. От 1972 г. е инструктор в градския комитет на БКП — Нова Загора. От 1974 до 1977 г. е председател на изпълкома на градския народен съвет в Нова Загора. През 1977—1979 г. е курсист в двегодишния курс за следдипломна квалификация в Академията за обществени науки при ЦК на БКП. От 1979 до 1987 г. е председател на изпълкома на общинския народен съвет — Нова Загора. През март 1987 г. е избран за първи секретар на общинския комитет на БКП — Нова Загора.

ИВАН ВЕЛИКОВ АНГЕЛОВ, първи секретар на общинския комитет на БКП — Свищов, Великотърновски окръг.

Digitized by Google

Роден е на 18 април 1935 г. в с. Деляновци, Великотърновски окръг. Има висше икономическо образование. Завършил е и едногодишния курс на Висшата партийна школа при ЦК на БКП. От 1960 г. е инструктор в окръжния комитет на Комсомола — Велико Търново. През 1961—1965 г. е секретар на общинския комитет на БКП — с. Морава, Великотърновски окръг. От 1966 до 1971 г. е инструктор в градския комитет на партията — Свищов. През 1971—1972 г. е председател на градския съвет на Българските професионални съюзи в Свищов. От 1973 г. е издигнат за секретар на общостроителния партиен комитет, а след това за секретар на комбинатския комитет на БКП при химическия комбинат „Свилоза" — Свищов. От 1978 до 1986 г. е секретар на общинския комитет на БКП. През юли 1986 г. е избран за председател на изпълкома на общинския народен съвет. От февруари 1987 г. е първи секретар на общинския комитет на партията — Свищов.

НОВОИЗБРАН ПЪРВИ СЕКРЕТАР НА РАЙОНЕН КОМИТЕТ НА БКП В СТОЛИЦАТА

КАТЯ ИВАНОВА ЧЕРНЕВА, първи секретар на Ботевския районен комитет на БКП — София.

Родена е на 21 ноември 1947 г. в с. Павел баня, Старозагорски окръг. Има две висши образования — инженер и икономист. След завършването на Висшия машинно-електротехнически институт „В. И. Ленин" в София през 1970 г. започва трудовата си дейност като конструктор в ДСО „Балканкар" — София. От 1972 г. е инструктор в отдел „Трудова дейност" на Централния комитет на ДКМС. От 1973 г. е секретар и от 1974 г. е първи секретар на Кирковски районен комитет на ДКМС в София. От 1979 г. завежда отдел, а от 1982 г. е секретар на Кирковския районен комитет на партията. От 1985 г. завежда отдел „Транспорт и съобщения" на Софийския градски комитет на БКП. От 1986 г. е първи секретар на районния комитет на БКП в Банкя. През април 1987 г. е избрана за първи секретар на районния комитет на БКП в район „Христо Ботев"-София.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

ПОЛИТИКА, ПРОПАГАНДА И КОНТРАПРОПАГАНДА

Емил Марков

В книгата се анализират най-характерните черти на империалистическата политика на конфронтация и неоглобализъм. Авторът разглежда нови и актуални въпроси, свързани с превръщането на външната политика на САЩ в главен проводник на антисоциалистическата пропаганда и на идеологическите диверсии. Той разкрива същността на политиката и идеологията, на пропагандата и контрапропагандата. В книгата се показват наймощните и „вътрешни пружини на империализма", разкриват се някои от особеностите на „самата му социално-икономическа същност", които „го тласкат от съревнование между двете системи към военно противопоставяне". Търсят се и новите идеологически функции на непознатите революционни изменения в технологията, на уникалната технологическа революция, която очертава същността на научно-техническия преврат в производството и цялата жизнена среда на човека. Бързо нараства необходимостта от познаването на идеологическите „възможности" на новите технологии и информационно-пропагандни средства, със свръхразвитието на които империализмът се опитва да установи и идеологически, антикомунистически монопол над света.

Анализирайки империалистическата политика на конфронтация и неоглобализъм, авторът насочва вниманието към борбата за единство и единодействие на всички антиимпериалистически сили за предотвратяването на термоядрената гибел на човешката цивилизация, за пълно разоръжаване и траен мир. В тази велика борба решаващите предимства са на страната на социализма и революционното обновление на света.

ТЕХНОЛОГИИТЕ В СЪВРЕМЕННАТА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКА РЕВОЛЮЦИЯ

Атанас Попов, Стоян Овчаров, Ангел Георгиев

В тази брошура от поредицата „Научно-техническата политика на БКП" на Партиздат се разглеждат някои тенденции в развитието на технологиите и мястото им в съвременната научно-техническа революция. Анализират се по-значимите им характеристики и проблемите на тяхната класификация, унификация и типизация. Авторът спира своето внимание и на задачите, свързани с управлението на технологичното развитие, на връзката между науката и технологиите, като очертава част от сложните задачи пред управленската практика при масовото навлизане на електрониката, микроелектрониката, роботите и компютрите в производството и бита.

Digitized by Google

ISSN 0204-8574

ТРУДОВИТЕ КОЛЕКТИВИ — ПЪЛНОВЛАСТНИ СТОПАНИ

Под това заглавие Партиздат пусна от печат в отделна брошура Декларацията на Народното събрание на НР България за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление, приета на 29 април 1987 година. **В изданието е публикувано словото на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет Тодор Живков пред четвъртата сесия на Деветото Народно събрание** (стенографски запис), произнесено на 29 април т. г.

В. И. ЛЕНИН

ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ (в 8 тома)

Партиздат започва издаването на **„Избрани произведения" на Владимир Илич Ленин в осем тома.** Излязоха от печат **том 1 и том 2. Том първи** съдържа следните трудове на Ленин: „Какво представляват „приятелите на народа" и как те воюват против социалдемократите?", „По повод на така наречения въпрос за пазарите", „Към характеристиката на икономическия романтизъм", „От какво наследство се отказваме?" и др.

Том втори съдържа: „Аграрният въпрос и критиците на Маркс" и „Какво да се прави?"

При съставителството на 8-те тома „Избрани произведения" на Ленин са взети предвид програмите по идеологическите дисциплини във висшите учебни заведения и програмите на звената за партийната просвета и политическата учебна година на ДКМС, както и нуждите на научните работници и преподавателите по диалектически и исторически материализъм, политическа икономия, научен комунизъм и история на Българската комунистическа партия.

КИМ ИР СЕН

ЗА ПЪЛНА ПОБЕДА НА СОЦИАЛИЗМА

В отделна брошура Партиздат пусна от печат политическата реч (в превод от руски) на другаря Ким Ир Сен пред първата сесия на VIII Върховно Народно събрание на Корейската народна демократична република, произнесена на 30 декември 1986 година.

20 700 Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

PARTIEN ZHIVOT

ПРОЛЕТАРИИ
ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ,
СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦК НА БКП
НОСИТЕЛ НА ОРДЕН
„ГЕОРГИ ДИМИТРОВ"

10 СОФИЯ
ЮЛИ
1987

LIBRARY
SEP 23 1987
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 10 ЮЛИ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV
ISSN 0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводна — Дълг, новаторство и отговорност 3

1917–ОКТОМВРИ

Тончо Трендафилов — Закономерност, а не парадокс на историята 9

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ

Марко Марков — Организационната култура в партийната дейност 16
Петър Василев — Общуването в партийните организации . . 25

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Иван Овчаров — Авангардната роля на комунистите — съдържание и критерий за оценка 34

Опит и проблеми
Георги Съйков, Иван Васев — Насрещно движение в една посока 41
Добрият съсед е повече от брат 42
С нови подходи към новаторската цел 46
Дълбокият смисъл на сътрудничеството 51
С отворени сърца 56
Отговорност за съдбата на идеята 59

* — Партийната работа по местоживеене 63
Димитър Мицов — Пред погледа на всички 63
Стоян Георгиев — Многоликият живот в квартала 67
Атанас Яков — Продом така нужен 70

Digitized by Google

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

Жак Аройо — Организацията на социалистическата собственост на съвременно равнище 72

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

Васил Вичев — Самоуправление и самовъзпитание 81
Цвятко Събев — Назрели проблеми на образованието 93

ЧИТАТЕЛИТЕ СИГНАЛИЗИРАТ, ПРЕДЛАГАТ, ПИТАТ

Тонка Вълканова — Заповядайте в Момино 96
Райчо Латев — Неща, които ни вълнуват 97

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНА ИНФОРМАЦИЯ

* — Ръководните кадри — на висотата на партийните изисквания 99

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

Стоил Найденов — Производствената програма — главна задача 102

РАЗКАЗИ, ОЧЕРЦИ, ФЕЙЛЕТОНИ

Богдан Глогински — Да знаем езици! 107
Величка Антонова — Дайте думата на човека! 112

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Йото Кръстев *(главен редактор)*, Георги Бърдаров, Георги Ванев, Асен Веселинов, Коста Димов, Кирил Иванов, Николай Иванов *(зам. главен редактор)*, Мила Илнева, Стоян Кръстев *(първи зам. главен редактор)*, Стоил Найденов *(зам. главен редактор)*, Иван Рачев, Петко Стамов, Йордан Хаджиев, Гено Цонков

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП, ул. „Московска" 7, тел. номератор 87-14-11,12

Дежурен редактор: Иван Васев. Зам. отговорен секретар: Йорданка Кирилова
Коректори: Недялка Труфева, Зоя Стефанова

Дадена за набор на 24. VI. 1987 г. Подписана за печат на 10. VII. 1987 г. Тираж 56 500. Формат 60/100/16. Обем 7 коли.

Digitized by Google

ДП „Димитър Благоев" — София, ул. „Ракитин" № 2, тел. 46-31

ДЪЛГ, НОВАТОРСТВО И ОТГОВОРНОСТ

Резултатите от изпълнението на плана през изминалите шест месеца от втората година на деветата петилетка показват, че там, където стопанските дейци, избраните колективни органи за самоуправление правилно са разбрали не само своите права, но и повишените отговорности курсът за качествено нов растеж се осъществява на дело. Постигат се по-високи темпове на растеж на производителността на труда и националния доход от предишните, процесът на преустройство става необратим.

Но изминалите месеци показаха, че отделни държавни и стопански органи и организации още не са осъзнали историческото значение на извършвания прелом, проявяват мудност и неразбиране и с това създават пречки на преустройството. Разбира се, изпълнението на плана е съпроводено и с редица затруднения, с преодоляването на трудности. През настоящата година концепцията за преустройство на икономиката, в съответствие с курса за качествено нов растеж, няма да може да се приложи в цялата ѝ пълнота, тъй като поради голямата сложност на проблемите някои важни нормативни документи не са разработени и утвърдени.

Но главното, определящото в пречките за изпълнението на плана от редица предприятия е, че техните ръководства още не са осъзнали, че предоставените им по-големи права са в органично единство с по-големите отговорности — за безусловно изпълнение на държавните поръчки, за най-ефективно използване на производствените фондове, за високо качество навсякъде и във всичко, за задължително спазване на социалистическия принцип за изпреварващото нарастване на производителността на труда пред работната заплата.

Криво разбрали принципа на самоуправлението, някои стопански органи, организации и териториални звена приемат вътрешни разчети, с които не осигуряват изпълнението на задачите по държавния план и договорните задължения. В резултат на това през изтеклите месеци на годината по много натури не се изпълнява държавната поръчка — и в промишлеността, и в селското стопанство.

В Решението на Политбюро на Централния комитет на БКП и Министерския съвет от май т. г. по изпълнението на плана за 1987 година е подчертано, че сега в прехода към пълното самоуправление е недопустимо каквото и да е отклонение от държавния план и договорните задължения. Защото това ще доведе до нарушаване балансите на страната, ще създаде затруднения по снабдяването на населението и износа.

Ето защо е неотменна повелята за пълна мобилизация на

Digitized by Google

силите на партийните, държавните и стопанските органи, на трудовите колективи за създаване обстановка на висока политическа, административна и стопанска отговорност, за безусловно изпълнение на плана за 1987 г.

Кое още предизвиква тревога? Какво пречи за изпълнението и на държавните планови задачи, и на плановете на трудовите колективи?

Колко са обективни „обективните причини"? Кои са субективните?

От направения критичен анализ на резултатите от изпълнението на плана се вижда, че все още не се осигуряват необходимите условия за качествено нов растеж на икономиката, за постигане на планираните темпове, пропорции и цели.

Редица самоуправляващи се стопански организации живеят с досегашните традиционни виждания за въвеждането в експлоатация на основни фондове, което предвиждат да се осъществи главно през четвъртото тримесечие.

Обезпоконтелно е и предвиденото в плана на редица стопански организации въвеждане в действие на значително по-малко основни фондове от разчетите по държавния план. Поради нерешени в срок въпроси, неизпълнени задачи, недостатъчна нагласа да се действува с широк размах и инициатива, да се поема разумен риск ще се стигне до удължаване на предвиждания пусков срок на редица структурноопределящи обекти.

В още много посоки следва да се търсят причините, за да не се използват навсякъде най-пълноценно съществуващият потенциал, наличните резерви, за да се влошават в някои предприятия стопанските резултати, да се залага в плановете по-ниска обществена производителност на труда. И което е особено важно — вместо практически дела за разгръщане на научно-техническия прогрес, за издигане техническото равнище на производството да се предвиждат и провеждат само отделни организационни мероприятия. Това е и главната причина за изоставане в такива предприятия на качеството на продукцията, да не се въвеждат в действие своевременно основни фондове, незадоволителен да бъде темпът на растежа на обществената производителност на труда, да се нарушава съотношението между него и нарастването на средната работна заплата.

Възникващите проблеми по изпълнението на плана не се решават своевременно, на място, в рамките, със силите и средствата на самоуправляващите се организации, а в духа на традиционализма се чака намесата „от горе", от центъра. Вместо пълна ориентация към интензивните фактори изпълнението на производствените задачи става с изразходването на повече ресурси.

Чести са познатите случаи по навик, в духа на остарелия стил, някои стопански ръководители да чакат трудните въпроси да се поемат за решаване от партийните комитети — окръжни, общински, градски, районни. Някои от тях, разбира се, се захващат с несвойствени функции, отстъпват от позициите на политическия подход, което се отразява върху творческата инициатива на масите и върху отговорността на кадрите. Подменят се и колективни органи на самоуправление.

Това се вижда от дневния ред на заседанията и събранията на партийни органи и организации, от характера на взетите

Digitized by Google

решения. Липсва онова мощно идеологическо оръжие, което свежда сложните задачи до конкретни трудови задължения на комбината, завода, бригадата и отделния труженик. Вместо да издигат политическата взискателност към кадрите за размах и съвременна деловитост, някои от тях допускат или изчакват друг да решава проблемите, да носи отговорността. Вместо усъвършенстване в новите условия на партийния контрол, смесват се функциите. Затова за живота и дейността на партийните комитети, бюра и организации — в предприятията, в обединенията и асоциациите — сега не може да се съди от позицията и с предишните критерии. Нови са адресите на тяхната дейност — обновяват се стилът и методите на работа, преустройството засяга всичко.

Къде да се насочат усилията сега? Как ще реализираме производствената програма до края на годината?

Конкретен и ясен отговор за специфичните условия на всяко предприятие, обединение, асоциация бе потърсен на проведените открити партийни събрания по изпълнението на плана. Задачата сега е да не спада градусът на високата критичност и самокритичност. Да се осигурят условия за изпълнение на приетите мероприятия за повсеместна, рационална организация на производството.

Системна политическа оценка следва да се прави за единството между думите и делата. Да се търси най-строга отговорност от ръководните органи на самоуправляващите се организации, които не разкриват съществуващите резерви и не използват новите възможности за достигане на предвидените от държавата темпове, пропорции и качествени показатели. Да се усъвършенствува стилът на работа и ръководство на стопанските ръководители, с пълна власт да задействуват новите органи на самоуправление — за внасяне на здрав ред, висока организираност и дисциплина навсякъде и във всичко. Да се действува от позицията на фундаменталната постановка за трудовите колективи — стопани на социалистическата собственост, които не само гарантират държавните планови задачи, но се ръководят от постигането и надминаването на челните наши и чуждестранни постижения.

Ахилесовата пета сега е преодоляването на трудностите в материално-техническото снабдяване, за осигуряване на държавните поръчки с необходимите ресурси и дефицитни материали. Белег на компетентност, оперативност и творчество в работата е привеждането на нормите за разход на суровини и материали в съответствие с новите технологии. Едно от най-ярките проявления на новия подход в ръководството на стопанската дейност е внедряването на принципно нови технологии, конструкции и изделия. С непрекъснато усъвършенстване, въвеждане на съвременна научна организация на труда да се постигат допълнителни икономии на суровини и материали. В това най-вече е разковничето за превръщане на работното време в безценен национален капитал. Където се налага, сега следва най-ползотворно да се използват възможностите, предвидени в Кодекса на труда и Правилника за стопанската дейност, включително и сумарното изчисляване на работното време, разместване на почивните дни и други мерки за създаване на условия за изпълнението на държавните поръчки, за растеж на обществената про-

Digitized by Google

изводителност на труда, да се гарантира осъществяването на партийната политика за все по-пълно задоволяване на непрестанно нарастващите материални и духовии потребности на създателите на новото общество у нас.

Първостепенна задача е пълното натоварване на съществуващите производствени мощности. Създадените заводи, съоръжени със скъпоструваща техника, трябва да се използват в пълния им капацитет. В нито един аграрно-промишлен комплекс енергонаситените трактори, комбайни и друга съвършена техника не трябва да остава с неизползван капацитет. А сега престоите, авариите, загубата на работно време достигат някъде по два-три часа средно за една смяна. В цели отрасли коефициентът на сменност не надминава 1,5 при възможност да се увеличи поне с още цяла смяна. Непълно се използва техниката в строителството, селското стопанство...

Настъпват най-напрегнатите, най-отговорните дни за селскостопанските труженици. Грижите за царевицата, за захарното цвекло, за зеленчуците неминуемо ще се отразят на добивите. Едновременно с това не бива да се забравя, че реален добив е само тази продукция, която е прибрана без загуби, съхранена надеждно, оползотворена дълбочинно. В това отношение грижата за продоволствието следва да стане грижа на всички: на изкупвателните организации, на преработващите предприятия, на транспортния комплекс. Повишеното внимание към животновъдството следва да доведе до изпълнение на плановете по натури, като се заложат надеждни предпоставки за следващата година.

Да се изпълнява планът, сега това преди всичко означава да се произвежда висококачествена продукция на базата на внедряване на съвременните постижения на научно-техническия прогрес, на използване най-новите ефективни технологни. От високото качество на продукцията, от нейната ниска себестойност зависи в най-голяма степен националният доход, нашето ефективно участие в международните пазари, зависи и задоволяването потребностите на населението.

Пример за правилен подход към кардиналния проблем — високо качество на продукцията — е опитът на партийния комитет на партийната организация в Завода за изкуствена коприна към технологическия химически комбинат „Свилоза" — Свищов. За него секретарката на комитета инж. Добра Рабовянова разказва: „След като години наред водехме упорита борба за високо качество на продукцията, през 1986 година определено може да се каже, че се равнявахме с най-добрите образци в света. Но когато дойде успокоението, незабележимото отпускане, лека-полека започна влошаване на качеството, за да спадне цели 14 процента от завоюваното вече равнище. Причините? Въпреки че се работи с най-съвременна техника, деветнадесет пъти продукцията минава през ръчни операции. Стана ясно, че без да насочим всички сили и средства и на партийната, и на профсъюзната, и на комсомолската организация за създаване обстановка на постоянна мобилизираност, на другарство и взаимопомощ, взискателност и самовзискателност, без нашите грижи за непрекъснато повишаване квалификацията на хората, обмяна на челния опит... се лишаваме от десетки условия и пред-

Digitized by Google

поставки, за да бъде качеството на продукцията ни на световно равнище. И затова успоредно с технологични усъвършенствувания и санкции се заехме с конкретна мобилизираща масовополитическа, организаторска работа, обхванахме всички страни от живота и дейността на трудовия колектив. Давахме поръчения, викахме на политически отчет пред открити партийни събрания стопански дейци, инженери, технолози, майстори. Ликвидирахме спада от 14 на сто, достигнахме и надминахме котата на най-добрите ни успехи."

Няма съмнение, сега за партийните комитети и организации проблемът качество трябва да се счита като пробен камък за боеспособността им, за техния политически авторитет.

Главният въпрос, без който не могат да бъдат осъществени решенията на Тринадесетия конгрес, е въпросът за човешкия фактор, за милионите хора в нашата страна. Затова и толкова правдива е Лениновата мисъл, че масите могат да разгърнат своята енергия, своя дух и творчество тогава, когато са създадени съответни обективни условия.

Ето защо сега, когато се преценява изпълнението на плана, разкриват се грешките, слабостите, недостатъците, следва, под ръководството на партийните комитети и организации, всеки ръководител, обществен орган или организация да си направи равносметка дава ли своя дял за оползотворяване на най-ценното национално богатство — човешкия труд.

Основателно е изискването, под непосредствено партийно ръководство и контрол, да се внесе пълна яснота — от най-големия до най-малкия трудов колектив, от бригадира до директора — през изминалата една година и половина от деветата петилетка постигат ли се качествени изменения и в материалнотехническата база, и в технологията, и в организацията на труда. Или поради недостатъчна предприемчивост, борбеност, поради непознаване в това отношение на челния наш и чуждестранен опит в редица случаи нещата си текат постарому. Робува се на традиционализма, инертността и шаблона. Затова е наложително там, където тези плевели душат новаторството, рационализаторството, ценните работнически идеи и предложения, да се предприемат конкретни действия за тяхното изтръгване из корен.

Партийните комитети и организации следва да изучават въпросите, които вълнуват кадрите и трудовите колективи, да заемат непримирима политическа позиция, когато още не се преодоляват старите подходи при формиране на плановете на поделенията на стопанските организации, на бригадите. Когато с ръководство въобще се робува още на уравниловката, не се използва ценното богатство от морални и материални стимули, формализъм души социалистическото съревнование.

Задача над задачите също така е да се създават с всички средства на идеологическата, масовополитическата, организаторската работа условия за все по-пълно разгръщане на самоуправлението, на социалистическия демократизъм в живота и дейността на трудовите колективи. Да се формира творчески климат, делова обстановка в асоциациите, обединенията, предприятията, в научноизследователските институти, в бригадите и развойните звена. Ръководните кадри имат нужда от партийна грижа за най-пълно разгръщане на своите творчески сили и въз-

Digitized by Google

можности, от политическа подкрепа на техните новаторски идеи, замисли и решения. Или от използването на партийния контрол като мощен лост за разбиване бариерите на срещащия се бюрократизъм.

Сега в условията на самоуправлението строго следва да се спазва утвърждаването на принципа на икономическата демокрация. „Изключително важно е — казва др. Тодор Живков — да не се допускат занапред каквито и да са самоволни интервенции на отделни партийни и държавни органи, които със силата на политическата си власт се намесват в стопанската дейност и създават затруднения в работата на трудовите колективи."

В условията на самоуправляващите се организации много от традиционните действия към икономическите процеси вече не са ефективни. Новият тип взаимоотношения изискват актуализиране на политическия подход, рационализиране на формите, средствата и методите на работа. Партийните комитети и организации да преустроят най-напред своята дейност, техните членове — своя стил и методи. Да поведат след себе си хората, да създават обстановка, при която не може да се работи постарому, да се робува на инертността и шаблона. Това го изисква задълбочаващата се демокрация, нарастващата политическа и трудова активност на масите. Това поставя в съвършено нова обстановка и ръководните кадри, и трудовите колективи.

За партийните комитети и организации сега политическият подход следва да бъде в основата на оценката по изпълнението на плана. В обстановка на силно въздействуваща, мобилизираща идеологическа, организаторска работа да се засилва взискателността към кадрите — за смелост и нестандартност в техните действия, към колективните органи на самоуправление — за по-голяма инициативност и творчество.

Решаващи за съдбата на плана са сегашните месеци. Всеки пропуснат ден или седмица се явява спирачка за реализиране стратегията за растежа. Ето защо недопустимо е каквото и да е успокоение, че пропуските днес ще бъдат наваксани утре. Напротив, необходима е постоянна, упорита работа и борба — навсякъде, от всички!

Digitized by Google

ОКТОМВРИ

ЗАКОНОМЕРНОСТ, А НЕ ПАРАДОКС НА ИСТОРИЯТА

Проф. д-р ТОНЧО ТРЕНДАФИЛОВ

Седемдесетгодишният юбилей на Великата октомврийска социалистическа революция е нов повод да припомним старата истина, че въпросът за природата, движещите сили и закономерния характер на социалистическата революция е бил и си остава живецът на всички дискусии за настоящето и бъдещето на обществото.

Победата на Октомврийската революция бе повратен пункт в историята на човечеството. Днес този факт подлагат на съмнение само закоравели антикомунисти, които все още подкрепят напразните си надежди за „социален реванш" с убеждението, че първата в света победоносна социалистическа революция е била нещо случайно, „специфично руско", че това е била такава „грешка на историята", която може и трябва да бъде поправена!...

На сериозните изследователи на историята обаче е ясно, че с победата на руските болшевики беше доказана по безспорен начин неспособността на буржоазията да се противопостави на обективния ход на историческия процес. Тази победа окончателно затвърди подготвеното от цялото предшествуващо развитие на капитализма разделение на света на две противоположни обществени системи. Капитализмът навлезе окончателно и безвъзвратно в епохата на своята обща криза. За всички непредубедени хора по света стана ясно, че епохата на империализма и войните отстъпи мястото си на новата епоха — епохата на революционния преход от капитализма към социализма в световноисторически мащаб.

Вече седем десетилетия човечеството се развива под знака на великата преобразуваща сила, която струи от победоносното разгръщане на социалистическата революция в света. Няма що-годе забележителен исторически факт, който може да бъде обяснен последователно научно, без да се държи сметка за характера на новата епоха, започнала с победата на Великия октомври. И това е вярно както за времето, когато Съветска Русия беше само един остров сред враждебно настроени империалистически сили, така и днес, когато делото на Октомврийската революция тържествува на обширната територия на могъщата световна социалистическа система.

Замислена като оръдие на „социалния реванш", Втората световна война обективно доведе до съкращаване на сферите на влияние на империализма и създаде предпоставките за формиране на световната социалистическа система. По този начин самият ход на историческия процес нанесе зашеметяващ удар на измислиците за Октомврийската революция като някакъв „парадокс на историята".

Digitized by Google

Цялото развитие на социалистическите страни в следвоенния период нагледно доказа пълната несъстоятелност и клеветническия характер на твърденията на онези буржоазни автори, които теоретизираха върху т. нар. „разрушителна сила на работническата класа", която била способна да върши нещо полезно само под патронажа на капиталиста! Очевидните икономически, политически, научно-технически и общокултурни постижения на световния социализъм подкопаха най-важните опорни пунктове на традиционната антисъветска и антикомунистическа пропаганда. Тъкмо тези успехи принудиха буржоазията да се приспособява към новите реалности и да използва за целите на идеологическото настъпление такива нови явления като научно-техническата революция.

Всеобщата динамизация на всички социални процеси, внушителните изменения в отрасловата структура на общественото производство, дълбоките качествени изменения в квалификацията на работната сила, характерът на икономическия растеж, интензификацията на производството, електронизацията и напредъкът на „информационната революция" — всички тези породени от научно-техническата революция социални факти бяха използвани и все още са обект на идеологически спекулации, насочени към затвърждаване в общественото съзнание на илюзорната представа за всесилието на техническите фактори в историческия процес. Реймон Арон, Уолт Уитмен Ростоу, Даниел Бел и Збигнев Бжежински положиха огромни усилия, за да обрисуват и представят съвременната епоха като някакво независимо от класовите битки движение към митичното единно индустриално общество, което неизбежно прераства в „слединдустриално общество". Това беше солидно подготвен опит да се постави на мястото на социалната революция „единствената революция на века" — научно-техническата революция, която Бжежински назова със съчинения за целта неологизъм „технотронна революция"!

На практика това беше опит да се зачертае материалистическото разбиране на историята и да се постави на мястото на диалектическия материализъм методологията на технологическия детерминизъм, който позволява на автори като Дж. К. Голбрайт да твърдят, че характерът на икономическия строй се определя не от формата на собственост върху средствата за производство, а от някакви „всесилни технологически и организационни императиви"...

По същество всички съвременни макросоциологически теории, изградени върху методологическите основи на технологическия детерминизъм, пряко и косвено атакуват неизменно марксистко-ленинското разбиране на закономерния характер и неизбежността на грядущата социалистическа революция. Те са изходен пункт за фабрикуването на всевъзможни „факти", „фактчета" и „аргументи" в полза на т. нар. „депролетаризация" на работническата класа, която, противно на марксистко-ленинското учение, била вече трайно „асоциирана" от индустриалната система, вследствие на което от нейните революционни възможности не било останало нищо, освен „носталгията на революционерите от архаичен тип". Защото всички фактори, от които зависела революцията, пък и самата идея за социалната революция вече принадлежи на миналото!

Digitized by Google

Всичко казано е в пълно противоречие с историческата истина. Всеки, който може да гледа с непомрачен от идеологически предразсъдъци поглед, вижда дълбоките изменения, които настъпиха в света след победата на Великата октомврийска социалистическа революция — промени, главната движеща сила на които бе и си остава именно работническата класа, хората на труда, тяхната титаническа борба за мир, демокрация и социален прогрес.

Историческите факти са неумолими. Именно те ни разкриват вярно панорамата на качествените изменения в света, свързани с поредицата от социалистически революции в различни страни. Тези факти включват размаха на националноосвободителните движения и революции. Те с желязна логика ни разкриват историческата мисия на труда, влязъл в безкомпромисна битка с господството на капитала.

Разбира се, тук има още много неизследвани докрай и даже спорни проблеми. Можем например да спорим както за характера на националноосвободителните революции и движения в тази или онази страна, така и за характера и етапите на социалистическите революции в страните на социализма. Нов и неразработен докрай е и въпросът за диалектиката на съотношението между научно-техническата и социалната революция в широк исторически план. Но безспорно е едно: след победата на Великата октомврийска социалистическа революция светът непреодолимо върви към социализма и в резултат на неговите постижения настъпиха такива революционни изменения в съотношението на силите, при които историческата инициатива трайно премина в ръцете на революционните, антикапиталистическите, антимонополистически сили в света.

Безспорно е едно, че революцията на века това не е научно-техническата революция, колкото и грандиозно да е нейното значение. Ядрото на всички революционни промени в света е именно социалистическата революция. Тя чертае перспективите. Тя носи със себе си действителното решение на човешките проблеми в нашето неспокойно време и в общоисторически, и в чисто човешки план.

Подготвена от досегашното развитие на науката и техниката, научно-техническата революция бележи нова степен в развитието на обществените производителни сили. Тя властно утвърждава комплексноавтоматизираните автономни технически системи, които правят възможно освобождаването на човека от непосредственото участие в производствения процес. Но застанал паралелно с нея, по образния израз на Маркс, човекът преориентира своята дейност по такъв начин, че собствената му роля като обществена производителна сила многократно нараства. Именно поради това самото развитие на общественото производство се оказва в нарастваща степен зависимо от човешките знания, умения, талант и дръзновение, без които са немислими нито програмите, нито рационалното използуване на висшата техника, в която са овеществени по такъв внушителен начин завоеванията на всеобщия човешки интелект.

Ще бъде груба грешка да не виждаме, че сама по себе си научно-техническата революция не решава нито един социален проблем. Напротив. И чрез техническите системи, и чрез софтуерните продукти (програмите), и чрез рационалната органи-

Digitized by Google

зация на обществения производствен процес се манифестира пред очите ни решаващото присъствие на Човека. И задача на прогресивната научна мисъл е да изследва, разкрива и стимулира неговото успешно участие в историческия процес във всичките му разнообразни форми и конкретни прояви.

Разбира се, научно-техническата революция като процес на формиране и развитие на новата степен, до която достигат съвременните производителни сили, не е и не може да бъде неутрална по отношение на господстващата социална структура. Внимателният анализ на взаимодействието между собствената динамика на научно-техническия прогрес с наложените от него изменения в социалната структура ни разкрива сложната диалектика на противостоене, в рамките на която научно-техническите завоевания действуват като мощен катализатор на социалната революция в най-широкия смисъл на думата.

За революционните последици от развитието на научно-техническата революция в развитите капиталистически страни свидетелствува и оживената дискусия, която се води около проблемите на реконструкцията, наричана често реиндустриализация в страни като САЩ. Става дума за теоретическото осмисляне на непосредствените последици от научно-техническата революция, в рамките на което вече е създадена истинска митология. И въпреки това, според множеството интерпретации, неизменно се отделят и привличат вниманието такива общоприети и повтарящи се възгледи, които осмислят необходимостта от обновяване на основния капитал. Става дума за дълбоки структурни изменения в промишлеността, които водят до западането на редица традиционни отрасли и бързото развитие на нови, перспективни сектори на индустрията, които се базират на широкото използване на висшите технологии. Или това е процес на модернизация на промишленото производство, предизвикан от научно-технически прогрес. В този смисъл реконструкцията е нещо, което разбират всички и поради това заема важно място в програмите както на либералите, така и на консерваторите.

Американската левица също се стреми да разработи свой подход към т. нар. „рационална реиндустриализация", в рамките на която трябва да се набележат абсолютно необходимите „по-фундаментални изменения в американската политическа икономия", т. е. разработва се програма, която трябва да обоснове пътищата за ефективно намаляване на застрашаващите размери на безработицата и средствата за стабилизиране на икономическия растеж...

Какво се получи обаче на практика?

Данните говорят за наличието на остро противоречие между теоретическите постановки, програмите за действие на различните партии и социални групи, от една страна, и практическите резултати — от друга. Както в САЩ, така и в ФРГ и Франция се наблюдава устойчива тенденция към намаляване на работните места както в проценти, така особено в абсолютни числа. Тази тенденция се вижда нагледно в редовно публикуваните правителствени статистически издания за общото количество на работните часове в производителността на труда. Именно тези данни показват както измененията в производителността на труда, така и тенденцията към съкращаване на заетостта. Достатъчно е да посочим, че само за периода 1969—1979 година промишленото

Digitized by Google

производство в САЩ например е нараснало с 40 на сто, докато за същото време общата сума на вложените работни часове показва повече от скромния прираст от 1,5 на сто...

Интересно е също да посочим, че тази тенденция се наблюдава даже и във военното производство, където масираните инвестиции проправят път на широката електронизация. Няма нищо чудно поради това, че новите работни места (около 6 милиона за периода 1983—1984 година в американската промишленост) са създадени, след като са съкратени 3 милиона стари работни места! А в такива корпорации като „Дженерал мотърз" само 25 на сто от попадналите в редиците на безработните са се завърнали на работните си места! Във Франция този показател е едва 15 на сто от безработните!

За сериозността на положението свидетелстват и данните за продължителността на времето, през което върналите се на работа са били безработни. В САЩ за последните години около 24—25 милиона американци са прекарали като безработни средно по 18 седмици. Особено тежки са тези явления в страните от „третия свят", където индустриализацията се осъществява със средствата на съвременното капиталистическо производство. С други думи, интензификацията на производството под въздействието на научно-техническата революция едновременно води до икономия на жив труд и до съкращаване на темповете, с които нараства броят на новите работни места, вследствие на което проблемите на заетостта, особено на младежта и на неквалифицираните работници, силно се усложняват.

В чисто икономически план научно-техническата революция изправя съвременното капиталистическо общество пред множество нови противоречия, които идват от настъплението на автоматизираните системи за производство.

Противоречията между настъплението на новите технологии и традиционните представи за решаването на проблемите на заетостта поражда социално напрежение. Все по-остро изпъква противоречието между характера на икономическия растеж и съдбата на основната част от населението, към която се предявяват нарастващи изисквания за висока квалификация при намаляващи възможности за намиране на работа.

Посочените противоречия не остават незабелязани от буржоазните икономисти и социолози. Но те хранят надеждата, че чрез усъвършенстване на социалната политика и евентуално намаляване на продължителността на работната седмица капитализмът ще успее да се приспособи към новите условия.

Ръководени от желанието да тласкат напред приспособителния процес, представителите на монополистическия капитал все по-настойчиво прилагат дяференциран подход, примесен с елементи на патернализъм, главно по отношение на инженерно-техническите кадри с нескритото желание да ги превърнат в нова „работническа аристокрация" и даже в част от „новата буржоазия", вярна на принципа: разделяй и владей! По този начин самата съвременна капиталистическа практика отново потвърждава мисълта на Карл Маркс, че „в разкола на пролетариата се заключава истинската тайна на съхраняващото се могъщество". Именно тези факти дават основание на много буржоазни наблюдатели да говорят за „залеза на трейдюнионизма" и за отслабване на позициите на труда в противоборството с капитала.

Digitized by Google

Очевидно всички посочени проблеми на практика опират до коренните въпроси на социалната революция. Те отиово и отново показват сложните пресечни точки между научно-техническия прогрес и движещите сили на социалната революция, започнала с победата на Великия октомври преди 70 години.

Не е трудно да се разбере, че интензивният тип икономически растеж поставя и пред капитализма, и пред социализма сериозни проблеми. Факт е, че електронизацията на производството изменя съществено връзката между труда и капитала, сложно я опосредствува и разкрива нови възможности за маневриране. При тези условия стратегията на монополистичния капитал се свързва тясно със стремежа да се използват съществуващите технологически предимства за натиск върху социалистическите страни. Отговорът на тази стратегия поставя сериозни изследователски и практически въпроси, които придобиват особено значение сега, в навечерието на 70-годишния юбилей на първата социалистическа революция в света. Тези кардинални въпроси на социалната революция днес премииават през социалистическата практика и поставят остро проблемите за разработването на ефективна демократическа алтернатива на приспособяването, под знака на което се развива съвременният капитализъм.

Теоретикометодологическата база за решаване на тези кардинални проблеми на революцията се съдържа в решенията на XXVII конгрес на КПСС, в решенията на XIII конгрес на нашата партия и в решенията на конгресите на братските партин. Силата на тези решения е в тяхната научност, в тяхната вярност към принципите на марксизма-ленинизма, във вълнуващия реализъм, просмукан от най-добрите черти на марксистко-ленинското мислене.

Тези решения подхващат и доразвиват най-доброто, което е постигнала досега марксистко-ленинската теория като обобщение на революционната практика под благотворното въздействие на Октомврийската революция. Те са най-доброто опровержение на спекулациите с т. нар. неспособност на соцнализма да осъществи научно-техническата революция и да реши човешките проблеми по посока на комунистическия идеал.

Никой не отрича огромните трудности, които стояха и стоят пред социалистическото развитие на обществото. Никой не отрича, и за това най-добре свидетелствуват решенията на последните конгреси, отрицателната роля на грешките и заблужденията на субективния фактор в рамките на планомерното социалнстнческо съзидание. И никой не е осъдил така сурово тези грешкн н слабости, както това направиха и правят сами комунистите. Но всичко това не отрича, а само потвърждава схващането, че социалистическото общество обладава такъв вътрешен динамизъм, който му позволява да преодолее отрицателното въздействие на всякакви бариери и тенденции към застой. Не случайно Ленин подчертава нееднократно мисълта си: „... безкрайно лъжлива е обичайната буржоазна представа, че социализмът е нещо мъртво, застинало, веднъж завинаги дадено, докато на практика само със социализъм се започва бързото, истинското, действително масовото, при участието на болшинството от населението, а след това на цялото население движение напред във всички области на обществения и личен живот“. Именно Ленин неотстъп-

Digitized by Google

но считаше, че „живото творчество на масите“ е онзи „основен фактор на новата общественост“, който ще направи възможно зрялото социалистическо общество и ще проправи пътя на комунизма.

При това Ленин никога не е подценявал сложността и трудността на „гигантски трудната задача“, която се състои в „привличането към управлението на държавата поголовно всички трудещи се“. Самата социалистическа практика показва, че колкото и да е трудна тази задача, тя неизбежно намира и ще намери решение в собственото развитие на политическата система на социализма. Тъкмо това има предвид М. С. Горбачов, когато подчерта в Политическия доклад пред XXVII конгрес на КПСС, че демокрацията е онзи чист въздух, в който единствено може да се развива социализмът...

Особено важно е сега, когато се готвим да чествуваме великия 70-годишен юбилей на Октомври, да подчертаем тази истина, защото отново се разгръщат дискусии и спекулации относно т. нар. „истински“, „възможен“ и пр. социализъм с надежда да се зачертае историческото дело на изминатия от социалистическите страни път към пълноценната реализация на социалистическите принципи. Път труден, поучителен, пълен с възторзи, постижения и неизбежни грешки.

Няма съмнение, че враговете на социализма ще се опитат да използват самокритиката и действителните слабости на социализма за целите на антикомунизма. Няма съмнение също така, че те ще се опитат и този път да подкрепят традиционните си обвинения против реалния социализъм в липса на демокрация и икономическа неефективност. Ще се опитат непременно да подновят обвиненията си срещу ръководещата роля на комунистическата партия и срещу цялата политическа система на социализма. Но нито мнимата „загриженост“ за съдбата на социализма, страдащ от „ексцесите“ на централното планиране, нито вериите констатации, повтарящи нашата критика на бюрократизма, могат да прикрият тяхната ненавист към всичко социалистическо.

Нашият отговор на поредната антикомунистическа вълна, както обикновено, е в практическата работа за претворяване в живота на програмите, разработени от XXVII конгрес на КПСС, XIII конгрес на БКП и конгресите на братските комунистически партии.

Практическата реализация на комплексната програма за ускорен научно-технически прогрес и по-нататъшното усъвършенстване на социалистическото общество — това е не само достоен отговор на антикомунистическите спекулации против социализма и делото на Великия октомври, но и онази реална база, която ще ни позволи да положим основите на една икономическа и политическа действителност, наистина да станем „законодатели на модата“ и да предлагаме на света достойни за подражание образци на висока и най-висока производителност на труда, образци на последователна и адекватна реализация на социалистическите принципи, образци на такива решения на ежедневните човешки потребности и проблеми, които ще внушават уважение и ще облекчават избора на милионите в полза на пътя, който проправи преди 70 години Великата октомврийска социалистическа революция.

Digitized by Google

ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА В ПАРТИЙНАТА ДЕЙНОСТ

Проф. д-р МАРКО МАРКОВ

Главните усилия на Българската комунистическа партия на съвременния етап са насочени към осъществяване на преустройството, набелязано в решенията на Тринадесетия партиен конгрес и на Декемврийския пленум на ЦК на БКП. Това преустройство, както изрично се подчертава в партийните документи, е революционно по своята същност. Негова предпоставка и съставна част са качествените промени в дейността на самата партия. В преломно време като нашето силно изпъква значението на организационната култура. Преустройството изисква отказ от остарели подходи, преоценка на ценности и оръжия за действие, усвояване на нови истини.

ОТНОСНО СЪЩНОСТТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА

Организационната култура е съвкупност от правила за поведение на организацията и в организацията, които отразяват постиженията на творческата организационна мисъл и практика. Тя е инструмент за повишаване на ефективността на партийната и на всяка друга организационна и организирана дейност.

Организационната култура на марксистко-ленинската партия и на организациите, които се намират под нейно влияние, се изгражда върху основата на ленинските норми на партиен живот и принципи на партийно ръководство. Правилата за поведение имат смисъл само тогава, когато реализират фундаменталните изисквания на демократическия централизъм и на вътрешнопартийната демокрация, когато спомагат да се оптимизират вътрешнопартийните отношения и да се постига висок ефект в партийната дейност на всички равнища и във всички сфери на живота.

Ленинските норми на партиен живот и принципи на партийно ръководство сега, в преломния период в развитието на социализма, придобиват по-богато, пронизано от идеите на В. И. Ленин съдържание, изявяват се в по-съвършени и действени форми. С решенията на XXVII конгрес на КПСС и на Януарския пленум на ЦК на КПСС, а у нас с решенията на XIII конгрес на партията и последвалите го пленуми на ЦК на БКП и документи на Политбюро се създават предпоставки да се издига на нов етап демократизмът в работата и развитието на партията. Настъпват промени в отношенията между партийните ръководители и редовите членове на партията, широка гласност се дава на всичко, което засяга интересите на партията и народа, разгръща се критиката и самокритиката. Новото, което навлиза в

Digitized by Google

партийния живот, трябва да се трансформира в жизнеспособни, свободни от схематизъм правила за поведение. Това е необходимо, защото за реално завоевание може да се смята, по думите на В. И. Ленин, само онова, което е влязло в културата.

Правилата за поведение в организацията и на организацията, които съставляват организационната култура, не са някакви абстрактни технологични модули, механично приложими към различни ситуации. Те имат **политическо** съдържание, свързани са с политическата култура на партията и трудещите се, въплъщават нейните изисквания.

Организационната култура притежава същностните белези на културата изобщо, но специфицирани в съответствие с природата на организационните обществени отношения. Ценностите, които тя включва, са научни постижения за характера на ръководството и управлението и неговите принципи, практически опит в организирането на хората, в координацията на човешките действия с цел да се постига висок ефект от тях. Широка област на организационната култура са човешките взаимоотношения в процеса на социално организирания труд.

Организационната култура се състои от два рода ценности и начини за действие — привнесени отвън, т. е. от други области на културата, и създадени в самия организационен живот. По силата на обективната логика на историческия процес в управлението непрекъснато проникват ценности, създадени в други сфери на живота. Такъв е случаят например с електронноизчислителната техника, която възниква в отговор на назрели социални потребности на самото управление, но същевременно е резултат и от разгръщането на научно-техническата революция. Постиженията на цял ред науки се модифицират и стават атрибут от организационната култура. Но това съвсем не означава, че организационната култура е някакъв сбор или система от проникнали отвън ценности и способности за действие. Самото управление също е генератор на културни постижения. Принципите за организация и самоорганизация, опитът в общуването на хората в процеса на съвместните действия, методите за стимулиране на организираната социална активност, управленските технологии — всичко това в наши дни е не само специфично достояние на управлението, но и дял от човешката култура. В това се състои и глобалността на културата, и общосоциалното значение на организационната култура.

Най-съществен компонент на организационната култура е организацията на времето. Всеки трудов колектив и всяка личност разполагат с ограничено време за дадени дейности. От това, как ще бъде организирано социалното и личностното време, зависи не само решаването на една или друга конкретна задача, а развитието в неговата пълнота и многообразие. Времеядството, движението „на празен ход" вече са не само анахронизъм, а съществена пречка за движението ни напред. Високата ефективност, която е наш национален стремеж, означава икономия на време. А както сочи Маркс, всяка икономия в последна сметка е икономия на време.

Съществена особеност на организационната култура в социалистическото общество е, че не се свежда до елементарна изпълнителност и подреденост, не изключва, а органически носи в себе си изискването за творчество, инициативност и самодейност.

Digitized by Google

В такава светлина ясно изпъква значението на постановката, че е необходимо да се създаде потребност от целесъобразно планиране на личните усилия, от умело обвързване на ежедневието с далечните цели, от концентриране на усилията в решаващия участък. Тук най-силно се изявява личностната, субективната страна на организационната култура.

Организационната култура изисква още нещо, твърде съществено — способност да се довежда започнатата работа докрай, да се постига планираният резултат. Празнодумството и половинчатостта в действията, „генерирането на нови идеи", които се изоставят с такава лекота, с каквато се прокламират, е в пълна дисхармония с нашия строй, с потребностите на реалния социализъм.

Организационната култура е необходима за всяка съвместна човешка дейност, за всяка организация, независимо от нейния характер и цели. Но това фундаментално изискване за отделните организации и за хората, обединени в тях, има специфични белези. Така пред младите хора, които започват своя организиран социален живот, стои задачата чрез Димитровския комсомол да усвоят основните правила и норми, да овладеят организационната култура.[1] Другояче стоят нещата в партията. Тя е **висша форма** на социална организация. Без да отпада необходимостта да се овладява същината на организационната култура, особено от онези партийни членове и организации, които нямат достатъчно организационен опит, главното е вътрешноорганизационният живот на партията и нейната ръководна дейност да се превръща в **образец на висока и действена организираност.** Новото в тази област трябва да бъде най-жизнено в партията, защото нейният пример — положителен и отрицателен — неизбежно, поради мястото ѝ в социално-политическия живот, оказва въздействие по цялата верига на обществения живот.

Организационната култура следва да намери въплъщение и творческо развитие в решаването на най-важната вътрешнопартийна задача, която Тринадесетият партиен конгрес определи: съдържанието, формите и стилът на партийната работа да се привеждат в съответствие с изискванията на научно-техническата революция, у комунистите да се изграждат качества, добродетели и критерии, които позволяват на партията да върви начело на обновителните процеси и в базата, и в надстройката, да формира нов икономически, политически и идеологически климат в страната, да разгръща енергията на работническата класа, на селскостопанските труженици и на народната интелигенция.[2]

ДА ОВЛАДЕЕМ СОЦИАЛНОТО ВРЕМЕ

Времето е астрономическа категория, но тя придобива и социални измерения, когато се разглежда от гледна точка на протичащите в него обществени процеси. В социалния живот, както се сочи в научната литература, може да има безвремие, т. е. в даден отрязък от астрономическото време да не се извършват значими промени, да не се решават насъщни социални задачи.

---

[1] Т. Живков, Учение и труд, жизнерадост и дръзновение, С., 1978, с. 39.
[2] XIII конгрес на БКП, Доклади и решения С., 1986, с. 251.

Digitized by Google

Следователно за обществената наука и практика възлово значение има въпросът: какво съдържание ще се вложи и разгърне във времето, какво ще се направи, за да върви напред обществото? Тъкмо този въпрос заема възлово място в теорията и практиката на организационната култура.

Комунистическата партия на Съветския съюз и редица други партии в наши дни стигнаха до един фундаментален извод — необходимо е да се ускори развитието на социалистическото общество, да се динамизират протичащите в него процеси, да се интензифицира движението към ново качествено състояние. Този извод намери отражение в концепцията за качествено нов растеж, разработена въз основа на решенията на Тринадесетия партиен конгрес, в плана за деветата петилетка, във виждания и насоките на развитие на страната до 2000 година. Повишената динамика на развитието на нашето общество изисква да се овладее социалното време и цялостната дейност на партията да се постави в съответствие с курса за ускорен качествен растеж.

Това обстоятелство определя главните изисквания към начина, по който функционират политическите институции и преди всичко партията като ръководна и направляваща сила. Нейната работа трябва да бъде така организирана, а това е въпрос и на организационната култура, че в малкото време, което историята ни е дала, да извършим преустройство по всички линии и направления — да осъществим научно-техническата революция, да внесем качествени промени в обществените отношения, бързо да издигнем жизненото равнище на народа, да ускорим формирането на многостранно развита личност.

При тази ситуация основният въпрос на организационната култура е **за какво и как** да оползотворим социалното време. В живота и в дейността на партийната организация всичко е важно — и голямото, и малкото. Лесно е в такива условия многоаспектността на дейността да се превърне в дилетантство. За да не стане това, е необходимо **приоритетите** в дейността на партията като цяло да станат приоритети и в дейността на всяка партийна организация.

Разбира се, следва да се имат предвид специфичните условия, в които действува дадената организация, нейният членски състав. Ако за една квартална организация главното е осъществяването на партийната политика за оптимизиране на средата за живеене, в научноизследователския институт основното внимание трябва да бъде насочено към превръщането на науката „във всеобщ интелект" (К. Маркс). Но и в първия, и във втория случай става дума за приоритети, за оползотворяване на социалното време и на силите на комунистите за онова, което е присъщо на стратегическия курс на партията. Много е важно действията така да бъдат синхронизирани и организирани, че желаният резултат да се получи не в някакво неопределено бъдеще, а в онези темпорални граници, които партията е определила съобразно логиката на историческия процес. Овладяването на съвременната динамика изисква рязко противопоставяне на ориенталщината в мисленето и действията, на навика на отделни хора и организации да протакат и по същество да провалят решаването на определени въпроси.

Нови аспекти придобива сега борбата против времеядството. При забавено развитие загубата на време не се чувствува така

Digitized by Google

болезнено, както в условията на повишена динамика. И тук, както в цялостния живот, е нужна преоценка на ценностите. Пред съда на разума и върху основата на критерия за целесъобразност следва да оценим обективно всичко привично, което сме правили в продължение на много години. Да го оценим за да се разделим с излишната представителност, с парадните мероприятия, с масовото губене на време на хората. Нека например да се вгледаме в структурата на работното и свободното време на водещите специалисти в различните области на науката и техниката. Не са необходими специални социологически изследвания, за да се забележи нерадостният факт, че изследователят има най-малко време за изследователска дейност, инженерът или проектантът — за решаване на проблеми на производството, педагогът — за реална и системна възпитателна работа.

И във вътрешнопартийния живот, и в ръководната дейност нараства значението на деловитостта и оперативността. Тринадесетият партиен конгрес посочи необходимостта „да се промени коренно отношението към времето, организацията на неговото използване за сметка на многолюдни мероприятия, съвещания и заседания. Решително да се пресича блокирането на партийните органи с книжна лавина“[1].

Решаването на тази задача изисква да се изработи ново, по-гъвкаво виждане за ролята на сценариите, а в по-широк план — и на технологиите в партийната дейност. Имаше време, когато се опивахме от възможностите на сценария. Сега разбираме, че при неумелото му използване се изсушава ръководният процес, намалява се възможността за творчество и инициатива, демократизмът придобива опасните измерения на формална процедура. Но слабостите на конкретното действие не са отрицание на необходимостта от рационалност, а тя се постига именно чрез технологизирането на управленската и ръководната дейност. Предстои ни труден синтез между рационалността и демократизма, между изискването за икономия на време и повелителната потребност да се развива инициативата на всеки и всички. В тази плоскост можем да търсим пътища за усъвършенстване на метода на сценария в партийната дейност.

Едно от важните задължения на партийните организации е да предотвратят дублирането на дейности по държавна и обществена линия. Тук се крие огромен резерв за оползотворяване на времето.

В условията на повишена динамика извънредно важно значение има принципното изискване на организационната култура органически да се съчетават днешните дела с бъдещите социални потребности и изисквания. Наред с принципа „От миналото към настоящето“ сега все по-широко се използва и подходът „От бъдещето към настоящето“. Това означава върху основата на прогноза за бъдещото състояние на даден обект или процес да се действува така, че днешните стъпки да се изграждат в бъдещето, да бъдат пригодни за решаване на проблемите и в перспектива. Това ясно се вижда например в сферата на преустройството на образованието. Ако днешните действия не са в синхрон с бъдещите потребности, усилията ни биха били напразни. Нужна е солидна организационна култура във всеки конкре-

---

[1] XIII конгрес на БКП, Доклади и решения, С., 1986, с. 256.

Digitized by Google

тен случай да се намери оптималното съотношение между текущите и перспективните задачи, да се осигурява веригата на развитието, която ни води към по-висши състояния.

ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

Дейността на партията е насочена не само и не толкова към самата себе си, а към социалните обекти и процеси. Нейно основно задължение е да осигури високоефективно политическо ръководство на трудещите се, да ги приобщава към решаването на историческите задачи за изграждане и усъвършенстване на социализма. В начина, по който прави това, се проявява равнището на организационната култура на нейните кадри и организации.

Възлово значение тук имат методите на ръководната дейност. След победоносната социалистическа революция партията не се превръща в орган за принудително административно ръководство на обществото. Тя запазва своята политическа същност и ръководи преди всичко с политически методи и средства. Но администрирането и директивните подходи при определени условия могат да се загнездят в инструментариума на нейните действия. Обстоятелството, че партията е управляваща, че нейната дума тежи навсякъде и във всичко, създава илюзия в отделни партийни кадри, че с нареждания и безапелационни указания работите могат да тръгнат по-добре. Този стил на работа и ръководство, който е порочен сам по себе си, на определен етап — а това е днешният ден, влиза в остро противоречие с достигнатата степен на зрелост на обществото, с високата съзнателност и политическа зрелост на огромната маса от трудещите се. Налага се той да бъде радикално преодолян. На Тринадесетия конгрес на партията другарят Тодор Живков посочи: „Издигането на ръководната роля на партията ще осъществяваме не чрез разширяване и засилване на директивните методи, а като **повишаваме научнообоснования и стратегически характер в работата на централните партийни органи, като разгръщаме инициативата и самоинициативата на партийните органи и организации, като се вслушваме внимателно в мнението на трудещите се.**“[1]

Отиваме към реална самостоятелност на самоуправляващите се стопански организации. С акт от най-висш ранг — Декларация на Народното събрание на Народна република България — социалистическата държава реши да предостави на трудовите колективи социалистическата собственост за стопанисване и управление. Това изискване дава възможност не само ясно да се разграничат задачите и функциите на държавата като собственик — по пълномощие на народа — на единната социалистическа собственост от задачите и функциите на трудовите колективи като нейни стопани, но съществено да се изменят подходите в ръководната дейност. Главното тук е на дело да се зачита самостоятелността на трудовия колектив и под никаква форма да не му се налагат решения, които той не възприема или от които не е заинтересован.

---

[1] XIII конгрес на БКП, Доклади и решения, С., 1986, с. 29.

Digitized by Google

Дълг на партийните органи и организации е да воюват безкомпромисно срещу административната рутина, с нежеланието или неумението на част от кадрите в държавния апарат да се съобразяват с действуващите в икономиката обективни закони, с изискванията на стоково-паричните отношения.

Антипод на администрирането е диалогът. Той е универсална форма на общуване с огромни възможности, с реална и значима роля в обществения прогрес. Изискването управлението и по-специално взаимоотношенията между висшите и местните органи да се изграждат върху основата на диалога сега е издигнато в норма, става част от организационната култура. Затова да се усвои умението за диалог сега е едно от най-важните изисквания на самоусъвършенстуването на ръководните кадри.

В стила на ръководителя и в неговата дейност особено важно значение сега придобиват такива черти като: уважение към демократическите институции, осъзнаването на истината, че умът на милионите стои по-високо от ума дори и на гениалния човек, непримиримостта към самоуправството и авторитарния стил на ръководство, готовност и способност да действува върху принципна основа заедно с колективните органи за самоуправление, с обществените организации и техните ръководства.

Обстоятелството, че сега в ръководната дейност на преден план излиза диалогът, съвсем не означава, че се ограничават ръководните функции на партийните органи и организации. Техните позиции и решения винаги са имали и ще имат решаваща роля в процеса на вземане на управленски решения, в дейността на държавата и на обществените организации.

ПРЕУСТРОЙСТВОТО И ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА

Сега в нашата страна се извършва най-дълбокото след Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 г. преустройство във всички области на живота. Въз основа на нови виждания и подходи за научно-техническата революция се обновява материално-техническата база. Усъвършенствуват се обществените отношения. Извършва се революционен процес на предаване на общонародните средства за производство за стопанисване на трудовите колективи. Върху качествено нова основа — върху фундаменталната идея за самоуправлението — се развива социалистическата демокрацня, обновява се дейността на политическите институции и отношения. Извършва се дълбоко преустройство в образователната система, в сферата на културата, в цялостния духовен живот на обществото. Особеностите на процесите на преустройството обуславят специфичните изисквания на тяхното извършване.

Традиционното мислене и свързаните с него действия на човешкия фактор са вече не просто анахронизъм, а спирачка на развитието. За да се променят нещата в живота, трябва да се промени преди всичко човешкият фактор. Изходно начало на тази промяна е мисленето на човека. **„В принципно новата ситуация, в която се намираме, трябва ясно да се разбере: необходима е качествена промяна в нашето мислене за ролята на науката в обществения живот, нов мащаб на това, което правим и дава-**

Digitized by Google

ме за нея. Такъв е именно дълбокият смисъл на решенията на Февруарския и Януарския пленум на Централния комитет на партията.“[1]

По същество става дума за формиране на такъв стил на мислене, който ни стимулира да се движим в талвега на съвременния научно-технически прогрес, а не да се застояваме в неговите тихи заливи, не да вървим след другите, колкото и напреднали да са те, а да правим заедно с другите и в единодействие със Съветския съюз и другите страни — членки на СИВ, научно-техническата революция.

Изисква се преди всичко революционна смелост — способност да се отхвърли старото, дори и тогава, когато то е продукт на епохата на социализма, да се преодолее всякакъв догматизъм и доктринерство в оценката на явленията и процесите, да се овладява новото и тогава, когато то е непривично.

Но революционният подход няма нищо общо с необмислените и стихийните действия, с безогледното отричане на направеното. В ситуация, аналогична на днешната, В. И. Ленин съветва: „Трябва да се изпълним със спасително недоверие към прибързаното движение напред, към всякакво самохвалство и т. н., трябва да се замислим за проверката на онези стъпки напред, които всеки час провъзгласяваме, всяка минута правим и след това всяка секунда доказваме тяхната нетрайност, несолидност и неяснота. Най-вредното тук би било да се бърза. Най-вредното би било да разчитаме на това, че все нещо знаем...“[2]

Извършването на една социална революция е историческо дело, което на никоя революционна класа не се удава изведнъж, без грешки и отклонения. Така е и със социалистическата революция. Днешните революционни преобразования са част и продължение на историческия прелом, започнат преди 70 години от Великата октомврийска социалистическа революция.

От сложността на революционно-преобразователния процес следва още едно значимо правило — необходимо е истинско преустройство без отказ „от преработване на това, което веднъж е извършено“[3], нужно е да не преставаме да търсим и овладяваме новото и тогава, когато вече са извършени едни или други преобразования. Всяко революционно развитие е диалектически процес, който включва и приемственост, и отрицание, и способност непрекъснато да се интегрира новото в процеса на изграждане на социализма.

Пренасочването на цялостния живот на нашето общество към повишена динамика обуславя необходимостта в организационната култура важно място да заеме решителната подкрепа на новото. Критерий за новото следва да бъде един: съответстват ли нашето мислене и действие на курса за качествено нов растеж на икономиката и обществото? Ако по своите мащаби и степен на въздействие те се отклоняват от този критерий, партийната организация и партийният ръководител трябва да имат мъжеството да преоценят своите позиции, да потърсят други, по-ефективни решения. Способността за критична оценка

---

[1] XIII конгрес на БКП, Доклади и решения, С., 1986, с. 12.
[2] В. И. Ленин, Събр. съч., т. 45, с. 388.
[3] Пак там, с. 92.

Digitized by Google

и самооценка е висше постижение на комунистическата организационна култура. То трябва да се съхранява чрез живата верига на поколенията, непрекъснато да се обогатява и развива.

Подкрепата на новото в ръководната дейност на първичните партийни организации трябва да има практически измерения в работата им за политическо осигуряване в трудовите колективи на развитието преди всичко на научно-техническия прогрес. „Как те подемат новостите, как защитават, подпомагат и стимулират творчеството, как премахват бюрократичните прегради пред научно-техническите постижения, как работят за формиране на класово-партийна позиция — ето това са основните съвременни показатели за измерване иа ефективността на тяхната дейност."[1] В това се проявява и тяхиата организационна култура, степента на усвояване на нейните съвременни изисквания.

Революционното преустройство изисква на качествено ново равнище да се издигне социалната активност на масите. Това е сложен, направляван от партията процес, който изисква преодоляването на много препятствия и недостатъцн.

По силата на много причини у нас се появи и разрасна едно явление, което може да бъде наречено симулирана активност. Думите не всякога се последват от дела, от реално участие с личен труд в обществените работи. Тази снмулнрана, в много случаи продиктувана от корист активност, има както социалнн, така и личностни измерения. Тя се корени в онова чисто нашенско, българско противоречие, посочено от Тринадесетия конгрес — честото разминаване между думи и дела, недовеждането докрай на наши замисли и решения. В индивидуален план симулираната активност е проява на иедонзградено или деформирано съзнание, на неизвършен или незавършен преход от идеите към практическото поведение, от знанието към жизнената позиция на личността.

По същество възловият проблем на възпитателната работа сега е, без да престава да бъде източник и разпространител на знания за необходимостта от социална активност, да бъде движеща сила за формиране на адекватна на времето на качествени промени жизнена позиция на личността. По тази позиция, по реалното поведение, по извършените дела, а не само по прогласените идеи следва да се съди за човека, да се стимулира неговият растеж по социалната йерархия и на работното място.

* * *

Повишаването на равнището на партийната дейност и поефективното осъществяване на нейната ръководна функция са свързани с цялостния процес на преустройство, започват с решенията на Тринадесетия партиен конгрес. Да се възлага всичко на организационната култура и нейното повишаване е неправилно. Но не по-малко погрешно е да не се дооценява този резерв за висока ефективност, да не се правят нови крачки към нейното овладяване и оползотворяване.

---

[1] XIII конгрес на БКП, Доклади и решения, С., 1986, с. 251.

Digitized by Google

ОБЩУВАНЕТО В ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Социалнопсихологически аспекти

Доц. ПЕТЪР ВАСИЛЕВ
кандидат на педагогическите науки

Известно е, че една от най-ценните традиции на нашата партия, завещана ни още от Д. Благоев, е традицията да се води всекидневна работа сред членовете на партията, да се общува с тях на основата на партийното другарство, за да може да влагат в общата партийна борба „всичките си сили — енергия, ум и таланти... Такива партийни членове се явяват въплътен израз на ония тесни партийни връзки, които съставляват основата на партийното другарство"[1]. Тази традиция беше укрепена в годините на въоръжената борба — по време на Септемврийското въстание 1923 г. и след него — до победата на 9 септември 1944 г. Тя беше силно изразена и в годините на изграждане основите на социалистическото общество у нас.

●

За необходимостта от най-тясно другарско общуване в партийните организации, вече в условията на изграждане на развитото социалистическо общество, говори др. Тодор Живков на Националното съвещание във Велико Търново (1975 г.), посветено на първичните партийни организации. Още тогава той изтъкна, че е необходимо да се скъса с неправилната представа, че днес, когато партията е ръководна политическа сила, когато разполагаме с радио, телевизия, с мощен печат, ролята на общуването и индивидуалната работа отпада. Нещо повече, той специално подчерта необходимостта от „**личен непосредствен контакт** на комунист с комунист, на комунист със сдружен земеделец, на комунист с отечественофронтовец; необходими са пряко общуване и лична задушевна беседа, за да може да се разтвори душата на човека..."[2]. При това „**навсякъде взаимоотношенията между комунистите трябва да бъдат образец на принципност, на другарство и взаимопомощ, на взаимно уважение, критичност и самокритичност**"[3]. Това е толкова по-необходимо днес, когато бурно развиващата се научно-техническа революция ни поднася една от своите отрицателни социални последици — разобществяването в хода на усилената урбанизация, в хода на все по-голямото намаляване броя на работниците при автоматизираните системи, с внасянето на безлюдни технологии.

[1] Д. Благоев, По въпроса за другарските отношения, Съч., т. 13, с. 250.
[2] Т. Живков, Сплотени, единни, боеспособни партийни организации, Партиздат, С., 1975, с. 16.
[3] Пак там, с. 17.

Digitized by Google

Автоматизацията, роботизацията и кибернетизацията на производството откъсват и все повече ще откъсват работника от непосредствено действие върху предмета на труда. Все повече той ще се превръща в програмист и контрольор на работата на компютрите, които ще управляват производството, в което непосредствените операции върху предмета на труда ще се осъществяват от роботи.

Това води до обезлюдяване и разобществяване в производството, до рязко намаляване на непосредственото общуване. А това е една от най-дълбоките основни социални потребности на човека. Без общуване със себеподобните си човекът не може да съществува.

За социалната психология на партийната работа е особено важно да изследва как се отнасят комунистите към различни страни на общуването вътре в партийната организация и в трудовия колектив, където тя е изградена. Този социалнопсихологически подход дава възможност да се види общуването в партийната работа през призмата на мненията, оценките, вижданията на комунистите за взаимоотношенията им в процеса на вътрешнопартийния живот. Особено важно е да се види как се отнасят те към различни страни от партийноорганизационната работа на първичната организация, които пряко или косвено са свързани с общуването.

Не случайно в Устава на партията е определена много важна норма — всеки месец, поне веднъж, да се свиква събрание на партийната организация. Това е необходимо не само за да се спази принципът на демократическия централизъм, но и за да се осъществяват непосредствен контакт и другарско общуване на комунистите от първичната партийна организация, да се осигурява колективна обмяна на мнения и да се вземат колективни решения, които да обединяват и сплотяват комунистите, да поддържат техния колективен политически комунистически дух, да ги свързват в едно цяло политическо ядро, което да води хората от колектива към решаване на основните политически задачи. Без другарско общуване, без другарски отношения това не може да стане. Този извод много ярко подчертават и самите комунисти в редица проведени под наше научно ръководство социалнопсихологически изследвания.

●

При едно **представително за Габровски окръг изследване,** което проведохме през 1985 г.[1] във връзка с взаимоотношенията между комунистите в първичните партийни организации, много ярко се очертаха **обществено-политическите и нравствено-етичните мотиви за непосредственото общуване между комунистите.** Така на въпроса „Кои са мотивите ви за установяване на връзки и взаимодействие с членовете на вашата партийна организация?“ 57 на сто изтъкнаха необходимостта да се информират за задачите на първичната партийна организация и тяхното изпълнение; 51 на сто — необходимостта по-добре да осъществяват своята авангардна роля; 49 на сто —

[1] Основни черти на взаимоотношенията между комунистите в първичните партийни организации, Изд. ОК на БКП — Габрово, 1985, с. 33.

Digitized by Google

да могат да помагат на другарите си; 35,5 на сто — да могат да получат подкрепата на другарите си; 30 на сто — да научат оценката на другарите си за тяхната работа; 10 на сто — да получат помощ и подкрепа по лични свои въпроси. Само 1 на сто посочиха „да израсна в служебната йерархия“ и 7,75 на сто посочиха други мотиви.

Както се вижда, рязко преобладават мотивите за общуване, които се свързват главно с необходимостта да се поддържа постоянна връзка със самата партийна организация като социална среда за активно политическо общуване, като средство за измерване на социалната активност и партийната отговорност, като другарска общност, в която може да се формира и изявява личността.

Това още по-добре личи от отговорите на въпроса „С кого предпочитате да общувате най-често?“. 61,25 на сто са посочили, че най-много желаят да общуват с комунисти от партийната организация, 38 на сто — със секретаря на първичната партийна организация, 29 на сто — с безпартийни от трудовия колектив, 13 на сто — с комунисти от други партийни организации и само 27 на сто са заявили, че нямат предпочитания в общуването. Както се вижда, непосредственото общуване на комунистите е съсредоточено предимно в първичната партийна организация и трудовия колектив, в който те работят, т. е. в онази непосредствена микросоциална среда, в която те всекидневно се изявяват като личности.

Много важно е да се види **с кои форми и методи на работа първичната партийна организация задоволява най-силно потребността от общуване на комунистите.** За целта ние изискахме от тях да подредят по степен на значимост кои от най-често използваните форми и методи на работа на първичната партийна организация най-силно съдействуват да се подобряват взаимоотношенията между комунистите. Получените данни обработихме, като изчислихме тегловия коефициент „К“ за всяка една форма или метод, като мястото на посочване (първо, второ, трето и т. н.) превърнахме в бална оценка (6—5—4—3—2—1). На долната таблица личи как обобщено се подреждат посочените форми и методи.

Кои от посочените форми и методи най-силно съдействуват за заздравяване на взаимоотношенията между комунистите във вашата партийна организация?	„К“-теглови коефициент (средна претеглена)
1. Събранията, посветени на вътрешнопартийни въпроси	5,14
2. Индивидуални беседи с комунистите	4,20
3. Партийните поръчения	4,09
4. Отчетите на комунистите	3,94
5. Критиката и самокритиката	3,85
6. Просветните събрания	3,32
7. Политическата учебна година	3,29

Digitized by Google

Както се вижда, най-високо се оценяват онези форми на партийна дейност, които дават възможност за по-делово, по-непосредствено и индивидуално общуване между комунистите. При тях може да се оцени всеки един, неговата дейност, изяви, реализацията му като комунист. Точно това искат комунистите, защото то най-добре задоволява тяхната социална потребност от общуване, от контакти с другарите и колегите им, с най-близките им съратници.

Това още по-добре личи от отговорите на въпроса за даване на свободни **предложения за форми и методи на работа** на първичните партийни организации, чрез които да се подобрят междуличностните отношения между комунистите. От общо 2632 души, попаднали в извадката от 108 първични организации, по този въпрос написаха свободни отговори 280. Много често се посочват такива форми за общуване като екскурзии и излети сред природата заедно със семействата на комунистите (92), индивидуална работа с хората (56), масови културни мероприятия (46), отчети на комунистите пред партийното бюро, партийната група, организация, неофициални срещи и разговори, другарски срещи и увеселения, събрания по конкретни въпроси от живота на партийната организация, обмяна на опит с други организации, срещи с видни дейци, революционери.

Основните претенции на комунистите по повод на подобряване на общуването са в посока на **разгръщане на неофициалните форми на контакти**, където те могат да се чувстват съвсем по другарски, да общуват по-интимно, по-близко един с друг. Ето и някои конкретни отговори в това отношение: „Да се засилва съвместният живот на комунистите и извън работа“, „Освен партийните събрания да се провеждат мероприятия за общуване между комунистите като приятели, колеги, другари“, „Да се провеждат повече другарски срещи, увеселения, чествувания на рождени дни и пр.“, „Да се провеждат повече излети в природата, за да се опознаем още по-добре, да се чувствуваме още по-близки“. Явно комунистите освен общуването по основните въпроси на партийната работа искат и неофициално, но организирано от партийната организация общуване.

От организационна гледна точка за нас е много важно да разгледаме онези предложения, които се отнасят до някои нови **приеми при провеждане на партийните събрания** и осигуряват по-голяма активност и непосредствен диалог. Ето някои от тях: „Преди да се закрие всяко партийно събрание, партийният секретар да осигурява 10 минути за въпроси, мнения и предложения, които не са включени в дневния ред“, „Да се провеждат и такива партийни събрания, за които да няма точно определен дневен ред предварително, а сами комунистите да предложат въпроси за разглеждане и свободно да поговорят помежду си за всички вълнуващи ги проблеми“, „По-системно да се внасят за разглеждане въпроси, свързани с взаимоотношенията между комунистите, да се разглежда другарството и взаимопомощта сред тях“, „Да се изучават предварително мненията и предложенията на комунистите, да се обобщават от бюрата и да се внасят на партийните събрания

Digitized by Google

за разглеждане", „Да се ограничат регламентираните от висшестоящите органи теми и проблеми за обсъждане на партийните събрания".

Тук се проявява онова ново виждане за свободна, делова, оперативна, непосредствена партийноорганизационна работа, в която се създава възможност за „разгръщане инициативата и самоинициативата на партийните органи и организации, като се вслушваме внимателно в мнението на трудещите се", а не робуваме на шаблона и не допускаме „обстановка на пасивност и благодушие, на парадност и показност"[1].

Но колкото и добре да се провеждат партийните събрания, все пак те са форма, която се провежда по-рядко (един път месечно) и не може да задоволява изцяло потребността от общуване. Постоянното общуване между комунистите става във всекидневието, в процеса на служебната работа и извън нея, по време на индивидуалните и груповите контакти. И тук много голямо значение има **умението на партийния секретар да общува с комунистите.** Не случайно на Тринадесетия конгрес специално беше подчертано, че едно от най-важните качества на всеки ръководител и особено на партийния е умението да общува с хората, да се вслушва в техния глас, да създава „условия за разгръщане на социалното им творчество и инициатива"[2], защото „всеобхватният характер на партийното ръководство в новите условия налага да се засилва организаторската работа в трудовите колективи и непосредственото общуване с хората, задълбочено да се изучават техните проблеми, правилно да се насочва професионалното израстване и активното им участие в обществения живот. Не трябва да се забравя, че партийната работа има дълбоко човешко съдържание. Тя е висша проява на хуманност, защото е работа в името на прогреса, работа с хората, с всеки човек"[3].

Това много добре проличава и в отговорите на комунистите, взели участие в проведеното изследване във връзка с проблема за **общуването с партийния секретар.** Запитани „По какви въпроси най-често общувате със секретаря на първичната партийна организация?" 56 на сто отговориха, че това става по служебни въпроси, свързани с работата на трудовия колектив; 54 на сто — за да им постави някаква организационна или друга партийна задача; 31 на сто — за да се посъветва с тях по някои вътрешнопартийни въпроси; 22 на сто — по лични въпроси на комуниста; а 7 на сто посочиха, че почти не разговарят и не общуват с него.

В свободните отговори комунистите поставят искания за по-сърдечни, по-емоционални, по-неофициални срещи с партийния секретар. Ето някои от тях: „По-близък контакт на партийния секретар с отделните комунисти", „По-дълбока сърдечност и по-близък контакт с хората", „По-често и по-близо до хората", „Да проявява повече грижи за продължително боледуващите комунисти, които не могат да идват на

---

[1] Т. Живков, Встъпително слово и Заключително слово пред Тринадесетия конгрес, С., Партиздат, 1986, с. 39

[2] Отчет на ЦК на БКП пред Тринадесетия партиен конгрес, С., 1986, с. 148

[3] Тезиси на Тринадесетия конгрес на БКП, С., 1986, с. 83.

Digitized by Google

партийни събрания, като ги посещава в домовете", „Да обръща по-голямо внимание на личните проблеми на комунистите", „Не само да се гонят графици и планове, а повече топлота в общуването с хората" и т. н.

Явно проличава голямата потребност на комунистите от общуване, но то да бъде по-често, по-емоционално, по-сърдечно, по-неофициално, по-дружеско, а не само при изпълнение на непосредствените партийни задачи, не само на събрания, не само когато трябва да се решават служебни, трудови или партийни проблеми. Това потвърждава напълно изказаната още на Националната партийна конференция (1978 г.) повеля, че „живец на партийната работа е постоянното общуване с хората, изучаването на техните мнения и настроения, намирането на най-верните отговори на техните справедливи въпроси и тревоги"[1].

Но в хода на общуването понякога възникват и **конфликтни ситуации.** Интересни са отговорите на комунистите относно **причините за тях.** Най-често се споменават неправилното оценяване на трудовата дейност (28 на сто), нарушаване на принципите на социалистическия морал заради лични изгоди (24 на сто), наличие на такива качества у някои, които не са присъщи за комуниста (17 на сто), недооценяване на участието в партийната работа (11 на сто), безпринципните отношения между партийното и стопанското ръководство на колектива (8,4 на сто неправилния стил на стопанския ръководител (6 на сто). Хубавото е, че 48 на сто посочват, че няма сериозни конфликтни ситуации и няма сериозни причини за това.

В свободните отговори най-често се набляга на някои нарушения на социалистическия морал: „Някои отговорни другари търсят лична изгода от поста, който заемат", „Има доза службогонство и кариеризъм у някои", „Някои комунисти поставят личните си интереси над обществените", „Среща се така нареченото „връзкарство", което дразни много", „Безпринципната закрила на приятели и роднини", „Конформисткото съзнание на някои", „Нееднаквата взискателност към всички, деленето на хората на мои и чужди" и пр.

За да проверим как биха се отнесли към партийния секретар в критична ситуация, ние зададохме такъв въпрос: „Как бихте постъпили, ако на събрание партийният секретар много остро и не съвсем справедливо ви разкритикува?" Отговорите бяха много показателни. 78 на сто от анкетираните отговориха, че ще вземат думата и ще изяснят случая пред всички, което безспорно е най-правилният и най-достоен начин на поведение. 11 на сто обаче посочиха, че чак след събранието ще поговорят с партийния секретар, за да му кажат, че не бивало така да ги излага. 10 на сто направо заявиха, че ще си премълчат. Това конформистко отношение може би се дължи на страх от последствия, но повероятно е да се дължи на привикване с критиката, на апатия към споровете, на „обръгване" от критика, на която никой

---

[1] Т. Живков, За усъвършенстване на социалистическата организация на труда и плановото ръководство на икономиката, Партиздат, С., 1978, с. 54.

Digitized by Google

не обръща внимание. Нищожен е процентът на тези, които ще отнесат въпроса „по-нагоре“ — до заводския или общинския комитет на БКП, без да разговарят с партийния секретар.

Във връзка с това много показателни са и някои свободни отговори, които потвърждават **необходимостта от принципност в общуването и взаимоотношенията:** „Всеки да бъде доблестен и откровен, като показва открито своите грешки и тези на другарите си“, „Трябва да има строга партийна принципност във всичко и навсякъде“, „Конкретно и делово трябва да се обсъждат слабостите и грешките, в това число и своите собствени, а не да се пишат анонимки и оплаквания“, „Партийният секретар трябва да познава добре всеки комунист, да общува с него системно, за да не се допускат конфликтни ситуации“.

Всичко това в пълна степен съвпада с казаното специално на Двадесет и седмия конгрес на КПСС за чист и честен облик на партийния член, за необходимостта непрестанно да се грижим за чистотата на партийните редици, надеждно да пазим партията от случайни хора, от онези, които влизат в нея с кариеристични или други користни подбуди.

Развитието на принципни другарски отношения в общуването между комунистите не е самоцел. То е изява на образец на социалистически обществени отношения и всемерно спомага за издигане ролята на първичната партийна организация като ръководно политическо ядро и първообраз на отношенията в трудовия колектив.

Първичната партийна организация трябва ден след ден да превръща своя вътрешен живот в образец на социалистически обществени отношения. Ценностите на вътрешнопартийния живот, натрупани от партията в дългогодишни борби и съзидателен труд, са ценности, от които все повече се нуждае всяка човешка общност при социализма.[1] Затова при изследването ние потърсихме мнението на комунистите за **влиянието на първичната партийна организация върху трудовия колектив.** На въпроса „С какво първичната партийна организация влияе на трудовия колектив за успешно изпълнение на задачите?“ 52 на сто отговориха — „с правилните си решения“, 43 на сто — „с личния пример на комунистите“, 31 на сто — „с грижите си за труда и бита на хората“, 18 на сто — „със системния контрол над служебното ръководство“. Само 11 на сто не са отговорили на този въпрос.

В това отношение безспорно много голямо е значението на **личния пример на комунистите.** При едно представително социално-педагогическо изследване в Ямболски окръг[2] през 1986 г. бе констатирано, че комунистите поставят на първо място формиращото влияние на личния пример. На въпроса „Кои методи на работа във вашата първична партийна организация оказват най-силно формиращо въздействие?“

---

[1] Т. Живков, Проблеми и подходи на изграждането на зрелия социализъм в НРБ, С., 1982, с. 222.

[2] Състояние на дейността на партийните органи и организации за регулиране и развитие състава на окръжната партийна организация, ОК на БКП, Ямбол, ноември 1986, с. 37—39.

Digitized by Google

74,45 на сто са посочили личния пример, 36 на сто — критиката и самокритиката, 33 на сто — убеждението, 27 на сто — партийното поръчение, 17 на сто — индивидуалната беседа, 12 на сто — поощрението, а на въпроса „С какво вашата първична партийна организация оказва положително въздействие върху безпартийните в трудовия колектив?" — 43 на сто са посочили „с личния си пример", 17 на сто — „с отношението си към проблемите на трудещите се", 16 на сто — „с принципното си отношение към въпросите на живота в трудовия колектив", 13 на сто — „с боеспособността си" и т. н.

Това показва колко правилно виждат комунистите необходимостта от непосредствено делово общуване и въздействие върху безпартийните преди всичко с личния си пример, колко близко е това мнение до постановката, изразена на Двадесет и седмия конгрес на КПСС, че „няма авангардна роля на комуниста изобщо, тя се изразява в практически дела" и колкото партийният живот е „по-здрав, делови, многообразен в своите конкретни прояви", толкова повече се оказва положително възпитателно въздействие върху трудещия се човек, който само тогава може да каже: „Да, това е истински комунист!"[1]

Интересно е как самите комунисти преценяват реакцията на безпартийните в колектива относно техните взаимоотношения. Така на въпроса „Как безпартийните във вашия колектив гледат на взаимоотношенията между комунистите?" 59 на сто отговориха, че повечето от безпартийните ги одобряват, макар и да критикуват някои недостатъци, 21 на сто, че повечето от безпартийните говорят за недостатъците и слабостите на комунистите, 13 на сто, че ги считат за образец, и само 6,7 на сто не отговориха на този въпрос. Както се вижда, мнозинството от комунистите (72 на сто) считат, че безпартийните одобряват техните взаимоотношения.

При други наши изследвания в Кърджалийски окръг и Димитровски район на София през 1985 г. се оказа, че безпартийните дават даже по-високи оценки за качествата на комунистите от техния колектив, отколкото самите комунисти. И това е добър атестат за тях, че са по-самокритични към изявата на своите качества, че не се надценяват много и с това печелят доверието на безпартийните. Само така може да се укрепи и тяхната ръководна роля. При това на съвременния етап е много важно да се разгръщат инициативата и творчеството на всички.

Не случайно на Тринадесетия конгрес беше специално отбелязано, че тъкмо първичните партийни организации трябва да станат „генератори и носители на новото и прогресивното, да формират нов социалистически климат в трудовите колективи и населените места, като насърчават, подкрепят и защитават всеки, който проявява смелост и поема разумен риск. Затова в бъдеще боеспособността на партийните организации следва да се оценява не по липсата на конфликти,

---

[1] М. Горбачов, Политически доклад на ЦК на КПСС пред Двадесет и седмия конгрес на КПСС, С., 1986, с. 116—117.

Digitized by Google

а по наличието на здрава и принципна борба против старото, по готовността да се воюва за интересите на обществото"[1]. Тъкмо това е политическата и етическата основа, на която трябва да се изгражда общуването в партийните организации.

Там, където и доколкото има здрава атмосфера на всекидневно делово общуване между комунистите, борба на мнения при обсъжданията до вземането на решение и здрава партийна дисциплина при изпълнението му, принципност и отговорност във взаимоотношенията, там не може да няма успехи в партийната работа и ръководство. Затова разгръщането и разгарянето на дискусии по всички основни и важни въпроси на първичната партийна организация и трудовия колектив трябва да водят до обединяване и сплотяване около взетите решения, до насочване към активна борба за тяхното изпълнение, до затягане на дисциплината и отговорността при изпълнение на взетите решения.

●

Борческото начало в партийната работа днес не бива да е по-слабо и по-малко, отколкото е било в борбата против капитализма и фашизма. Борческото начало в работата на първичната най-добре може да се прояви именно в принципността и отговорността за общото дело, за отстояване на болшевишките принципи на другарство. Борбата с всякакви отстъпления от комунистическия морал, с всякакви нарушения на социалистическия начин на живот днес е не по-малко важна отпреди. И тъкмо тук партийното другарство в общуването, в принципния диалог между комунистите трябва да се изяви най-силно. Партийните организации са именно територията, на която трябва да се зараждат и развиват новите идеи и виждания, новите решения в борбата за ускорено обществено-икономическо развитие на страната. И тясното другарско всекидневно общуване между комунистите е онази постоянна социална основа, върху която трябва да се изгражда цялата партийна дейност.

---

[1] Отчет на ЦК на БКП пред Тринадесетия конгрес на партията, С., 1986, с. 137.

Digitized by Google

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

АВАНГАРДНАТА РОЛЯ НА КОМУНИСТИТЕ — СЪДЪРЖАНИЕ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА

ИВАН ОВЧАРОВ
първи секретар на окръжния комитет на БКП — Ямбол

Сложният и изключително отговорен етап от съвременното ни социалистическо строителство определя нарастващото значение на субективния фактор, на инициативата и творчеството на отделния човек, на целите трудови колективи. В новата обстановка, характерна с дълбоките промени, които се извършват сега в резултат на стратегическия курс за развитие и приложение на научно-техническата революция, ролята на човешкия фактор се откроява с особена сила.

Разгръщането на инициативността и творчеството на всеки човек е сърцевина на организаторската и политическата работа на партията. От нейното ефикасно осъществяване зависи пълноценното овладяване на новите функции на трудовите колективи, действието на цялата верига от фактори — науката, технологическото обновление на производството, усъвършенстването на структурната политика за развитие на народното стопанство, изграждането и утвърждаването на социалистическите самоуправляващи се организации, които ще решават стратегическата цел.

Нашата партия е била авангард на работническата класа и целия народ през всички етапи на социалистическото изграждане. Същността на авангардната роля на комуниста се е определяла от партийната програма, от конкретните цели и исторически задачи. Стратегията на повсеместно преустройство и поврат в условията на научно-техническата революция обогатява съдържанието на понятието авангардна роля, поставя нови качествени критерии за нейната оценка. От това разбиране се ръководи и окръжният комитет на партията в Ямбол в своята многостранна дейност за разгръщане на инициативата и творчеството на комунистите, на първичните партийни организации и трудовите колективи.

Сега, както и преди, е невъзможно да се реализира научно-техническото и социално-икономическото развитие на окръга без ръководната роля на окръжната партийна организация, без авангардната позиция на комунистите. **Същевременно в процеса на дълбоките качествени преустройства пред нас възниква въпросът — какво е новото в съдържанието на тази авангардна позиция, къде и на какво ниво, с какъв ефект се проявява тя, какви критерии следва да прилагаме при нейната оценка.**

От постановките и решенията на Февруарския и Януарския

Digitized by Google

пленум на ЦК на БКП и Тринадесетия конгрес се откроява изводът, че първият съдържателен фактор за ефективна проява на авангардната позиция на комуниста това е **неговият висок професионализъм.** В съвременнните условия не може да се разчита на самодейно отношение към професията, на знания повърхностни и некомпетентни, на неточна или частична професионална, организационно-управленска, икономическа и научно-техническа информация. Отсега нататък е недопустимо в името на качества въобще, без обществено признание на авангардни, водещи позиции да се поставят професионално неподготвени и без утвърден авторитет комунисти. Тази позиция ние защитавахме по време на изборите за ръководители на трудовите колективи, защитаваме я и сега с развитието и прилагането на конкурсното начало. Днес всеки комунист има реални условия и възможности да докаже своята професионална подготовка и компетентност, да участвува творчески в развитието на научно-техническия процес, в преустройството на организацията на труда, в планирането, реконструкцията и модернизацията, при въвеждането на прогресивни технологии, в борбата за повишаване качеството на труда, укрепването на дисциплината и разгръщането на делови, рационален стил на ръководство.

Основният извод, който бе направен от бюрото на окръжния комитет след приключването на първия в нашата практика избор на ръководства на самоуправляващите се стопански организации, е, че първичните партийни организации и трудовите колективи проявиха висока политическа зрелост и издигнаха кандидатурите на най-добре подготвените и компетентни в професионално отношение кадри. Същевременно те критично анализираха техните политически и нравствени качества, без които е невъзможна авангардната политическа позиция. Така например от предложените 227 кандидатури за ръководители на бригадни и стопански съвети в основни трудови колективи бяха избрани 223. От всички избрани 197 са комунисти, а 183 с висше образование. В истинска школа за оценка на водещите комунисти се превърнаха събранията в редица трудови колективи. На тях не стана дума само за оценка на професионалната подготовка на кандидатите, а бе направен и цялостен комплексен анализ на техните организаторски, политически и нравствени качества, доколко те притежават **чувство за вярна ориентация, бърза реакция и организационна гъвкавост.** В колектива на ДП „Г. Димитров" иначе добре подготвен в професионално отношение комунист, не бе избран тъкмо заради бавна ориентация и реакция в непрекъснато променящата се сложна обстановка на производството, заради позицията на изчакване на директиви и решения „от горе" и неумение да работи с хората. В такива случаи се налага изводът — невъзможно е да се защити авангардната позиция на комунист, ако той не притежава нужните морално-психологически качества за **извършване на пробив, за проява на разумен риск** — отличителна черта на творческата, активно мислеща и действуваща личност, ако той се огъва пред трудностите и сложността на нерешените и пред огромното разнообразие на несрещани проблеми или рядко срещащи се в научно-техническата и социално-икономическата практика ситуации. В окръжната партийна организация имат висока обществена стойност примерите на комунисти с авангардна позиция, които упорито вою-

Digitized by Google

ват за непрекъснато обновление на практиката и подходите, проявяват борбеност и новаторско мислене, извършват пробиви и с реални дела осъществяват тъй нужното сега преустройство. Председателят на общинския народен съвет в Ямбол, героят на социалистическия труд Янко Боев, преодолявайки редица субектнвни наслоения и обективни затруднения, проявявайки деловнтост, оператнвност и висока взискателност, за кратък срок успя да мобилизира възможностите на специалистите, на стронтелните организации и обществеността за решаване на един сериозно наболял проблем — почистването и корекцията на река Тунджа.

Авангардната позиция на комуниста се проявява в конкретна ситуация, в конкретна соцнална среда и тук от съществено значение е идейно-психическият климат в дадената първична организация, в трудовия колектнв! Нашите наблюдения в практиката показват, че, от една страна, водещият комунист пряко влияе с личния си пример, позиция, нравственост и професионалиа компетентност върху формирането на благоприятен идейно-психологически климат, но, от друга страна, и самият клнмат нли стимулира, или дестабилизира проявата на авангардна позиция. Наивно би било да се мисли, че революционно мислещият, новаторът, смелият и откровеният, готовият на риск не влиза в конфлнкт със съществуващата инерция, застой, примиренчество, със средняческата пасивност или с конкретните носители на отрнцателни нравственн качества в дадеиия колектив, с административно-бюрократичния шаблон и авторитарния подход. Реалната авангардна позиция поражда маса конфликти, сблъсъци, отрнцателнн емоции и за личността, и за колектива. И в този конфликт, ако първичната партийна организация не притежава достатъчно зрелост, висока боеготовност, ако тя не проявява на практика своите направляващи, стимулиращи и регулнращи функции, конфликтът често не завършва в полза на обновлението, на непрестанното движение напред. В една от първичнте партийни организации на Строително-монтажния комбинат комунист, притежаващ редица качества и белези на авангардна личност, сподели: „Уморих се да правя предложения, да правя опити да променя нещо, а никой да не ми обръща внимание. Нещо повече — в първичната организация и в бригадата вече ме гледат накриво.“ Разбира се, към този другар могат да се отправят упреци, че не му достига достатъчно борбеност, че не е използвал всички възможни средства, за да активизира хората със „средна“ позиция, но тук веднага възнниква и обратният въпрос — доколко партийната организация, бюрото и наблюдаващнят тяхната дейност комитет са открили в него стремежа към авангардна позиция, към пробив в застоя и инерцията, доколко са съумели да го подкрепят и защитят от пасивната или активната съпротива.

И още един извод, подсказан ни от конкретната практика, авангардният комунист не може да проявява своята творческа позиция изолирано от първичната организация и колектива, невъзможно е неговото съществуване без другарската подкрепа, без другарското разбиране и помощ. Без тези ценности на вътрешнопартийния живот не може да се открие, защити и стимулира опитът за пробив. Но тъкмо тези ценности

Digitized by Google

в отделни случаи липсват не защото самата организация или колектив са против движението напред, а защото като вътрешен мотив на тяхната пасивна позиция все още е страхът от сблъсъци и конфликти. И тук искам да посоча един от **основните критерии за оценка** на съдържанието на вътрешнопартийния живот, на стила и методите на работа, издигнат в Отчета на ЦК на БКП пред Тринадесетия конгрес: „...в бъдеще боеспособността на партийните организации следва да се оценява не по липсата на конфликти, а по наличието на здрава и принципна борба против старото, по готовността да се воюва за интересите на обществото".

Важно условие за обективна оценка на авангардната позиция на комуниста е да се оцени до каква степен той притежава **чувство за самоконтрол, дали на практика сверява своите действия и постъпки с високите изисквания на Тринадесетия конгрес, умее ли да се самодисциплинира, да се самоусъвършенствува и да организира сам своята трудова дейност, да повишава квалификацията си, да обобщава и анализира информацията.** Авангардната позиция е преди всичко новаторска, творческа позиция, а новаторство и творчество без самоконтрол, който води до самоусъвършенствуване, е невъзможно да съществува. За да увлече своите другари в борбата за качествено преустройство, водещият комунист неминуемо следва да се превърне в пример за хората със стандартно поведение, със средно активна жизнена позиция. Великолепен пример на човек, притежаващ високите качества на скромност, човешко обаяние и топлота, на самоконтрол и самовзискателност, на нравствените добродетели на работническата класа, е героят на социалистическия труд тъкачката Йорданка Марова. И сега тя продължава да предава своя богат опит и знания на младата работническа смяна в ПТП „Тунджа".

Окръжният комитет на БКП последователно насочва партийните комитети към създаването на такъв икономически, идеологически и организационен климат в първичните партийни организации и трудовите колективи, който реално да стимулира и гарантира творческата активност на личността. Началото бе поставено с пленум на окръжния комитет, посветен на „Понататъшното усъвършенствуване на стила на работа на общинските комитети на БКП". Научно-практическите конференции: „Партийният секретар — централна фигура" и „Стил на работа — проблеми, опит" конкретно анализираха важни въпроси, свързани със стила на работа и с политическите методи. Бе обменен и популяризиран положителният опит на партийните организации по прилагане на научния подход, индивидуалната работа, личния пример и авангардната позиция на комуниста, по работата с предложенията, с кадрите и др. По-широка гласност бе дадена на позицията на комунистите и партийния актив, на развитието на демократизма в партийната дейност. В редица партийни организации се дава гласност пред целия колектив по въпросите, разглеждани на партийни събрания, на взетите решения и резултатите от тяхното изпълнение, на поръченията и приноса на комунистите в борбата за високо качество и научнотехнически прогрес.

В първичните партийни организации в ТХК „Д. Димов", Тютюнева промишленост — Тополовград, ОСП при СМК, СП „Млеч-

Digitized by Google

на промишленост“ и други се извършва предварително допитване до комунистите и безпартийните за проблемите, подлежащи на обсъждане, като се обявяват денят и дневният ред на събранията. Това позволява да се събере по-широка информация и на тази основа да се прецени доколко организацията решава онези въпроси, които най-пряко касаят интересите и потребностите на трудовите колективи в процеса на преустройство. В партийните организации в ПП „Тонзос“, с. Зимница, АРЗ „Г. Калчев“ се правят допитвания до членовете на трудовите колективи — „Какво ви харесва и какво не в нашата партийнополитическа, стопанска и административна работа“. Хората открито посочват съществуващите слабости и недостатъци. Тези форми на работа очертават облика и примера на партийния орган и на комуниста като авангард от предната линия на демократизма.

Издигането, защитата, подпомагането и стимулирането на авангардната роля на комуниста е преди всичко въпрос на стил и метод в партийната работа. Усилията си за положителни изменения и преустройство ние насочваме най-вече там, където са хората със своите права, отговорности и съдби — в първичните организации и трудовите колективи. В решаването на този основен проблем широк политически отзвук и практическа стойност постигнаха проведените в Ямболската общинска партийна организация разговори: „Приносът на комунистите в борбата за повишаване качеството, дисциплината и отговорността“, „За стила и методите на работа“, „Революционно мислене и действие“, „Партийното другарство“, „Научно-техническият прогрес — дълг на всеки“. Осезаем ефект бе постигнат и с научно-практическата конференция в Ямбол за: „Проблемите на преустройството на партийната работа в самоуправляващите се стопански организации“ с участието на секцията „Партийно ръководство на обществото“ при Центъра по партийно строителство на АОНСУ.

На пленумите и заседанията на бюрата на окръжния и общинските партийни комитети, в събранията на първичните партийни организации обновяваме атмосферата в дух на деловитост, откровеност, критичност и взискателност, на творческо отношение към обсъжданите въпроси и вземаните решения. На обществен показ се поставят както положителните резултати в работата на партийните органи, организации и отделните комунисти, така и носителите и причините за отрицателните явления.

В правилното регулиране на социалния и качествения състав на окръжната партийна организация ние виждаме важно условие за издигане авангардната роля на комунистите. Партийните комитети и организации активно използват в своята практика методическите указания на окръжния комитет за подбора, подготовката и приемането на нови партийни членове. Предоставена им е по-голяма самостоятелност и възможност за творчество при приемането на нови членове. Отдаваме по-голямо значение и се стремим по-целенасочено да работим за подобряване на партийното ядро в основните и първичните колективи и изградените в тях органи на самоуправлението. От общия брой на членовете на бригадните и стопанските съвети 44,93 на сто са членове на БКП. Подобряват се партийните ядра в новите и перспективните направления на икономиката

Digitized by Google

и социалните дейности, от които в най-голяма степен зависи развитието на научно-техническия прогрес — технологическите и конструкторските отдели при ПХИ „Иван Тенев", ТХК „Димитър Димов", ПХС „Сила" и други.

Ние добре разбираме, че в условията на повсеместен качествен растеж на всяка дейност проблемът за идеологическия и политическия контрол е от първостепенна важност. Идеологическият контрол в дейността на първичните организации и партийните комитети се проявява чрез класово-партийния подход в оценката на извършващата се не само у нас, но и в целия свят научно-техническа революция. Този контрол е подчинен в крайна сметка на непреходния стратегически девиз на партията „Всичко в името на човека, всичко за благото на човека".

Тук с основание възниква въпросът — следва ли към всеки човек в еднаква степен да се проявява партийна грижа и доверие. Разбира се, че не. Към онези, които жертвуват спокойствие, свободно време, нервно-психическа енергия за непрестанното усъвършенстуване, за качествено нови изменения, е насочена по-голяма част от нашето внимание и грижа. И обратно — към онези, които злоупотребяват с доверието на партийната организация, на трудовия колектив, към които неедкократно е отправена другарска бележка и критика, но те не желаят да се съобразяват с тях, ние сме безкомпромисни. Тъкмо в това се изразява и нашата партийна принципност, тъкмо подобен начин на реакция — обективна и строга — се нрави най-много на хората, възпитава най-силно. Проблемът за идеологическия контрол в условията на дълбоки качествени промени е изключително важен, отговорен, това е проблем на деня. Би било лекомислено да се живее с чувството, че отрицателните и негативните явления в даден колектив могат да останат незабелязани, ненаказани, че критиката може да бъде потъпквана, самокритиката превръщана в защитен параван, че към слабостите би могло да съществува примиренчество, а в същото време да се оценява високо авангардната позиция на комунист, на активист или ръководител. Съобразявайки се с тази постановка, произтичаща от Докладната записка на другаря Тодор Живков „По някои актуални проблеми на нашето развитие", бюрото на окръжния комитет на БКП само за периода април 1986 — април 1987 година разгледа и анализира нравствените позиции, допуснатите слабости и нарушения на ръководни кадри от своята номенклатура. На 34 от тях бяха наложени различни по степен наказания, пет има снети от заеманите длъжности и двама извадени от състава на окръжния комитет. За повечето от случаите бе поместено съобщение или публикация в местния печат. Подобна реакция оздравява обществено-политическия климат, вдъхва увереност в кадрите, разкрива нови простори пред авангардните комунисти в борбата за повсеместни качествени промени.

Има още един важен проблем на нашата партийноорганизационна практика, който все още стои открит, независимо че по него и окръжният, и общинските комитети на партията имат вече ясни и точни критерии. Това е проблемът за **персоналната оценка на кадрите от различни нива.** Съдържанието на тези оценки е изяснено в материалите на Тринадесетия конгрес, ориентирите също са ясни. Сега предстои на всички нива те да бъдат

Digitized by Google

сведенн до конкретни изисквания н показатели, до конкретни резултати. Не навсякъде практиката е преустроена така, че във всеки партнеи комитет и организация да могат да кажат — този другар умее да се организира, да поема риск, да работи за активнзиране иа хората със средно поведение, а този — не. Все още съдържателните изисквання за точиа оценка на степента на авангардната роля не са намерили място в партийните оценки за прииоса и позицията на всеки комунист, допуска се уравниловка при анализа на ефекта от тяхната дейност, а оттам не могат да се приложат и онези **механизми за морално стимулиране, без които авангардната позиция не може да се защити и поощрн.** Във Встъпителното слово пред конгреса другарят Тодор Живков подчерта: „Главното е да оценяваме работата на кадрите не по отделни грешки и успехи, а по резултатите от тяхната цялостна дейност.“ Тъкмо в този смисъл ние се стремим **комплексно да изясним съдържателната страна на авангардната роля на комунистите н критериите за нейната оценка** в първичната организация и в партийния комитет.

Комунистите от окръжната партийна организация участвуват с висока активност в борбата за всестранното развитие на Ямболски окръг. Тяхната авангардна роля ярко се прояви при изпълнението на плана за социално-икономическото развитие през 1986 година. Бяха постигнати добри резултати, които ни наредиха на едно от челните места в страната по темпове на развитие. Повиши се ефективността на производството, нарасна чистата продукция в отраслите на материалното производство, постигнаха се темпове над средните в страната за обществената производителност на труда.

Когато говорнм за авангардната роля на комунистите на съвременния етап, не можем да подминем и въпроса за кадрите. Болшинството от нашите кадри притежават необходимите политически, делови и нравствени качества. На най-отговорните постове се издигат онези комунисти, които са енергични, квалифицирани специалистн н майстори в професията, заслужили уважението и доверието на трудовите колективи.

Повишихме взискателността към тяхната работа. В бюрото на окръжния комитет на партията бе обсъдена политическа оценка за изпълнение на плана за 1986 г. и за началото на 1987 година. За допуснати слабости н недостатъци на някои ръководнтели беше потърсена персонална отговорност. Такъв подход приложиха и общинските комитети на БКП.

Авангардната позиция на хилядите комунисти от Ямболската окръжна партийна организация дава своите плодове във всички сфери на народното стопанство и обществената дейност, във всеки трудов колектив. Тя е незаменим и мощен фактор за непрестанното движение напред, пример на всеотдайност, на стремеж към самоусъвършенствуване и непримиримост с постигнатото в днешния ден.

В своята дейност и начин на живот те се ръководят от постановката на генералния секретар на ЦК на БКП другаря Тодор Живков: „От примера и въздействието на отделния комунист, от неговия труд и начин на живот, дръзновение и отговорност, от неговите лични качества и обществени изяви зависи в голяма степен авторитетът на нашето партийно дело.“

Digitized by Google

НАСРЕЩНО ДВИЖЕНИЕ В ЕДНА ПОСОКА

ОПИТ И ПРОБЛЕМИ

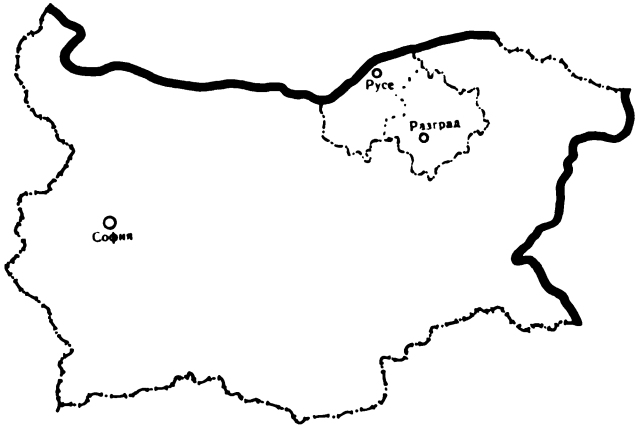

ВИЗИТНИТЕ КАРТИЧКИ

РУСЕ

Русенски окръг има територия 2540 кв. км и 304 хиляди жители. Населените места са 78, а селищните системи — 10. Произвежда промишлена продукция за 1960 млн. лева. Предприятията в окръга изработват печатни платки и електроника, селскостопански машини и кораби, памучни и копринени тъкани и трикотажни изделия. През миналата година в селското стопанство са получени 400 кг пшеница от декар, 600 кг царевица от декар, 4241 литра мляко от крава и 7,2 кг вълна от овца.

Над 87 на сто от децата от 3 до 6-годишна възраст посещават 105 целодневни детски градини. Има 90 основни училища, 12 ЕСПУ, 11 техникума, 7 СПТУ, полувисши и висши учебни заведения. Общият брой на учащите се е 45 000 души. За здравето на хората се грижат специалистите от първостепенната окръжна болница и 6 поликлиники.

В окръга работят 67 кина, два театъра, опера, филхармония. Ор-

РАЗГРАД

Разградски окръг обхваща площ от 2668 кв. км. Има 198 хиляди жители, които живеят в 99 населени места, разпределени в 9 селищни системи. Общият обем на промишлената продукция е 750 млн. лв. В окръга се произвеждат антибиотици, плоско стъкло, домакински порцелан, каолин и други изделия. През 1986 г. е постигнат 470 кг от декар средеи добив от пшеница, а от царевица — 420 кг от декар. Получени са 4413 литра мляко от крава и 6,9 кг вълна от овца.

В окръга има окръжна болница, 4 поликлиники и други здравни заведения. Изградени са 122 целодневни детски градини, в които са обхванати 95 на сто от децата от 3 до 6-годишна възраст. Има 78 основни училища, 7 СПТУ, 12 ЕСПУ, 4 техникума и други учебни заведения, в които се учат 34 000 ученици.

За обогатяване на културния живот на окръга допринасят дра-

Digitized by Google

ганизират се редица културни прояви с национално и международно значение. Има 85 читалища. Създадени са 927 самодейни колективи, в това число и 22 представителни.

Окръжната партийна организация е съставена от 777 първични партийни организации, в които членуват 28 432 комунисти. Тяхната дейност се ръководи от 69 партийни комитета.

матичният театър, държавният капански ансамбъл, Симфоничният оркестър. Активна дейност развиват и 108-те читалища. Изградени са над 800 самодейни състава, 11 от които са носители на званието „Представителен".

В окръжната партийна организация членуват 16 750 комунисти, обединени в 602 първични партийни организации. Те се ръководят от 54 партийни комитета.

НАШЕТО ИНТЕРВЮ

ДОБРИЯТ СЪСЕД Е ПОВЕЧЕ ОТ БРАТ

1. Какво в окръга се промени след „отварянето" към съседите?

2. В какво сте „длъжници" към съседите и какво считате, че те могат да направят за вас?

3. Какво сте „изтървали" в координационната програма?

4. В кои направления ще утвърдите собствена „марка" като резултат на сътрудничество с другите окръзи? Какви са перспективите?

ИВАН ВИНКОВ
първи секретар на окръжния комитет на БКП — Русе

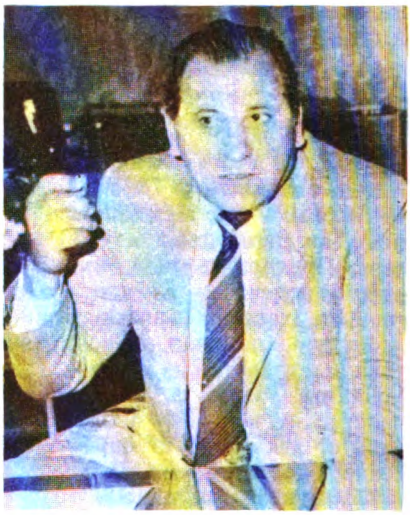

БОРИС АНАСТАСОВ
първи секретар на окръжния комитет на БКП — Разград

1. Известно е, че програмните постановки в речта на др. Тодор Живков са адресирани към всички окръзи в страната. Но обстоятелството, че тя бе про-

1. Взаимното „отваряне" на двата окръга е естествена, наложена от времето последица във взаимоотношенията ни, чиито корени се губят далеч назад

Digitized by Google

ИВАН ВИНКОВ

изнесена тук на пленума на нашия окръжен комитет на БКП, поставя пред нас отговорността да сме сред първите при практическата реализация на идеята за „отваряне" на окръзите. Особено много ни задължават и конкретните за окръга заръки, които се съдържат в словото на нашия пръв партиен и държавен ръководител.

Към активност ни подтикват и съществуващите в нашия регион условия и предпоставки за реализация на заложените идеи. Ето например налице е неравномерно развитие на селищните системи в нашия окръг. Обективно се налага „отварянето" към другите окръзи да се съчетава с „проникването" на град Русе с неговия мощен промишлен, научно-технически и кадрови потенциал към останалите общини. Това е първият изходен момент. Вторият е, че най-благоприятни възможности за взаимно сътрудничество, което най-бързо да даде плодове, има в Разградски окръг. Съществуват традиции от времето на нелегалната борба и строителството на социализма. Винаги е имало сътрудничество и взаимно доверие. Има значение и обстоятелството, че партийното ръководство на Разградски окръг първо пое инициативата, откликна много бързо на речта на др. Тодор Живков.

Какво се промени в окръга след подписването на координационната програма? Искам да направя уговорката, че още сме в началото и не може да отчетем сериозни постиження. Но ако все пак се налага да анализираме изминалия период, то главното, което го характеризира, е формирането на нова атмосфера след програмното слово на др. Тодор Живков. То важи за нас, а в същото време имаме чувството, че е валидно

БОРИС АНАСТАСОВ

в историческото минало на този край на родината, в общата ни историческа, икономическа и духовна съдба. Всъщност това проникване е започнало твърде отдавна, още когато разградският регион бе околия в бившия Русенски окръг. То продължи да живее в съвместната производствено-стопанска дейност на редица предприятия от двата окръга, в братските връзки между съседните селища и аграрно-промишлени комплекси. Това благотворно за нас родинство и до днес се поддържа от редица русенски кадри, които не са забравили своя лудогорски корен.

След програмното слово на др. Тодор Живков в Русе през декември миналата година изведнъж всичко си дойде на мястото. Настъпи едно общо прозрение, което осмисли контактите между Русенски и Разградски окръг, откри ни неподозирани възможности за сътрудничество и взаимопомощ. Четирите месеца след подписването на координационната програма имат своите проекции в активното и целенасочено движение на окръзите един към друг на всички равнища. Никога досега не е имало толкова контакти между окръжните и общинските центрове от двата региона. Сега се разработват и подписват договори по различните направления в материалната и духовната сфера, подготвят се единни планове и програми, проучват се възможностите, а на места вече се изграждат съвместни програмни колективи и звена в структуроопределящите направления в икономиката на двата окръга.

Ефекта от все по-ускоряващата се междуокръжна интеграция ние ще търсим преди всичко в успешното преодоляване на „омагьосаните кръгове", които ни задържат и са сериоз-

Digitized by Google

и за другарите от съседния окръг. Вече е създадена нагласа за съвместна работа, налице е известно преустройство в мислите и действията на кадрите. Много важно е също така и обстоятелството, че не губихме време за абстрактни идеи и благопожелания, а пристъпихме към сключването на конкретни договори върху основата на взаимния интерес. Стремим се замисленото и договореното да имат не само местно, а и национално значение.

2. Заслужава да спомена за нашата взаимна работа в областта на техническия прогрес и икономиката. В какво може да бъдем полезни ние на съседите и обратно? На първо място бих поставил селскостопанското машиностроене. То има вече опорни бази в Разградски окръг. А центърът му е в Русе. Над 50 на сто от националната продукция от този вид се произвежда на наша територия. Именно в посока към задълбочаване на кооперирането в сферата на селскостопанското машиностроене може да бъдем полезни на Разградски окръг. Тук, така да се каже, сме им длъжници.

Другата област е уредостроенето. Преди години част от производството на нашия завод за измервателна апаратура беше изнесено в Хлебарово, Разградски окръг — център на община със значителен трудов потенциал. Сега това предприятие е гръбнакът на промишлеността в селищната система. Считаме, че има възможности интеграцията да се засили. Подобно е положението в производството на скрепителни елементи в община Юпер. Задачата е там да се изнесе цялото производство, а в Русе засега да остане само развойната дейност. Подобен е случаят и с електроинсталационното производство.

на бариера по пътя ни напред. Ще го откриваме в рязкото увеличаване приноса на двата окръга в научното обслужване на икономиката, в пълноценното използване на ресурсите, на материално-техническата база и работната сила, в осъществяване на технологични „удари" с общонационално значение, в завоюването на нови пазарни позиции и гарантирането на високи темпове на икономически растеж, които да съответстват на критериите на Тринадесетия партиен конгрес. Резултатът в крайна сметка ще се изразява в двустранно себеотдаване и обогатяване, във взаимното ни проникване, което все повече и повече ще скъсява дистанцията между днешния и утрешния ден.

2. В общата бразда заедно ще крачим всеотдайно и почтено, без скрити сметчици и резерви. Дори самата дума „длъжник" вече внася чувството за нещо некоректно в нашите взаимоотношения и ние твърдо трябва да я отстраним от речника си. В общото ни голямо и отговорно дело не може да има малки и големи партньори, богати или бедни родини. В името на безкористното ни сътрудничество ние ще се допълваме взаимно със специфични специалности. Ако Русенски окръг е „богат" в областта на техническите специалности, строителството, производството на стоки за народно потребление и поливното земеделие, то Разградски окръг може да запълни вакуума на своите побратими в областта на биотехнологиите и ферментационните производства, на финия органичен синтез, на ензимологията и силикатната химия. Твърдо съм уверен, че с нашите обединени усилия могат да се постигнат още по-стабилни и трайни резултати в направленията, в които делим

Digitized by Google

ИВАН ВИНКОВ

Селското стопанство, както нашето, така и тяхното, е добре развито. По редица показатели Разградски окръг е водещ в страната, а по други — ние. Като равнище на постигнатото сме плътно един до друг. В непрекъснатата надпревара сме — ако едните са първи, то другите са втори. Следователно има в какво да си сътрудничим, за да се постигат още по-добри резултати и при нас, и при тях.

В научното обслужване Русе също е длъжник, защото при нас има висше учебно заведение, филиали, институти и редица водещи производства. Налице са и първите резултати от сътрудничеството в тази област. Показателен е примерът с една от разработките на проф. Кънев, която намери приложение в Стъкларския завод в Разград. По нея се усвои производството на отражателни стъкла, които доскоро се внасяха от чужбина.

А Разградски окръг е водещ в биотехнологиите. На тях те отделят голямо внимание и се утвърждават като център от национално значение. В тази област ние разчитаме на тяхната помощ. В селското стопанство те също имат отделни приоритети. Тук също има простор за взаимноизгодно сътрудничество. Например тяхното инженеринго дружество „Агромодел" може да внедрява разработки в нашия и други окръзи.

3. Времето ще покаже какво сме пропуснали в координационната програма. Наистина някои неща бяха изтървани, а после — допълнени. Ние така и сме се уточнили с другарите от Разград — тя да бъде „отворена" програма. При това в нея са записани само основните направления на сътрудничеството. Конкретните взаимни задължения в икономическата, научно-техническата, културната и другите сфери са

БОРИС АНАСТАСОВ

мегдан не от днес и вчера — например в растениевъдството и животновъдството и тяхното научно обслужване.

И ако все пак толкова много трябва да търсим „длъжници" в общото ни начинание, то това сме всички ние, партийните, държавните и стопанските ръководители. Длъжници сме към времето и хората, които ръководим. Все още не сме се настроили на работната вълна на новото време. Все още не е осъзната напълно от всички кадри голямата истина, заложена в постановките на др. Тодор Живков. А и самият живот, и преломното време, в което живеем, непрекъснато ни доказват, че занапред могат успешно да се развиват само онези окръзи, които се ръководят в отношенията си от принципа „Един за всички, всички за един."

3. Нашият съвместен договор за сътрудничество и взаимопомощ преди всичко е отворена система. В процеса на взаимните контакти непрекъснато ще се раждат нови идеи и конкретни начинания, ще се откриват все по-оптимистични хоризонти за взаимно „внедряване". И това е напълно естествено — колкото по-надолу слиза една идея, толкова тя се приближава до реалния живот, добива по-ярко изразен материален и практичен характер. Ние нито за миг не трябва да живеем с мисълта, че с подписването на договорите сме си свършили работата. Нужно е неуморно да обогатяваме заложеното. Всеки от своята позиция и площадка да извиква на живот нови мисли и идеи за взаимно сътрудничество. Трябва непрекъснато да провокираме самите себе си — какво още не сме сторили та този мост на дружбата да стане още по-стабилен. И всичко това като верижна реакция да пре-

Digitized by Google

ИВАН ВИНКОВ

уточнени в сключените договори. Те също са отворени системи — та нали животът непрекъснато ражда и реализира нови идеи и начинания.

4. Ние сме в усилена подготовка на пленум на окръжния комитет на БКП по изпълнение на задачите, произтичащи от програмното слово. Целта е да очертаем насоките на разгръщане на икономическия и научно-техническия потенциал и на тази основа да решаваме социалните въпроси през деветата петилетка и до 2000 година. Проведохме обсъждания в нашите институти и филиали, в основните структуроопределящи предприятия. Осъществяваме консултации и диалог с много централни органи и ведомства. На базата на тези разговори, анализи и оценки определихме основните технологични комплекси, които в Русе трябва да имат приоритетно развитие и да изведат русенска марка с национално значение. Това е „философията" на комплексите. Всеки от тях ще има отделна програма, която ще съдържа стратегията на пробивите. Приоритетни в окръжната икономика са електрониката, тежкото машиностроене, селскостопанското машиностроене, корабостроенето, вакуумните технологии.

Най-важното е, че вече се създадоха добра атмосфера, свобода на мисленето и пълна подкрепа от всички на „отварянето" ни към Разградски окръг.

БОРИС АНАСТАСОВ

насяме надолу по системата, да се превърне то във всекидневен стил и метод, в постоянна работна атмосфера.

Освен в икономическата и социалната сфера аз виждам още сега редица непредвидени резерви в областта на духовния живот и в по-нататъшното укрепване и издигане на българското национално социалистическо съзнание на населението. Но нека оставим самият живот да нанася непрекъснато своите корекции и допълнения.

4. Сътрудничеството между окръзите не може и не трябва да се разглежда като дейност за утвърждаване на „собствена марка". По-правилно в случая е да говорим за „обща марка". Каква ще бъде тя? В момента смятам, че ще бъде прибързано и неточно да се отговори на този въпрос. Но е сигурно, че съвместните усилия на кадрите от двата окръга ще създадат такава марка. А защо тя да не носи името на една безкористна дружба и взаимопомощ, неизчерпаем извор на оптимизъм, на една увереност, че когато чувствуваш рамото на опитния побратим и приятел, пътят ти в утрешния ден ще бъде полек, трудът ти — по-ползотворен.

И още нещо. Не случайно нашите деди са ни завещали необичайно много пословици за приятелството и съседството. В една от тях се казва, че добрият съсед е по-голям роднина и от брат.

ТЕХНОЛОГИЯТА

С НОВИ ПОДХОДИ КЪМ НОВАТОРСКАТА ЦЕЛ

През февруари т. г. на съвместно заседание на бюрата на окръжните комитети на БКП в Русе и Разград бе приета **координационна програма за решаване на основни икономически, социални, културни и кадрови проблеми между Русенски и**

Digitized by Google

Разградски окръг през годините на деветата петилетка и до 2000 година. С нея се постави началото на практическото осъществяване на идеята за „отваряне" на окръзите, обоснована в речта на др. Тодор Живков на 17 декември 1986 г. в Русе. Главната цел на програмата е да се гарантират високи и устойчиви темпове на икономическия растеж и да се постигне хармонично развитие на социалната и духовната област чрез пълно използване на съществуващите природни дадености, на изградената материална база, на трудовия и научния потенциал. В програмата са определени основните направления на сътрудничеството в научното обслужване, промишлеността, строителството, селското стопанство, търговията, транспорта, съобщенията, в областта на социалното и духовното развитие.

Цялостната дейност по осъществяване на взаимните връзки се ръководи пряко от изградената централна група за координация по изпълнението на програмата. Тя е съставена от всички заместник-председатели на окръжните народни съвети и завеждащите отделите на двата окръжни комитета на БКП. На своите заседания тя обсъжда главните въпроси и проблеми на „отварянето" на двата окръга, набелязва конкретни мерки за разширяване и обогатяване на сътрудничеството, осъществява контрол по изпълнението на поетите задължения и отговорности.

Отделно за всеки отрасъл са изградени работни групи, които се ръководят от съответните заместник-председатели на окръжните народни съвети. Те подготвят работните документи (договорите), чрез които да се осигури изпълнението на главната цел и основните задачи на координационната програма. Вече са подписани договорите за сътрудничество между двата окръга в промишлеността, строителството, транспорта и съобщенията, в селското стопанство, търговията, туризма, местната промишленост и услугите, в духовната сфера — наука, култура, художествено-творческа дейност, образование, в областта на здравеопазването.

Каква е технологията на подготовка на договорите? Тя се основава на **равноправния диалог между представителите на двата окръга в работните групи.** След предварително проучване на нуждите и на възможностите на предприятията, институтите и на другите звена в съответния отрасъл те подготвят свой вариант и на съвместно заседание осъществяват „стиковката" на двата проекта. Понякога се налага да се правят допълнителни уточнения и корекции, повторен диалог с ръководствата на отделни предприятия, консултации със специалисти или с представители на централните ведомства. Обикновено в хода на обсъжданията възникват нови идеи и предложения, обогатяват се и се доразвиват отделни точки в проектодоговорите, определят се срокове, изпълнители и отговорници.

Паралелно с подготовката и сключването на договорите по отрасли се провеждаха срещи и разговори между ръководствата на общини, масови организации, предприятия, институти и селища от двата окръга, в резултат на които се приеха програми за взаимни връзки и интеграция между тях. Подписаха се договори между окръжните съвети на Българските профсъюзи, между окръжните комитети на ДКМС и Отечествения фронт, между окръжните съвети на Българския съюз за физкултура и спорт, между общините Хлебарово и Иваново, Сеново и Борово,

Digitized by Google

Кубрат и Бяла, Юпер и Ценово, а също и между много села и предприятия.

С договорите се внасят конкретност, яснота и порядък при осъществяването на интеграционните връзки, придава се плановост и целенасоченост на процеса на „отваряне". Същевременно те формират организационната основа за разгръщане творчеството и инициативата на ръководните кадри и на трудещите се от двата окръга.

Пред всеки, който се захваща с пионерско дело и тръгва по непроправена пътнна, изведнъж възникват множество въпроси: **„С какво да се заночне? Как да се подходи? Каква организация да се създаде? Кой да бъде главният изпълнител и отговорник? Как да се постигне максимална ефективност?"** И още много други. Нужно е да се търси оптималният, верният отговор, който да води пряко към целта. В подобни случаи пътят винаги е съпроводен с неизбежните лутания, съмнения и перспективни отклонения, както и с много творчество, с новаторски идеи и начинания.

Възникват и множество проблеми, свързани преди всичко с необходимостта да се рушат остарели представи, сковаващи стереотипи, пластове от рутина и формализъм. Новото изисква нов начин на мислене и действие. Ето защо съвсем справедливо е изразеното от някои наши събеседници становище, че дейността по осъществяване на взаимните връзки и интеграцията е в диалектическа зависимост с усъвършенстването на стила и методите на работа и ръководство. Вярно е, че периодът е малък, че процесът е още в своето начало. Но вярно е и друго — че **стореното досега е точен критерий за степента на преустройство на органите и кадрите.** От него отчетливо личи — не на думи, а на дела — доколко са възприети и се прилагат на практика конгресните изисквания и поръки.

От тези позиции прочетените документи, проведените срещи и разговори, чутото и видяното ни позволяват да откроим няколко съществени, съпътстващи процеса на „отварянето" проблеми.

Един от тях е за **информираността и гласността.** Успешното и взаимно сътрудничество между окръзите непременно предполага наличието на по-подробна информация един за друг — кой какви постижения има, от какво се нуждае, какви са перспективите и насочеността на развитие на отделните отрасли, какви са вижданията на ръководните кадри за решаването на различните икономически, социални и духовни проблеми. Но се оказа, че независимо от общата граница между Русенски и Разградски окръг и от дългогодишните традиционни връзки между тях те нямат достатъчно точни и подробни отговори на тези въпроси. Оказа се, че значителна част от познанията за съседите са почерпени от публикациите в централните средства за масова информация. Понякога сведения има в сходните институти от двата окръга, т. е. информация се предава по ведомствена линия, но и те невинаги са станали достояние на окръжните партийни, държавни и обществени органи, а още по-малко се знаят от широката общественост.

Затова първите срещи и разговори на ръководствата от окръжно, общинско или низово равнище често имат характер на запознаване — с хората, с успехите и проблемите, с нуждите,

Digitized by Google

с възможностите. Така се раждат идеите и предложенията за бъдещото сътрудничество. По този начин става възможно и оперативно, без да се изчаква подписването на официалните документи, да се постави началото на връзките и взаимната помощ.

Дошло за първи път на гости ръководството на община Сеново, Разградски окръг, при своите бъдещи побратими в Борово, Русенски окръг. Развели ги домакините из общината, показали им своите предприятия и села. На срещата станало дума и за проблемите. А най-болният въпрос за ръководителите от Сеново тогава е бил за фуража. Не достигал, а пролетта закъснявала. И стопанствата в Борово нямали много, но нали приятел в нужда се познава. И още на другия ден камионите натоварили 500 тона силаж за добитъка на съседите.

Взаимната информираност е част от процеса на „отваряне" на двата окръга и същевременно неотменно условие за успешното му разгръщане. Нуждата от повече гласност за успехите и проблемите на сътрудничеството навреме е оценена от партийните ръководства на двата окръга и те са поставили тази задача на местните средства за масова информация.

От февруари до май т. г. вестник „Ново Лудогорие" е поместило шест материала под рубриката „Разград — Русе", а „Дунавска правда" — единадесет. В тях се разглеждат различни проблеми на сътрудничеството и взаимните връзки. Русенският вестник гледа в перспектива към бъдещото „отваряне" и към други региони. С материали за Благоевградски окръг през май е открита рубриката „Панорама на съзиданието", в която последователно ще бъдат представени всички окръзи в страната.

Гласност и информираност са нужни и сега. Чрез тях се обменя положителен опит, стимулират се творческите търсения и новаторството. Същевременно се показват и слабостите, и нерешените проблеми, и неспазените договорни задължения. Гласността повишава отговорността на изпълнителите, **гарантира ефективното въздействие на обществения контрол.** Гласност ще е нужна и в бъдеще. Ето защо може би ще е целесъобразно наред с увеличаване на публикациите във вестниците да се помисли и за използването и на други форми и способи за по-голяма информираност — специализирани издания, бюлетини за сътрудничеството и др.

Много размисли предизвиква и възприетият подход за подготовката и сключването на договорите. Не можахме да установим точния им брой. А това не е и най-важното! Силно впечатление прави успешният опит на партийните ръководства на двата окръга да се разчупи омръзналият ни, формален, изсушаващ изворите на творчеството шаблон — първо да се приемат договорите на окръжно равнище (със спазване на традиционната последователност по хоризонтал — окръжни комитети на БКП, окръжни народни съвети, окръжни ръководства на масовите организации и т. н.), след това общините и чак тогава низовите звена. В двата окръга **се подходи нестандартно** — докато част от договорите по различните отрасли все още не бяха уточнени от представителите на окръжните народни съвети, то някои общини, предприятия и селища бяха вече сключили своите. Всичко се извършваше паралелно. Така се създаде възможност на практика да се реализира конгресното изискване за разгръщане на местния почин.

Digitized by Google

Наистина с възприетия подход за паралелна работа по подготовката и подписването на договорите се избягва грубото, излишното регламентиране. Същевременно нараства необходимостта от системна помощ, от подкрепа и насочване. Защото в **условията на свобода за проява на инициатива понякога отделни кадри изпадат в творческо безсилие или се отпускат по течението на формализма.** Просто не могат напълно да се отърсят от шаблона и еднообразието и да изпълнят идеята за сътрудничеството с пълнокръвен живот, със съдържание, реализирано в подходящи форми.

Близо 80 на сто от записаните в плана мероприятия за сътрудничество и съвместна работа на партийните, държавните и обществените ръководства на общините Сеново, Разградски окръг, и Борово, Русенски окръг, са свързани само с обмяната на положителен опит.

Процесът на взаимодействие и интеграция между окръзите е нов и е съпроводен с търсене на новото, с опити и експерименти. Затова нашите събеседници непрекъснато повтаряха, че договорите са „отворена" система, че животът и практиката непрекъснато ги коригират и допълват с нови предложения. Развиват се и се обогатяват дори и записаните вече задължения. Наблюдавахме еволюцията на една фиксирана в договорите идея — за **обмяната на положителен опит.**

По време на разговора ни с Панайот Панайотов — първи секретар на общинския партиен комитет в Борово, Русенски окръг, разбираме, че първоначалният замисъл е да се осъществява една обикновена размяна на положителното в работата в различните направления на обществения живот в двете общини. Но в хода на обмяната на мисли стана ясно, че подобен начин на реализация не отговаря напълно на дълбокия замисъл на идеята за „отварянето". Така не се премахват границите на феодалната затвореност, а само се разширяват — от една на две селищни системи. Тогава възникна предложението да се пренася и внедрява в двете общини положителен опит от двата окръжни центъра. На срещата ни с общинското ръководство на Сеново, Разградски окръг, то не само одобри предложеното от техните побратими, но и го доразви — да не се ограничават само с окръжните центрове, а да изучават и прилагат заедно положителен опит от други общини в цялата страна.

По този начин се цели да се постигне по-пълна реализация на постановките в речта на др. Тодор Живков на пленума в Русе. Стремежът е чрез директни или в рамките на цялостния процес на „отварянето" взаимни връзки общините да интегрират своите усилия, за да решават значими социално-икономически и духовни проблеми на развитието си, да се утвърждават като самоуправляващи се териториални общности.

За наличието на **атмосфера на сътрудничество** между Русенски и Разградски окръг, за степента на измененията в мислите и действията на кадрите чухме различни оценки — и сдържани, и оптимистични. Струва ни се, без да поемаме риска да оценяваме количествените и качествените параметри, че атмосфера има. Налице е и нагласа за сътруничество. Така направен, изводът е общ. Зад него се крият и трудности, и проблеми, които не могат да се решат изведнъж, силово, със

Digitized by Google

замах. Те са свързани с преустройството на ръководителите, с изменението на техния стил, на използваните методи и подходи.

Особено важно е обстоятелството, че на сътрудничеството между окръзите не се гледа като на допълнително бреме. То не е нещо отделно, самостоятелно и донякъде самоцелно, нещо, откъснато от непосредствените задачи, които се решават в окръжната икономика и в други сфери на обществения живот. Основано на взаимния интерес и договорирано върху основата на равноправния диалог, **сътрудничеството ненатрапчиво и естествено се вплита във всекидневната дейност** на органите, стопанските организации и населените места. Задълженията в договорите са включени в техните планове и задачи.

И още нещо. Значителна част от кадрите, особено в окръжните ръководства, добре разбират, че същността на взаимните връзки и интеграцията не е само в обикновената размяна на стоки, услуги и опит, в оказването на помощ на съседите в трудни моменти, само в близкото взаимодействие за успешното решаване на възникналите проблеми върху основата на общия интерес. Безспорно и това трябва да го има. То е необходимо. Без него не може да съществува „отваряне" на окръзите. Значително по-важно обаче е другото — със съвместни усилия да се осъществяват стратегически „пробиви" с национално значение, **да се утвърждава „русенска" и „разградска" марка.**

Всичко това разширява кръгозора на кадрите, позволява попълно и цялостно да осъществява постановките в речта на др. Тодор Живков. Те усвояват азбучната истина, че сътрудничеството успешно ще се гради само когато освен на основата на взаимния интерес е в съзвучие и отговаря на интересите на цялото общество. Тогава и работата по него ще спомага кадрите да преодоляват тесноведомствената, местническата нагласа и да възприемат позицията на истински стопани. Да се формират у тях държавническо мислене и подход, стремеж да търсят и прилагат ефективни начини и форми за правилно съчетаване на местния, на колективния с обществения интерес.

ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

ДЪЛБОКИЯТ СМИСЪЛ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО

Преодоляването на териториалната затвореност бе основният въпрос, на който търсехме отговор във всичките ни срещи и разговори в двата окръга. Още сега, в началото на пътя, се очертават няколко основни извода, характеризиращи предимствата на новия подход.

На първо място, за това вече стана дума, сътрудничеството между Русенски и Разградски окръг е насочено към **осъществяването на пробиви в икономическото развитие.** Чрез съвместното използване на научно-техническия потенциал на двата окръга, чрез техническо и технологическо обновяване на производството се търси постигането на ускорен икономически растеж, открояването на собствен почерк, „собствена марка" в изпълнение на конгресните решения.

Digitized by Google

Съвместното използване на научно-техническия потенциал крие широки и неизползвани възможности. С подписването на договори между окръжните съвети на Научно-техническия съюз и клоновете на Съюза на научните работници се цели разработването на единни планове за научно-техническа и внедрителска дейност, изграждането на съвместни програмни колективи, общото използване на материално-техническата база и най-вече на уникалната апаратура. Проучват се възможностите за създаване на интегрирани организационни звена и програмни колективи, клубове на младите научни работници, филиали, внедряване и трансфер на нови технологии и други форми на сътрудничество. Вниманието е насочено към структуроопределящите отрасли в окръзите — електроника, биотехнологии, машиностроене и приборостроене. По този начин ще се обединят усилията при решаване на важни въпроси от високоподготвени и водещи научни колективи и специалисти, които липсват в единия или другия окръг. Известни са успехите на Разградски окръг в областта на промишлеността, микробиотехнологията, биотехнологиите и финия органичен синтез, а на русенци — в областта на тежкото и селскостопанското машиностроене, вакуумните технологии, заваряването и други отрасли. На такава основа ще се провеждат научно-практически конференции, срещи и други форми на обмяна на опит и обучение по линията на Научно-техническия съюз. Ще се усъвършенствува и обогатява териториалната интеграция в материалното производство не само в предприятията, които имат интеграционни връзки. Чрез нови форми на взаимодействие се проучват възможностите за кооперираме между Комбината за тежко машиностроене в Русе и някои предприятия от Разградски окръг като ремонтно-машинния завод „6-и септември" — Исперих и други.

Тесните взаимоотношения и сътрудничеството между предприятията са реална предпоставка за задълбочаване на съвместната им дейност в разширяване на обмена на технологии и технологична документация и усъвършенствуване на технологичните връзки. Постигнатото поражда оптимизъм и увереност, че избраният път е правилен. Такава е оценката на заместник-председателя на окръжния народен съвет в Разград Ганчо Добрев: „Работата е ползотворна. Налице са вече съвсем конкретни резултати." Пред нас той сподели, че вече се очертават значително по-високи перспективи пред организациите, осъществяващи сътрудничество. Според него подобрява се чувствително структурата на предприятията и се постигат по-високи качествени и обемни показатели. С помощта на Русенски окръг в общините Хлебарово и Кубер се изграждат две нови предприятия с висока производителност на труда. Ангел Димитров — завеждащ отдел „Промишлено-стопански" в окръжния комитет на БКП в Русе, посочи, че значителни перспективи има и във взаимноизгодното сътрудничество за развитие на химическата промишленост и нейното бъдещо преструктуриране.

В областта на строителството се предвижда русенци да окажат непосредствена специализирана помощ на своите съседи за внедряване на строителната система „БС — РЗ '87". Двата строително-монтажни комбината заедно с филиала на Научноизследователския строителен институт в Русе и Експерименталната база на лабораторията по геотехника към БАН ще осъ-

Digitized by Google

ществяват непрекъснат обмен по техническия прогрес и новите технологии в строителството.

Високо е самочувството на селскостопанските специалисти и работници в двата окръга. В редица производства съперничеството е кой ще бъде национален първенец. Но за някои странно ще прозвучи това съперничество. Заместник-председателят на окръжния народен съвет в Разград Томо Томов посочи случаи, когато оказаното съдействие, размяната на технологии е извеждала другите на върха. Как да наречем това съперничество, в което няма завист? Може би корените на тази дружба подхранват не само самочувството, но и новото мислене, и новите амбиции. В координационната програма е заложено съвместно внедряване на постиженията на научно-техническия прогрес в селското стопанство и пълноценно използване на научните институти и внедрителските организации. Институтът по семепроизводство и сортоподдържане „Образцов чифлик" ще извършва предсеитбена обработка на семена за Разградски окръг, ще изпитва предложени сортове и култури. Той предлага и научно обслужване в областта на лозарството, овощарството, растителната защита, царевичното и люцерновото производство. Инженеринговото дружество „Агромодел" ще осигури система на земеделие — сеитбооборот и почвообработка, за редица общини от Русенски окръг, ще дава препоръки за торене с взети от русенска земя проби и извършени анализи в агробиологичната лаборатория в Разград. Предвидено е и съвместно производство и внедряване на технологична линия за прибиране на груби фуражи, разработена във Висшето техническо училище „Ангел Кънчев" и Института по селскостопанско машиностроене в Русе.

Бихме могли да приведем още примери в тези и останалите сфери на икономическата дейност в двата окръга. Но и цитираните ясно сочат, че координационната програма е насочена именно към осъществяване на пробиви, към постигането на качествено нов растеж на основата на постиженията на научно-техническата революция.

Оттук, според нас, произтича и вторият извод. **Отварянето на двата окръга е в пълно съзвучие и отговаря на новите партийни постановки и документи,** на стратегическата линия на Тринадесетия партиен конгрес за използване на всички условия, резерви и възможности за качествени промени в икономиката. А основното в тях се характеризира с една дума — ускорение. Безспорно в решаването на този проблем номер едно в националната ни икономика, всеки окръг сам за себе си би постигнал определени резултати. Но колко сили, време и труд спестява сътрудничеството! И то сътрудничество така, както са го осъзнали и осмислили тук — перспективно, комплексно, многопластово, опиращо се на инициативата и творчеството на трудовите колективи, на масите. Общите усилия, дружната работа правят труда по-лек и по-спорен.

Стара и изпитана максима, която динамиката на времето и мащабността на задачите налагат като жизнена потребност. Ето защо е възложено на окръжните народни съвети да набележат мероприятия за задълбочаване на интеграционните връзки в областта на кооперирането, натоварването на мощностите, материално-техническото снабдяване и използването на трудовите ресурси. С нов подход двата окръжни съвета решават въпроса за

Digitized by Google

регулиране на движението, квалификацията и използването на трудовите ресурси. Създадоха се и първите сдружения. Съвместното планиране и дейност придобиват все по-реални измерения. Още през септември м. г. бе създадено търговско сдружение между Разградски, Русенски, Шуменски и Търговищки окръг. Целта му беше да се разшири взаимодействието между окръжните организации за по-добро снабдяване с търсени стоки. Дейността му включва обмен на информация за внедряване на нови технологии и размяна на информация за стоки със забавено движение и тяхната реализация, организиране на съвместно производство на стоки за нуждите на четирите окръга, помощ при съвместен износ и внос, провеждане на общи инициативи. На насъщни потребности трябва да отговори стопанското дружество между АПК и автокомбинатите от двата окръга, базата за развитие и внедряване на ремонт на селскостопанска техника, Висшето техническо училище „Ангел Кънчев" за възстановяване на резервни части за автотракторна и селскостопанска техника. Единната програма за развитието на железопътния транспорт между Русенски, Разградски и Силистренски окръг ще повиши чувствително неговата ефективност. Засега бе отложено изграждането на сдружение в сферата на съобщенията между Русенски и Разградски окръг по редица причини, но то е повод да посочим още нещо като плюс на подхода в осъществяване на сътрудничеството. Става дума за това, че в конкретизацията и реализацията на договорите, плановете и програмите се излиза от предварително очертаните рамки. Съдействието се разширява в нови насоки, практиката подсказва нови форми и пътища за взаимопомощ.

Все по-разширяващото се сътрудничество между Русенски и Разградски окръг показва, че то съдържа такива качества и характерни черти като целесъобразност, бързина, системност, деловитост и ефективност. А това са неотменни черти и качества в борбата за качествено нов икономически растеж.

Следващият извод, който се налага, подсказва, че процесът на отварянето на регионалните общности, който е в съзвучие с новите партийни постановки, в някои случаи **се ограничава, забавя и дори влиза в противоречие с досега съществуващата нормативна база.** Този проблем макар и бегло засегна пред нас първият секретар на окръжния комитет на БКП в Русе Иван Винков, като посочи, че в тази начална фаза на сътрудничество и интеграция все още това противоречие не е достатъчно очертано. Повече внимание му отдели завеждащият отдел „Промишлено-стопански" в Разград Спас Гамишев. Противоречие възниква според него от това, че всяко окръжно ръководство носи отговорността за социално-икономическото развитие на окръга, за темповете и ръстовете във всяка социална сфера и изпълнението на плановете. Всичко това предизвиква известна предпазливост и забавяне на процеса. Между някои нормативни документи съществуват противоречия, други взаимно се изключват. Той даде и една интересна идея, която ни се ще да предложим за проучване. **Става дума за разработването и формирането на общи междуокръжни (регионални) планове в отделни направления и сфери на дейност** и дори на общи социално-икономически планове на окръзите. Може би идея за бъдеще време, но заслужаваща сериозен прочит и анализ. Неговият ко-

Digitized by Google

лега от Русе Ангел Димитров посочи, че засега нормативни документи за отваряне на регионалните общности няма. Такава необходимост съществува, макар че все още оскъдният опит в практиката не позволява прецизиране на съдържанието и постановките на тези документи. И все пак, когато възникнат противоречия? „Налице има разбиране от двете страни" — е отговорът, който ни даде Ангел Димитров. Съгласяваме се с него и му вярваме. Защото разговаряхме с ръководители на предприятия и стопански организации. Те имат възможност за действие, имат значителни права. Но не така стоят нещата с общинските ръководства. В редица отношения тяхната самостоятелност е значително ограничена, тежки вериги спъват инициативата. Съществуват транспортни, финансови и други ограничения. Твърде често за решаване на въпроси изключително от компетентността на общинските ръководства се иска мнение и решение и от висшестоящи органи. Подобни мисли пред нас бяха споделени в общинския комитет на партията в Борово. Наистина това е наболял въпрос, който поставят не само тук. И затова разбираемо е удовлетворението от думите на др. Тодор Живков, произнесени пред X конгрес на Отечествения фронт, че на общината трябва да се предоставят права за решаване на своите икономически, социални, кадрови и прочие проблеми, **да сключва договори** с други общини, със самоуправляващи се организации и държавни органи. Това ще бъде сигурно средство за преодоляване на така наречения местен феодализъм, за обединяване силите на териториалните единици. Смятаме, че тези верни и точни думи не се нуждаят от коментар.

Тук ще си позволим едно отклонение. А може би не е и отклонение. Но доколкото дотук думата ни е за отваряне между окръзите, трябва да посочим, че този процес протича и в рамките на общините вътре в отделния окръг. Търсят се и полезни контакти с общини от други окръзи. Оценявайки значението на този процес, съвсем правилно окръжният комитет на партията в Русе подготвя пленум по въпросите на развитието на селищните системи и разширяване на интеграционните връзки между тях и с други окръзи.

Вярваме, че читателят ще се съгласи с нас — става дума за сложен процес, новаторски по дух, изискващ много усилия, задълбочени анализи и оценки. Това води до следващия извод — **необходимост от активно съдействие, стимулиране и подкрепа от страна на министерства, комитети, асоциации и централни ръководства.** Защото тази подкрепа ще ускори процеса на отварянето, ще позволи да се осмисли ценен опит. А има и конкретни въпроси, очакващи компетентна намеса и перспективно решаване по отношение на състоянието на селскостопанската техника и нуждите на селското стопанство, проблемите на железопътния транспорт, тежкото машиностроене и други. Това съдействие произтича и от друго. Опитът на двата окръга вече буди жив интерес в останалите окръзи от страната. Правят се първи опити в други краища на страната — къде по-смело, къде по-плахо. Затова не е рано, според нас, първите успехи да се насърчават, първите трудности и пречки да се анализират задълбочено, за да се търси тяхното решаване. Това е обективната потребност на времето, което не търпи пасивни наблюдатели, а изисква съпричастност и дела.

Digitized by Google

С ОТВОРЕНИ СЪРЦА

Спор няма — в центъра на сътрудничеството е икономическата дейност. Но старите традиционни приятелски отношения и новото разбиране след словото на др. Тодор Живков пред пленума на окръжния комитет на БКП в Русе насочват дейността към всестраино и всеобхватно сътрудничество във всички области, по всички направления. Макар че според най-горещите запалянковци на „Дунав" нещата не стоят точно така. Спортсменството надделя над двете скъпоценни точки. Но дори и този анекдотичен пример показва, че темата за отварянето на регионалните общности е завладяла хората, вече е стигнала до дълбоки води. Очертават се по-релефно нравствените измерения на сътрудничеството. Не само трудовото напрежение на делника, но подетата заедно песен в празничния ден, споделената радост прехвърлят видимите и невидимите мостове на трайна дружба и безкористно приятелство в името на днешния и утрешния ден на този красив и благодатен край на родината.

Отварянето на двата окръга един към друг е съпътствувано и от все по-задълбочаващо се сътрудничество в областта на **идейновъзпитателната работа и духовната сфера.** Не си позволяваме да поставяме взаимоотношенията в тази област в периферията на сътрудничеството поради няколко причини. Две от тях според нас са основни. Първата — новата роля и място, която последният партиен конгрес определи на идеологическата дейност. Казано кратко — това означава, че цялостната работа в сътрудничеството и взаимодействието би била непълна и неефективна без необходимото идейно-политическо покритие. На следващо място, и в областта на духовното сътрудничество окръжните ръководства са заложили също високи цели и амбиции.

В координационната програма е записана като задача осъществяването на активно сътрудничество за идеологическо осигуряване на процесите на научно-техническия прогрес и на възродителния процес. На тази основа са разработени насоките за съвместна работа между идеологическите отдели на двата окръжни комитета. В редица срещи са уточнени основните задачи, по които ще си сътрудничат партийните комитети. През ноември т. г. се предвижда да се проведе съвместна научнопрактическа конференция, която ще обсъди нравствените проблеми в трудовите колективи в условията на качествено новия икономически растеж. Подготвя се и друга научнопрактическа конференция, която ще приключи през 1988 г. Нейната тема е **„Социалистическата личност и научно-техническата революция".** В нейните рамки се предвиждат съвместни „кръгли маси", срещи на идеологическия актив, дискусии и други инициативи. Извън нея идеологическите работници ще споделят опит по отделни проблеми, ще бъдат създадени съвместни проблемни лекторски групи.

Общото обучение на идеологическия актив е другата насока на съдействие и взаимопомощ. То ще започне със съвместното обучение на пропагандистките кадри от септември т. г. и ще се провежда в Русе и Разград според дейността на ведомствата, от които са пропагандистите. Цели се по-ефективна политико-

просветна дейност в осъществяването на основни социално-икономически задачи по пътя на обновлението и в овладяването на съвременните научно-технически постижения. По-нататък се предвижда да се разшири тази дейност чрез съвместна подготовка, обучение и обмяна на опит за целия идеологически актив.

Друга задача, за чието решаване са си подали ръка двете окръжни ръководства, **е класовопартийното, патриотичното и интернационалното възпитание на трудещите се и младежта.** Особено внимание се обръща на обмяната на опит в осъществяването на възродителния процес сред част от населението на двата окръга. Любка Сейковска, която завежда дома за политическа просвета към окръжния комитет в Русе, смята, че богатият опит на техните съседи може с успех да се приложи в окръга. Запознахме се с бюлетина, издаван в помощ на агитаторите по въпросите на възродителния процес от окръжния комитет на БКП в Разград, списван живо и емоционално, съдържащ богата документация и интересни факти. Част от брошурите се изпращат в съседния окръг. Съдействието по линия на възродителния процес е заложено и в договорите и плановете на общинските ръководства в по-конкретни измерения. По време на ваканциите ще се организира съвместно летуване на деца, ще се създадат единни пионерски лагери за труд и отдих. От предвижданите две срещи годишно за обмен на информация и челен опит в културната дейност първата е проведена в Разград през април и е била посветена на въпросите на възродителния процес.

Интерес предизвиква и престоящата **комплексна експедиция** за проучване на тракийската и ранносредновековната култура в района на селищата Смирненски, Глождево и Тетово през 1987 и 1988 г. Ще бъдат обменени гостувания на изложбите „Свещарската гробница" и „Културно-историческото наследство на Русенски окръг", художествени изложби, концерти, театрални постановки. Разширена е територията за изява на Русенската народна опера, Симфоничния оркестър от Разград, Русенската държавна филхармония. На по-широка основа са поставени взаимопомощта и съдействието в провеждането на Мартенските музикални дни и музикалните дни „Димитър Ненов", фолклорните фестивали „Златната гъдулка" и „Хлебарово'88", народния събор в местността Буковец и още много други инициативи, които е трудно да изброим. При такова засилено и непосредствено духовно общуване неправилно е да говорим за полза, за това кой печели. Нека си припомним познатия афоризъм за споделените ябълки и идеи и да се съгласим, че невинаги две плюс две е равно на четири.

Във връзка с преструктурирането на икономиката на двата окръга се подготвя съвместно проучване на състоянието на мрежата от учебни заведения и ще се предложат на Министерството на народната просвета варианти за нейното оптимизиране с оглед на по-ефективно използване на материалната база и педагогическите кадри, на повишаване качеството на подготовката и намаляване дублирането на специалисти в региона.

Юлия Пиринска, секретарка на окръжния комитет на БКП в Разград, и Мария Нанкова, заместник-председателка на окръжния народен съвет и председателка на окръжния съвет за духовно развитие в Русе, очертаха и редица договорености, които вече успешно се реализират, вдъхват кураж и самочувствие и заедно

Digitized by Google

с това подсказват нови форми и възможности, раждат нови идеи. Макар че, както твърди Пиринска, това е само началото, защото основната задача сега все още е създаването на организационни предпоставки за широко и пълноценно партньорство в духовната сфера. Тя смята, че все още недостатъчно се използват възможностите за сътрудничество и обмяна на опит в читалищната дейност, може да бъде разширено взаимодействието между театрите и музеите за по-делова и мащабна дейност. Но взаимното разбирателство и отзивчивост са онази живителна влага за кълновете на културното и просветното сътрудничество. И след като се запознахме с амбициите и в тази дейност, защо да не говорим и тук за пробиви и „собствена марка"?

Впечатленията ни от очертаващите се контури на мащабното сътрудничество в духовната сфера налагат категоричния извод — това сътрудничество е необходимо, полезно и жизнено. То се осъществява в две направления — между окръжни културни институти и организации и духовно сътрудничество между отделните общини. За нас особен интерес представляваше второто. Без да разполагат с богатите възможности на окръжните институции, общинските ръководства търсят по-непосредствени форми на контакт и духовно общуване. Нерядко гостувания на самодейни състави, срещи, спортни изяви се превръщат в селищни празници, които събират мало и голямо. Тук пътят към приятелството се преминава по-бързо. Полунашега, полуистина Цанка Христова, секретарка на общинския комитет на партията в Сеново, каза, че както върви, и доста нови роднински връзки ще укрепят темелите на новото сътрудничество. И защо не? **Когато отваряието на двата окръга пронижe целия многопластов слой от интеграцията на големите стопански организации до отваряне на сърцата на хората, вече можем да бъдем сигурни, че този мост може да издържи много по-голям товар от записаното в координационната програма.**

А що се отнася до недоволството на футболните запалянковци, вероятно то е плод на недостатъчна осведоменост за съвместните планове и мероприятия между окръжните съвети на БСФС, окръжните асоциации за туризъм и отдих и други спортни и почивни ведомства. И тук ръководствата се стремят към ново виждане и нов подход в анализа на проблемите и организацията на съвместната дейност и сътрудничество. Особено внимание се обръща на ефективното използване на създадената материална база, независимо от нейната ведомствена подчиненост, усвояване на челния опит, пълноценно използване на кадрите и специалистите. Преценява се, че в своята дейност отделните организации и направления трябва взаимно да се допълват, „преливат" и подпомагат. По такъв начин ще се използва максимално целият създаден потенциал за пълноценно осмисляне и оползотворяване на свободното време и отдиха на младежта и трудещите се от двата окръга. Разглеждането на туризма като единна сфера и обособен туристически район ражда идеята за специализирани туристически вериги по обекти на ЮНЕСКО, развитието на речния туризъм, хоби-туризма, туризъм по професионални интереси, туризъм и отдих за побратимени градове и други форми за привличане на гости от страната и чужбина.

Отворихме дума за туризма, а тя ни насочва към една все още неприятна тема — **опазваието на околиата среда.** Само в

Digitized by Google

народния парк в поречията на Ломовете гнездят около 110 вида птици. От тях 97 са включени в Червената книга на НРБ. Преди една година започна работа по съставяне на червена книга и за Русенски окръг. Тревожио е състоянието на атмосферния въздух в Русе. Водите на Бели Лом идват замърсени от Разградски окръг. Черен тече Черни Лом от гр. Попово. В горещите летни дни водите на Янтра отблъскват, вместо да привличат. Това състояние поражда и тревогата, и необходимостта от съвместни действия. Утвърдени са междуокръжни програми на Русенски, Разградски, Търговищки и Великотърновски окръг за възстановяване на природната среда. Но според заместник-председателя на окръжния народен съвет в Русе Емил Ламбев проблемите тук са повече от сложни. Изпълнението на 25-то разпореждане на Бюрото на Министерския съвет от септември м. г. е съпътствувано с много трудности. „Досегашната ни съвместна работа стига само до съвместни протоколи" — свива вежди Емил Ламбев. Думите му са силни. От справките личи, че освен на книга дейност има и на дело. Но тя е недостатъчна. Разбираеми са загрижеността на окръжните комитети и желанието възстановяването на природната среда да бъде на специален отчет, да се издигне като първостепенна задача, да бъде грижа и отговорност на всички.

Верни на народната мъдрост, че добрият съсед е повече от брат, хората от двата окръга протягат ръка за сътрудничество и приятелство. Знаят, че по-малка е споделената грижа и по-голяма споделената радост. Убедили са се, че за добрата дружина по-лек ще бъде трудният път на ускорение и преустройство. Вярваме и ние, защото към тази дружинка вече поглеждат и други, а някои вече се присъединяват.

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО

ОТГОВОРНОСТ ЗА СЪДБАТА НА ИДЕЯТА

По време на срещата ни Иван Андреев — секретар на окръжния комитет на БКП в Русе, сподели, че партийните комитети и организации добре разбират своята отговорност политически да ръководят и направляват цялостния процес на взаимното „отваряне" на окръзите. Подписването на координационната програма даде първоначалния тласък и основата за подготовка и сключване на договорите за сътрудничество и взаимодействие в различните сфери на обществения живот. Сега е нужна сериозна и целенасочена политическа и организаторска работа от всички партийни звена за тяхното пълно и творческо изпълнение.

Подобни мисли чухме и в окръжния комитет на БКП — Разград. И там стремежът на партийните органи и организации е да мобилизират усилията на ръководствата и на трудовите колективи за изпълнение на договорните задължения. Това е разбираемо, защото и Русенската, и Разградската окръжна партийна организация по този начин са осъществявали успешно и други отговорни задачи. Но все пак защо сега се чувствува особена загриженост и внимание на окръжните партийни ръководства към процеса на „отварянето" на двата окръга?

Digitized by Google

Според нас отговорът се крие не само в новаторската същност на идеята. Не е само в обстоятелството, че по пътя на нейното практическо реализиране неизбежно ще има немалко и разнообразни „подводни" камъни или във факта, че взаимодействието и интеграцията на силите ще позволят по-ефективно да се използват местните ресурси и да се ускорява растежът на икономиката и на другите обществени области. **Главното, според нас, е осъзнатата от ръководствата на двата окръга благоприятна възможност чрез „отварянето" на окръзите да се овладяват новите възможности, които предоставят измененията в икономиката и в сферата на социалното управление, да се свързва процесът непосредствено с преустройството на партийната работа, с усъвършенстването на стила и методите.**

Ето защо напълно обосновани са грижите и вниманието да се запази и разшири деловото, конструктивното отношение на партийните комитети и организации, на ръководените от тях държавни, стопански и обществени органи към интеграционните процеси. Защото често сме свидетели как ценни и оригинални, ефективни в политически, икономически и социален аспект идеи, почини и инициативи се деформират, изпразват се от смисъл и съдържание и се превръщат в „голи" фрази. Стремежът на партийните органи и в двата окръга е да не се допусне работата по осъществяване на връзките и взаимодействието да се превърне в поредното шумно мероприятие, да не се плати отново данък на формализма.

Отказът от излишно регламентиране, от силовите, директивни методи и замяната им с използването в съчетание на политическата отговорност с отчитането на икономическите зависимости и интереси доведе до разгръщането на творчеството и инициативата на органите и колективите, до търсенето и прилагането на нови форми и средства. А така може да се пристъпва и към решаването на задачи в други направления.

Партийните органи и организации виждат своята отговорност в спокойната и целенасочена дейност по **възпитанието на кадрите** в дух на доброжелателност и отговорност в работата им по изпълнение на договорните задължения. Своевременно да се намесват и предотвратяват конфликтни ситуации, да пресичат увлечението на отделни кадри към получаването на едностранна изгода при сътрудничеството, да следят и умело да направляват усилията за постигане на единство и еднопосочност на взаимните интереси с интересите на цялото общество. Става дума за формиране на навици и умения у ръководните кадри правилно да съчетават политическия и икономическия подход при осъществяване на процеса на „отваряето" на окръзите.

Важна отговорност на партийните органи и организации е да осъществяват **навременен и действен контрол** по изпълнение на договорните задължения. Както в координационната програма, така и в договорите между общините се предвиждат различни контролни мерки. Една от тях е всяка година (за някои този период е шест месеца) бюрата на съответните партийни комитети на съвместни заседания да приемат оценки за извършената работа и да набелязват нови идеи и начинания за изпълнение и обогатяване на договорите.

Наред с ръководството на цялостния процес на „отварянето" на окръзите партийните комитети осъществяват преките връзки и общите действия. Важно направление в тази дейност

Digitized by Google

е сътрудничеството и **обмяната на положителен опит.** В сключените между общините договори се предвижда системно да се обменя опит по работата на партийните кабинети, по подбора, възпитанието и издигането на кадрите, по обучението на младите комунисти, по работата с писмата и предложенията, по организацията и отчитането на социалистическото съревнование, по ръководството на първичните партийни организации и др. Стремежът е не само взаимно да се обогатява работата на общинските партийни комитети, а и със съвместни усилия, чрез моделиране и експериментиране да се извежда опит с национално значение. Ще се провеждат **съвместни научнопрактически конференции** по актуални проблеми на партийната дейност и ръководство (или активно ще се участвува в провежданата от съседите), ще се разменят работни групи и информации. Иван Георгиев — завеждащ сектор „Информационно-социологически" на окръжния комитет на БКП в Разград, разказва за съвместната дейност по изучаването на общественото мнение, за провежданото социологическо изследване на тема „Трудови традиции и престижност на професиите". То се извършва поотделно във всеки окръг, но под общо научно ръководство и по единна методика. Този подход ще позволи при анализа на данните да се очертаят характерните особености на проблема в целия регион. Полезна се оказва и **размяната на информация** по въпросите и проблемите, които вълнуват гражданите от окръга в даден период от време. Наистина тази информация след обобщаването ѝ в ЦК на БКП ще се получи и в съседния окръг. Но пряката размяна дава възможност по-бързо да се получат сведения и по-бързо да се реагира от страна на партийните, държавните и стопанските органи.

Двата окръга отдавна си сътрудничат при **подготовката и обучението на кадри.** В междуокръжната партийна школа в Разград през миналата година са обучени 219 партийни активисти и 159 кадри от народните съвети, от профсъюзите и Комсомола, а във филиала на Академията за обществени науки и социално управление в Русе в различните курсове са повишавали своята подготовка 75 души. Характерна особеност на сътрудничеството в тази област е и използването от междуокръжната партийна школа в Разград на редица партийни организации в Русенски окръг като базови при обучението. В текстилния комбинат „Дунавска комуна" с курсистите е обменен опит по темата „Работата на първичната партийна организация за формиране на висока политическа култура и морална отговорност в реализацията на актуалните задачи на научно-техническата революция"; в Автокомбината в Русе — по работата на партийното бюро за усъвършенствуване на планирането на дейността на първичната партийна организация; в общинските партийни комитети в Сливо поле, Вятово и Две могили — по утвърждаване на единно национално социалистическо съзнание; в завод „Арда" — по проблемите на партийното събрание; в завод „Найден Киров" — по авангардната роля на комунистите за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес и др. Установени са преки връзки и контакти между отделни преподаватели за размяна на мнения по усъвършенствуване на формите и методите на обучение, обменят се казуси, тестове, ситуационни игри и др.

Digitized by Google

Както в другите направления, така и в партийната работа процесът на „отварянето“ е още в началния етап на своето развитие. Но още отсега е ясно, че има много възможности за връзки и взаимодействие между партийните комитети и организации — особено в направленията на усъвършенстване на стила и методите, на обогатяване на използваните форми и средства, на преустройството на партийната дейност и ръководство в съответствие с изискванията на нашето преломно време.

ВМЕСТО ЗАКЛЮЧЕНИЕ

● Развитите от другаря Тодор Живков постановки пред пленума на окръжния комитет на БКП в Русе на 17 декември м. г. съдържат богат теоретически и практически заряд. Това потвърждава и стореното досега в отварянето на Русенски и Разградски окръг един към друг. Налице са атмосфера и нагласа да се овладяват нови възможности за качествено нов растеж в икономиката и осъществяване на пробиви в приоритетни направления върху основата на съчетаване на взаимния с обществения интерес.

● Цялостната работа досега показва стремежа на кадрите и ръководствата осъществяването на интегративните връзки и взаимодействието да се свързва непосредствено с преустройството на партийната работа, с прилагането на нови подходи, с усъвършенстването на стила и методите на работа. Тя е борба за утвърждаване на новото.

● Осъществяващият се процес ясно показва необходимостта от активно съдействие, стимулиране и подкрепа от централните ведомства. Тяхната компетентна намеса, но без регламентиране и декретиране, ще спомогне за преодоляването на някои бюрократични препятствия, ще ускори и обогати интеграционните процеси.

● За разгръщане процеса на отваряне на регионалните общности ще допринесе и своевременното преразглеждане, изменение и допълнение на някои остарели нормативни документи.

● Верният път в сътрудничеството и интеграцията на двата окръга е намерен чрез прилагането на комплексния подход в решаването на икономическите, социалните и духовните задачи, чрез съвместната дейност във всички сфери на социалната практика и подчертано внимание към проблемите на патриотичното възпитание и националното социалистическо самосъзнание.

● Новаторското дело на Русенски и Разградски окръг поражда интерес в цялата страна, подсказва нови форми и възможности за ускорено социално развитие. Трудностите и проблемите по опазването на околната среда ясно сочат, че в редица сфери на дейност задачите най-резултатно могат да се решават с активно сътрудничество на регионална и национална основа, при още по-широка гласност и информираност на кадрите и трудещите се.

Материалите подготвиха
ГЕОРГИ СЪЙКОВ И ИВАН ВАСЕВ

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА РАБОТА ПО МЕСТОЖИВЕЕНЕ

Темата не е нова. Обстановката обаче е изменена. Повишени са и критериите за оценка на авангардната роля и личния пример на комуниста в изграждането на зрялото социалистическо общество, в утвърждаването на неговия начин на живот, демократизъм, хуманизъм, законност и справедливост. Тринадесетият конгрес на партията разшири уставните права на комуниста, което е важна предпоставка за по-нататъшно издигане на неговия авторитет. Същевременно конгресът допълни задълженията му в областта на труда и обществено-политическия живот, завиши изискванията към неговия чист и честен морален облик. Специални претенции предяви към работата му извън първичната партийна организация, в която членува. От комуниста се иска **да се включва в обществения живот по местоживеене.**

Досегашната партийна практика изобилствува с примери на повишена активност в обществения живот по местоживеене от комунисти, които членуват в първични партийни организации по месторабота. Задачите за качествено нов растеж във всички социални сфери обаче налагат да се преустрои, да се обогати, да се засили участието на всички комунисти в обществения живот в населените места.

Тук наши читатели споделят опит, повдигат проблеми, дават препоръки за извършване на прелом в партийната работа по местоживеене.

ПРЕД ПОГЛЕДА НА ВСИЧКИ

ДИМИТЪР МИЦОВ

секретар на първичната партийна организация при 16-а секция на жилищния комплекс „Младост—2" в София

В началото на 1986 година, току-що бях избран за секретар на териториалната първична организация, свикахме открито партийно събрание. Клубът беше препълнен до краен предел от членовете на организацията и от активисти на Отечествения фронт. Присъствуваха представители на висшестоящи партийни органи, съветници, народният представител. Прочетох доклад за състоянието на секцията и проект на програма за нейното социално развитие до края на годината. Изказванията бяха много оживени. Накрая председателствуващият събранието предложи на участниците в не-

го да гласуват обсъждания проект. Всички единодушно приеха програмата. Някой се сети и подхвърли, че неправилно постъпваме, защото събранието е открито партийно, а в гласуването участвуват и безпартийните.

Да, така беше! Но какво можеше да се промени? Да бяхме гласували наново, резултатът пак щеше да бъде същият.

Този случай обаче беше повод да си изясним как да постъпваме, когато искаме във вземането на решенията да участвуват всички — комунисти и безпартийни. Помогна ни районният комитет на БКП. Той ни подсказа да използваме съвместните събрания на първичната партийна организация с другите организации. Така през цялата година, когато партийното бюро се захващаше с въпроси, които засягат всички живеещи в секцията — за възпитанието на децата, охраната на обществения ред и социалистическата собственост, предстоящи избори, задачи през отчетно-изборната кампания в Отечествения фронт и други — подготвяше и провеждаше съвместни събрания. На тях всички присъствуващи не само активно участвуваха в обсъждането на проблемите, но и в изработването и вземането на решенията.

Силен подтик за провеждане на повече открити партийни и съвместни събрания ни дадоха решенията на Тринадесетия конгрес на БКП, които издигнаха гласността и публичността в работата на партийните органи и организации в уставна норма. През изтеклата 1986 година две трети от събранията на първичната партийна организация бяха открити плюс няколко съвместни. От заседанията на партийното бюро две трети бяха закрити, а една трета — с участието на членовете на секционния комитет на Отечествения фронт и ръководството на кварталната дружба на БЗНС или само с техни представители.

До какво доведе такава широка гласност и публичност в нашата работа?

Преди всичко значително се повишиха авторитетът и ръководната роля на първичната партийна организация в цялостния живот на населението в секцията. Тя засили обществената активност на хората, привлече ги да участвуват във всички свои инициативи. Чрез информацията за задачите, които тя поставяше пред комунистите и отечественофронтовския актив, по-бързо и непосредствено достигаше до хората и пряко им въздействуваше.

Вероятно у някого ще възникне въпросът: какви проблеми разглеждаме на закритите, щом така широко използваме откритите партийни и съвместните събрания?

Обсъждаме идеологическата работа на първичната организация, активността на партийните групи, дисциплината на комунистите и партийното положение на някои членове, отчети за изпълнение на възложени от събранието поръчения; запознаваме се с бюлетини на Централния комитет на БКП...

През февруари т. г. в събрание на първичната партийна организация отчетохме какво сме извършили през 1986 година. Комунистите говориха за добре изпълнените задачи, за постигнатите резултати. Критикуваха партийното бюро за допуснати слабости и за това, че често провежда открити партийни и съвместни събрания с отечественофронтовския актив, че първичната организация

Digitized by Google

едва ли не се е сляла с Отечествения фронт. В такъв дух се изказаха двама комунисти. Вярно, те не посочиха някакви негативни явления и лоши резултати като следствие от разширената гласност и публичност на нашата работа, но все пак бяха „убедени": по принцип откритите партийни събрания не трябвало да бъдат толкова много; партийното бюро и секретарят не разбирали правилно изискванията на Устава и решенията на Тринадесетия конгрес на БКП; тези изисквания не означавали да се провеждат открити партийни и съвместни събрания по проблеми, по които трябвало да се свикват само закрити партийни събрания, а после да се давало широка гласност на решенията чрез актива на Отечествения фронт; всеки месец трябвало да се провежда по едно закрито партийно събрание на първичната организация; при откритите партийни и съвместни събрания се ограничавали критиката и другите мерки за въздействие върху комунистите, извършили нарушения на дисциплината, върху партийното бюро и секретаря... Нещо повече, те заявиха: „Ние искаме да присъствуваме на партийно, а не на отечественофронтовско събрание".

Основанието им за такава критика към партийното бюро беше подсилено и от обстоятелството, че в плана за първото полугодие на 1987 г. беше предвидено отново две трети от събранията на първичната партийна организация да бъдат с участието на отечественофронтовския актив.

Справедливи ли са тези критични бележки към партийното бюро?

До известна степен могат да бъдат основателни, ако не се отчитат специфичните условия на работа на първичната партийна организация по местоживеене, ако пренебрегвахме решаването на назрелите вътрешнопартийни въпроси, ако партийните групи не живееха редовен организационен живот...

Кое ни кара да разширяваме гласността и публичността в работата на партийното бюро и първичната организация по местоживеене, да търсим опора в широките народни маси?

Много са факторите и причините. Ще посоча някои от тях, които действително са специфични за нашите условия.

На първо място, голямото разнообразие от задачи, които има да решава първичната партийна организация. Всички те се отнасят до хората и без тяхното активно участие не е възможно да се претворяват в дела.

На второ място, възможностите за активна обществена дейност на голяма част от членовете на първичната организация са ограничени. Средната възраст на членския състав не слиза под 70 години, а 40 на сто са болни и рядко могат да идват дори на събрания.

На трето място, голямата разпръснатост на населението по блокове, етажи и апартаменти затруднява партийното бюро да информира хората за своята и на първичната организация работа, за решенията, които опират до всеки...

Разбира се, не отричам възможността да се дават гласност и публичност на работата на партийното бюро и на първичната организация, на техните решения, взети на закрити заседания и събрания и чрез други форми но не можем да не се съобразяваме и с конкретните условия.

Що се отнася до това, не се ли ограничава критиката в пър-

Digitized by Google

вичната партийна организация с откритите и съвместните събрания, считам, че нещата стоят точно обратното. Защото именно чрез широката гласност и публичност критиката може да играе ролята на движеща сила, да служи като мощно средство за преодоляване на слабости и грешки в стила и методите на работа и на партийното бюро, и на отделните негови членове, в това число и на секретаря на първичната организация. Към това ще прибавя и характеристиката за състоянието на нещата при нас. Партийното бюро е създало условия за свободно изказване на мнения от комунистите. Техните критични бележки и сигнали винаги се вземат под внимание. Партийните групи живеят пълнокръвен живот. Бюрото проявява взискателност към всеки и търси отговорност от онези партийни членове, които нарушават дисциплината. На закритите партийни събрания поставяме за обсъждане наболели въпроси, създаваме и поддържаме благоприятна обстановка за другарска критика и за самокритика. Когато се налага, след открито партийно или съвместно събрание отделяме време за поставяне на някои проблеми, които засягат само комунистите, изслушваме техните мнения и критичните им бележки. С други думи, не сме отнели възможността им равноправно да участвуват в живота и дейността на първичната партийна организация.

Не може да се приеме за правилно и мнението, че всеки месец първичната партийна организация трябва да провежда по едно закрито партийно събрание. **Уставното задължение е всеки месец да се свиква партийно събрание.** В зависимост от присъствуващите на него то може да бъде открито или закрито; в зависимост от проблемите, от дневния ред — организационно, просветно или със смесена тематика. Независимо от вида и характера му всички комунисти са задължени да участвуват в него.

В крайна сметка, за да се изпълнява уставната норма, утвърдена от Тринадесетия конгрес на БКП за гласност и публичност на работата на партийните органи и организации, трябва да се дава превес на откритите партийни събрания, да се провеждат и съвместни събрания с другите организации. Според необходимостта на тези събрания могат и трябва да се привличат повече хора, различни специалисти. Разбира се, всякакъв опит да се декретират някакви норми на съотношение между открити и закрити партийни събрания би бил погрешен, особено ако не се отчитат специфичните условия на работа в квартала и задачите, които има да решава първичната партийна организация. Качествените изменения, преустройството, които се налага да извършим, ни задължават да се отказваме от неефективните организационни форми, да не робуваме на шаблони, да търсим не лесното и известното, а качественото, ефективното, полезното за всички.

Губи ли нещо първичната партийна организация от гласността и публичността на своята работа? Не губи. Дори само за постигане на по-висока социална активност на гражданите те трябва да намерят широко приложение в нашето всекидневие. В това виждам и един от начините, по които партията все повече и повече от авангард на работническата класа ще се превръща в партия на целия народ.

Digitized by Google

МНОГОЛИКИЯТ ЖИВОТ В КВАРТАЛА

СТОЯН ГЕОРГИЕВ
кореспондент на „Партиен живот“ за Сливенски окръг

Сложен и многолик е кръгът от социално-икономически и обществено-политически въпроси в квартал „Христо Коджейков“ в Сливен. Те опират до благоустрояването и хигиенизирането на една градска част, където повечето къщи са стари, построени една до друга, улиците — тесни. Множество проблеми възникват във връзка с комплексното обслужване на населението. Затова и политическата, организаторската и идеологическата дейност на кварталната първична партийна организация е насочена към своевременното обсъждане и решаване на най-важните от тях. Със съвместните усилия на групата съветници и отечественофронтовските организации през последните години тя направи много за изпълнение на поръченията на избирателите. Бяха асфалтирани улиците „Инджe войвода“ и „Иларион Драгостинов“, площад „Свобода“. Изградена е подпорна стена и площадка пред жилищен блок № 73 на улица „Димитър Полянов“. Извършени са благоустройствени работи по улица „Кутелка“.

Разбира се, и партийната организация, и кварталният комитет на Отечествения фронт, и групата на съветниците разбират, че не може изведнъж да се извърши благоустрояването на квартала. Намеренията им са големи, възможностите им са ограничени. В какво обаче първичната организация вижда своя принос?

Претворяването на множеството неосъществени идеи в дела е възможно преди всичко, като се засили участието на живеещите в квартала в тяхното решаване. Общинският народен съвет проявява разбиране към нуждите на хората, но не успява само със свои строителни сили да ги задоволява. Не е достатъчно направеното от него за увеличаване на магазинната мрежа, за осигуряване на битови услуги за населението. Партийното бюро настойчиво поставя тези въпроси на срещите с представители на общинския народен съвет и настоява за тяхното решаване.

Другият актуален въпрос, който стои на вниманието на първичната организация, е хигиенизирането. На партийни събрания тя връчва поръчения на комунисти за поддържане чистотата на улиците, за пестеливо изразходване на водата и електроенергията. От комисията за народен контрол се изисква да активизира работата си за осигуряване на чист и приветлив вид на квартала.

Първичната организация непрекъснато издига равнището на идейновъзпитателната работа сред комунистите, останалите трудещи се и особено сред младежта. В планпрограмата за идеологическата дейност е предвидила разнообразни инициативи. Чрез различни форми на работа — открити партийни събрания, ленински политически дни, разговори, срещи с хората от квартала, разяснява теоретическите постановки и практическите подходи на партията. Поставя на разискване конкретни въпроси: за качеството на извършената дейност, за икономиите на суровини, материали, енергия и горива. Стремежът на партийното бюро начело със секретарката на първичната организация Недка Калинкова е да осигурява актуална информация на съкварталците, да ги привлича да стават съпричастни в решаването на проблемите, свързани с развитието на общината, окръга и страната. В резултат на този подход забележим е интересът на хората към организираните лектории и дискусии по различни въпроси на вътрешната и външната политика на БКП, на семейството и здравното възпитание

на младежта. Те масово се посещават от населението.

По инициатива на първичната организация за първи път в нашия окръг се дадоха имена на петте низови организации на Отечествения фронт. Всяка от тях на тържествена вечер отбеляза рождения ден на своя патрон. Тържествата по повод на бележити събития и годишнини се съпровождат с предварителна подготовка и с участието на ученици от първо основно училище „Никола Фурнаджиев". С повишен интерес се очакват и обсъжданията на книги, които отразяват героичните борби на нашия народ срещу фашизма и капитализма и по-специално на населението от Сливенския край.

Ефективна форма, свързана с патриотичното възпитание на гражданите и най-вече на младежта, използвана в квартала, е изпращането на новобранците в редовете на Българската народна армия. То се организира в къщата-музей „Съби Димитров" в присъствието на родителите и близките на доноборниците.

Въпросите на трудовото възпитание на населението също са пред погледа на първичната организация. С почит и уважение обграждат героите на социалистическия труд, отличните производственици, активните общественици от вълнено-текстилното предприятие „Съби Димитров", изявените трудови хора от квартала. В тяхна чест организират тържествени вечери-портрети. В провежданите бригади в помощ на текстилното предприятие се включват пенсионери и работещи съкварталци, които в момента са свободни. Висока активност проявяват Пенка Кондакова, Донка Долапчиева, Сийка Добрева, Минка Желева, Ненка Петрова... В трудовите бригади за хигиенизирането на квартала участвуват много граждани, а също и ученици от първо основно училище „Никола Фурнаджиев".

Характерно за първичната партийна организация е и това, че се стреми да приобщава към проблемите по местоживеене повече млади хора, в това число и учащите се. На учениците възлагат да изнасят литературно-музикалните програми на тържествата, свързани с официалните празници и събития като Нова година, Първи май, 24 май, Осми март, Първи юни, 21 януари и пр. Пред Деня на славянската писменост и на българската просвета и култура ръководствата на обществените организации се срещат с учениците отличници от квартала и с техните родители. Уреждат изложби на рисунки и на други детски творби, утра на мира и пр. Тези и други форми на работа са непосредствено свързани с практическото изпълнение на идеите на движението „Знаме на мира".

Като политически стопанин в квартала първичната организация чрез своите членове, изпратени с партийни поръчения в масовите организации и движения, упражнява силно влияние върху дейността им, грижи се тя да бъде конкретна, ефективна. И действително намеренията ѝ се осъществяват. Например дружеството на Българския червен кръст подготвя лектории с прожекции на филми за вредата от употребата на алкохола и тютюнопушенето. Другарският съд разгледа два случая на употреба на спиртни напитки. Членовете на доброволния отряд извършват проверки по домовете и квартирите на учащите се за спазване на заповедта на Министерството на народната просвета...

С интерес са очаквани подреждане пред новогодишния празник и Осми март витрини с ръкоделия и различни кулинарни изделия, изложбите с произведения по дърворезба с патриотична тематика. Те са израз на преклонение пред умението и сръчността на българските мъже и жени.

За ефективността от всички тези форми и средства на идейновъзпитателна работа трудно се намират измерители. За първичната организация, за обществените организации обаче те са резултатии, оказват положително въздействие, щом при тяхното провеждане кварталният клуб се пълни с хора от всички поколения.

С повишено внимание първичната организация се отнася към дей-

Digitized by Google

ността на кварталната отечественофронтовска организация. Чрез нея тя се стреми активно да включва населението в обществено-политическия живот на града. В това отношение усилията са съсредоточени върху съвместната работа на кварталния комитет на Отечествения фронт и групата съветници от избирателния район за изпълнение на поръченията на избирателите. Тя е плодотворна, активизира народните избраници. Цялата общественост например е признателна на дългогодишния общински съветник Иван Щилиянов за неговата активност при реализиране на поръченията на своите избиратели.

Низовите отечественофронтовски организации подхващат и осъществяват разнообразни инициативи, чрез които сдружават хората, помагат им по-добре да се опознават, да си помагат, задружно да живеят. Организират колективни посещения на филми и театрални спектакли, отделят грижи и внимание на болни и стари хора. Оказват съдействие за укрепване на младите семейства и за усъвършенстване на междуличностните отношения. Към ръководството на всяка низова отечественофронтовска организация е определен отговорник за работата с подрастващото поколение. Негово задължение е да издирва и проучва защо някои младежи и девойки не учат или никъде не работят? В тази многостранна дейност начело са комунистите, те са движещата сила, основните инициатори.

Първичната партийна организация, като анализира работата на своите членове, наред с многото успехи оценява, че тя е незадоволителна по утвърждаването на социалистическата празнична обредна система. Недостатъчно се работи по атеистичното възпитание на населението. Затова силите си насочва към преодоляване на тези пропуски, към издигане на битовата и здравната култура на живеещите в квартала. Поставено е поръчение на заместник-секретаря на първичната организация Пейчо Бургуджиев да полага повече усилия и конкретни грижи за обогатяване и разнообразяване на формите за взаимодействие с културните институти в окръжния град и кварталното читалище.

В резултат на този критичен, аналитичен подход първичната организация е очертала основните въпроси, над които се налага по-системно да работи. Сред тях на преден план изпъкват приобщаването на повече млади хора в обществената дейност в квартала и подмладяване състава на кварталния обществен актив. От по-добро взаимодействие се нуждае съвместната работа на кварталните ръководства на обществените организации, Първо основно училище и базовото предприятие.

Що се отнася до вътрешноорганизационния живот, вниманието на първичната организация е насочено към дейността на партийните групи. На събрания обсъжда тяхната организаторска и идейно-възпитателна работа за изпълнение на социалната програма, за развитието на квартала. Оценката на извършеното от тях е положителна. Партийните групи се занимават с въпроси от социален и организационен характер. С високо чувство за партийна и гражданска отговорност отговорниците на групите Петко Панов, Радка Бургуджиева и Кънчо Кънев изпълняват своите задължения. Техните срещи с хората, посещенията по домовете им засилват връзките на първичната организация с населението. Партийните групи и техните отговорници помагат на пасивните низови отечественофронтовски организации да преодоляват своето бездействие, да се активизират. Поставена им беше задача например по-активно да участвуват в изучаването на общественото мнение, на интересите и потребностите на хората. Комунистите се включиха в изпълнението на задачата с конкретни поръчения.

Тази непосредствена помощ и контролът на първичната организация съдействуваха низовите организации да обогатят своя организационен живот, да вникнат по-добре в проблемите и с помощта на по-широк кръг активисти да ги решават.

С основание може да се каже, че нараства дееспособността на кварталната първична организа-

Digitized by Google

ция. Тя използва разнообразни форми и средства на работа. Обогатява тематиката на дневния ред на събранията. В обсъжданите въпроси се отразява целокупният живот на квартала. Само през миналата година комунистите са разгледали такива проблеми като социалното развитие на квартала, изпълнението на мерките на първичната организация за обогатяване на стила и методите на работа на партийното бюро, на партийните групи, на комисиите за народен контрол и за работата с жените, на доброволния отряд . . .

За по-нататъшното свое израстване като политически ръководител по местоживеене първичната организация повишава взискателността и личната отговорност на комунистите, засилва техния личен пример сред безпартийните. По този начин тя реално допринася за решаване на разнообразните социално-икономически проблеми на населението от квартал „Христо Коджейков".

ПРЕЛОМ, ТАКА НУЖЕН

АЛЕКСАНДЪР ЯНЕВ

Проблемите, които имат да решават първичните партийни организации в населените места, са твърде сложни и отговорни: недостатъчно комплексно обслужване на населението, лошо снабдяване, транспортни неуредици, жилищно строителство, борба с отрицателни прояви и други. Същевременно преобладаваща част от комунистите в тези организации са навършили пенсионна възраст и изпълнението на задачите за тях може да се окаже много тежко. От друга страна, макар и пенсионери, те притежават голям партиен стаж, опит и знания, които заслужава разумно да се използват в обновителните процеси, които се извършват в нашето общество след историческите решения на Тринадесетия конгрес на БКП.

В досегашната практика в първичните организации по местоживеене са изпращани партийни членове с временни поръчение за оказване на помощ при изпълнение на важни партийни и държавни мероприятия. Преломното време, в което живеем, изисква тази практика да претърпи качествени изменения. Налага се задачите, поставени на първичните организации в населените места, да бъдат обект на внимание и на комунистите, които живеят там, но членуват в организациите по месторабота. По този начин ще се създаде възможност няколко поколения комунисти, живеещи в квартала или селото, да си съдействуват в изпълнението на задачите, които засягат всички. С привличането на комунистите от звената на материалната и нематериалната сфера в партийна работа по местоживеене ще се обединят възможностите на хора с богати знания, култура, професии и интереси — на учени и обществени дейци, писатели и художници, юристи, икономисти, челници в производството и други. Те представляват капитал, който години наред не е използван пълноценно. Притокът на толкова хора с различни способности ще спомогне да се преобрази цялостната партийна дейност в населените места. Със задружните им усилия клубовете ще станат средища за изучаване и формиране на общественото мнение, за укрепване и развитие на духовните връзки на партията с гражданите. Тук ще се раждат интересни идеи, ще се дават ценни предложения, ще се сигнализира за слабости и закононарушения.

Прелом в дейността на първичните организации по местоживеене може да се осигури чрез предварителна подготовка, като се изяснят броят, образованието, професиите и квалификацията на комунистите, които на доброволен принцип ще бъдат привлечени на работа и в кои сфери на дейност ще вземат участие съобразно свободното време, с което разполагат.

Digitized by Google

Грижливото изучаване на общественото мнение, както е известно, влияе за изясняване на най-важните проблеми, които предстоят да се решават в първичните организации по местоживеене. Една анкетна карта сред живеещите в квартала например с подходящо подбрани въпроси ще открои най-наболелите, неотложните. Някои от подсказаните проблеми от анкетата ще поставят нови изисквания пред пропагандистите. Актуални са например въпросите, свързани с нарушенията на социалистическата законност и морала, борбата срещу алкохолизма и тютюнопушенето, вещоманията, нетрудовите доходи и други. В населените места не са без значение социалистическата дисциплина и отговорността, социалнопсихическият климат.

Животът в многоетажните сгради води до отчужденост, последиците от които не са благоприятни както за отделната личност, така и за семейството и обществото. Не са редки случаите години наред част от живеещите в сграда да не се познават помежду си. В жилищните блокове има хора с различен манталитет, образование, култура, морал, интереси и пр. Приобщаването им към социалистическия начин на живот и свързаните с него добродетели никак не е лек процес. Конфликтите в някои жилищни блокове не са рядко явление. Те изискват намесата на органите на Министерството на вътрешните работи, на другарския съд и обществеността.

С комунистите от материалната и нематериалната сфера, привлечени на партийна работа по местоживеене, могат да се изградят групи, които да извършват идеологическа, политическа, икономическа, юридическа пропаганда, работа с младежта; да изучават общественото мнение, да подобряват социалнопсихическия климат и пр. Всяка територриална или квартална първична организация би следвало да извършва такава многостранна дейност.

Решенията на Тринадесетия конгрес на партията зоват към решителен прелом от долу на горе. Оттук и необходимостта да се използват нови форми, методи и средства на работа, ако искаме решително да преустроим дейността на първичните организации в населените места. Процесът на преустройството не е лек. Той зависи от умението и желанието на комунистите да вървят по революционен път на мислене и действие, да увличат трудещите се в обновлението.

Комунистите от първичните организации по месторабота, привлечени и включени в партийна дейност по местоживеене, не е задължително винаги да участвуват в събранията и в различните инициативи. Целесъобразно ще бъде да имат свой отговорник, който да ги представлява. Уточняването на процедурните въпроси за съвместна работа могат да бъдат съобразени със специфичните условия, при които са поставени организациите в населените места. На първо време например тази съвместна работа може да се предпази от писани инструкции, за да не се пречи на творческия подход, в който неминуемо ще има и разумен риск. Разбира се, без да се изпада в противоречие с партийните принципи и норми. Първичните организации в населените места не действуват откъснато от висшестоящите партийни органи. Нещо повече, те разчитат на всестранната им помощ.

Преломът в дейността на първичните организации в населените места предполага вратите на клубовете да бъдат отворени през по-голямата част от деня, а при нужда и в почивни дни. Това се налага от потребността те да бъдат ковачници на общественото мнение, на новото и прогресивното, място за критика и самокритика, за строг партиен контрол.

Качествените изменения в дейността на първичните организации по местоживеене с помощта на комунисти от организациите по месторабота ще повишат авторитета на организациите, на техните бюра и секретари, ще засилят влиянието на партията сред населението.

Digitized by Google

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА СОБСТВЕНОСТ НА СЪВРЕМЕННО РАВНИЩЕ

Проф. ЖАК АРОЙО
доктор на икономическите науки

Собствеността е икономическа основа на всеки обществен строй. От характера и равнището на развитието ѝ се определят неговите главни особености. Принципните промени в нея обуславят най-дълбоките изменения в обществото, преминаването на една обществено-икономическа формация в друга и от един нейн стадий или етап в друг. Тези общи положения за мястото и ролята на собствеността в икономическия живот важат с пълна сила и за социалистическото общество. Революцията, с която то се формира, е преди всичко революция в собствеността, чрез нея частната собственост се заменя с обществена. По-нататъшното развитие на социализма се основава на утвърждаването и усъвършенстването на социалистическата собственост, на нейното непрекъснато развитие. И днес, когато нашата страна е изправена пред необходимостта от дълбоко преустройство на икономиката, погледът пак се насочва към собствеността. В приетата от Народното събрание Декларация за предаване на социалистическата собственост за стопанисване и управление на непосредствените стопани се узаконява едно принципно положение за социализма. **Смисълът на декларацията е организацията на социалистическата собственост да се приведе в съответствие с вътрешните ѝ изисквания, да се създадат предпоставки за пълноценното ѝ функциониране и превръщането ѝ в основна движеща сила на обществото.**

РАЗВИТИЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА СОБСТВЕНОСТ в нашата страна досега бе непрекъснато и възходящо. Нейното оформяне като господствуваща стана главно с национализацията на капиталистическата частна собственост, извършена в най-голяма степен в края на 1947 г. След нея идва сравнително бързото обобществяване на търговията и кооперирането на стопанства в селото. Този процес приключи към края на 50-те години.

С пълното установяване на социалистическата собственост завърши формалното, както го бе нарекъл Маркс, обобществяване на средствата за производство. По-нататък — през 60-те и 70-те години — бе извършено огромно строителство на материално-техническата база на социализма. За около 30 години след Априлския (1956 г.) пленум на Централния комитет на партията основните фондове в народното стопанство се увеличиха 10 пъти, произведената продукция в промишлеността нарасна

Digitized by Google

14 пъти, а средногодишното производство на зърно от 4,1 млн. тона достигна 8,4[1].

Успоредно с промените в материално-техническата база се измениха вътрешната организация и структурата на социалистическата собственост. Оформиха се двете нейни разновидности: общонародната и кооперативната собственост. В началото разликите между тях бяха значителни и водеха до съществени различия в социално-икономическия живот на хората в града и селото, където е съсредоточена главно кооперативната собственост. Но в началото на 70-те години започна едно от най-големите вътрешни преустройства на кооперативното производство, което доведе до значителното му сближаване с общонародното. Бяха потърсени нови форми за по-добро вътрешно организиране на производството в селското стопанство, за неговото специализиране, насищането му с техника и рационалното й използване. За тази цел в селското стопанство бе внедрена нова организационна форма — **аграрно-промишлените комплекси,** в която постепенно се сближиха и обединиха държавната (общонародната) с кооперативната собственост и промишлеността със селското стопанство. В АПК се оформи ново социално съдържание и те се превърнаха в своеобразна форма, която към края на 70-те години загуби своите социално-класови особености и по начините на организацията на производството, разпределение на доходите и взаимоотношенията с държавата се приближи плътно до социалните характеристики на общонародната собственост. В народното стопанство формално се установи **единна социалистическа собственост.**

Възходящият процес в развитието на обществената собственост и формирането на единната социалистическа собственост не протече без грешки, увлечения и трудности. В някои случаи процесите на кооперирането изкуствено се ускоряваха, което изостряше противоречията в селското стопанство. При изграждането на аграрно-промишлените комплекси се създаваха прекалено уедрени организационни форми, които правеха комплексите неуправляеми, а пораждаха и редица други отрицателни икономически и социални последици. Налагаше се грешките да се поправят, за да се създават условия за по-нататъшното развитие и укрепване на селското стопанство.

С навлизането в 80-те години пред народното стопанство възникнаха трудности, които създадоха нови реалности в развитието на икономиката. На XIII конгрес, а и на редица пленуми на Централния комитет на партията и на други партийни и държавни форуми те бяха разкрити и анализирани. Изразиха се в спадане темповете на икономическия растеж, намаляване фондоотдаването и сравнителното увеличаване на материалните разходи в производството. Докато през 1966—1970 година например прирастът на националния доход бе 8,75, през следващите петилетки той последователно намаляваше, за да стигне до 3,7 през 1981—1986 г. Аналогично бе положението и с нарастването на производителността на труда — за същия период от 8,25 тя намаля на 3,70. Намаля и фондоотдаването на 1 лв. основни и

[1] XIII конгрес на БКП, С., 1986, с. 10 и 179.

Digitized by Google

производствени фондове за посочените петилетки от 0,47 на 0,30 лева.[1]

Причините за тези необичайни явления в нашето стопанство бяха различни — и обективни, и субективни. Обективните са свързани със силното повишаване на международните цени през втората половина на 70-те години, което затрудни равновесието на платежния баланс на страната, икономическата криза в капиталистическия свят, настъпила в началото на 80-те години, и отрицателното ѝ влияние върху външноикономическите отношения, ограничилите се силно възможности за доставка на горива и редица суровини, необходими за промишлеността, и други. Оказаха влияние и редица явления, предизвикани от неточни анализи и грешки при управлението на народното стопанство. Главната от тях бе недостатъчното разгръщане на интензификацията на производството, сравнително слабото внедряване на постиженията на научно-техническата революция в него и неприспособяване структурата на производството към новите изисквания в света.

Силно отражение оказаха и несполуките в управлението на народното стопанство, в намирането и внедряването на такъв икономически механизъм, който да създаде предпоставки за пълна мобилизация на производителите. Всред трудещите се се появиха признаци на отчуждаване от социалистическата собственост в незаинтересованост от делата на стопанските организации, където те влагат своя ежедневен труд. Намаляха стимулите и отговорностите в производството. Народното стопанство се оказа пред необходимостта от нова организация на социалистическата собственост, чрез която да се преодолеят възникналите в народното стопанство противоречия и се създадат условия за приспособяването ѝ към изискванията, които развитието поставяше.

ХАРАКТЕРНО ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА на социалистическата собственост и нейното управление през този период бе, първо, **сравнително силният централизъм в планирането,** а оттук и във функционирането на цялата икономика. След 1980 г., с навлизането на осмата петилетка и въвеждането на икономическия подход при управлението на народното стопанство, бяха значително намалени определяните централно от държавните органи задължителни показатели за предприятията, но принципите на подчертания централизъм останаха. Държавата продължаваше да регламентира централно основната част от продукцията, която стопанските организации бяха длъжни да произвеждат. Задължително се определяха и немалка част от показателите, формиращи границите на стопанската дейност на предприятията, пътищата за реализацията на продукцията, както и всички нормативи, от които се обуславяха условията на производството.

Второ, **слабите възможности стопанските организации да изявяват самостоятелността си.** Приложението на стопанската сметка беше твърде ограничено, макар че се поставяше като основно изискване при функционирането им. Самофинансирането на разширеното възпроизводство бе сравнително рядко явле-

[1] Статистически годишник на НРБ за съответната година.

Digitized by Google

ние. Значителна част от доходите на предприятията се изземваха от държавата и преразпределяха съобразно нейните планове. Опитите да се въведе резултативно-остатъчната система на формиране фондовете на стопанските организации, в това число и фонд „Работна заплата", чрез която делата на предприятията да се свържат непосредствено с доходите им, практически се оказаха неуспешни и задълбочиха противоречията при управлението на икономиката.

Трето, **ограничените възможности за използване стоково-паричните отношения и присъщите им икономически лостове за стимулиране и регулиране развитието на стопанството.** Цените, данъците, кредитите, лихвите и другите стойностни лостове за икономическо въздействие бяха превърнати практически в средство за регламентиране и декретиране дейността на стопанските организации от страна на държавата. Пазарът бе лишен от възможността да изпълнява присъщите си функции на икономически регулатор на общественото производство. Връзката производител—потребител, осъществявана на пазара, бе до голяма степен обюрократизирана, пазарното давление, което потребителят оказва върху производителя, бе силно ограничено. В резултат на това много от пропорциите, особено по отношение на асортиментната структура, бяха нарушени. Не потребителят определяше какво да се произвежда, а производителят, при това умело използвайки изгодите, които му създаваше централизираната система на образуване на цените. Складовете се пълнеха с ненужни стоки, а в същото време дефицитността в народното стопанство непрекъснато нарастваше.

Основа на тези недостатъци в организацията на общественото производство бе преди всичко неправилното разбиране на социалистическата собственост, нейната структура и организацията на функционирането ѝ. В общонародната собственост се виждаше главно присъщата ѝ **цялостиост, общност, вътрешно единство и неделимост.** Тези нейни характеристики наистина са определящи и неизменни. В тях се съдържа онова главно и най-съществено, което отличава социалистическата собственост от частната, в това число и капиталистическата собственост. Но те не дават пълна характеристика на социалистическата собственост и не обуславят всички особености на организацията и функционирането ѝ. Не по-малко важна, макар и не определяща черта на социалистическата собственост, е **необходимостта тя да функционира обособено и относително самостоятелно** в рамките на формираните в съответствие с етапа на развитието стопански единици.

Още Маркс установи тази много съществена черта на обществената собственост. Добре е днес да се припомнят мислите му, тъй като те обясняват теорията на едни от най-важните промени, извършвани в нашата страна при организацията и функционирането на социалистическата собственост. Изследвайки един от видовете общинна собственост върху земята в древността, Маркс установи, че за да бъде използвана производително, нейни парцели са били предоставяни на отделни членове на общината, които са поемали грижата за обработката ѝ. Тези парцели не се превръщали в частна собственост, тъй като членовете на общината ставали само нейни владетели. Той пояснява, че обособеното владеене на земята не отменя собствеността на

Digitized by Google

общината върху нея[1]. Този извод е много важен. Според него **владеенето не е собственост, а само функция, която собственикът предоставя на владелеца,** като определя границите на използването й. Владелецът в случая се обособява като относително самостоятелна личност, превръща се в обособен икономически субект и отношенията му със собственика стават икономически. Собствеността икономически се реализира в част от доходите, които владелецът е задължен да предоставя на собственика[2]. Тези изследвания на Маркс се отнасят до друга епоха и не могат да се пренасят механично при социализма, но те разкриват необходимостта обществената собственост да се използва чрез обособяването й в отделни производствени единици, за което собственикът я предоставя на обособени владелци. Взаимовръзката владелец—собственик придобива икономически характер. Тези пояснения имат принципно значение и за социализма.

Социалистическата собственост е на целия народ. Тя, както бе посочено, е единна и неделима. Но за да бъде използвана производително, е необходимо да се разпредели между обособените производствени единици. Това е известно и елементарно положение. Не е изяснено обаче какво представлява обособената производствена единица при социализма, доколко тя е самостоятелен икономически субект и какви са отношенията на собственост, свързани с нея. Доскоро се смяташе, че обособеността има подчинен и ограничен характер, че тя засяга само организацията на производството и не поражда икономически отношения и последици. Оттук следваше и изводът, че непосредствен стопанин на средствата за производство и организатор на производството е единствено държавата. Стопанските организации според това разбиране имат само изпълнителни функции — тяхната дейност е пряко подчинена на волята на държавата и народностопанския план. Самостоятелността им е силно ограничена и се движи само в рамките на непосредствената организация на производствения процес. **Това разбиране лишава стопанските организации от самостоятелност и отговорност.** То не само че не създава предпоставки за най-рационално организиране на общественото производство, но не отговаря на природата на обществената собственост и формите на функционирането й. Както и можеше да се очаква, практическото му осъществяване създаде много вътрешни противоречия и трудности. Стопанството се нуждае от друга организация на социалистическата собственост, която да съответствува на икономическото й съдържание.

Основно изискване за организацията на собствеността е **средствата за производство да бъдат предадени на обособените стопански единици, които да придобият функцията на владелци, а оттук и на непосредствени стопани на тези средства.** Промяната в случая не е формална и повърхностна, а съществена и дълбока. Тя превръща предприятията във владелци и непосредствени стопани на средствата за производство, които носят пълна отговорност за организацията на стопанисването им и всички последици от нея. Тя изисква отношенията между държавата и предприятията да се разглеждат като икономически,

---

[1] К. Маркс, Ф. Енгелс., Съч., т. 46, ч. I, с. 398—409.
[2] В. И. Ленин, Събр. съч., т. 32, с. 174.

Digitized by Google

като **отношения между собственик и владелец,** те да намират икономическа реализация в разпределението на доходите, да определят функциите на държавата и функциите на предприятията, начина на придвижването и реализацията на продукцията и т. н. С една дума, въпросът е до **превръщането на стопанските организации в обособен и самостоятелен субект на производствените отношения** с всички произтичащи от това последици при организацията на общественото производство. Тази система е вътрешно присъща на социалистическата собственост, тя отразява обективните ѝ изисквания и формира необходимите предпоставки за функционирането ѝ.

Декларацията, приета от Народното събрание, за предаване на социалистическата собственост за стопанисване и управление на непосредствените ѝ стопани — трудовите колективи, всъщност узаконява нормативно тази нова организация на общественото стопанство, съществено различна от господствуващата досега. С нея **не се отменя и не се накърнява общонародният характер на собствеността.** Не се отменят и не се накърняват и всички икономически последици от функционирането на социалистическата собственост. Изменя се обаче дълбоко начинът на производителното ѝ използване, функциите на икономическите субекти, свързани с нея, а оттук и цялата система на функциониране и управление на общественото производство.

От декларацията следва, че средствата за производство ще бъдат официално предадени на трудовите колективи в предприятията за стопанисване и управление. А това означава, че **държавата им предава всички функции по стопанисването и поема задължението да създава необходимите условия за пълното им проявление.** Превръщането на предприятията в пълновластни стопани на средствата за производство предполага трудовите колективи да поемат изцяло и отговорността за резултатното осъществяване на функциите по стопанисването им. От изпълнители на чужда воля **трудовите колективи в предприятията се превръщат в безпрекословни и пълновластни стопани, в субекти на управлението.** Тази е причината декларацията да бъде наречена историческа, а съдържанието ѝ определено като революционно и равно на такива дълбоки обществени промени, каквито бяха национализацията на капиталистическата промишленост и кооперирането на селското стопанство.[1]

ПОСЛЕДИЦИТЕ ОТ ПРОМЕНИТЕ в организацията на социалистическата собственост са съществени и многостранни. Те определят нови функции на държавата и на стопанските организации, обуславят някои особености в характера на отношенията им, засягат организационната структура на народното стопанство и системата на управлението му, създават предпоставки за появата на стимули и отговорности и за формирането на непознати досега движещи сили в стопанството.

С новата организация на социалистическата собственост се създават **условия за преодоляване на изострили се напоследък противоречия в народното стопанство и в системата на управлението му.** Става дума преди всичко за посочените прояви на

[1] Т. Живков, Делото, с което сме се заели, е дело революционно, С., 1987, с. 25—27.

Digitized by Google

отчужденост на трудещите се от социалистическата собственост, незаинтересоваността им от общите резултати на производството, влошените икономически показатели и т. н. Формират се предпоставки за ограничаване, а и за премахването на разпространени отрицателни явления в икономиката като разхищения на суровини, горива и материали, безстопанственост и др. Разбира се, тези положителни резултати не ще възникнат автоматично, а ще се появят, когато се създадат действителни условия трудещите се икономически да почувстват властта си на стопани и възможността да получават доходи в точно съответствие с положените от тях усилия.

Чрез предоставянето на средствата за производство на стопанските организации за стопанисване и управление **икономическите отношения се поставят в съответствие с обективните условия и изисквания на социалистическата собственост.** Създават се предпоставки за съобразяване дейността на субектите на управлението и изискванията на икономическите закони и отстраняване на субективизма при управлението на икономиката. Известно е, че досега това бе трудно осъществимо, тъй като волята на държавните органи се декретираше, а грешките при управлението на икономиката придобиваха силата на държавна регламентация.

С декларацията се узаконява вътрешноприсъщата на социалистическата собственост структура, при която **основни единици стават обособените стопански организации.** С това се формират и основните субекти на икономическите отношения: държавата, стопанската организация, а в предприятията — бригадата. Обективно се обуславят техните функции и отношенията им придобиват характер не на чисто организационни, а на икономически, производствени, обусловени от изискванията на икономическите закони.

Декларацията създава **нормативни предпоставки за самоуправлението на стопанските организации и въвеждането на икономическото регулиране** като основна форма за управление на народното стопанство. И двата момента, които са принципно нови за нашата страна, се нуждаят от икономическа основа, върху която да се изградят, за да не останат само пожелание. С предаването на средствата за производство на стопанските организации за стопанисване и управление самоуправлението придобива действителна възможност и точни измерения — известно е, че реално може да управлява този, който разполага със средствата за производство.

При новата обстановка функциите на държавата при управлението на народното стопанство могат и трябва да бъдат **функции на собственика.** По-конкретно те са: да определя целта на общественото производство, да формира научната, икономическата, в това число и външноикономическата политика на обществото, да изработва държавния план, да регламентира нормативите, определящи условията на производството (някои от цените, данъците, лихвите, ставките за разпределението на доходите в стопанските организации и др.), да контролира изпълнението на функциите на стопанските организации и т. н. А функциите на последните, т. е. **функциите на стопанина,** от своя страна се разширяват до самостоятелната организация на цялостния кръгооборот на предоставените им производствени фондове, в това число

Digitized by Google

снабдяването с необходимите суровини, горива и материали, финансирането на ремонтите и разширяването на производството, организацията на непосредствения производствен процес, реализацията на произведената продукция, планирането на собствената дейност и т. н.

С новата организация на социалистическата собственост изпъква особено силно **стоково-паричният характер на отношенията** в народното стопанство. Тези отношения разширяват своето въздействие и се превръщат в действителни и активни фактори на икономическото развитие. Чрез тях се **разширяват икономическите стимулатори и регулатори** на общественото производство. Пазарът придобива самостоятелност и се превръща в действен регулатор на народното стопанство. Чрез него се издига ролята на потребителя (купувача). Търсенето и предлагането като основен пазарен механизъм утвърждава своето място при общото икономическо регулиране на производството.

Трябва да се очаква, че с предаването на средствата за производство за стопанисване на стопанските организации ще се засилят и укрепят предпоставките те да внедрят **пълна стопанска сметка.** Самостоятелността на тези организации, която сега вече се регламентира законодателно, предполага пълно покритие на разходите за производство от доходите, получени при реализацията на произведената от тях продукция. Тя изисква всички средства за разширяване на производството да идват пак от доходите. Нито една стопанска организация при това положение няма да има интерес да произвежда продукция, която е с по-ниска рентабилност от средната за нея. Ще се формира интересът да се произвежда само печеливша продукция, а това значи търсене. Разбира се, обособеният интерес на предприятието може да породи и отрицателни последици, трудовият колектив да не иска да произвежда онова, което държавата планира, ако то не му носи печалба. Разрешението на това противоречие обаче трябва да се търси не в административното налагане на задължителни задачи на предприятието, а единствено в създаването на условия то да се заинтересува от производството на такава продукция. Налага се да се измени и характерът на поръчките, които държавата възлага на стопанските организации. Те ще трябва да се подкрепят икономически, като се осигуряват условия за постигането на необходимата рентабилност.

При новия статут на социалистическата собственост **ще се измени съществено и системата на капиталните вложения.** Досега предприятията не разполагаха с достатъчно средства за разширяване на производството, поради което основната част от капиталните вложения се финансираше от държавата. Използваният за тази цел кредитен канал вместо прякото предоставяне на държавни средства не изменяше много същността на явлението. Сега трябва да се очаква основна промяна, организационни предпоставки за която вече са създадени. Самостоятелността на стопанските организации налага те да разширяват производството си на собствена основа, използвайки главно собствени средства. За тази цел е необходимо предприятията **да обединяват финансовите си ресурси, като образуват собственн банки,** чрез които свободните им фондове органично да се слеят с банкови средства и се създадат мощни финансови източници за капитални вложения. С това дълбоко и **принципно се изменят и банковите**

Digitized by Google

функции, те придобиват нови и съществени задачи при организацията на народното стопанство.

Измеият се и принципите на обединяването на предприятията. Досега държавните стопански обединения бяха висшестоящи органи, които изцяло отнемаха самостоятелността на стопанските организации. Обединенията се създаваха административно и изпълняваха ръководните си функции по административен път. Сега предприятията ще се обединяват и сдружават с други предприятия и организации само по собствена воля и в съответствие със собствените им интереси. Всякаква административна намеса в този процес, засега широко прилагана, противоречи на самоуправлението. Функциите, които сдруженията ще изпълняват при тези условия, се определят от предприятията, включени в тях, и имат задачата да ги подпомагат в тяхното изпълнение.

Вижда се, че Декларацията за предаването на средствата за производство за стопанисване и управление на стопанските организации е акт с много икономически последици, нормативна основа за действително осъществяване на големите промени в управлението на народното стопанство. След като предаването на средствата за производство бъде извършено по съответния административен ред, стопанските организации ще станат пълновластни владелци на средствата за производство и от тях най-вече ще зависи успехът или неуспехът на дейността им. Ще е необходимо обаче да се преодолеят стари и дълбоко внедрили се в съзнанието на трудещите се и особено в стопанските ръководители разбирания, установени традицни и навици. Едновременно ще е необходимо да се вниква в новото, като цялата система на мислене и действие се подчинява на него. Този прелом ще бъде труден, но е необходим, без него стопанството в нашата страна не ще може да напредне и осъществи големите задачи, пред които е изправено.

Digitized by Google

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

САМОУПРАВЛЕНИЕ И САМОВЪЗПИТАНИЕ

Проф. д-р ВАСИЛ ВИЧЕВ

През 1921 г. Бернард Шоу изпраща като подарък на В. И. Ленин книгата си „Назад към Матоаил", в която по своя обичаен парадоксален маниер развива мисълта, че процесът на възпитанието е немислим без самовъзпитанието. Като критикува органичните пороци на буржоазиата образователна система, Бернард Шоу отбелязва: „Същността на работата е в това, че човечеството не може да бъде спасено отвън с помощта на учителя от училището или на иякакъв друг учител или управник: тези господа могат само да осакатяват и поробват хората. Казват, че ако измиеш котката, след това тя никога няма да се мие сама. Не зная истина ли е това или не, но безспорно е едно: ако учиш човек на нещо, той никога няма да се научи на това... Затова, ако искате вашата котка да бъде чиста, излейте върху нея едиа кофа кал: тя незабавно ще започне така усърдно да се облизва, че ще стаие по-чиста от преди." При четенето на предговора Ленин е подчертал тези думи и е поставил знака NB (много важно) и два удивителни знака. Разбира се, тази бележка може и да ие е означавала пълно съгласие на Ленин с мисълта на Б. Шоу, но във всеки случай цитираната мисъл е привлякла вниманието му. И над нея въпреки преувеличената ѝ заостреност си струва да се замислим, особено сега, когато социализмът си поставя задачата широко да разгръща самоуправлението във всички сфери на живота, всестранно да издига ролята на човешкия фактор в общественото развитие.

Социалистическото самоуправление предполага не само обективни икономически, правни и други условия, но и много сериозни изменения в съзнанието, в нравствените отношения на трудовия колектив, в равнището на обществената дисциплина и гражданската отговорност. Самоуправляващите се организации могат успешно да функционират само при творческата самореализация на своите членове, в условия на инициатива и новаторство, а не на „дисциплинирана нравственост", която се опира на страха и наказанието.

В продължение на хилядолетие подчинението на иормите и законите се е осигурявало със силата (материална и духовна) на държавната власт, изразяваща волята на господстващата класа. Затова и демокрацнята, правата и свободите са се възпрнемали като висше благо, като нравствена ценност, като желана лична цел, а дисциплината, задължеиията, законността и пр. са се преживявали като нещо чуждо, принуждаващо, репресиращо. Социализмът е призван да извърши действително исторически поврат във взаимоотношеиията между

Digitized by Google

демокрация и дисциплина: не просто да издигне на нова висота обществения ред, да осигури здрава организация на производството, а икономически и психологически да преодолее противоречието между демокрацията и дисциплината, да ги изпълни с ново хуманистично съдържание, да ги превърне в лична ценност. Само тогава демокрацията ще прерасне в действително самоуправление, във власт **на** хората, а не **над** хората, ще стане **управление на народа посредством самия народ.** Този поврат е свързан с дълбоки изменения в диалектиката между възпитание и самовъзпитание.

В „Светото семейство" Маркс пише, че „наказанието и принудата противоречат на човешкия начин на действие," т.е. на начина на действие, който ще бъде характерен за истински човешки отношения в комунистическото общество. „При човешките отношения наказанието действително няма да бъде нищо друго, освен присъда, която провинилият се произнася над самия себе си."[1] Нормалното състояние на човека, казва Енгелс, „е това, което съответствува на неговото съзнание и което **трябва да бъде създадено от самия него**"[2].

Все още понятието „самовъзпитание" не заема подобаващото му се място в педагогическата теория и особено в идейновъзпитателната практика. Това лесно може да се обясни, като се имат предвид както социално-класовата предистория на социализма, така и особеностите на неговото досегашно екстензивно развитие. Известно е, че много мислители от миналото се опитваха да противопоставят проповядването на нравствено самоусъвършенствуване на личността на революционната борба за изменение на капиталистическите обществени отношения. И наистина капитализмът не можеше да бъде изменен по такъв начин и проповедта за нравствено самоусъвършенствуване на личността, от каквито и благородни мотиви да се диктува, водеше до идеята за „непротивене на злото". Но, от друга страна, марксизмът няма нищо общо и с онези социалии концепции, които свеждат възпитанието само до въздействието на външната среда. Така например Р. Оуен считаше, че характерът на индивида се създава независимо от него и за него, че „цялостният характер на човека — физически, интелектуален и морален — е формиран независимо от самия него". Такъв възглед, въпреки че води до революционен извод за необходимостта от изменения на неприемливата обществена среда, за да се създаде съвършен човек, страда от недиалектичност, не отчита факта, че практическата дейност на човека е необходима не само за изменение на обкръжаващия го свят, но и за изменението на самия него. Изменението на самия себе си изисква от човека съзнателност, целенасочени усилия и не става от само себе си. Дълбокият познавач на човешката природа Достоевски проницателно говори за обществената среда. „Вярно е, че тя определя много неща в нас, но все пак не всичко, и често някой ловък хитрец твърде сръчно прикрива с влиянието на тази среда не една своя слабост, а понякога дори подлостта, особено ако той умее да говори или пише красиво."

---

[1] К. Маркс, Ф. Енгелс. Съч., т. 2, с. 192.
[2] К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч., т. 20, с. 510

Digitized by Google

Екстензивното развитие на социализма, недостатъчната зрялост на новите обществени отношения и особено **неразвитостта на общественото самоуправление** неизбежно съжителствуват с ограничаване и подценяване на самодейността и самовъзпитанието. В условията на екстензивното развитие, когато акцентът обективно е поставен върху социалното възпроизводство на определени качества, умения и способности у личността, на самовъзпитанието се отрежда **подчинена** роля по отношение на възпитанието (оттук и подценяването на собствените му проблеми в теоретическата литература). Новият етап в нашето развитие изисква друг подход — **изследване както на социализацията, така и на възпитанието от гледна точка на самовъзпитанието, на пробуждането и стимулирането на потребността от непрекъснато самоусъвършенствуване.** Ясно е, че това е много по-трудна и сложна задача, отколкото възпитанието, осъществено само като **външно** въздействие и затова превръщащо се много често в дресировка, в средство за конформизация на поведението.

Управлението от „горе" предпочита предписанията, контрола, стандартизацията, докато самоуправлението изисква самоинициатива, самоотговорност. Затова **разгръщането на самоуправлението означава разкрепостяване на мисленето, развитие на неговата евристичност, дебюрократизация на духа.** Най-същественото в този процес е да се разширява и практически от всеки да се „усеща" зависимостта на индивидуалния житейски път, на личното благосъстояние от собствените способности и усилия, от количеството и качеството на собствения труд.

Незадоволителното равнище на самовъзпитанието, особено при подрастващите, се дължи не само на слабостите в образователната система (липсата на проблемно обучение, на развиващи методи, претоварване на паметта за сметка на творческото мислене и пр.), но и на редица социални фактори — липсата на база за трудово възпитание в семейството, прекалените „грижи" на родителското поколение, нарушенията на социалистическия принцип на разпределение, бюрократичното опекунство, сковаването на социалната инициатива „от долу", особеностите на социализацията в условията на НТР и свързаното с нея удължаване на „младежкия период" и др. Не може да се приеме за естествено, както справедливо изтъква проф. П. Митев — директор на НИИМ при ЦК на ДКМС, че една трета от нашите младежи отдават особено значение за постигането на успех в живота на социалните възможности на родителите, докато примерно в Япония това са само 3 на сто, а в САЩ — 12 на сто, в Швеция — 7 на сто.

Нарастването на материалното потребление, родителското кредитиране, освобождаването на все по-голямо количество хора от сферата на производителния труд (рязко увеличаване на пенсионерите, на учащите се и на срока на обучение), измененията в ценностната система на подрастващите и редица още фактори съдействуват за разпространяването на хедонистични представи и отношения, за бягство от физическия труд и пр.

Не е тайна, че един твърде голям процент от младите

Digitized by Google

семейства у нас живеят не според своя труд, а според труда на своите родители. Нарушаването на основния принцип на социализма — жизнените блага на хората да бъдат в съответствие с техния труд, поражда много отрицателни явления. Във връзка с това възникват нови проблеми и в сферата на трудовата мотивация, които понякога се усложняват и от нереалистичната пропаганда на НТР, която едва ли не, съединявайки се с предимствата на социализма, ще открие „рога на изобилието" и ще освободи младия човек от „трудното" в труда. Маркс предупреждава, че даже и тогава, когато трудът стане привлекателен, творчески, той в никакъв случай няма да бъде само забава, развлечение, както наивно го разбира Фурие, че той винаги ще представлява „дяволски трудно дело", интензивно напрежение и т. н.

Самовъзпитанието предполага самоотговорност, възможности за самостоятелен избор на решения в проблемни ситуации. Показателни в това отношение са някои сравнителни проучвания на НИИМ: поставени в условна ситуация на избор, 60 на сто от младежите в нашата страна биха избрали „трудна работа с отговорности и възможност за вземане на управленски решения", а в Япония — 73 на сто, в САЩ — 84 на сто, в Швейцария — 74 на сто.

Без самовъзпитанието са невъзможни самоуправлението и самодисциплината в труда. Всички те изискват дълбоко психологическо преустройство, вътрешна готовност за професионално израстване, активно отношение към своето развитие, отговорност за своето постоянно „дорастване" до изискванията на социалистическия демократизъм и на съвременния научно-технически прогрес. Но **самоусъвършенстването на човека не е изолиран, чисто „душевен" процес, а взаимодействие на субекта със социалната среда.** То предполага „съвпадение на изменението на обстоятелствата и човешката дейност", което собствено се постига само в революционната практика.[1] Няма и не може да има абстрактно, свободно от социални влияния самоусъвършенстване, както е невъзможно и самоусъвършенстване, което не оставя положителни „следи" върху обкръжаващите, което е неутрално за социалната среда. Затова **самовъзпитанието изисква активно участие в живота на колектива, „съавторство" на самоуправленските отношения, преодоляване на собствените слабости, привички и навици, които все още се „съпротивляват" на гласността, на критичността, на демократизма и строгата взискателност.**

В своята вътрешна „интимна страна" самовъзпитанието, самоусъвършенстването и самоуправлението имат общи черти, които характеризират познавателната и емоционално-волевата култура на личността. Те зависят от самопознанието, самооценката, самоконтрола, самодисциплината, самокритиката на човека.

Процесът на самовъзпитанието изисква преодоляване на определени противоречия, борба със своите собствени недостатъци и слабости. В този смисъл то не е самосъзерцание, а активна дейност, насочена към изработването на положителни качества, съответстващи на социалната ориен-

---

[1] К. Маркс, Ф. Энгельс, Соч., т. 42, с. 265.

Digitized by Google

тация на човека, на неговите представи за добро и зло. Самовъзпитанието, както отбелязва съветският педагог В. А. Сухомлински, е преди всичко сравняване, измерване на себе си с известна мярка.

Както целта, така и мотивите на самовъзпитанието са социално обусловени. Превръщайки се в субект на собственото си възпитание и развитие, личността винаги отчита определени конкретно исторически ценности, норми и идеали. Тя сравнява степента на своите знания, умения и качества с конкретните обществени изисквания. Възможностите на самовъзпитанието зависят както от правилността на самооценката, така и от връзката ѝ с прогресивните обществени тенденции. Собствената версия на човека за самия себе си, както изтъква С. Л. Рубинщайн, невинаги е най-достоверната. Между неговото самосъзнание и неговата действителна същност понякога съществува огромна разлика. Когато е налице неадекватна представа за собствените качества и възможности, самовъзпитанието може да доведе до нежелателни резултати, защото изхожда от неточни и погрешни предпоставки.

Обективната и адекватната самооценка е важен начален момент на самовъзпитанието, защото дава възможност на личността правилно да прецени степента на съответствието на своите политически, трудови, нравствени и пр. качества и отношения с изискванията на обществото и на тази основа правилно да конкретизира задачите пред себе си. Психологическите изследвания показват, че погрешно формираната самооценка се превръща в бариера на правилното самовъзпитание; завишената самооценка и липсата на необходимата самокритичност не предизвикват потребност от самовъзпитание, а занижената самооценка, подценяването на собствените възможности, отсъствието на вяра в своите нравствени, интелектуални и физически сили, хипертрофираната самокритичност също пречат на работата над себе си, защото в подобно психологическо състояние човек не вижда смисъла на самовъзпитанието.

Самооценката показва как индивидът отнася себе си спрямо някои специфични ценности, а самоуважението изразява степента на „приемането" или „неприемането" на себе си като цяло. Самооценката включва две страни: самоуважение и самокритика. Истинското самоуважение искрено приема критиката и е основа на самокритиката.

Самоуважението е важна черта на личността. То означава, че човек се отнася положително към себе си като личност, уважава собственото си достойнство. То няма нищо общо със самолюбието и славолюбието. Последните пораждат действия, които се извършват за слава, за да предизвикат възхищение или завист, да привлекат вниманието на околните. Самолюбивата личност изгубва способността да оценява самокритично своите постъпки от гледна точка на общественото им значение. И, обратно — недостатъчното самоуважение прави съзнанието на човека болезнено и нестабилно. Хората с ниско самоуважение по-силно реагират на критиката. Изпитват страх от нея. Болезнено преживяват посочените слабости. Ако това не се отчита от обкръжаващите ги, критиката може да породи обратни резултати — понижаване на социалната активност, изолация от колектива, индиферентност към обществената работа и пр.

Digitized by Google

Самокритичността е необходимо условие за самоусъвършенстването на личността. Тя може да се разглежда като един от начините, източниците на нейното развитие. Самокритичността съпътствува растежа на човешката активност, изразява способността на личността да преценява доколко поведението ѝ отговаря на изискванията на средата и социалните норми, да потиска нежелателните прояви на своето поведение, служи като форма или начин на саморегулация. Тя играе важна роля в процеса на самовъзпитанието, който включва: осъзнаване на собствения стремеж към самовъзпитание и най-близките му цели, анализ на собствените недостатъци и ясно разбиране как да бъдат отстранени, какви качества да се изградят и как, оценка на умението да се преодоляват недостатъците и пр.

Самокритиката като фактор на вътрешното развитие на личността характеризира способността на човека да изработва и изменя отношението към самия себе си, да преоценява и видоизменя своя вътрешен опит, да се вглежда в себе си чрез очите на другите. Навикът на вътрешна саморефлексия се формира в процеса на общуването с другите хора и носи отпечатъка на типичните социални условия, в които протича това общуване.

Изтъкнатите психологически особености на самовъзпитанието показват, че то не може да се осъществява успешно откъснато от реалните трудови и социални отношения, нито пък да се провежда на „части", тъй като зависи от цялостната вътрешна структура на личността — от нейното светогледно ориентиране, от нейните потребности, цели и идеали. Разгръщането обаче на социалистическото самоуправление извежда на преден план някои изключително важни задачи на самовъзпитанието, без които е немислимо нормалното функциониране на самоуправляващите се колективи и организации. Става дума преди всичко за самодисциплината и самоконтрола, за високото и непрекъснато професионално и общо самообразование, за самообновяването на стила и методите на работа в духа на новите изисквания, за социалната самоинициатива и творчество, за непримиримостта към отрицателните явления.

Самоуправлението изисква обществената дисциплина да прераства все повече във формата на **самодисциплина**, т. е. в персонализирана форма на нормативно-оценъчната и императивна страна на обществените отношения. Самодисциплината е сложен социално-нравствен феномен, който отразява определен кръг явления и процеси от духовния живот на обществото и личността и се характеризира със следните главни особености: първо, тя е дълбоко интимен процес, който протича, когато личността е „насаме със себе си". Обществените изисквания тук присъствуват като детерминиращ фактор, но не във формата на външно изискване („какво ще кажат другите", „така е заповядано"), а като „мои" изисквания, като самозадължения. Второ, самодисциплината е форма на личностно самоусъвършенстване, вътрешно необходима страна на саморазвитието на човека. Тя е своеобразно нравствено-психологическо състояние, насочено към портрета на „по-доброто аз", т. е. тя е активен стремеж да се победи

Digitized by Google

собствената разпуснатост, леност, отрицателни черти на характера и пр., борба със собствеиите недостатъци. Не случайно В. И. Ленин счита, че победата на човека иад собственото му равнодушие е не по-малко важна за завземането на политическата власт, че за осигуряването на тази победа е необходима продължителна и системна работа.

Самодисциплината на личността най-добре разкрива „трансформирането" на обществените норми и изисквания в ценностен „еквивалент" на отделния човек. И в това трансформиране се крият най-големите трудности и противоречия на идеологическия процес.

Не е тайна, че много хора все още гледат на труда като на наемен труд, а на предприятието или учреждението, където работят, като на чужда собственост. Изграждането на съзнателна дисциплина е немислимо без формирането на чувство за дълг и отговорност към социалистическата собственост. Снизхождението и либерализмът към нарушителите на трудовата, плановата, договорната и финансовата дисциплина в крайна сметка също произтичат от липсата на отговорност към общественото благо.

Отношенията на отговорна зависимост между членовете на самоуправляващия се колектив включват два момента: а) подотчетност, необходимост личността да отговаря пред колектива за изпълнението (или неизпълнението) на своите задължения. Но това не е механическо подчинение на волята на колектива. Ако колективът изостава от своето развитие или ако предявява изисквания, които противоречат на обществените интереси, дългът и отговорността могат да влязат в несъгласие с локално ограниченото, егоистично „дълженствуване"; б) санкциониране (похвала, осъждане, наказуемост) на социално значимите прояви на личността, особено на нарушенията на нейните права и задължения както чрез ръководните органи иа колектива, така и чрез „неформалните санкции" (общественото мнение, другарската критика и пр.). По този начин отделният колектив адресира външната отговорност до конкретното поведение на личността, непосредствено сблъсква човека със социалната необходимост. Но тук не трябва да се забравя обстоятелството, че опитите да се иска от човека невъзможното, това, което е извън неговите сили, довеждат до обратен резултат — „свръхнеимоверното" разширяване на отговорността фактически я превръща в безотговорност.

Самоуправлението изисква личността съзнателно да съгласува своите стремежи със стремежите на другите, да прави общата цел (на цялото общество и на дадения колектив) и своя цел и да приспособява към нея личните си интереси така, че те да не влизат в конфликт с обществените интереси. А това е органично свързано със самовъзпитанието в дух на колективизъм.

Формирането на високо съзнание за обществената отговорност, разбира се, не е само просветителска задача. То предполага последователно прилагане на социалистическия принцип на разпределение, правилно съчетаване на материалните и духовните стимули, строго съблюдаване иа правата и задълженията на социалистическата личност. Социалистическата дис-

Digitized by Google

циплина не означава отрицание на личната, материалната заинтересованост. Напротив, личната, материалната заинтересованост в единство с правилното приложение на духовните стимули служи като лост за издигане на общественото производство, за повишаване призводителността иа труда, като средство за борба против недобросъвестното отношение към труда.

Решенията на XIII конгрес на БКП и новият Правилник за стопанската дейност изискват внедряването на такава стопанска сметка, която директно и непосредствено да отразява действителните резултати от дейността на самоуправляващите се организации на всички равнища, а не да осреднява добре работещите с посредствените. Там, където загубите се дължат на лошо стопанисване, на производството на некачествена продукция, на неизпълнение на договорните задължения и кооперираните доставки, там всички санкции трябва да действуват с пълна сила за непосредствения виновник.

Социалистическото самоуправление ще проявява в пълна степен своите черти и своето превъзходство само тогава, когато формите на всекидневното поведение и начинът на живот, закономерно произтичащи от новите обществени отношения, станат вътрешна потребност на хората, когато социалистическите нравствени ценности влязат в най-дълбокия слой на човешката психика — навиците и привичките. Затова особена актуалност сега придобива не само идейното и професионалното самообразование, но и нравствено-гражданското развитие на социалистическия труженик, културата на ума и чувствата. Социализмът не означава край на двубоя между добродетелта и порока. Нещо повече, в условията на НТР, на урбанизираното безлично общуване в големия град, в ситуациите на „морален вакуум“ и пр. да останеш честен и порядъчен е не по-малко трудно.

Важна задача е постигането на органично единство между политическата, професионалната и нравствената култура на ръководители и изпълнители, без което не може ефективно да се осъществява научно-техническият прогрес. Понятието „културно-техническо равнище“ включва ие само висока образованост, но и редица нравствени качества. Научно-техническата революция изисква получаваното образование да прераства във висока култура на труда, в елемент на социалистическата цивилизованост, в потребност от социално творчество. Необходимо е у всеки човек да се изгражда такъв мотивационен механизъм на трудово и обществено-политическо поведение, който да води до най-ефективно използване на производствените ресурси, до преодоляване на безстопанствеността, на демагогията и равнодушието, до изкореняване на бюрократизма, на ведомствеността и „местническия феодализъм“, т. е. на всичко, което отчуждава човека от обществената собственост и от общонародния интерес.

Недостатъците в социално-икономическата политика на социализма и особено нарушенията на ленинските принципи в управленската дейност оказват отрицателно въздействие върху духовната атмосфера на обществото, подкопават високите нравствени ценности, ерозират социалните нрави. Особено пагубно е влиянието на такива отрицателни явления като

Digitized by Google

корупцията, измамничеството и рушветчийството, поощряването на ласкателството и славословието, пренебрежителното отношение към законите и нормите на социализма. Затова същностна черта на преустройството е действената и безкомпромисна борба срещу отрицателните явления и нравствените деформации. „Преустройството — това е енергично избавяне на обществото от изкривявания на социалистическия морал, последователно осъществяване на принципите за социална справедливост; това е единство между думи и дела, между права и задължения; това е издигане на честния, висококачествен труд, преодоляване на тенденциите към уравниловка при заплащането му, на потребителските настроения."[1]

Самоуправлението поставя особено отговорни задачи пред самовъзпитанието и самоусъвършенстването на ръководните кадри. Принципно значение придобиват такива качества на ръководителя като чувството за новото, готовността да се поеме отговорност, желанието да се учи да работи по-добре, умението да се взема предвид политическият смисъл на стопанската дейност и на всяка друга работа, свързана с хората и взискателността към себе си и към другите. Всеки ръководител трябва изцяло да отговаря за възложената работа, правилно да изгражда отношенията си с хората, да ги вдъхновява с личния си пример. Най-опасните врагове на социалистическия ръководител са бюрократичното високомерие, неграмотността и подкупът. Във връзка с това Ленин е формулирал „четири заповеди", задължителни за всеки ръководител в условията на социалистическото самоуправление:

„1. Не мъдрувай лукаво, не се надувай с комунизма, не прикривай с големи думи немарливостта, безделието, обломовщината, изостаналостта.

2. Ликвидирай неграмотността.

3. Бори се против подкупите.

4. За да не остават думите само думи, проверявай цялата си работа с практическите успехи в стопанското строителство."[2]

Самоуправлението изисква органично **единство на висок професионализъм, нравственост и социално творчество.** Професионалното дилетантство неизбежно се оказва и безнравственост.

Сред тези, на които е все едно с какво се занимават в живота, има най-много любители на печалбата, на безидейното потребителство, на самоизтъкването и себелюбието. Истинският майстор, човекът, верен на своя професионален дълг, много по-рядко, се оказва кариерист, ласкател, интригант и пр. И това не е случайно. Нравствената култура на личността не се свежда нито до етикетното поведение, нито само до моралната саморефлексия, до психологическото самоанализиране, откъснати от реалната трудова дейност, от качеството на извършената работа.

---

[1] М. Горбачов, За преустройство и кадрова политика на партията, С., 1987, с. 20.

[2] В. И. Ленин, Събр. съч., т. 44, с. 453.

Digitized by Google

Професионалистът и дилетантът имат различна нравствена философия, различен начин за „ловене на щастие". Дилетантът се бои от „постъпващото мислене" (М. Бахтин), избягва персонализираната отговорност, склонен е към пасивност в проблемни ситуации, към егоизъм и лицемерие. Дилетантството е безпомощно като добродеяние и враждебно към иновациите. То избягва анализа на реалните процеси, предпочита инструкцните, предразположено е към догматизма и фанатизма, към опростяването на явленията. Дилетантското мнслене по необходимост е приспособително. То не обича да разсъждава за недостатъците и за тяхното изкореняване.

В съвременните условия професионалното дилетантство нанася не по-малко вреди на обществото, отколкото откритото лентяйство, кражбите или злоупотребите. То е сериозна пречка за ускореното внедряване на нови технологии, за бързото повишаване на ефективността и производителността на труда.

Все още професионализмът, деловитостта и нравствеността се разглеждат като разнопорядкови явления, а при подготовката, издигането и оценяването на кадрите те се поставят в отделни графи — професионализмът като „служебно качество", а моралът като семейно-бнтова черта, която не е свързана с компетентността и деловитостта. Трябва да признаем, че нравственият заряд на тези понятия се компрометира и от много „делови" ръководители, които изопачават и фалшифицират информацията за действителните успехи, грубо погазват елементарни нравствени норми, допускат разминаване между думи и дела.

Нравственият авторитет на професионализма много често се измества от авторитета на „добрия организатор", отличаващ се с решителност, твърдост и упоритост. Това разместване на акцентите, казва съветският писател Олег Попцов, довежда до издигането на ръководителн, които никога не са се проявявалн професионалио. Писателят справедливо поставя въпроса: „подмяната на професионализма с организаторските навици не съдействува ли за тържеството на волевия стил? Може би такъв стил бе необходнм за екстремалните условия, но той разруши демократичните навици на управление, породн особен тип началник, осъществяващ „общо ръководство", избягващ да вниква в детайлите поради тяхното непознаване. Неумелото стопаннсване и некомпетентността на ръководителя превръщат всичкн условия в условия екстремални, критически, при които нормалната работа се превръща в щурм, в битка за плана, за прибиране на реколтата, за производителността на труда."[1]

Ръководителят-дилетант е неспособен на творчески риск. Той не влиза в диалог нито с науката, нито с практиката, а предпочита застойната атмосфера. Бои се от самостоятелността, защото тя изисква компетентност. Затова изкореняването на дилетантството, особено в управленската сфера, изисква максимум демократизъм, всеобхватна публичност и по-

[1] Олег Попцов, Как стать реалистом, Литер. газета, 4. III. 1987.

Digitized by Google

стоянна критика, премахване на условията за социална демагогия.

Нищо не демобилизира така силно хората, както неискреността, парадиостта и демагогията на ръководителя, нищо не разрушава така дълбоко вярата на колектива, както разривът между думи и дела. Когато на съвещания и събрания се говори само за постиженията и успехите, а не се виждат разпуснатостта, безстопанственото отношение към работата, когато несправедливо се оценяват конкретните резултати от труда, когато се отминават безделниците или пък не се насърчават по достойнство майсторството и професионализмът, постепенно се формира атмосфера на апатия, на формализъм, съзнанието на колектива свиква с полуистината и празния шум, убива се неговото критично острие, отслабва взаимната взискателност. А това естествено и неизбежно подхранва равнодушието, потребителството и себеустройването. Затова няма по-ефективно средство за оздравяване на социалнопсихичния климат от широката гласност и персоналност на критиката, от еднаквия подход на ръководителя към всеки член на колектива.

Личният пример се самоизгражда и самоусъвършенствува. Необходимо е системно да се работи не само за повишаване на професионалната квалификация, но и за нравственото извисяване. Поучителен за всеки ръководител е примерът на А. Суворов, който постоянно се е грижел за добродетелите, които има, никога да не прерастват в своята противоположност. Във всяка ситуация той е търсел съзнателно неповторимата мяра на възпитателно въздействие, която осигурява взаимното разбиране и единството на действията. За всеки човек и особено за ръководителя е много важно да не „прекосява" границата на добродетелите, да не излиза зад пределите на положителните качества. Той трябва да съблюдава „суворовската мяра" в общуването с подчинените и висшестоящите: смелост без избухливост, бързина без необмисленост, твърдост без упорство, достойнство без високомерие, дисциплинираност без угодничество, приятност без суетност и т. н. Неумението на ръководителя да се саморегулира, склонността към догматична праволинейност, недиалектичността на мисленето могат да обезценяват и най-добрите му нравствени качества. Никаква професионална деловитост на ръководителя не може да прикрие негативното влияние на опитите да се „надхитрят" интересите на държавата чрез неизпълнение на договорни задължения, чрез „нелегално" получаване на ресурси, привличане на ненужни работници, надписване и фиктивно отчитане на плановите показатели и други форми на псевдопредприемчивост.

* * *

Развитието на личността се осъществява чрез разрешаването на противоречията, в които тя встъпва със социалната действителност, със собствения си живот и заобикалящите я хора. Типологията на личностните противоречия се определя от основните жизнени отношения на човека, от обществените условия, в които протича неговата дейност. Об-

Digitized by Google

стоятелствата, обуславящи обществената същност на личността, се пречупват през „вътрешните условия“ и **колкото повече личността се самоопределя като самостоятелен субект, толкова повече провежда „своя линия“ в живота — все по-малко се подчинява на обстоятелствата, все по-силно им противодействува, стреми се да ги изменя в съответствие със своята цел и своята жизнена линия.**

Човекът е в непрекъснато индивидуално-личностно „движение“, в постоянно саморазвитие, във вътрешна полемика със себе си и другите, в процес на постоянно самоутвърждаване. **Постоянната незавършеност е характерна черта на психическата организация на личността, едно от вътрешните условия за нейното развитие.** Тя непрекъснато укрепва, допълва, обогатява себе си, отстранява или преустройва тези психически механизми, които пречат на успешната ѝ дейност.

Идеологическата работа трябва да изгражда такива системни отношения вътре в цялостната психическа организация на личността, които да я тласкат към активно отношение към света, да развиват уникалните потенции на индивида.

Начинът на разрешаване на противоречията характеризира социалната активност на личността, превръщането ѝ в субект на възпитанието. Ако в началния стадий възпитаваните са „обект на възпитание“ за възпитателя, а субект на възпитателния процес е самият възпитател, то при висшите стадии колективът престава да бъде обект на възпитание и се превръща в пълноправен субект на възпитателния процес. Практическата дейност на човека е „главното оръдие“ не само за изменение на окръжаващия го свят, но и за изменение на самия него. Ето защо **практиката на социалистическото самоуправление трябва да се разглежда и което е още по-важно — да се прилага не само като по-ефективно средство за стопанисване и управление на обществената собственост, но и като средство за самоусъвършенствуване на личността, за формиране, активизиране и използване на творческия потенциал на човека.**

Интензивното развитие на икономиката, борбата за високо качество навсякъде и във всичко, по-нататъшното усъвършенствуване на политическата система на социализма и всестранното утвърждаване на социалистическия начин на живот са немислими без непрекъснатото развитие и обогатяване на потребностите, интересите и качествата на личността, без високото нравствено съзнание на социалистическия труженик, в което следва все по-трайно да доминират общонародните интереси, загрижеността за благополучието на цялото общество.

Digitized by Google

НАЗРЕЛИ ПРОБЛЕМИ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ЦВЯТКО СЪБЕВ
заместник-председател на окръжния народен съвет и председател на окръжния съвет за духовно развитие — Пазарджик

Народната просвета, образованието винаги са били важно дело, особено днес, когато изискванията на научно-техническата революция не търпят изоставане. В сегашното състояние на образованието за съжаление се наблюдава противоречие. От една страна, сравненията с минали години сочат небивал растеж не само в стремежите към по-голямо образование, особено към ВУЗ, но и безспорни количествени данни. От друга страна, практиката показва, че близо 15—20 на сто от учениците отпадат между първи и осми клас, че е налице масово изоставане от средното образование на заетите в материалното производство. Данните за Пазарджишки окръг сочат, че под средно образование имат от 68 до 72 на сто от заетите. Не достигат кадри за сложни технологични решения, за овладяване на скъпоструваща съвременна техника.

Какви са причините за това противоречие?

Преди всичко екстензивното развитие на икономиката и в нашия окръг е инерция, в която се съюзяват количествените оценки за състоянието на стопанските звена с лесното набиране на работна ръка от селата. На пазара, на селския пазар, ако можем така да се изразим, най-лесно се купуваше работна ръка. Но тази възможност свърши. Възможността свърши, но инерцията остана и сега между стопанските звена има конкуренция кой как ще примами работниците от съседа си. Текучеството се превръща не само в бедствие, свързано със заплащане чрез фиктивна разрядна система, която не държи сметка за образованието, но и в масово средство за деквалификация. За една година в един наш завод са издадени над две хиляди заповеди за назначения и освобождаване, една трета от които се повтарят. От механотехникума са осигурени за Завода за информационни носители триста младежи и девойки, но за същия период са напуснали също триста.

Налага се промяна, но дълбоко осъзната промяна, необходимо е **средствата, които изтичат като загуба от текучеството, да се дават за висока квалификация и за социални решения.** За съжаление инерцията на административното разпределение на трудовите ресурси замъглява истинските причини, създава готованство, а не грижи за задържане и укрепване на работната ръка. Образователната система в окръга сега готви седемдесет програмисти, но заявки има за пет. Правилният път е пътят на завод „Металик" — 84 стипендии за ВУЗ и 75 за механотехникума. Пътят на „Оптикоелектрон" — цялостни грижи за Техникума по машиностроене и електроника. Това е пътят — без откъсване от производството основните ядра работници да повишават непрекъснато образованието си. И това да довежда до по-добро материално положение.

На второ място — учебният процес се характеризира с разпиляване на много учебни часове. Три са формите на това разпиляване.

Първата — това е количествената показност, която деформира стремежа и на добрите учители да решават добросъвестно. Формално няма забрана да се пишат

Digitized by Google

ниски оценки, но фактически почти повсеместно оценките в края на краищата се правят по количеството на високите бележки, а не по съдържанието на образователния процес. Едва при приемните изпити за ВУЗ, когато учениците, които би следвало да са редовни участници в обществения живот, започват да пишат небивалици в писмените си работи, ние се хващаме за главата. Количествената показност стимулира появата и на изкуствени активисти, без влияние сред другарите си.

Публична тайна е, че в учителската професия навлязоха и хора без желание и възможности. Това е беда, за преодоляването на която не бива да жалим нищо. Но има и зле прикрита беда — това е принудата добрият учител да си криви душата и да се пригажда към количествените оценки за показ. Този показ е нужен на некадърните педагози, които чрез него си осигуряват топло място в живота, представяйки желаното за действителност.

Втората форма за разпиляване на учебно време, това е стихийното използване на учениците „за всичко". Зле възпитаваме учениците, когато ги изпращаме в учебно време за пожарникарски селскостопански акции или за пълнеж на никому ненужни псевдополитически заместители на масовата работа било на ДКМС, било на когото и да било. Освен всичко друго тази широко прилагана практика води до неприязън към иначе верни политически лозунги. Учениците пропиляват цял месец всяка година, за да наблюдават как селскостопанската продукция се похабява и как вместо ума и машините се впряга екстензивният труд. Има пример в община Септември, когато се вдигат 500 ученици да изкореняват старо лозе с търнокопи, вместо това да стане с машини.

Третата форма на разпиляване на учебно време е междупредметното боричкане за приоритет на дисциплините, липсата на вътрешноучебна интеграция. Главната арена тук е извънкласната заетост на учениците. Денонощието е от 24 часа и нито минутка повече. Здравото поколение се нуждае от осемчасов сън, от спорт и развлечение. Ако не сменим оценките за работата на учителите в съдържателна насока, ще продължаваме практиката вместо изучаване и направляване на професионална ориентация да провеждаме безброй формални мероприятия, чиито противотежести ще се явяват т. нар. неформални групи, отегчени от казионните усилия.

Ние извеждаме опит за интеграция наука—образование—култура—производство. Освен липсата на програмни разработки срещаме и ревността на инерцията, на затварянето във вътрешнодисциплинарните сфери. Появата и развитието на много кръжоци, на рекламни прояви носят белега на личния натиск на този или на онзи, или пък на временните примамки на т. нар. престижни дисциплини.

Действително ученическото самоуправление, освободено от светлинните ефекти на модата в образованието, ще ни помогне да намираме време за повишаване на общата култура на учители и на комсомолски активисти — единствената гаранция, че един учебен час например по физика може да събуди интерес към философските или естетическите истини. И обратно.

На трето място — управлението на народната просвета натежа от бюрократизъм и от непрофесионална самодейност. Трудно е да си признаем, но е така. Книжният поток към общините и училищата отнема време на квалифицирани хора и подобрява атестациите на повърхностните. Даже в т. нар. комплексни проверки живата работа едва диша от упреци и печатни и ръкописни творения. Завладяващата роля на майсторското показване в учебния част е минимална. Може би затова намират място спорове и нервни напрежения след всяка

Digitized by Google

проверка „от горе“. И педагози, и непедагози се увличаме в количествени оценки. Учебният процес е учебен процес, педагогическата наука е наука и само чрез нея може да се създадат условия за масова технологическа култура от най-ранна възраст. Еднаква е опасността както да пренебрегваме съвременната технологична информация, така и да сведем всичко до технократизъм и примитивно възприемане на новостите, които научно-техническата революция ни поднася.

Изграждането на съветите за духовно развитие създава възможности за преодоляване на „даскаллъка“ като занаятчийско отношение към образованието, но при условие, че това се направи на всички равнища и, което е особено важно, да се създаде с партийни, с политически средства еднаквост в оценките на кадрите. Могат да се посочат десетки примери на учители, чиито ученици влизат във ВУЗ без особени трудности. Между такива учители има имена, неоценени от нас по достойнство, и обратно.

Обществено-държавното и държавно-обществеиото начало в управлението на духовната сфера се сблъсква както с лековата самодейност, така и с претенциозна ведомственост.

Би следвало по-смело да предоставим на общините и на учителските колективи правомощия в кадровите оценки и кадровите решения. За да не бъде това само пожелание, всяка община би следвало да създаде условия учителят да не бъде на колела. Това означава, от друга страна, на общината да се предоставят съответни възможности. Заслужават положителна оценка например мерките на община Пазарджик да създаде действителна интеграция между някои заводи и съответните учебни заведения. Прекомерното раздробяване на структурата в управлението на образованието е еднакво опасно, както и липсата на специализация в дълбочина. Всичко е в личността на учителя педагог, на учителя със съвременна висока култура. Всичко е в мярата. Така че, каквито и фактори да се намесват в образователното дело, каквито и конференции и проверки да се правят — всички ние трябва да създадем условия учебният час да е пълноценен, а неговата сърцевина да бъде висококвалифицираният учител и колелектив от учители и ученици, които всеки ден натрупват знания и готовност да бъдат съзидатели на социалистическа България.

Digitized by Google

ЧИТАТЕЛИТЕ СИГНАЛИЗИРАТ, ПРЕДЛАГАТ, ПИТАТ

ЗАПОВЯДАЙТЕ В МОМИНО

ТОНКА ВЪЛКАНОВА

Нашето село е между Хасково и Харманли, встрани от магистралата, и миграцията си е казала думата да го обявят за село със затихващи функции. Вече двадесетина години все затихват и все си е живо, защото идва ново попълнение от пенсионери, оставили някога бащините си къщи.

Така си е: млади хора няма, деца — малко, и възрастните не са кой знае колко, но селото се държи. От горе го обявиха за затихващо и с това го дамгосаха за обслужващата сфера, но не забравят, че имаме няколко хиляди декара земя, че от нея може да се получи селскостопанска продукция и ежегодно ни определят планове според декарите, а не според възрастта на хората. Тогава се сещат и за първичната партийна организация, за нейната мобилизираща роля, защото тютюнът е доходно за държавата перо, а двете стада овце не можем да натирим в гората.

От две годнни съм секретарка на първичната партийна организация и вече не един проблем мина през главата ми. Какви са ни силите, сами си представете: десет комунисти, от които шестимата пенсионери. Разбира се, не се примиряваме, ръце не скръстваме, мъчим се да караме работата, без да разграничаваме функциите си, защото в селото и кмет нямаме. Лошото е, че от нас искат, а как да свършим работата, никой не ни казва, никой капка внимание не обръща на предложенията ни. А в партийната организация имаме стари комунисти с богат житейски опит, които дават ценни предложения.

От няколко години в стопанството идват по договор да обработват тютюн акорданти от Кърджалийски и Смолянски окръг и от Хасково. На тях се осигуряват жилища, храна от стола, палатки за сушене на тютюна. Плащат им се и командировки. Произведеният тютюн им се заплаща 50 на сто. На хората от селото не се осигурява нищо, а от стойността на произведения тютюн получават 35 на сто. Така са я направили, че да имаш сметка да произвеждаш тютюн в друг окръг и друго населено място. Пенсионерите от село предложиха за обработка на тютюн да им се даде по два декара земя за фуражна царевица, но отговорникът на производствения участък категорично отказа. А край селото ни имаше изоставени площи над хиляда декара.

Като няма друга власт в селото, за всичко търсят партийния секретар, а аз следва да отнасям въпросите до различни инстанции. За отнасяне — отнасям ги, но кой ти обръща внимание? Няколко пъти сигнализираме в АПК, че се тровят пчелите, когато пръскат посевите със самолет. Най-после обърнаха внимание, ама как? Съобщават, че предстои агрохимическо мероприятие и всички пчелари да си затворят кошерите от вторник до петък. Може ли пчела да стои през лятото четири дни затворена! Започнат ли да пръскат, крием се като от бомбардировка, защото вятърът отнася разтвора към селото. Миналата година две магарета умориха, едно теле, няколко кутийки буби, а имаме и хора натровени . . .

Digitized by Google

Край селото има три язовира. Гледаме водите им вече тридесет години, но не можем да си полеем нищо в дворовете. Не можем да преброим взетите решения от първичната партийна организация и направените предложения към народните избранци (съветниците) за прокарване на поливна вода. Всички обещават, но после забравят. Със собствени сили миналата година направихме водоем, кметството на с. Криво поле достави тръби, които стоят на склад. Трябва една помпа и да се изкопае един километър канал, но изглежда още ще чакаме!

Пиша аз информация, даваме предложения, но ответ никакъв. Много се съмнявам дали в общинския комитет на партията, ако им споменат моето име, ще се сетят за кого става дума. Освен инструктора Димитър Димитров никой не е дошъл от Хасково на партийно събрание в смесения магазин (друго помещение в село няма) да ни види кои сме и какво обсъждаме, да отговори поне на един от въпросите, които сме повдигнали. Затова съм решила да нё изпращам повече протоколи и планове. Всичко ми е описано, протоколите са в изправност, ако някой се интересува, да заповяда било за контрол, било за информация, но тук при нас, в село Момино.

НЕЩА, КОИТО НИ ВЪЛНУВАТ

РАЙЧО ЛАТЕВ

Приемам изцяло интересните творчески постановки на XIII конгрес на нашата партия, смелите предначертания, обосновани на Декемврийския пленум на Централния комитет на БКП и в речите на другаря Тодор Живков.

Като селскостопански работник мога да кажа, че идеите за преустройството във всички сфери на живота са много необходими и по-бързо трябва да бъдат извършени. Те ми напомнят буен чист поток, но за съжаление водата на тоя извор, когато стигне долу, при хората, често става мътна.

Ще споделя само някои неща, които не трябва да останат извън грижите за преустройството.

Какво ме смущава като комунист и като стопански деятел? Какво ме мъчи и ме кара понякога да се срамувам от хората, с които заедно сме преживявали радостта от победата и трудностите при кооперирането и укрепването на стопанството?

Смятам, че много земя у нас се похабява за изграждане на промишлени предприятия и за нови жилищни квартали в градовете. Така например само около Пловдив и Асеновград за тази цел бяха унищожени стотици, а може би и хиляди декари поливна земя. В същото време бяха похарчени хиляди левове за терасиране на наклонени терени с оглед да се подобри и увеличи земята. За съжаление част от тези тераси сега са пустеещи. Не следва ли да се направи проверка и да се задължат аграрно-промишлените комплекси да използват всички земи, включително и малките парчета покрай пътищата, жп линии, населени места. Много земя се похабява от ерозията и преовлажняване при напояване. Държавата трябва да отделя повече средства за борба с почвената ерозия и за мелиоративни мероприятия.

По-рано в нашето село имахме много повече животни, отколкото сега. Пасищата и мерите не се използват пълноценно, тъй като добитъкът е малко. Не е решен въпросът за осигуряване с фураж на стопаните, които отглеждат животни. Организациите, които сключват договори с тях, не си изпълняват навреме задълженията. Пред-

Digitized by Google

виждаше се да бъдат открити магазини, където да се продава фураж, но това още не се прави и много стопани купуват хляб за храна на животните.

Напоследък има порочна практика полученият тютюн с труда на цялото семейство да се записва на един от неговите членове, с цел да получи по-висока пенсия. Това се повтаря за всеки член от семейството, на когото предстои да се пенсионира.

На механизаторите е трудно да работят със стара и износена техника, която трябва често да се ремонтира, а и не достигат резервни части. Това в крайна сметка се отразява на нормалното производство.

При изпълнение на договорните задължения някои АПК в стремежа си за повече доходи вместо едни сеят други култури, които са по-печеливши. Такава аномалия често води да се внасят картофи, лук, леща, което е ненормално за страна като нашата, в която всичко се ражда.

Отдавна започна миграцията на младите хора към градовете и по-големите промишлени предприятия. В селата останаха предимно възрастни хора. За задържането на младежта е нужно да се откриват повече малки рентабилни предприятия в селата. В последно време миграцията се подсилва и с това, че част от селяните в края на трудовия си стаж отиват да работят в промишлени предприятия и мини с оглед да си осигурят по-голяма пенсия.

Животът поскъпва, а малките пенсии незначително се увеличават. Трудно се живее с пенсия от 60 лева и това са хора, които изнесоха на плещите си цялата тежест в началния период на нашия кооперативен строй. На редица места се създадоха полудневни длъжности за пенсионери, но там се назначават предимно хора с по-големи пенсии.

Прави ми впечатление прекалено раздутият административен апарат в нашите учреждения и предприятия. Напоследък се увеличи много и бумацината. Някои си търсят уплътнение на времето и искат непрекъснато ту едни, ту други сведения, които често се нагласяват, и това подвежда и уврежда работата. Не може ли да се централизира информацията и да се намалят тази ненужна книжнина и раздутият апарат?

Тревожи ме и още един факт — има хора, които се обогатяват с нечестен труд, с разни спекулации и негативни действия. Считам, че органите на съда и прокуратурата трябва да се захванат по-здраво с издирването и изземването на незаконно придобити имоти и средства.

Преди обединението на ТКЗС и АПК кооператорите казваха: „Нашето ТКЗС, нашият блок." Сега като че ли се отчуждиха от земята.

Голяма е мъката ми, че в нашето революционно село с такива добри традиции и с такива съзнателни и трудолюбиви хора стопанството няколко години наред все не може да осигури собствени средства, а търси субсидии от висшестоящата организация, за да заплати труда на работниците.

Ето тези въпроси ме вълнуват.

Digitized by Google

ВЪТРЕШНО-ПАРТИЙНА ИНФОРМАЦИЯ

РЪКОВОДНИТЕ КАДРИ — НА ВИСОТАТА НА ПАРТИЙНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ

На 20 юни 1987 г. ОК на БКП — В. Търново на пленум обсъди доклад и прие програма „За привеждане работата на окръжния комитет на БКП с ръководните кадри в съответствие с изискванията на Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия за нов качествен растеж". В пленума взе участие и членът на Политбюро и секретар на ЦК на БКП Чудомир Александров.

В доклада на бюрото на ОК на БКП, изнесен от първия секретар Никола Цонев, се подчертава, че главното, което характеризира кадровата дейност на окръжната партийна организация през последните години, е, че тя е в съответствие с ленинските принципи на подбор, възпитание и разпределение на кадрите; че основната част от кадрите притежават политическа зрелост, безрезервна преданост към делото на партията, умение да работят с хората и правилно да ги ръководят, успешно да решават сложните проблеми на научно-техническото и социално-икономическото развитие на окръга; че неоценим е приносът на революционните кадри, които с мъдростта на жизнения си опит, с примера и делата си предават борческия дух на съвременното поколение; че нараства ролята на ветераните от първите социалистически петилетки, на знатните хора на труда — герои, орденоносци и първенци — за укрепване на единството и сплотеността на всички поколения кадри около ЦК на БКП за изпълнение на генералната априлска линия на партията. Но след Тринадесетия конгрес в процеса на преустройството във всички сфери на живота възникват противоречия между потребностите и подготовката на сега действуващите кадри, изискванията към тях нарастват много по-бързо, отколкото дейността за формирането и утвърждаването на нов тип ръководители, носители на нови качества, на нови подходи и съвременен делови стил на работа и ръководство. Това налага всеки ръководен орган да направи критична и самокритична оценка на досегашната си работа, да предприеме ефективни, конкретни мерки за решително издигане равнището на цялостния кадрови процес, за усъвършенствуване на формите, методите и средствата на работа с кадрите, за да се гарантира провеждането на стратегическия курс за качествено нов растеж в икономиката, духовната и социалната сфера.

В процеса на подготовката на пленума окръжният комитет на партията извърши значителна проучвателна и организаторска работа — задълбочен преглед на кадровото състояние на всички равнища и отрасли, на резервните кадри, проведе социологическо проучване. Обобщи богата информация за подхода и стила на ръководство, за мнението и оценката на комунистите и трудещите се, за авторитета, дейността и поведението на ръководните кадри в окръга.

В ръководната практическа дейност, в развитието на материалната и нематериалната сфера се трудят общо 2238 ръководни кадри. Това са дейци с висока политическа и професионална подготовка — 78 на сто от номенклатурните кадри на окръжния и 63 на сто на общинските комитети са с висше и полувисше образование. В редовете на ръководните дейци особено място заемат младите специалисти. В сравнение с 1981 г. техният брой е увеличен над три пъти. Характерното е, че нараства броят на безпартийните и на жените на ръководна работа.

Digitized by Google

Анализирайки състоянието на кадрите, които работят в партията, държавните органи, масовите организации и стопанските предприятия и обединения, докладчикът отбеляза, че качествено новият растеж не означава само преустройство в производството, в стопанския и социалния живот, в духовната сфера, в политическата система и в управлението, а преустройство преди всичко у човека, в неговите мисли и действия, в неговия стил и методи на работа. Изпълнението на плана във всички направления на живота изисква ново качество на човешкия фактор, на неговата социална активност.

В доклада и в изказванията особено внимание се обърна на факта, че преустройството изисква от кадрите компетентност, технологично мислене и висок професионализъм. Сега на преден план излизат качества като деловитост, инициативност, способност да се поеме творчески риск, умение да се вижда перспективата и да се работи с хората конкретно, правилно и задълбочено, да се анализира икономическото състояние на предприятията, да не се допускат неоправдани престои или щурмовщина и т. н.

Разширението на правата и стопанската самостоятелност на самоуправляващите се организации налага центърът на организаторската работа на кадрите да бъде непосредствено в трудовите колективи, преустройството да стигне до всяко работно място, да се научат колективът и всеки труженик да воюват за високи крайни резултати, постигнати с най-малки разходи на материални и трудови ресурси, и най-важното — да властвува в колективите постоянна неудовлетвореност от постигнатото.

Днес политическата оценка на кадрите от всички равнища, се подчертава в доклада, не се защищава само с партийния билет, социалния произход и положение, а се защитава преди всичко чрез делата, чрез конкретния принос, който всеки комунист дава за развитието на научно-техническия прогрес и се бори за качествен растеж и висока организираност, ред и дисциплина.

Отчете се, че демократизирането на кадровата работа още при първите стъпки доказа предимствата си. Намалиха се субективизмът и случайността при издигането на кадрите. Повишиха се ролята и авторитетът на партийните органи и организации като политически ръководители на трудовите колективи, по-пълно се изявява тяхната политическа, икономическа и социална функция. В проведената отчетно-изборна кампания на органи за самоуправление са избрани 1995 ръководители на първични колективи и 256 на основни. Не получиха довернето на трудовите колективи 46 от предложените кандидати за низови и 5 за основни колективи. Кадровият процес се освободи от тайнственост и монополизъм. Издигането на кадрите става пред очите на всички и под контрола на всички.

Важна страна от кадровата дейност е създаването на широк резерв от ръководни кадри. Окръжната партийна организация разполага с дейци, притежаващи необходимите политически, делови и нравствени качества. От общо 550 резервни кадри с висше образование членове на БКП са 95,2 на сто, членове на БЗНС — 1,8 на сто, на ДКМС — 0,8 на сто и безпартийни — 2,2 на сто. Положителни изменения има и в състава на резервните кадри, номенклатура на общинския партиен комитет. С висше образование са 57,87 на сто, в това число инженери — 21,08 на сто, икономисти — 16,39 на сто, жени — 32,72 на сто. И най-важното, че през последните няколко години 62 на сто от резервните кадри са се реализирали.

Сподели се, че на много места кръгът на резервните кадри е стеснен, че се подценява индивидуалната работа с тях, че не се полагат достатъчно усилия за връщане на специалисти, напуснали общината, че е кампанийна и несистемна дейността с младите кадри, които работят в низовите звена, че не се познават добре техните делови, професионални и политически качества. И най-сериозната слабост е наличието на

Digitized by Google

формализъм и бюрократизъм. Често пъти всичко завършва със съставянето на списъци.

И в доклада, и в почти всички изказвания важно значение се даде на въпросите, свързани с подготовката, обучението и възпитанието на кадрите. Изтъкна се, че в системата за подготовка и възпитание на кадрите съществува формализъм, допуска се подценяване на политическата и теоретическата подготовка, често пъти се усвоява нова терминология, без да се осигурява достатъчно задълбочено осмисляне на същностите характеристики на новите задачи. Това не води до овладяване на новите подходи, не допринася за преодоляване на съществуващите диспропорции между потребностите от интелектуално-творчески способности и действителната подготовка на кадрите. Една от главните причини за бавното преустройство и в съзнанието, и в действията за решаване на задачите, които произтичат от Тринадесетия конгрес и Декемврийския пленум (1986 г.), е недостатъчната методологическа подготовка на кадрите, което се отразява неблагоприятно върху умението обективно, на научна основа да се изследват процесите и явленията в общините, трудовите колективи и партийните организации и вярно да се определят критериите и целите на партийната работа.

Животът налага чрез програмно-целевия подход системата за подготовка на кадрите да се насочи за формиране на нов тип ръководители, които активно да осъществяват научно-техническия прогрес и да отговарят на потребностите на социално-икономическото развитие на окръга през деветата петилетка и до 2000 година. Нещо повече, чрез системата за подготовка на кадрите партийните комитети и организации трябва да решат едни принципно важен въпрос: **планово и изпреварващо развитие в подготовката на кадрите**, за да могат да посрещнат настъпващите изменения в технологията, организацията на производството и създават условия за по-голяма динамика и мобилност при насочване на управленските процеси в зависимост от конкретните потребности.

В окръжната партийна организация не е ефективна системата на самоподготовката и самообразованието на ръководните кадри. Тя не се ръководи, малко са разработените доклади, реферати, научни съобщения, които намират практическо приложение в различни сфери на управленската дейност. Не са намерени най-подходящите форми за активизиране, стимулиране и контрол на самоподготовката и самообразованието. За много ръководни кадри те не са се превърнали в трайна вътрешна потребност, в лична отговорност и дълг.

Сега повече отвсякога е необходимо постоянно обогатяване на професионалните знания на ръководните кадри. В условията на самоуправление изключително отговорен е въпросът за повишаване квалификацията на всички стопански кадри и особено на директорите, заместник-директорите, председателите на АПК и ръководителите на бригадите.

Обстойно изказване пред участниците в пленума направи др. Чудомир Александров. Той се спря на политическите, деловите и нравствените качества, които трябва да притежават кадрите, за да бъдат активни участници в революционното преустройство, за реализиране стратегическата задача, поставена от Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия за качествено нов растеж във всички сфери на живота.

Собствена информация

Digitized by Google

ИЗ ЖИВОТА НА БРАТСКИТЕ ПАРТИИ

ПРОИЗВОДСТВЕНАТА ПРОГРАМА — ГЛАВНА ЗАДАЧА

СТОИЛ НАЙДЕНОВ

Времето след XI конгрес на ГЕСП се характеризира с динамизъм и творчество в цялостния живот на Германската демократична република. Решенията на партийния форум са в центъра на вниманието на трудовите колективи от предприятия и кооперативи, от научни институти и организации, от обществения и духовния живот. Те трасират пътища към нови висоти в изграждането на социалистическото общество, сочат конкретни задачи в различните области от развитието на страната. В осъществяването им се е включил целият народ. По-висок от когато и да било друг път е духовният потенциал на републиката. Почти 1,7 милиона от активното население са с висше и средно специално образование. Над 5 милиона са майстори и квалифицирани работници. В научноизследователската и развойната дейност са заети около 200 хиляди висококвалифицирани кадри. Целият този потенциал работи активно за реализирането на партийните предначертания в практиката. Влага творчество и умение в работата, особено в областта на научно-техническата революция, прави много за бързото внедряване на нейните постижения. Резултатите от този трудов поход във всички колективи са чувствителни, бележат завидни темпове във всички области.

Какво показа миналата, конгресната година в живота на страната? Много са цифрите и фактите, които го окачествяват като неспирен напредък, като развитие по възходяща линия. Националният доход е нараснал с 4,3 на сто, а 80 на сто от него идва от промишлеността. Инициативата „Връщане на неизползвани фондове на държавата — принос за националния доход" се превърна в неделима част от социалистическото съревнование. Посредством чекове на Държавната банка бяха върнати 7,9 милиарда марки материални и финансови фондове. Производителността на труда в промишлеността се повиши с 8,8 на сто, т. е. със значително по-бързи темпове, отколкото през изминалите години. В 92 комбината тази цифра надхвърли 10 на сто. Степента на автоматизация на промишлените съоръжения надвиши 50 на сто. Една трета част от машините и съоръженията са внедрени преди по-малко от 5 години.

В областта на микроелектрониката в Германската демократична република е създадена солидна материално-техническа база, която позволява да се разшири номенклатурата на градивни елементи от собствено производство, да се повишат значително обемът на продукцията, качеството и техническите показатели на произвежданите за микроелектрониката интегрални схеми. През миналата година са произведени 21 хиляди персонални компютри. Бяха пуснати 12 гъвкави автоматизирани производствени системи и 45 други високопроизводителни автоматизирани системи. При автоматизираните обекти производителността на труда нарасна средно с 2 до 8 пъти.

Могат още дълго да се изреждат цифри и примери за високи темпове в осъществяването на конгресните решения и в други отрасли на промишлеността, в областите на селското стопанство, науката. Те показват, че е взет много успешен старт още през първата година и че постигнатото е дало своето отражение в социалната политика на партията. Ще посочим само няколко

Digitized by Google

ко момента в тази насока. Изпълнява се широка жилищна програма. За периода 1986—1990 година тя предвижда да се изградят или модернизират 1 064 000 жилища. Строителните организации на околийско подчинение, изпълнили плана си за миналата година с 2,7 дни, а нарастването производителността на труда възлиза на 7 на сто. Увеличени бяха заплатите на 1,4 милиона трудещи се, беше постигнат най-високият досега стоко оборот и др.

Неотдавна приключиха отчетно-изборните събрания в партийните организации. Те направиха равносметка как се осъществяват решенията на XI конгрес. Те се превърнаха в обстоен разговор, където делово, задълбочено бяха анализирани първите крачки по реализирането на големите задачи, които партията постави. Успоредно с постигнатите успехи не бяха отминати и нерешените въпроси. Делово, отговорно се посочиха пътищата за по-нататъшното възходящо развитие на всяко предприятие и комбинат, на цялата държава. Тече вече втората година след конгреса и тази равносметка се яви като един катализатор за още по-активното реализиране на партийните предначертания, за да продължи духът на творчество и неспокойствие да се повишат усилията към решаването на стратегическите задачи. Но най-добре може да се долови настроението, духът на трудовите колективи, когато се отиде при тях и се разговаря с работниците, специалистите, ръководителите. Благодарение на списание „Нойер вег" ми се удаде възможността да посетя окръг Хале, който е

Най-големият промишлен район

И това определение не е приповдигната хвалба на местните ръководители тук, а самата истина, подкрепена с много и много факти. Около 25 на сто от металургичната продукция на ГДР се получава тук, 42 на сто от химическите продукти са дело на тукашната работническа класа, 35—40 на сто от кафявите каменни въглища се добиват в местните мини. Химическите комбинати в Лойна, Буна, Битерфелд славят името на страната в много държави в света. Известният фотохимически комбинат във Волфен — известен с филмите ОРВО, прави много да се множат успехите му. Приоритетно се развиват металургията, тежкото и инвестиционното машиностроене. Оттук поемат безбрежните пътища прочутите хладилни вагони. Развити са хранителната, хранително-вкусовата промишленост. И не е нескромно, когато Хорст Кирхнер, завеждащият отдел „Промишлен" на окръжния комитет на партията, споделя: „В окръга ние произвеждаме всичко, което е необходимо за хората." В подкрепа на тези думи са най-различните фабрики, заводи, комбинати, които дават за народното стопанство и изделия на тежкото машиностроене, и стоки за широко потребление.

Скоро окръжният комитет на ГЕСП в Хале проведе пленум, където се разгледаха състоянието и перспективите на научно-техническата революция на различните отрасли на промишлеността. Всъщност това бе един преглед на резултатите през първата година след партийния форум. Целта бе да се види какво е направено и какво не по разгръщането на научно-техническия прогрес, какво още не стига, къде да се насочат усилията. Внедрените общо през последните пет години 5 хиляди робота са една добра основа за механизацията и автоматизацията на производствените процеси. Автоматизираните технологични линии са 31, а малолюдните участъци, където главният изпълнител е техниката, са 35. Или налице е една съвременна производителна база, която постоянно се обогатява. И тук е мястото за широка организаторска и политическа работа на 253-хилядната армия от комунисти. Техният личен пример във внедряването на научно-техническите постижения, в търсенето на най-ефективни производствени технологии е един неугасващ факел, който води безпартийните към постигането на големите цели, конто конгресът набеляза. Свое място тук има и научният потенциал, в който влизат

Digitized by Google

висшисти, средисти и висококвалифицирани майстори. Във всеки комбинат има и научно-развойна база, която дава път на дерзанията на инженери, специалисти, рационализатори. В окръга има 6 научни института, 25 средни специални училища, клонове на Академията на науките.

Сериозно внимание се отделя на ключовите технологии във всички предприятия и институти. Те увеличават чувствително производителността на труда, качеството на продукцията. Технологията за получаване на плодова захар от картофено нишесте е изключително ефективна и носи огромни икономически изгоди. Тя позволява, например, да се намалят с 10—15 на сто площите, засявани със захарно цвекло. Нуждите на пазара ще се задоволяват, а свободните площи ще се използват за засяването на други култури. Все в тази насока в Комбината за помпи и компресори се прилага технология чрез наслояването с титанов нитрит върху износващите се инструменти, което удължава живота им 10 пъти. Това е наистина уникално решение, което осигурява с еднаква сила както качествената работа, така и трайността на тези инструменти. Пести се време и метал. Свой принос има Центърът за автоматизирано проектиране на технологиите. И тук изгодите са много и много, като се осигурява високо качество на работата, икономисват се сили, материали . . .

— На отчетно-изборните събрания, сподели Ернст Райзевиц, първи секретар на районния комитет на ГЕСП — Хале-юг, прегледахме и своята работа по научно-техническия „прогрес. Докладът на др. Ерих Хонекер на срещата на първите секретари на околийските комитети на партията, която се състоя през февруари т. г., ни насочи към нови творчески идеи. Това е особено важно за нашия район, където има немалко промишленост.

В района се внедряват усилено промишлени роботи в производството, създават се гъвкави автоматични производствени системи. И това е необходимо, защото се предвижда производителността на труда да нарасне 1,5 пъти. Към секретарната на районния комитет са създадени групи по икономическите въпроси. В тях влизат опитни специалисти, които подготвят задълбочени материали по проблеми от развитието на промишлеността, предлагат концепции по отделни въпроси и след обсъждането им те се разработват в практиката. Успоредно с въвеждането на нова техника и технология се обръща сериозно внимание на квалификацията и преквалификацията на изпълнителските кадри, което изисква и конкретна политическа работа с хората. Наложи се в практиката интересна форма, наречена „ден на секретариата". (Това по същество за нашите условия е равно на бюро на комитета). Секретариатът прекарва един ден в определен завод. Хората от състава му отиват в първичните организации, беседват в колективите. Този диалог е многостранен и полезен. Надвечер, когато завършат срещите с хората, секретариатът се среща с актива на завода и се споделят впечатленията, отразяват се много въпроси — икономически, организационни, политически, по някои от конто секретариатът ведиага взема решения. Дават добри резултати ощедните на партийния секретар, на масовополитическата работа и други. Те оказват своето върху редица производствени въпроси на съответния колектив. Обща задача например за всеки от тях е годишно 30 на сто от продукцията му да се обновява, а всяко ново изделие да има 40 на сто по-висока потребителност, а 60 на сто от продукцията да носи знака за качество.

Интерес представлява работата на районния комитет с кадрите, които имат висше образование. С тях се води интензивна политическа работа, която цели активизирането на тяхната обществена дейност, на разгръщането на творческите им усилия. С успех се осъществява инициативата всеки инженер чрез подобрения в организацията на производството, рационализаторски предложения и други технически решения да спести на държавата за една година 25 хиляди марки. Тази година 80 на сто от висшистите се включиха

Digitized by Google

в инициативата. Естествено голяма е ролята тук на личния пример на комунистите. Те насочват усилията си към най-значимите технически проблеми, чието решаване води до повишаване производителността на труда, качеството на изделията и снижаване на тяхната себестойност.

Медодобивинят комбинат — град Мансфелд е известен не само в окръг Хале, в Германската демократична република, а и в много краища на света. Неговата продукция разнася славата на работническата класа, която е наследница на богати революционни традиции в миналото. Тук неведнъж е идвал Ернст Телман. От осем века в този район се произвеждат цветни метали. Мястото на мините се узнава от рядовете земя, изхвърлена от подземните галерии, от забоите и фронтовете. Какво представлява сега комбинатът? В неговите 13 завода работи почти 50-хилядна армия металурзи, машиностроители, миньори. Тя се води от партийна организация с над 6 хиляди души със свой районен комитет. Има две основни производствени направления — добиване на мед, сребро, злато, алуминий и производство от тях на изделия. Цялостното машинно и инструментално оборудване се изготвя в системата на комбината. Все повече място в технологичните процеси заема електрониката, също създавана тук. Научноизследователският институт разработва нови технологии за различните производства, непосредствено движи научно-техническия прогрес.

Когато стана дума как районният комитет на ГЕСП осъществява конгресните решения, най-напред се посочи голямата нужда от индивидуална работа с хората. На тях се разясняват партийните задачи, иска се мнението им как да се решават те, по какви пътища. В тези разговори открито се сочат и успехите, и нерешените задачи . . . След XI конгрес районният комитет е провел четири пленума, на които са разгледани актуални проблеми от осъществяването на партийните предначертания. Последният пленум, който се е състоял преди месец и половина, е направил анализ на въпросите, които са поставили отчетно-изборните събрания. Естествено голямо внимание било отделено на работата в производството. И независимо че плановете се осъществяват, усилията били насочени към още по-високи производствени темпове, към високо качество на изделията. Особено място е отделено на внедряването на научно-техническите постижения.

Резултатите от диференцирания подход на районния комитет могат да се видят във всеки колектив. В Завода за прокат работи нова технологична линия, която осигурява високо качество на медните жици за далекопроводи. А специалното приспособление в производството на тези жици икономисва много метал, а и здравината им е многократно по-висока. За съвсем кратко време усвои производството на бормашини Заводът за стоки за широко потребление. И сега той не само задоволява нуждите на страната от тези изделия, но ги изнася и на международния пазар.

Прокатният завод в Хедщед има дружески връзки и сътрудничество със софийския комбинат за цветни метали „Димитър Ганев". Беше приятна срещата в българския кабинет. В цялото му обзавеждане се чувствуваше духът на дружбата между двата колектива. А албумите са съхранили редица съвместни срещи, моменти от работата в двете предприятия. Опит се обменя и в производствената, и в партийноорганизационната дейност. Домакините с увлечение разказваха за видяното в България, за голямата полза от взаимната дружба.

Любовта към родния край

С това хубаво и чисто чувство аз се срещнах в беседите с ръководителите на заводи, комбинати, на окръг Хале. Тези млади ерудирани хора, които отлично познаваха своята професия, с топлота изговаряха „нашият град", „нашият завод". Не беше трудно да се разбере, че тази обич към местното, която е в основата и на патриотизма, е извор на творчество и вдъхновение, на дерзание в името на

Digitized by Google

още по-високи успехи в производството, в разкрасяването на родния град. В околийския център Десау обаче тази влюбеност към своя град, към красотите му се изявяваше в една по-висока степен. Това срещнах и в разговора със секретаря на околийския комитет на ГЕСП Гюнтер Бартел, и с ръководителите в различни предприятия. Откъде идва тази силна привързаност към родния край? Може би от възходящото развитие на Десау като важен промишлен център не само на окръга, а и в страната. А навярно и от добре решаваните социални проблеми на населението, което има богат духовен живот. Наскоро секретариатът на околийския комитет бе извикан на отчет в окръжния комитет на ГЕСП. Там той направи подробен анализ за първите крачки, които предприема Десау по изпълнението на конгресните решения. Бе посочено, че към тази задача са насочени усилията на всичките 199 първични организации, на трудовите колективи в 80-те промишлени предприятия. Производствената програма се осъществява по всички икономически показатели. Дял за това имат добре подготвените кадри — на хиляда души, заети в народното стопанство, 79 са висшисти, 161 със средно специално образование и 40 майстори. През миналата конгресна година всеки зает в промишлеността осигури продукция за 165 хиляди марки.

В реализирането на предначертанията на партийния форум се използват разнообразни партийни форми и методи — конференции с първенците за обмяната на положителния опит, научно-техническите конференции, конференциите по качеството и себестойността на изделията и др. Много внимание се отделя на пестенето на времето, насищането и на последната минута с високопроизводителен труд. Все в това отношение е насочено извеждането на положителен опит по отделни икономически въпроси, които тук наричат ръководен пример.

Най-голямата гордост за Десау е заводът, който произвежда хладилни вагони. Беседата с неговия директор Зигфрид Мьобиус беше интересна. След седем години заводът ще стане столетник. Изключително бурно е неговото развитие в годините след създаването на Германската демократична република. Сега той произвежда хладилни композиции от 5, 9, 11, 21 и 23 вагона. Те се изнасят в 15 страни, като главният партньор е Съветският съюз. Колективът, който обхваща 3200 души, натрупа богат опит и произвежда хладилни вагони на световно равнище. В тях се внедряват много електронни съоръжения, които позволяват да се повишат рязко експлоатационните им качества. Произвеждат се вагони термусови — с топлопроводимост, която в такова производство не е позната, вагони, охлаждани с лед. Когато човек влезе в някои от готовите хладилни вагони, остава възхитен от високото майсторство на производителите, от съвременната техника, с която са съоръжени. Вече 28 години подред заводът не знае неизпълнение на плана. Свой дял за високите икономически успехи има комисията за наука и техника към заводския партиен комитет, която изучава и предлага за партийно отношение редица кардинални въпроси...

●

Срещите и разговорите с партийните и стопанските работници в окръг Хале показаха, че трудовите колективи в промишлеността под ръководството на партийните организации са разгърнали многостранна работа за осъществяването на решенията на XI конгрес на ГЕСП. Главните усилия са насочени към най-бързото внедряване на постиженията на научно-техническата революция.

Свой принос тук дава и идеологическата работа, която разгръщат партийните органи и организации. Разгръщат се различни инициативи като тази „Моето работно място е и място в борбата за мир“, които допринасят за идейно осмисляне и възприемане на конгресните предначертания. Изминалата една година след партийния форум показва, че производствената програма е главна задача пред трудовите колективи. И нейното изпълнение върви успешно.

РАЗКАЗИ,
ОЧЕРЦИ,
ФЕЙЛЕТОНИ

ДА ЗНАЕМ ЕЗИЦИ!

БОГДАН ГЛОГИНСКИ

До този ден не бе размишлявал за езиците.

— Желязов! — изрева му чорлавият Енев, формовчик от съседното отделение. — Имаш телефонна призовка от Андро Анестов, вика те незабавно в партийния комитет. Май че пак ще те строяват, къде си сгазил лука?

Шегуваше се. Младият и мургав леяр Желяз Желязов не помнеше да е строяван някога, нито пък бе извършил напоследък нещо за хокане. Е, щом го викат, ще отиде, защо да не отиде?

Тръгна. През пет-шест крачки отупваше дрехите си. Като всички леяри имаше чувството, че е отрупан с дим от вагрянката, с прахоляци от чугуна и кокса, с ръжди от металните отпадъци. Пред вратата на партийния пак се отупа. Едва тогава влезе в кабинета му.

Сухият и късогледо примижаващият Андро Анестов четеше някакво писмо и мляскаше джанка. Бутна хартията настрана, изплю костилката в кошчето за отпадъци, вдигна глава и попита без уводи, без лавиране:

— А бе, Желяз, ти не владееш ли някой чужд език?

— Не.

— Поне чат-пат? Ако не писмено, барем да го бърбориш?

— Няма такова нещо.

— А откъде е влязло в главата ми? Заблудил съм се от нейде. Сигурно си изразявал желание да усвоиш английския ли, френския ли? Има такова нещо, нали?

— Не. И такова нещо е нямало.

— Обаче сега си готов да постъпиш в курсовете, нали?

— Късно е вече — поклати Желяз тъжничко главата си.

Андро Анестов трепна, зяпна, халоса бюрото с костеливия си юмрук. В лъчите на следобедното слънце плувна гъст рояк от прашинки.

— Комунисти! — намуси Анестов язваджийското си лице, зафуча. — Броите се от авангарда на авангардната класа, пък ви мързи един чужд език да научите. Искат ми човек за важна и специална служба, кого да предложа? Павла Бадемска ли да пратя с нейния превъзходен немски, а? Махай се от главата ми, щом бъкел не знаеш от чуждите речници и щом те мързи и да караш курсове!

Махна се от главата му. Но дълбоко се размисли.

Вечерта, като се прибра в квартирата си, пак не забрави краткия разговор с Андро Анестов. Няколко пъти направи опит да отплесне съзнанието си в друго направление. Не, не успя.

— Ясно е, че съм калпазанин — сумтеше Желяз през нос. — Как тъй Павла Бадемска и другите като нея чаткат по един и по два чужди езика, пък аз да не мога? Откъде накъде? Защо?

Затърси не какъв да е отговор, а най-правилния, единствения, колкото и жесток да е той. Знаеше, че обяснение съществува, невъзможно бе да няма обяснение. Да, недостатъчната му образованост е едно обяснение. Тежкият леярски труд е друго обяснение. Но Желяз вече предусещаше, че и най-уважителното обяснение няма да го задоволява в бъдеще. Необходимо е и друго. Нужен е изход, изход. Както отливките в леярната биват бракувани заради шупли, така и напрегнатият ход на новия живот изрития хората с кухини в техните възможности.

Digitized by Google

Никакви шупли, никакви кухини, това е изходът. Но кой чужд език би му прилегнал най-бързо и най-лесно? Кой е най-потребният? И как би набрал сили за него? Как би му отделил време?

Зачовърка и заразгръща всички дипли в мозъка си. Вглъби се, целият потъна в неподозирани дебри от размишления за езиците. Първи път му се случваше. Беше и интересно. Но и страшничко сякаш... Съдбовно...

Да, с помощта на колко езика общуват жителите на нашата планета? — питаше се Желяз. — Български, руски, английски, френски, испански... Сто ли са? Може би двеста? Може би триста? Има ли проучване и да вярваме ли в това изчисление? Кой ще даде гаранция, че в общия сбор са включени и виковете на всички племена от неизброденатa още бразилска джунгла? И дали са прибавени всички наречия, диалекти, жаргони?

— Не, не! — каза си. — Няма подобни проучвания и изчисления, никой не може да преброи различните езици!

Като взеозаряваща светкавица бе го навестило прозрението, че не само човешката уста е магьосана с вълшебството да говори. Мяукането на котарака, подплашеният плясък на гълъбовите крила, гладният цвъртеж на лястовичата челяд в гнездото под стряхата — всеки звук, отронен от жива твар, е говор. Но само звуците ли? А неподвижният облак в розовото море на залеза? А тънкият рог на младата луна? А спокойните отвесни димове над комините? А мирисът на липите? Всеки стрък, всяка вещ моли, заповядва или предупреждава: детските кукли в кофите за смет, необръснатото лице, изкривената обувка, кирливата яка, неизмитите прозорци на втория етаж, локомотивната спирка към гарата, живакът в термометъра, мерцедесът пред гаража на заместник-директора...

Прозорецът зееше разтворен. Навън в здрача мътно сребрееха стволите на стария чинар. Нейде над гористите хълми равно бръмчеше самолет. На нечий балкон бухалка изтупваше килим. В дворната градинка шуртеше водна струя от маркуч. Идеше дъх на мокра пръст, на окъпани треви. Целият град и цялата природа говореха на безброй езици за себе си и за милиард други неща около себе си...

— Так-так-так-так...

Да. Долу по плочките на тротоара минаваха тънките и високи токчета на две изящни женски обувчици.

— Тя е! — рече си Желяз. — Никоя друга, само тя може да върви така!

Излишно бе да става от стола, защото музиката от токчетата се проектираше релефно върху някакъв вътрешен негов екран. Виждаше дългата бяла шия, виждаше талията, бедрата. Но не издържа. Нямаше как да издържи. Стана, отиде до прозореца, наведе глава. Не. Не бе сгрешил. Долу минаваше Павла Бадемска — красавицата на града, удивителната майсторка на грациозната стъпка, внучката на бивш придворен доставчик, отлична познавачка на немския език и на немската литература. Напоследък заместник-директорът Страти Благов бе поканил на гости виден столичен учен, член-кореспондент на БАН, светило в своите науки, уважаван в най-висшите сфери, тачен и зад граница. Случайно ли, нарочно ли, заместник-директорът Благов запозна Павла с тоя побеляващ вече, ала все още твърде бодър мъж. Оказа се, че бил вдовец. И сега токчетата на Павла Бадемска разгласяваха, че тя много скоро ще стане съпруга на влиятелна личност, ще закръжи в блясъка на най-авторитетни нашенски и задгранични среди...

Отмина, завоят я скри. Натам, където отиваше, бе домът на Благов. През последната седмица заместник-директорът Благов редовно я канеше на вечеря, на разговори. Дори най-недосетливите проумяваха, че по тоя начин Благов и съпругата му трупат аванс за утрешни покровителства от страна на днешния член-кореспондент и бъдещ академик.

Желяз продължи да стои до прозореца. Гледаше навън и все

Digitized by Google

повече осъзнаваше, че всичко му говори на своя си език. Интересно. Дори преинтересно. Ей го раздрънканият автобус — пъшка и ръмжи срещу стопаните си. Ей ги гумите на таксито — охкат и се оплакват от изкъртения асфалт. Пък и занемаренят асфалт ругае своите шефове, и разкривените бордюри не мълчат. Жилищни фасади и входове, тревни площи и строшени улични лампи, котки и насекоми, метали и минерали, всички предмети и явления са сътворили свои думи. Свои прями думи, така си казва Желяз. А човекът? Човекът, който е измислил граматики и синтаксиси, глаголи и подлози, прилагателни и сравнения, хиперболи и запетайки . . . Да, няма капка съмнение, че човекът е най-съвършеното творение на майката природа, защото единствен той е създал най-стройния и най-богатия език. С гласни и съгласни. Със срички и паузи. С говорима и с писмена форма. Чудо на чудесата.

— Хм. Защо го е създал? — изсумтя си Желяз.

Можеше да намери и друг отговор, но сега в главата му щракна следното. О, изхитрил се човекът, сътворил си пребогат език човекът, за да стаява в сивото си мозъчно вещество една мисъл, а да изломотва друга. Едно да препоръчва на другите, а той съвсем друго да крои. Например по повод и без повод да призовава към висок морал, към дисциплина, към ред и законност, пък той вредом да ги забравя и погазва . . .

Това за морала, за дисциплината и законите му дойде наум, защото видя червеното комби на инженер Вихрониев. Вихрониев си имаше и синя шведска лимузина, но притежаваше и комби. Сега червеното комби идеше от разклона за лозята. Две години този инженер Вихрониев работеше като бесен мотор, работеше от тъмно до тъмно в малкия цех на промкомбината, отслабна от работа, припадаше от работа. Принуди целия град да нададе спонтанен повик, че е грях на греховете такъв енергичен специалист да хаби ум и дарби върху нищожен терен. Издигнаха го на отговорен пост и той, без да му мигне окото, начена да взима безконечни отпуски по болест. И уж боледува, а ето го — все лети с комбито, все намира липсващите на пазара строителни материали, все дообзавежда апартамента си, захвана жилище на едната си малолетна дъщеря, захвана жилище на другата си малолетна дъщеря, почна и двуетажна вила в лозята. А в ресорите под неговия отговорен пост задачите крепят.

— Като оздравея, — обещава инженер Вихрониев, — ще стегна хората си, ще ги вдигна на крак, всичко ще бъде тип-топ!

И измъква от здравните органи ново свидетелство за отпуск по болест. И пак хвърчи, пак издирва майстори на камини и мебели, пак търси ваятели на гипсови тавани, пак пренася получени от нейде вносни тапети и мокети, пак скалъпва нова машинация, пак сполучва да пренасочи някой самосвал или грейдер към вилното си място . . .

Комбито на инженер Вихрониев отмина и Желяз откъсна очи от улицата, загледа нататък пред себе си. В пролуките на сребристозелената мрежа от чинарови клони и листа мержелееха покриви с марсилски цигли. Отвъд тях стърчаха два строителни крана и бележеха мястото на бъдещи жилищни кооперации. На гарата маневрираше влак и откачаше вагони със суровини за предприятията. Заводът за отливки на резервни части мяташе от прозорците си розови и светлосинкави сияния, акумулаторният също светеше, димеше и химкомбинатът. Там вторите смени лееха пот, а тука из жилищата не след дълго хората ще легнат за сън, та утре отново да са готови за труд. И отново ще е така. И отново. И пак.

— Подлеци . . . — изшептя си леярят Желяз през зъби, свъси чело. — Тоя град се напъва да снесе златно яйце за себе си и за другите . . . И ще го снесе. Но все някой заламтява да го отнесе.

Digitized by Google

Докога ще се въдят такива? Защо не успяваме да ги препънем и озаптим навреме?...

Жаравата на залеза постепенно угасна, посивя, изстина. Над града и в града се настани нощта.

Желяз си легна рано, ала цяла нощ не заспа. От време на време позадрямваше, а клепачите му току все се отлепваха и все го начоколваха въпроси, разсъждения...

Заранта отиде в леярната блед, с кисело лице, със зачервени очи.

Там, под дима от вагрянката, в прахоляците от чугуна и кокса, сред ръждите от металните отпадъци, край блясъка на бавните шлакови искри дойде и чорлавият Енев, най-старателният формовчик в съседното отделение. Надигаше буркана с прясното си краве мляко и кривеше вежди:

— Желязов, мене пък ме хързулнаха — изсумтя той. — Обещаваха, обещаваха и пак ми отказаха морската почивна карта. Ние с жена ми десет години не сме ходили на море като хората. Обещаната наша карта прехвърлили на главната счетоводителка, нали е роднина на... Знаеш на кого е роднина. Писна ми!

— Ще отпрашите в планината — рече Желяз. — На екскурзионно летуване.

— Благодаря за съвета — изръмжа Енев и пак надигна буркана с млякото. — Как така бива главната счетоводителка всяко лято да се пече на морския пясък, а жена ми да охка по планините с шиповете си във всички стави. Бива ли така?

Желяз предпочете да спести банaлния си отговор, а и чорлавият Енев май че бе смогнал да превърне своите думи в сполучлив отдушник на ядовете си, затова премина към вглеждане в лицето му.

— Ама и ти не си в добро настроение — така му каза Енев. — Да бе, за какво беше вчерашната телефонна призовка от Андро Анестов? Май че е била за лошотия, а?

— За добро беше.

— Ментиш ме — не повярва рошавият формовчик и пак заоглежда бледото му лице, пак се втренчи в зачервените му очи. — Всичко у тебе говори, че партията вчера те е драла като прасе. Признай си, недей да ме ментиш.

— Защо да те ментя? — каза Желяз. — Провери и ще разбереш, че бях призован с цел повишаване.

— Е, хайде да ти е честито! — искрено се зарадва Енев. — Изхвърчавай нагоре, та да имам и аз колега големец. Ще ходатайствуваш да ми отпускат карти за море. Знаеш: и аз, и жена ми умираме за море.

— Не, няма да го бъде — угаси Желяз надеждите му, като направи най-скептичната физиономия на тоя свят.

— Защо?

— Наистина възнамеряваха да ме издигнат, но поставиха страшно тежки условия.

— Какви?

— Да съм владеел чужди езици. Или английски, или френски, или японски. И така нататък.

— Бабината им трънкина!... — пламна, изпсува формовчикът. — Те как си го представят? Ние сме хора работяги, ние бачкаме по редовни и насрещни планове, ние не разполагаме с бол време за разните им там лингвистични курсове!

— Не разполагаме — съгласи се Желяз, изпъшка: — Щото и сроковете сме просрочили.

— Я недей да се косиш! — бухна го формовчикът с юмрук по гърдите. — Имаш си професия, гладен няма да умреш.

— Няма да умра гладен, няма — призна Желяз, но физиономията му придоби още по-жално изражение. — Стига ми това, че цял живот ще се измъчвам заради немарата ми към езиците. Няма по-грозна и по-страшна немара от тая. Не си го прощавам това, не.

— Ей... — зачуди се Енев. — За една нощ си станал съвсем друг. Тая шантава муха как ти бръмна в кратуната?

— Андро Анестов ми я натика в кратуната, той ми я разбръмча — отговори Желяз. — Броите се от авангарда на авангардната класа, пък ви мързи един чужд

Digitized by Google

език да научите. Така ми каза.

— На него туй му е работата: да изрича поучения...

— Прав е! — прекъсна го Желяз. — Прав е като две и две четири. Под небето вървуват глутници и глутници от езици. Няма как без езици, Енев, няма как. Симфония ли, какофония ли, но пространството около нас е гъмжило от езици. И един от тях сме длъжни на всяка цена да го разбираме. И да го постигнем без откъсване от производството.

— Нали си знаем българския.

— Думата ми е за чужд. Абсолютно сме длъжни да го разбираме.

— Дрънкаш ги едни... — нацупи му се Енев. — Няма такава инструкция.

— А трябва да има, трябва! — бързо настави Желяз. — Аз вече си я написах. И ти ще си я напишеш. Загиваме без такава инструкция!

Енев го погледна недоверчиво, помълча, след това попита:

— И кой е този толкова потребен за разбиране език? Кой?

— Най-чуждият от всички езици — все тъй загадъчно рече Желяз.

— Е, стига си шикалкавил, кажи кой е?

— Езикът на подлеците, братко, на подлеците!

Енев склепна няколко пъти като поръсен с пепелак, сетне помисли, плисна от буркана недопитото си мляко, вдигна ръка до гушата си, избухна:

— Ей, Желязе, до тука ми е дошло от подлеци! Защо човъркаш раната ми? Не десет, не двама, а един подлец да е, пак е достатъчен да отрови живота на десет хиляди души. Веднъж да ти поднесе лъжичката си, цял живот ще ти се гади и повръща. Не, не ме нервирай...

Формовчикът, чорлав и смръщен като облак, гневно направи кръгом, закрачи нататък. После се завърна.

— Скапан апел е твоят апел, Желязе — изфуча и простена той. — Никой не е вниквал в езика на подлеците, мъчна е пасмината им. В началото мед капе и шурти от устата им, пък сетне е късно. Те вече оплели кошницата си, те вече я напълнили до горе. Така стават техните работи...

— Щото сме калпазани! — изкрещя Желяз. — Приемам, че тяхната азбука е най-хитрата и най-забулената. Приемам, че тяхната граматика е най-сложната и най-замаскираната. Нека и бърборенето им да е най-ловкото, нека да е най-най-подобно на честната дума. Но, Енев, това си е отделен език, чужд език, най-чуждият от всички езици. И значи си има някакъв отличителен белег. Значи трябва да го разбираме, братко мой, трябва да го разшифроваме навреме, преди още да са оплели кошниците си!

Формовчикът Енев пак замълча, пак помисли. После впи пръсти над ухото си и нокти им зароиха бял пърхут върху рамото му:

— Желязов — бавно и мъдро рече той, — ние сме работяги, ние сме хора заети и презаети, ние нямаме излишно време за английски, френски, японски и прочие. Пък и те са лесни езици, затова нека ги зубрят младоците: ученици, студенти, курсисти...

Явно не бе завършил. Нарочно направи пауза, навири глава, зяпна, надигна празния си буркан, изцеди ситна капчица мляко в гърлото си.

— Е? — нетърпеливо се обади Желяз.

— Ами това е — продължи Енев. — За разлика от подрастващите, ние сме привикнали с най-тежкия труд. Значи съгласен съм с тебе. На нас се пада да усвоим разшифровката на наймъчния език под небето.

— Без откъсване от производството — засмя се Желяз.

— Без, без — сериозно рече формовчикът. — Инак нищо чудно да ни налегне мързелът и току виж сме станали като ония, които така много ненавиждаме сега...

Digitized by Google

ДАЙТЕ ДУМАТА НА ЧОВЕКА!

В един софийски институт партийната учебна година бе открита, както винаги, с тема номер едно, съгласно спуснатите „от горе“ указания. За някакво разместване и дума не можеше да става. И пак, както всяка друга година, партийният секретар добросъвестно изпълни задълженията. Определи четирима души, които трябваше да се изкажат по отделни въпроси от темата. Всеки бе прочел само тази част, за която щеше да говори. Какво следваше по-нататък, нямаше понятие.

Всичко минаваше по предварително уточнеиия ред. В залата беше тихо, спокойно и сънливо.

Изведнъж, о ужас! Колегата Петров поиска думата преди Георгиева. Това не бе по предварително спуснатите указания. Водещият сърдито погледна през очилата си:

— Аз мисля, че е по-добре най-напред да чуем др. Георгиева и след това ще ви дадем думата, др. Петров.

— Но аз искам сега да кажа нещо много важно във връзка с нашата работа. Какво според мен е необходимо да направи всеки от нас, за да се почувствува, че наистина мисли по нов начин, че милее за работата си.

— След др. Георгиева, моля! — водещият никак не можеше да си спомни да е записвал този Петров в списъка на изказващите се.

Петров се сви на мястото си. Няколко души се опитаха да го подкрепят. Чуха се гласове: „Дайте думата на човека! Какво като не му е ред. Още повече той иска да каже нещо, засягащо пряко работата на института.“

Отново сърдит и многозначителен поглед зад очилата.

Постепенно гласовете заглъхнаха. Разискваннята продължиха спокойно.

— Други желаещи да вземат отношение по животрептящите проблеми има ли?

Погледът този път бе отправен към мястото, където трябваше да седи Иванов.

Но, о, втори ужас! Него го нямаше. Ами сега? Явява се „дупка“ в установения ред на изказващите се.

По челото над очилата се появиха капчици пот.

Зад челото течаха гневни мисли: „Как може да отсъствува този Иванов? Що за несериозно отношение? Ще отговаря, и то не само пред нашата партийна организация, но и на по-високо ниво! И трябва да свършим с три минути по-рано от определения „от горе“ час! Възмутително! На такива хора мястото им не е в нашия институт!“

— Другари, аз мисля, че първата лекция мина на добро равнище и с добро участие от ваша страна. Ние, другари, трябва да дадем своя принос за решаването на така важните за нашето време проблеми. Да се преустроим, както се казва, и да се научим да мислим поновому, но на дело, а не само на думи! За следващата лекция денят ще ви бъде съобщен допълнително. Ще ви бъде раздадена и литература.

След направената проверка се установи, че Иванов внезапно е получил криза на язвата и са го откарали спешно в болница.

ВЕЛИЧКА АНТОНОВА

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

РЕАЛНИЯТ СОЦИАЛИЗЪМ И ПРОБЛЕМЪТ ЗА СИГУРНОСТТА И РАЗОРЪЖАВАНЕТО

Теория и политика

Евгени Александров

Авторът проследява някои основни аспекти на политиката на реалния социализъм, насочена към установяване на световна сигурност чрез мирно съвместно съществуване и разоръжаване. В книгата сигурността не се разглежда от международноправна гледна точка или като обект на академично изследване, а от гледна точка на главното съдържание на проблема на сегашния етап — намаляването на опасността от ядрена война и нейното предотвратяване. Основно внимание е отделено на осъществяването на мирната концепция на социализма, което става с необходимата опора върху всички ресурси, определящи действеността на дадена политика. Неговата практическа дейност на това поприще е илюстрирана с кратък исторически очерк, обхващащ периода 1945 — 1985 година. Показани са морално-хуманистичният момент, ролята на положителния пример, позитивният убеждаващ и образователен ефект от многопланова-та дейност на социалистическата дипломация върху нейните партньори и цялата международна общност. Силата, която стои зад мирните инициативи на социализма, интегрира в едно цяло неговата отбранителна мощ, потенциала на неговата обществена система, на производителните сили и производствените отношения, на идеологията и културата.

ИМЕНА НА ПОДВИГА

Димитър Богов

От осъдените от монархофашистката власт в България 19 000 антифашисти по Закона за защита на държавата (ЗЗД) 1900 получават смъртни присъди, 1300 са дадени задочно. От шестстотин души, които обитават смъртните килии на фашистките затвори, 357 са обесени или разстреляни. Най-тежки са двата процеса срещу парашутистите и този срещу членове и сътрудници на ЦК на БРП. Присъдите са изпълнени веднага след произнасянето им.

Осъдените на смърт народни синове с неизпълнени присъди! Това са хората, надмогнали предела на своите човешки възможности в дни и нощи на най-жестоки и мъчителни изпитания на духа. Йордан Катранджиев, Цола Драгойчева, Иван Аладжов, Дамян Бърняков, Янко Серкеджиев, Лука Вакарелов, Петър Грибнев, Елена Аргирова-Христозова — това са героите на тази книга.

Осъдени на смърт от фашизма, те намират спасение и второ раждане в деня на народната победа.

Digitized by Google

ISSN 0204—8574

ТОДОР ЖИВКОВ

ДА ПРЕВЪРНЕМ ОБЩИНАТА В САМОУПРАВЛЯВАЩА СЕ ОБЩНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Под горното заглавие Партиздат публикува в отделна брошура словото на генералния секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия и председател на Държавния съвет на НР България Тодор Живков, произнесено пред Десетия конгрес на Отечествения фронт на 16 май 1987 г.

ДИМИТЪР ГАНЕВ

ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

1944 — 1964

В настоящия сборник (със съставители Васил Баев и Иван Александров) са включени статии, речи и изказвания на Димитър Ганев, произнесени и написани след 9 септември 1944 година. Димитър Ганев е един от най-верните синове на българския народ, на когото се падна изключителна историческа съдба — да бъде ръководен деец на БКП в борбата срещу монархофашистите, в непосредственія щурм за установяването на народнодемократичната власт и за социалистическото преустройство на българското общество. Издигнат за член на Политбюро на ЦК на партията още преди 9 септември 1944 година, Димитър Ганев до края на живота си е сред видните партийни и държавни ръководители, активен борец за претворяването в живота на априлската генерална линия на партията. Произведенията му, поместени в този сборник, дават представа за неговата кипяща дейност на различните постове, на които го изпраща партията след победата на социалистическата революция у нас. Повече от четири десетилетия той носи с чест името комунист и изминава пътя от млад редови член на партията до виден партиен ръководител. Без преувеличение може да се каже, че Димитър Ганев е и един от първите изтъкнати дипломати на социалистическото общество в България. Революционният му партиен опит, присъщите му такт и сдържаност, както и владеенето на няколко чужди езика обуславят проявите му в сферата на социалистическата дипломация.

Като истински родолюбец, което недвусмислено личи от произведенията му, Димитър Ганев е същевременно твърд и последователен интернационалист, пламенен радетел за вечната ни дружба с великия Съветски съюз.

20700 Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ
ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ,
СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦК НА БКП
НОСИТЕЛ НА ОРДЕН
ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

11 СОФИЯ
ЮЛИ
1987

[Partienzhivot]

LIBRARY
OCT 21 1987
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
BERKELEY

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 11 ЮЛИ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV
ISSN-0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

* — Декларация на Народното събрание на НРБ за превръщане на общините в самоуправляващи се общности на населението 3

* — Писмо на Секретариата на ЦК на БКП, Бюрото на Министерския съвет на НРБ, Бюрото на ЦС на БПС 6

ПРЕУСТРОЙСТВО В ПАРТИЙНО-ОРГАНИЗАЦИОННАТА РАБОТА

Филю Чакъров — Политическият подход в работата на партийните комитети 13

Андон Трайков — Организационни аспекти на преустройството в професионалните съюзи 18

Димитър Петков — Партийната организация и трудовият колектив 25

Опит и проблеми

Чаньо Чанев — Стилът 33

Илия Благьов — Промяната — на всички равнища 36

Еремия Батуров — Без право на спокойствие 39

Петър Петров — Партийното ръководство и развитието на контролната система 43

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ

Кирил Иванов — Виден строител на БКП 49

Digitized by Google

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

Димитър Делийски — Прелом, който ни е нужен, прелом, който започна 58
Стоил Найденов, Иван Васев — По пътеките на народното добруване 64
Ангел Лефтеров — Климат и внедряване 83
Коста Димов — Да стопанисваме и управляваме — готови ли сме? 88
Дафинка Драганова — Ентусиазъм плюс организаторска работа 92

1917 — ОКТОМВРИ

Леонид Калядин — Нарастващият темп на преустройството 95

ИДЕОЛОГИЧЕСКАТА РАБОТА — ДЕЙСТВЕН ФАКТОР

Марко Семов — Себепознание, демократизъм, нравственост 101

НОВИ КНИГИ, ОТЗИВИ, РЕЦЕНЗИИ

Велико Лечев — Нов влог в българската мемоаристика . . 110

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Йото Кръстев *(главен редактор)*, Георги Бърдаров, Георги Ванев, Асен Веселинов, Коста Димов, Кирил Иванов, Николай Иванов *(зам.-главен редактор)*, Мила Илиева, Стоян Кръстев *(първи зам.-главен редактор)*, Стоил Найденов *(зам.-главен редактор)*, Иван Рачев, Петко Стамов, Йордан Хаджиев, Гено Цоиков

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП, ул. „Московска" 7.
тел. номератор 87-14-11, 12

Дежурен редактор: Коста Димов Зам.-отговорен секретар: Йорданка Кирилова
Коректори: Недялка Труфева, Зоя Стефанова

Дадена за набор на 15. VII. 1987 г. Подписана за печат на 30. VII. 1987 г. Тираж 56 500. Формат 60/100/16. Обем 7 коли.

ДП „Димитър Благоев" — София, ул. „Ракитин" 2 тел. 46-31

Digitized by Google

ДЕКЛАРАЦИЯ
на Народното събрание на Народна република България за превръщане на общините в самоуправляващи се общности на населението

В духа на решенията на Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, на стратегическия курс за качествено нов растеж и разгръщане на социалистическия демократизъм в нашето общество се извършва революционно преустройство във всички области върху принципите на социалистическото самоуправление.

Народното събрание прие Декларация за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление.

Сега е назряла необходимостта върху основата на самоуправлението да се извърши дълбока промяна в организацията и дейността на кметствата, общините, окръзите, там, където се решават основни проблеми на хората — материални, политически, административни, културни, социални.

Главното в това преустройство е административно-териториалните единици да се превърнат в самоуправляващи се общности, а тяхното население — в стопанин на съответната територия.

По този начин ще се изгради нова структура на властта в териториален аспект, при която държавното и общественото начало ще се сливат, трудещите се ще се превръщат в субект на управлението, ще се създават условия за по-нататъшно преминаване от власт в името на народа към власт чрез народа.

В сегашните условия това означава да се издигне преди всичко ролята на общината като основна административно-териториална единица. Свързана най-пряко с населението, общината има здрави корени в нашето минало и социалистическо настояще. Използвайки творчески този богат исторически опит, дейността на общината и на нейните органи трябва да се изпълни с ново съдържание с оглед на съвременните задачи, да се разгърнат техните възможности и инициативата на хората за решаване на проблемите по местоживеене, за постигане на цялостен социално-икономически напредък на страната.

Като отчита това, Народното събрание провъзгласява общината за самоуправляваща се общност на населението, а нейното население — за стопанин на съответната територия.

Digitized by Google

За да бъде жизнеспособна икономическа единица, самоиздържаща се общност, в състояние да удовлетворява основните материални, социални и духовни потребности на своето население, Народното събрание предоставя на общината принципно нови права, задължения и отговорности. Те имат за цел да осигурят по-нататъшно развитие на икономиката; най-рационално да бъдат оползотворявани местните ресурси; да гарантират задоволяването на населението със стоки и услуги и да съдействуват за неговото комплексно обществено обслужване, за съхраняването и възпроизводството на природната среда.

На общината се предоставя правото да участвува в определянето на структурата на производствените мощности; да организира изграждането на малки и средни предприятия; да развива системата на самозадоволяване на населението със селскостопанска продукция.

Общината се грижи за осигуряване на пълна трудова заетост; за развитие на индивидуалната, колективната и кооперативната дейност за допълнително производство на стоки и извършване на услуги; за изграждане на жилищата и инфраструктурата; за решаване на въпросите на здравеопазването, образованието и културата; за укрепване на социалистическото семейство; за развитие на отдиха, спорта и туризма. На нея се възлага да опазва и умножава социалистическата собственост, да поддържа обществения ред и да защитава правата на гражданите, живеещи на нейната територия.

Като отворена система общината има правото самостоятелно да създава сдружения със самоуправляващи се стопански организации и с други общини, с централни организации и институции.

На населението се предоставят права, задължения и отговорности на пълноценен стопанин на територията на общината. Право на гражданите е чрез допитвания, референдуми, общи събрания, открити сесии да участвуват непосредствено в обсъждането и решаването на жизнените въпроси на общината, в упражняването на социален контрол по отношение на използването и развитието на предоставените за стопанисване обекти.

Първостепенен дълг и същевременно право на всеки гражданин е разумно да стопанисва и обогатява социалистическата собственост, да проявява високо съзнание при изпълнение на своите права и задължения като стопанин, максимално да подпомага общината в нейната дейност и развитие.

Заедно с превръщането на общината в самоуправляваща се общност на населението да се укрепва кметството като орган на народното самоуправление в селищата.

Утвърждаването на самоуправлението на общините и кметствата да се осъществява в най-тясно взаимодействие с Оте-

Digitized by Google

чествения фронт като партньор и опонент на органите на местното самоуправление, както и с другите обществени организации.

Държавата осигурява възможности общината да стане самоиздържаща се и саморазвиваща се социална общност на основата на собствени приходи и разходи. Кметството да има самостоятелен бюджет, формиран със собствени източници и преотстъпени приходи от общината.

Държавата ще продължава да подкрепя икономически слаборазвитите общини особено в планинските райони чрез изграждане на нови производствени мощности в тях и чрез нормативно предоставени субсидии.

Новият статут на общините налага окръжните народни съвети да преустроят своята работа върху принципите на самоуправлението, като съсредоточат своето внимание върху стратегическите проблеми, максимално да подпомагат общините, да взаимодействуват с други окръзи, с държавни и стопански органи при решаване на общи за даден район задачи.

Превръщането на общините в самоуправляващи се общности на населението, а тяхното население в стопанин на съответната територия изисква съществени изменения в сегашното законодателство.

Министерският съвет да предприеме необходимите практически мерки за реализиране на утвърдения с тази декларация статут на общините.

Като обявява общините за самоуправляващи се общности и предоставя на тяхното население правото да бъде стопанин на съответната територия, Народното събрание е убедено, че този акт отговаря на зрелостта на нашето общество. Това ще доведе до по-нататъшно развитие на трудовата и политическата инициатива, до по-добро използване на творческия потенциал на нацията и повишаване на нейното благосъстояние, ще увеличи материалната и духовната мощ на нашата скъпа родина — Народна република България.

Digitized by Google

ПИСМО
НА СЕКРЕТАРИАТА НА ЦК НА БКП, БЮРОТО НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА НРБ, БЮРОТО НА ЦС НА БПС

ДО
ОБЩИТЕ СЪБРАНИЯ НА
ТРУДОВИТЕ КОЛЕКТИВИ

Другарки и другари,

С Декларация на Народното събрание нашата държава, **по пълномощие на народа,** предостави социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление. Трудовите колективи на заводите, строителните, транспортните и търговските предприятия, бригадите и фермите в селското стопанство, научните и културните институти, болниците, училищата, университетите и навсякъде другаде стават непосредствени и пълновластни стопани на машините и съоръженията, на производствено-стопанските и административните сгради, на транспортните средства, суровините, материалите и т. н.

Този крупен революционен акт стана възможен благодарение на големите успехи в изграждането на развитото социалистическо общество в резултат на последователното претворяване в живота на ленинската априлска линия на Българската комунистическа партия. Те са плод на творческия, съзидателен труд на нашия народ, на братското сътрудничество със Съветския съюз и другите социалистически страни.

На своя Тринадесети конгрес Българската комунистическа партия начерта стратегическия курс за качествено нов растеж във всички сфери на обществения живот като по-нататъшно развитие на ленинската априлска линия. Неговото основно съдържание е свързано с:

— овладяването на постиженията на съвременната научно-техническа революция, която внася дълбоки промени в **производителните сили на обществото;**

— използването на обективните закономерности на нашето развитие, за да се издигнат на ново равнище **социалистическите производствени отношения;**

— развитието на **социалистическата демокрация и самоуправлението** и утвърждаването на човека труженик като субект на управлението;

— последователното осъществяване на **принципите на социалната справедливост в обществените отношения и зачитане интересите на хората като основна движеща сила на тяхната трудова активност;**

— създаването на условия за нов разцвет на социалистическата духовна култура и повишаване идейната зрелост на обществото.

Осъществяването на този курс ще ни **осигури ново качество на живота, висока степен на задоволяване на материалните, социалните и духовните потребности на хората.**

Digitized by Google

Българската комунистическа партия, прилагайки творчески марксизма-ленинизма, разработи постановката за държавата като собственик и трудовия колектив като стопанин на социалистическата собственост.

Животът потвърждава правилността на тази постановка, която е израз на обективната закономерност на нашето обществено развитие. Тя е в основата на извършващото се преустройство на икономиката и на всички сфери на обществения живот.

Сега главното в работата на всеки колектив е да даде отговор на въпроса, който беше поставен от другаря Тодор Живков в неговото слово пред сесията на Народното събрание: **„... Как ще се развива социалистическата собственост, как ще се изгражда по-нататък? Ето проблема над проблемите. Ще се умножава ли тази собственост? Ще се развива ли тя всестранно? Ще я използваме ли пълноценно и ще я обогатяваме ли, за да отговаря все по-пълно и на интересите на обществото, и на интересите на колективите, които я стопанисват, и на отделните трудещи се в нашата страна? ...“**

С Декларацията на Народното събрание като висш акт с конституционно значение, с Кодекса на труда и Правилника за стопанската дейност се създаде правната основа на самоуправлението.

С предаването на социалистическата собственост за стопанисване и управление в ръцете на трудовите хора се дават реалните средства за упражняване на правата, задълженията и отговорностите им.

С това трудовите колективи придобиват големи права:

— самостоятелно да разработват плановете за дейността си, като съчетават обществените, колективните и личните интереси;

— сами да избират организационните форми и да организират управлението на производствения процес;

— да осъществяват преки връзки с държавния бюджет, банките и пазара;

— сами да вземат решения по основните проблеми на развитието на колектива и на предоставената им за стопанисване и управление собственост;

— свободно да избират своите ръководители и представители в колективните органи за управление;

— свободно да се обединяват и сдружават.

Няма права без задължения. Колективите носят пълна отговорност за резултатите и последиците от цялостната си дейност и имат правото и задължението да търсят такава отговорност от другите самоуправляващи се организации и от държавните органи, с които са в договорни взаимоотношения.

Трудовият колектив отговаря за задоволяването на обществените и личните потребности на хората и няма право да отказва производството и доставката на продукция по предмета на своята дейност.

Няма самоуправление без контрол и отговорност. Трудовите колективи имат и правото, и задължението да упражняват контрол и самоконтрол върху своята дейност, върху органите и ръководителите, които са избрали, върху дейността и резултатите от работата на всеки отделен човек. Когато изискват интересите на колектива, сами регулират състава си, като отстраняват ненужните или лошо работещите свои членове.

Digitized by Google

Трудовите колективи свободно ще осъществяват връзките помежду си чрез договори. Договорът е основното средство, с което ще се градят социалистическите взаимоотношения между отделните трудови колективи.

Права, задължения и отговорности могат да се предоставят от трудовия колектив на по-горното равнище само когато са изчерпани възможностите му за ефективното им осъществяване. Това се урежда със съответни договори.

Самоуправлението изисква трудовите колективи да работят на стопанска сметка и самоиздръжка; да опазват, развиват и обогатяват предоставената им социалистическа собственост, като използват постиженията на научно-техническата революция.

На тази основа ще се засилва и социалната справедливост, защото който произвежда по-качествена, по-рентабилна и по-конкурентноспособна продукция, ще получава и повече доходи — и колективът, и всеки труженик в него.

Всички доходи, при новата система на ценообразуване и данъчно облагане, ще зависят единствено от крайните резултати на труда. Няма и не може да има гарантирани доходи. Щом реалните резултати растат, ще нарастват и доходите — това се гарантира от закона. Щом резултатите се влошават, и доходите ще намаляват.

Държавата като представител на цялото общество ще осъществява планово стратегическо ръководство на общественото развитие. Тя ще гарантира основните темпове и пропорции, ще осигурява основните балаиси, ще организира съставянето и изпълнението на държавния план. За тази цел държавата ще създава закони и други нормативни актове, ще въздействува върху дейността на трудовите колективи чрез икономически средства. Тя ще защитава и гарантира техните права, задължения и отговорности от бюрократичии намеси и извращения. Ще определя необходимите икономически и юридически условия за ефективно стопанисваие, за предотвратяване на злоупотребите с монополното положение, за стимулиране на социалистическото съревнование и на социалистическата конкуренция между колективите и предприятията. Държавата ще осигурява защитата на обществените интереси и ще контролира използването на социалистическата собственост.

Не трябва да се допускат администриране и намеса в работата на трудовите колективи извън закона и извън определените с нормативните документи правила. Държавните органи ще носят пълна отговориост за всички неблагоприятни последици, които са настъпили в резултат на техните неправомерни или неправилни решения, действие или бездействие.

Държавата ще подкрепя и стимулира новаторските идеи и начинания на трудовите колективи, ще обединява и насочва усилията им, за да се реализира курсът за качествено нов растеж.

И след предоставянето на социалистическата собственост за стопанисване и управление от трудовите колективи държавата — като собственик по пълномощие на народа — ще има грижата и задължението да помага за развитието, умножаването и модернизацията на материално-техническата база. Тези нейни задължения трябва да бъдат отразени в договорите за предоставяне на собствеността.

Аналогична грижа и задължения имат и основните трудови

Digitized by Google

колективи при предаването на собствеността за стопанисване от първичните трудови колективи.

Никой орган, никой основен трудов колектив не може да отказва поемането на определени задължения за оказване на помощ в развитието, умножаването и модернизацията на предоставената за стопанисване и управление социалистическа собственост.

В съответствие с Декларацията на Народното събрание собствеността на кооперациите и на обществените организации ще се предава по същия ред, по който се предоставя държавната собственост за стопанисване и управление.

Централният кооперативен съюз и окръжните кооперативни съюзи предават кооперативната собственост на основните трудови колективи за стопанисване и управление в кооперативните предприятия, които не влизат в системата на отделна кооперация; кооперациите предават кооперативната собственост на основните и на първичните трудови колективи на кооперативните предприятия от своята система.

Ръководствата на обществените организации предават обектите — собственост на организациите, на трудовите колективи в системата им за стопанисване и управление.

Производствените фондове и непроизводствените основни средства могат да се предоставят за временно стопанисване и управление и от програмни трудови колективи, за времето на тяхното действие.

Секретариатът на ЦК на БКП, Бюрото на Министерския съвет и Бюрото на ЦС на БПС смятат, че предаването на обектите на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление трябва да завърши до края на тази година.

Първият етап от предаването на собствеността за стопанисване трябва да приключи с приемането на договора от общото събрание (събрание на пълномощниците) на основния трудов колектив и на неговото подписване от пълномощник на държавата и от ръководителя на организацията или учреждението като представител на трудовия колектив.

Предоставянето на собствеността да се осъществява в зависимост от готовността на трудовите колективи да поемат отговорностите на пълновластни стопани.

Необходимо е сега да се направи внимателна и конкретна подготовка за предаване на машините, инсталациите, производствено-стопанските и административните сгради, съоръженията, транспортните средства, т. е. на производствените фондове и на другите непроизводствени основни средства. Да се извърши задълбочен анализ на техническото и технологическото равнище на съществуващата материално-техническа база и на степента на нейното използване на всяко работно място.

В процеса на тази подготовка следва да се обезпечат необходимите условия за ефективното функциониране на трудовите колективи като пълноценни стопани. Трябва да се осъществяват задълбочен анализ и оценка на състоянието и перспективите на съществуващата материално-техническа база, на сложилите се организационни структури и на използваните методи за управление.

Целесъобразно ще е в процеса на подготовката да се изпол-

Digitized by Google

зват съвременни методи и средства за получаване на възможно най-пълната и точната картина за фактическото състояние на предоставяната собственост и за нейната перспективна оценка от позициите на съвременната научно-техническа революция.

Цялото имущество се предава в състоянието, в което се намира в момента на сключването на договорите. Трудовият колектив ще има правото по установения от държавата ред да отчисли изхабени машини и съоръжения, да продаде ненужни, залежали или недостатъчно ефективно използвани средства за производство.

Приемането на обектите за стопанисване от трудовите колективи трябва да се съпровожда с усъвършенстуването на организацията на труда, което да доведе до по-пълноценното им използване и стопанисване.

Тази отговорна дейност е нужно да се извърши на широка обществена основа с активното участие на профсъюзите и други обществени организации.

Крайната цел е трудовият колектив на предприятието да се изгради като стокопроизводител и субект на управление, който носи пълните права, задължения и отговорности за стопанисването на предадената му социалистическа собственост и за собственото му социално благополучие.

На втория етап ще се извърши подписването на договорите между основните и първичните трудови колективи, т. е. между предприятията и бригадите.

Основният трудов колектив ще предава на първичните трудови колективи за непосредствено стопанисване и управление производствените фондове, необходими за изпълнение на възложените им задачи. Оценката на отделните обекти ще става по балансовата им стойност в момента на предаването.

Първичните трудови колективи в различните сфери и дейности на народното стопанство ще се изграждат в зависимост от спецификата, целите и условията на работа. Решаващо ще бъде да се очертаят рамките на първичния трудов колектив, в които той действително ще може да упражнява и реализира правата, задълженията и отговорностите си по непосредственото стопанисване.

Първичните трудови колективи — на бригадата, цеха, участъка, магазина и т. н. — се организират на основата на обособен технологичен цикъл и стопанисват средствата за производство, като прилагат стопанската сметка.

Навсякъде, където технологическият процес позволява и се извърши необходимата подготовка, трябва да се премине към **бригадния акорд.** Бригадата ще плаща амортизационни отчисления за предоставените ѝ основни средства. Тя ще **купува** суровините, материалите, енергията и други и ще **продава** своята продукция.

Следователно нуждаят се от критичен преглед: съществуващата вътрешна структура на предприятието; организацията на труда; бригадната стопанска сметка и бригадният акорд; взаимоотношенията между бригадите, между тях и предприятието.

Бригадата може да формулира предложения: за освобождаване от ненужните машини и съоръжения и предоставянето им на други трудови колективи; за бракуване на негодни машини и съоръжения, сгради, транспортни средства и материали; за це-

Digitized by Google

лесъобразни изменения в организацията на производствения процес; за своите задължения и изисквания към предприятието при обогатяването на основните средства и т. и.

В крайна сметка всеки член на трудовия колектив трябва ясно да осъзнае, че неговите доходи ще зависят от ефективното стопанисване на предоставената му собственост, от резултатите на индивидуалния и колективния труд.

Навсякъде, където е възможно, стопанисването трябва да се конкретизира и да се доведе до отделното работно място.

Какви промени ще настъпят в живота на бригадата с акта на подписване на договора?

Трудовият колектив на бригадата реално ще встъпи в своите права на стопанин, който организира дейността си по всички правила на стопанската дейност.

Бригадата действително ще може да се разпорежда с предоставените ѝ средства за производство в съответствие с договорните условия, да образува собствени фондове и да си осигурява доход.

Тя се превръща в пълноправен участник в стопанската дейност, който трябва да организира взаимоотношенията си с другите бригади и с предприятието на принципа на покупко-продажбата. Бригадата самостоятелно ще определя системата на заплащане на труда и ще разпределя изработения фонд „Работна заплата" между своите членове, ще избира своя ръководител и ще се самоуправлява.

Предприятието е основната организационна, икономическа, технологическа и социално обособена единица в народното стопанство. Но в съвременните условия, при научно-техническата революция, при отворения характер на нашата икономика, то само не може пълноценно да осъществява всички функции и дейности на възпроизводствения процес. Затова доброволното обединяване на предприятията в стопански комбинати, обединения и асоциации на основата на общите им интереси е обективна необходимост.

Ето защо предстои да се сключат договори между предприятията, с които те ще решават какви права, задължения и отговорности да се предоставят на стопанските комбинати и стопанските обединения.

Предстои също така да се сключат договори между обединенията, с които те да решават какви права, задължения и отговорности да се предоставят на асоциациите.

Стопанските обединения и асоциациите не са висшестоящи организации — те са органи на трудовите колективи за самоуправление и обединяване, за по-ефективно използване на ресурсите и координирано решаване на общите задачи. Това е нов израз на демократическия централизъм в условията на самоуправлението.

Другари,

Живеем във време на коренни промени и дълбоко преустройство. Задачите, които предстои да изпълним, са сложни и трудни. Това ще бъде процес на радикални промени в производствените отношения. Трябва ясно да се разбере, че с предаването на социалистическата собственост на трудовите колективи те получават големи права, но и поемат големи задължения и отговорности. Успехът на започнатото преустройство зависи от под-

Digitized by Google

готвеността на колективните ефикасно да стопанисват и управляват предоставената им собственост — да я опазват, развиват и умножават. Това изисква работата на партийните, профсъюзните и комсомолските организации да се насочи към прилагането на новите постановки в конкретните условия на отделното предприятие, цех, бригада.

Необходимо е политическата и организаторската работа да създават климат на другарство, взаимопомощ, социална справедливост, поемане на отговорност и риск. Да се постигне пълно единство между теория и практика, между думи и дела, между общонародни, колективни и лични интереси.

Умът и енергията на милионите трудови хора трябва да се утвърждават в основна движеща сила на нашето развитие. Заинтересоваността им да се отнасят към обществената собственост като към своя е решаваща. Всяка дейност, независимо дали е производствена, социална, научна или управленска — да води до максимални резултати.

Партийните комитети и организации следва да бдят да не се деформират колективните и личните интереси в групов и личен егоизъм, да не се допуска разминаване с общонародните интереси.

Подготовката на трудовите колективи и ръководителите от всички равнища за новите условия на развитие на обществените отношения и на управление на икономиката и страната се нуждае от значително подобряване. Усвояването и прилагането на новите подходи и стил на работа ще бъде процес на качествено изменение на цялостното мислене, на психиката и съзнанието на трудещите се, на усвояването на нови подходи, оценъчни критерии, на формирането на нова трудова, технологическа и обществена дисциплина.

Секретариатът на ЦК на БКП, Бюрото на Министерския съвет на Народна република България и Бюрото на ЦС на БПС изразяват дълбокото си убеждение, че трудовите колективи успешно ще се справят с качествено новите задачи по стопанисването на обектите на социалистическата собственост и по развитието на самоуправлението. Несъмнено то ще стане общонародно дело, ще събуди нов прилив на творческа енергия на трудовите хора.

Наскоро в трудовите колективи беше обсъдено съвместното решение на Политбюро на ЦК на БКП и Министерския съвет за безусловно изпълнение на плана за 1987 година и за гарантиране необратимостта на преустройството в икономиката. Това обсъждане показа, че трудещите се добре разбират сложността и значимостта на проблемите при изпълнение на плана и преустройството, което дава увереност, че те ще бъдат осъществени.

Тази увереност извира от политическата зрелост на българския труженик, от неговите трудови навици и трудово съзнание, от неговите творчески постижения.

Новият революционен акт е в името на социалното добруване и благополучие на хората, на цялото общество.

От успешното претворяване в живота на партийните решения зависи как ще живеем днес, какъв ще бъде нашият утрешен ден, какво ще завещаем на бъдещите поколения!

Digitized by Google

ПОЛИТИЧЕСКИЯТ ПОДХОД В РАБОТАТА НА ПАРТИЙНИТЕ КОМИТЕТИ

ФИЛЮ ЧАКЪРОВ

първи секретар на окръжния комитет на БКП — Шумен

Историческото значение на Тринадесетия конгрес на БКП е не само в това, че разработи стратегията за качествено нов социално-икономически растеж на базата на внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, на разгръщането на демократизма и самоуправлението, но и в понататъшното развитие на ленинската априлска линия, на принципите на партийното ръководство. Това намери конкретен израз в направените важни допълнения към партийния Устав, с които се определят функциите на партийните органи и организации. В новия член 23 е записано, че „те осъществяват политическо ръководство за правилното функциониране на органите на държавната власт и управление, за развитието на дейността на обществените организации и различните форми на самоуправление на трудещите се, като зачитат тяхната организационна самостоятелност и не изземват функциите и задачите им"[1].

С утвърдения от Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1986 г.) пакет документи, с влизането в сила на Правилника за стопанската дейност и новия Кодекс на труда, с Декларацията на сесията на Народното събрание от месец април т. г. за предаване на социалистическата собственост за стопанисване и управление от трудовите колективи се създадоха необходимите правно-нормативни условия за функционирането на самоуправляващите се стопански организация, на взаимоотношенията между тях и вътре в тях, на отношенията между първичните и основните трудови колективи.

СЪРЦЕВИНА НА ПАРТИЙНАТА РАБОТА

Известно е, че главните функции на партийните органи и организации са политическите, организаторските и възпитателните. Но на практика през последните години партийните комитети и ръководителите изпълняваха предимно стопански и административни задачи, което обективно се налагаше поради засн-

[1] Устав на БКП, С., Партиздат, 1986, с. 37

Digitized by Google

ления централизъм и ведомствеността. В резултат намаляха ролята и отговорността на народните съвети, на стопанските ръководства и трудовите колективи. Така у част от тези органи и кадри се създаде навикът да изчакват някой „от горе" да им решава проблемите, да им изработва и „спуска" програми и планове за работа. Партийните комитети и отделни дейци в тях се явяваха едва ли не в ролята на чудотворци, които могат и трябва да се справят с всички стопански и административни въпроси.

Осъществяването на партийната стратегия за качествено нов социално-икономически растеж изисква по-ясно разграничаване на функциите между управленските звена и преди всичко пълно овладяване на политическите функции от партийните комитети. Работата на партийните органи сега следва да се приведе в пълно съответствие с новите положения в Устава на БКП, да се освободят те от стопанско-административни функции. Става дума за превръщане на политическия подход в сърцевина на партийната работа, за неговото пълно овладяване и прилагане при осъществяване стратегическата линия на Тринадесетия конгрес на БКП. Това сега е в центъра на вниманието на окръжния комитет на БКП в Шумен.

През последните години в дейността на окръжния, общинските и останалите партийни комитети се натрупа значителен опит в такава важна страна на политическия подход като **научността**. Тя намира израз в използването на съвременни форми и средства при проучването и обсъждането на проблемите, при вземането на ръководни решения. Извежда се нов социален опит по важни направления на партийната, стопанската и обществената дейност. По-рационално се използват информационната система, социологическите изследвания, комплексните проверки, посещенията в партийните комитети и трудовите колективи.

Утвърди се подходът да се изграждат компетентни работни групи, които с участието на научни работници от институтите, на специалисти от централните и местните органи анализират състоянието и разработват научнообосновани програми по важни социално-икономически и идеологически въпроси. По-редовно се провеждат срещи на бюрото на окръжния комитет на БКП с отрасловите министерства, с ръководствата на стопанските организации, обединения и асоциации. В сътрудничество с научните институти се създават комплексни програми за съвместна работа.

За положителни резултати в **планирането и вземането на политически решения** от партийните комитети в значителна степен допринесе проведеният експеримент по указание на отдел „Организационен" на ЦК на БКП на тема „За по-нататъшно усъвършенстване и последователно прилагане на политическия подход в планирането на дейността на партийните комитети и организации". С помощта на научни работници от Академията за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП беше разработен модел, който по решение на бюрото на окръжния комитет на БКП бе експериментиран в общинските партийни организации в Шумен, Нови пазар, Преслав и Венец.

Нашата практика показа, че чрез утвърждаването на плана като главен метод за организация на партийната работа по-ефективно се реализира ръководната роля на партийния комитет

Digitized by Google

в дейността по осъществяването на икономическите, социалните и идейновъзпитателните цели на партийната политика в трудовия колектив и в населеното място. Усъвършенства се уменнето да се издигат приносът и отговорността на всеки комунист в труда, обществения живот до висотата на изискванията на политическата линия на партията.

Сега по-добре се използват силите на колектива за изработването на плана. По-сполучливо се конкретизира политическата линия на партията и ярко се откроява ролята на партийната организация като политически ръководител и стопанин на съответната територия.

В модела бе отделено специално място на усъвършенстуването на политическото ръководство от страна на партийните комитети на трудовите колективи по изпълнение на икономическите и социалните задачи. След Тринадесетия конгрес на партията се направиха допълнения, свързани с овладяването и внедряването на **постиженията на научно-техническия прогрес и челния опит.** Опитът на партийните комитети от Шуменска и Новопазарска общита потвърди, че тези въпроси трябва да бъдат неразделна част и да пронизват всички раздели от плана. Така по-добре се постига както организационното, така и идеологическото осигуряване на задачите.

В окръга се проведе преглед на дейността на първичните партийни организации за прилагане постиженията на научно-техническия прогрес, на световния и нашия челен опит. Основната му цел бе да се мобилизират усилията на комунистите и трудещите се за постигане на трайни успехи в икономическото, социалното и културното развитие на окръга на основата на овладяването на най-новите постижения на науката и техниката.

Важен критерий за степента на прилагане на политическия подход е **уменнето да се разграничават функциите** на партийните, държавните, стопанските и обществените органи и организации. Актуалните задачи в това направление бяха очертани от проведения пленум на окръжния комитет на БКП по стила и методите на работа. Засили се контролът към дейността на народните съвети за изпълнение на плановете за социално-икономическото развитие. Периодически изпълнителният комитет на окръжния народен съвет се отчита пред окръжния комитет на БКП за работата си по преустройството на икономиката и другите сфери на обществения живот в окръга.

В УСЛОВИЯТА НА САМОУПРАВЛЕНИЕТО

Животът нееднократно е потвърждавал, че политическият подход — това е преди всичко работа с хората, с отделния човек. Той обхваща всички страни на партийното ръководство и дейност.

Сега нашето внимание е насочено към овладяването на редица нови моменти в политическия подход на партийните комитети, които придобиват важно значение в условията на самоуправлението и разгръщането на социалистическия демократизъм. Партийните комитети отделиха особено внимание на подготовката

Digitized by Google

и провеждането на **изборите за ръководни органи на самоуправляващите се стопански организации.** Изборната кампания показа, че като цяло партийните комитети проявиха политическа зрялост и повишена отговорност. Същевременно провеждането на тази качествено нова и решителна стъпка в разширяването на социалистическия демократизъм разкри, че се налага изработването и утвърждаването на нови ефективни механизми за демократизиране процеса на издигане на ръководни кадри, за утвърждаване на нов стил на организация и управление. С изборите е поставено само едно добро начало, което тепърва ще се развива и обогатява.

През изтеклия период особено внимание от партийните комитети бе отделено на **политическото осигуряване на внедряването на новия Правилник за стопанската дейност.** За съжаление, както можеше да се предполага, още в началото на прилагането му изпъкна неподготвеността на редица партийни и стопански кадри. Тя се прояви както при подготовката на годишния план за научно-техническо и социално-икономическо развитие, така и при изработването на петилетния план. Ръководителите не се оказаха напълно готови да съгласуват интересите на своите колективи с интересите на други организации особено с обществените, постъпваха обикновено по старите административно-бюрократични начини. Някои не можаха да постигнат истински диалог със своите партньори, страхуваха се да разговарят по сключването на договори, за което, разбира се, имаха „солидни" аргументи — че нямат осигурени суровини, машини и т. н. Много от тях смятаха, че всичко това трябва някой друг да им го осигури. Очакваха отново „от горе" да им решат въпросите. Често в тези моменти партийните комитети, вместо да изпълняват политическите си функции, отново се отклоняваха към стопанските.

В това отношение не може да се твърди, че процесите на преустройството са напълно завършени. Все още се създават ситуации, при които вниманието се отклонява от политическите подходи. Ето защо главното в нашата работа остава разграничаването на стопанските от политическите функции, разкриването на специфичните нови политически форми и методи за осигуряване самоуправлението на стопанските предприятия и обединения.

Осъществяването на партийната стратегия за качествено нов икономически и обществен растеж в условията на самоуправлението и разгръщането на социалистическия демократизъм все повече ни убеждават в нарастващото значение на **политическата култура на кадрите** в партийните комитети. Предстои ни огромна работа за овладяване на новия стил на партийна дейност, в който политическият подход е сърцевина, в който не се допускат бюрократизъм и деформации, необоснован субективизъм и грубо чиновничество, не се потъпкват правата на самоуправляващите се организации.

Мащабността на курса на партията за качествено нов растеж на икономиката засилва функциите на **партийния контрол** и му отрежда ролята на един от важните фактори за решаване на тези задачи. Затова сега нашите усилия са насочени към разгръщане на всеобхватен, системен и настъпателен партиен контрол, който да насочва кадрите към осъществяване на поставените цели. Засили се работата на партийните комитети за тър-

Digitized by Google

сене на партийна отговорност на кадрите за допуснати прояви на бюрократизъм и субективизъм. По този начин се създават благоприятни условия за разгръщането на творчеството, новаторството и социалистическата предприемчивост.

С прерастването на досегашните ревизионни комисии на общинските и районните организации с над 3000 членове в контролно-ревизионни, в съответствие с измененията на чл. 46 от Устава на БКП, партийният контрол се доближава още по-плътно до човека и трудовия колектив, пренася се в „горещите" териториии на изпълнението на плановете и програмите. Предвидени са възможности за привличане под отговорност за нарушения на икономическата, научно-техническата, социалната и духовната политика, във вътрешнопартийния живот.

Добър пример за осъществяването на тези нови моменти в партийния контрол беше извършената проверка от партийните комитети и контролно-ревизионните комисии по изпълнението на задачите по научно-техническия прогрес от отделните комунисти. В процеса на проверката се открои и организаторската, градивната роля на партийния контрол. Бяха подпомогнати трудовите колективи в изграждането на 192 звена за научно-технически прогрес.

Положителни изменения даде и проверката по активността и авангардната роля на комунистите. За неизпълнение на уставните си задължения се привличат към конкретна отговорност отделни партийни членове.

Повишената социална роля на партийния контрол, разширяването на сферите на неговото превантивно действие показва непрекъснато растящата роля на партията като ръководна и направляваща сила в изграждането на зрелия социализъм.

●

Постигнатите положителни резултати в научно-техническото и социално-икономическото развитие на окръга през първата година на деветата петилетка и в началото на 1987 година са добър атестат за усилията на окръжния, общинските и други партийни комитети за усвояване и прилагане на новите моменти на политическия подход в работата.

Digitized by Google

ОРГАНИЗАЦИОННИ АСПЕКТИ НА ПРЕУСТРОЙСТВОТО В ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СЪЮЗИ

АНДОН ТРАЙКОВ

секретар на Централния съвет
на Българските професионални съюзи

Десетият конгрес на Българските професионални съюзи откри нова ярка страница в развитието на профсъюзите като всеобхватна организация на трудещите се в нашата страна, пропита от преломното време, в което живеем. За осъществяване на стратегическия курс на партията за качествено нов растеж в обществото се разгръща процес на дълбоко, революционно по своя характер преустройство. Както подчерта другарят Тодор Живков в своята реч пред конгреса, „растежът, който трябва да постигнем, не повтаря, не доусъвършенствува, а, обратно, изисква да се преустрои това, което е било довчера".

Обективното обществено развитие изправя профсъюзите пред нови задачи и отговорности. За да бъдат действен фактор на промените, самите те трябва коренно да се променят. На Десетия конгрес беше поставен въпросът, какви профсъюзи са необходими на човека, на колектива и обществото в условията на научно-техническата революция и самоуправлението? И отговорът е категоричен: необходими са профсъюзи с обновен характер и предмет на дейност, нови като организационна уредба и функциониране, с коренно изменен подход и стил на работа.

●

Концепцията за преустройството на профсъюзите е изградена върху солидна **идейно-теоретична основа.** Това са найновите виждания и практическите подходи на нашата партия, разработките на другаря Тодор Живков за изграждането на развития социализъм, неговите новаторски постановки за мястото и ролята на профсъюзите в политическата система на обществото, в осъществяването на новата партийна стратегия.

Концепцията се основава също на придобития през последните години ценен **практически опит.** Става дума за ориентацията на профсъюзите в началото на 80-те години към трудовия колектив, към икономическите методи на стопанисване и управление, към демократизирането на трудовите отношения, към новия подход в осъществяването на социалната политика. Така професионалните съюзи тръгнаха по пътя на обновлението, на творческото търсене, масовото приложение и проверката в практиката на нови решения. Извършиха се съществени промени, създадоха се важни предпоставки за решителен преход към дълбоко организационно и съдържателно преустройство.

Отправното начало за новата ориентация на профсъюзите е фундаменталната постановка за собственика и стопанина на социалистическата собственост. На нейна основа се развиват

Digitized by Google

теорията и практиката за съвременната социална роля на трудовия колектив. Неговият нов статут, утвърждаването му като стопанин, като самоорганизираща се и самоуправляваща се общност отправиха сериозни „предизвикателства“ към профсъюзите. Те вече не можеха в традиционния смисъл нито да представляват трудовия колектив, нито да решават или да действуват от негово име. Трябваше да му преотстъпят редица свои функции, правомощия и конкретни отговорности дори такива дейности, които винаги са смятани за чисто профсъюзни. Но, разбира се, това не можеше да стане изведнъж, а постепенно, и то без да се отслабва, а, напротив — като се засилва профсъюзното въздействие. В тази именно ситуация профсъюзите започнаха да се преобразуват във вътрешен фактор на демократичния живот, на самоуправлението на колектива. Всъщност такъв беше и смисълът на постановката за профсъюзите като организатори на неговата дейност.

Все повече се налагаше необходимостта в центъра на работата на профсъюзите да застанат проблемите на трудовия колектив, неговите потребности и интереси, утвърждаването му като стопанин, като субект на управление, като носител на демократичните принципи и норми в трудовите отношения. Образно казано, „от колектива“, „за колектива“, „чрез колектива“ — на такава плоскост се изискваше да се формират и целите, и конкретните задачи, и работните механизми. Профсъюзите следваше да пристъпят към непосредствени изменения в организацията на своята дейност, в подходите и методите на работа. В съответствие със строежа и функциите на самоуправляващите се колективи бяха създадени първични и основни профсъюзни организации. Това се превърна в предпоставка първичната профсъюзна организация да „слезе“ при профсъюзния член, да пренесе дейността си от предприятието в бригадата. Започвайки с промените в основата, т. е. в профсъюзните организации на територията на трудовия колектив, с техните права, задължения и отговорности, се видя какво е потребно нагоре, до Централния съвет включително. Възникна и въпросът: как да се прилагат в съвременните условия територалният и отрасловият признак в изграждането и функционирането на профсъюзната система. Очевидно бяха необходими решения за преодоляването на натрупания с течение на времето паралелизъм в организационната структура, за разграничаването на функциите и отговорностите между територалните и отрасловите профсъюзни органи, за ограничаването на прекомерния централизъм и двойствеността в ръководството на профсъюзните организации, за постигането на по-пълно съответствие между профсъюзните звена и стопанско-организационните форми в управлението на икономиката.

В стопанските обединения се създадоха нов тип профсъюзни органи — профсъвети, изградени на принципа на пълномощничеството, без право да ръководят основните организации, а да работят по поставените от тях проблеми във взаимодействие със съответните стопански органи. Централните комитети на отрасловите профсъюзи както в съдържателно, така и в организационно отношение следваше да съсредоточат силите и вниманието си върху специфичните отраслови проблеми в производствено-икономическата и социално-битовата област, върху охраната

Digitized by Google

на труда. По този начин по отраслова линия централизмът до голяма степен се заменя с разгръщане на „обратната връзка" — от колективите и техните профсъюзни организации към по-горните ръководни органи.

Ориентирахме се към организационно и кадрово укрепване на общинските (районните) съвети на профсъюзите, към разширяване на техните права, задължения и отговорности в непосредственото ръководство и подпомагане на основните организации. Във връзка с това по териториална линия се насочихме към децентрализация на функции, а оттам и към пренасочване на профсъюзни кадри към низовите звена.

Почувствуваха се положителни промени в стила и методите на профсъюзната работа. Те са в посока на намаляване на регламентирането, заседателщината и книжнината в дейността. Постепенно нараства деловитостта и укрепва самодейността на профсъюзните органи и организации.

Всичко това усъвършенствуваше и подготвяше условията за радикално преустройство на профсъюзната система.

●

Ръководно правило в преустройството на профсъюзите е **подходът от долу на горе.** Промените започват от профсъюзните организации в трудовите колективи и съобразно с техните нови функции, права и отговорности се устройват останалите органи и структури на профсъюзната система. По този начин:

— всеки профсъюзен орган ще върши онова, което е в рамките на неговата компетентност и възможности;

— проблемите и задачите ще се извеждат от мястото на тяхното възникване към мястото на тяхното решаване;

— профсъюзната дейност ще се подчини на това, което е нужно на профсъюзните членове, на трудовите колективи, на техните потребности и интереси.

Принципът на демократическия централизъм както преди, така и сега стои в основата на организационния строеж. Той определя нормите на вътрешния живот и взаимоотношенията в Българските професионални съюзи, а така също и отношенията на профсъюзите с другите звена на политическата система. В неговото приложение обаче се съдържат редица качествено нови възможности, свързани главно със силното развитие на демократичното начало. Това е продиктувано от всеобщия процес на развитие и усъвършенствуване на социалистическата демокрация, на прехода към самоуправление в икономиката и другите сфери на обществото.

Основните профсъюзни организации са автономни при решаването на местните въпроси. Те и всички профсъюзни органи самостоятелно определят своите задачи, форми и средства на работа, като се съобразяват с общите цели и насоки за дейността на професионалните съюзи, с правата и задълженията на самоуправляващите се организации.

Досега определяща характеристика за профсъюзната система беше централистичната нагласа и действие „от горе на долу". Преустройството обръща нещата в обратна посока. Цялата профсъюзна система се изгражда на делегатски начала „от долу на горе", тоест от базовите организации към върха на „пирамидата".

Digitized by Google

Профсъюзните структури по вертикала и хоризонтала по същество са обединения на основни профсъюзни организации, предназначени да осъществяват общите цели и задачи, да изразяват и защитават интересите на колективите и трудещите се пред съответните държавни, стопански и обществени органи и организации.

Всички висши профсъюзни органи се състоят от делегати на базовите организации. В делегатските събрания на основните организации, профсъветите, общинските (районните) съвети и част от федералните съвети делегатите имат постоянен мандат, изпълняват поръченията на профсъюзните организации и се отчитат пред тях. По всяко време делегатите могат да бъдат отзовавани и на тяхно място да се избират други.

Отчетно-изборните конференции в окръзите и по-големите федерации се състоят също от делегати на базовите организации, но с еднократен мандат. Те се свикват веднъж на пет години и избират от своя състав съответни ръководни органи, които се отчитат за своята дейност пред тях.

Всеобщо правило е **отчетът за извършеното да протича от горе на долу**. Дори Централният съвет ще работи за решаването на поставените пред него въпроси от федерациите и съюзите и за резултатите ще се отчита пред тях.

По нов начин ще се осъществява и **централистичното начало** в дейността на профсъюзите, за да се изгражда общата линия на развитие на профсъюзната система, да се формират основните правила за нейното устройство и функциониране. Всички профсъюзни органи и организации се ръководят в своята дейност от Устава на Българските професионални съюзи, решенията на конгреса и Централния съвет на профсъюзите, които са израз на общата воля на всички профсъюзни членове.

Разглеждан през призмата на изразяването и защитата на интересите, обогатеният принцип на демократическия централизъм в устройството и дейността на профсъюзите дава възможност за хармонично движение от личния, през колективния — до обществения интерес и обратно.

Преходът към самоуправление, тоест към по-висша форма и степен на демократизация, изисква качествени промени в демократичното действие на профсъюзите. За да бъде това действие влиятелно и резултатно „навън" от профсъюзната система — там, където се решават жизнени проблеми на трудещите се и се създават условия за тяхното заинтересовано и активно участие в труда и управлението на производството и обществото, е наложително решително издигане равнището на демократизма в живота и дейността на самите профсъюзни органи и организации. Така профсъюзната демокрация ще се проявява като активен и важен елемент на цялостния процес на демократизация в обществото. В това е дълбокият смисъл на организационното преустройство на профсъюзите, което очерта Десетият конгрес.

Една от главните характеристики на демократизма в профсъюзите е широкото използване на **общественото начало** в тяхната дейност. Неотменно правило тук е: „профсъюзната работа е предназначена за всички и трябва да се върши от всички". По своята природа тази работа е обществена, което ще рече доброволна, неплатена, извън служебните задължения и работ-

Digitized by Google

ното време, извършвана по нравствени подбуди, като вътрешно осъзната потребност да си полезен за другите, за колектива, в който се труднш. Това означава всяко профсъюзно начинание и действие да се превръща в широко обществено дело. Такъв е смисълът на записаното основно положение в Устава: „Профсъюзната дейност се извършва на обществена основа с помощта на широк обществен актив, като се засилва индивидуалната работа с човека, деловитостта и конкретността и решително се отстраняват всякакви прояви на бюрократизъм."

Според новия Устав профсъюзният член вече не е член на отделен отраслов професионален съюз, а членува в Българските професионални съюзи. Тази промяна е от принципиално естество. Приемането на профсъюзните членове става с решение на първичната профсъюзна организация. Там се „осъществява профсъюзното членство и се упражняват непосредствено правата и задълженията на профсъюзните членове". Следователно, ако досега се казваше, че работниците, селскостопанските труженици и служителите от едно предприятие, учреждение или организация членуват в един професионален съюз, то сега това се видоизменя така: членовете на един трудов колектив членуват в една профсъюзна организация. Тоест водещото начало в приложението на **производствения признак** сега е трудовият колектив и той е заложен в самата основа на организационния строеж на профсъюзите. По-нататък този принцип намира приложение в изграждането на профсъюзните федерации. Това е качествено нов момент в развитието на Българските професионални съюзи, възлов момент на тяхното преустройство.

Профсъюзните федерации са доброволен съюз на основните профсъюзни организации от сферата на материалното производство, където се прилагат принципите на самоуправлението.

Състоялият се неотдавна пленум на Централния съвет на Българските професионални съюзи взе решение по всички основни въпроси на изграждането на профсъюзните федерации. За десет от тях практическата работа е в ход.

Границите на федерациите съответствуват на тези на стопанските асоциации от нов тип. По този начин се внасят единство и покритие на профсъюзната със стопанската структура, създават се условия за взаимодействие при решаване на общите задачи и за изразяване и защита на интересите на трудещите се. Органи на федерациите са и профсъветите в стопанските организации, които също се формират на делегатски начала от основните профсъюзни организации.

Съдържанието на дейността на профсъюзните федерации ще се определя предимно от поставените от делегатите проблеми, искания и поръчения, отнасящи се до производствено-икономическата и социалната област и до правната закрила на труда. Става дума за проблемите на трудовите колективи, които са извън възможностите на основните профсъюзни организации, имат общо значение или изискват обединяване на силите и средствата за тяхното решаване. Те ще съсредоточат своето внимание към последователната реализация и защитата на принципите на самоуправлението в съответните формирования, към овладяването на новите форми на икономически взаимоотношения — диалога и договорите, към социалните аспекти на технологичното превъоръжаване на производството. По характер дейността в ръко-

Digitized by Google

водните, изпълнителните и помощните органи на федерациите ще бъде предимно анализаторска, консултативна, експертна и разработваща.

И занапред в основата на устройството и дейността на профсъюзите ще стои **територииалният признак.** Новото е, че и тук се прилага делегатското начало. Или вече няма общински и окръжни организации в досегашния смисъл, а териториални органи, създавани чрез обединяването на основните профсъюзни организации за реализиране на техните общи цели и задачи, за решаването на проблемите, които изискват съвместни усилия.

Общинските (районните) съвети ще се състоят от делегати на основните организации. Замисълът е те да се развиват и утвърждават като активен фактор на самоуправлението на общините за тяхното комплексно изграждане и функциониране като единини икономически и социални общности.

На този етап не се налага да се провеждат отново окръжни делегатски конференции, в които да бъдат представени всички основни организации. Това ще стане по-късно, във връзка с преустройството на партийните, държавните и стопанските структури в окръзите.

И по териториална линия ще се развива „обратната връзка" от долу на горе, но с тази особеност, че и занапред тя ще служи за провеждането на решенията и действията на централните профсъюзни органи, за да се осигурява единодействие на профсъюзната система като цяло.

Както се вижда, ключова фигура в профсъюзите става **делегатът** на основната организация. Той ще бъде пейният упълномощен представител във федералните и териториалните органи, изразител и защитник на интересите на трудещите се и колективите, живата връзка между организацията и формированията, в които тя участвува. Затова изборът на делегатите е отговорен момент, който изисква внимателна преценка на качествата на кандидатите. Такива следва да бъдат преимно работници, хора, спечелили доверието на колектива, енергични и борбени, готови да се посветят на делото. Още от избора за тях са необходими специални грижи и внимание, постоянно повишаване на подготовката и подпомагане. Това е предпоставка за издигане на професионализма им в обществената работа.

Сега най-важното и решаващото е на дело да се извърши преустройството, да „заработят" в профсъюзната практика постановките и решенията на конгреса, да се подемат и поновому да се осъществяват основните задачи, които той постави. В този именно практически план важна роля играе новият Устав на профсъюзите като практически инструмент на преустройството.

Рецепти и указания „от горе" не бива да има, защото самият Устав ги изключва. Той предоставя простор пред самоинициативата, за да се движим, както учеше Ленин, към общата цел чрез пълно и безпрепятствено развитие не само на местните особености, но и на местния почин, на местната инициатива, чрез разнообразие на пътищата, методите и средствата. Разчупват се универсалните схеми, регламентирането се свежда само до основното, до принципа, а всичко друго ще решават самите организации и органи — творчески, гъвкаво, диференцирано и конкретно, съобразно условията, в които работят, в съответствие с интересите и потребностите на профсъюзните членове.

Digitized by Google

Реализмът изисква да се отчита обстоятелството, че профсъюзните организации, органи и кадри не са достатъчно подготвени да работят по новия начин, да действуват самостоятелно, по своя инициатива. Има опасност от отслабване на профсъюзната дейност по места, от дребнотемие за сметка на главните проблеми на развитието. Вероятно ще има случаи да се борави с нова терминология, а зад нея да стоят стари похвати, форми и средства на работа. Не е лесно да се разделяме с централистичната нагласа, с привичките да се чакат решения и указания от по-горните органи, да се прехвърлят отговорности.

Съдържателното и организационно-структурното преустройство трябва не само да вървят заедно, но и да се осигуряват от решително преустройство в **стила и методите на работа.** Десетият конгрес на профсъюзите посочи, че е нужно да премахнем канони, които така непоклатимо са се установили в профсъюзния живот и ни е трудно да си представим дори организационната работа без тях. Трябва да се разчупят рамките, в които неумолимо са вкарани отчетите и изборите на ръководните органи, заседанията, събранията и решаването на въпросите. В тях трябва да влязат обикновеният живот, непринуденият човешки разговор, за да има не просто присъствие, а активно, заинтересовано участие на профсъюзния член в дейността на неговата организация.

Решаваща роля в практическото осъществяване на преустройството имат **профсъюзните кадри.** Изборът на новите профсъюзни органи несъмнено ще подобри техния качествен състав. Сега на преден план излиза необходимостта от подготовка и преподготовка на кадрите за конкретно и задълбочено овладяване на новите изисквания за дейността на профсъюзите и осмисляне постановките от документите на конгреса, Кодекса на труда и Правилника за стопанската дейност. Специални грижи са необходими за подготовката на председателите на профкомитетите на първичните профсъюзни организации, за да получат те конкретни практически знания за профсъюзната работа, за бригадното самоуправление, за правата, задълженията и отговорностите на работника и първичния колектив. Само с конкретни знания и придобити умения организациите, органите и кадрите ще могат да реализират на дело постановките на конгреса.

Практическите действия по преустройството на профсъюзите не могат да протичат встранн от най-важните проблеми и задачи, с които сега са заети трудовите колективи, а неотменно следва **да стоят в центъра** на всичко, което се предприема и вършн. Това е потребност и повеля на времето, в което живеем.

Проверка за степента на дееспособност на профсъюзите ще бъде техният реален принос в изпълнението на плана за годината, във всеобщата мобилизация на стопанския фронт за преодоляване на трудностите в икономиката, за нормализиране и ускоряване на ритъма на производството, за повсеместно включване в действие на интензивните фактори на растежа.

●

Преустройството на профсъюзите е обективно обусловено от действието на закономерностите в нашето развитие и главно от изискванията на научно-техническата революция и необходимостта от нарастване ролята на народните маси в съвременния етап. То е в името на човека, на неговите потребности и интереси.

Digitized by Google

ПАРТИЙНАТА ОРГАНИЗАЦИЯ И ТРУДОВИЯТ КОЛЕКТИВ

Нови взаимоотношения в условията на самоуправлението

ДИМИТЪР ПЕТКОВ

Вече е узаконен едни исторически акт — декларацията на Народиото събраиие, чнето предиазиачение е да се извърши необходимият **прелом** в обществеиите отношения. С договорното предаване на социалистическата собственост за стопаиисваие и управление от трудовия колектив се създават основни предпоставки за утвърждаването му като субект на управление. **Всичко това оформя и новата обстановка за дейността на партийната организация.** От иейната позиция иа политически стопанин, на авангард завнси не само доколко иовите правомощия на колектнва ще бъдат напълно усвоени и пълнокръвно упражнявани, а и доколко самоуправленнето ще разгърие творческите търсения на вснчки, за да се осигурят максималнн технико-технологически, стопанско-нкономически и социални резултати. Но прн такава „качествено иова демокрация, при която всичко ще бъде изборно, ще става така, както реши стопанинът"[1], ще нма ли качествена промяна във функциите на партийиата организация, в начина на тяхното упражияване?

По-ярка позиция иа политически ръководител

На срещи с партийния актив във Вариа, Михайловград и Шумен бе поставен следннят въпрос, произтичащ от самоуправлението: щом трудовият колектив ще приема окончателните решения по основните въпросн на своята дейност, тогава как ще се реализнра осиовиата политическа фуикция иа партийната органнзация — ръководиата или целеполагащата, какви ще бъдат техните взаимоотиошения? Този въпрос е предизвикан от досегашиата практика и иагласа, с която органнзациите в значителна степен са привикналн. Известно е, че и досега те приемаха свои решения по основии въпроси на предприятията, които в голяма степен имаха директивен, задължителен характер. Във връзка с тях те влизаха в двустранни взаимоотиошения. Главното им взаимоотношение бе със стопанското ръководство, което прнемаше управленски решения. Не беше изключение партийните органнзацни да подменят съответнните ръководители, като вместо тях решават еднн или друг въпрос. Другото взаимоотношеиие — с трудовия колектив, се ограничаваше със задачата да се разясии иа трудещнте се решеннето на партийиата организация, за да се разбере от тях и чрез организаторска работа да се мобилизират силите нм за неговото изпълиенне.

[1] Т. Живков, Делото, с което сме се заели, е дело революционно с. 24.

Digitized by Google

Сега нещата се изменят коренно. Пълноправният стопанин на социалистическата собственост вече е трудовият колектив. Той ще приема управленските решения и никой не може вместо него да извършва това. В речта си пред Десетия конгрес на професионалните съюзи другарят Тодор Живков изрично предупреди: „Стопанските въпроси ще се решават от хората в самите самоуправляващи се организации, като се започне от директора и се стигне до чистачката и портиера. Те ще решават... Решават единствено тези, които разполагат със средствата. Защото имат и права, имат и задължения, и отговорности, в това число носят и съдебна отговорност. Утре някои могат да фалират. Кой ще носи позора? Активът, партийната организация, целият трудов колектив."[1]

И така управленските функции са вече притежание на колектива. Той има правата, задълженията и отговорностите да взема решения след широка и демократична дискусия и да се разпорежда в рамките на законодателните и договорно утвърдените правомощия с предадената му за стопанисване и управление социалистическа собственост.

При това положение партийните организации установяват главното си взаимоотношение, свързано с упражняване на целеполагащата си функция, с трудовия колектив. Разбира се, те не са странничен наблюдател, а част от самоуправляващата се организация и носят политическа отговорност за това, как тя упражнява своите нови правомощия. Но същевременно характерът на демократичното вземане на решения изключва възможността тя да измести трудовия колектив или пък да му предлага своите решения с изискване той да се ограничи в техните рамки и просто да ги узакони. Това вече е невъзможно и недопустимо. Ето защо някои партийни секретари, свикнали с досегашните взаимоотношения, изразяват опасение дали в условията на самоуправлението някъде няма да се принизи ръководната роля на организацията.

Това опасение има основание там, където не се разбира необходимостта от сериозно изменение в методите и средствата за упражняване на политическото ръководство.

Обективните условия, създадени със самоуправлението, изискват да се издигнат ролята и отговорността на партийната организация.

Конституционно утвърдената ръководна роля на партията в обществото е дешифрирана за първичната партийна организация в допълненията в Устава така: „Да конкретизира и обогатява партийната политика в условията на трудовия колектив и селището, да определя конкретните пътища за тяхното икономическо, социално и духовно развитие". Тази формулировка не само по-точно от досега определя едно първостепенно задължение на политическото ядро на колектива, но отразява и новите изисквания за повишената му роля и отговорност в условията на самоуправлението. Поради своя състав, идейни и научни познания партийната организация разполага с възможности да реализира онази естествена роля, която обобщиха още в Комунистическия манифест Маркс и Енгелс, че комунистите теоретически имат

[1] Т. Живков, Делото, с което сме се заели, е дело революционно, с. 28—29.

Digitized by Google

предимство да разбират условията, хода и общите резултати на движението и са най-решителната и винаги тласкаща към движение напред сила.[1]

Тяхната авангардна, направляваща роля ще е толкова по-ярко изявена, колкото по-високи цели предлагат на колектива в духа на политиката на партията и го въвличат да постига по-големи социално-икономически резултати. От равнището на това умение зависи преди всичко и равнището на тяхното политическо ръководство. Затова главното въздействие на партийната организация върху колектива ще бъде с качеството на това, което тя ще му предложи. Във връзка с това ще припомним Лениновата мисъл, че не е достатъчно да се наричаш авангард. Нужно е да работиш така, че другите „да са принудени да признаят, че вървиш най-отпред"[2]. В тези няколко думи е синтезирана не само исторически закономерната роля на авангарда, но и начинът, по който тя може да се реализира. Разбира се, тази постановка беше валидна и досега. Но в новите условия спазването ѝ става абсолютно задължително. Именно от тази позиция сега следва да се търси преустройството на взаимоотношенията между партийната организация и трудовия колектив.

Авторитетът на партийното решение се определя не от факта, че го е приела организацията, а от силата на завладяващите цели, на насоките, идеите, предложенията, които се съдържат в него. Чрез тях тя насочва, ориентира и подпомага колектива да приеме такива решения, които отговарят на максималните обективни възможности и на историческите потребности на развитието на обществото.

Много партийни организации и сега имат опит да поставят определени цели за постигане — например за решаване на основни въпроси на техническия прогрес, за постигане на определено равнище на производителността на труда и себестойността, и този опит е полезен. Без да има директивен характер, такова партийно решение служи като отправна, насочваща позиция за разработване на конкретното решение на колектива. Ето същественото в промяната. Трябва да се преодолее нагласата в някои организации за директивно въздействие, да се изкорени не само като ненужна, но и като вредна. Недопустим е вече известният стопански уклон, когато отделни организации си присвояваха дори стопанско-разпределителски функции и изземваха права на стопански дейци.

Новите условия на самоуправлението благоприятстват премахването на това нарушение на ленинските принципи на политическо ръководство. Те налагат **партийното решение да придобие своя типичен политически характер като конкретизация и обогатяване на политиката на партията. Главното, качествено определящото в неговото съдържание, което излиза на преден план, са основните цели, принципи и насоки за работа. Това означава значително да се повишат научното равнище на партийните решения, дълбочината и перспективата на виждане, убедителността на тяхната правота, завладяващата им сила.** Едно повърхностно, с общи и нищо неказващи формулировки решение едва ли би направило впечатление и би ориентирало и помог-

[1] К. Маркс, Ф. Енгелс, Съч., т. 4, с. 436.
[2] В. И. Ленин, Съч., т. 5, с. 443.

Digitized by Google

нало колектива да упражни ярко управленската си функция. В такъв случай опасността организацията да не реализира направляващата си роля ще бъде реална.

Подхождайки задълбочено към своите основни документи, чрез които ще оказва насочващото си влияние, партийната организация на практика ще изпълни ефективно функцията си на представител на партията в колектива.

Но решението й няма да има завладяваща сила и ако не носи другото изискване — **нейните цели, насоки, принципи добре да отразяват законните, справедливите интереси на колектива, да чертаят път за задоволяването им.** Нали това е главното в партийната политика? Оттук произлиза задължението партийната организация да търси такива решения за конкретизиране на новите партийни постановки, които да водят до премахване на противоречията между лични, колективни и общонародни интереси, да изучават и максимално да търсят начини за задоволяване на разностранните материални, културни, социални потребности на хората, да защитават правата им от неправилни посегателства на висшестоящи органи.

Потребността да се издигне качеството на решенията, да се обогатят съдържателно и да се отразяват в тях най-пълно изискванията на партийната политика и непосредствените интереси на хората налага изменение и в подхода на тяхното изработване. Освен досега добре изяснените изисквания за тяхната научна обоснованост новото е, че се налага още при разработването на своите решения партийната организация да влезе в диалог с колектива. Налага се да се вникне в мисълта, че „Партийните решения стават материална сила, когато в тяхното създаване, конкретизиране и осъществяване активно се включат милионите хора".[1] Нашата партия вече широко пристъпи към въвличане на целия народ във формирането на своята политика. Най-важните й документи — Концепцията за нов Кодекс на труда, за преустройство на образованието и други, бяха поставени на всенародно обсъждане. Такъв подход на партийната организация внася качествени промени във взаимоотношенията й с колектива. Те влизат вече в пряк диалог, в двустранни взаимоотношения като партньори. Вътрешнопартийната и социалистическата демокрация взаимно си въздействуват и се обогатяват. Безпартийните взимат участие в трасирането на конкретизираната политическа линия за своето развитие, която приема техния авангард, а решенията на партийната организация от своя страна пък им служат като ориентир при изясняване на конкретните решения на техните основни въпроси.

Формите на участие на колектива в разработването на решенията на организацията са различни. Най-напред това е откритото партийно събрание. Не се ли налага на такива събрания да се обсъждат вече онези въпроси, които засягат интересите на всички? Много важна и резултатна форма може да бъде широкият предварителен диалог по въпроси, които предстои да се решават. Така постъпиха в много предприятия във Видин, София и другаде при обсъждане позициите на стопанина. В едни случаи този диалог може да бъде с всички трудещи се чрез

[1] Т. Живков, Някои съображения във връзка с Януарския пленум на ЦК на КПСС, сп. „Партиен живот", бр. 4, с. 11.

Digitized by Google

първичните колективи, в други случаи да протече чрез обществените организации, в трети може да се призоват всички да дадат предложения по предстоящ за обмисляне въпрос или пък да се направи анкета сред тях и пр. Същността на този откровен диалог е да се предизвика и включи в действие творческата мисъл, да се ангажира и издигне отговорността на всеки, да се използва колективният ум.

Колкото по-широка и по-дълбока е творческата позиция и инициатива на всеки, особено на комунистите, толкова по-компетентно и авторитетно ще бъде решението на партийната организация, толкова по-силно то ще въздействува на колектива. Естествено толкова по-добре ще се яви тя и като политически ръководител.

Как на практика да протече конкретното взаимодействие между тях, за да може партийното решение да послужи като насочващ ориентир за разработването на управленското решение на колектива? Конкретните подходи са разнообразни. Организацията може да предложи направо на вниманието на колектива своите цели, насоки и идеи. На неговия форум комунистите организирано да докажат и убедят своите другари да приемат в техния дух свое решение. Разработката на проекта за колективното решение обаче е дело на стопанското ръководство и на профкомитета. Поради това най-често своите насочващи цели и идеи организацията следва да предоставя на тях, за да ги улесни в тази работа. В други случаи може настойчиво да изисква от тях да разработят проекти за решения и да ги обсъди предварително с цел да помогне поставените цели и задачи за изпълнение да отговарят на партийната политика.

Главното средство, чрез което ще се изявят водещата роля и въздействието на партийната организация в приемането на решения от органите за самоуправление, са личният пример и позицията на комунистите, изявени както във всекидневния живот, така и на колективните форуми. Там те показват образци, доказват и убеждават със силата на аргументите, с предлаганите идеи, с високите икономически и социални резултати, към които призовават. Една от задачите им е чрез тази позиция да предпазват колектива от действия, които противоречат на законите на страната и на интересите на цялото общество. Като представители на партията партийната организация и комунистите изразяват не само колективните, но отстояват и общонародните интереси. И за тях е недопустимо да останат безразличин или пък да се увлекат по местнически интереси в ущърб на общите интереси на партията и страната.

Всичко това очертава качествената промяна във взаимоотношенията на организацията с колектива, **утвърждаването на политическия подход и политическите средства като главно средство, чрез което тя упражнява своята авангардна роля и въздействие.** А то налага да се постави в центъра на нейното внимание работата с безпартийните, с всички трудещи се.

Условията на самоуправлението поставят въпроса и за повишаването на самоинициативата и самостоятелността на партийната организация. Колективът има конкретни свои задачи, които предявяват и определени отговорности пред нея като политически стопани. При тези условия съвсем естествено се налага да се ограничи ненужната регламентация над дейността им от

Digitized by Google

висшестоящите органи. Затова в измененията и допълненията на Устава се предписва задължението на всяко партийно звено, включително и на партийната група, да взема самостоятелни решения в рамките на своите компетенции и отговорности в зависимост от нуждите на самата практика, като единственото ограничение е те да бъдат в рамките на партийната политика. Висшестоящите ръководни органи пък се задължават да зачитат самостоятелността им и да ги подпомагат да издигнат своята инициатива, самодейност и отговорност. Всичко това цели да се издигне реалната роля на партийните организации съответно с новите изисквания и реалности на самоуправлението.

Взаимодействие в кадровата работа

Начален опит в преустройството на взаимодействията на партийната организация и трудовия колектив има в кадровата работа. Той възникна по време на провеждането на повсеместни избори за ръководители на бригади и предприятия през есента на миналата година и в изтеклите месеци след това.

Известно е, че за да ръководи обществото, партията трябва да разработва политическата линия, да подготвя, възпитава и подбира кадрите, годни да я изпълнят, и да контролира и проверява дейността им. Затова общата грижа за кадрите — като се започне от техния подбор и подготовка и се стигне до разпределението, възпитанието и контрола, е утвърдена практика в работата на партийните организации. Те имат кръг от ръководители, които са под тяхното непосредствено въздействие. В резултат на партийната грижа сега нашата страна разполага с огромна армия от подготвени политически, професионално компетентни, авторитетни и предани на социализма кадри. Те успешно ръководят различните сфери на социалистическото строителство.

Но нарастването на задачите и изменянето ролята на колективите естествено промени из основи досегашната практика. И в тази област те получиха широки пълномощия. Кадровият процес се демократизира.

При подбора на кадрите досега партийните организации имаха решаващата дума. Въз основа на тяхното становище стопанските ръководители назначаваха различните низови ръководни кадри. Привикнали към тази практика, някои партийни организации се оказаха в необичайна ситуация, когато започна прякото им избиране от тези, които ще ръководят. Като не успяха да се преустроят съобразно новите условия, те се изненадаха, когато предложените от тях кандидати не получиха подкрепа от колектива. Вярно е, че тези случаи не са толкова много — малко повече от 2 на сто. В писмо от Михайловградски окръг партиен секретар, като се позоваваше на конкретен пример, попита дали всички колективи са политически дозрели да получат такава решаваща роля и няма ли това да повлияе на някои ръководители да проявяват безпринципност и принизена взискателност, за да се харесват и осигурят преизбирането си. Анализът на различни случаи показва обаче, че по-често трудовите колективи са коригирали опита да се прави компромис с ръководители, които са проявили сериозни недостатъци в работата си. Точно така се е получило например в Плевен, където трима директори на предприятия не са преизбрани.

Digitized by Google

Някои организации се ориентираха правилно и предлагаха за обсъждане дори по двама и повече кандидати. В автомобилното предприятие в Малашевци — София в първия избор за директор бяха предложени трима кандидати, като никой не получи нужното мнозинство. В началото на годината кандидатите за директорския пост бяха двама и единият от тях получи колективното доверие. В Търговище за избор на директор в един от заводите бяха предложени четирима кандидати, от които двама бяха издигнати от колектива. Ето какво разнообразие вече съществува в подбора на кадрите, когато се предлагат достойни и равностойни кандидатури за действителен избор от трудещите се. Такова е и бъдещето на демократичната процедура на избора.

Социалният опит и в тази област не е достатъчен, за да се правят окончателни изводи какви промени следва да настъпят в работата на партийните организации по кадровия процес. Някои принципи, форми и методи на работа обаче се налагат.

Основното е, че грижата за кадрите си остава един от неизменните принципи в тяхната дейност. Прилагането му в условията на избора и на конкурса обаче търпи значителни промени. Това се отнася до всички етапи на кадровия процес.

Правото на колектива да избира своите ръководители вече не може да се накърнява, ограничава или изопачава. Когато то бъде накърнено, той основателно реагира. Но практиката показва, че има и случаи, когато отделни колективи издигат ръководител недостатъчно компетентен или невзискателен, готов за компромиси с потребителските интереси. Подобни случаи има в две бригади на дизелостроителите във Варна. Те доведоха партийната организация до извода, че е нужно активно да участвува в този процес, да предлага и убеждава да бъдат избрани най-добрите. Но стана ясно, че вече е недостатъчно тя да преценява само политическите, деловите, професионалните и организаторските качества на кандидатите. Задължително е да се съобразява и с авторитета им сред работниците. Ако се подцени едно от тези изисквания, има опасност от провал.

Откъде трябва да започне измененнето в партийната грижа за кадрите? Може би още от подбирането на резервните кадри. След въвеждането на конкурса някъде повечето от включените в партийния резерв не се кандидатираха за участие в него. По време на избора пък други не бяха предпочетени от своите другари. Такива случаи ще има и в бъдеще. Нужна е вече по-голяма прецизност при подбора на най-добрите за резервни кадри, притежаващи целия комплект от качества, съобразени с условията на научно-техническата революция и с демократичния им подбор.

Изборът изтъква на преден план своеобразния откровен диалог на авангарда с колектива по плюсовете и минусите на кандидатите. Единственият начин организацията да изяви функцията си на политически ръководител в кадровия процес е да убеждава в правотата на своето предложение, без да прави никакъв опит да наложи този, когото хората не искат. Показателни в това отношение са случаите в авиокомпания „Балкан" — София. При оформяне на своето предложение организациите подхождат различно. Една предлага за преизбиране бригадир, като в предварително приетата атестация премълчава негативните качества на кандидата. Не последвали никакви дискусии, но след преброяване на гласовете се оказва, че той не е получил подкрепата на другарите си. В друга организация наред с положителните и силните качества откровено казват и недостатъците на предложения за избор бригадир, правят му препоръки. Разисканията са оживени, а подкре-

Digitized by Google

пата — единодушна. В отделни случаи едностранчивият подход и премълчаването на недостатъците може да доведат до избиране на такива ръководители, които вече са се компрометирали. Има примери — в Шумен и Ямбол, когато един вече отхвърлен кандидат след известно време отново се предлага. Такъв безпринципен и повърхностен подход носи само вреда на делото и на авторитета на дадената организация.

Всичко това показва, че **в самата партийна организация подборът на кадрите, работата с тях следва да се демократизира, да отразява мнението не само на комунистите, но и на безпартийните, на профорганизацията, която има решаващи организаторски функции и право на гарант на процеса на самоуправление. Може да се помисли дори за избор още на резервните кадри, които ще готвим за бъдещи ръководители.**

На преден план сега изпъква необходимостта от издигане и усъвършенстване на уставното право на контрол на партийните организации над стопанските и административните ръководители.

Предмет на този контрол е задължението на стопанския ръководител да проучва, разработва и предлага на колективните органи проекти, програми, планове и други в областта на научно-техническия прогрес, на стопанско-икономическата и социалната дейност, на развитието на предприятието в духа на изискванията за качествено нов растеж и организаторската му роля за изпълнение на утвърдените от самоуправляващите се решения. Много важен предмет на контрола е техният стил на работа, подходът им съобразно условията на самоуправлението и принципността, строгото спазване на законността. Този контрол следва да излезе от рамките на тесния кръг от партийни активисти, а да бъде масов, да се дава пълна гласност, да бъде наистина превантивен. Така ще се избягнат случаите, каквито имаше при сегашната изборна кампания, добри, кадърни кадри да бъдат бламирани поради стил, несъобразен със социалистическите принципи и поведение или поради увреден авторитет вследствие на злонамерени слухове.

Изключително значение придобива грижата за идейнополитическото и особено за нравственото възпитание на ръководителите. Единството на думи и дела, честността в действията, чистотата и етичността в отношенията, чистият и честен образ на ръководителя ще има много силно въздействие както върху неговия авторитет, така и върху ефективността от неговите действия в изпълнение на задачите на партията. Такъв ръководител всички предпочитат.

* * *

Въпросите, по които изказахме мнение, разбира се, далеч не изчерпват целия кръг от проблеми на преустройството, което трябва да настъпи в дейността на партийната организация и във взаимоотношенията ѝ с трудовия колектив в условията на самоуправлението. Те само маркират необходимостта, мащабите и дълбочината на преустройството, а също така са опит да се размишлява по отделни принципи, методи, форми на нов подход в работата на партийната организация, в упражняването на някои от основните ѝ ръководни функции.

Digitized by Google

СТИЛЪТ

ЧАНЬО ЧАНЕВ

секретар на заводския партиен комитет
в обувния завод „Ильо войвода" — Кюстендил

ОПИТ И ПРОБЛЕМИ

На Тринадесетия конгрес на партията бе подчертано, че най-важната задача е съдържанието, формите и стилът на партийната работа да се приведат в съответствие с изискванията на научно-техническата революция, у комунистите да се изграждат качества, добродетели и критерии, които да позволят на партията да върви начело на обновителните процеси. В условията на съвременната научно-техническа революция заводските партийни комитети и първичните партийни организации са призвани да водят трудовите колективи към непрекъснато разкриване на новите тенденции в развитието, да мобилизират силите и енергията им за планомерно обновяване на техниката, технологиите и продукцията. Да изискват от всеки комунист активно да участвува в овладяването и прилагането на постиженията на научно-техническия прогрес.

Въпросът за стила е изключително важен и актуален в теорията и практиката на партийното строителство. Когато е определена политическата линия и са формулирани целите и задачите, най-важно значение придобива правилното и ефективно използване на всички форми и средства на партийна дейност за тяхното постигане, прилагането на ленински стил и методи и правилна организация на работа. Сега именно това е решаващото за успеха на цялостната дейност.

За стила съдим главно по това, доколко определена дейност във всекидневното си проявление отговаря на изискванията на принципите и нормите, как се превръщат в практика възможностите, доколко и как се създават условия и обстановка да се сплотяват комунистите и трудещите се.

Какви са основните насоки в работата на заводския партиен комитет и партийните бюра за внедряване постиженията на научно-техническата революция? През осмата и деветата петилетка нашата работа в това отношение се осъществява върху основата на разработените и приети програми за интензификация на обувното производство и на техническия прогрес.

Членовете на заводския партиен комитет, стопанските ръководители и специалистите задълбочено изучиха решенията на Февруарския и Януарския пленум на Централния комитет (1985—1986 г.), на Тринадесетия конгрес на БКП, обективното състояние на предприятието и процесите, които протичат в него, на кадровия потенциал — партиен, стопански, и на обществените организации. Направихме анализ доколко те са способни правилно да определят средствата и пътищата за решаване на задачите от програмата. Положително е и това, че винаги използваме препоръките на ръководството на стопанско обединение „Младост" и на други по-горе стоящи органи.

Както при разработката, така и при реализирането на програмата стремежът ни е по-правилно да се разграничават функциите на заводския комитет и първичните партийни организации от тези на стопанското ръководство. Същевременно да осъществяваме и необходимата колективност в работата. Ние ясно съзнаваме, че разграничаването на функциите в голяма степен зависи от компетентността ни по проблемите, от способността ни да разграничаваме

Digitized by Google

характера на задачите — политически и стопански.

Това обаче в никакъв случай не можеше и не може да става, ако не се използва политическият подход в нашата дейност. Защо? Защото политическият подход ни помага да разграничаваме политическите и стопанските задачи. Да вземем например изготвянето на програмата за техническия прогрес. Директорът и партийният секретар обсъдиха подхода, формите и средствата за подготовката й. След това стопанското ръководство определи задачите на стопанските кадри — да изучават проблемите, условията и възможностите, да направят свои предложения, да дадат свои виждания и идеи. Заводският партиен комитет се стремеше да осъществява политическо ръководство и да оказва политическо съдействие за изготвянето и реализацията на програмата. Да насърчава и да подкрепя кадрите, да работи за засилване на социалната и политическата активност, за превръщане на идейния заряд в практически действия. За тази цел партийният комитет и първичните организации прилагат най-разнообразни форми на работа — срещи, разговори, съвещания, събрания, научно-практически конференции, индивидуална работа с хората, обмяна на опит и други.

Най-важното дело обаче е практическата реализация на задачите, свързани с техническия прогрес. Без да подценявам посочените страни от дейността на партийния комитет и стопанското ръководство, смятам, че изключително голяма е ролята на деловитостта и инициативността в работата на кадрите. Партийният комитет се стреми да създава обстановка на стегнатост, организираност и висока отговорност у всички комунисти и ръководни кадри.

Въпросите на техническия прогрес, залегнали в програмата, поставихме на колективно обсъждане. През миналата година по тях проведохме четири заседания на партийния комитет, на които обсъдихме работата на отдел „Технологичен" по внедряване на нови технологии, на отдела по внедряване на автоматизирани системи за управление, на технико-икономическия съвет по активизиране рационализаторската дейност като неразделна част от програмата за техническия прогрес, на заводския комитет на ДКМС по разгръщане на движението за ТНТМ и подготовката на висококвалифицирани кадри.

Всички тези въпроси обсъждахме свободно и делово. Приехме конкретни решения. Освен това заводският комитет засили критичния подход в своята дейност, непримиримостта си към слабостите и пропуските. За недостатъчна настойчивост и отговорност, за подценяване на задачите от програмата за автоматизирани системи на управление потърсихме партийна отговорност от осем комунисти и двама безпартийни, които са номенклатура на заводския партиен комитет.

В своята дейност комитетът утвърждава и по-ефективно използва партийния контрол. Прилагаме такива форми като обсъждане на информации, отчетите, проверките на място, седмичните оперативки, активизираме работата на заводската комисия за народен контрол, персоналните оценки на номенклатурните кадри и на комунистите. Усъвършенствувахме системата за възлагане на партийни поръчения, за контрол и оценка на тяхното изпълнение.

За да засили единството на идеологическата, организационната и стопанската работа в осъществяване на задачите по техническия прогрес, партийният комитет се стреми да пренесе работата си в първичните организации и партийните групи. По този начин ще се повишава политическата активност на комунистите и на всички трудещи се от завода. Целта тук е двояка. От една страна, да се създава в трудовите колективи обстановка за по-голямо творчество и инициатива, да се увеличава броят на работническите предложения и да се изградят техническото творчество на работниците и специалистите, техният принос за постепенно премахване на ръчния труд, да участвуват активно в рационализаторската дейност. От друга страна, да се увеличава активността на всички

Digitized by Google

трудещи се, което ще съдействува бързо да се усвоява и ефективно да се използва внедрената нова техника.

За тази цел проведохме немалко политически и организационни мероприятия — открити партийни събрания за запознаване с програмата, изучаваме и внедряваме опита на обувните заводи „Девети септември" — София и „Петър Ченгелов" — Пловдив, на фирмите, от които е доставена техниката. Извършихме конкретна работа с операторите в производството, поставихме партийни поръчения за изучаване на техниката, проведоха се курсове за квалификация и други. Партийният комитет счита, че внедряването на постиженията на научно-техническия прогрес може да се осъществява успешно само ако стане дело на всички трудещи се в завода. Това изискване добре се разбира от секретарите на първичните организации, от партийните отговорници, комунистите и комсомолците.

И все пак какви практически резултати получихме досега? Извършва ли се поврат в мисленето и в практическата дейност на ръководните и изпълнителските кадри за издигане на по-високо равнище на технологичния процес, с какви темпове се осъществява автоматизацията на производството чрез внедряване на най-новите образци машини и друга техника? Това са задачи, които са залегнали в програмата за техническия прогрес през деветата петилетка.

Определени практически резултати постигнахме по внедряването на нови технологии. От планираните седем технологии за 1986—1987 година досега внедрихме пет — технология за безтеглячен метод за конфекциониране на дамски обувки на агрегат „Десма"; технолотия за производство на дамски обувки тип „Саламандър"; усъвършенствувахме технологията за производство на табани, фортове и ходила на автоматизираните линии „Бруджи" и „Холингер"; внедрихме технология и колекция дамски ботуши кооперирано производство с фирмите „Либерти", „Васан" и „Гудиер".

Тези нови технологии значително подобриха качеството и техническото равнище на продукцията.

Предприятието променя непрекъснато своя технически облик, а цех „Цугер" е цялостно обновен. Какви са тенденциите в това отношение? Ще внедрим машини и линии за програмирано моделиране, конструиране, градиране, кроене и ушиване на сан, комплексни технологични линии за теглене, линия за изработване на кроячески съоръжения и др.

Допуснахме и някои слабости в практическата реализация на програмата. Дълъг и труден бе периодът за усвояване на новите линии и машини. Още много има да се прави по подготовката на ръководните и изпълнителските кадри. Допускат се слабости по ръководството на първичните трудови колективи, не е създаден необходимият климат за внедряване на новостите, за поддържане на техниката. В известна степен се подценява проблемът за поддръжката на внедрените нови линии и машини, за замяната на вносните части с наши български. Преценяваме, че не е достатъчна рационализаторската и изобретателската дейност.

Практическите резултати показват още един път, че в своята работа по внедряване постиженията на научно-техническия прогрес заводският партиен комитет, първичните партийни организации и стопанското ръководство успешно прилагат научния и политическия подход, колективността в работата и ръководството, създават обстановка на висока деловитост и творческа активност у кадрите, на непримиримост към пропуските и недостатъците. Допуснатите слабости не могат да отклонят колектива на обувния завод от верния път, по който върви, не могат да омаловажат целите и задачите, които си е поставил той през деветата петилетка за осъществяване на качествено нов растеж на икономиката на основата на внедряване постиженията на техническия прогрес.

В това отношение дейността на заводския партиен комитет и първичните организации през деветата петилетка ще преминава под въздействието на инициативата

Digitized by Google

на окръжния комитет на БКП „Първичната партийна организация — в центъра на борбата за внедряване постиженията на научно-техническата революция". Тази инициатива ще реализираме, като проведем преглед на стила и методите на работа на заводския партиен комитет и на първичните организации в борбата за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес и на работата за изпълнение решенията на Тринадесетия конгрес на БКП. Прегледът ще се проведе на два етапа. Първият обхваща периода от януари 1987 г. до декември 1987 г., през който усилията си ще насочим към усъвършенстване стила на партийната и стопанската работа. Вторият етап обхваща периода до предконгресната отчетно-изборна кампания през 1989 г. През този етап първичните партийни организации ще бъдат в центъра на борбата за внедряване постиженията на научно-техническия прогрес в обувното производство, като непрекъснато ще усъвършенстват своя стил и методи на работа. Ще се превръщат в политически щабове за практическо изпълнение решенията на Тринадесетия конгрес на партията и комплексната програма на заводския партиен комитет.

ПРОМЯНАТА — НА ВСИЧКИ РАВНИЩА

ИЛИЯ БЛАГЬОВ

инструктор в отдел „Организационен" на общинския комитет на БКП — Разград

Много пъти прочетох материала в кн. 1 „Нашата публицистична анкета", за да успея да си отговоря на въпроса: „Ще успеем ли да предизвикаме откровена, човешка изповед по повдигнатите въпроси на страниците на списанието?" Аз вярвам, че ще успеем. Защо мисля така? Защото постигнатите резултати в социално-икономическата, културната и духовната сфера на социалистическото общество са дело на всеотдайния и упорит труд на хилядите честни хора в нашата страна. Независимо от постиженията обаче има неща, които смущават, които забавят нашето ускорено развитие. За някои подобни ситуации и случаи в нашата всекидневна практика, с които съм се сблъсквал, искам да разкажа.

Започнах трудовата си дейност като инженер-химик в Комбината за промишлена микробиология — Разград, бях началник на цех, началник на обособено производство, а през последните четири години работих като заместник-секретар на комбинатския партиен комитет.

Комбинатският комитет винаги се е старал да утвърждава стил на непрекъсната неудовлетвореност от постигнатото, на непримиримост спрямо пропуските, на дисциплинираност, деловитост и акуратност във всички направления на своята работа. За успехите красноречиво говорят постигнатите резултати в партийноорганизационната и производствената дейност. Но не за тях става дума, а за онова, което все още не ни достига и което забавя качествения скок в икономическото ни развитие, в духовното обогатяване на хората.

Когато разглеждахме Докладната записка на др. Тодор Живков за отрицателните явления в нашия живот, един секретар на партийна организация каза: „Тази работа ми прилича на борбата с колорадския бръмбър при картофите — ако изчистиш собствената си градина от този вредител, но съседът ти не си мръдне пръста, то резултати няма да има." Така е и с нашата работа по отрицателните явления. Ние водим откровени разговори за тяхното преодоляване, търсим строга отговорност от всеки нарушител. В същото време четем и слушаме как понякога най-отговорни хора посягат на

Digitized by Google

държавната собственост, разхищават народни пари. А иначе те се изказват много красиво, научили са се да представят нещата само откъм положителната им страна. Част от тях обаче ги е страх да назовават действителността с истинското ѝ име, не желаят да споменават за промените в нашия живот, защото знаят, че именно от тях те би трябвало да започнат. Друга част обичат гласно да разсъждават за необходимостта от преустройство, но без те самите да изменят своя стил и методи на работа.

Споделям, че е необходимо преустройство, и то на всички равнища, както горе, така и долу. Ето пример за това как не бива да се действува в низовите звена.

Първичните партийни организации работят по оперативни шестмесечни планове. Комунистите са запознати с дневния ред на събранията. За него отново им се напомня, когато получат поканата или прочетат обявата. Следователно всички ние знаем много добре какви въпроси ще се обсъждат и обикновено имаме достатъчно време, за да се подготвим и да вземем участие в разискванията. Какво обаче наблюдавам, когато присъствувам на събрания на партийните организации? На повечето от тях комунистите седят безучастни, не се вълнуват, не се изказват дори и тогава, когато се обсъждат такива важни въпроси като участието им в изпълнението на плановите задачи, в решаването на въпросите на автоматизацията и механизацията на производствените процеси, на опазването на природната среда и много други. Има случаи, когато дори на годишното отчетно-изборно събрание стопанските кадри не вземат отношение, не се отчитат за своята работа като комунисти и ръководители. Как ще реализираме корените промени в нашия живот, след като не сме успели да запалим, да въодушевим и активизираме дейността на отделния комунист и на всеки член от нашия колектив за успеха на това дело? Безспорно необходима е сериозна и конкретна организаторска и идеологическа работа в първичните партийни организации, за да настъпят промени в съзнанието и възпитанието, в мисленето и действията на всички.

А ето и пример за по-горните равнища. Съответното решение на Секретариата на ЦК на БКП по една от докладните записки на др. Тодор Живков получихме около 45 дни след приемането му, а една от точките в него бе: „Партийните организации в срок от две седмици да се запознаят с материала и да набележат мерки за конкретна работа". Закъснението беше голямо, а периодът — много кратък. Партийните бюра не успяха да подготвят анализа задълбочено и затова част от събранията се проведоха формално. Вярно е, че след това срокът беше удължен, а някои от събранията се отложиха. Но всичко това показва, че не бяхме оценили вярно обстановката при разглеждането на тези важни документи, не дадохме пример за конкретност и деловитост в партийната работа.

Сигурно всеки от нас може да даде и други примери как не бива да се решават едни или други въпроси. Много често се сблъскваме с ръководители, които разсъждават чисто ведомствено и тесногръдо, само от позицията на своето предприятие, без да се съобразяват и да изпълняват редица държавни решения и постановления, без да помагат и съдействуват на съседа си. Сега с изграждането на самоуправляващите се организации и с влизане в сила на Правилника за стопанската дейност тези настроения сякаш се засилиха. Ще посоча един пример.

Комбинатът за промишлена микробиология започна да изгражда жилищни блокове по 32-ро постановление на Министерския съвет. Мога да споделя, че това е истинска мъка за онези колективи, които се захващат да строят по този начин. Основанията за подобен извод са много. В постановлението е записано, че необходимите арматура, бетонно желязо, дограма и други строителни материали се осигуряват от лимита на Строително-монтажния комбинат. Да, това е добре. Но ръководителите на комбината заявяват, че те си имат собствени обекти, а микробиолозите да се оправят както могат.

Digitized by Google

Ето това вече не е добре. Така стои и въпросът с довършителните работи. Строителният комбинат отказва да ги извърши, а за направата на болкитно изолиране, хидроизолация, фасадно боядисване не всяко предприятие има съответните специалисти.

Тесногръдо и едностранчиво понякога се разглеждат и решават въпросите за доставката на резервни части за машините от внос. Закупените преди 5—10 и повече години машини и съоръжения днес се нуждаят от сериозни ремонти, а резервните части не достигат. Те се плануват всяка година от предприятията. Спецификациите се представят в съответните висшестоящи организации. Стопанските обединения обаче не отпускат необходимата валута за закупуването им. Тогава повредената машина стои, производството е затруднено или е лошокачествено, пропуска се възможността за допълнителна продукция. Когато в името на високите резултати се отлагат периодичните основни ремонти, може и авария да стане, особено при химическите производства. Ето защо е необходимо още с изготвянето на петгодишните перспективни планове на стопанските организации те да се предвиждат и непременно да се провеждат в срок. Да не се чака да стане белята и чак тогава да се търсят виновниците и да се вземат спешни мерки.

Същевременно не всяка бригада е станала истински стопанин на социалистическата собственост.

Необходимо е по-често и с по-голяма взискателност да поставяме въпросите: „Какво прави всеки работник, за да се удължи животът на машината?", „Как се отнасяме към скъпоструващата вносна апаратура?" Често сме безучастни свидетели как безотговорни хора крадат различни дребни детайли от доставените с валута машини при техния престой в складовете или при монтажа им. Наистина предстои ни още много работа, за да изменяме съзнанието на хората, тяхното отношение към социалистическата собственост.

Сигурно са много причините за това, че бавно се изменят нещата в трудовите колективи, но две от тях искам да откроя:

На първо място, незадоволително е равнището на нравственото възпитание на личността в нашето социалистическо общество. Ние позволихме и позволяваме все още да съществуват хора, които непрекъснато поставят личното над общественото, които са обладани от стремеж да се облагодетелстват за сметка на другите. Това дава отражение във всички сфери на обществения живот. Според мен възпитателната работа на първичните партийни организации сред комунистите и всички трудещи се отстъпи първото място на дейността по внедряване на икономическите подходи. Като се прибави и обстоятелството, че невинаги успешно използваме икономическите лостове, че съществуват недостатъци и деформации при прилагането на материалното стимулиране, то по този начин се подхранват еснафството, себеустройването, печалбарството и други негативни явления, които спъват ускорения ни растеж.

Другата причина за забавяне на нашето развитие е свързана с една от бариерите, които пречат на ускореното внедряване върховите постижения на научно-техническия прогрес. Ние имаме кадърно, знаещо и можещо младо поколение, което наследява най-добрите черти от опитните научни работници и специалисти. Но то не работи с максималното напрежение, не дава всичко от себе си. Обяснение за този факт най-често търсим в материалното възнаграждение на специалистите. И аз считам, че има основание. Например един инженер с 10—15-годишен трудов стаж в производството все още работи с 200 лева основна заплата, а една певица на 20 години само за 30 минути получава 150—200 лева. Това поражда социална неправда и ако ние не изменяме нещата в обратна посока, ще ни бъде трудно да осъществяваме прелом в увеличаване производителността на труда чрез внедряване постиженията на научно-техническия прогрес.

Digitized by Google

БЕЗ ПРАВО НА СПОКОЙСТВИЕ

ЕРЕМИЯ БАТУРОВ
кореспондент на „Партиен живот“
за Хасковски окръг

В условията на трисменния режим на работа, утвърден в комбинат „Маришки басейн“ — Димитровград, партийните групи са особено необходими като оперативни и динамични звена, организиращи комунистите за изпълнение на напрегнатите производствени задачи. На тяхната политическа и организаторска дейност сред първичните трудови колективи се разчита много в борбата за интензификация на производството, за изучаване и внедряване на челния опит, за растеж на обществената производителност на труда, за най-пълно използуване на производствените мощности, за разумни икономии на материали и на финансови средства. Именно поради това първичните партийни организации в рудниците, активно подпомагани от комбинатския комитет на БКП, системно работят за организационното укрепване на групите, за утвърждаването им като авторитетни политически ядра на първичните трудови колективи. И напредък има.

Активизира се и се подобри вътрешният живот на партийните групи, което се изразява не толкова в количеството на събранията и във високия процент на участниците в тях, но преди всичко в по-богатото съдържание на цялостната им дейност.

Групите придобиват усет към новото, актуалното, способност да реагират на динамиката на живота, вярно да оценяват сложността и мащабността на задачите, да се съобразяват с измененията в мислите, в настроенията на хората. По-редовна става обратната връзка. В партийните бюра се събират предложенията, препоръките, критичните бележки към стопанските и партийните ръководства; отстраняването на отделни пропуски е пряк резултат от конкретните критични бележки, постъпващи от групите.

Утвърдената практика в партийните групи да се обсъждат предварително някои проблеми, по които предстои да вземе решение първичната организация, дава възможност голяма част от комунистите спокойно и задълбочено да обмислят нещата, да правят препоръки или бележки. Подобен подход помага събранията на организацията да протичат по-активно, приеманите решения да бъдат конкретни. В създадената атмосфера всеки комунист, а и всеки член на колектива чувствува, че е търсен и се зачита неговото мнение, че му се чува думата при решаването на проблемите, при отстраняването на негативните факти и явления, на недостатъците и слабостите.

По-прецизен е подборът на отговорниците на партийни групи — това са авторитетни комунисти и челници в труда, хора с добър професионален и партиен опит. Сега 72,8 на сто от тях са с висше или средно образование. Често на заседанията на партийните бюра се канят и отговорниците на групите. Така се повишават техният авторитет и самочувствието им, дава им се възможност да бъдат съпричастни при решаването на основните проблеми на колектива, да обогатяват своя опит. И още нещо — това в значителна степен прави ненужно допълнителното губене на време за неотложни срещи и взаимна информация.

Конкретните поръчения от политически и производствен характер, давани на комунистите в партийните групи, съдействуват за повишаването на тяхната авангардна роля, на личния им пример. Тук, в партийната група, най-добре се съчетават доверието с взискателността, моралното поощрение с принципната критика.

Значителната част от работата по подбора и подготовката на кандидатите за членове на партията е съсредоточена в групите. Тук им се възлагат подходящи задачи,

Digitized by Google

чрез които младите хора не само вършат общественополезна дейност, но и могат да израстват политически и професионално. Едва след година-две целенасочена и системна работа на партийните групи на вниманието на първичните партийни организации се поставят кандидатурите на младите работници за приемане в партията. А и след приемането им пак тук, в групите, те получават първите си партийни поръчения, набират опит в партийната работа, подготвят се като резервни ръководни и изпълнителски кадри на комбинатската партийна организация.

Впрочем тези основни насоки в дейността на партийните групи в димитровградския комбинат „Марешки басейн", тези характерни техни черти могат нагледно да се проследят в работата на групите в един от челните колективи на комбината — рудник „Нови рудници".

Първичната партийна организация в този рудник наброява близо 150 комунисти, разпределени в 11 партийни групи. Средната им численост варира от 10 до 25 души. Шест от групите са в основните производствени участъци, а другите 5 — в спомагателните поделения.

Както в цялата комбинатска партийна организация, и тук целенасочено и системно се работи с отговорниците на групите. Веднъж в месеца секретарят на първичната организация ги събира, за да разясни и конкретизира техните задължения, произтичащи от указанията, плановете и решенията на по-висшите партийни органи. Това, заедно с участието на отговорниците на групите в заседанията на партийното бюро, което често се практикува, помага за тяхното по-навременно и по-цялостно информиране по проблемите на партийната организация и на колектива.

Обикновено най-малко един път месечно се налага да се правят събранията на групите. Основните теми на тези събрания са свързани с производствено-финансовите и качествените резултати от дейността на участъка за десетдневката, месеца и тримесечието и личния принос на комунистите за тези резултати; разходите на материали и електроенергия; производителността на труда и дисциплината. Обсъждат се и партийно-организационни и идеологически проблеми, изслушват се лични отчети на комунистите, възлагат се партийни поръчения и се контролира изпълнението им.

За докладчици се ангажират най-подходящите за дадената тема хора — началниците на участъци, механиците, отговорниците на партийни групи. Докладите, предимно писани, съдържат конкретни оценки, изводи и препоръки. По правило партийното бюро осигурява на събранията свои представители. Когато на първичната партийна организация й предстои да вземе отношение по важни проблеми на рудничния колектив от политически или производствен характер, първите оценки, изводи и предложения постъпват от партийните групи, а това неизбежно води до разширяване и утвърждаване на демократизма.

На партийните групи е поверена по-голямата част от индивидуалната работа в първичната организация. Особено внимание се отделя на новоприетите членове. В рудника е създаден клуб на младия комунист, в който са обхванати хората с партиен стаж до три години. Организират се не само общи мероприятия — лекции, беседи и т. н., но се държи сметка и за политическото и професионалното израстване на всеки един от младите комунисти, за резултатите от изпълнените поръчения. За всекиго се води лична страница, в края на тригодишното обучение се приема атестат — това прави особено необходима връзката на клуба с партийния колектив, с групата, в която младият работник, получил партийна членска книжка, действува непосредствено, формира активна позиция, придобива политически и организационен опит.

Възможностите за непосредствено влияние върху членовете на колектива се използват от партийните групи и в борбата за икономично изразходване на крепителните материали и енергията.

Digitized by Google

Някои конкретни примери могат най-добре да покажат ефективността на индивидуалната разяснителна работа сред колектива.

Преди време в първи механизиран участък на рудника възникна критична ситуация — рязкото влошаване на минно-геоложките условия се отрази отрицателно преди всичко върху производителността на труда, а оттам — върху работната заплата и психическото състояние на бригадата. За период от 2 години напуснаха много от работниците, двама началници на участъка бяха подменени.

По инициатива на партийната група с отговорник Радко Колев се състоя разговор с партийното и стопанското ръководство на рудника. Комунистите предложиха единствен изход да се излезе от критичната ситуация — да се демонтира въгледобивният комплекс и да се премине към ръчно изземване на въглищния пласт. Някои членове на бригадата, в това число и отделни комунисти, бяха против предложението, което означаваше тежък физически труд, връщане назад. В бригадата имаше и млади миньори, които въобще не бяха работили на ръчен фронт.

По преценка на партийното бюро въпросът отново бе предоставен за мнение в първичния трудов колектив. Партийната група проведе убедителна индивидуална работа. След внимателно претегляне на положителните и отрицателните страни на предложението бригадата подкрепи идеята на партийната група. Този труден, рискован, но единствено верен в конкретната обстановка ход бе одобрен и от стопанското ръководство на комбината.

Какъв бе ефектът?

Чувствително се повиши производителността на труда. Годишният план бе изпълнен предсрочно. Колективът се успокои, стабилизира се, укрепна трудовата дисциплина, намаляха самоотлъчките. Въглищният пласт бе изцяло изцяло.

Сега по инициатива на партийната група този малък, сплотен и упорит колектив се присъединиха към високопатриотичния почин — да изпълни плана за двете години на деветата петилетка в чест на юбилея на Великия октомври.

На фронт 28, четвърти механизиран участък, беше поставена задачата за монтаж и експлоатация на нов съветски въгледобивен комплекс, последна модификация. Партийната група успя да създаде напрегната и творческа атмосфера. Обменен бе опит с миньори от рудник „Христо Смирненски" на комбинат „Марбас", където за първи път е внедрен този комплекс. В резултат на добрата организация на труда, на засилената взискателност, на примера на комунистите, на високата трудова дисциплина и чувство за отговорност новият комплекс бе монтиран 6 дни предсрочно при отлично качество на монтажа. Среднодневният добив се повиши от 293 на 503 тона, т. е. производителността на труда нарасна 172 на сто.

Комунистите от тази партийна група сега са поели като своя непосредствена задача работата сред колектива за правилното стопанисване на новата, скъпа и високопроизводителна техника.

Години наред вече в рудник „Нови рудници" няма партиен член с неизпълнени трудови норми. Това в значителна степен обяснява и другия факт — за осмата петилетка рудникът бе класиран на първо място в системата на „Марбас" и заслужено бе отличен с орден „Народна република България" — трета степен.

Големи и безспорни са резултатите от дейността на първичните организации и на партийните групи, на трудовите колективи в комбинат „Марешки басейн". Приносът на този ентусиазиран миньорски колектив е от съществено значение както за димитровградската общинска икономика, така и за окръга. Но постиженията не дават право на спокойствие — нито в работата на партийните организации и групи, нито в дейността на колектива. Кои са например някои от нерешените проблеми на комби-

Digitized by Google

ната, които пряко рефлектират върху политическата и организаторската работа, какво трябва да преодоляват комунистите?

Засега още я няма икономическата основа на самоуправлението. Почти непреодолими са на този етап затрудненията по въвеждането на пълната стопанска сметка и на самоиздръжката. В отделни рудници самоуправлението се свежда до чисто организационно-технически мероприятия: избор на ръководните стопански органи, приемане на решения, планове за тяхната работа и други от подобен характер.

Истина е, че проблем номер едно за усъвършенстване организацията на труда е неритмичното осигуряване на материалите. Това от своя страна създава определени трудности при сключването на колективните трудови договори в смисъл, че стопанското ръководство на комбината не е в състояние да задоволи всички основателни искания на самоуправляващите се трудови колективи.

Справедливо миньорите настояват научно-техническата информация да изпреварва внедряването на новата техника и технология с оглед създаването на предварително психическа, а и не само психическа нагласа за работа при новите условия.

Неотдавна комбинатското партийно и стопанско ръководство обсъди критичните бележки и предложенията, направени на проведените в началото на тази година отчетни събрания на партийните групи. По тях бяха набелязани конкретни мерки, води се системен отчет.

Що се отнася до съзнателното отношение на миньорите към възложените им задачи, то е налице. В края на миналата година героите на социалистическия труд от системата на стопанско обединение "Енергетика" поеха патриотично задължение: да изпълнят предсрочно плановете си за 1987 г. по всички показатели и да дадат на народното стопанство в повече от предвиденото 150 000 тона въглища и 30 млн. квтч електроенергия. Те призоваха всички колективи от системата на обединението на социалистическо съревнование и високоефективен труд за преизпълнение на плана за 1987 година, за съществен принос в осъществяване повелята на партията за качествено нов растеж в икономиката. Шестхилядният миньорски колектив на комбинат „Маришки басейн" подкрепи инициативата. Планът за първите месеци на тази година бе изпълнен по всички показатели. Тази трудова победа вдъхва увереност в силите, оптимизъм и яснота в перспективата.

Digitized by Google

ПАРТИЙНОТО РЪКОВОДСТВО И РАЗВИТИЕТО НА КОНТРОЛНАТА СИСТЕМА

ПЕТЪР ПЕТРОВ

Етапът на изграждане на развито социалистическо общество в нашата страна обективно изисква да се повишава ръководната роля на партията в целокупния живот на обществото. Тази необходимост с пълна сила се отнася и до партийното ръководство на органите за държавен и народен контрол, които са важна и неотделима част от политическата система на социализма.

Особено значение за издигане ролята на контрола има Дванадесетият конгрес на партията, който постави пред него качествено нови задачи, високи изисквания и критерии. В доклада на др. Тодор Живков и в неговите следконгресни разработки са осветени важни теоретически проблеми и практически подходи, които въоръжиха контролните органи със стратегия и тактика в борбата за изпълнение на партийните предначертания. Тези разработки формират по същество цялостна концепция за дълбоко преустройство на контролната дейност, за да се приведе тя в пълно съответствие с новия етап на нашето развитие. „Сега се налага дълбоко преустройство на системата за социален контрол, налага се изграждането на такава организация на контролна дейност, умения и подходи, които по своята многообхватност и ефективност, по практическите си резултати да съответстват на изискванията на обществото на зрелия социализъм."[1]

Тази концепция бележи по-нататъшно творческо развитие с решенията на Тринадесетия конгрес на БКП. В Тезисите на конгреса е записано: „Да се утвърди нов тип контрол, с качествени изменения и критерии за неговото осъществяване. Да се изгради система за превантивен, своевременен, повсеместен и непрекъснат контрол." Това е нов принос на нашата партия, на нейното ръководство и лично на др. Тодор Живков в развитието и обогатяването на партийното ръководство на контролните органи.

Новите задачи, поставени пред Националната контролна система от Тринадесетия партиен конгрес, по-високите критерии към нейната дейност извисяват социалната функция на контрола — да бъде неотменен елемент на всички етапи на развитието на социално-икономическите процеси в обществения живот, да се усъвършенствува не само като фактор, но и като измерител на обществения прогрес. Да се утвърждава във вътрешна потребност и норма на поведение на хората като неразделна органическа част на всяка социална дейност.

[1] Т. Живков, Лекция втора, с. 56—57.

Digitized by Google

В последно време в положението и дейността на органите за общ социалистически контрол у нас се извършиха и извършват важни изменения. Те съдействуват за издигане ролята им, за обогатяване формите и съдържанието на тяхната дейност, за реализиране на дело априлската партийна постановка за непрекъснат, всеобхватен, компетентен и преди всичко превантивен контрол, за развитие на общественото начало в него и за издигане контролните функции на трудовия колектив.

Постигнатите резултати в работата на органите за държавен и народен контрол се дължат преди всичко на **подобреното партийно ръководство**, което се осъществява на съответните равнища. Извършва се немалко за усвояване на новите подходи, за извисяване проблемността, за повишаване компетентността, за правилно решаване на кадровия проблем в контролната система, за усъвършенствуване на структурата ѝ, за практическо прилагане на ленинските принципи на социалистическия контрол.

Партийното ръководство на контролните органи по своята същност и характер е **политическо ръководство.** То не изземва техни функции и задачи, не ги подменя, а създава необходимите условия да се проявява и развива самодейността им, непрекъснато да се подобрява работата, все повече да се обогатява тя по форми и по съдържание.

Една от основните задачи е във **всеки партиен орган и организация, във всяко стопанско и административно ръководство да се формира правилно отношение към контрола.** Да се проявява разбирането, че държавният и народният контрол е политически инструмент на партията за осъществяване на нейната политика в практиката, в живота. На тази дейност да се гледа като на отговорна политическа задача, органически свързана и неделима с работата на партията. Сред кадрите да се формира съзнанието, че те са работници на партията, че са нейни бойци за претворяване на политиката ѝ. От друга страна, партийните комитети и организации активно да се опират на органите за държавен и народен контрол при организацията на проверката по изпълнението на задачите, активно да ги подкрепят и насърчават в тяхната ежедневна работа, в подетите инициативи и начинания. Кадрите да чувствуват партийното доверие, подкрепа и съдействие. Само такова партийно ръководство, само такъв подход е в състояние да окриля, да стимулира дейността на контрола; да е неизчерпаем източник за непрекъснато нарастване на активността на контрольорите, на техния авторитет.

Първостепенна задача на партийните комитети и организации си остава грижата за правилния подбор, подготовката и възпитанието на кадрите, работещи в органите за държавен и народен контрол.

През последните години настъпиха съществени положителни изменения в тази насока. Повечето от председателите на окръжните и общинските комитети за държавен и народен контрол са членове и кандидат-членове на бюрата, а останалите са членове на съответните партийни комитети.

Членове на БКП са 50 на сто от състава на комисиите за народен контрол. Това оказва изключително благоприятно отражение в дейността им като ръководно ядро на Национална-

Digitized by Google

та контролна система за повишаване приноса им в решаването на главните икономически и социални проблеми на съответната територия, за засилване въздействието против неблагоприятните явления и тенденции, за утвърждаване на социалистическата законност и опазване на социалистическата собственост.

Главното е на ръководна работа в тези органи и за в бъдеще да се изпращат най-добре подготвените кадри — предани на делото на партията, идейно закалени, опитни, честни, принципни, които умеят да работят с хората и сами притежават необходимите делови и политически качества. А грижите за професионалната подготовка трябва да бъдат насочени преди всичко към формиране и развитие на нов подход на мислене и действие, към търсене и прилагане на нови ефективни форми и способи на контролната дейност, към задълбочено и компетентно вникване в проблемите, които стоят пред трудовите колективи.

В комисните и групите за народен контрол следва да се изпращат опитни и добре подготвени комунисти, които да образуват техните организиращи и сплотяващи ядра, да внасят в дейността им партийна принципност и непримиримост към слабостите и недостатъците, инициативност и деловитост, умело да провеждат линията на партията за укрепването и развитието на контрола. Освен това партийните органи са длъжни да подбират за тази дейност едни от най-квалифицираните работници, служители, специалисти, научни дейци и общественици, притежаващи необходимите политически и делови качества, икономически знания, техническа култура и научни познания.

От правилната насока в дейността на органите за държавен и народен контрол, от това дали контролната система ще се занимава с изпълнението на решаващите проблеми или силите ѝ ще се пилеят по дребни и маловажни въпроси, в най-голяма степен ще зависят тихната ефективност, превръщането им в активен помощник на партийните комитети и организации.

Основна грижа на партийните комитети и организации е да съдействуват на контролните органи да насочват своето внимание и усилия за успешното решаване на поставяните задачи за внедряване на научно-техническите постижения, за технологичното обновление на производството, за укрепване на самоуправляващите се организации. Контролът да стане важен фактор за постигане целите на нашето научно-техническо развитие и преди всичко за подобряване резултата от внедрените научно-технически мероприятия. Тези въпроси имат решаващо значение за повишаване качеството на продукцията като ключов проблем на глобалната стратегия на нашата партия за увеличаване на националния доход и за нарастване ефективността от външнотърговската дейност. Това ще доведе и до намаляване броя на работниците, заети с ръчен и непривлекателен труд, което ще има не само икономическо, но и социално значение.

На постоянно партийно внимание следва да стоят въпросите за приноса на контролните органи за масовото изучаване, разпространяване и внедряване на челния наш и чуждестранен опит, опита на първенците, на челните предприятия и бригади. Да съдействуват за решително преустройство на инвестиционната политика и най-тясното ѝ свързване с ускореното внедряване

Digitized by Google

на върховите наши и чуждестранни научно-технически постижения по цялата верига на възпроизводствения процес.

Контролните органи държат на постоянен отчет осигуряването на народното стопанство с енергийни и суровинни ресурси и тяхното най-ефективно използване. За всяко подценяване на тези въпроси и тяхното ефективно използване те търсят партийна и административна отговорност. Особено непримирими и безкомпромисни трябва да бъдат към разхищаването на общонародната собственост, към лошото стопанисване на материално-техническата база и ресурсите, към подценяването на повелята: за дълбочинно и комплексно използване на суровините и внедряването на безотпадни технологии.

За да се развиват и утвърждават новите качествени характеристики на контрола, по-пълно ще се прилагат по-високи критерии за оценка на тази дейност, ще се повишава нейното научно равнище, изключителна важност и актуалност **придобиват въпросите за усъвършенстване на подхода, стила и методите на работа.**

От партийните комитети и организации се изисква да оказват активно съдействие на контролните органи за правилно прилагане и утвърждаване в тяхната практика на политическия подход и стил на работа, да учат кадрите добре да открояват политическите задачи на деня, да превръщат контрола във все по-действен и ефективен инструмент за провеждане на партийната линия в живота. А това предполага да подобряват деловия, конкретен стил и метод на работа, т. е. непрекъснато да нараства умението на контрольорите в постигането на максимална действеност и резултатност в работата, бързо и енергично да се пренасочват силите по главните, решаващите направления, да се усъвършенствува работата по реализирането на препоръките от контролните мероприятия по най-ефикасен и оперативен път.

Главни критерии за оценка ефективността на контролната дейност не бива да бъдат извършените проверки. Тя трябва да се оценява преди всичко по оказаната навременна помощ, по настъпилите изменения след тях. Следователно смисълът следва да се вижда преди всичко в отстраняването на причините за недостатъците, в предотвратяването им в бъдеще.

Като изхождат от обстоятелството, че в нашата страна има специализирани контролни органи, вниманието на партийните органи и организации се насочва главно към качеството на координацията. На този въпрос някои партийни комитети не отделят нужното внимание, в резултат на което се допуска несъгласуваност. В отделни предприятия и организации се извършват доста проверки, налагат се наказания и глоби и въпреки това нарушенията се повтарят, а понякога се увеличават проявите на недисциплинираност, разхищения на социалистическата собственост, кражбите и други отрицателни явления. Въпрос над въпросите е да се премахнат паралелизмът и дублирането, ведомственият подход в дейността на специализираните контролни органи.

Конкретни партийни мерки са необходими за решително преустройство на вътрешноведомствения контрол на принципа на самоуправлението. Редица стопански ръководители са забравили правото си като негови организатори. Те не проявя-

Digitized by Google

ват твърдост и принципност, безкомпромисна взискателност. Налице са примиренчество, либерализъм и лош личен пример. Възмутително явление е, че някои ръководители са се превърнали в доброжелатели и ходатаи да не се налагат строги наказания на хора, конто грубо погазват социалистическите закони, да не се довеждат до знанието на колективите нарушенията и наложените наказания.

Партийните грижи за развитието на демократичното начало в контролната дейност трябва да се развиват и обогатяват, да бъдат насочвани за активното участие на трудещите се и населението в тази област, за по-конкретното съгласуване и обединяване на държавния и народния контрол с обществения, осъществяван от обществените организации, за да се подобри тяхната съгласуваност през всички етапи на дейността им.

Успехите в контролната дейност биха били много по-големи, ако първичните партийни организации работят по-отблизо с всяка комисия за народен контрол, издигат престижа на хората в тях, създават условия и подкрепят техните инициативи и предложения. Не може да има добра партийна организация, а слаба комисия за народен контрол. В това отношение е необходимо да се подобрява работата в тази област. Периодически да се дава партийна оценка на тяхната дейност, да се отчита изпълнението на поръченията, да се издигат личният пример и отговорността за подобряване работата на всяка комисия и група за народен контрол.

Сега главното внимание и усилията на партийните органи и организации трябва да се насочат за извисяване контролните функции на колектива, превръщането му в сила с първостепенно значение. Само в трудовия колектив контролът е повсеместен, най-превантивен и ефективен. Само в трудовия колектив контролът се превръща в самоконтрол.

Основна грижа на партийните комитети и организации е да съдействуват на контролните органи непрекъснато да оказват конкретна помощ и да изискват от кадрите дълбоко да осъзнават и правилно са използват контрола като мощно средство за възпитание на ръководните дейци и трудещите се, за укрепване на социалистическата законност и дисциплина, да съдействуват за обогатяване на взаимоотношенията в трудовия колектив, за развитие и утвърждаване на другарството, колективността и отговорността, за опазване на социалистическата собственост, за правилно разбиране и съчетаване на държавните, обществените, колективните и личните интереси. Да съдействуват за нравственото изграждане на човека, за всестранното развитие на социалистическата личност. Да насочват контролните органи към засилване взискателността към нарушителите на социалистическата законност и дисциплина, да създават обстановка на непримиримост към слабостите и нарушенията и към техните носители.

Постоянна задача за партийното ръководство следва да бъде създаването на всички необходими условия за най-широка гласност на дейността на всеки контролен орган, като се прилагат разнообразни средства и форми и се разгръщат творчество и инициативност, което ще съдействува за повишаване ефективността и възпитателното въздействие на контрола.

Заслужава да се отбележи, че е необходимо постоянно

Digitized by Google

да се усъвършенстват формите и методите на партийното ръководство, да се утвърждават и развиват най-полезните от тях. Например най-често срещаните форми са съгласуване на плановете за контролна дейност, обсъждане на доклади, оценки и информации за работата на партийните организации и комунистите, за дейността на контролните органи и др. Методите обхващат преди всичко убеждението, възпитанието, контрола и проверката, търсенето и осъществяването на партийна отговорност.

Конгресните предначертания изискват да се извисява организаторската сила на партийния контрол като висша форма на социалистическия контрол. Следователно той сега е призван да осигури високо равнище в цялостната дейност на Националната контролна система, да стимулира всички фактори за дълбокото й преустройство на всички равнища. То, както сочи др. Тодор Живков, е свързано, преди всичко с повишаване ролята на органите за държавен и народен контрол, с извисяване контролните функции на трудовия колектив и превръщането му в сила с първостепенно значение в него.

За успешното развитие на този дълбоко демократичен, социалистически по своето съдържание и същност процес партийният контрол следва да стане политически гарант. В този смисъл партийните комитети и организации не само трябва да се опират на държавния и народния контрол, но да създават всички необходими условия той да постигне тези нови цели и задачи. Главното внимание и усилията на този етап трябва да се насочат за издигане преди всичко ролята на първичните партийни организации като решаващ фактор за усъвършенстване контролната дейност във всеки трудов колектив, за извисяване контролните функции на колектива. Да се създаде атмосфера на нетърпимост към нарушенията на дисциплината, към посегателството на социалистическата собственост и правата на гражданите, срещу корупцията, подкупите и другите отрицателни явления, към какъвто и да е опит да се заобиколи, да не се опази социалистическият закон.

Сега много важно е партийният контрол да спомага за мобилизиране на всички фактори за изпълнение решенията на XIII конгрес на партията, да осигури широк простор за проявление на социалния контрол на всички равнища.

Digitized by Google

ВИДЕН СТРОИТЕЛ НА БКП

проф. КИРИЛ ИВАНОВ

110 години от рождението на Васил Коларов

Историята на всяка партия е непресъхващ извор на знание и опит. Истинска съкровищница на мъдрост е и историята на Българската комунистическа партия. Тя съдържа ценно теоретическо, идейнополитическо и организационно наследство, практически опит и уроци. Те са дело на много ръководни дейци, кадри и членове на партията.

Сред ръководните дейци рязко се очертава фигурата на Васил Коларов. Повече от 50 години той отдава без остатък всичките си сили и голям талант за утвърждаването на партията като класова, революционна марксическа партия, за нейната ленинизация, за осъществяване и издигане на ръководната ѝ роля в строителството на социализма в нашата страна. Тази дългогодишна и плодотворна дейност характеризира Васил Коларов като един от най-видните строители на Българската комунистическа партия.

Защита на класовия, марксистко-ленинския характер на партията

Историята на Българската комунистическа партия записва в своите страници името на Васил Коларов в преломен етап от развитието си. Това е време, когато се решава въпросът за освобождаването ѝ от опортюнистите в нейните редове,

Digitized by Google

известни под името „общоделци". Димитър Благоев е изложил достатъчно и убедителни аргументи против тях, доказал е, че по-нататъшното им пребиваване в нея е невъзможно, че е необходимо да се вземат, и партията взема, и организационни мерки против общоделците. Събитие, каквото дотогава не познава историята на международното социалистическо движение.

С няколко статии, които се отпечатват в органа на партията „Работнически вестник", Васил Коларов ясно и твърдо мотивира оригинални доводи, с които защитава необходимостта от разделяне с общоделците като неотменима предпоставка да се запази класовият, марксисткият и революционен характер на партията. Той е отразен в програмата на партията и се запазва само тогава, когато дейността ѝ е в строго съответствие с нея. „Една правилна социалистическа дейност, пише Васил Коларов, е възможна само следвайки разумно и напълно теорията на нашата програма."[1] Защото програмата съдържа не само определени искания, които имат голямо значение за пропагандната и агитационната дейност, но и идейнополитическите и организационните принципи на партията. Възприемането и спазването им създават тесни организационни и идейни връзки между членовете и партията, а също и между самите членове. Поради това тя не може да търпи в своите редове общоделците, които имат диаметрално различни възгледи, дейността им е в пълно противоречие с нейните основни принципи.

Последователната борба на Васил Коларов за запазване и утвърждаване революционния характер на партията особено ярко се изразява в научно издържаната му критика против позицията на неутралитет към деветоюнския военофашистки преврат от 1923 г., заета от ЦК, и в защита на Септемврийското въстание 1923 г. Позиция, която партията осъжда и на своя Пети конгрес (1948 г.). На него Георги Димитров самокритично подчертава, че на 9 юни 1923 г. тя „не издържа проверката на историята при новите условия на следвоенната криза на капитализма и непосредствената борба за властта[2]".

Септемврийското въстание Васил Коларов преценява като пръв опит на партията да подготви и ръководи масова революционна борба, която фактически е народно въстание. На дело тя доказа, че е революционна партия и че за защита на интересите и правата на трудещите се маси е готова да дава най-скъпи жертви. Независимо от някои проявени грешки по време на въстанието „борбата бе една сурова школа и за партията, и за масите"[3].

В редица произведения Васил Коларов разобличава опитите да се ликвидира партията като революционна организация, да ѝ се постави, по негови думи, надгробна плоча, като се отрече Септемврийското въстание и се застане на позициите за нейното легално съществуване. Той воюва и против другата опасност — да се отрече изобщо тесняшкото ѝ минало, да се характеризира само като опортюнистическа организация. И с твърда вяра в нейното бъдеще Васил Коларов заявява,

---

[1] В. Коларов, Избр. произв., С., Изд. на БКП, 1954, т. I, с. 7.
[2] Г. Димитров, Съч. т. 14, с. 239.
[3] В. Коларов, Избр. произв. т. II, с. 10.

Digitized by Google

че тя ще „устои и на фашисткия ураган“[4]. Необходимо е обаче тя да преодолее някои свои слабости и да продължи своята ленинизация, започнала под влиянието на Великата октомврийска социалистическа революция през 1917 година.

Процесът на ленинизацията (болшевизацията) Васил Коларов осветлява в редица свои произведения. Не може да не се отбележи статията му с голямо теоретическо значение „Болшевизирането на комунистическите партии в балканските страни“ (1926 г.), в която цялостно се разглежда процесът на ленинизацията. Същността му е те да завършат развитието си от социалдемократически в комунистически партии. Това изисква да възприемат идейнополитическите и организационните принципи на ленинизма, опита на Болшевишката и на другите комунистически партии и да ги прилагат съобразно конкретните условия на всяка отделна страна.

Във връзка с това в споменатата и в други статии Васил Коларов разкрива и осветлява **органическата връзка между марксизма и ленинизма.** „Ленинизмът, пише той, не е нищо друго освен марксизъм в епохата на социалната революция, в епохата на борбата за осъществяване на социализма. Идеологическата болшевизация на комунистическите партии на първо място се състои именно в усвояването на ленинизма, т. е. на учението на Маркс и Енгелс, задълбочено в някои свои части и обогатено с нови открития от Ленин.“[5] И веднага енергично предупреждава, че от тях се изисква да се борят против всякакво догматично, доктринерско усвояване на ленинизма, който, както и марксизмът, не само е теория, но и метод за изследване на обективната действителност.

Вредните последици от неумението творчески да се прилага ленинизмът Васил Коларов аргументирано доказва въз основа дейността на левосектантското ръководство на нашата партия, което оказва решаващо въздействие върху нея през 1929—1934 г. Вместо задълбочен теоретически анализ левите сектанти механично прилагат постановки и задачи, несъобразени с обстановката в нашата страна и в партията. Поради това превратът на 19 май 1934 г., установил открита монархофашистка диктатура, за тях е изненада и те не могат да организират никаква съпротива срещу него.

Мислите и аргументите на Васил Коларов за органическата приемственост между марксизма и ленинизма, за неделимостта на марксизма-ленинизма и за неговото творческо прилагане като неотменимо условие комунистическите партии да бъдат действително политически ръководители на работническата класа против експлоататорските класи имат съвременна политическа валидност. Те могат да се използват против буржоазната пропаганда за тяхната деленинизация, която в последните години заема значително място в масовата пропаганда на буржоазията. Идеологическите апологети на империализма правят всичко възможно да ги върнат на позициите на социалдемокрацията до Ленин, да ги превърнат в реформистки партии.

Дейността на Васил Коларов за утвърждаване на класо-

---

[4] В. Коларов, Избр. произв., т. II, с. 12.

[5] В. Коларов, Избр. произв., т. II, с. 46.

Digitized by Google

вата марксистко-ленинска природа на партията е неделима и от усилията му за утвърждаване и изява на интернационалния характер на партията. Известно е, че той е отразен още в първата й програма, приета на Бузлуджа през 1891 г. Васил Коларов не само пропагандира позициите на партията към световното работническо движение, но като неин представител на конгреса и на Втория интернационал и на международни срещи и конференции той разобличава опортюнистическите и националистическите прояви на Втория интернационал. Взема активно участие в съставянето на обръщението към международния пролетариат в името на съвещанието на Цимервалдската левица, организирано от Болшевишката партия през 1917 г. В „История на Българската комунистическа партия" се изтъква, че дейността на Георги Кирков и Васил Коларов има много важно значение за правилната ориентация на партията в разногласията между социалдемократическите партии във връзка с признаването краха на Втория и образуването на Третия, Комунистическия интернационал.[6] Тя взе участие в неговото учредяване през 1919 г., което е решаваща крачка по пътя на ленинизацията й. Високо признание за интернационализма на нашата партия е избирането на Васил Коларов за генерален секретар на Изпълкома на Комунистическия интернационал, който пост заема през 1922—1924 г.

Широка, разнообразна и ползотворна е дейността му в защита на Великата октомврийска социалистическа революция и младата съветска държава. В годините на социалистическото строителство у нас той защитава историческата необходимост от правилното отношение на нашата партия към КПСС и Съветския съюз, от българо-съветската дружба. Последната е „завет на нашата национална революция и оплот на свободна и независима, силна и щастлива България"[7]

Проблеми на единството, демократическия централизъм, критиката и самокритиката

Очистването на партията от общоделството е повод за широка и остра дискусия по проблемите на нейното единство. На обвинението към Димитър Благоев и съратниците му за нарушаване на единството поради това, че те обявили вън от нея редица партийни организации, Васил Коларов противопоставя солидни доводи. Преди всичко изгонването на общоделците от партията е на принципна основа. Изтъква, че не мнозинството на ЦК начело с Благоев са нарушили единството в нея, а секретар-касиерът Евтим Дабев, който дава нареждания на партийните организации без знанието на целия Централен комитет. На практика той се поставя над Централния комитет, стреми се да установи и лидерство, което е недопустимо в една социалистическа партия.

А за самото й разцепление, както се изразяват общоделците, Васил Коларов отговаря, че партията чрез едно решително действие „прояви партийно самосъзнание" за своите исторически задължения пред класата. И днес с необоримите аргументи на историческото време ние твърдим, че такова раз-

---

6 История на Българската комунистическа партия, 1981, с. 169.
7 В. Коларов, Избр. произв., т. III, с. 400.

Digitized by Google

цепление е предпоставка за действително обединение, за принципно единство в партията.

Енергична е борбата на Васил Коларов за разгрома на „левите" прояви на някои партийни членове през 1919 г. Той изнася доклад пред Първия конгрес на БКП (т. с.) за участието й в буржоазния парламент и нанася съкрушителен удар на антипарламентаристите. Безспорна е неговата заслуга в борбата против разколническата дейност на „левите" сектанти, които отричат революционното минало на партията и ролята на ръководните кадри през тесняшкия период, противопоставят кадрите от различни поколения. Васил Коларов конкретно и подробно доказва грешките им във всички сфери на вътрешнопартийния живот и дейността на партията, проявите им на фракционност. В Отчетния доклад на ЦК на БКП пред Седмия конгрес (1958 г.) другарят Тодор Живков прави следната преценка: „Нашата партия укрепи своето идейно и организационно единство и сплотеност върху марксистко-ленинска, болшевишка основа, когато Георги Димитров, Васил Коларов, техните съратници и цялата партия решително и без компромиси очистиха партийното ръководство от левосектантската фракция, която разединяваше партийните поколения, спъваше болшевизацията на партията и със своя авантюризъм създаде големи затруднения в борбата й."[8]

Като неотменим фактор за създаване и укрепване на единството в партията Васил Коларов определя критиката и самокритиката в нея. Социалдемократическата партия е организация на живота, на бъдещето и тя има нужда от живата мисъл на своите членове. Тази постановка той защитава още от 1903 г., когато общоделците обвиняват партията, че се стреми да затвори мисълта на членовете в строго определени рамки. Тази постановка на Коларов е ръководно начало в цялата му партийна, обществена, държавна и международна дейност. И когато реакционната опозиция у нас през 1944 г. нашироко раздухва грешки, които правителството на Отечествения фронт признава, той с достойнство отговаря: Отечественият фронт ще се критикува и ще осъществява своята велика творческа програма. Защото в самокритиката е силата на народната власт.

Ленинизацията е делова самокритика на нашата партия, а не механично възприемане и прилагане принципни положения на ленинизма. Васил Коларов дебело подчертава, че първо условие за болшевизацията, за преодоляване на сектантството е „развръщането на болшевишката самокритика в нашите редове"[9]. Една от причините за допуснатите сериозни политически грешки от левосектантското ръководство е липсата на самокритика. Но действителната партийна критика и самокритика предполага принципиалност и обхваща всички структурни звена на партията. На този критерий не отговаря критиката на левосектантското ръководство, защото тя се насочва само към по-долустоящите организации, а не се търсят грешки и в ръководството. При това положение се създава

[8] Т. Живков, За партийното строителство, Партиздат, С., 1978, т. I с. 488—489.

[9] В. Коларов, Избр. произв., т. II, с. 343.

Digitized by Google

обстановка, „режим, който не развръща, а задушава самокритиката“[10]. Присъщо качество на критиката и самокритиката е и конкретността. Коларов е неудовлетворен от самокритиката на онези партийни дейци, в която надделяват признания за грешки, вина и декларации за преодоляването им даже в ускорен темп.

Васил Коларов поставя и въпроса за **личната отговорност на комунистите.** По повод на някои изказвания на съвещанието на партийната емиграция в Москва (1935 г.), че те не са притежавали смелост да се изказват по грешките на левосектантското ръководство, макар и да са чувствували и виждали, че не всичко е благополучно в партията, той отговаря: „Когато се касае да се сигнализира една опасност в партията, дълг е на всеки болшевик да бие тревога, без да иска да знае за неприятностите, които може да изпита, като знае, че неговото дело ще бъде полезно за партията“[11].

Посочените качества на критиката и самокритиката, въпросът за личната отговорност носят печата на нашата съвременност. Дълбокият и всеобхватен характер на преустройството, което сега се осъществява в партията и обществото, засяга всички нейни звена и всеки отделен комунист. То извежда самокритичността и личната отговорност на предно място сред комплекса от съвременните качества на комуниста.

Критиката и самокритиката в партията се разгръщат на основата на **демократическия централизъм.** Като негов елемент Коларов подчерта особеното значение на дисциплината в партията, жизнена необходимост за нормалното ѝ развитие. Той обръща внимание, че демократическият централизъм се прилага съобразно с конкретните условия, в които партията работи, и с произтичащите от тях задачи. Естествено, казва той, при нелегални условия е необходим по-голям централизъм. И след тези разсъждения формулира извод с първостепенно значение: „Винаги трябва да се помни, че партията не е самоцел, а инструмент за водене на борба, за провеждане на пролетарската диктатура и за осъществяването на социализма. На интересите на тия велики задачи трябва да се подчини нейната организация — това е основното болшевишко правило в организационната област.“[12]

В най-тясна връзка с единството на партията Васил Коларов разглежда и проблема за **кадрите.** Подсилената му острота е предизвикана от борбата за превъзмогването на „лявото“ сектантство, когато грубо се нарушават принципните положения в кадровата политика на партията. Той защитава тезата за **издигане на кадри, които имат практически опит.** Първостепенен критерий за подбор и издигане на кадрите е те да имат натрупан революционен опит, да са участвували и да участват в борбата на партията.

Друг важен елемент на кадровата политика е **„орабочаването“ на ръководните органи,** издигането в тях преди всичко на работници. Това е едно от условията те да са свързани с масите, с техния живот, с борбата им. Само ако партия-

---

[10] В. Коларов, Избр. произв., т. II, с 344.

[11] Пак там, с. 350.

[12] Пак там, с. 57.

Digitized by Google

та издига на ръководни постове тези, които са проверени чрез делата си, чрез жив опит, тези, които самите работници издигат и признават като свои ръководители и вождове, пише той, само по този път ще се пресече достъпът на дребнобуржоазни елементи към ръководещите постове в партията, само така ще се пресече от корен известната дълбока неболшевишка практика: от школната скамейка — в Централния комитет, отиване напред в ръководството на партията чрез книгата, а не чрез опита, практиката и участието в масовите борби.

И по други поводи Васил Коларов защитава **демократизма при подбора на кадрите.** Ръководител може да бъде този, който се ползва с доверието на работническата класа. Не може да има ръководител, който е против волята на пролетариата.

Скромността, липсата на кариеризъм трябва да са присъщи техни черти. Кадрите, завършили учебни заведения, нямат основание да се възгордеят, не трябва да се осланят и да разчитат само на прочетените 100 или 1000 страници, да считат за подценяване, даже за унижение, когато им се предлага низова, а не ръководна работа.

И днес скромността и непримиримостта към кариеризма са високи нравствени и комунистически добродетели, които партийните организации, съгласно Устава на партията, са длъжни да възпитават у комунистите и безпартийните. Широкият демократизъм в кадровата работа е една от характерните черти на политическата линия на партията. Тринадесетият конгрес записа като задължение на комуниста да допринася за развитието на демократичното начало в работата с кадрите.[13]

Винаги с народа

Много съществен дял във всестранната дейност на Васил Коларов като партиен строител представляват проблемите за **връзките на партията с работническата класа,** с трудещите се, за взаимоотношенията между нея и народа. За него социалнодемократическата партия трябва да бъде „винаги с народа, ...вън от народа тя не намира смисъл за съществуването си“[14]. Главен критерий за правилното отношение към трудещите се е последователната борба в защита на интересите им. При това той признава приоритета на икономическите интереси. Това особено се отнася за онази част от работническата класа и трудещите се, които още нямат съзнание за своите коренни класови интереси. Добиването на такова съзнание не се постига с апели, а с живото засягане на нейните интереси, с „допирането до нейните болезнени рани, затрогването на нейните болки и страдания, лишения и копнежи“[15]. Такива препоръки се отправят и към периодичните издания. И безспорно спазването им засилва въздействието на пропагандната и масовополитическата дейност на партията, на трудовите хора.

За осъществяването на връзките с масите партията своевременно създава професионални съюзи. Със студии и статии и по-точно със статия, отпечатана в няколко последова-

---

[13] Устав на БКП, 1986, с. 20.
[14] В. Коларов, Избр. произв. т. I, с. 216.
[15] В. Коларов, Избр. произв. т. I, с. 80.

Digitized by Google

телни броя на „Работнически вестник“ през 1904 година, Васил Коларов с абсолютна убедителност критикува опортюнистическата теза за „неутралитет“ на професионалните съюзи, защитава необходимостта профсъюзите да имат ярко изразен класов характер и дейността им да не се затваря в тесните рамки на защита само на икономическите интереси. Опитът, пише той, доказва, че „върху почвата на професионалните интереси не може да се организира класовата борба на пролетариата“[16].

Знаем, че и В. И. Ленин води решителна борба против буржоазната теория за неутралитет на профсъюзите. Но тесносоциалистическата партия, за разлика от Болшевишката, установява съвсем тесни организационни връзки между партийните и синдикалните органи, които особено при разрастването на работническото движение са пречка за масовизиране на професионалните съюзи. Цялата партия, а заедно с нея и Васил Коларов изоставят тясната организационна връзка на партията с професионалните съюзи в процеса на своята ленинизация. В статията за болшевизацията на социалистическите партии в балканските страни той защитава необходимостта от политическо ръководство на синдикалното движение, партията да подпомага развитието на класовите профсъюзи. За ръководство се препоръчва създаването на комфракции в професионалните съюзи, а за единодействие на всички класови организации — изграждане на акционни комитети.

Главното в болшевизацията Васил Коларов определя като способност на комунистическите партии да бъдат ръководители в борбата на работническата класа и другите трудещи се. Тя се придобива в процеса на борбата за осъществяване на правилната партийна политика, във формулирането на ясно изразени конкретни задачи и лозунги, които отразяват интересите на масите. „Откриването какво именно вълнува масите във всеки момент и умението да изразят техните неопределени стремежи в ясни конкретни искания съставляват характерната особеност на една болшевишка партия“[17].

Във връзка с това комунистическите партии трябва да завоюват по-голяма политическа подвижност, гъвкавост и маневроспособност. Да са в състояние да следват бързо изменящите се условия на борбата, да не се оставят да бъдат изпреварвани от събитията, своевременно да сменят формата на работа и борба.

Във връзка със задачата да се изграждат народни антифашистки и антивоенни фронтове, задълбочено обоснована от Георги Димитров в доклада пред Седмия конгрес на Коминтерна през 1935 година, Васил Коларов обстойно разглежда проблемите на работата на комунистическите партии сред селяните. За привличането на селските маси в народния фронт е необходимо не само да се защитават техните назрели икономически интереси, но и правилно отношение към съществуващите тогава масови селски съюзи и политически организации. Теоретическата и политическата дейност на Васил Коларов допринася комунистическите партии, в това число и БКП,

---

[16] В. Коларов, Избр. произв., т. I, с. 47.

[17] В. Коларов, Избр. произв., т. II, с. 49—50.

Digitized by Google

да преодолеят схващането за посочените организации, че са фашистки и да отчитат степента на готовност на селските маси за борба против фашизма, да установят връзки и правилни взаимоотношения, значителна част от трудещите се селяни да станат съюзници на работническата класа. След Деветосептемврийската победа у нас той непрекъснато подчертава жизнената необходимост да се укрепва Отечественият фронт, който дава възможност на партията и правителството широко да се опират на народните маси.

С цел да не се откъсва от масите партията използва различни легални форми на организация и борба през целия период на фашистката диктатура, но тя винаги се е запазвала като нелегална организация. **Съчетаването на легални и нелегални форми на организация и борба** е съществен елемент на нейната ленинизация. Вниманието ни привлича оригиналната аргументация на Васил Коларов за необходимостта и правото за легално съществуване на БКП. Той сочи конкретни исторически факти. И прави силен със своята обоснованост и правдивост извод: „Когато прочие българският пролетариат пъшка под ярема на един изключителен тиранически режим, изгражда своята класова политическа партия нелегално, той само използва едно върховно, осветено от самата история право, а не върши никакво престъпление."[18] Ясно е, че тази и друга аргументация, защитата на нелегалната БКП, изразена в първите години на фашистката диктатура, е факт, който импулсира активността на партийните членове.

Проблемите за организационното изграждане и дейност на партията като система от организации са част от предмета на статията на Коларов за болшевизацията на партиите. Той доказва необходимостта низовите й звена да се изграждат на производствен принцип, който Болшевишката партия прилага още от самото си създаване. Вярно е, че нашата партия туря началото на прилагането му след Витошката нелегална конференция през 1924 година. Но той препоръчва този принцип да не се шаблонизира, като се изграждат партийни ядки (първични партийни организации) само в промишлените предприятия. В страна със слаба индустрия, каквато е нашата, занаятчийските работници и дребнобуржоазните елементи играят значителна роля в обществено-политическия живот и следва да се изграждат и други ядки.

Много години, десетилетия ни делят от времето на създаването на идейно-теоретическото, политическото и организационното наследство на Васил Коларов. Със своята строга, но обективна присъда те коригират някои постановки и оценки в него. Друга част са авторитетен източник за осветляване историята на нашата партия за почти половинвековен период от дейността й. Значителен дял от забележителното му наследство има не само архивна, но и съвременна стойност. То буди чувство на достойнство и гордост за миналото на Българската комунистическа партия, посветено изцяло на последователната борба за защита интересите на работническата класа, на народа. И продължава да ни зарежда с мисъл, оптимизъм и енергия, да ни импулсира в решаване задачите на днешния и утрешния ден.

[18] В. Коларов, Избр. произв., т. II, с. 154.

Digitized by Google

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ В ИКОНОМИКАТА

ПРЕЛОМ, КОЙТО НИ Е НУЖЕН, ПРЕЛОМ, КОЙТО ЗАПОЧНА

ДИМИТЪР ДЕЛИЙСКИ
зам. гл. редактор на в. „Работническо дело"

ТАКА НАЙ-ОБЩО можем да оценим съдържанието и характера на отминалото първо полугодие на настоящата година. И си мисля, че няма да сбъркам, ако кажа — по динамизма на промените, които се извършват в нашата икономика, този период едва ли можем да го сравняваме с друго време в цялата история на социалистическото ни строителство. Ще повторя общоизвестни истини, но без тях по-нататъшните ми разсъждения няма да имат смисъл. Става дума за крупномащабен икономически маньовър, който се извършва в страната от началото на годината. Изграждането на новите управленски и организационни структури не е само промяна на принадлежността на стопански единици едни към други. Декемврийският пленум на ЦК на БКП (1986 г.) определи стопанските комплекси като необходима структура за единство на инвестиционната, технологичната и пазарната политика. Мисълта си мога да я подкрепя с примери от почти всички изградени и действуващи вече асоциации, но ми се струва, че в най-чист, в най-пълен вид идеята намери реализация в асоциация „Биотехнологическа и химическа промишленост".

Няма какво да крием, в началото мнозина не успяха да оценят истинския смисъл на промяната. (Боя се, че и сега все още някои се отнасят със скептицизъм към нея.) По някаква удивителна инерция асоциациите се тълкуваха като повторение на бившите отраслови министерства, едва ли не като промяна само на името. Но да оставим настрана това тълкуване като израз на некомпетентност или на нежелание да се разбере и възприеме новото. Асоциация „Биотехнологическа и химическа промишленост" е най-доброто опровержение на всякакъв скептицизъм. В нея членуват освен стопанските организации, преки производители на продукти на биохимията, и организациите, произвеждащи машини за тях, и научно-технически звена, свързани с този комплекс. Цикълът оптимално е затворен, създават се условия за единни технологични вериги, за маневриране и най-оптимално използване на инвестициите, за тотална промяна на продуктовата структура на химическото и биохимическото производство, за пазарни пробиви.

Ще отбележа още — същите принципи вече действуват в асоциациите „Електроника", „Транспортно, селскостопанско и строително машиностроене", „Металургия и минерални суровини", „Строителство и строителна индустрия" и в останалите асоциации.

ДЕМОКРАТИЗМЪТ в управлението на икономиката е другият характерен белег на отминалото време от началото на го-

Digitized by Google

дината. И тук съм длъжен да посоча два документа, чието действие изменн много от представите ни за подхода към икономическите явления н процеси. На първо място това е новият Кодекс на труда, чието приложение ии изправи пред една нова социална практика, свързана с коренна промяна в трудово-правните взаимоотношения. А приложението на Правилника за стопанската дейност — като документ, който регулира икономическите отношения, променя главното в подходите нн в управлението на стопанската дейност. Преминаването от остарелите, задържащи икономическото развитие принципи на администриране към принципите на самоуправлението е акт с дълбоко съдържание. Но — нека подчертая — правото на самоуправление не значи, че трябва да пренебрегваме или отхвърляме задълженията и отговорностите. Всяка стопанска единица е неотделима клетка от обществения механизъм и нейния колектив н нейното ръководство са длъжни да се съобразяват с мястото си в това общество, с отговорността, която носят пред него.

Нека не бъда разбран погрешно. Смисълът и съдържанието на преустройството, наречено от другаря Тодор Живков революционно по своя характер, е в истинското, дълбокото разбиране на марксистко-ленинската постановка за демократическия централизъм. Да, предприятията, стопанските организации получават правото — като самоуправляващи се единици — сами да решават най-важните производствени, социални н организационни проблеми. Колективите — с пряко и тайно гласуване — избраха н ще избират своите ръководства, своите ръководители. Те ще определят производствената си програма, ще стопанисват социалистическата собственост, ще се грижат за нейното ефективно използване н по-нататъшно умножаване. Те ще влизат в преки икономически връзки със своите партньори, ще се съобразяват с пазарните изисквания. Невежество в тази дейност е недопустимо.

В същото време трябва да осъзнаят и своята огромна отговорност пред обществото. Самоуправлението не значи автономност. Обществото има определени потребности и стопанските организации са задължени да ги удовлетворяват. Ще конкретизирам мисълта си. Националните потребности се регулират и координират по пътя на държавните поръчки от държавните органи — главно от Държавната планова комисия. Ще отида още по-нататък. Точно Държавната планова комисия е органът, който обосновава, да кажем, нуждите от количеството хляб, облекла или други абсолютно необходими продукти. Като казваме, че самоуправляващите се организации сами определят производствените си програми, това не значи, че всяка от тях може да произвежда каквото си иска. Държавната поръчка е неотменима задача. Оттук нататък взаимоотношенията между тях и държавата — за разлика от отречения вече административен подход — стават само и единствено на икономическа основа, чрез икономическите договори. И за ресурсното обезпечаване, и за пазарното реализиране.

Това отклонение беше нужно, за да подчертая, че процесите, които сега протичат в нашата икономика, не са нито леки, нито безконфликтни. Сблъсъците са неизбежни, противоречията на интересите между отделните самоуправляващи се стопански организации в един или друг момент, в една или друга

Digitized by Google

степени ще изливат на повърхността. Изкуството е тези интереси да се съчетаят, да се намери диалектиката на единството между личните, колективните и обществените интереси. Обективни условия за това вече съществуват. Останалото зависи от умението на субективния фактор да преустрои мисленето и действията, да вземе на всеоръжие пакета от нормативни актове и да ги включи в социалната си практика.

В ТЕЗИ УСЛОВИЯ резултатите от първата половина на годината не са еднозначни. Факт е, че през началните месеци имахме неуспехи — с малки изключения почти всички самоуправляващи се стопански организации не изпълняваха нито собствените си производствени програми, нито държавните поръчки. Решението на Политбюро на ЦК на БКП и Министерския съвет от 29 май назова нещата с истинските им имена. Трябва да бъдем откровени. Такова генерално преустройство на икономиката не можеше да не се отрази на резултатите — беше нужно време да се изяснят права, отговорности, задължения, много ръководители се стъписаха пред характера на промените, не разбраха докрай истинския им смисъл. Дълбоките преобразования обективно налагат определен период за адаптация към новите икономически условия на стопанска дейност и прехода към системата на самоуправление. Ще признаем още един факт — сериозни трудности възникнаха и от факта, че повечето от държавните и стопанските органи и организации се оказаха недостатъчно подготвени за работа в новите условия. И не на последно място — продължават проявите на мудност и бюрократизъм, на формално решаване на проблемите и на прехвърляне на отговорностите.

Точно в тези условия критичният анализ на досегашната работа по изпълнението на плана за първата половина на годината и предприетите мерки за преодоляване на допуснатото изоставане потвърждават постановката на Централния комитет на партията, че икономиката ни се намира в сложен и противоречив период, в който се залагат основите на дълбоко преустройство. Но точно в този период дълбокият ни оптимизъм се потвърждава и от някои крайни резултати. Въпреки сериозното изоставане през първото тримесечие, много от самоуправляващите се стопански организации стабилизираха производственото си състояние през второто тримесечие и като цяло за страната полугодието завърши успешно. В сравнение със същия период на миналата година произведената продукция е нараснала с 3,1 на сто, стоковата продукция — с 3,7 на сто, обществената производителност на труда — с 2,9 на сто, битовите услуги за населението — със 7,2 на сто. Графиката на растежа на тези синтезиращи показатели след януари се е движила непрекъснато нагоре, за да стигне най-високата си точка през юни.

Без съмнение можем да приемем тези резултати като обективно задоволителни. Само че въпросът е в друго — задоволяват ли ни те? Въпросът може да прозвучи парадоксално, но той е продиктуван от голямата, от стратегическата цел, която сме си поставили, за качествено нов растеж в икономиката и в останалите сфери на обществено-политическия живот. И тук реализмът ни налага да бъдем и критични, и самокритични. Защото изостава производството на въглища, на кокс, на пластмаси, на химически торове, на синтетични влакна и коприни, на мляко, месо и яйца. Допускам, че всяка от стопанските организации,

Digitized by Google

на които е възложено производството на тези продукти, ще намери (за себе си!) обяснения, дори обективни оправдания защо не са изпълнени поставените задачи. Но това едва ли ще бъде цялата истина. Стопанското обединение „Агробиохим" разполага с достатъчно мощности и ресурси за производство на предвидените количества фосфорни торове, но поради лоша технологическа дисциплина и неритмично снабдяване със сярна киселина от собствено производство (забележете — от собствено производство!) за полугодието е постигнало само 21,9 на сто от годишната си задача. Така е и със стопанския комбинат „Изолационни, облицовъчни нови строителни материали", така е и със стопанските обединения „Строителна керамика", „Стара планина", с асоциация „НАПС".

Ако се опитаме да групираме причините за изоставането на посочените самоуправляващи се стопански организации, наред с онези, за които стана дума, те биха изглеждали така: забавя се въвеждането в действие на основни производствени фондове, главно и преди всичко на структуроопределящи обекти; научно-техническите разработки не влияят решително за съществено намаляване на материалоемкостта и енергоемкостта на продукцията и за повишаване на ефективността на производството; недостатъчно е влиянието на интензивните фактори върху развитието на икономиката, поради което значителен брой от стопанските организации са в недобро финансово състояние; принизени са взискателността и личната отговорност на много от кадрите, неефективен е контролът по цялата верига на възпроизводствения процес.

Както се вижда, основанията не са малко, за да се утешаваме с постигнатото. Още повече на никого не е нужно нито самодоволството, нито благодушието.

КРИТЕРИЙ ЗА ЕФЕКТИВНОСТТА на едно производство винаги е бил растежът на обществената производителност на труда — поради синтетичния характер на този качествен показател. При това него следва да го разглеждаме в диалектическа връзка с растежа на средната работна заплата. Азбучна истина, абсолютна икономическа необходимост е растежът на производителността да изпреварва растежа на средната работна заплата. Иначе ние се лишаваме от основата на основите — непрекъснато да създаваме условия за разширено възпроизводство. Погледнато в рамките на икономиката на страната, това изискване е спазено — през първите пет месеца на годината обществената производителност е нараснала с 3,6 на сто, а средната работна заплата — с 2,7 на сто. Но зад тази обобщена цифра се крият слабостите на редица самоуправляващи се стопански организации, чието финансово състояние никак не е успокояващо. В 68 от тези организации това съотношение е нарушено. Особено тревожно е положението в стопанските обединения „Девия", „Металургия", „Тежко машиностроене" (и в Русе, и в Радомир), „Комплексна автоматизация на технологичните процеси" — София. Причините навярно не са една и две, но главните от тях пак опират до субективния фактор: непълно използване на предоставените ресурси (материални, финансови, трудови) за ускорено повишаване на ефективността на производството и преди всичко за по-висок растеж на обществената производителност на труда; численият състав на персонала е превишен със 17 612 души (в същото време на други места не достига работна си-

Digitized by Google

ла!); не се разкриват резерви за по-ефективно използване на работното време, не се усъвършенстват трудовите норми, нарушава се квалификационната структура на работната сила; не се полагат усилия да се измени трайната тенденция за целодневни престои, за самоволни неявявания на работа, за текущи престои. Каквото и да си приказваме, не променим ли подхода си към съотношението между растежа на производителността на труда и растежа на средната работна заплата, няма да създадем решаващи условия за рязко повишаване на ефективността на общественото производство.

А ГЛАВНОТО за достигането на тази цел без съмнение са технологичното обновяване на производството и изпълнението на научно-техническите задачи. Тук не е нужно наново да се връщаме към решенията на Февруарския (1985 г.) и Януарския (1986 г.) пленум на ЦК на БКП, към стратегията, разработена от Тринадесетия конгрес на партията. Всичко това е достатъчно известно на всеки стопански ръководител, на всеки специалист, на всеки работник. Сега имаме достатъчно основание да посочим, че през изминалия период на годината самоуправляващите се стопански организации положиха значителни усилия за използване на научно-техническите постижения за осъществяване на качествено нов растеж в икономиката. Натрупаните научни продукти и усвоените задачи през миналата година вече оказват съществено влияние върху процеса на обновяването както на производството, така и на продукцията. През първото полугодие е произведена нова и усъвършенствувана продукция за 318 млн. лева повече отколкото за същия период на миналата година, усвоени са нови технологии, произведени са важни за народното стопанство изделия. Няма да ни стигне място да изброяваме всичко, но непременно трябва да посочим, че най-сериозно обновяване се отбелязва в електрониката, в биотехнологическата и химическата промишленост, в металургията, в някои от предприятията на леката промишленост. Този процес се отразява пряко и непосредствено на задачата за механизиране и автоматизиране на производството, за облекчаване труда на работниците. И тъкмо поради постигнатите успехи нямаме право да подминаваме несполуките още повече, че те засягат основни производствени звена и пряко или косвено влияят на останалите стопански комплекси, отразяват се върху продукцията на вътрешния пазар и за износ.

Не мисля, че ще бъде пресилено, ако кажа, че научно-техническият прогрес все още не се е превърнал в главен фактор на икономическия растеж. Процесът на технологично обновяване е започнал във всички производствени комплекси, но все още не е довел до значителни структурни изменения както в характера на производството, така и в продуктовата структура. Забавяне има в такива решаващи стопански обединения като „Дискови запаметяващи устройства“, „Периферна техника“, „Химинвест“, „Балканкар“, „Металургия“, „Перун“, „Руен“. Същественото в повечето от тях е, че е разкъсана веригата между научноизследователската и развойната дейност, технологичната политика и инвестиционния процес. Ние имаме великолепно разработени баланси на технологичните връзки, те са една дългосрочна програма за тотално техническо и технологическо превъоръжаване на производството, но в много случаи е нарушено комплек-

Digitized by Google

сното им действие и по тази причина се постигат само частични резултати.

КАЧЕСТВОТО НА ПРОДУКЦИЯТА остана на последно място в моите размисли ие защото не му придавам необходимото значение. Нещо повече, иска ми се за него да говоря и повече, и с гняв (иека ми бъде простено това!). Защото нне забравихме неща, конто не само че чукат на вратата ни, а тряскат по главите ни. Приехме програми иа какви ли не равнища, имаме партийиа стратегия за подобряване на качеството, ала действнята ни са толкова далече от нейиите нзисквания.

Забравихме главното — качеството не е конюнктурен въпрос, той е въпрос на оцеляване. А ето и през първото полугодие на настоящата година резултатите не само че не са утешаващи, те са изключително тревожни. Рекламациите са се увеличили с 27,9 на сто в сравнение със същия пернод на мнналата година. Нестандартната продукция е достигнала 24 милиона и 223 хиляди лева. Посочвам тази цифра и си спомням, че законите в нашата страна не позволяват никому на произвежда нестандартна продукция. Но за съжаление всички санкцни на виновните лица са се ограиичили до символнчни глобн. Вярно, въвежда се държавното приемаие на продукцията и макар да съзнаваме, че това е силов подход, ие по-малко съзнаваме, че в настоящия момент той е иеизбежен. Изискваинята на световния пазар към качеството иарасиаха неимоверно, повишнха се и изискванията на нашите потребители. Тогава? Не ни остава нищо друго освен решително да обърнем страницата. А това ще рече също така решителню да включнм в действие нкономнческнте лостове, стнмулите, санкциите, цените — всичко да бъде подчинено на изискванията за внсоко качество на продукцнята. Иначе някои самоуправляващи се стопански организацин ще нзпадат във финансова несъстоятелност, банката (и банките!), влизайки в новите си функции, ще щракнат вратата пред неефективно нзползваните средства. Не подобрим ли качеството, не можем да разчитаме иа пробнви на международния пазар. А там действуват жестоките закони на конкуренцията и който не е годен да се пребори с тях, губи тотално. Ние нямаме право на такива загуби.

●

Очевидно процесите, които бяха главен белег на изминалото полугодие, ии подсказват определени тенденции. Едно обаче е безспорно — иародното ни стопанство е тръгнало по пътя на преустройството и никаква сила не може да го отклони от него.

Digitized by Google

ПО ПЪТЕКИТЕ НА НАРОДНОТО ДОБРУВАНЕ

СЕГА НА ОБЩИНАТА СЛЕДВА ДА ОТДЕЛИМ ОСОБЕНО ВНИМАНИЕ, НЕЯ ПРЕДИ ВСИЧКО ДА ПРЕВЪРНЕМ В СИЛНА И ЖИЗНЕСПОСОБНА САМОУПРАВЛЯВАЩА СЕ ТЕРИТОРИАЛНА ОБЩНОСТ. В ДУХА НА РЕШЕНИЯТА НА ТРИНАДЕСЕТИЯ ПАРТИЕН КОНГРЕС ТРЯБВА ДА НАПРАВИМ ВСИЧКО НЕОБХОДИМО, ЗА ДА СЕ ИЗДИГНЕ ОБЩИНАТА ДО НИВОТО НА ОСНОВНА САМОУПРАВЛЯВАЩА СЕ ОРГАНИЗАЦИЯ НА НАСЕЛЕНИЕТО.
ОБЩИНАТА ТРЯБВА ДА РАЗПОЛАГА С ВСИЧКИ НЕОБХОДИМИ ПРАВА, ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ОТГОВОРНОСТИ, КОИТО ДА ОСИГУРЯТ НЕЙНОТО КОМПЛЕКСНО ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ДУХОВНО РАЗВИТИЕ.

ТОДОР ЖИВКОВ
Из словото пред Десетия конгрес на Отечествения фронт

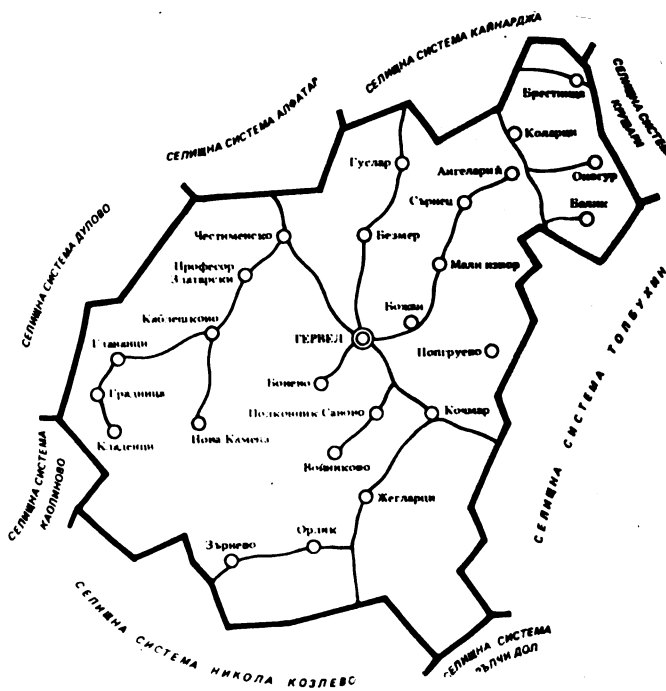

Приетата на 7 юли т. г. от Народното събрание Декларация за превръщане на общиите в самоуправляващи се общности на населението е акт от особено значение. Чрез нея се реализира голямата идея принципите на социалистическото самоуправление да обхванат всички [illegible] на нашето общество. Осигуряват се необходимите условия територ[illegible]ните единици да се превърнат в силни, жизнени, действени, самоуправляващи се, способни да решават основните материални, политически, административни, културни и социални проблеми на населението.

Digitized by Google

Тя създава условия за по-нататъшно преминаване от власт в името на народа към власт чрез народа.

Народното събрание провъзгласи общината за самоуправляваща се общност на населението, а нейното население — за стопанин на съответната територия. То предостави на общината принципно нови права, задължения и отговорности. Тези, които най-добре познават своите въпроси, ще имат възможност сами да решават собствените си съдбини, да проявяват инициатива и творчество. Удовлетворява се една назряла потребност от по-нататъшна демократизация на обществения живот, от засилване участието на населението в управлението.

Готови ли са общините максимално да използват предоставените им права и отговорности, налице ли е необходимата зрялост и съзнателност, достатъчни ли са опитът и уменията за привличане на цялото население в градежа и социалния напредък на териториалната общност? На тези въпроси редакцията на сп. „Партиен живот" потърси отговор от ръководството на Тервелската община в Толбухински окръг. В разговора участвуваха: **първият секретар на общинския комитет на партията в Тервел Петър Гинков, председателят на изпълнителния комитет на общинския народен съвет Никола Гочев, секретарят на общинския комитет на БКП Петър Колев, председателят на общинския комитет на Отечествения фронт Христо Чолаков, председателят на общинския съвет на Българските професионални съюзи Георги Господинов, д-р Сергей Маджаров — главен лекар на районната болница в Тервел, Христина Маринова — заместник-председателка на районната потребителна кооперация „Напредък" и секретарка на първичната организация, началникът на районната съобщителна станция Диляя Димитров, Стоянка Илчева — заместник-председателка на изпълнителния комитет на общинския народен съвет и председателка на общинския съвет за духовно развитие, Радка Радева — председателка на клуба за естетическо възпитание „Дъга", първият секретар на общинския комитет на ДКМС Димитър Димитров, Елена Вълчева — секретарка на изпълнителния комитет на общинския народен съвет и председателка на общинския съвет на Движението на българските жени, и кметовете на с. Коларци Георгя Минков и на с. Нова Камена — Ирина Желязкова.**

Редакцията: — В своята реч пред Десетия конгрес на Отечествения фронт другарят Тодор Живков се спря обстойно на работата на общините, на тяхната роля и място в изграждането на развитото социалистическо общество у нас, бихте ли споделили мисли за вашата община, превърнала ли се е тя в самоуправляваща се общност?

Петър Гинков: — Нашата промишленост започна да се изгражда след 1961 г. Имахме една „фабрика" за копчета с 8 жени и една трудовопроизводителна кооперация. Слабо развито беше селското стопанство. С течение на времето в него започна да навлиза науката, увеличиха се добивите от основните култури. Създаде се добра база в животновъдството. Кооперативните стопанства бяха добри, някои от тях с достатъчно средства в основните фондове и имаха възможност да решават сериозни задачи. След образуването на АПК през декември 1980 г. и навлизането на нова техника започна да се освобождава голяма част от работната ръка, което постави пред нас нови отговорни задачи. Една от тях бе да се спре миграцията, но това не можеше да стане с приказки, а със създаването на икономически условия. Можем да кажем, че за последните десет години те бяха създадени.

В промишлеността постигнахме завидни успехи. На базата на предишни малки предприятия направихме два големи завода.

Digitized by Google

Например завод „Хан Тервел" в момента има над 1600 работници, завод „Пластхим" започна със 7—8 души. Всичко това даде възможност нашите хора да се реализират в тези предприятия. Наред с това в селата за много кратко време създадохме цехове. Сега почти нямаме село без промишленост. Даже имаме села, които произвеждат промишлена продукция за над 10 милиона лева. Такова село е Орляк. Само обувната фабрика дава продукция за над 8 милиона лева. Цехът на „Хан Тервел" произвежда изделия за 4 милиона лева. И това е качествено производство.

Станала ли е общината самоуправляваща се? За да отговорим на този въпрос, означава комплексно да решаваме всички проблеми при нас. Но мисля, че нашата община има възможност да се самоуправлява. Добра ни е икономиката, добри са ни колективите в промишлеността и селското стопанство, които вече натрупаха опит в самоуправлението и могат да решават всички въпроси на своя територия. Основен фактор тук са кадрите. При нас те са само местни. Никой не пътува от и за гр. Толбухин. Това, за което на времето се говореше — кадри на колела, при нас вече е решен въпрос. В общината цари добър, ведър психологически климат и в общинските ръководства, и в селата. Въпросите се решават навреме. Разбира се, проблеми винаги има, но при нас няма въпрос, който не бихме решили сами. Нашите хора са задоволени във всяко отношение с необходимите ресурси за производство, за живот въобще.

Ние вярваме, че сега след декларацията на Народното събрание общините ще получат още повече права, което ще осигури повече продукция за народното стопанство. Гаранция за това са нашите партийни организации, които са опитни политически стопани, разгръщат сред хората действена, мобилизираща организаторска и идейно-политическа работа.

Редакцията: — Успехите на една социална политика, каквито са например при вас, имат и своите корени. Бихте ли ги посочили?

Никола Гочев: — Преди всичко те са в комплексното развитие на общината. В решаването на всички въпроси основната ни цел е непрекъснатото задоволяване потребностите на хората — в духовната сфера, в обслужването, в решаването на жилищните им проблеми. Дейността ни е подчинена на партийната повеля — всичко в името, всичко за благото на човека. Смятам, че под ръководството на общинския комитет на БКП добре осъществяваме тази политика в годините, в които ние решаваме тези въпроси, в предишните години, когато други кадри са ги решавали. На качествено ново ниво се реализират проблемите в последните години в общината и съвета. Тук заслуга има ръководството на общинския комитет на БКП, на сегашния първи секретар, на предишния — др. Димо Узунов. Има изграден добър стил в това отношение.

Какви са практически ръководните начала в нашата работа? Безспорно това са партийните решения. Как ги осъществяваме? Основният двигател според мен е близостта на общинските ръководства, на общинския комитет на партията с хората. Непосредствената връзка с тях, включването им в решаването на всички въпроси. Било в срещи, сесии, където се чертаят пътищата, участвуват в различните етапи на решение и управление,

Digitized by Google

на практическото изпълнение. Така че един от катализаторите е съединяване на управленските решения с идеите на хората. Тези идеи не може да се решават само на думи, необходими са конкретни дела. За това са нужни материални средства и трудови ресурси. Основен източник за тях бе селското стопанство като водещ отрасъл в нашата икономика доскоро. С помощта на АПК и концентрацията на средствата се модернизираха пътната мрежа, водоснабдяването, благоустрояването. Всички села са водоснабдени. В момента имаме вода повече отколкото са ни нуждите. Проблеми имаме с преносната мрежа, тъй като е проектирана и изпълнена през 1950—1960 г. и не отговаря на съвременните нужди. Съществено се промени битът в селата. Преди една чешма на края на селото бе достатъчна, сега във всеки дом има баня, пералня, постоянно течаща вода.

По-нататък — за предприятията. От 1970 г. започна бурно развитие на промишлеността. Ако тогава продукцията бе 3 600 000 лева, към 1980 г. е 29 милиона лева, през 1985 г. вече е 75 милиона лева и надвиши селскостопанската продукция, а това даде отражение в решаване социалните проблеми на хората. Вече равностоен източник са промишлените предприятия. Средствата, които те отделят, а и тези от висшестоящите им ръководства за съвместна дейност с общинския народен съвет, са сериозни. Основни източници си остават производствените предприятия, АПК и централните фондове, централизираният бюджет.

Друг източник е трудовото и финансовото участие на хората. Един много важен въпрос, защото колкото пари да имаме, ако не се създаде тази насрещна равностойност от трудови ресурси, от трудово участие на хората, въпросите не могат да се решат. Аз не искам да бъда разбран неправилно, че критикувам окръжното ръководство, но примерно практиката показва, че обектите се строят бързо, там, където ги градим по стопански начин. Там, където чакаме реализиране отвън, нещата стават много бавно, много трудно, с много отлагане. Може би защото в окръжните градове има много проблеми, разбираме това, усилията се концентрират там. Затова ние предпочитаме стопанския начин. АПК например има над 250 строители. „Хан Тервел" също, нашият съвет има 130 строители. В строителното предприятие „Благоустройство и комунално стопанство" по план също са 130 човека. Това е другата страна — да се създаде и организация за изпълнение на задачите, да се мобилизират хората за това участие. Специално за Тервел трябва да кажа, че има традиции от 60-те години. През 1960 г. имаме 13 хиляди трудодни, през 1984 г. те са около 40 хиляди в града. Хората работят, трябва да се използва тяхната енергия, да не угасва, да се привличат. В корена на успешното решаване на задачите е способността на общинското ръководство да осигурява контакти с районни, висшестоящи организации и ведомства, тъй като с нормативната уредба в момента не могат да се решават всички въпроси на местна почва. Ще се върна към въпроса, поставен преди малко. На основата на нормативните уредби, които съществуват в момента, на основата на правата, които има общинското ръководство в последните години, сме използвали всички предоставени ни възможности, които позволяват да се вземе решение и да се носи отговорност при осъществяване на въпросите, т. е.

Digitized by Google

общинското ръководство е било не само готово, но и способно да върши самоуправлението.

Редакцията: — Идваме до въпроса, как се решават социалните проблеми в общината, какво е направено, какво предстои, след като имате необходимата икономическа база?

Д-р Сергей Маджаров: — Основни задачи, които стоят за решаване пред административното и партийното ръководство на болницата, пред колективите от здравни работници в общината, това са подобряване резултатите в майчинското и детското здравеопазване, за непрекъснато снижаване на детската смъртност, повишаване ефективността в работата на женските и детските консултации, усъвършенстване предимственото медицинско обслужване на работниците, повишаване квалификацията без откъсване от работното място, а и в курсове в базите на Медицинската академия, подобряване на диспансерното обслужване в поликлиниката, грижливо отношение към болните и т. и. С решаването на тези задачи искаме да отговорим на нуждите на здравеопазването на този етап, а именно комплексно задоволяване здравното състояние на населението, увеличаване на работоспособността и творческото дълголетие. От постигането на всички тези цели зависи решаването на социалната политика в областта на здравеопазването. Нашият колектив е млад, има сили, а разчитаме изключително много и на помощта на общинското партийно и държавно ръководство, на активното съдействие на управление „Народно здраве". Като първостепенна задача пред нас стои въпросът за майчинското и детското здравеопазване. Един важен демографски показател, който характеризира състоянието на детското здравеопазване, това е детската смъртност. В тази насока можем да се похвалим с добри резултати, което прави чест на колегите в този сектор. Да върнем малко нещата назад, когато детската смъртност бе от 30—40/1000, а през 1986 г. е сведена до 13,3/1000. Разбира се, партийните и държавните изисквания към здравните работници са големи. **Какви са основните нерешени проблеми в детския сектор? Като че ли се оформи една „хронична болест" — това текучество на кадри в детския сектор. Миналата година през октомври идваха на проверка от Министерството на народното здраве. Изтичат кадри. Изключително работим с варненци, а и със софиянци. Всеки млад специалист се стреми да изкара курсове, да се учи и като минат 3 години, той половината време е прекарал в районната болница, половината му е минало в курсове и отпуски и когато колегата се върне във Варна, той е пред явяване за специалност, а ние отново трябва да търсим кадри. В момента от 5 длъжности за педиатри 3 не са заети. А общината не е малка, има 30-хилядно население. В близките 5 години смятаме да решим въпроса с кадрите, и то с местни.** Доскоро исканията бяха свързани със състоянието на материалната база. Но сега успяхме да ѝ направим почти генерален ремонт. В момента е в ход разширението на стационара. Неща, които с години сме поставяли, намериха решение. Ето например имаме стоматологичен кабинет, за какъвто болшинството от районните болници могат да мечтаят. Второто — завеждащите отделения при нас са млади. За да вървим напред, и те трябва да знаят. **Бях предложил като идея**

Digitized by Google

(мисля, че това може да направи нашият министър по чл. 85 или 90) за известен период да командирова компетентни, квалифицирани кадри, които да оставят ученици и последователи след себе си. В момента се учим от окръжните, но можем ли плътно да стоим до тях, ще отиде човек месечно един път, един ден. Липсва ни помощ.

Въпреки че разполагаме с недостатъчно апаратура и млади кадри, имаме покритие в диагностиката 98—99 на сто. Но има други проблеми. Тази година нещата с транспорта донякъде се решиха. Но има още какво да се желае. Например с. Зърнево има 3500 души с най-много деца и бременни, а в момента линейката е в окаяно състояние. Поставили сме многократно проблема, но не се реши.

Друг въпрос, по който все още не сме в крак с партийните и държавните изисквания, се свежда до внедряване постиженията на научно-техническата революция. В момента техниката при нас е на същото ниво, както при разкриването на болницата през 1956 г. Рентгенът ни се експлоатира от 17 години. Всякакви опити за ремонт са безуспешни. Необходимо е да се закупи нов. В една 30-хилядна община ние не можем да слагаме диагнози с голи ръце. Уверения има — изпълнение няма.

Аз съм четвърта година главен лекар. Поставям тези въпроси на наши сесии, в управление „Народно здраве" и т. н. Ако по всичко изложено от мен като трудности нещата се решат, нашата работа ще бъде още на по-високо равнище, още по-успешно ще изпълняваме своите задачи по здравеопазването на населението.

Христина Маринова: — Да направим живота на хората по-приятен, по-уютен — това е задачата пред колектива на районната потребителна кооперация „Напредък". Предмет на нашата дейност е търговия на дребно, обществено хранене, производство на закуски, захарни изделия, транспорт, хотелиерство, производство на пластмасови изделия, което има годишна задача 2,5 милиона лева и в него са заети 220 души. Районната кооперация има 460 работници и специалисти. От 3 милиона лева стокооборотът в търговия на дребно през 1973 г. нараства на 23,5 милиона лева през тази година. В общественото хранене от 700 хиляди лева нарасна на 5 милиона и 700 хиляди лева. Промишлената продукция се увеличи от 200 хиляди на 1,2 милиона лева. Чувствително се разгърна изкупуването на селскостопанската продукция. За да отговорим на големите изисквания за задоволяване на потребностите с услуги и стоки, предварително сключваме договори с доставчиците ни като „Сердика", ДСП „Родопа", „Винпром", фабриката за безалкохолни напитки. Успехите ни обаче в стокооборота не означават, че напълно задоволяваме нуждите на населението. Проблем за нашата кооперация са още недостатъчните стокови фондове, които имаме по разпределение. Все още сме в дълг на нашите граждани. За да осигурим стабилен темп на стокооборота, през последните години обновяваме търговската мрежа. В големите села на района се построиха нови търговски обекти, ресторанти, сладкарници. През последните години в Тервел се изградиха 3 търговски обекта, 2 сладкарници. Сладкарници построихме и в селата Безмер, Зърнево и Градница, а в село Брестница, Ангелар и Градинца построихме нови обекти за хранителни стоки. В малките села под 500 жители бя-

Digitized by Google

ха отпуснати средства за реконструкция и модернизация на местните магазини. Това бе направено миналата година в Кладенци, Ангелар и Брестница, а през тази година ще построим и реконструираме обекти в с. Главанци, Мали извор и Сърнец. През октомври в Тервел ще проведем регионална „коопвитрина", която ще бъде повод обектите ни да придобият нов вид, нов облик, ще бъдат носители на техническия прогрес, защото ще имат нови технологии на обслужване, нови съвременни съоръжения, което в крайна сметка ще доведе до облекчаване труда на търговските работници, до повишаване културата на обслужване. Срещаме трудности с недостига на стоковите фондове от нехранителен характер — дамско и мъжко бельо, детска конфекция, обувки, каучукови изделия, телевизори, електрически материали. Стремим се да ги доставяме от други окръзи. При нас също сериозно стои проблемът с транспорта. Возим стоки от други окръзи, а за 10 години сме получили само една кола „Ифа". Зле сме и с лекотоварния и тежкотоварния транспорт. Особено остро стоят нещата през зимата, когато падне голям сняг.

Никола Гочев: — Транспортното обслужване в момента съответствува на общото динамично развитие на общината. През последните години успешно се решиха въпроси на товарния и пътническия транспорт, таксиметровите коли са предостатъчни. Като цяло — разкриха се нови градски линии, всички селища са покрити с автобусни линии. Независимо от това отчитаме, че е недостатъчен товарният транспорт в решаване въпросите на икономиката, за нейното нормално функциониране. Сега се налага да търсим коли от Силистренски окръг, от Шумен. Сре-

---

СРАВНЕНИЕТО Е НУЖНО

В зелената безбрежност на равнината Тервел е като бял остров. Тук всичко е ново. Съвременен градски център, кокетни сгради, привличащи окото магазини и обществени заведения. И ако край прохладните струи на фонтаните заговорите някого от стопаните на този красив град за миналото на Тервелския край, опитайте се да му повярвате. Защото в неговия разказ наистина ще има много неща, трудни за вярване.

В зората на социалистическата революция тогавашната Тервелска околия е най-изостаналият район на Добруджа. Мизерия и нищета, безводие, духовна изостаналост — тук сякаш векове времето е спряло над схлупените кирпичени къщички. Основен поминък е земеделието, но добивите са ниски. От декар се получават средно 108 кг пшеница, 70 кг ечемик, 42 кг овес, 60 кг царевица. В окаяно състояние е и вторият отрасъл на селското стопанство — животновъдството. Съществуващите 7 мелници и 3 маслобойни с 30—40 души персонал и 24 занаятчийски работилници с 55 майстори, калфи и чираци са цялата тогавашна промишленост. В значителна част населението води затворен стопански живот. Непосредствено след победата на революцията в цялата Тервелска околия има 20 души със средно образование. Огромната част от населението е малограмотно и неграмотно. Значително по-късно започва изграждането на селскостопанските колективи.

Digitized by Google

щаме затруднения при решаване на производствените задачи. Или с наличния товарен транспорт не можем да отговорим на потребностите на населението. Ние нямаме проблеми и в някои връзки със селищата. Но тази година изградихме добри взаимоотношения с окръжния автокомбинат. Получихме автобуси, товарни автомобили. Скоро имахме сесия. В подготовката на материалите взеха участие техни специалисти и ръководители. Изготвихме и програма за развитие на автостопанството до 1990 г. Предвиждаме масирано увеличаване на автотранспорта, защото тук нямаме друг транспорт освен автомобилния. Товарните автомобили от 36 ще нараснат на 70 до 1990 г. Малообемните автобуси — също. Ще подобрим връзките с някои от крайните селища. Ще се увеличат градските линии в Тервел. И всичко това е разпределено пропорционално и равномерно през годините. Смятам, че тези решения са изпълними.

Дилян Димитров: — По отношение на съобщенията през последните 7 години на територията на Тервелската община се направи много. Ръководството на общинския комитет на БКП и на общинския народен съвет превърнаха развитието на съобщенията в една от основните задачи на социалната политика тук. От 1980 до 1987 г. са положени общо 180 км междуселищни кабели, като през 1980 г. не е имало нито един метър. Всички междуселищни връзки се осъществяват по висококачествени съединителни кабели. Това даде възможност за бурно развитие на автоматичната телефония. През 1980 г. ние имахме само една автоматична телефонна централа в главния град с 1200 телефонни поста. Сега те са 8 с 4600 поста. На тази ба-

---

След малко повече от четири десетилетия над Тервел само небето е старо, както обичат да се шегуват тук. Промишлеността се превърна във водещ отрасъл. В края на осмата петилетка продукцията ѝ възлиза на 75 милиона лева. За петте години основните фондове нарастват 3,3 пъти, чистата продукция — 1,6 пъти, обществената производителност на труда — 2 пъти. Факторите на напредъка са: внедряване постиженията на научно-техническия прогрес, повишаване образованието и квалификацията на работниците, технологично обновление. АПК „Георги Димитров" — единственият младежки комплекс в страната, в много показатели е образцов. Уютът и красотата на белия град, както го наричат стопаните му, китните села показват, че стремежът Тервелската община да бъде образцова е плод на ентусиазъм, любов и дела.

В сърцето на Тервел вековен дъб е забил дълбоки корени в добруджанската земя, протегнал е високо клони към слънцето. Не символизира ли той самочувствието на хората от този възроден български край и тяхната разбираема неудовлетвореност от постигнатото? Вече никой не се впечатлява от бликащата в изобилие вода, от факта, че от тервелското село можеш да телефонираш до европейски столици, от модерната техника в бита, от високите темпове на развитие и непрекъснатото обновление, на гостуването на известни наши и чужди дейци на културата и изкуството...

Digitized by Google

за телефониата плътност на 100 жители, един основен наш показател, от 4 на сто нарасна за тези 7 години на 15,3. Тенденцията е до края на петилетката да достигнат 19 при средно за страната 14,5—15. Това е за общината. В пощенско, телефонно, телеграфно отношение районът се обслужва от 11 ПТТ станции и две пощенски агенства. Възможностите, които предлагаме с телефонните услуги, са почти неограничени поради това, че сме включени в системата за междуокръжно и международно избиране, **така че всеки наш абонат от което и да е място на общината може да избере всяка точка от страната и около 40 страни в Европа, Близкия Изток и някои други страни.**

Имаме ли проблеми? Колегите тук говориха за доста свои неща. Не искам да говоря силни думи, но в съобщенията нерешените въпроси са малко. Поради това, че заедно с общинския народен съвет, под ръководството на общинския комитет на БКП, те се решават веднага, перспективно, докато преди години това не ставаше. Най-вече с общинските телефонни мрежи. Не можехме да осигуряваме необходимите количества кабели. Сега задачата ни е осъществяването на пълната радиофикация на цялата община. Но сме се захванали с тази задача и се надяваме до края на петилетката да завършим изцяло изграждането на радиофикационната мрежа в 26 селища.

Друг сериозен проблем е самостоятелността на общината, за който говори др. Гинков. Ние също сме жертва на тази стара структура, която продължава да действува. Не съществува никаква икономическа самостоятелност на районната станция. Просто тя е на равнището на една обикновена бригада в едно предприятие и когато трябва заедно да решаваме въпросите, опираме до средствата. Тогава трябва да тръгнем да се молим на този и на онзи. Нямаме никакво отчисление от фонд „РТУ".

Никола Гочев: — За услугите ли, какво може да се каже? Добре сме с телевизионното обслужване. Не сме добре по отношение на битовата техника. Едни от основните причини са разкъсаността и окръжната подчиненост на тези предприятия. Някои части са дефицитни. В гр. Толбухин може да се направи, в Тервел — не може. Има и някои вътрешни проблеми, които ние сме в състояние да решим. Но сегашната структура не ни позволява. Нашият телевизионен сервиз е тук, хората си гледат работата според възможностите. **Имаме около 8700 телевизора при 7300 домакинства в общината. Това е без служебните телевизори.**

Услугите се осъществяват и от нашата трудовопроизводителна кооперация, като тя извършва общо 157 вида услуги, различни по своя характер. Задачата е те да се увеличат до 230 по окръжната програма. Изграждаме битов комбинат. В селата се правят комплексни приемателни и спомагателни пунктове. Сега имаме 12 комплексни и 10 спомагателни пункта. Но проблемите, без да ги крием, такива каквито са за страната, са и при нас. Трудът на хората в услугите не се заплаща добре и те не се задържат. Считаме с организиране на съпътстващи производства, с по-висока рентабилност да решим икономическите показатели и да „влачим", така да се каже, услугите. Имаме едногодишен опит, ще видим.

Редакцията: — Успешното решаване на социалната поли-

Digitized by Google

тика в общината е предпоставка и за богат духовен живот. Така ли е?

Стоянка Илчева: — Да, така е. На базата на това бурно социално-икономическо развитие на селищната система излизат и задачите за духовното израстване на хората. Над 2,5 пъти се увеличи производството на промишлената продукция. Над 2000 жители на общината от полето преминаха в цеховете и фабриките, в които има модерно оборудване. Другата даденост за духовен живот — имаме много млади хора. Всеки 3—4-ти жител е на възраст до 18 години. Това са проблемите пред отдел „Образование" при общинския съвет за духовно развитие. Какво сме работили?

Проблемите на просветата. По въпросите на преустройството на образованието през 1985 г. се проведе пленум-сесия на общинско ниво и се прие комплексна програма за развитие на образователното дело при нас. С приемането на тази програма се изясни изграждането на училищната мрежа. Първо, като база, която да осигури условия за претворяване в дело новите програми на ЕСПУ. На тази база в района имаме 4 начални училища, 7 основни, 2 ЕСПУ, 1 СПТУ с паралелка за низови ръководители в производството и 1 УПК. Имаме 22 детски градини и 2 полудневни детски градини. В тях са обхванати 4976 ученици и 1570 деца. Осъществен е 100 на сто обхват на децата в района. Посещаемостта в детските заведения е висока — 95 на сто.

Много добре се използва държавно-общественото начало в изграждане на детските заведения в района, училищата се разшириха и обогатиха, извършени бяха реконструкции, с което е постигната добра задоволеност от класни стаи. Тази година отвори врати и второто ЕСПУ в с. Орляк, което стана благодарение на грижите на общинското ръководство, на заинтересоваността на жителите на селото.

Втори фактор за успехите в образованието са кадрите. Всяка година имахме недостиг от 80—90 учители до влизане в сила на 5-то постановление на Министерския съвет. Този кадрови дефицит покривахме с нередовни учители. Оттук и взискателността не може да бъде както при редовните учители. Две години с командироване на учители попълваме свободните места. Веднага това се почувствува в повишаване знанията на децата. На основата на подобрената материална база решаваме въпросите за кадрите. Изниква задачата за пълния обхват на учениците в средното образование. До 8 клас нямаме проблеми, допреди няколко години, обаче след него отпадаха почти 25 на сто от учениците. Необходима бе много индивидуална работа. През изминалата година останаха само 17 ученици по изключително сериозни причини. Това е един добър успех, който общината завоюва. По предварителни данни от осмокласниците няма нежелаещи да продължат образованието си в общината. Тази година за първи път ние сме спокойни за тях. Това се дължи на усъвършенствуване на мрежата и разкриване на второто ЕСПУ.

В нашата селищна система по-голямата част от учащите се са с възстановени имена. Изключително големи грижи полагаме по проблемите на класово-партийното и патриотичното възпитание във всички ученически и детски колективи. Резултатите

Digitized by Google

са налице. Например тази година преминават етапите на VII републикански фестивал за художествена самодейност. Приключи третият етап. Журирането беше от центъра за художествена самодейност в София. Имаше много състави, в които 100 на сто са децата с възстановени имена, допуснати до зоново ниво. Великолепни детски състави. Много богата художествена самодейност сред децата и възрастните. Имаме 148 състава и 4800 самодейци в селищната система.

Обръщаме сериозно внимание на развитието на библиотечното дело. Въведохме централизирано снабдяване. Имаме 134 хиляди тома литература, която се обработва централно и се раздава по селските библиотеки, което повишава нивото и културата на библиотечното обслужване. Имаме 22 читалища в общината. Работят колективи за автентичен фолклор. Почти във всяко кметство те са утвърдени от редица години. Но финансовото състояние на читалищата — аз не знам дали в България има деец на културата, който да каже, че то е на необходимото ниво. От редица години идват средства само за основните заплати на щатните работници и символични средства за ремонт и обзавеждане. Символични. Но ако има постижения и състави, богата самодейност, богат културен обмен между кметствата, това е, защото има изключително добро отношение на партийното и държавното ръководство в общината, без които не можем да направим нищо. После — едно важно положително отношение на всички стопански ръководители, които ни помагат. Поставяме тези въпроси според нас с основание. **Не можем в едно село като Зърнево от 3600 души да разполагаме с щат и половина в читалището.**

Радка Радева: — Принципът на самоуправлението се прилага и в сферата на културата. Ако разчитаме само окръжните инстанции да ни решават нещата, например ДО „Музика" ще ни осигури само Толбухнинския драматичен театър и някой друг поизостанал концерт. Затова решихме сами да си осигурим културния живот, да го направим по-разнообразен, по-привлекателен. За тринадесети пореден път организираме дни на културата в Тервел. Това е специфично наша инициатива, носи определен „тервелски стил" на общуване с художествените ценности. В дните на културата се стремим да поканим в Тервел и общината най-изявени професионални състави от страната. Но тези дни всичко на всичко са четиринадесет. А годината е от 365 дни. Явно, недостатъчно е. **Така преди повече от десетилетие възникна идеята за създаването на клуба за естетическо възпитание „Дъга".** Тя възникна спонтанно, подеха я няколко ентусиасти. Сега ежемесечно клубът организира срещи с най-изявени творци на културата и изкуството у нас, каним гости от чужбина. Сбирките на клуба са съвместно издание на общинския съвет за духовно развитие и на общинския комитет на Комсомола. За един малък град като Тервел е доста трудно да се създаде такава културна традиция и още по-трудно тя да се съхрани, обогати и развие. А ето „Дъга" отдавна вече се радва на обич и популярност сред нашето население, печели все повече поклонници и почитатели. Тя е символ на красота и хармония, нейните седем цвята напомнят за седемте вида изкуство. И има поверие — който мине под дъгата, става друг. Това е и целта на клуба — хората да стават по-добри, по-възвисени.

Digitized by Google

Названието клуб е символично, защото той е с отворени врати към всички. Какво привлича хората? Пъстри като спектъра на дъгата са нашите програми. В тях присъстват поети и артисти, политически коментатори и журналисти, певци и танцьори, спортисти, хора с интересни съдби и професии. Организаторите налагат и своето присъствие чрез рубриките „Календарът ни напомня", „Детство мое", „Етиката, етикетът и ние", чрез разговори на определени теми, музикални загадки, забавни състезания. Тази интересна и самобитна форма се харесва на публиката, защото така тя е и зрител, и събеседник, и участник. За вече 11 години „под дъгата" са минали повече от 500 творци, които са станали и приятели на Тервел. Сред тях мога да посоча творците Станка Пенчева, Недялко Йорданов, Стефан Цанев, Серафим Северняк, Петър Незнакомов, актьорите Искра Радева, Жоржета Чакърова, Венцислав Кисьов, Ириней Константинов, изпълнителите Минчо Минчев, Николай Николов, Красимира Колдамова, Георги Бадев, самотните мореплаватели Николай Джамбазов и Васил Куртев, алпиниста Людмил Янков, спортистите Васил и Христо Етрополски, Нешка Робева и златните й момичета. Клубът има и почетни членове от чужбина като н. а. на СССР Морис Лиепа и з. а. на РСФСР Любов Фомиих. Това са все личности, допирът с които вълнува и обогатява.

И още нещо. По инициатива на клуба или като негово лятно продължение организираме „Музикално-поетични вечери край фонтана". От тази година много успешно организираме хоро на мегдана. Стремим се да привличаме цялото население и поне веднъж седмично да имаме интересна културна програма. С цялата си дейност клуб „Дъга" прокарва път към света на прекрасното, приобщава хората към изкуството, отваря очите и душите им за красивото в живота, воюва за висока нравственост, разгаря родолюбие.

Разбира се, има и проблеми, които се стремим да решаваме. На първо място като задача стои по-бързото изграждане на младежкия клуб. За нашия осемхиляден град стоте места в сегашния салон в зависимост от афиша често са недостатъчни. В близките 1—2 години ще ремонтираме и градското читалище, за да стане наистина един дом на културата със зала, която може да съперничи на актовата зала в толбухинския театър. По-скромните ни желания са един хубав роял — не може Антон Диков, Марта Деянова и други изявени творци да свирят на какво да е пиано. И пак въпросът за финансирането на „Дъга". Например за празниците „Аполония" в Созопол се отпускат 400 хиляди лева, а ние провеждаме целия сезон с 4 хиляди лева.

Редакцията: — В целия многостранен и богат живот свое място в осъществяването на социалната политика имат и масовите организации. В какво по-точно се заключава то?

Христо Чолаков: — Къде намира място в решаване въпросите на социалната политика отечественофронтовската организация? Преди всичко това са областите, в които най-осезаемо личи участието на населението. Искам да подчертая въпросите на благоустрояването, на самозадоволяването със селскостопанска продукция, събирането и предаването на вторичните суровини и разбира се, като цяло решаването на другите проблеми. Без да конкретизирам нещата, през тази година общинската организация добре се представи на националния преглед по

Digitized by Google

въпросите на хигиенизирането. Смятам, че защитаваме позицията на Тервел да е най-добре организираният и благоустроен град в страната, с един хубав център. Всяка година за благоустрояване на околната среда населението участвува с доброволен труд — миналата година с 59 хиляди трудови дни, а сме стигали и до 100 хиляди. Още в началото на годвиата с органите на съвета особено с кметствата и смесените бригади в общината бяха сключени около 4800 договора за предаване на животинска продукция. Предполагам, че с участието на населението и изграждането на помощни стопанства към предприятията и учрежденията големите цифри, заложени в плана, ще бъдат изпълнени. Макар че не са малко. Това са 1500 тона месо, около 4 600 000 яйца, около 900 тона мляко и т. н. Добре се решават и въпросите с активното участие на хората в изграждането на жилищата по стопански начин — 85 жилища ежегодно, без жилищните блокове.

Георги Господинов: — Отдихът на нашето население се осъществява в две насоки. В по-голямата част това е почивката с карти в националните бази. Съответно в санаториумите. Всеки 16-и човек в Тервелската община от 11 хилядна армия на нашата работническа класа получава карта за почивка. Вторият път са почивните бази към предприятията и АПК. Все още там положението със строителството е слабо. Единствената почивна база сега се разширява, строи се втора. В момента предприятията „Хан Тервел" и „Пластхим" изграждат в Краиево станция с около 300 легла. Но малките колективи са ни проблемът. От нематериалната и обслужващата сфера особено — те нямат възможности. Явно тук трябва да се премине на интеграция. Третият път за решаване въпросите на отдиха това са възможностите на природната среда. На прекрасната природна среда тук! Профилакториумът, паркът, горите — тези дадености трябва да се използват. Но аз искам да поставя един такъв

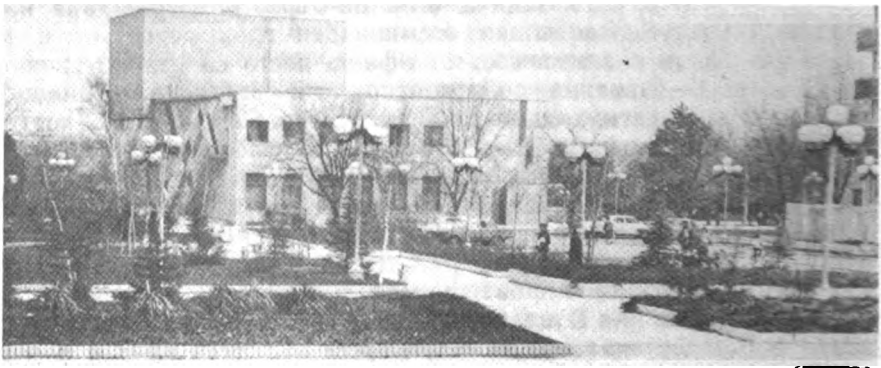

Digitized by Google

въпрос — отдихът за мен също е култура. Култура в какъв смисъл? Ние се мъчим да задоволим с карти поне тези работници, които са болни — за Хисаря, Наречен и т. н. Но другото — за профилактичния отдих на трудещите се, много малко правим. Нашите хора тук са много работливи, но отиват на почивка, когато почувстват, че нещо се е разхлопало. В този смисъл говоря за културата на отдиха.

Условията на труд се наблюдават в основните 7 показателя чрез управление „Охрана" към общинския съвет. Но като цяло при нас те са добри. Казвам добри в смисъл, че в годината веднъж, понякога няколко пъти могат да се измерят съответните показатели. При измерването им те варират. А понякога варират в дни. Затова не можем ежедневно да ги наблюдаваме. Например в предприятието „Хан Тервел", по-специфичните производства — за тях говоря. В нашата икономика няма работни места, вредни за здравето на хората. Но по всички въпроси — столово хранене, работно облекло и т. н. смея да твърдя, че се доближаваме към общината на бъдещето.

За самоуправлението. Преустройваме се в момента. Първо в мисленето — един много труден, много тежък въпрос. Но кадрите ще го решават. Изводите, които направихме от избора на органите за самоуправление, доказаха и подсказаха, че само с колективния метод, с колективната дейност ще постигаме резултати и ще вървим напред.

Димитър Димитров: — Искам да обърна внимание на един според мен основен въпрос в разговора — грижата за младите хора. Няколко са основните задачи, по които работим. Само ще ги спомена — обслужване и квалификация на младите. Това днес е най-важната грижа, защото участието в научно-техническата революция изисква ние да сме подготвени. Съвместно с ръководствата на предприятията сме създали определен синхрон за повишаване на квалификацията, разкрити са и нови паралелки. Миналата година открихме 10 паралелки за вечерно обучение в общината. Въпросът, по който искам да кажа няколко думи, това е оползотворяване на свободното време на младите хора. Това, за което говориха и другарките Илчева и Р. Радева. Най-напред в общината имаме изградени 12 младежки клуба — един в Тервел, 5 в предприятията и 6 в селата. В процес на изграждане са още 7 — изграждане и реконструкция. Дали е много, или малко? Ние никога не се задоволяваме с постигнатото. Така е и в случая. Няколко думи по дейността на тези клубове, което всъщност е най-важното. Целта ни е да изнесем идеологическата работа в тях. В предприятията работата на клубовете е по-ограничена. Там основно времето се осмисля чрез почивките. Но обръщаме, а занапред ще обръщаме още повече внимание на клубовете по места. Дейността в тях, според нас, ще е на това ниво, на което искаме да бъде. Основната дейност в града се осъществява от клуба за естетическо възпитание, за който стана дума. Интересно е, че в работата му изпреварихме някои постановки от новия Устав на ДКМС. Разкрихме четири нови секции по интереси. Те тепърва ще набират скорост. Какви са перспективите пред клубовете? Много често нашите ръководители на предприятия, в кметствата смятат, че ако тези клубове се оборудват със столове и маси, само това е достатъчно. Ние определено не смятаме та-

Digitized by Google

ка. Ние трябва така да обзаведем клубовете, че те наистина да станат притегателен център за младежта. Наред с атрибутите за културно-просветната дейност, те да съдържат и елементи от развлекателен характер. Иначе няма да влязат младите там, само да им четем лекции или да ги обучаваме в дадена област. А за да творят в тях, допълнително трябва да има някои неща.

Успяхме да отстоим мястото си в едно предприятие по решаване на жилищните проблеми. Проблемът не е толкова остър в Тервел, но все пак младите хора желаят да имат собствено жилище. Смятам, че е нормално това желание. Та в това предприятие прокарахме идеята кандидатурите да се обсъдят в заводския комитет и комсомолските дружества. Пробихме, но имаме още много въпроси за решаване, ние и съвместно с другите ръководства.

Във връзка със свободното време пропуснах да кажа няколко думи за работата ни с окръжната дирекция на обединение „Музика". Става дума, че задължително заплащането минава през него. Може би е правилно — не бива да се допускат нарушения, неправомерни доходи и т. н., но какво става? Когато заявим там някакво искане, не могат да ни отговорят. Всички, които са гостували в клуба, от тях никой не е осигурен от окръжката дирекция. Нито един. Казвам го, защото тя взема 14 до 20 на сто импресарски. Защо ги вземат, след като не си мърдат пръста? Осигуряват ни единствено дискотеки. И се забавят с изплащането. Ето имаме писмо — хонорар не е изплатен 4 месеца. Не можем да поканим изпълнителя втори път, макар че вината не е в нас.

Елена Вълчева: — Мисля, че хората тук се радват на много бурния растеж на нашата община. Всички го оценяват. Оценява се, че през последните години се развива много добре промишлеността и в общинския център, и в селата, което доведе до стабилизирането им. Възрастните са радостни, че младите остават, ние сме доволни, че така благоустрояваме и развиваме населените места в общината. Радват се на хубавия вид на селищата. Това са неща, които според мен са приятни на всеки тервелчанин. Има богат културен живот, не искам да повтарям всичко, което се каза. Същевременно в срещите, които имаме с хората, се очертава едно неудовлетворение от темповете, с които се развива обслужващата сфера.

Като председателка на общинския съвет на Движението на българските жени, аз се радвам, че при нас те достойно участвуват в цялостното бурно развитие на общината. Ще посоча факти: жените са 48 на сто от заетите в икономиката. Характерът на промишлеността е такъв и разрешава по-активното им участие в този отрасъл. Много се прави за изпълнението на социалните програми, тъй като тяхното изпълнение води до облекчаване труда на жената в семейството. Ние определено държим тези въпроси да се реализират с предимство. Фризьорски салони, магазини, сладкарници, комплексните приемателни пунктове са реални факти за това. С обхвата на децата от предучилищна възраст и с настаняването им в детските заведения нямаме проблеми. Това също спомага на семействата. Когато говорим обаче за участието на жените в икономиката, не може да не засегнем и тяхната обществена изява. Показателен е фактът, че те са 53 на сто от председателите на низовите отече-

Digitized by Google

ственофронтовски организации, във всички ръководни органи са 36 на сто, в държавните органи — 44 на сто.

С предимство се решават въпросите на младите семейства. Примерно в последните 2—3 години от 184 жилища, които са дадени от държавния и ведомственния фонд, 85 на сто са на млади семейства, като се има предвид, че трябва да бъдат 25 на сто. Много се строи по стопански начин.

Какви проблеми не сме решили докрай? Преди всичко тук на няколко пъти се говори за развитието на промишлеността, която при нас е твърде млада. Преминаването от селското стопанство в промишлеността особено при жените създава проблеми по отношение на квалификацията, на образователното ниво. Все още при тях преобладава основното образование. По битовата култура имаме проблеми, върху които работим. Независимо че раждаемостта в общината е най-висока в окръга, засега има задържане. Проблем, който също ни вълнува.

Редакцията: — Измеренията на социалната политика могат да се видят и почувстват не само в общинския център. Какво ще разкажат присъстващите двама кметове?

Ирина Желязкова: — Селото ни — Нова Камена, има 355 домакинства и 1097 жители. Ако направим сравнение с 1944 г. и сега, ще видим, че са постигнати големи успехи. Вземете водата. Добруджа е безводна. Носели са с бъчви дори от съседни села. Без осветление е било. Сега са постигнати немалко изменения. Имаме изградено читалище, търговски обекти, училище, селска здравна служба, комплексно-приемателен пункт, цехове. Всичко това е плод на усилията на хората, на местното ръководство. Партийните организации са 6 с 230 комунисти. Асфалтираха се улиците — това са 15 хил. кв. м улици. Направихме стадион, доста голям, хубав. На територията на Нова Камена имаме комплексна бригада за селскостопанско производство с 46 700 декара земя, които засаждаме с царевица, тютюн, слънчоглед, фасул и други култури. Изградени са два цеха към предприятието „Орлов". Цехът завоюва много добри резултати, за 10 години се удвои неговият колектив, който е постоянно в челните места, с тенденция е да достигне продукция за 3150 хил. лева. Вече работи на две смени, увеличи се производителността на труда. Осигурени са добри битови условия, стол за хранене, клуб, сладкарница ще направим. Другият цех, който работи от 1982 г. към предприятието „Хан Тервел", работи добре. В търговията — преди обектите бяха в стари къщи, сега имаме търговски комплекс — магазините са много добре уредени, планът се изпълнява, отличавани са на окръжно ниво. Културата на обслужване е добра, имаме съвестни търговски работници, местни хора са. Сладкарницата също работи добре. Но в един период от време, преди създаването на цеховете, значителната част млади хора се изселиха в гр. Толбухин и Тервел. След това задържахме този процес, но който е отишъл, назад трудно се връща. Смятам, че след създаването и укрепването на цеховете младежите се насочиха към тях вместо към големия град. Липсва ни обаче младежки клуб. Вече втора година занимаваме различни инстанции, както каза др. Гочев, всичко това опира до средства. Но ние всичко сме правили с местни сили.

За битовото обслужване. Услугите на населението се извършват своевременно и качествено, но има и проблеми. За

Digitized by Google

електрическите уреди, за пералните идват от Толбухин, групата от Тервел, която извършва ремонтите, е недостатъчна, но за това ни е необходима сграда, за която трябва да се мисли за в бъдеще.

Георги Миников: — Село Коларци е проектирано добре, всички улици са асфалтирани. Една традиция създадохме, добре да се поддържат домовете, дворовете. Затова през 1984 г. бяхме удостоени със званието „Образцово село", станахме национален първенец по хигиенизирането. В селото имаме комплекс за 10 хил. пилета, комплексна бригада със 17 752 дка, автобаза, шивашки цех към ТПК — Тервел. Търговското обслужване е много добро. Добри са връзките с окръжния и общинския център, винаги имаме редовни автобуси. Голямата ни грижа е здравната служба. Имаме лекар, хубава здравна служба, а в линейката — да не смееш да се качиш. От десет дни е в ремонт. Ден върви, десет не върви. Не знам вече към кого да се обръщаме. Съобщенията са в отлично състояние. **Във всеки дом има телефон.**

Наред с постигнатото имаме да решаваме реднца въпроси. За задържане на младите хора е необходимо да се изгради цех към „Хан Тервел". Тази година го започваме. Недостатъчна е и училищната база, в момента разширяваме училището. Жилищният проблем за учителите няма да можем да решим през тази годиа. Защото повечето от тях са отвън, само 5—6 са местни.

Редакцията: — За големите успехи, които тук бяха споделени, решаваща роля имат умелото партийно ръководство, широката идейновъзпитателна дейност. Какво е положението?

Петър Колев: — Да. Някой беше казал, че да ръководиш, това означава да умееш да предвиждаш. В този разговор другарите споделиха наред с проблемите и трудностите, и едни високи резултати, постигнати в развитието на общината. Смятам, че те биха били немислими, ако не се осъществяваше правилно политическо ръководство в лицето на общинския комитет на партията. Ако днес за нашите мащаби отчитаме голяма промишленост, бързото ѝ развитие като основа за добра социална политика, ако добре се решават социалните проблеми, това според мен се дължи именно на способността на общинския партиен комитет да предвижда и ръководи. На способността му да моделира бъдещото състояние на селищната система, на боеспособността на 2540-членната общинска партийна организация. Трудно е да се посочи до каква степен идеологическата дейност е допринесла за успехите в икономическата и социалната дейност. Няма везни, не може да се измери този принос. Но ние уверено можем да кажем, че под ръководството на общинската партийна организация, по местоживеене, в учебните заведения, сред трудещите се и младежта се провежда интензивна идеологическа и възпитателна работа, насочена към постигането на целите, които поставя пред нас XIII конгрес на БКП.

Главно усилията ни са насочени към укрепване на трудовите колективи, повишаване на образованието и квалификацията на трудещите се, издигане на отговорността и укрепване на дисциплината, засилване чувството на стопанин — изключително важен въпрос. В тази връзка можем да отчетем интензивна работа по ограничаване на отрицателните явления. Много важен мо-

Digitized by Google

мент в работата ни е класово-партийното и патриотичното възпитание.

Имаме система за изучаване и формиране на общественото мнение, която обхваща всички обществени организации, държавните органи и по-големите трудови колективи. Съществува система за набиране на информация чрез провеждане на единните политически дни и другите форми на партийна работа.

Редакцията: — Нека се опитаме да хвърлим поглед напред — в двехилядната година. Как ще изглежда общината?

Петър Гинков: — Трудно е да се говори за перспективата. Какъв ще бъде Тервел през 2000 г.? Виждаме града тогава с 15—20 хил. жители, чрез естествен прираст и приток отвън. Искаме да решим всички съществуващи сега социални проблеми. Ще се стремим нашата промишленост да достигне около половин милиард лева. Друго — въпросите на младежта да бъдат напълно решени. Жилищният проблем — спомен. Въобще условията да позволяват пълна реализация на труженците от цялата община. Осъществим ли това, значи сме решили основното, за да прекрачим с оптимизъм в новия век.

КОМЕНТАР

Срещата-разговор в общинския комитет на партията, обиколката в отделни села на общината събужда размисли, дава повод за коментар. Отбелязват се в живота на Тервел и района последните десет години като най-плодотворни в решаването на икономическите проблеми, в реализирането на социалната политика сред населението. Изникват законните въпроси — кой е главният двигател на това динамично развитие, какви са факторите, които са го осигурили? Когато стане дума сега кой водеше хората в това настъпление, напълно заслужено и с дълбока убеденост се сочи общинският комитет на партията. Неговият стил и методи са пропити от духа на творческо неспокойствие, от една постоянна неудовлетвореност. С уважение се произнася името на Димо Узунов, доскорошен първи секретар на комитета, сега секретар на окръжния комитет на партията в гр. Толбухин. Говори се за неговия деловн характер, за уменнето му да работи с хората. Естествено този стил е импонирал на целия общински партиен комитет, а и на другите органи в общината. Щафетата на неспокойството се поема от също така енергичен и подготвен човек, какъвто е сегашният секретар Петър Гинков. Кое е характерно за общинския партиен комитет? Това е преди всичко последователният стремеж сами да решават местните проблеми, да не занимават за щяло и нещяло окръжните ръководства. И този стремеж се осъществява на практика, той е в основата на реализирането на социалната политика в общината. Хората откликват на призивите за изграждането на един или друг обект, дават доброволно трудови дни за решаването на отделни въпроси — хигиенизиране, благоустрояване и др.

Неспокойството на партийния комитет и другите общински органи е съчетано с една пословична любов към родното село, улицата, дома. Тя е един голям генератор на творчески сили и енергия, които обясняват бързото икономическо развитие на района — изградиха се и действуват редица промишлени предприя-

Digitized by Google

тия, стопански обекти, които дадоха път в строителството на културни и търговски обекти, в решаването на различни страни от социалната политика. Пресечена е миграцията на младото поколение — всеки вижда перспективи за интензивен стопански и духовен живот в своето селище. Погледите не се отправят към окръжния център, а думите „нашата община" са напълнени и с обич, и със себеотдайност. Защото в нея, в общината, има всичко, което го има и в гр. Толбухин. При това линията всички кадри в сферата на ръководството и обслужването да са местни напълно е естествена. Тя се осъществява успешно.

Има още един съществен момент в живота на Тервел. Всичко, което се изгражда — промишленост, културни учреждения, търговски заведения и др., се прави на съвременно равнище. Построеният дом да не отстъпва по нищо на този в гр. Толбухин или който и да е друг град в окръга. Или и тук подходът е нов — не да се строи под девиза „Карай да върви", т. е. като за село, а модерно, качествено, което освен функционалните си задължения и да възпитва естетически вкус у хората. Барчетата за кафе и безалкохолни напитки във Фабриката за обувки в с. Орляк и кравекомплексът край Тервел успешно съперничат и на подобните заведения в столицата — те са уютни, подредени с вкус, цветово оформени — целият интериор респектира, кара посетителите в него да се отнасят с уважение към околните. Такава е и обстановката в столовете в предприятията, които всъщност са изискано обзаведени ресторанти. Чувство за художествена мяра, изисканост във формата, качество в изпълнението — тези и редица още неща характеризират обществените строежи, жилищните блокове.

Всичко, което е изградено, създадено в областта на социалната политика, радва населението, то го ползва пълноценно. Но в същото време няма и нотка на самозадоволство, успокоение. Напротив, и сега разговорите в общинския комитет, в общинския народен съвет започват с думите — предвиждаме, започваме да строим, планираме и т. н. Или темпът на изграждането на общината не спада нито за ден.

Имат право стопаните на общината да твърдят, че те могат да се самоуправляват. Основание за това им дават динамичното развитие на икономиката, богатият духовен живот на хората.

Разговора проведоха
Стоил Найденов, Иван Васев

Digitized by Google

КЛИМАТ И ВНЕДРЯВАНЕ

АНГЕЛ ЛЕФТЕРОВ
кандидат на икономическите науки

Терминът „технологически пробив" вече стана всекидневие употребява се твърде много. Но реално още са малко постиженията, които можем да определим като пробиви. И въпреки всичко, макар и епизодични, като „бели лястовици" все пак те започнаха да се появяват. И все ми се струва, че за да бъде осъществен пробив в дадено направление, се изисква нов „климат" или може би ново усещане, мислене и отношение.

Нашата родна изчислителна техника вече има над двадесетгодишна история. Утвърдихме имена на конструктори и производители на централни процесори, запаметяващи устройства, периферия. През този неголям като време период беше създадена една широка гама от изделия, с които нашата страна зае значително място сред страните—членки на СИВ. Спечелените позиции позволиха да се стигне до обем на продукция, която надхвърли най-оптимистичните очаквания. Производствената листа обхващаше изчислителна техника, която по своите експлоатационни качества се родееше с добрите световни образци. Набраният опит беше добра база за по-висок старт в бъдещето. Вече трябваше да се мисли за проектиране на крупни системи и комплекси. И някак си естествено се стигна дотам да планираме по-големи цели.

Насочихме се към електронноизчислителна машина — четвърто поколение. Един талантлив колектив от Централния институт по изчислителна техника и технологии под водещото ръководство на опитния инж. Владимир Лазаров започна нейното създаване. Това беше задача, която по своята мащабност и комплексност надхвърляше значително досегашния опит. Изискваше се системна компетентност, каквато и най-изявените специалисти в института не притежаваха. Малко бяха хората, които можеха да повярват, че това „чудо" ще стане. Неверието идеше от мащабите и все пак се тръгна напред. Но имаше твърде голяма доза неувереност и от обстоятелството, че в къси срокове трябваше да се направи разработката и усвои конструкцията в редовно производство. Времето налагаше да се бърза, да се съкращават етапите.

Но най-същественото бе, че „ничията" зона между институт-разработчик и завод-внедрител в последните години се бе твърде много разширила и осезаемо пречеше на ускореното внедряване на новите постижения. Тя пораждаше неверие и недоверие. Те се бяха вселили между членовете на двата колектива (проектанти и внедрители), между ръководителите им от различните управленски равнища. Много бяха обективните и субективните фактори, които бяха създали безотговорното „бяло" поле, „ничията зона" при внедряването. Липсваше най-вече еднопосочност и единност в цели, интереси, механизми. В тази посока и

Digitized by Google

съществуващите досега нормативни документи позволяваха да се създават „ничии зони". Практиката, която се беше утвърдила, бе доведена до това интитутът да разработва документацията и с това да отчита своята работа за свършена. А у производителя липсваше икономическият интерес за внедряване. Кроткото съществуване със стари изделия, които осигуряват прилична рентабилност, не можеше да бъде смущавано само с призиви за обновление и ускорение на научно-техническия прогрес. Всеки предпочиташе да не се изправя срещу вятъра.

При така създалата се обстановка един беше изходът — принципно нов подход. Независимо от условности, трудности и нормативни барниери. В досегашната практика етапите на разработка и внедряване (И-2; И-3; И-4) се разглеждаха последователно във времето. И оттук се тръгна към промяната. Двата етапа бяха слети. Разглеждани като единен, неразривен процес. В „крачка" се разработваше и изпробваше. А всеки друг подход водеше до провал и неяснота за крайния срок на изпълнението на тази важна държавна задача.

В организационния подход също се внесе нещо ново, не съществуващо досега. Създаде се програмен колектив. В него бяха включени всички участници във възпроизводствения процес, специалисти от всички дирекции на Централния институт по изчислителна техника и технологии, хората от завода за изчислителна техника, които ще усвояват. И новият момент — всички ръководители и водещи конструктори и технолози от предприятията, които участвуват с кооперирани възли и изделия в конструкцията на електронноизчислителната машина. Този колектив бе утвърден със заповед на генералния директор на стопанската организация. На пръв поглед формален акт, но с необходимото организационно и психологическо въздействие върху членовете на колектива. Така се създаде една самоуправляваща се структура, която започна да действува в конкретна обстановка, с конкретна цел. И започна онази битка, която бързам да кажа, се увенча с успех. Ежеседмично ръководството на колектива се събираше на свой отчет и обсъждане, а на „последната права" (последния месец!) през ден се обсъждаше ходът на изпълнението. Създаде се една нова, делова атмосфера. В междинните отчети започнаха да изплуват и малките успехи. Именно в тази борба за истината постепенно започна да се ражда и вярата. Увлякоха се и скептиците, а такива имаше немалко. Не се допуснаха съществени отклонения и пропуски, или значими грешки и закъснения. Преодоляна беше „ничията зона". Ето какво споделя инж. Владимир Лазаров за този момент от тяхната дейност: „Честно трябва да заявя, че без този резултат изпълнението на задачата беше невъзможно".

И тук може би има някои малки „тайни", „секрети", които водят до значими резултати. В тези всекидневни, постоянни контакти, в които се разгръщаха творчески дискусии в търсенето на правилното решение, постепенно се изгради така нужната атмосфера на доверие и взаимна необходимост и потребност. Внедряващите повярваха в идеите и разработките на проектантите. Постепенно значимостта на идеята се очертаваше все по-ясно. В преодоляването на трудностите се роди и увереността, че може да се стигне успешно до крайния резултат.

И някак си по асоциация си спомням десетки други случаи,

Digitized by Google

в които стилът и подходът бяга съвсем други. Най-често практиката е такава, че организацията, която ще внедрява, бяга от големите задачи, свързани с процеса на усвояването на новите изделия, конструкции и технологии. Не са редки случаите да се полагат усилия за отлагане във времето на новите задачи по усвояването. А нерядко между институтските кадри и кадрите в заводите-внедрители липсва елементарното изискване за взаимно уважение. Именно тези моменти бяха основните, които се преодоляха в месеците на атаката по усвояването на новата електронноизчислителна машина — четвърто поколение. Преодоляването на наслоилите се с години психологически бариери е голямото постижение на колектива на Владимир Лазаров. Един нов дух във взаимния съюз между институт-разработчик и завод-внедрител, който сега в по-нататъшната съвместна работа ще трябва да се утвърждава, развива и разпространява. А предстоят крупни задачи, в които пак при поставянето на организационното начало несъмнено ще се явят различни нюанси на неверие, на скептицизъм, по отношение на успешния завършек. Именно в началния, организационен етап следва да се търсят подходи и механизми за създаване на атмосфера на конструктивност на идеите, рационалност на предложенията и ефективност от действията.

Съществен момент в новия подход при усвояването на машината беше обстоятелството, че се постигна единно третиране на проблемите, свързани със снабдяването с материали, суровини и кооперирани възли, както и технологичното осигуряване на опитните образци и пробната серия. Опитът показа, че именно този нов момент е едно от разковничетата за успеха. Или поточно казано — това е пътят за съкращаване на времето за отделните процеси и операции при етапите на внедряването на нови изделия и най-вече при обновяване на продукцията с перспективни изделия на съвременно техническо равнище, т. е. с високи технико-експлоатационни показатели. Своевременната изработка на възлите от предприятията, които имаха задължения, ускориха усвояването на машината. Но те вече се чувствуваха съпричастни, тъй като техни представители бяха включени в програмния колектив и носеха своята отговорност.

Друг важен детайл в подхода беше изпреварващото предоставяне на ескизна документация в заводите, които щяха да участвуват със свои изделия в конструкцията. Тя системно и регулярно се допълваше с необходимите подробни разработки на детайли и възли. По такъв начин се даде време на ръководствата да започнат отрано подготовката за внедряване — далеч преди крайния срок. Получи се и едно ново отношение, главно от ръководствата, изразяващо се в по-развито чувство за отговорност при изпълнение на конкретните задължения. Опити при усвояването и на други изделия са правени, главно за промяна на отношението в кооперираните заводи, но едва сега то в значителна степен бе постигнато. Но същественото се оказа, че крайният завод пое също цялата отговорност за съдбата на изделието. Сега по-малко отвсякога се хвърляше вината за частичните закъснения върху кооперираните заводи. Заедно се търсеха решения на силно проблематичните задачи. Правеше се трезв анализ на възможностите по отношение на кадри, база, ресурси. И тук вече крайният завод (Заводът за изчислителна техника), като главен отговорник за резултата поемаше тежестта за намиране

Digitized by Google

на изход при създадените ситуации. Търсеха се собствени ресурси, възлагане на друг изпълнител, доставка от внос и най-точно казано — проблемът не се оставяше настрана. Опитът показа, че схемата на кооперираие не бива да бъде твърдо закована, неизменна, а при всеки конкретен случай се изисква и конкретен подход, специфични методи на въздействие. Никога да не се стъписваме, а винаги да търсим изход, като смело се експериментира.

А сега трябва да посочим подхода към решаването на един, на пръв поглед прастар проблем — стимулирането. Една деликатна зона, в която се влиза много внимателно, за да не нанесем травми с печални последици. Изпълнението на такава важна задача, изискваща себеотдаване и максимално натоварване, е задължително да бъде придружена с целево стимулиране. Всяко пренебрегване на вложеното усилие или недооценка на приноса на отделен колектив или член в такива случаи се приема с болезнена чувствителност и изострено чувство за справедливост. Грешките в подобни ситуации дълго не могат да бъдат изяснени и поправени. Създаването на единна система с единни критерии, отчитащи приноса и резултата, са задължително условие. И нека да се върнем към думите на ръководителя на програмния колектив инж. Лазаров: „... цяло чудо е, че намерихме сили да преодолеем този критичен момент". Тези думи са изстрадани. И мисля, че в тази област имат своята голяма задача профсъюзните органи. И съвсем не само като съгласуваща инстанция, а като дейни и активни единици за предварително изработване и гласно утвърждаване на правилна система от критерии при стимулирането на членовете на програмните колективи ... Макар стимулите да не бяха в респектиращи размери, но те бяха възприети като една логична последица и оценка за вложения труд. А колкото до неговото качество, то той беше от висок ранг и едва ли ще се намери точен измерител, за да бъде определен в някакви рамки. Не говорим за количеството му, защото надхвърля познатите граници. Същественото бе, че той се влагаше с мисъл за реализация на голяма цел, с усещането, че трябва да се реши задачата сега, в точно установените параметри на конкретното време. А такъв труд не може да бъде оценяван с обикновените измерители. Може би той е неизмерим!

В тези сложни моменти, свързани с усвояването на машината, не бива да бягаме от един друг проблем. В колектива намери отражение и духът, който носеха комунистите от състава му. На тях Владимир Лазаров разчиташе в минути на трудности и съмнение, в часовете на напрежението, в усещането за непреодолимост на пречката. Заедно с комунистите от завода беше създадена временна партийна група. Но не само като формално изградена група, а като ядро от съмишленици, подчинени на една обща цел и стремеж. Създаваше се чувството, че сега отново трябваше да се доказва принадлежността към партията. Целево бяха подбрани млади хора, на които се възложи настройката на машината в заводски условия. И те издържаха успешно тежкия изпит. Някак си спонтанно се породи идеята, че с тези си качества, вече проверени в конкретна битка, младите хора могат да бъдат приети в партията. И това стана. Единодушно. Без резерви. С правдива оценка на извършеното.

Програмният колектив в последните дни на 1986 г. приключи успешно задачата си. Първите електронноизчислителни маши-

Digitized by Google

ни — четвърто поколение, бяха реален факт. Те потеглиха към потребителите. Който познава развитието на родната изчислителна техника, си дава сметка, че по-крупна задача не е осъществявана. Повече от хиляда души могат с гордост и удовлетворение да отчетат пред себе си принадлежността си към реализацията на тази идея. А петдесет от тях са свързани изцяло с процеса на усвояването — от първоначалния замисъл до крайната фаза. В последните месеци за тях светът беше престанал да съществува. Всецяло се отдадоха на голямата идея — страната ни да се нареди сред развитите страни в тази престижна област. В задачата всеки от тях, макар и силно да прозвучи, виждаше и носеше националната си гордост. Понятия като „работно време", „почивки" сякаш се пренебрегваха. А не бива. Не ни е позволено. Защо забравяме, че всеки от тях има свой личен мир, свой малък свят от проблеми. И тук е голямото завоевание. Създаде се нов психичен климат — на всеотдайност, на себеотдаване, на очакване и увереност за значим резултат.

И говорейки за някои нови условия в усвояването на научно-техническите постижения, създадени при конкретен случай, мисля, че те показаха някои неуредени проблеми, които и формално, по нормативен път пречат за големите задачи, които така наложително се изисква да решим на настоящия етап. Касае се за неяснотата, която съществува по отношение най-вече на създаването и функционирането на програмните колективи.

Ако част от тях бъдат нормативно уточнени, то би се получил такъв резултат, който ще измени и самата обстановка, свързана с ускоряване разработката и внедряването на научно-техническите постижения. Обявяването на конкурс за ръководител на колектива не е най-точният подход. Тук като необходимо условие се налага избор, а не конкурс. Съображенията са, че не всякога спечелилият конкурса е фигурата, която се ползва с необходимия авторитет или пък, че притежава нужните организаторски качества. Освен това програмният колектив обикновено се създава по тема, по която следва да си твърде тесен добър специалист, за да го оглавиш. Така, че може да се мисли само за избор, при който предлаганата фигура да е с научен престиж в съответната област.

Ако ще внедряваме програмната организация в науката, в широки мащаби ще трябва пределно ясно да обмислим предпоставките за нея. Даже биха се сторили незначителни моменти, като тези за работното място, използваната база, формите на стимулиране. Но именно тяхното еднозначно формулиране и уточняване създава онази обстановка, климата, който дава еднопосочност на цели и интереси. Сега най-често не можем да си обясним защо така бързо спада ентусиазмът в специалисти и научни работници при поемането на някоя значима тема. А често обяснението е елементарно — попаднали са в лабиринта на неразгадаемите бюрократични барнери и канони, които не дават възможност да разгърнеш творческите си търсения. А не са малко случаите, в които се изразходва повече енергия и сили за преодоляване на трудности от административно естество, отколкото да решиш научен проблем.

Споделеното е породено от опита. А той е критерият за истината. Климат, нов климат ни е нужен, за да бъде крачката ни напред по-широка.

Digitized by Google

ДА СТОПАНИСВАМЕ И УПРАВЛЯВАМЕ — ГОТОВИ ЛИ СМЕ?

КОСТА ДИМОВ

„Необходимо е да се направи рязък завой. Да не се забравя Лениновата мисъл, че масите могат да разгърнат своята енергия, своя дух и творчество тогава, когато са създадени съответни обективни условия."

Из словото на др. Тодор Живков пред четвъртата сесия на Деветото народно събрание

Министерският съвет прие постановление за реда за предаване на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление: на основните трудови колективи в сферата на материалното производство — до 30 септември, а на първичните трудови колективи — до 31 декември 1987 година. С него се създават нормативни предпоставки за практическото реализиране на Декларацията на Народното събрание (от 29 април 1987 г.) за утвърждаването им като пълновластни стопани на социалистическата собственост.

Още в началото на срещите ми в столичния комбинат за постоянни токови двигатели и електрооборудване „Георги Костов", на разговорите ми с Димо Стефанов — началник на цех „Моторно производство" и над десет години секретар на първичната партийна организация, с Бранко Иванов — началник на отдел „Труд и работна заплата" и заместник-секретар на комбинатския партиен комитет, с Георги Ботев — ръководител на сервизното обслужване, попаднахме, така да се каже, в сърцевината на проблема. Стана дума за позицията, критериите и действията на различните фактори в комбината по стопанисването на социалистическата собственост. Какви са условията и предпоставките трудовият колектив да стане в истинския смисъл на думата пълновластен стопанин.

Димо Стефанов: — Декларацията на Народното събрание за предоставяне на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление предизвика небивал интерес у нас, чувство на гордост и повишен дълг. Защо? Защото въпреки нашия богат опит в стопанисването, в обогатяването и умножаването на социалистическата собственост сега става дума за нещо качествено различно. На качествено нова основа, с нов подход се изграждат стопанските организации, избират се ръководните органи, развива се цялата политическа система на страната. И в тези революционни преобразования правата, отговорностите, делата на непосредствените творци на блага се поставят на най-високия пиедестал на честта...

Бранко Иванов: — Вие сами ще се убедите в активната и безрезервна подкрепа на този исторически, обществено-полити-

Digitized by Google

чески документ от нашия трудов колектив. Разбира се, ние знаем, че много трудности ще има да се преодоляват, че предоставянето на социалистическата собственост на комбината за стопанисване и управление не ще се изрази само в един законов акт. Не. Това ще бъде процес на преустройството и в мисленето, и в действията буквално на всеки член от колектива, на всички органи и организации. А политическият ръководител, организаторът на това преустройство ще бъдат комбинатската партийна организация, нашият партиен комитет, първичните партийни организации, партийните бюра, та да се стигне до партийните групи. Или немислимо е за партийната работа вече да се говори еднозначно, тя да се извършва традиционно. В истинския смисъл на думата тя се превръща в творчество...

Георги Ботев: — Предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление е най-убедително доказателство за вярата на партията и правителството в нас, за високото съзнание и повишено чувство за отговорност на социалистическите труженици, за порасналите възможности на кадрите.

Тук в комбината с досегашния опит, формиран под ръководството на партийната организация, е създадена нагласата, основата, потърсени са пътищата за още по-резултатно стопанисване на скъпоструващата производителна техника. И с право той е едно от еталонните предприятия в столицата по издигане на техническото равнище на производството, за мултиплициране на резултатите чрез своевременно овладяване и използване съвременните постижения на научно-техническия прогрес.

Димо Стефанов: — Съвременното стопанисване е многопосочен, сложен, комплексен процес. Добре разбрал това, партийният ни комитет се стреми да не допуска едностранчивост в политическото ръководство. Изключително внимание, време и сили отделяме и ние в първичните партийни организации и партийните бюра. Ето ще ви запозная с нашия „Кодекс на стопанина на комбината". Той бе приет единодушно на събрание на пълномощниците още преди близо три години. В него е записано: „Истинските стопани на комбината сме всички ние — работници, специалисти, служещи и ръководители. Той се превръща в модерно социалистическо предприятие с висока степен на автоматизирано и механизирано производство, със съвременна битова база и високи социални възможности. Въпрос на чест и дълг на всеки член на колектива е да се грижи и работи за постигане на високо качество на продукцията, за пестеливо и ефективно използване на суровините, материалите, горивата и енергията, за опазване, поддържане и най-рационално използване на поверената ни техника, за постигане на високи икономически резултати.

Пред нас като стопани стоят важни задължения, свързани с повишаване културата на труда, на специалната и общообразователната подготовка, с активното ни участие в управлението на комбината, в обществено-политическия живот на колектива.

Важно изискване към стопаните на комбината е да проявяват активно отношение към внедряването на новостите, да се отличават с високо нравствено поведение и политическа зрелост, да пазят и развиват трудовите традиции на колектива..."

Разлиствам страниците на този мобилизиращ усилията на целия трудов колектив документ, на малката червена книжка с

Digitized by Google

твърди корнцн, на които златисто блести емблемата на комбината. Текстът в нея е синтез на високи цели и критерии за формиране на новата социалистическа съзнателност на всеки член на колектива, на другарството и взаимопомощта, на стопанското отношение към социалистическата собственост.

В първия раздел „Основни принципи и задължения на стопанина на комбината" е записано още:

— да се грижи за опазване на повереното му оборудване и пълноценно да го използва, като не допуска отклонение от изискванията за експлоатация и поддържане на техниката, за технологична прецизност;

— да поддържа в изряден вид работното си място — съвременна организация на труда, хигиена и т. н.;

— да спазва работното време, като съблюдава установените вътрешни правилници . . .

Водеща роля за постигане на необходимите резултати с прилагането на кодекса на стопанина заводският комитет и първичните организации отдават на икономическия подход. „Но заедно с това сме се заели да решим един основен идеологически проблем, касаещ възприемането от всеки член на колектива на социалистическата собственост като своя" — продължи да разказва Димо Стефанов.

Бранко Иванов: — След като задълбочено се запознахме с декларацията и със словото на др. Тодор Живков и партийно-политическата, и профсъюзната, и комсомолската дейност, насочваме към разкриване и възприемане от всеки на идеологическата същност на социалистическата собственост, за формиране на потребности и интереси за висококачествена работа, пестеливост.

Да, трудовите хора на комбината вече са приели предстоящото предоставяне на поверената им социалистическа собственост за стопанисване и управление като най-сериозно партийно-политическо, социално-икономическо дело, съществен фактор към по-широко разгръщане на социалистическия демократизъм в управлението на производството. Всичко това оказва силно въздействие за формиране на комбината като самоуправляваща се стопанска единица.

Такъв е опитът на трудовия колектив в комбината, осигуряващ му необходимата зрелост, самочувствие и отговорност. Сега след постановлението на Министерския съвет той се подготвя да поеме своя дял в новите условия на стопанисване и управление на социалистическата собственост.

Георги Ботев: — Разбира се, ние използвахме най-полезотворно времето след приемането на декларацията от Народното събрание. Изпълнихме поръката на др. Тодор Живков, който каза, че без да се чака, по-важното сега е работата да започне от долу.

Създадохме специален екип, който да анализира и оцени досегашния ни опит, съществуващата структура и организация на труда. Да предложи необходимите изменения в бригадите, за да са в състояние те да поемат предстоящите по-големи правомощия и отговорности, по-голяма самостоятелност. Да се повишат самоконтролът и самовзискателността на отделния работник като стопанин на работното си място. Бе преценено, че досега съществуващите 82 бригади са неподходяща форма, за да отговорят на новите неизмеримо по-високи критерии и изисквания, да се

Digitized by Google

даде отговор на много нерешени въпроси в областта на труда и трудовите отношения, да се постигне по-голямо единство между организационното равнище на труда и технологичното обновяване на производството. За да се организират технологично завършени цикли например, се обединява дейността на валцьори, разкройчици, заварчици, стругари и шлосери. От досегашните им пет бригади се образува една. Или общо за комбината техният брой се свежда на дванадесет. Разработихме проект за колективен трудов договор, за точно определяне правата и задълженията на всяка нова производствена единица и за стопанското ръководство на комбината. За всяка бригада са определени насоките, конкретизирани са изискванията по техническия прогрес, по качеството, ефективността. И най-важното — да се премине на пълна стопанска сметка и самоиздръжка.

Под ръководството на партийния комитет, при най-пълна мобилизация на силите и възможностите и на профсъюзната, и на комсомолската организация сега усилията на ръководители и специалисти, на производствениците се насочват към разработване и внедряване на съвременни проекти, нормативна база, организационни технологии, които да съответствуват, да отразяват особеностите, породени от измененията в трудовия процес, от механизацията и автоматизацията, сменността на работата, най-целесъобразния режим на труд и почивка.

С анкета, организирана и проведена от профорганизацията, се взе мнението буквално на всеки член от колектива за условията, в които той може да усъвършенствува своята дейност за рационализиране на управлението. На последния единен политически ден директорът на комбината инж. Лалко Бучков участвува в обсъждането с колектива на моторното производство на вариант за колективен трудов договор.

С всичко това се цели да се постигнат висока икономическа и социална ефективност, творческа активност. Трудовият колектив да се утвърди от позицията на най-новите, повишени критерии и изисквания като действителен стопанин на социалистическата собственост.

Digitized by Google

ЕНТУСИАЗЪМ ПЛЮС ОРГАНИЗАТОРСКА РАБОТА

инж. ДАФИНКА ДРАГАНОВА

секретарка на първичната партийна организация в Предприятието за ремонт и поддържане на селскостопанската техника при АПК — гр. Вълчи дол

Много са качествата, които трябва да създаде в себе си селскостопанският специалист: обширни познания в няколко области на производството, за да може да преценява и координира взаимодействието между отделните подотрасли; умение да използва наличните машини и технологии, а когато е необходимо — да прави подобрения. Не по-малко важно е наред с теоретичната подготовка да бъде любознателен, постоянно да обогатява знанията си, да следи и прилага новото, прогресивното, съобразено с местните условия. А когато специалистът е общественик (още повече партиен секретар), тогава изникват изисквания, благодарение на които той ще може да пропагандира, убеждава, води. За такива хора с пълна сила се отнася мисълта на К. Маркс, че ако искаш да влияеш на другите, за това трябва да притежаваш качества.

В първичната партийна организация няма щат „партиен секретар". Обикновено за такъв се избира комунист, често пъти добър специалист, който има достатъчно знания и авторитет, за да може да въздействува върху хората, с конто работи. Това е най-добрият случай, при който можем да имаме основа за покритие между думи и дела, между желанието за промени и постигнатите цели. Така виждам образа на действието на партийния секретар. Трудно се постига всичко идеално, но стремежът към съвършенство е начало за успех в работата.

Освен личните качества голямо значение има както факторът време, така и подкрепата на ръководството, на хората от колектива. Ако един човек е прекалено натоварен, за него времето винаги ще бъде недостатъчно и нещо ще куца в работата. Той ще има добра изява в едно направление (най-често това, което по-силно го влече и му се отдава), но неминуемо ще греши и ще има недовършени задачи в друга област. Подобно е и положението, когато човек работи сам, без подкрепа отникъде. Като казвам „отникъде", съвсем нямам предвид нежеланието на колектива за такова дело, а възможностите, способностите на хората около него да го подкрепят. Това е един от характерните случаи за селскостопанската практика. Тук остават на работа все по-малко добри специалисти и производственици, конто се стремят да са в крак с изискванията на времето. Известни са причините за това състояние: недобри битови условия, минимално оборудване, тежък и непривлекателен труд, тежки, пренапрегнати кампанийни дни...

Независимо от всичко любознателният човек, търсещият прогресивното в развитието,

Digitized by Google

добрият специалист и обществеиик не бива да забравят едно — от всеки човек, от всеки работник може да се чуе и да се научи иещо интересно. А специалистът и ръководителят трябва да оценят казаното и да вземат съответно мерки. Какво имам предвид.

Към предприятието за ремонт и поддържаие в гр. Вълчи дол има и две експериментални бази за техически иовости. При среща с работиниците от тези бази нне, ръководители и специалисти, им поставяме задачи. Най-често по професионален иавик им предлагаме и технологията, начина, по който могат да ги изпълнят. Но когато се вслушаме в техния коментар, може да открием много рационални зърна. Работникът от собствен опит се е убедил в иякои истини и волно или неволно е открил нещо ново в даден производствен процес. В такъв случай, ако ние като специалисти преценим направеиото предложение и поемем от него рационалното, възможното, ще постигнем резултат с висок ефект.

Така се получава при срещите със съзнателните работници, които стават творци, рационализатори. Не бива да се пренебрегват обаче и другите — незаинтересованите, по-мудните, ако участвуват в разговора. От техните изказваиия човек също се учи. По тона и начина на изказване, първо, научаваме как приемат задачата и, второ, ако опонират, при умело извличане на причините за реакцията, можем да видим къде грешим и да предотвратим възможността да се изопачи една задача и да ии се докаже, че целта е невъзможиа.

Какво кара работника да прави предложения? Предн всичко това са вътрешната му заложба, неспокойният дух да твори нещо иово. Другото е стремежът да се облекчи трудът, желанието да се помогне на колегите. Наред с това ие на последно място е и издигане авторитета на работника като рационализатор, ако за това му достигнат силите. В АПК гр. Вълчи дол има фонд „Рационализации", има и подкрепа от страиа на ръководството, компетентна техническа помощ, експериментална база. Предложенията са свързани предимно с решаване на „тесии места" в производството, които изобилствуват в селското стопанство.

От наши предложители бе внедрено отопление с твърдо гориво за малки пилета вместо с нафтова горелка — икономически по-изгодно и достъпио, независещо от електрическото захранване. Изработиха се подбирачи за зъриокомбайн „Е-516" за разделно прибиране на житни култури. За решаване иа фуражния проблем през 1986 годиа в предприятието се изработиха 11 броя силажокомбайии — прикачни и навесни, към зърнокомбайии „СК-5" и „СК-6". За целта се използваха основни възли и агрегати от скъпоструващия и трудно поддържан снлажокомбайн „КСС-100". Оборудвахме самосвали с надстройки за извозваие на силаж, като се увеличи два пъти обемът им. Направиха се и подобреиия към машините за зеленчукопроизводство, работим по механизиране на процесите в животновъдството и за решаване на други селскостопански проблеми.

Каква е ролята на партийната организация при решаване на тези въпроси? В колектива може да се опрем на комунистите, когато става дума за създаване иа психоклимат, за творчество и новаторство, и като че ли е нещо естествено да

Digitized by Google

се създават рационализации и изобретения. Дори много от хората в предприятието се интересуват от „съдбата" им и с гордост говорят за тях.

Всяко рационално начинание намира партийна подкрепа. Голяма рядкост е да се чуят сред нас скептични изрази, че нищо няма да излезе от дадено предложение. По-скоро любопитството ще надделее да видим какво ще се получи и наложи ли се прехвърляне на хора в помощ на новаторите, не сме срещали роптания и неподчинение, ако всичко е подготвено и заложено както трябва. Просто всички, които могат да работят в тази област, се заразяват от идеята и тя се пренася в по-широк кръг — в профорганизацията, в дружеството за научно-техническо творчество.

Преди да достигнем днешното положение, е имало трудности, но постепенно новаторството сред нас и особено на тези бази се утвърди и стана традиция. А когато нещо се е превърнало в традиция, не е лесно то да се изтръгне от корен, да се убие вярата в него. Лошо е само, че нямаме сили, възможност и база да създадем клуб за научно-техническо творчество на младежта въпреки предложението на комсомолците за него и въпреки желанието на ръководството.

Тъй като експерименталните бази на АПК са в нашето предприятие, съвсем естествено е да станем инициатори за прилагане в производството на постиженията на научно-техническата революция — компютъризация. Внедрихме компютър за обслужване на централния склад за резервни части. Направихме този експеримент, поехме риска с най-добри намерения, за да докажем предимствата при работа с него. Дотук всичко добре. И хора обучихме, и програми имаме, и ентусиазъм не липсва, но заработи компютърът, порадвахме му се седмица-две и спря. Затова пък нашите мъки не спряха. През януари работи половин месец, през февруари — нито ден. Дефект след дефект и жалко за огромното желание, с което го поехме. А и парите не са малко — 22 хиляди лева за „ИЗОТ-1029 С" — силистренско производство. По съвета на специалистите ще трябва да дадем още пари за закупуване на един или два броя, но дали ще ни бъде гарантирана и тогава непрекъсната и сигурна работа!

Преустройството в нашия живот сега засяга всички сфери, в това число и нас. Ясно ни е, че никакви оправдания не могат да ни поставят в позата на наблюдатели, затова и девизът ни е: „Ако искаме да сме добре, трябва сами да си помогнем". Това означава, че и квалификацията, и възпитанието няма да дойдат наготово, а следва да станат център на политическата работа на нашата първична партийна организация.

Digitized by Google

ОКТОМВРИ

НАРАСТВАЩИЯТ ТЕМП НА ПРЕУСТРОЙСТВОТО

ЛЕОНИД КАЛЯДИН

Стратегия на революционното обновяване

Дълбокото преустройство в нашето общество по своето обновяващо значение е съпоставимо с революционните преобразования, започнати от Октомври. Социализмът стана действителност. Той извиси човека на труда, издигна неговото благосъстояние, осигури му социална закрила, даде му увереност в утрешния ден. Той превърна нашата страна в страна с огромен икономически и научно-технически потенциал, с развита култура, във високообразовано общество, неразривен братски съюз на народите.

Постигнато е много, натрупан е колосален опит. Както и преди обаче, всяка крачка напред това е, по думите на В. И. Ленин, „прекомерно ново дело". Дотолкова ново, че за да се върви по-нататък по набелязания път, е възможно само при условие на постоянно усъвършенствуване и обновяване на формите и методите на работа. Така учи историята, така учеше В. И. Ленин. Именно този ленински пример последваха КПСС, Централният комитет през април 1985 година, когато беше поет решаващият за съдбата на нашата страна курс за ускоряване на социално-икономическото развитие, за непрекъснато търсене.

Партията даде строга оценка на тенденцията на застой, на отстъпленията от ленинските принципи, които имаха място в нашето общество. Тя, както подчерта М. С. Горбачов, прояви решителност „да разбере причините за негативните процеси и да разработи мерки, които ускоряват нашето движение, гарантират срещу повтарянето на грешките, позволяват да се върви напред и само напред, на дело доказвайки органически присъщата на социализма способност за непрекъснато самоусъвършенствуване".

Изминаха две години от началото на преустройството у нас. Към неговите първи резултати ние отнасяме преди всичко измененията в обществената атмосфера. И ако все още не са изтръгнати докрай, то във всеки случай сериозно са подрязани корените, които подхранваха апатията, безразличието, равнодушието. Към творческа работа за обновяване с интерес тръгнаха народните маси. Хората на труда все повече осъзнават себе си като стопани на живота, те почувствуваха отговорност за настоящето и бъдещето на своята държава, за съдбините на социализма. Те приеха преустройството с цялото си сърце като свое кръвно дело. Преустройството тръгна в дълбочина, в широките слоеве на обществото.

Главното е това, че страната се пробуди, премина в движение. И независимо че още не е постигнат онзи качествен прелом, към който ние се стремим — за това е нужно време, проблемите от голямо политическо, духовно и нравствено значение се осъществяват, те са налице. Това е голяма победа на партията, забележително постижение на съветския народ.

Като осъществява най-голямото преустройство в обществото, партията определя главните направления, решаващите участъци, където е необходимо максимално да се концентрират усилията. Най-важният сред тях е икономиката. Тук сега се разгръща най-напрегнатата, необичайно трудна работа, засягаща дълбоките пластове в живота на обществото. Цялото

Digitized by Google

движение на преустройството в икономиката е насочено към засилване на нейния потенциал, към създаване на условия за решаване на нови, все по-мащабни политически и социални задачи.

Какво е преустройството в икономиката? Това е преди всичко коренно преобразование на цялата система на стопански отношения, откриващо простор за инициативата и творчеството на масите. Това е динамично развитие по пътя на интензификацията, на изпълването на темповете на растежа с качествено ново съдържание. Разработена е разгърната програма за преустройство, за приемане на големи политически, икономически и организационни мерки, засягащи и производителните сили, и производствените отношения. Хората започнаха да се учат да мислят и да действуват поновому. Изпитани са нови икономически методи за стопанисване, последователно се разширяват областите на тяхното прилагане.

С други думи, направени са първите крачки по този твърде сложен участък от пътя. Сега предстои следващата, още по-отговорна и сложна крачка. Като продължаваме процеса на усъвършенствуване, следва да се разгърне работа за прилагане в практиката на всичко онова, което беше замислено, проверено и изпитано, за което сега е отворен широк път за практическа реализация.

Фронтът на дълбоките преобразования се разширява с всеки изминат ден. Провежда се многопланова работа на всички участъци на стопанското строителство. Ритъмът на преустройството се усеща в конкретните трудови дела и дейности. Преустройството властно навлиза в живота на колективите, пречупва механизма на забавяне и остарелите стереотипи, работи за социализъм.

Без да се преувеличава ни наймалко постигнатото, може да се каже, че стопанското положение се подобрява, набират сила положителните тенденции. През миналата година например темповете на развитие на промишлеността бяха най-високи за изминалите девет години. Във все по-голяма степен се проявяват интензивните фактори в развитието на икономиката. Така през 1986 година темповете на нарастване на производителността на труда в промишлеността превишиха 1,5 пъти средногодишните темпове през единадесетата петилетка.

Положителните промени настъпиха в работата на отраслите, които съвсем наскоро бяха сред изоставащите. Става дума преди всичко за черната металургия, нефтената и въгледобивната промишленост. Измененията към по-добро все повече се забелязват в аграрно-промишления комплекс. През 1986 година е получена най-високата през последните осем години реколта на зърно. Расте производството на животновъдната продукция. Очерта се напредък в социалната сфера.

Но това е само начало. Ние искаме смело да вървим напред, да претворяваме идеите на преустройството в практически дела. И тук все още предстои да бъдат преодолени немалко трудности, още повече че не всичко върви, както бихме искали. Много от набелязаното се осъществява бавно, а понякога половинчато и непоследователно. Инерцията на застоя, типична за миналите години, още не навсякъде е преодоляна. В редица отрасли продължават мирно да съжителствуват, да се преплитат новото и отживялото, старото. Нужни са висока политическа зрялост на нашите кадри, дълбоко разбиране на диалектиката на тези процеси, за да се следва точно генералната насока, да се върви неизменно по разработения от партията курс на смели новаторски преобразования.

Много зависи от това, какво ще успеем да направим през 1987 година. Развитието на икономиката в строго съответствие със задачите на петилетката ще се осъществява в условията на практическа реализация на редица принципиално нови подходи, елементи на стопанисването, разработени от партията. Ще бъдат приведени в действие дълбоките фактори на растеж за решаване на икономическите и социалните задачи. Това е преди всичко ускоряването на научно-

Digitized by Google

техническия прогрес, осигуряването на коренно подобряване на качеството на продукцията, преустройството на инвестиционния процес, по-пълното използване на производствения потенциал. През 1987 година ние ще стигнем до решаващата линия в осъществяването на преустройството в икономиката, от която ясно се виждат главните насоки за по-нататъшната работа. Всъщност именно през тази година започва претворяването на революционната теория за преустройство в реално, конкретно, осезаемо дело, тя започва да се проверява от практиката, държи изпит за зрелост.

В. И. Ленин казваше: „Трябва да се вземе цялата наука, техника, всички знания, изкуството. Без това ние не можем да построим живота на комунистическото общество". Именно този ленинский подход придобива в периода на преустройството особена значимост. Ние трябва да докажем на целия свят предимствата и неограничените възможности на социализма, да излезем на най-предната линия в света по ефективността, качеството на продукцията, производителността на труда.

XXVII конгрес на КПСС ясно определи, че главното днес е последователното провеждане на курса на реконструкция, на техническо превъоръжаване на производството. Този курс е неизменната последователна линия на партията за органическата връзка на извършващата се в света научно-техническа революция с дълбоките преобразования в икономиката на страната.

Предстои смело и упорито да се върви по най-важните направления на научно-техническия прогрес. Това се отнася преди всичко за наукоемките производства, в това число машиностроенето, създаването на качествено нова изчислителна техника, на прогресивни технологични процеси, на цялостни системи от високопроизводителни машини и оборудване, нови видове материали. Всичко това е сигурна основа за най-важното техническо превъоръжаване. Нашата партия поставя задача с всички средства да се активизира прилагането на научните постижения в народното стопанство, да се извърши пробив по главните направления на научно-техническия прогрес.

Главното сега се състои в това — на дело да се извърши интеграция на науката и производството. Именно тук ние имаме най-големи разноски. Днес не само науката е в дълг пред производството, но и производството е в дълг пред науката.

Първостепенна грижа на всеки колектив е грижата за високо качество на продукцията, за това то да бъде норма за работа. Така нашата партия поставя задачата сега. Проблемът за качеството е изключително остър за нас. От икономически проблем той прерасна в политически, във въпрос, засягащ създателните възможности на социализма. На борба за високо качество партията вдигна целия народ. Приети са сериозни организационно-политически и икономически мерки, които поставят преграда за остарялата, некачествената продукция и поощряват добросъвестната работа.

Беше въведено държавно приемане. В онези предприятия, в онези отрасли, където работата върху качеството на продукцията се оказа в запусиато състояние, този процес върви трудно, в редица случаи болезнено. Преди всичко — в машиностроенето. В резултат на по-строгите изисквания в много предприятия на този отрасъл през първото тримесечие се създаде крайно трудна обстановка. Сега положението се оправя.

Трябва да се отдаде дължимото на високата, гражданската съвест на трудещите се. Те пристъпват с дълбоко разбиране към приетите мерки, които в крайна сметка служат на благото на всеки съветски човек.

Всички мисли и действия КПСС подчинява на благородната цел — повишаването на благосъстоянието на народа, обезпечаването на развитието и разцвета на личността. Тази програмна постановка определя целия смисъл на ускоряването. В името на човека с неговите жизнени стремежи, потребности и грижи партията взе решите-

Digitized by Google

лен курс за кардинални преобразования в обществото.

Приоритетното развитие на социалната сфера, цялостното укрепване на нейната материално-техническа база, придаването ѝ на съвременен облик, отговарящ на най-напредничавия обществен строй в света, изпъква днес като най-важния фактор на дълбоки преобразования. Главното е в най-кратки срокове да се отстрани несъответствието, създало се между развитието на производството и социалната сфера. Нашата задача е да се ликвидира болезнената диспропорция, спираща движението напред.

Партията настойчиво се бори за това съветските хора да почувстват възможно по-бързо резултатите от преустройството, промените към по-добро в социалния живот. През 1986 година са изградени повече отвсякога жилищни сгради, детски градини, болници. Отчитайки обаче остротата на този проблем, Централният комитет на КПСС прие решение значително да се увеличат темповете за строителството на жилища, социално-културни учреждения в оставащите години на петилетката.

Сега много зависи от инициативата и организацията на работа както в центъра, така и по места. Като се отбелязва известен напредък, не може да се каже, че навсякъде е станал решителен прелом в развитието на социалната сфера. В много отрасли, републики и области не са изпълнени плановете за строителство на обекти със социално-културно предназначение, непълно се усвояват капиталовложенията, с ниско качество се предават жилища, детски градини и други.

Най-остър проблем сега са жилищата. Ние поехме голямо задължение пред народа — за 15 години да решим този въпрос. Тук е необходимо да се задействуват всички възможности, в максимална степен да се използват всички налични ресурси: държавните капиталовложения, средствата на трудовите колективи, да се разширят мащабите на строителство на кооперативни и индивидуални жилища. Напълно очевидно е, че тази задача става общонародна и без активното участие на всички трудещи се нейното решаване ще бъде извънредно трудно.

Днес има ясна и конкретна програма за действия. Един от пътищата за постигане на целите е активното използване на резултатите от преминаване на многосменен режим на работа. Това позволява за сметка на по-пълното използване на действуващите мощности да се откажем от ново производствено строителство, да се преразпределят ресурсите за решаване на назрелите социални проблеми на трудовите колективи.

Нарастват усилията за увеличаване производството на потребителски стоки и услуги, за подобряване на техния асортимент и качество. За значителния напредък в структурата на народното потребление допринесе решителното — почти два пъти за две години — съкращаване на производството на алкохолни напитки. Още по-важно е, че с това е свързано утвърждаването на здрав начин на живот, резултатите от който вече се забелязват и в производството, и в бита.

Осъществяването на силна социална политика е твърда линия на партията и тя последователно ще се провежда в живота. За нейния успех са необходими усилията на цялото общество. Единственият източник за неговото благополучие, за по-нататъшния подем на жизненото равнище, това е увеличаващият се принос на трудещите се в общото дело, в умножаването на общественото богатство. Трудът на всеки човек е необходимо да се оценява по неговия конкретен резултат. Това е основата на нашата социална справедливост. Тя е несъвместима с уравниловката, трябва да създава реални преимущества на колективите и труженците, които работят творчески.

На интересите на човека, на развитието на инициативата отговаря разширяването на кооперативните и индивидуалните форми на трудова дейност. В съвременните условия партията по-дълбоко обмисля, развива и прилага на практика ленинските идеи за кооперацията.

Digitized by Google

На нея е отредена важна роля за осигуряване на все по-разнообразните потребности на населението от стоки и услуги.

Да се предвижи действително напред делото на преустройството може само на базата на устойчивото развитие на икономиката. Разбира се, преустройството в икономиката, както и всяко решително пречупване, е сложно, нелеко дело. Но да се отстъпи не трябва. Решаването на задачите, които стоят пред страната, изисква пълно самоотдаване от всички трудови колективи, от всеки труженик, безусловно изпълнение на плановите задачи и задължения.

Нашата задача е без колебания да вървим по избрания път в атмосферата на творческо съзидание, да направим така, че преустройството да стигне до всички без изключение краища на страната, до всеки трудов колектив, до всеки човек.

Социалистическата демокрация — главен лост на ускорението

Социализмът — това е живото творчество на масите. Интересите на развитието на социалистическото общество настойчиво изискват условия за свободното разгръщане на това творчество, отстраняване на всичко, което може да подтисне или да скове народната инициатива. Това е ключова задача. Именно така е поставен въпросът от Януарския пленум на ЦК от 1987 година, чиито решения са насочени към радикална демократизация. В развитието на пълнокръвна демократизация партията вижда целта и главния лост на преустройството на всички страни на нашата политическа, социална, стопанска практика и духовен живот.

ЦК на нашата партия направи принципиален извод за необходимостта да се активизира човешкият фактор, да се усъвършенствува социалистическото самоуправление на народа, да се разширява гласността. В центъра на вниманието сега е поставен проблемът за демократизацията като цяло.

Социалистическата демокрация това е всеобхватен механизъм за изразяване и отчитане на съществуващите в обществото мнения, позиции, интереси. Това е незаменимо средство за управление, способно своевременно да откликва на исканията на хората.

Като призова съветските хора към обновяване на нашето общество, с примера си и със своята дейност партията показа как трябва ди се преустройваме. Тя отхвърля всичко, което обричаше партийните организации на неподвижност, бори се за това, щото строгото спазване на ленинските норми на партиен живот, принципите на ръководство, комунистическата нравственост, цялостното разгръщане на вътрешнопартийната демокрация да пронизват дейността на всичките ѝ звена — от първичните партийни организации до Централния комитет.

На Януарския пленум на ЦК с пълен глас беше заявено, че за много от трудностите и пропуските, които станаха спирачка за нашето развитие, носят отговорност ръководните органи на партията и държавата. Тази по ленински принципиална, по болшевишки самокритична позиция на КПСС справедливо е приета от трудещите се като израз на способността и готовността на партията да отстрани от пътя всичко, което пречи на разкриването на създателните възможности на социализма. В това са мъжеството и зрелостта на партията. Само силна, уверено вървяща напред партия може открито да признае недостатъците и да говори за тях, без да скрива нищо.

Преустройството в живота на партията служи като задължаващ пример за решителен завой към демокрация във всички звена на нашата политическа система. Партията взема всички мерки, за да разкрепости енергията и да освободи самодейността на Съветите на народните депутати. Към това са насочени новите решения за понататъшно демократизиране на изборите за съвети. С принципиални решения завършиха конгресите на профсъюзите и Комсомола, на творческите съюзи и другите обществени организации. Днес се провежда напрегната работа, за да се освободим от парадността,

Digitized by Google

шаблоните, от увеличаващия се вече десетилетия формализъм.

Разширяването на демократизацията е отличителна черта на преобразованията в икономиката. С ново съдържание се изпълва демокрацията в центъра и по места, в трудовите колективи. В условията на нарастване ролята на човешкия фактор, когато от всеки колектив и работник се изисква творческо, заинтересовано отношение към работата, демокрацията в икономиката се проявява в нейните нови форми: самоуправлението, изборността, реалната възможност на трудещите се да влияят върху решаването на производствените и социалните задачи. Всичко това изисква радикална реформа, революционно пречупване на установилите се тук стереотипи, които доведоха икономиката до замразено състояние.

Принципите на икономическата стратегия намериха отражение в проекта на Закон за държавното предприятие. Той предоставя на предприятията широки възможности и в същото време поставя върху тях отговорността за резултатите от дейността им, определя икономическите и правните условия за реализирането на пълната стопанска сметка и самоуправлението. Като цяло проектът се посреща с одобрение. Ярко свидетелство за подкрепата на новите подходи към управлението, които се съдържат в този документ, се явява фактът, че някои негови най-важни положения, например за изборността на стопанските ръководители, още сега започват да се прилагат в производствените колективи.

Демократизацията в икономиката издига в качеството на нова, най-важна форма на социалистическото съревнование икономическото съревнование. Това е вид състезание, борба на предприятията с най-малки разходи да произвеждат необходимата за народното стопанство продукция, за получаване на тази основа на доход, чиито размери изцяло ще определят производственото и социалното положение, перспективите за развитие на трудовите колективи.

Извършващото се в страната дълбоко преобразование на производителните сили, усъвършенстването на производствените отношения, привеждането им в съответствие с реалните изисквания на живота по своя революционен размах и смелостта, с която се поставят въпросите, са сродни на ленинския завой към новата икономическа политика. Разбира се, не трябва да се отъждествява непът със съвременното преустройство. Онова беше политика на преходния период от капитализма към социализма.

Заедно с това много от ленинските положения за използването на стоково-паричните отношения, стопанската сметка, стимулирането на колективната и индивидуалната трудова дейност запазват своята сила. Животът показа, че тяхното прилагане носи дълговременен характер и в никаква степен не означава отдалечаване от завоеванията на социализма. Именно затова нашата партия, развивайки творчески ленинските идеи в новата стопанска обстановка, ги поставя в служба на преустройството.

Преустройството — това е въплъщението на всичко ново: нови идеи, планове, действия. То изпълни с нов висок смисъл нашата борба, даде на съветския народ цел, достойна за неговото историческо призвание. Съветските хора разбират, че от успеха на започнатите в СССР преобразования зависи бъдещето на страната, зависят съдбите на социализма.

Нашият лозунг е: „Да се действува!" Да се действува в името на по-добрия живот днес и за постигането на крайната цел на преустройството — дълбокото обновяване на обществото. Напълно да се разкрият огромните творчески възможности и предимства на социалистическия строй — в това е смисълът на най-важния етап от историята, преживявана сега от съветската страна.

Digitized by Google

СЕБЕПОЗНАНИЕ, ДЕМОКРАТИЗЪМ, НРАВСТВЕНОСТ

проф. д-р МАРКО СЕМОВ

Борбата с отрицателните явления в социалистическото общество има изключително важно значение за издигане съзнателността на човека, за увеличаване на трудовите и материалните ресурси на обществото, за ускоряване темповете на общественото развитие. Тя има изключително значение и във възпитателната работа, в изграждането на хармонично развита личност. В крайна сметка от нейния успех зависи до голяма степен и престижът на отделната социалистическа държава и на социалистическата общност като цяло.

Отрицателните явления са диалектическа категория. Следователно те са изменчиви. Както по отношение на степента си на изразеност и сила в различните периоди, така и по относителното си тегло сред другите отрицателни явления. Следователно различни са и задачите, които нашата партия и общество са имали да решават по пътя на тяхното преодоляване през различни етапи от развитието на страната, различни са и акцентите, които самото обществено развитие у нас е поставяло върху един или друг отрицателен момент.

Преодоляването на отрицателните явления в обществото може да разчита на резултат само ако се основава на сериозна научна теория, на задълбочен анализ на причините и динамиката на самите отрицателни явления. Ако е налице следователно надеждна социологико-философска методика за тяхното изследване. Такава теория ние вече имаме, имаме изградени и надеждни методики, които да отчитат не само степента на изразеност на едно или друго отрицателно явление, но и вътрешната зависимост между тях, както и зависимостта им от зрелостта на икономическата база на социализма и отражението на тази база върху духовния живот на обществото.

На истински научни основи борбата с уродливото, с гнилото, с отживялото у нас бе поставена след Априлския пленум на нашата партия. Именно Априлският пленум от 1956 г., заемайки се с решаването на изключително важни политически въпроси, потърси мястото и на отрицателните явления в социалистическата структура на обществото, като преди всичко беше изяснен въпросът за причините на отрицателните явления и отживелиците при социализма, за етапите на тяхното развитие, за вътрешната им структура и динамика. С изясняването на тяхната причинна обусловеност се изясняваше и едни изключително важен проблем както с теоретична, така и с практическа стойност. Защото правилното разкриване на корените на отрицателното в нашия живот е първото необходимо условие за формулиране на пътищата за неговото отстраняване. Изключително важно бе тео-

Digitized by Google

ретически да се аргументира тезата, че отрицателните явления не са само наследство от миналото и от капиталистическото обкръжение, но че част от тях се възпроизвеждат в самото социалистическо общество.

„Редица от тези уродливи явления — посочва другарят Тодор Живков — са наследство от капиталистическия обществен строй, други са „родилни петна" на социализма. Някои от тях виреят и се възпроизвеждат в условията на социализма. Без да изчерпвам анализа на причините за това, ще посоча, че отрицателните явления възникват и се възпроизвеждат поради нарушаване на изискванията на обективните закони на социализма, на социалистическия принцип на разпределение според количеството и качеството на труда, поради ниската обществена производителност на труда и недостатъчната задоволеност на голяма част от населението с материални блага, поради естествената склонност на държавния апарат към бюрократизиране, поради ниска култура и некомпетентност на някои ръководители, поради недобросъвестност и користност и т. и."[1]

От теоретична гледна точка за разбиране същността на самото понятие отрицателни явления важно значение имат следните обстоятелства. Отрицателните явления са преди всичко особеност, характеристика на определена степен на развитието на човешкото съзнание, характеристика, която се отнася до отношението към обществената действителност. „. . . Макар че са обусловени обективно от историческия генезис на социализма, неговите „родилни петна", бидейки израз на незрелостта му, се отнасят до неговата специфична същност. Тъкмо за това те дават отражение върху цялостния духовен живот на социалистическото общество и върху съзнателността на неговите членове . . ."[2]

Доколкото отрицателните явления при социализма са преди всичко част или особеност на идеите, възгледите, чувствата или настроенията на хората, дотолкова те са отражение на обществената действителност. Но те имат и една особена, най-често самостоятелна социална функция, която се намира в противоречие със социалистическите обществени отношения, с прогресивните тенденции на развитието на обществото. Отрицателните явления влияят активно върху функционирането на социологическата, икономическата и политическата система на социалистическото общество и се пораждат от тях. А практическите последици, прекия социален резултат от наличието на тези явления можем да открием в процесите на спъването на общественото развитие на социалистическото общество у нас.

Вече споменахме, че различните отрицателни явления имат различна сила на проявление в отделните етапи от развитието на обществото. Имат и различно значение и отношение към социалистическите производствени отношения. В прогресивните изменения на вътрешната динамика на отрицателните явления ние можем да проследим успехите на нашата партия в борбата срещу тях, да видим изменчивост, гъвкавост и приспособимост.

Елементите на отрицателните явления се откриват във всички сфери на социологическата структура на обществото, тяхното

---

[1] Т. Живков, На решителна борба с отрицателните явления в нашия живот", Партиздат, 1985, с. 8.

[2] Ст. Михайлов, Социализъм и отживелици, БКП, 1967, с. 98.

Digitized by Google

присъствие в нашия живот далеч не е спорадично и откъслечно. Ние имаме твърде много и тревожни примери на неадекватно на социалистическата действителност, индивидуално или групово съзнание, което дърпа назад или в най-добрия случай обрича на задържане цели области от нашето развитие.

Научно-техническата революция от своя страна внася нови моменти в традиционната обстановка на развитието на отрицателните явления. Със самия факт на навлизането на електрониката, кибернетиката, роботизацията в производствения процес се появява цял ред нови възможности за формирането и възпроизвеждането не само на съществуващите, но и на нови отрицателни явления. Този факт е от особено значение, когато анализираме борбата с тях, и е специфичен за отделните народи и, не на последно място, поради различията в тяхната психологическа пригоденост за пълноценно осъществяване на научно-техническата революция. Този проблем е нов и у нас е недостатъчно изследван. Много съществени негови страни бяха поставени на вниманието на нашата общественост на Тринадесетия конгрес на партията.

Резултатите от наличието на една част от традиционните отрицателни явления в нашето общество — като да речем проблема за организацията на труда, за кражбите, за нехайството, за липсата на достатъчни стимули в процеса на труда, даването на невярна информация при отчитането на една или друга дейност, лъжата, демагогията и т. н., директно се сумират в един сравнително по-чист икономически ефект, какъвто е качеството на произвежданата продукция. Досега такъв подход при разглеждането на отрицателните явления у нас не е прилаган, но очевидно проблемът назрява и ние не можем да решим жизненоважните въпроси на качеството на произвежданата продукция, ако предварително не отстраним посочените отрицателни явления.

От такава гледна точка като подходим, можем да стигнем до извода, че отрицателните явления от второстепенни по отношение на съзнанието, обществените отношения и надстройката като цяло могат да сменят своето място и относително тегло. Нашата икономика е отворена. Ние сме обвързани с много страни в сложни икономически взаимоотношения. Ако продължим да работим при наличието на посочените и други отрицателни явления, ако прилагаме традиционното си отношение към качеството на своя труд, то очевидно е, че част от произвежданата у нас продукция ще продължи да бъде неконкурентноспособна. Това означава, че ще продаваме евтино, а ще купуваме скъпо, ще има изтичане на национален доход, а следователно жизнените проблеми на хората ще се решават трудно и бавно. Което, както се вижда, е в недопустимо противоречие с най-основните принципи в политиката на партията, на същността на социализма.

Развитието на научно-техническата революция поставя един съществен въпрос — имат ли националните особености определено значение за скоростта на внедряването на научно-техническите постижения, за начина на функциониране на самия научно-технически процес. И оттук имат ли и какво значение имат отрицателните явления за бързината, с която се извършва неговото осъществяване във всички сфери на живота. Принципна,

Digitized by Google

основна, марксическа теза е, че народите, поставени при еднакви обстоятелства, благодарение на различния си национален характер и традиции внасят и съответните нюанси, при това много съществени понякога, в общите си реакции. Следователно един на пръв поглед чисто икономически проблем, какъвто е качеството на произвежданата продукция, не е единствено въпрос само на техника, технологии, електроника и т. н., но е и въпрос на национални традиции, на национални умения, на психологическа готовност за изпълнение на едно или друго технологично решение.

Следователно, анализирайки мястото на отрицателните явления в специфичните условия на научно-техническата революция, ние стигаме до потребността от задълбочено себепознаване като психика, като социалиа реакция. Борбата с отрицателните явления по съответен начин се свързва с историческата необходимост от революционни промени в мисленето и поведението на огромни маси от ръководители и ръководени. Подобен процес се развива сега и в Съветския съюз. С една или друга сила се развива той и в другите социалистически страни. Не е важна в случая толкова терминологията, колкото същността на процесите. Важното е, че опираме до същностни промени в поведението на отделната личност, на отделната група и на обществото като цяло. Не случайно пред Съюза на научните работници др. Тодор Живков постави въпроса за нуждата от революционно мислене и революционно действие. Те обаче са значими и потребни не само когато се отнасят до необходимите промени в материално-техническите условия за развитието на научно-техническия процес — очевидно че без тях неговото осъществяване просто е невъзможно. Те са валидни и общозначими и когато става дума за дълбоките изменения в съзнанието, в индивидуалното и социалното поведение на човека. В неговото отношение към онова, което той твори, или към онова, което го обкръжава.

Процесът на подобни качествени изменения е дълъг и сложен. Това не е процес терминологичен, както се стори на някои пропагандисти у нас. Той е труден, даже драматичен и неговото осъществяване изисква много сили, защото по своята същност това е един революционен процес. Налице в осъществяването му вече излизат до болка познати негативни навици, появяващи се в продължение на десетилетия — като например удобната склонност да обявяваме за революционна всяка нормална мисъл, да обличаме в революционна фразеология най-обикновени и най-нормални потреби и задължения, да пригаждаме новата идея към старите навици.

Като особено опасно отрицателно явление трябва да се оценяват в този момент словоблудството, обявяването на желаното за реално, подменянето на новата идея с нова дума, готовността под строй, в маршировка, с фанфари и тромпети да възвестяваме достигнати степени в научно-техническата и управленската сфера, когато ние реално още не сме направили и първата крачка към тях. Такива хора винаги е имало, както винаги е имало готовност — поради самата същност на управленската природа — такива хора да бъдат белязани с привилегиите на новатори, да бъдат социално толерирани.

С потребност за анализ в тези нови условия се появяват цял ред традиционни български качества като пестеливостта,

Digitized by Google

творчеството и фантазията, култа към красотата, качественото производство в областта на занаятчийството — метаморфозите на тези традиционни добродетели изискват сега нов прочит в изменените условия на научно-техническата революция. Как се развиват сега тези важни национални качества? Какви общи и какви специфични причини дават негативно отражение в тяхното възпроизводство?

Това означава не въобще, не по принцип, а конкретно, с вещ анализ, с много проникновение и недогматичност да вникваме в оная черти от своя национален характер, които имат пряко отношение към задачите, които нашето общество решава. Такъв един най-общ въпрос например е въпросът за отношението към новото, взето и като философска категория, и като най-преки и конкретни нововъведения във всички сфери на живота. Проблемът за отношението към новото е общочовешки с много разновидности и измерения. Той например е тясно свързан с консерватизма като важна характерологична особеност на личността. Ще отрече ли някой, че наличието или отсъствието на това качество у един народ има изключително значение за продължението на научно-техническите постижения в една или друга област на живота. Консерватизмът не е само национално, той е по-често социално явление и има пряко отношение към начина, по който един народ се отнася към новото въобще и към научно-техническите въведения в частност.

Все във връзка с проявите на отрицателни явления в нашия живот стои недостатъчно ефективно решен и въпросът за интересите на личността у нас, за пътищата, средствата и формите за тяхното удовлетворяване. Връзката морален и материален интерес у нас е решена само донякъде и при това в една все още доста абстрактна, принципна формула. Затова с пълно основание във встъпителното си слово на Февруарския пленум др. Тодор Живков посочва: „Необходимо е да се утвърждават икономическите отношения и механизми за активно участие в научно-техническата революция. На нас сега ни е потребна нова икономическа връзка между човека и средствата за производство, между човека и държавата, между самите хора в производствения процес.“[3]

От гледна точка на проблема, който разглеждаме, приложението на научно-техническата революция е тясно свързано също така с един друг изключително интересен народоведчески феномен, парадоксално противопоказен на нихилизма и реализма, но също така реално съществуващ. Това е самодоволството. Самодоволството обаче не е само психическо явление, то е и явление социално,своеобразна детска болест на социализма в някои страни. Склонността към самодоволство от личните или обществените резултати е една изключително опасна черта на индивидуалното и на политическото мислене. В три четвърти от случаите на неуспехи в една или друга област на обществения или стопанския живот, потърсим ли елементи на управленско самодоволство, непременно ще го открием.

Които и отрицателни черти в човешкия характер да вземем,

---

[3] Т. Живков. За някои нови виждания и подходи в разработването и провеждането на научно-техническата политика на Народна република България, Партиздат, 1985, с. 30.

Digitized by Google

ще видим, че въпреки всичко те при определени условия играят или биха могли да играят и положителна роля. Самодоволството, за разлика от всички тези отрицателни явления, нищо не развива у човека и нищо не доказва. То истински и без грешка приспива и убива личността. При какви условия и как можем да проверим собственото си самодоволство по отношение да речем на качеството?

Възможни са два принципно различни подхода при подобна самопроверка. Те могат да се допълват, разбира се, да се използват паралелно, но по същество си остават принципно различни. Първият ни отвежда до съпоставката със самите себе си и води до най-масово разпространено самодоволство. Човек, колектив или цяла държава, които се сравняват единствено със самите себе си, вглеждат се само в себе си и се сравняват само на себе си, може да изпаднат в редица заблуждения и увлечения, които да са на печално разстояние от действителността.

Следователно сравнението със самите себе си е необходимо, за да усетим някои процеси, някои посоки в своето развитие, но то не е достатъчно, за да разберем истински мащабите и темповете на това развитие. Именно такава една съпоставка със собствената си база може да роди самоуспокоение. И обикновено ги ражда. Тя обаче крие още недостатъци и беди, защото води до представата, че това, което сме постигнали, е върхът, то е, което ни трябва. И още — то създава много често една невярна, илюзорна представа за силите, за резервите и за възможностите на социализма.

Проблемът за справедливостта в обществото е също непосредствено свързан с активността на отделната личност, на колектива или на групата от колективи. Оценката как работиш, как произвеждаш освен от качеството на машините, с които работиш, зависи и от това, с каква душа пристъпваш към машината, какво ти е настроението, какви са твоите човешки мисли и чувства. Ние сме народ открит, силно чувствителен и политичен и ако тези истини за себе си не ги познаваме и не ги отчитаме достатъчно, трудно ще се приближим към най-ефективните икономически и управленски решения. За каква справедливост следва да говорим сега? Това е справедливостта, свързана с правилното действие на принципа за количеството и качеството на труда, за привилегиите, за разпределението на жилищата, за изтикването на кадрите, за личния пример на ръководителя, за справедливостта в санкциите на съда и органите на МВР и общинските народни съвети, за подтискането и преследването за критика, за бездушието на администрацията, за дерибейството и бюрократизма на инстанции, от конто отделният човек търси правда и защита, а вместо с правда и защита нерядко се сблъсква с дебело, стъписващо бездушие. Човек не може да остави нито своите човешки проблеми, нито проблемите на семейството си на обществото, нито дори своите страсти и пристрастия пред прага на своето предприятие и да им нареди: „Вие тук стойте, довечера, като си тръгна, ще ви взема и ще продължим по своя житейски път!“

Справедливостта в трудовия колектив има много посоки — като се започне от това, което върши или не върши ръководителят, до онова, което си позволява или не си позволява най-незначителният в йерархията. Чувството за правда и неправда

Digitized by Google

влияе много силно върху човешката активиост. Неправилното изднгане на хора в йерархията в рамките на едно предпрнятне нли дори в рамките на една брнгада нли отдел, връзките, карнеризмът, подмазвачеството, неоценяването на способните хора, незачитането на човешкото достойнство, надменността на отделни ръководители, бездушието и незабелязването на хората — това са все посоки на нечовещиа.

Важен от тазн гледна точка е н въпросът за публичността на едно илн друго решение или действие. За него много често говорим, ио чрез него значнтелно по-рядко! В едни случан изнасяме онова, което трябва да се покаже като резултат, което трябва да се осъди, в други случаи, особено когато се отиася до „нашн хора", го премълчаваме. А хората вече не нскат да се делят на наши н не наши. И добрите, и лошите истинн не бнва да се крият, защото по тозн начин се залнчава ограничителната лнния кой у нас докъде може и какво да свърши. Искреността, откровеиостта, с които се говорн на хората, са мощна психологическа сила за добрн дела, която нне засега малко забелязваме и недостатъчно ползваме!

Лнчиият пример, ролята на ръководителя също и често стоят настрана, невпрегнати и неизползвани достатъчно в мощния поток на онази скрнта нравствена сила, която могат да възбудят в огромните човешки маси. Има ръководители, които потъпкват справедливостта в колектива навсякъде, където това е по снлите нм. На много места те потъпкват нли смачкват дори партнйната органнзацня — н тя просто не може да се справн с безпринципността, с грубостта, с дерибейството на такъв тнп начални и оттам с обстановката на безправне н безпринципност, която съществува около тях. Понякога се стига н дотам, че н окръжната партнйна организация илн не забелязва нлн, подведена, не реагнра на видимн безобразия, на груба несправедливост в реднца колективн илн селища. Оставен в такава безпринципност, изтощен от такива вътрешни борби, такъв колектив за каква качествена промяна пред себе си и в себе си е готов?

Очевндно резервите в тази сфера са много н големи. Следователно ролята на тъй наречення субектнвен фактор, все едно на какво равнище е той, си остава по важност номер едио и значението й ние ие можем повече да отминаваме с общи принципи и също тъй общн положения.

Очевидно е, че успехът в борбата срещу отрицателните явления отдавна няма само чнсто нравствено-икономическо значение. Той придобнва конкретна политнческа стойност. От тазн гледна точка особено важно е да си отговорнм на въпроса за носнтелите на отрицателните явления! Кои са те, каква е класовата им същност, какъв е образователннят им пернметър?

Съществува едно много разпространено и удобно мнение, че носители на отрнцателните явления в социалнстическото общество са остатъците от сваленте н отреченнте от социалистическата революция буржоазнн и дребнобуржоазни класн. Тази схема на обясненнето иа отрицателните явления е ненаучна и жнтейски вредна, защото практнката показва и предоказва, че няма хора, които да са застраховани от проявн на отрицателни явления. Диапазонът на техните потенциални носители при социалнзма е твърде широк, за да не кажем практически неограничен.

Digitized by Google

Да вземем такива широко разпространени отрицателни явления, каквито са връзките, ходатайствата, кариеризмът. Да не би тези явления да се проявяват само в поведението на хората от бившите класи, да не би те да вдигат телефона и да заобикалят законите, които сами ние създадохме и които самите ние, всички кога повече, кога по-малко, нарушаваме...

Вече споменахме, че огромен в това отношение е примерът на ръководителя, неговата принципност, неговото чувство за справедливост, фактът, че той възпитава не само с приказките си, но и с конкретните си дела. Поведението на ръководителя се следи от трудовите хора, той е обект на специално наблюдение. И ако той не спазва принципите, ако не се бори за защита на законите, ако той ги нарушава, с какво право, с какъв морал, с какъв авторитет ще изисква това от хората, които ръководи? Може да се каже определено, че ходатайството — това съсипващо нашата принципност и законност отрицателно явление, е присъщо на хората, които имат телефон под ръка, които имат власт и авторитет да влияят, с които другите се съобразяват. Следователно ние сме изправени пред едно отрицателно явление, в което се оглежда нашата принципност. Известно е, че когато принципът излезе през вратата, през прозореца веднага влиза ходатайството. Едва ли има друго отрицателно явление, което така да развращава масовото съзнание, както ходатайствата. Вярно е, че причините за някои от ходатайствата, свързани с недостиг на отделни стоки, са икономически. Ние сме свидетели как с развитието на материално-техническата база на социализма тези ходатайства намаляват, а някои от тях направо изчезват. Появяват се, разбира се, други... Но главната беда от ходатайствата идва от нравствената сфера, където се борави не със стоки, а с човешки стойности, със съдбите на реални, живи хора... Нима всичко това става без участието на партийни кадри и ръководители, нима те сами, участвувайки в един или друг подобен случай, не си дават сметка, че посягат върху самите основи на нашата идеология, на вярата на хората в нашите принципи...

Тревожно и опасно отрицателно явление е и стремежът у немалко хора да консумират и потребяват повече, отколкото произвеждат. Те живеят с вярата, че при социализма е, така да се каже, едва ли не нормално наличието на едно второ неофициално преразделение на национален доход. Едно произвеждаме, второ получаваме като заплата, а с трето живеем.

Подобна потребителска психика е свързана именно с немалките размери на разхищенията, на злоупотребите и особено тревожна е нашата търпимост към нея. Какво говори например фактът, че 40 процента от анкетираните в едно социологическо проучване считат за нормално закъсняването или неявяването на работа? Почти половината от анкетираните, с други думи, смятат, че може да се живее, без да се ходи редовно на работа. Не случайно същото това изследване посочва голям брой примери на безстопанственост, на разпиляване на материалите и суровините, съдържа и данни, че загубите от брак са неколкократно по-големи от допустимите. Особено тревожни са щетите от преките посегателства, от кражбите. Този въпрос беше поставен изключително сериозно още на Юлския пленум на ЦК на БКП през 1976 година...

Digitized by Google

Потребителската психика е старо и много жилаво отрицателно явление. Различни причини доведоха до нейното съживяване заедно с други прояви и форми на неоеснафската психика. Обясненията за възраждането на някои еснафски черти при социализма с изоставането на съзнанието от битието е обяснение непълно, недостатъчно научно. Вярно е, че възпроизводството на това отрицателно явление е свързано с някои несъвършенства на принципа на разпределение при социализма, свързано е в някои случаи с несъответствието между потребностите и възможностите за тяхното задоволяване. Но във всичко и преди всичко ние трябва още веднъж да огледаме критериите, по които оценяваме доходите на хората, тяхното положение в обществото, техните привилегии и във всички случаи максимално да държим сметка за социалистическия принцип на разпределение според количеството и качеството на труда.

Това изискване става особено актуално сега, в обстановката на въвеждането на новия икономически подход в цялата наша работа. Симптоми на явна диспропорция се забелязват на много места между материалното и духовното развитие на личността. Тази диспропорция създава условия за развитие на такива отблъскващи човешки качества като алчността, егоизма, вещоманията — отрицателни черти, които особено силно се проявяват напоследък в нашите празници — сватби, изпращане на войници, празнуване на имени и рождени дни и т. н. Докога ще се приема за нормално непрекъснато да се увеличават нашите претенции към държавата, без да се увеличават те към самите нас? Често могат да се чуят бележки или възражения срещу онова, което ни дава държавата като доходи и заплати. Но държавата не се рее в облаците, тя не е сбор само от дебити и кредити — държавата това сме всички ние; тя е резултат от нашето средно трудолюбие, нашата обич и грижа към нея. Богатствата на държавата — това са нашите богатства, задълженията на държавата са наши задължения. Осмислянето на тази проста истина е една важна идеологическа задача и да се преведе тази проста, но абстрактна, отдалечена от прекия интерес на отделния човек истина до неговото повседневно съзнание, до джоба му, до мисълта, с която тръгва към работното си място и се връща от него, е проблем, който чака наистина ефективно решение.

Новият икономически подход, въвеждането на широка основа на самоуправлението, на изборността, изясняването на задълженията, правата и отговорностите на собственика и стопанина на социалистическата собственост по самата си същност могат да доведат до ограничаването и на толкова разпространената у нас бюрокрация.

Въвеждането на самоуправлението ще увеличи непримиримостта на самите колективи, на отделните личности към посочените отрицателни явления. Научно-техническата революция, обективните икономически закони и самоуправлението по естествен път ще ограничат стихията на субективизма. А това значи, че разширяването на демократичното начало в икономическия живот на обществото е условие за демократизъм и в нравите. От своя страна демократизмът е условие за ограничаване на отрицателното в социалистическото общество!

Digitized by Google

НОВ ВЛОГ В БЪЛГАРСКАТА МЕМОАРИСТИКА

В края на 1986 г. българската мемоарна литература се обогати с едно ново заглавие — труда на Димитър Братанов „Вълната на народния фронт".[1] Авторът е дългогодишен и уважаван общественик, започнал политическата си дейност през 1928 г. като активен участник, а впоследствие и като изявен ръководител на левицата в Българската работническа социалдемократическа партия (БРСДП). Чрез спомените си той разглежда значителна по обем и хронологически обхват проблематика. Това личи от формулировката на шестте части на неговата книга: „Сред родните хора", „Време на устрем и борби", „Вълната на народния фронт", „За разгрома на фашизма, за победата на Отечествения фронт", „Социалистическата революция и борбата срещу опитите за реставрация".

Засегнатите проблеми показват, че в центъра на представяния труд стоят проявите на единодействие на левицата в БРСДП с БКП, РП и другите демократични и антифашистки сили, както и борбата срещу враговете на народнодемократичната власт в България след 9 септември 1944 г.

В предговора към спомените на Д. Братанов, написан от видната партийна и отечественофронтовска деятелка Цола Драгойчева, правилно се отбелязва, че авторът не си е поставил за цел да запознае читателя с личната си съдба, а използва богатството на своите възпоминания, за да възкреси „хора, факти и събития от първата половина на века, свързани с борбата за сплотяване на здравите и прогресивни сили на нацията в името на свободата, демокрацията и социалната справедливост" (с. 5).

В стремежа си да бъде максимално точен и обективен при оценката на разглежданите проблеми, Д. Братанов привежда на редица места като доказателствен материал документи от личния си архив (с. 80, 119, 201, 218, 219) и извадки от свои статии, обнародвани в периодичния печат (с. 88, 91, 146, 245). Използвани са и отделни документи от Централния партиен архив (с. 126), а така също и някои научни изследвания на утвърдени в българската историческа наука автори като Трендафила Ангелова, Георги Радев и Илчо Димитров (с. 178, 205, 280). В този смисъл представяният труд притежава неоценима познавателна стойност, още повече че част от предложения документален материал до този момент не е бил предмет на научен анализ. Д. Братанов за първи път публикува и снимки, които отразяват проявите на антифашистко единодействие през 30—40-те години на века.

Важно достойнство на книгата е, че нейният автор не идеализира политическите действия на левицата в БРСДП. Стремежът му към точност и обективност на изложението е в единство с проявения критичен подход към идейните лутания на лявата социалдемокрация в България в началото на 30-те години. Започнал своя път като член на Съюза на социалистическата младеж (ССМ), Д. Братанов прави цялостен обзор на идейно-политическото развитие на съюза след 1928 г. Като редактор

[1] Д. Братанов, Вълната на народния фронт, С., Партиздат, 1986, 375 с.

Digitized by Google

на вестник „Социалистическа младеж" и секретар на ССМ той подробно се спира на причините за зараждането и първите прояви на левицата в младежкото социалистическо движение. Д. Братанов не робува на социологическия детерминизъм, чрез който някои историци и автори на мемоарни трудове деперсонализират нашата история. Характеристиката, която прави на активните дейци от левицата на съюза — Здравко Митовски, Стефан Каракостов, Кирил Калинов, Петър Лунгов, Георги Боршуков, Димо Велев, Миладин Колев, Стоян Китанов, Александър Бобчевски и др., — допринася за по-пълно осветляване на започналото олевяване в средите на българската социалдемокрация. Сам участник и ръководител на този процес, той ни запознава с трудната и неравна борба на младежките социалистически сили на два фронта — срещу настъпващия фашизъм и десния опортюнизъм в БРСДП. Д. Братанов отделя важно място и на практическите действия на левицата в младежкото социалистическо движение. Подробно са пресъздадени чествуванията на Христо Ботев, разлепването на позиви против режима на Мусолини, социалистическите сбирки в Роман и Червен бряг, определили като главна задача борбата против фашизма, акцията на прогресивното студентство от Софийския университет за изгонването на професор Александър Цанков и др. Голямото внимание, което авторът отделя в книгата си на идейно-политическото и организационното развитие на ССМ, се обуславя от факта, че в тази организация той се оформя и израства като убеден антифашист и виден деец на народния фронт.

Спомените на Д. Братанов привличат още и с това, че са изложени на фона на дълбоките обществено-революционни промени в България. Авторът правилно отчита влиянието на политическите събития не само в национален, но и в международен мащаб като фактор, който въздействува върху цялостния процес на развитие на левицата в Социалдемократическата партия. Това важи с особена сила при осъществяването на новия курс против фашизма и войната, поставен като главна задача пред демократичните и антифашистки сили в света от Георги Димитров на VII конгрес на Коминтерна. Реализирането на тази линия, в която взема дейно участие Д. Братанов, е обрисувано доста подробно. Силно впечатление прави разкриването на малко известни страни от живота и дейността на видните ремсови дейци — Александър Димитров, Лиляна Димитрова, Йорданка Николова, Никола Вапцаров, Елена Гаврилова, Живко Живков и др., с които авторът работи съвместно при изграждането на народния фронт. По този начин той отстоява гледището, че антифашисткото единодействие между РМС и ССМ издига политическия престиж на двете младежки организации и същевременно засилва позициите и самочувствието на прогресивната младеж в борбата за социални правдини.

Заедно с това в книгата е направено образно и ярко описание на дейността на професор Асен Златаров. Съвсем естествено Д. Братанов ни насочва към своите срещи с него — неизвестни до излизането на спомените от печат на нашата общественост. Независимо от това, че някои от многобройните му контакти с Ас. Златаров са предадени твърде накратко, авторът прибавя нови щрихи към образа на видния деец на антифашисткото единодействие в България.

Изключително ценно е написаното от Д. Братанов, свързано с цялостната дейност на въздържателното движение в страната. Като ръководител на това движение той ни прави съпричастни с мащабната дейност на Българския неутрален въздържателен съюз (БНВС), превърнал се след 19 май 1934 г. във важен фактор за сплотяването на демократичните и антифашистки сили. Авторът на представяната книга е един от вдъхновителите на студентската борба, водена от БОНСС и студентската социалистическа група „Жан Жорес" под егидата на БНВС. Дейността на Д. Братанов във въздържателното движение и работата му, свързва-

Digitized by Google

на със сплотяването на демократично настроените слоеве на българския народ, му позволяват да контактува с представители на най-прогресивните среди на българската общественост. Голямата популярност и авторитет, с които той се ползва сред ръководните среди на БКП, се дължат преди всичко на принципното отстояване на новия димитровски курс против фашизма и войната. Предвид на това едва ли читателят може да бъде изненадан, че авторът на книгата през 1938 г. е интерниран в Несебър заедно с видните представители на комунистическото движение в страната — Йордан Милев, Митю Станев и др.

Неголям по обем, но изключително богат по своята съдържателност е увлекателният разказ на Д. Братанов за решаването на отговорните задачи, свързани със създаването на Отечественият фронт в България. Авторът на представяната книга поддържа тесни връзки с Цола Драгойчева, Мишо Мишев, Живко Живков, д-р Иван Пашов и заедно с тях отдава своите сили за изграждането на мрежата от отечественофронтовски комитети. Твърде важна и отговорна е неговата работа за организиране и провеждане на акцията по случай честването на 65-годишнината от освобождението на България от османско владичество през 1943 г. Заедно с това Д. Братанов е един от строителите на Младежкия отечествен фронт и всепризнат негов ръководител. Тази дейност като масовик в годините на Втората световна война, както и защитата на подведените под съдебна отговорност ремсисти по подуянския и лозенския процес, са важни моменти от прогресивната обществено-политическа дейност на автора. В своята книга той възкресява паметни мигове и от заседанията на Националния комитет на ОФ непосредствено преди и след деветосептемврийската победа. И тук вниманието на Д. Братанов е насочено не толкова към неговите лични изяви, колкото към сложния комплекс от събития и процеси, развиващи се в народнодемократична България. Разкривайки правдиво и откровено своята позиция спрямо укрепването на отечественофронтовската власт, той рисува цяла галерия от образи, сред които безспорно се откроява образът на Г. Димитров. Авторът ни запознава със съдържанието на проведените от него разговори с вожда и учителя на българския народ. По този начин той обогатява нашите познания за Г. Димитров и същевременно разкрива твърде важни моменти от борбата на БРП (к) и отечественофронтовските сили в БРСДП за укрепването на народнодемократичната власт. Увлекателният и заинтригуващ разказ на Д. Братанов за политическата обстановка в страната непосредствено след 9 септември 1944 г. се допълва и от интересните данни за командуващия Трети украински фронт Ф. И. Толбухин и заместник-председателя на Съюзната контролна комисия в България генерал С. С. Бирюзов.

Посочените достойнства на представяната книга ни дават основание да изкажем твърдението, че тя е едно крупно постижение на българската мемоаристика. Същевременно реализмът, обективната оценка на разглежданите исторически събития, подплатени с будната гражданска позиция на Д. Братанов, правят излезлите от печат негови спомени извор с първостепенно значение за българската най-нова история.

ВЕЛИКО ЛЕЧЕВ

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

МАРКСИСТКО-ЛЕНИНСКАТА ФИЛОСОФСКА МИСЪЛ В БЪЛГАРИЯ

Том 2
Авторски колектив

Том II от двутомното издание под горното заглавие обхваща развитието на марксистко-ленинската философия у нас от средата на 20-те години на XX век до наши дни. В него обстойно се разкриват разпространението и утвърждаването в България на Лениновото философско наследство. Проследява се задълбочено системната борба на българските философи — марксисти-ленинци, Тодор Павлов, Сава Гановски, Михаил Димитров и др., срещу буржоазната философска и социологическа мисъл, за утвърждаването на марксистко-ленинското теоретично и методологично гледище по въпросите на обществените и природните науки, в теорията и практиката на международното комунистическо и работническо движение. Специално място в този том е отделено на борбата на нашите марксисти-ленинци за утвърждаването на ленинския етап в марксистката философия като неразделна част от ленинизацията на целокупното комунистическо движение в България. Анализирани са проблемите, които българските философи поставят, тълкуват и решават в духа и върху основата на Лениновите философски идеи.

Изучаването на философските ценности, създавани от българските философи през ленинския етап от развитието на марксистката философия у нас, внушава увереност в дълбоката научност и действеност на марксистко-ленинската философия, разкрива научно-теоретичната несъстоятелност на буржоазната и дребнобуржоазната идеалистическа философска и социологическа мисъл.

ИНТЕНЗИФИКАЦИЯ — 90

Сборник

Същността на ускорението в общественото развитие е в новото качество на растежа: във всестранната интензификация на производството върху основата на научно-техническия прогрес, в структурното преустройство на икономиката, в ефективните форми на управление, организация и стимулиране на труда. Главното, което трябва да осигури успехи, е живото творчество на масите, максималното използване на възможностите и предимствата на социалистическия строй. В предлаганата книга (в превод от руски) от поредицата „Опитът на КПСС“ на Партиздат е обобщен одобреният от ЦК на КПСС опит на Ленинградската областна партийна организация в разработването на териториално-отраслова програма за интензификация на икономиката чрез ускорено внедряване на научно-техническите постижения. Авторите показват развитието на фундаменталните изследвания, за рязкото повишаване на производителността на труда, за усъвършенстуването на управлението и автоматизацията в промишлеността, строителството и градското стопанство и за интензификацията на аграрно-промишления комплекс.

Този сборник, в който се разказва за опита на Ленинградската партийна организация при преминаването на икономиката на релсите на интензивното развитие, дава възможност на българските читатели по-отблизо да се запознаят с мащабите и основните насоки в тази дейност.

Digitized by Google

ISSN 0204—8574

В. И. ЛЕНИН

ИЗБРАНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ
Т. 3

В том 3 на „Избрани произведения" на Ленин са включени следните Ленинови трудове: „Крачка напред, две крачки назад", „Две тактики на социалдемокрацията в демократическата революция", „Партийна организация и партийна литература", „Социализмът и религията", „Марксизъм и ревизионизъм" и други. При съставителството на осемте тома са взети предвид програмите по идеологическите дисциплини във висшите учебни заведения и програмите на звената за партийната просвета и политическата учебна година на ДКМС, както и нуждите на научните работници и преподавателите по диалектически и исторически материализъм, политическа икономия, научен комунизъм и история на БКП.

ОКТОМВРИ И БЪЛГАРИЯ
Отгласи и влияния
1917—1944

ВЕСЕЛИН ХАДЖИНИКОЛОВ

Настоящата книга е изследователски труд, върху който авторът академик Веселин Хаджиниколов е работил повече от две-три десетилетия, като е проучил многоброен изворов материал и е запълнил доста празноти в историографията, осветил е нови страни на историческия процес. Изследването е посветено на отгласите и влиянията на Великата октомврийска социалистическа революция в нашата страна, но всъщност е проучване за основни моменти от българо-съветските отношения и връзки от 1917 до 1944 г., т. е. за целия период, когато у нас под влияние на различни фактори се подготвяше победата на Деветосептемврийската социалистическа революция. Съдържанието на книгата е разделено на две основни части: I. **Близки отгласи** и II. **Трайни влияния**. За граница между тях е възприето възстановяването на дипломатическите отношения между България и Съветския съюз през лятото на 1934 година. Съображенията за това са главно две. От една страна, около времето, когато се нормализират отношенията между двете държави, социализмът в СССР побеждава и започва да влияе още по-силно и трайно върху хората и народите. От друга страна, самото възстановяване на българо-съветските дипломатически отношения благоприятствува и улеснява това влияние въпреки стремежите и напъните на реакцията да го ограничи и спре.

От есента на 1917 до лятото на 1934 г. Октомврийската революция и дълбоките преобразования в съветската страна бяха все още отгласи сред нашата прогресивна общественост. Трайните и дълбоки влияния на Октомври, на съветския пример, на съветските успехи в социалистическото строителство не само у нас, но и в целия свят задействуваха главно в навечерието на Втората световна война, когато социализмът в съветската страна вече стана реален, осезаем, когато безсмъртните идеи на Карл Маркс, Ф. Енгелс и В. И. Ленин от теория се превърнаха в жива практика.

20700 Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

ПРОЛЕТАРИИ
ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ,
СЪЕДИНЯВАЙТЕ СЕ!

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦК НА БКП
НОСИТЕЛ НА ОРДЕН
ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

12 СОФИЯ
АВГУСТ
1987

Partien Zhivot

MAIN/UC-B

Digitized by Google

Digitized by Google

Партиен живот

СПИСАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БКП

№ 12 АВГУСТ 1987 ГОДИНА

ГОДИНА XXXIV ISSN-0204-8574

СЪДЪРЖАНИЕ

* — Решение на пленума на Централния комитет на БКП, състоял се на 28 и 29 юли 1987 г. 3
* — Встъпително слово на другаря Тодор Живков пред пленума на ЦК на БКП 4
* — Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НР България 18

* — Пленум на голямото настъпление 72

ПАРТИЙНО СТРОИТЕЛСТВО — ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ

Милка Величкова — Георги Кирков и въпросите на партийното строителство 90
Иван Домусчиев — Първата социалистическа организация на младежта 100

ВЪТРЕШНОПАРТИЙНА ИНФОРМАЦИЯ

* — Кадрови промени в партийните органи 109

* — Съобщение 110

Digitized by Google

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Йото Кръстев *(главен редактор)*, Георги Бърдаров, Георги Ванев, Асен Веселинов, Коста Димов, Кирил Иванов, Николай Иванов *(зам.-главен редактор)*, Мила Илиева, Стоян Кръстев *(първи зам.-главен редактор)*, Стоил Найденов *(зам.-главен редактор)*, Иван Рачев, Петко Стамов, Йордан Хаджиев, Гено Цонков

Адрес на редакцията: София, ЦК на БКП, ул. „Московска" 7, тел. номератор 87-14-11, 12

Дежурен редактор: Георги Съйков Зам.-отговорен секретар: Йорданка Кирилова Коректори: Недялка Труфева, Зоя Стефанова

Дадена за набор на 5. VIII. 1987 г. Подписана за печат на 20. VIII. 1987 г. Тираж 56 500. Формат 60/100/16. Обем 7 колн.

ДП „Димитър Благоев" — София, ул. „Ракитин" № 2, тел. 46-31

Digitized by Google

РЕШЕНИЕ

на пленума на Централния комитет на БКП, състоял се на 28 и 29 юли 1987 г.

1. Централният комитет на Българската комунистическа партия след обстойни разисквания единодушно одобрява внесените от генералния секретар на ЦК на БКП Тодор Живков и обсъдени в Политбюро „Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в Народна република България" и произнесеното от него встъпително слово.

Пленумът утвърждава документите като основа за дейността на партията за извършване на исторически прелом в развитието на социализма, за постигане на качествено ново равнище на обществената система у нас.

2. На основание чл. 37 от Устава на БКП да се свика през декември 1987 г. Национална партийна конференция за обсъждане на Тезиси за по-нататъшното изграждане на социализма в Народна република България.

За докладчик на конференцията утвърждава генералния секретар на ЦК на БКП Тодор Живков.

Определя следните норми за представителство:

— един делегат да се избира на 300 членове на партията.

Отчетно-изборните събрания и конференции в партията да се проведат от 1 септември до 30 ноември 1987 г. В хода на подготовката и провеждането на Национална партийна конференция да се осигури по-нататъшна мобилизация на силите на комунистите и на трудещите се за изпълнение на решенията на Тринадесетия партиен конгрес.

Digitized by Google

ВСТЪПИТЕЛНО СЛОВО НА ДРУГАРЯ ТОДОР ЖИВКОВ

пред пленума на ЦК на БКП 28 юли 1987 година

Уважаеми другарки и другари,

На вниманието на Централния комитет е предложен документ, за чийто замисъл и характер говори самото му название.

Политбюро задълбочено обсъди този документ на няколко заседания и като отчете принципното теоретическо и практическо значение на поставените проблеми и задачи, реши да го внесе за разглеждане в Централния комитет.

— По време на дискусията в Политбюро бяха споделени ценни съображения и предложения, които са отразени по съответен начин. **Документът е в истинския смисъл на думата плод на колективния ум.**

— В него са обобщени резултатите от огромната дейност, извършена при подготовката на Тринадесетия партиен конгрес, а също и след него, за конкретизирането на новия стратегически курс.

— Важно място заема Декемврийският пленум на ЦК на БКП, както и работата по формирането на новия инструментарнум на управлението и новите структури в икономиката.

— Няма съмнение, че разискванията на сегашния пленум също така ще допринесат за обогатяване на нашата концепция.

Убеден съм, че всички ние сме единни: проблемите и задачите, за които става дума, имат изключително значение за понататъшното изграждане на развития социализъм в Народна република България, за нейния утрешен ден, за съдбата на родината.

Разбира се, върховен съдник за правилността на заложените в модела положения ще бъде живият живот, практиката на социалистическото създание.

— **Разработеният модел е отворена система.** Той не изчерпва проблемите и задачите, още повече че много от тях са подробно изложени в документите за преустройството, които са приети или предстои да бъдат утвърдени.

— Новото, което ще раждат опитът и марксистко-ленинската теоретическа мисъл, ще наложи очевидно някои корекции, допълнения и най-вече развитие на нашата концепция. Това ще бъде естествен и необходим процес.

Другари,

Мотивите да се разработят основни положения за по-нататъшното строителство на социализма у нас са изложени в материала.

Ще подчертая главното в тях:

— **Да подведем всичко, което правим и което възнамеряваме да осъществяваме, под един общ знаменател, да**

Digitized by Google

очертаем концепцията, да изградим модела на социалистическото общество в Народна република България така, както то ще се развива в резултат на преустройството.

И достигнатото равнище на нашето развитие, и успехите ни, и възникващите нови проблеми, и слабостите, с които се сблъскваме, показват: **сегашният момент е преломен от всяка гледна точка.**

Ако перифразираме известната мисъл на Левски, можем да кажем: „Или ние ще обърнем времето, или то нас ще обърне."

— Сега е необходимо не просто да търсим по-добри решения на едни или други въпроси, не просто да се усъвършенствува една или друга сфера на живота, а да направим решителен завой, да премахваме без остатък всичко, което ни спъва и дърпа назад.

— **Нашата национална цел е в обозрима перспектива да изградим България като високоразвита и културна социалистическа държава, да разгърнем изцяло предимствата и привлекателността на социализма на наша земя.**

— Това означава да отприщим могъщата социална енергия на милионите хора, да разкриваме и умножаваме богатството на нашия материален и духовен потенциал, да осигурим качествено нов жизнен стандарт на народа.

Курсът, с който ще постигаме тази цел, е качествено новият растеж във всички области. Този курс издига на нов етап ленинската априлска генерална линия на партията.

В него и чрез него ние осъществяваме:

— и диалектическа приемственост на всички непреходни ценности на партията и на социализма от миналото;

— и органично присъщата на нашето общество способност за непрекъснато обновление.

Повече от година ние провеждаме този курс. Започнахме с дълбоко преустройство в структурата на обществената система и начина на нейното функциониране и развитие, в социалното управление и в неговия инструментариум. Преустройството ще се разгръща и занапред.

Друг избор нямаме.

— Всички страни в света, и социалистически, и капиталистически, търсят нови пътища в икономиката и в научно-техническата област.

— Съобразявайки се с новите реалности, с опита и с вижданията на другите социалистически страни, нови пътища търсим и ние.

— Напълно еднини сме с КПСС в разбирането за необходимостта от дълбоко преустройство в сегашния преломен етап. Идеите, развити на Двадесет и седмия конгрес, на Януарския и Юнския пленум на ЦК на КПСС, ни дават нови импулси за осъществяване на преустройството у нас.

Що се отнася до оценката на изминалия след победата на Девети септември период, тя е безспорна: България извърши исторически скок и в икономиката, и в социалната сфера, и в духовния живот. Принос имат всички поколения строители на новия живот.

Ние неднократно сме давали отговор на въпроса, защо в

Digitized by Google

толкова кратък исторически срок една малка страна като нашата измина такъв възходящ път на развитие.

— Защото имаме опитен, преминал през много изпитания марксистко-ленински авангард — партията на Димитър Благоев и Георги Димитров.
— Защото имаме чудесен народ, верни и предани на делото на социализма кадри във всички области на живота.
— Защото съвременна България е неотделима част от социалистическата общност, от света на социализма и световните революционни сили, има такъв велик приятел като родения преди седем десетилетия в пламъците на Октомврийската революция Съветски съюз.

И с постиженията на нашата социалистическа родина, и с нейния народ, и с Българската комунистическа партия, и с принадлежността ни към света на социализма ние се гордеем.

Това са факторите, които изведоха България до днешните висоти.

Това са решаващи фактори и за успеха на нашето дело по пътя на дълбокото и всестранно преустройство, за да става още по-силна, жизнена и красива голямата правда на нашия живот.

Същевременно ние си даваме сметка, че голямата правда не ни освобождава от задължението да търсим отговор на въпроса: защо съществува и „малка правда", защо тази „малка правда" се оказва жилава?

Когато разглеждаме **възлови проблеми** на нашето социално-икономическо развитие, изправяме се **пред редица логични „Защо?"**.

— Защо въпреки историческия скок, който извършихме през изтеклия период, се сблъскваме с някои проблеми, които природата на социалистическия строй изискваше и позволяваше да бъдат вече решени? Защо въпреки несъмнените предимства на социализма все още не можем да се отскубнем от примката на екстензивните фактори?
— Защо въпреки големите грижи, които полагаме за развитието на научния ни потенциал, науката все още не се е превърнала в действителна производителна сила?
— Защо в обществото, което е най-хуманният, най-справедливият строй, има отрицателни явления и деформации, накърняващи жизнени интереси на трудещите се?
— Защо, въпреки че решихме коренни проблеми на човека и създадохме солидна материално-производствена база, изпитваме недостиг на редица услуги и стоки за широко потребление?
— Защо някои ръководни кадри се бюрократизираха, не се съобразяват със законите, поставят се над тях?
— Защо при осъществяването на ръководната роля на партията се допускат отклонения?
— Защо производствената и научно-техническата интеграция на страните — членки на СИВ, сериозно изостават от обективните потребности?

Към всичко това бих прибавил: защо независимо от нашето принципно отричане на култа към личността и борбата, която проведохме на Априлския пленум и след него, се срещаме с някои рецидиви?

Digitized by Google

Подобни „Защо?“ могат да се поставят още.

Известно е, че отговори на сходни въпроси търсят и други социалистически страни, тъй като всички се развиваме в условията на нови реалности — и вътрешни, и международни.

Ние, българските комунисти, винаги сме се стремили да разглеждаме тези въпроси открито и самокритично — и на конгреси, и на национални конференции, и на пленуми на Централния комитет, и на заседания на Политбюро и Секретарната. И не само сме ги разглеждали, но сме вземали и практически мерки за тяхното решаване.

— Въпреки това важни въпроси остават. И нашият собствен опит показва, че генерален отговор на тях невсякога сме намирали.

Защо?

Защото вниманието ни в редица случаи е било насочено повече към самите явления, за които стана дума, без в достатъчна степен да разкриваме техните причини.

През последните години, особено на Тринадесетия конгрес и след него, ние усъвършенствувахме нашия подход — не само да анализираме следствията, а да издирваме най-вече причините, които са ги породили.

— Отчетохме, че без да се разкриват причините, никакви организационни мерки, никакви пропагандистки акции, никакви заклинания не могат да ликвидират отрицателните последици.

— Изобщо трябва да се стига до корена, до същността на нещата.

Така опираме до проблемите, които са на дневен ред в нашето развитие.

Документът, който обсъждаме, е опит да се даде отговор именно на най-важните проблеми. Този отговор, разбира се, се отнася за нашата страна, за по-нататъшното изграждане на социализма в България.

Кои са основните опорни точки на нашата концепция, опорните точки, без които не можем да се развиваме напред?

Първо. Това са обективните закономерности на социализма.

Без да се впускам в историята на въпроса, позволете ми да припомня, че в миналото се отричаха редица закономерности, сред които не на последно място беше законът за стойността и свързваните с него стоково-парични отношения. В неправилна светлина се разглеждаха противоречията при социализма.

След това нещата постепенно започнаха да застават на мястото си. Пробив се извърши и у нас.

— Още в началото на 60-те години, във връзка с новата система на планиране и ръководство на икономиката се пристъпи към по-пълното отчитане и прилагане на изискванията на закона за стойността и на други обективни закономерности. Но по редица причини, които са известни, тогава не можахме да проведем последователно нашите замисли.

— През последните години отделихме изключително внимание на редица закономерности.

— Това се отнася особено за закономерността, произтичаща от качествения поврат в развитието на производителните

Digitized by Google

сили в света под въздействието на съвременната научно-техническа революция. Ние също правим изводи от тази закономерност.

— На преден план изведохме и закона за нарастващата роля на народните маси като творци на историята.

— Пробивът, за който споменах, се отнася и за разбирането ни за характера, и за разрешаването на **противоречията** в условията на нашето развитие.

Кое е **главното** и **новото** в постановката ни за обществените закономерности, намерила място в документа?

Искам да засегна **два аспекта.**

Единият аспект е, че тези закономерности действуват обективно и никой не може да ги отмени.

— Те трябва **да се изследват върху основата на марксистко-ленинската наука** и като метод, и като идеология. В това преди всичко е и ролята на **обществените науки.**

Другият аспект е, че разглеждаме обективните закономерности като главен фактор, като същност на развитието на нашето общество, на протичащите в него процеси.

— Още при формулирането на новия ни стратегически курс ние подчертахме: качествено новият растеж — това е развитие, реализация на самите закономерности.

— Ето защо не е възможно нито правилно да се регулират обществените процеси, нито да се решават обосновано въпросите за **плановото ръководство,** за **ценообразуването,** за **оценката и заплащането на труда,** за **методите на стопанисването,** изобщо въпросите на икономическия механизъм, ако не изхождаме от тази постановка.

— Това се отнася не само за икономическите, а и за всички други процеси в нашето общество.

— Опитът ни учи също така, че не може да се разчита на трайни и значими успехи, ако изискванията на обективните закономерности се отчитат частично. Затова ние се ръководим от правилото: ако кажем „а", трябва да стигнем и до „я".

— И още — правилното опознаване и използуване на обективните закономерности е невъзможно, ако ние — и теоретически, и практически — не разкриваме **противоречията,** свързани с тяхното действие.

Обобщавайки, ще подчертая: постановката за обективните закономерности е изстрадана истина, от която сега трябва да направим всички изводи, буквално всички — иначе се обричаме на субективизъм и сляп емпиризъм, които парализират нашите предначертания.

Второ. Това е социалистическата собственост.

На този проблем ние отделяме първостепенно внимание, защото собствеността е ядрото на социалистическите производствени отношения, а оттук и на цялата система на обществените отношения. С нея са свързани най-пряко въпросите на властта, на управлението, на демократизма, на идеологията, на хуманизма и така нататък.

Животът недвусмислено показа непригодността на редица схеми от миналото.

Digitized by Google

— Така например не издържа проверката на времето постановката, съгласно която кооперативната собственост ще прерасне в държавна, а тя — в комунистическа, като всяка по-висша степен на собственост отрича напълно предхождащата я.
— Независимо от нашите търсения и опити да излезем от подобни схеми ние също платихме данък на подобни разбирания.
— Както изтъкват редица водещи учени от социалистическите страни, догматизмът в сферата на социалистическата собственост нанесе тежки вреди и на самата наука. Напълно обяснимо е защо сега най-слабо звено в теорията на социалистическото строителство са въпросите на собствеността.

Нашата партия оцени важността на този проблем. Още на Дванадесетия партиен конгрес ние пристъпихме към принципно изясняване на различни негови аспекти.

Разбирането ни за социалистическата собственост, изложено в документа, е, че тя трябва да се разглежда в динамика от гледна точка на нейното съдържание и на нейните форми.
— Това е диалектическа закономерност на съществуването ѝ.
— Това е виждане, което се съобразява с реалните процеси и явления в развитието на производителните сили в социалистическото общество.
— В нашите условия широко поле за развитие трябва да получат всички форми на социалистическата собственост: общонародна, кооперативна, общинска, смесена и така нататък.

Всякакви опити да се унифицират нейните форми и да се прескачат етапи задържат развитието, предизвикват деформации в икономиката, в социалната сфера, в отношенията и поведението на хората и така нататък.

Както се вижда от документа, ние изхождаме от тезата, че собствеността не може да бъде анонимна, ничия; тя е свързана по най-непосредствен начин с всички трудещи се хора.

Важен революционен акт е предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление, което извършихме с Декларацията на Народното събрание.
— На тази база ще разгърнем ново отношение на хората към социалистическата собственост, ще ги направим съпричастни към нейното развитие и умножаване.

И по друг повод съм заявявал, че за нас социалистическата собственост е свята и неприкосновена. Тя и занапред ще се развива върху основата на плановото начало, в интерес на народа, на цялото общество.

Новото ни разбиране по проблемите на собствеността разкрива огромни възможности за качествено усъвършенстване и на базата, и на надстройката, на всички обществени отношения.

Трето. Това е човекът като решаваща сила на преустройството и изобщо на нашето развитие.

Ние винаги сме изтъквали, че всичко, което правим, е за

Digitized by Google

човека и в името на човека. И това е правилно. Такава е сърцевината на нашия идеал за социализма и комунизма.

Но вярно е също така, че в нашия живот се извършват сложни и противоречиви процеси, които активно въздействуват върху човека.

— От една страна, се създават условия да се развива човешкият индивид, да се реализират по-пълно неговите същностни сили, както се изразяваше Маркс.

— От друга страна, редица досегашни структури, отношения, порядки и т. н. са изчерпали възможностите си в това отношение.

Следователно сега ни е нужно ново виждане и за човека, което:

— издига на принципно ново равнище практическото осъществяване на постановката за **човека като съвкупност от всички обществени отношения;**

— бие в една цел: развитието на човека като **труженик, творец, потребител;**

— превръща в още по-голяма степен човека с неговите конкретни **потребности** и **интереси** в **самоцел** на общественото ни развитие.

— Досегашните ни постижения потвърждават, че в самата си същност социализмът като обществен строй съдържа огромни потенциални възможности за възпитанието и израстването на човешката личност, за задоволяване на нейните многостранни потребности. Сега и тук трябва да извършим прелом.

С модела, който ще осъществяваме, си поставяме нова историческа задача: в близките години социализмът на българска земя да разкрие изцяло своите предимства и привлекателност и по отношение на **начина, по който ще се решават проблемите на човека, ще се осигурява растежът на човека, разцветът на неговия материален, социален и духовен живот, формирането на вътрешната му потребност за творчество.**

Четвърто. За интересите на хората.

Нашата концепция би била не само непълна и едностранчива, но и погрешна, ако не отчита преди всичко интересите като движеща сила на общественото развитие.

— Такава сила интересите са били в цялата история на човечеството. Такава сила те са и в условията на социализма.

— И обективните обществени закони, и собствеността могат да бъдат източник на развитието, двигател на прогреса, когато се превърнат в интерес на хората.

Тази закономерност действува и в нашето общество. Това изисква при решаването на всички въпроси — големи или малки — да се съобразяваме с интересите. Вън от тях всичко, което правим, ще бъде безжизнено. Без това доникъде няма да стигнем.

— Необходимо е да преодолеем илюзиите, че нашето развитие може да се осъществява, без да се вземат предвид интересите.

— Фактът, че в условията на социалистическото общество нараства ролята на съзнанието — индивидуално и обще-

Digitized by Google

ствено, — не само не противоречи, но предполага да се съобразяваме с интересите на хората.

Ние си даваме сметка за всичко това. С разработените в нашата концепция постановки целим да се даде широк простор на интересите и да се насочат в правилно русло тези интереси.

— **Нашият ориентир е: да осигуряваме напредък и на обществото като цяло, и на колективите, и на индивидите.**
— Затова в нашата концепция се отделя сериозно внимание на успешното съчетаване на общонародните, колективните и индивидуалните интереси.
— Заедно с това си поставяме задачата да се разгръща цялата съвкупност от интереси: и икономически, и политически, и идеологически, и културни. По този начин ще постигнем главното — да се осъществява многостранно развитие на личността.

Когато говорим за интереси, нямаме предвид интересите, които се създават от старите бюрократични системи и са в ущърб на народа.

— Касае се за интереси, които са израз на разумни потребности, за интереси, които се регулират с икономически методи в съответствие със социалистическия принцип на заплащане и справедливост.

Или, с други думи, въпросът за интересите е централен, може да се каже — проблем над проблемите.

Пето. За самоуправлението.

Всеки един от въпросите на преустройството, поотделно взет, е важен.

— Но сега е нужен техният **синтез и интеграция, интеграция и синтез.**

Тъкмо в самоуправлението се пречупват основните въпроси на нашето развитие.

— Несъмнено тук основната фигура е човекът — той е и собственик, и стопанин.

То, самоуправлението, е руслото, по което трябва да протече целият процес на преустройството в неговите две главни направления:

— трудовите колективи във всички области, където се създават материални и духовни ценности;
— територналните общности и преди всичко общините.

Защо сега поставяме ударението върху самоуправлението и защо виждаме в него решаващия фактор за демократизиране на властта, за разгръщане енергията на милионите, за ликвидиране на отклоненията и деформациите в обществото и това нататък?

— Както е известно, ние и преди говорехме за самоуправление, но не го поставяхме като непосредствена задача в мащабите на цялото общество.

Днес имаме предвид **нов тип самоуправление.** Става дума:

— за самоуправление, което се формира и се развива върху основата на сегашните обективни закономерности на нашето общество;

— за самоуправление върху основата на единната и неделима социалистическа собственост;
— за самоуправление в условията на новите исторически

Digitized by Google

реалности и преди всичко в условията на научно-техническата революция;

— за самоуправление, при което формирането на самоуправляващите се общности и организации се извършва доброволно и в материалната, и в духовната сфера, и в териториалните единици;

— за начин на управление, при който ръководителите и ръководните органи на всички равнища — от долу на горе — се избират.

Самоуправлението означава кардинално изменение в механизмите и функционирането на цялото наше общество.

— Чрез тези механизми се постига по-пълно съответствие на производителните сили и производствените отношения, създават се условия базата да революционизира надстройката и обратно, надстройката — базата.

Логично е да се запитаме: нарушава ли се **демократическият централизъм?**

Нищо подобно!

— Този принцип досега се нарушаваше поради прекомерния централизъм в много сфери и дейности на нашето общество, поради увлеченията в използването на административни и бюрократични схеми на управление.

— Самоуправлението не само не противоречи на демократическия централизъм, но разкрива най-добри възможности за неговото последователно приложение и по-нататъшно обогатяване.

— Това ще се осигурява чрез новата йерархия на органите за самоуправление; чрез новите правила за управлението на икономиката; чрез новия начин за създаване, приемане и прилагане на законите и така нататък.

Или да вземем въпроса **за държавата.**

Господстващата до неотдавна постановка по принцип не отричаше възможността и необходимостта от развитие на някои форми и елементи на самоуправление в условията на социалистическата държавна организация. Смяташе се обаче, че преходът към обществено самоуправление като цяло ще започне при прерастването на социализма в комунизъм.

— Тази постановка беше логично следствие от тезата, че преминаването от власт в името на народа към власт чрез народа ще се осъществи в същия етап от развитието на новото общество.

— Нашият, а и не само нашият опит показа, че тази постановка е несъстоятелна.

При такова неправилно разбиране се допусна фетишизиране на традиционното разделение на управлението на обект и субект, при което държавата е субект, а народът — обект на управлението. В резултат на това възникнаха явления на известно отдалечаване и отчуждаване на някои органи на властта от народа, на обособяване на бюрократичната прослойка, за която се говори в документа.

— А тъкмо обществената собственост изисква народът да бъде и обект, и субект на управлението, т. е. да се самоуправлява.

— Следователно самоуправлението не е външен атрибут или допълнение на държавното управление, а негова същност.

Digitized by Google

— Такъв е смисълът на нашето виждане за сближаването и сливането в някои отношения на държавното и общественото начало.

Така че новото сега е: да поставим държавната власт, нейната структура, нейните функции върху основата на принципите на самоуправлението.

— Защото държавата ще бъде необходима организация още дълго време. Целият въпрос е тя да се развива и да функционира като самоуправляваща се социалистическа форма и начин на реализация на властта.

Главният проблем на самоуправлението в областта на икономиката е да издигнем ролята на стокопроизводителите, да създадем условия за действие на икономическите закони, да се откажем от много наши досегашни стереотипи.

— Сега ние пренасяме ударението от предимно административни към предимно икономически методи на управление.

И в новите условия планирането ще бъде главният инструмент на социалистическата държава за ръководство на икономиката.

— Държавният план определя основните пропорции и показатели за развитието на страната и на производствените комплекси.

Нов е обаче подходът, по който тези пропорции и показатели ще се реализират в плановете на самоуправляващите се организации. Това ще става чрез диалог на всички равнища, диалог между равноправни и равноотговорни партньори, като се отчитат интересите и на държавата, и на самоуправляващите се организации.

Самоуправлението внася радикални изменения и в другите сфери на икономиката:

— във финансовата система;
— в банковото дело;
— в организацията на труда и работната заплата;
— в цените и в ценообразуването и така нататък.

Самоуправлението създава нов тип демокрация.

Тя се проявява във всички сфери на дейността на човека:

— в самоуправляващите се организации и в териториалните общности;
— в материалната и в духовната сфера;
— в първичните трудови колективи и във висшите ешелони на самоуправлението.

Тя обхваща не само икономическите аспекти на самоуправлението, но така също социалните, политическите и други аспекти на дейността на общностите.

И още нещо за самоуправлението.

— То е изходна база за преустройство на всички обществени структури на социализма.
— То разкрива възможности социалистическото общество да изгражда адекватни на своите цели механизми и съобразно с това да формира нов тип структури.

Необходимо е да се учим на самоуправление — и като теория, и като практика. В противен случай всички предимства на самоуправлението, цялата негова съзидателна сила ще останат една неосъществена възможност.

Digitized by Google

Сега трябва да градим нова икономическа и политическа култура у хората.

— Защото ще възникват и много нови проблеми, ще има сблъсъци на идеи, мнения, позиции, предпочитания и така нататък.

— Защото не можем да допуснем да има имитация на самоуправление.

Самоуправлението поставя качествено нови изисквания за работа пред кадрите.

Нашата кадрова политика е политика на доверие и подкрепа, на съчетаване на различни поколения и сплотяването им около генералната линия на партията, на смело издигане на младите във всички ешелони от долу до горе.

— Сега нашите кадри трябва да държат своеобразен зрелостен изпит — да усвоят изкуството да се ръководи в условията на самоуправлението и качествено новия растеж.

— Те трябва да мислят и да работят като хора, на които са гласували доверие трудовите колективи и населението в кметствата и общините.

— На такава основа кадрите трябва да се преустройват и сплотяват. Това ще бъде и естественият процес на формиране на нов стил на работа и ръководство.

— На тези, които се борят за утвърждаване на новото, трябва да се оказва всяческа подкрепа.

— И не на последно място трябва да се постави пред всички кадри изискването: дисциплина и самодисциплина.

Шесто. За обществените организации и другите форми за изява на човека.

В условията на самоуправлението и обществените организации — профсъюзите, Комсомолът, Отечественият фронт и други — следва също да се преустроят.

— И по функции, и по структура обществените организации трябва да станат важни фактори в системата на самоуправление и на неговите механизми. Тяхна задача е — като неделима част от тази система — да дадат своя съществен принос за нейното по-ефективно функциониране и развитие.

Самоуправляващите се общности все повече ще се утвърждават като организации, които решават в единство икономическите, социалните и духовните проблеми на хората, на личността.

— В новата обстановка никоя обществена организация не бива да нарежда „отвън", да администрира какво и как да се прави в самоуправляващата се общност по въпроси, които са от нейната компетенция.

Новото в самоуправлението е и това, че се създават условия за разнообразяване на формите за обществена и творческа изява на човека.

— Тук очевидно е голяма ролята на обществените организации.

— Заедно с това сега трябва да развиваме и други самодейни форми на изява — сдружения, клубове, форуми, движения и така нататък.

— Те могат да възникват както в границите на обществените организации, така и извън тях.

Digitized by Google

— Важното е те да работят в духа на нашите комунистически идеали, принципи и етика.

Очевидно е, че става дума за нови възможности, които произтичат от същността на самоуправлението. Това в никакъв случай не ще принизи мястото и ролята на обществените организации. Напротив, тяхната дейност, както и дейността на новите самодейни форми, ще бъде съдържателна, богата и обхватна.

Седмо. За партията.

Всичко, което сме замислили, не може да се задействува, не може да се претвори, ако не се преустрои партията.

Едва ли е необходимо да припомням какво означава Комунистическата партия за трудовите хора, за нас самите, комунистите, свързали смисъла на живота си с нейните идеали и борба.

— Комунистическата партия е марксистко-ленинският политически авангард, ръководната и направляващата сила, която определя генералния курс на обществото, вдъхновява и организира народа за изграждането на социализма и комунизма.

Искам и тук, пред пленума на Централния комитет, да изтъкна още веднъж: освобождаването на партията от несвойствени за нея функции ще издигне още повече нейната ръководна роля, ще я направи по-действена.

— Партията е жив организъм и никой няма да ни прости, ако допуснем самата тя да изостане от потребностите на живота.

Сега, в условията на самоуправлението, на преден план излиза задачата да се издига организационното, идейното и политическото равнище на партията; да се засилват нейните връзки с масите; да се повишава всестранното й въздействие върху обществото за създаване на нов политически и идеологически климат.

Това означава да засилим **политическото начало** в нашата работа за утвърждаване в живота на принципите на самоуправлението.

— Ние и занапред ще работим рамо до рамо с нашите другари от Българския земеделски народен съюз.

Осмо. За по-висока култура, за повече хуманност и нравственост в нашия живот.

Отнася се за **повеля**, която е залегнала в нашите идеали за социализма и комунизма. Всички поколения български комунисти са се борили за висока култура, за повече хуманност и нравственост. Това е въпрос за нашия социалистически стил на живот.

Не е нужно тук да се доказва колко необходими са не общи пожелания, а цялостни мерки:

— за издигане на културното равнище на живота навсякъде, на нравствеността и хуманността във взаимоотношенията между хората, за засилване на чувството им за дълг пред народа, пред трудовия колектив, пред семейството;

— За утвърждаване на висока култура, нравственост и хуманност и в производството — материално и духовно, и в бита, и в поведението на отделния човек;

Digitized by Google

— за непримиримост към нарушенията и отклоненията от обществения и правовия ред;
— тоест за всичко, което основателно наричаме социалистически начин на живот.

Като определяме нашата национална цел — да превърнем България във високоразвита и културна социалистическа страна, — това ще рече, наред с другото, че трябва да осигурим всички предпоставки и да помогнем на всеки отделен човек да израсне като многостранно развит, нравствено извисен и културен гражданин.

Не може да се повишава качеството на живота, без да се издигат културата, хуманността и етичността във всичко и навсякъде.

Ние разбираме, че тук ролята на обществените науки, на изкуството, на средствата за масова информация е не само огромна, но и незаменима. Такава е тяхната роля изобщо при отразяване на проблемите на преустройството.

Това, което искам да споделя по другарски, се отнася за следното:

— Досега в много случаи се действуваше по готови щампи: щом нещо е казано от Централния комитет на партията или от генералния секретар, то се повтаряше буквално, без да се прави опит да се осмисля конкретно и творчески да се прилага.
— Същевременно не бива да се отива в друга крайност: да се проявява черногледство, да се абсолютизират отрицателните явления, да се изкривява картината на нашето общество. Това не е наша, комунистическа позиция.
— Ние сме за гласност. Но обществената гласност не може да бъде субективно огледало на критериите на онези, които не се ориентират правилно в диалектиката на голямата правда и „малката правда" в живота. Не бива да се подражава на крайности, пренесени механично от някои страни, в които се работи при други специфични условия за момента.
— Ние не се нуждаем от фалшиво идеализиране на нещата. Просто трябва да бъдем верни на обективната истина.

Това означава действителността да се отразява и с нейните исторически постижения, и с нейните проблеми, и, разбира се, с нейните слабости. Необходимо е нещата да се разглеждат в движение, в процес, да се отчитат етапите и трудностите в развитието на обществото, на нашето общество.

Другарки и другари,

Осъществяването на нашите замисли ще бъде сложен и несъмнено нелек процес.

Това произтича както от мащабността на задачите, така и от факта, че преустройството ще се извършва от живи хора.

— Трудности ще има, защото се прави исторически завой.
— Трудностите ще дойдат не само от неразбиране, а защото на редица места трудовите колективи все още не са в състояние да възприемат новото.

Освен това трябва да имаме предвид, че процесът на преустройството ще се извършва едновременно с борбата за изпълнение на плана за тази година и за настоящата петилетка.

Digitized by Google

— Ако не се мобилизираме да изпълним набелязаните с плана задачи в областта на икономиката и другите сфери, ние ще платим твърде скъпа цена за преустройството. Нещо повече — бихме го дискредитирали и като замисъл, и като реализация.

При разискванията в Политбюро много другари предложиха основните положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в България да бъдат обсъдени на Национална партийна конференция.

— Предлагам пленумът да вземе отношения по това предложение.

— Ако то се приеме, целесъобразно е националната конференция да се проведе в началото на месец декември тази година. Политбюро да изготви проект за тезиси, които в навечерието на конференцията да се утвърдят на пленум на Централния комитет.

Разбира се, до конференцията процесът на преустройство трябва да се задържа или забавя.

В икономиката има въпроси, които не могат да чакат.

— Тук основните постановки и принципи са добре изяснени и въпросите следва да се решават без суетене.

По останалите въпроси в нашата концепция трябва да се разработи етапността за тяхната реализация.

— Всеки опит да се избързва там, където нещата още не са изкристализирали, където няма създадени условия, може да доведе до обезценяване на голямата идея.

Ролята и задачите на партията, на Централния комитет, на партийните организации, на всеки комунист са сложни и отговорни.

— **Сложни**, защото и самата партия трябва да се преустрои и да даде пример на другите сектори на нашето общество в тяхното преустройство.

— **Отговорни**, защото партията е политически авангард на преустройството в цялото общество, защото от нейната ръководна и направляваща роля зависи в голяма степен как то ще се осъществи.

Делото, с което сме се заели, е дело революционно. Това дело днес е нашето поле за труд и създаване, за творчество и романтика, за пълноценна реализация на волята, силата и енергията на комунистите, на нашите верни съюзници — сдружените земеделци, на отечественофронтовците, на комсомолците, на всички български патриоти.

Днес няма друг, по-благороден начин да се служи на народа, на прогреса на родината, на делото на социализма и комунизма.

Digitized by Google

ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ НА КОНЦЕПЦИЯТА ЗА ПО-НАТАТЪШНОТО ИЗГРАЖДАНЕ НА СОЦИАЛИЗМА В НР БЪЛГАРИЯ,

одобрени от пленума на ЦК на БКП, състоял се на 28 и 29 юли 1987 година

Сегашната обстановка в нашата страна има преломен характер — и от гледна точка на програмната ни цел за изграждането на развито социалистическо общество, и от гледна точка на поставените от XIII партиен конгрес задачи за деветата петилетка, и от гледна точка на съвременното международно положение. Именно поради това отделяме изключително внимание за всестранно анализиране на нейния характер и тенденции, за очертаване на основните насоки в преустройството на начина на функционирането и развитието на нашето общество.

— Фактически ние започнахме това с решенията на Февруарския (1985 г.) и на Януарския (1986 г.) пленум на Централния комитет на партията.

— На XIII партиен конгрес формулирахме основните положения на партийната политика за цялостно преустройство в новата обстановка.

— Важно място в тяхното конкретизиране зае Декемврийският пленум на ЦК на БКП (1986 г.), разработил и утвърдил нови мерки, които вече се провеждат.

Под знака на интензивна политическа, организаторска и практическа дейност живеем и се развиваме и сега, през втората година на настоящата петилетка.

Досегашният опит показва, че делото, с което сме се заели, е жадно за творчество, за новаторство в мисленето и в практическата работа. И едновременно, че то е дело, изискващо съзнание за висока отговорност пред народа и бъдещето на страната, готовност да превръщаме последователно и неотстъпно нашите предначертания в реалност.

Ние си даваме сметка за сложността на проблемите. Ето защо към основните въпроси, възникнали в хода на работата, се връщахме неедкократно, изпробвахме различни, често пъти алтернативни подходи и решения, започвахме отново тъкмо тогава, когато всички смятахме, че сме сложили точка над „И"-то.

— И сега не твърдим, че всичко вече ни е ясно. Ние вървим по нови, неизследвани пътища на изграждането на новото общество.

— Що се отнася до преустройството, ние сме още в самото начало на неговото извършване. Пред нас са нови проблеми.

Но можем да кажем: за кратък период бяха решени важни теоретически и практически задачи.

— Започнахме с икономиката, където извършихме съществени промени. Вече прилагаме принципно нов инструментарнум за нейното ръководство.

— Решиха се някои проблеми на политическата надстройка.

Digitized by Google

Предприеха се стъпки за подобряване на дейността на обществените организации.

С това приключва важен етап на преустройството.

Както е известно, Програмата на Българската комунистическа партия, утвърдена от X конгрес през 1971 година, въоръжи партията и народа с цялостно и научнообосновано виждане за развитието на социализма в страната като наша непосредствена историческа задача.

Сега, в съвременния преломен етап и пред лицето на новите исторически реалности, е назряла необходимостта да се доразвие и конкретизира Програмата на партията.

Извършената досега теоретическа и практическа работа изисква: **да подведем всичко, свързано с преустройството, под един общ знаменател, по-конкретно — да очертаем концепцията, да създадем модела на социалистическото общество в НР България така, както то ще се развива в хода на преустройството.**

Когато се говори за такъв модел, трябва да се има предвид главното:

— **Какви цели си поставяме, на какви цели подчиняваме всичко, което сега предприемаме.**

Нашата **крайна цел** като революционна, като марксистко-ленинска партия е **построяването на комунизма.**

Нашата **непосредствена историческа задача е изграждането на зрелия социализъм.** Така, както е записано в партийната Програма.

Сега, с осъществяването на нашите предначертания до края на века, ще направим огромна крачка напред в **развитието на страната.**

Както вече изтъкнах, става дума за преломен етап. Това е преломен етап:

— и от гледна точка на съдържанието;

— и от гледна точка на целите, които си поставяме.

В решенията на Февруарския и на Януарския пленум, на XIII партиен конгрес е определена националната цел.

— Това е целта **да се превърне България във високоразвита и културна социалистическа държава.**

Това означава:

— да излезе страната на предни позиции в научно-техническата революция;

— да се нареди страната по производителност на труда и растеж на националния доход сред челните държави в света;

— да се разгръщат творческите възможности на нацията, за да получи силно развитие нейният интелектуален потенциал;

— да постигнем качествено нов жизнен стандарт;

— да създадем качествено нови условия за всестранното развитие на личността и за нейната пълноценна реализация.

Digitized by Google

I. ЗА АДЕКВАТЕН НА НОВИТЕ ИСТОРИЧЕСКИ РЕАЛНОСТИ МОДЕЛ НА НАШЕТО ОБЩЕСТВО

Нашата постановка е известна.

— Поставили сме си задачата не просто да усъвършенстуваме, не просто да подобрим, не просто да разкрием и реализираме потенциалните възможности на всичко, което сме създали досега, а **да извършим дълбока промяна**.

— Стратегията ни в преустройството е да го задълбочаваме, като стигаме до корена на нещата, до тяхната същност.

Означава ли това, че ние отричаме или подценяваме извършеното от нас на българска земя след победата на Девети септември 1944 година?

Не, разбира се!

Повече от четири десетилетия нашият народ изгражда новия, социалистическия обществен строй. По този път сме допускали грешки и слабости, имаме и нерешени проблеми. Но главното са **историческите критерии**, с които се измерва прогресът на една страна:

— от бедна и изостанала България се превърна в промишлено-аграрна държава, в която водещи са производствата — носители на научно-техническия прогрес;

— премахнати са социалните форми на неравенство и потисничество, разкрепостени са физическите и духовните сили на трудещите се, милионите хора са избавени от нищета, осигурено е на дело тяхното свободно развитие;

— страната ни е широко отворена към света, към постиженията на съвременната цивилизация и самата тя дава своя принос в нейното развитие, радва се на голям международен авторитет.

От гледна точка на **етапите в историята на политическата линия** на Българската комунистическа партия може да се каже:

— ние изминахме етапа на изграждане на основите на социализма, провъзгласен от великия син на нашия народ Георги Димитров на V конгрес на партията;

— през етапа, чието начало постави Априлският пленум на ЦК на БКП (1956 г.), беше продължено делото на социалистическата революция и страната започна строителството на развито социалистическо общество;

— България извърши исторически скок и в материалния живот, и в духовната сфера, и в жизненото равнище на народа. Тя се развиваше с едни от най-високите темпове в света, като се изравни или почти се изравни с най-напредналите социалистически страни.

За нашите завоевания свидетелстват следните цифри. През 1956 година стокообменът ни с всички страни беше около 650 милиона валутни лева, от които около 350 милиона бяха износ. От този износ машиностроителната продукция беше за около 16 милиона лева. През 1985 годнна стокообменът вече надхвърли 27 милиарда валутни лева. Сега, за деветата петилетка, съгласно сключените договори продукцията на електрониката и машиностроенето ще заеме около 70 на сто от износа ни, а останалата му част — около 30 на сто, ще бъдат произведения на селското стопанство, на леката промишленост, суровини и така нататък.

Digitized by Google

Всичко това е резултат от труда на нашата работническа класа, на селскостопанските труженици, на интелигенцията.

Но, както и друг път съм подчертавал, всичко това е история, а сега трябва да направим прелом. Ще допуснем грешка със съдбовен характер, с неизмерими отрицателни последици, ако не осъществим този прелом.

Такива са смисълът и съдържанието на новия ни стратегически курс, на **курса за качествено нов растеж** като по-нататъшно продължение и издигане на нов етап на генералната априлска линия.

— Това е курс на дълбоко преустройство в материалния и духовния живот, в системата на обществените отношения, в инструментариума на субективния фактор, в цялото ни обществено развитие.

— Няма такъв сектор, който да не трябва да се преустройва.

— И в теоретически, и в практически аспект следва да проведем Лениновата постановка, че в обективната действителност се развива не само формата, в която се проявява дадена същност, но и самата същност, в случая същността на социалистическия обществен строй.

Отнася се до необходимостта да се съобразим с новите исторически реалности, които намират дълбоко и многостранно отражение върху живота на хората, върху обществените структури, върху базата и надстройката на обществото.

1. Има се предвид преди всичко **качественият прелом в развитието на съвременните производителни сили** в света под въздействието на научно-техническата революция.

— Това е прелом, равен по значение на **нова промишлена революция**, която изменя основно и оръдията на труда, и технологиите, и духовния компонент на производителните сили.

2. Има се предвид също, че сега **човечеството е изправено пред съдбоносен избор без алтернатива.**

— Създадени са оръжия — ядрените, които са в състояние да унищожат човека и създадената от него цивилизация.

3. Когато говорим за днешните реалности, имаме предвид и **новия етап, в който навлизат социалистическите страни и преди всичко нашата социалистическа общност.**

Този етап налага да се видят нещата такива, каквито са. Такъв е главният извод, който бе направен на срещата на ръководителите на братските партии от страните — членки на СИВ, през ноември миналата година в Москва.

— Социализмът провъзгласи най-светлите идеали в човешката история и потвърди, че естествено идва да замени капитализма. Но десетилетия наред социализмът е пред неразрешени проблеми, които му пречат да изяви изцяло своето превъзходство.

— Сега социалистическите страни поемат пътя на динамично интензивно развитие върху основата на научно-техническия прогрес, на пълно разкриване на своите предимства и в икономиката, и в социалния живот, и в духовната сфера чрез задълбочено опознаване на обективните закони на историческото развитие и съобразяване с техните изисквания.

Както се вижда, отнася се до етап, извикан на живот от

Digitized by Google

съществени вътрешни и международни условия, етап, към който изцяло могат да се приложат думите на Маркс, че историята не върши нищо съществено, без за това да има особена необходимост.

Ето такива са главните реалности, които изискват от нас отговорни политически решения и действия.

— От тези реалности в една или друга степен правят изводи всички социалистически страни. Изводи прави преди всичко Съветският съюз като водеща социалистическа държава. Ярък показател за това са решенията на XXVII конгрес на партията и на Януарския и Юнския пленум на ЦК на КПСС, които имат историческо значение не само за съветската страна, но и за всички братски страни, включително и за нашата.

— От посочените реалности правим изводи и ние, българските комунисти.

Става дума следователно не само за необходимостта да се преодоляват слабостите и недостатъците, които сме допуснали. Въпросът е много по-сериозен, много по-дълбок.

Налага се да се формира модел на нашето социалистическо общество, за да реализираме на практика стратегическия курс за качествено нов растеж.

Известно е, че моделите са важен инструмент на теоретическата и на практическата дейност. Те имат своето място и роля, от една страна, при научния анализ на определени сложни явления, и от друга страна, при формирането и развитието на нови обективни реалности.

— Пример за първия случай е „Капиталът". В него Маркс се абстрахира от специфичното за капитализма в една или друга страна и разкрива общия скелет на това общество, неговите закони, неговия начин на функциониране и развитие.

— Пример за втория случай е новата реалност, която възникна след Втората световна война в страните на народната демокрация. Тази реалност беше един модел на революционния процес в група страни, тръгнали по нов път при сходни исторически обстоятелства.

В този си вид понятието модел има определено научно съдържание и играе важна методологическа роля в теорията и в практиката на марксизма-ленинизма.

Досегашният опит на социалистическите революции и строителството на социализма показва, че в хода на революционния процес се проявяват в органическо единство три вида черти:

първо — това са **общите черти** (закономерности) на революционния процес, които имат главно, решаващо значение;

второ — това са **особените черти** (особеното) на революционния процес, присъщи на група от страни;

трето — това са **единичните черти** (единичното), отнасящи се само за една или друга страна.

Реалният проблем, който в случая ни интересува, е, че специфичното проявление на общите закономерности в една или друга страна позволява да се създават **модели на социалистическото общество в отделните страни.**

Принципно възможно е също така да се изградят модели

Digitized by Google

на равнището на общото и на особеното. На сегашния етап с голяма сила се проявява необходимостта от общ модел на социализма, в който да се вземат предвид новите исторически реалности. Очевидно създаването на модели на социализма в отделни страни може да помогне за създаването на общ модел.

Какво ни дава тази постановка?

— Тя дава възможност да се задълбочават и обогатяват нашите виждания както при разработването на общата теория на социализма, така и при решаването на специфичните въпроси на социалистическото строителство.
— Тази постановка налага да се гледа на специфичното проявление на общото в особеното и в единичното не като на просто конкретизиране, а като на сложна творческа дейност, която предполага отговорни теоретически и политически решения.
— Най-после тази постановка позволява по-аргументирано и цялостно да се разкрива несъстоятелността на антимарксистките теории за „специфичните модели" на социализма в различните страни, теории, които в името на специфичното отричат общото, общите черти и закономерности на социализма.

Ето така ние поставяме и разглеждаме въпросите, свързани с концепцията за нашето социалистическо общество на сегашния етап.

Нашето общество е жив организъм, който непрекъснато се развива, преминавайки от една към друга по-висша степен. В зависимост от това нашата концепция, нашият модел също се развиват и обогатяват.

Но и този процес е диалектически. Той може да се извършва както чрез усъвършенстване в рамките на дадена качествена определеност, така и чрез преход от едно качествено състояние към друго върху основата на определящата същност на социалистическия обществен строй.

Своеобразието на сегашната обстановка изисква не просто усъвършенстване на досегашния модел, не разгръщане на неговите възможности, а качествен преход към модел, който е адекватен на новите реалности в света, в социалистическите страни и у нас.

Без да изчерпвам характеристиките на този модел, ще се спра на неговите най-отличителни особености.

Първо. Това е модел, който е насочен към решаването на голяма, историческа задача — в обозрима перспектива да се разкрият изцяло същността, предимствата и привлекателността на социализма на наша, българска земя.

— Анализът на проблемите, с които се сблъскахме и които решаваме, показва, че разполагаме с всички възможности от обективен и субективен характер. С една дума, това е исторически шанс, който нямаме право да пропусием.
— На тази задача следва да подчиним всички свои разработки, планове и проекти.
— Естественото постигането на тази задача ще бъде процес, а не еднократен акт. За това ще бъдат нужни и огромни усилия, и време.

Второ. С този модел следва да създадем цялостни условия,

Digitized by Google

за да функционира и да се развива нашето социалистическо общество като самоуправляваща се система.

С това в крайна сметка целим да се даде още по-голям простор за действие на такива лостове и регулатори (тук несъмнено особена роля имат икономическите лостове и регулатори), с които ще се преодолее административният подход; ще се издигне ролята на милионните хора като субект на управлението; ще се развие по-нататък процесът на превръщането на властта от власт в името на народа във власт, осъществявана чрез народа.

— Тази постановка произтича от програмните ни цели и съответствува на идеала за социализма, който провъзгласиха нашите първоучители.
— От осъществяването на тази постановка зависи в най-голяма степен да разгърнем неизчерпаемите възможности и предимства на социализма, съзидателните сили на народните маси, да се преборим с отрицателните явления.

Трето. Моделът трябва да обхване в едно цяло всички главни области и страни на нашата обществена действителност, всички материални и духовни ценности и ресурси, целия потенциал на страната.

Във връзка с това на преден план излиза задачата: да изработим обща, синтетична картина на това, което вършим и което предстои да извършим в хода на преустройството. Сега то се съдържа в различни документи. Имат се предвид по-конкретно:

— Кодексът на труда;
— двете декларации на Народното събрание за новата роля и място в обществения живот на трудовите колективи и на общините;
— Правилникът за стопанската дейност;
— Основните положения за изграждането на асоциациите от нов тип;
— за преустройството на банковата система;
— съображенията за по-нататъшното развитие на кооперативното движение.

Естествено всеки от споменатите документи има своето място и значение. Не се касае и за тяхното механично обединяване. Задачата е те да се обхванат в единство.

Такава обща синтетична картина е от изключително значение:

— за да се види и осъзнае по-добре от всички за какво става дума, когато говорим за качествено нов растеж;
— за да се подхожда последователно към задачите на преустройството и от гледна точка на цялото, а не разпокъсано, на „парче";
— за да се навлиза с по-голяма увереност и подготовка в нови области на преустройството.

Такъв подход означава да се съобразим с предупреждението на Ленин, че „който се заеме с частни въпроси без предварително решаване на общите, той неминуемо на всяка крачка несъзнателно за себе си „ще се натъква" на тези общи въпроси. А да се натъкваме слепешката на тях, означава да обричаме своята политика на най-лоши колебания и безпринципност."

С други думи, като използваме този модел, ние трябва да осигурим хармонично развитие на цялостния социален организъм, планомерно развитие и в икономическата, и в социалната, и в

Digitized by Google

духовната, и в политическата област, в това число и във връзка с нашето участие в интеграцията между братските социалистически страни, в международното разделение на труда.

— Не бива да допускаме ситуации, при които се усъвършенстват едни страни или области на обществения живот за сметка на други. Това само би увеличило трудностите във функционирането на обществената система.

— Преустройството в една област много често изисква промени по цялата верига на хоризонталните и на вертикалните връзки. Нарушаването на този принцип е една от най-съществените причини, за да се провалят в зародиш някои наши големи начинания.

Безспорно ние не можем да разгръщаме всички процеси на преустройството едновременно. Това нито е възможно, нито е нужно. Преустройството има своя логика на развитие. И тази логика е обективна, тя самата се подчинява на определени закономерности. **Но тъкмо защото е така, необходимо е при решаването на всеки частен въпрос да изхождаме от нашата обща концепция.**

Задачата, която си поставяме в този документ, е да обхванем не подробностите, **а същественото и закономерното, „скелета", общата система на нашето общество и неговата структура, начина, по който то ще функционира и ще се развива в новия етап.**

— С това ще въоръжим партийното и държавното ръководство, всички органи на социалното управление със силно и действено средство за навременно разкриване и правилно решаване на новите проблеми.

— Ще придадем по-големи темпове, по-голям динамизъм, повече увереност на преустройството, ще се разгърнем постепенно на по-широк фронт.

— На тази основа кадрите и трудещите се в различните сфери поновому ще осмислят извършващите се процеси, ще имат общ поглед върху тях, активно ще участвуват в протичането им.

— Тогава новите постановки, виждания и подходи ще станат в още по-голяма степен мобилизираща сила за решаване на проблемите.

— Несъмнено това ще има и голямо идеологическо значение, ще изиграе положителна роля за възпитанието на хората и особено на младежта в идеалите на социализма.

— Същевременно този модел ще ни позволи, образно казано, да заплатим по-ниска цена за преустройството.

За изграждането на модел с такъв социалнополитически, организационно-практически и нравствено-идеологически потенциал съществуват необходимите условия.

— Имаме нови теоретични виждания и подходи.

— Извършени са вече промени, които очертават най-важните контури на новия етап в развитието на нашето общество.

— Досегашният ни опит е добра основа за очертаване на перспективни структури, форми и тенденции, за разкриване на възможности, за революционизиране на развитието ни.

Така че ние сме подготвени да решим такава задача.

Искам изрично да подчертая: нито преди, нито сега ние има-

Digitized by Google

ме амбицията да създаваме общ модел на социализма. **Става дума за модел, който се отнася за социализма в Народна република България на сегашния етап и който отчита нейните конкретни исторически условия и възможности.**

— Този модел съдържа в диалектическо единство изискванията и на общото, и на особеното, и, разбира се, на единичното.

— Затова внимателно следим и изучаваме процесите на преустройството и опита, който се натрупва в хода на това преустройство и в другите социалистически страни.

— За нас от особено значение е опитът на преустройството в Съветския съюз. Идеите, развити от XXVII конгрес на КПСС, Януарския и Юнския пленум на ЦК на КПСС, и нашият стратегически курс съвпадат. Това ни дава нови стимули, нови импулси за осъществяването на преустройството.

Искам с особена сила да изтъкна, че нашият модел ще бъде действен и перспективен, ако отчита участието на България в международното разделение на труда.

През следващия период то трябва да се задълбочава още повече, като развиваме икономически, научно-технически и търговски връзки с капиталистическите страни, с развиващите се страни, както и със страните със социалистическа ориентация.

Разбира се, определящото за нас е участието **в международното социалистическо разделение на труда.** Народна република България ще бъде и занапред здраво звено и опора на Съвета за икономическа взаимопомощ, ще дава своя принос за неговото преустройство. Наша неизменна задача е **да развиваме и задълбочаваме всестранното сътрудничество и сближаване със Съветския съюз.**

Изграждането на модела, за който става дума, изисква да се съобразим с постиженията на съвременната наука и на научно-техническата революция. Голяма и отговорна е особено ролята на обществените науки.

В крайна сметка основа на правилния подход за осъществяване на тази задача е марксизмът-ленинизмът.

Ние винаги сме подчертавали решаващата роля на марксизма-ленинизма и за подготовката, и за извършването на социалистическата революция, и за осъществяването на социалистическото преустройство на обществото. Наред с другото досегашният опит показва колко важно и необходимо е марксистко-ленинската наука да се разглежда, развива и прилага:

— като **метод,** който е силно и неизменимо средство за изследване на явленията и закономерностите на действителността;

— като **идеология,** която разкрива и обосновава през призмата на обществените потребности и класовите интереси на работническата класа идеалите, в името на които се извършва социалистическото и комунистическото преустройство на обществото. Марксизмът-ленинизмът като идеология ни въоръжава с научен мироглед, оказва мощно въздействие върху масовото съзнание и поведение на трудещите се, върху определянето на обществените и личните цели, потребности, ценности и така нататък.

Тези два аспекта на марксизма-ленинизма са в органическо

Digitized by Google

единство. Те не бива нито да се разкъсват, нито да се отъждествяват. Както показва опитът, всяко подменяне на научния с идеологическия аспект на марксизма-ленинизма и обратно може да нанесе вреда и във вътрешния живот на страната, и във формирането и провеждането на нейната външна политика.

Разработването на цялостна концепция на социализма в нашата страна в съответствие със сегашните реалности е подчинено на една главна цел — човека, неговото щастие и добруване.

— Както е известно, човекът, освободен от експлоатация, решаващ собствената си съдба, е основният фактор за изграждането и развитието на социализма и същевременно неговата самоцел.

Ние се нуждаем от ново разбиране и от нова оценка за ролята на човешкия фактор на сегашния етап. Ръководно начало при разработването и осъществяването на предложената концепция е Марксовата постановка за човека като съвкупност от обществени отношения.

А това означава:

— **Първо,** да се разглежда човекът като труженик, който създава материални и духовни блага.
— **Второ,** да се разглежда човекът като творец, който генерира нови идеи и решения.
— **Трето,** да се разглежда човекът като потребител, който задоволява свои материални, духовни и социални потребности.

В нашето общество няма класови противоречия, но различия в интересите има и ще има. Ще се сблъскват много интереси. Ние не трябва да се страхуваме от това. Обратно, трябва да се съобразяваме с тези потребности и интереси. Нещо повече, да възбуждаме нови интереси, които са израз на здрави, разумни потребности.

В сегашната разработка е заложено ново виждане за социалната политика, при което не само ще се осигурява задоволяването на растящите материални, духовни и социални потребности на хората, но същевременно социалната политика ще се превърне в мощен лост за разгръщане на енергията на трудещите се.

— От това произтичат редица съществени изводи и практически мерки.

Два въпроса заслужават по-специално внимание.

Първо, въпросът за социалното равенство и социалната справедливост.

— И на сегашния етап от развитието на социализма няма и не може да има друго социално равенство освен равенството, почиващо на принципа за разпределение според количеството и качеството на труда.

— А това означава: за равен труд — равни доходи, равно потребление. Същевременно това предполага и едно обективно обусловено неравенство: за неравен труд — неравни доходи.
— При социализма това е и висшият израз на социалната справедливост, при което мястото на човека в обществото се определя не от неговия произход, а от неговите способности и от резултатите от неговия труд.

Второ, принципът на социалната справедливост изисква по-

Digitized by Google

нататъшна непримирима борба за ликвидиране на отрицателните явления, на нарушенията на реда и дисциплината.

— Не бива да се забравя, че отрицателните явления се възпроизвеждат и изискват постоянна и настъпателна борба.
— Ленин предупреждаваше, че за социалистическата революция не е достатъчно да унищожи „крупните хищници", тоест експлоататорските класи, че ако ние допуснем разпалване на дребните апетити и открием поле за „дребните паразити" и за „малките грабители" на общественото благо, революцията няма да достигне целта си.

Не са ни нужни заклинания, абстрактна призивност и безадресна критика. Необходимо е преди всичко да се захванем с решаването на главното и същественото: с премахването на причините, които пораждат негативните явления в нашия обществен живот.

Същевременно ние се нуждаем от много по-големи грижи за нравственото възпитание на хората, което следва да стане една от основните насоки на идейновъзпитателната дейност у нас.

Задачата е още по-настойчиво да се работи за създаване и укрепване на такава нравствена атмосфера във всички клетки на нашия обществен организъм, която да насърчава човека за нови творчески дела.

— Ако нашето общество изисква висока нравственост от всекиго, това с още по-голяма сила важи за ръководните кадри на всички равнища. Негативният личен пример на тези кадри, разминаването между думите и делата им нанасят непоправими вреди на социалистическия морал, на възпитанието на хората.
— Проблемите на хуманността, на справедливостта, на високата нравственост трябва да се изведат на преден план.
— В тази именно област — духовните ценности, хуманността, социалната справедливост, социализмът трябва още повече да разкрие своите предимства.
— Законност и равенство пред законите, уважение към общественото мнение, толерантност, другарство, взаимна помощ, чистота в човешките отношения и така нататък — това са важни ценности на социалистическия начин на живот, които трябва неотстъпно да утвърждаваме.

Трябва да бъде ясно: ние ще извършим набелязания преход, ще осъществим разработения модел на нашето обществено развитие само ако поставим в действие творческите сили на всеки човек, ако подготвим и въдалечем хората в този преход. Голямото историческо дело — преустройството на нашето общество, трябва да стане дело общонародно!

II. НАШАТА КОНЦЕПЦИЯ — РЕАЛИЗАЦИЯ НА ИЗИСКВАНИЯТА НА ОБЕКТИВНИТЕ ЗАКОНОМЕРНОСТИ

Несъмнено това е възлов теоретически и практически проблем. В резултат на извършената теоретическа работа през последните години ние изведохме няколко положения, които сега следва да използваме.

Digitized by Google

Първо. Определящото в случая е, че нашият модел, за да бъде жизнен и действен, трябва практически да реализира обективните обществени закономерности, проявяващи се на сегашния етап у нас.

— Човешката история е обективен процес, чието протичане се определя в края на кранщата от обективни закони.

— Досега, образно казано, никой не е успял да „надхитри" историята.

Ето защо ние полагаме и ще полагаме големи усилия, за да разкриваме навреме и използваме закономерностите на общественото ни развитие.

Това е алфата и омегата на нашата работа и борба.

Кои закономерности имам предвид?

— Необходимо е и занапред да се осигурява действието на такива закономерности на изграждането и развитието на социалистическото общество като утвърждаването на обществена собственост върху основните средства за производство и на тази база планомерното развитие на обществото, съответствието на производителните сили и производствените отношения, ръководната роля на Комунистическата партия и така нататък.

Същевременно трябва да се създадат всички условия за действието и проявлението на закономерностите, отнасящи се до научно-техническата революция, до закона за стойността и свързаните с него стоково-парични отношения, до нарастващата роля на народните маси като творец на историята, до интересите на всеки гражданин на нашата страна, до синтеза между различни обществени процеси и явления и така нататък.

Известно е, че ние се занимаваме със закономерностите на нашето общество не само в теоретичен аспект. Положихме немалко усилия за тяхното дешифриране и отразяване в новия икономически механизъм, в изграждането на новите стопански структури, в новия Кодекс на труда и така нататък.

Ефективността на модела на нашето общество ще се измерва преди всичко с простора, който той трябва да разкрие за действието на посочените закономерности.

Още два въпроса са от особено значение.

Първият е, че действието на обективните закономерности влиза в противоречие с редица установени у нас структури, форми, отношения, норми и така нататък.

Да вземем научно-техническата революция, която ние с основание определяме като суперключ на по-нататъшното ни развитие. Тя налага коренни изменения в материалния и в духовния живот, в базата и в надстройката. По-конкретно тя е несъвместима с някои исторически формирали се структури в икономиката, с екстензивните фактори на нейното развитие, с много от сегашните форми на организация на науката и на образованието, с редица важни страни на социалното управление и така нататък.

Последователното провеждане на закона за стойността и свързаните с него стоково-парични отношения изискват коренни изменения в планирането, ценообразуването, заплащането на труда, методите на стопанисване и ръководство и така нататък.

— Действието на този закон налага да се преразгледат редица утвърдени схващания за собствеността при социализма.

Digitized by Google

— Тази собственост не е нито анонимна, **нито е откъсната от стоково-паричните отношения.** Този етап, в който ще действуват стоково-паричните отношения, не може да се прескочи, колкото и да ни се искаше това години наред.

— **Собствеността трябва да се разглежда в динамика** от гледна точка на нейното стопанисване, на формите, в които се проявява. Нито една форма не бива да се подценява.

Действието на закона за нарастващата роля на народните маси като творци на историята също влиза в противоречие с утвърдени виждания и практически решения.

— Трябва да се преодолее например опростителската представа, че превръщането на трудещите се от обект в субект на управлението е въпрос на бъдещето.

— Тази представа, както и друг път съм подчертавал, водеше до бюрократични извращения, до откъсване на някои кадри от народа и така нататък.

Изобщо трябва да видим главното: действието на обективните закономерности неизбежно поражда противоречия, които трябва да се преодоляват.

Заедно с това необходимо е да се отчита, че тук се проявяват **два вида противоречия.**

— **Противоречия, които възникват по обективни причини.** Те са неизбежни, тъй като са свързани със закономерния процес на растеж на новото, което влиза в противоречие със старото.

— **Противоречия, които възникват по субективни причини.** Те са резултат на грешки в ръководството на социалните процеси, на неумение навреме да се разкриват и преодоляват възникналите вече противоречия.

В този процес са възможни по принцип два подхода.

— При единия вниманието и усилията са насочени към **премахване на последиците от дадено противоречие** или пък към намаляване на неговото отрицателно въздействие.

— При другия подход целта е не само да се ограничават отрицателните въздействия от едно или друго противоречие, а **да се премахнат причините, да се изменят условията, които пораждат тези противоречия.**

— С разработването на нашата концепция ние следваме именно този втори подход.

Ние преодоляхме опростителската представа, че нашето общество е чуждо на противоречия или пък е арена главно на противоречия, пораждани от субективни причини. Сега е необходимо да задълбочим нашите виждания, като свържем този въпрос по-пълно с диалектиката на действието на обективните закономерности.

Следващият въпрос, който искам да разгледам, се отнася до това, че нито една от закономерностите, за които става дума, не действува самостоятелно, изолирано от другите.

— Проблемът сега вече **не е в това,** когато става дума за дадена закономерност, да се отчита и действието на другите закономерности. **Това е стара постановка.** Тъкмо тази стара постановка години наред ни спъваше и в икономическия механизъм, и в практическата работа.

— **Новото и главното сега** е във всички наши разработки

Digitized by Google

отчитането на действието на обективните закономерности в синтез. А синтезът, както е известно, предполага не просто взаимодействие, а органично врастване на едно нещо в друго нещо.

— Синтезът е налице не само в обективното действие на тези закономерности. Той трябва да прониква и в тяхното отразяване в икономическия механизъм, и в начина, по който те се опознават и използват.

Най-после, необходимо е също да се отчита, че изискванията на обективните закономерности трябва да се провеждат последователно и в базата, и в надстройката.

— Базата и надстройката не могат да „говорят" на различни „езици". Законите, за които става дума, са общи. Никоя област на обществения живот — ще се изразя образно — не може да каже: „Това не се отнася за мене."

Второ. Когато говорим за обективните закономерности, не бива да се забравя, че техните изисквания се въплъщават в определени принципи на социализма.

Не е случайно, че класиците на марксизма-ленинизма придаваха изключително значение на принципите, съобразно с които се изгражда и развива новото общество.

— Това е заложено още в тяхната постановка за социализма и за комунизма като две фази на комунистическата формация, основното различие между които е, че при социализма действува принципът „От всекиго според способностите, всекиму според труда", а при комунизма — „От всекиго според способностите, всекиму според потребностите".

— В тези два принципа в концентриран вид се съдържат изискваннята на обективните закони, които действуват съответно при социализма и при комунизма.

— В този смисъл принципите, отразявайки изискваннята на обективните закони, са непосредственият инструментариум на политиката и на практическата дейност. С тях и чрез тях се провеждат политическият курс, стратегията на общественото развитие.

Под въздействието на обективните закономерности сега у нас се формират нови принципи, доразвиват се и се обогатяват редица от досега прилаганите принципи, а някои просто отпират.

В нашата теоретическа и практическа работа на преден план излизат няколко принципа:

— принципът на самоуправлението;

— комплексният принцип на изграждането и на функционирането на социалните структури в базата и в надстройката;

— принципите, произтичащи непосредствено от закона за стойността и стоково-паричните отношения (принципът на заплащането според количеството и качеството на труда, принципът на еквивалентната размяна, принципът на контрола чрез лева, принципът на самофинансирането и самоиздръжката и така нататък и така нататък).

Трябва да си даваме сметка, че ние, така да се каже, още не сме изчерпали богатството на новите обществени закономерности, за да изведем всички налагащи се от тях принципи.

— Това ще бъде процес, и то продължителен.

Google

— Тук първостепенна е ролята на нашата теоретическа мисъл.

Трето. В нашата работа и борба отделяме и ще отделяме изключително внимание на въпроса как да доведем изискванията на обективните закономерности и на принципите, с които ги провеждаме, до съзнанието и, което е особено важно — до интересите на непосредствените създатели на материални и духовни ценности.

— Да си припомним мисълта на Маркс, че идеите стават материална сила, когато завладеят масите.

— Затова на всеки етап ние сме се стремили да превръщаме стратегията на партията в близка и понятна за трудещите се, в жизнена програма за действие.

— Този въпрос не е нито от периферията на нашата теоретическа и практическа работа, нито пък е въпрос само на агитацията и пропагандата.

И сега ние трябва да проявяваме умение стратегическият курс за качествено нов растеж да стане понятен за всеки човек, всеки да разбере, че това е и негово лично дело, опиращо и до собствените му потребности и интереси. Нужно ни е умението да „преведем" новия стратегически курс, който осъществяваме, на „езика" на политическото и трудовото всекидневие, да го въплътим в окрилящи призиви, с които да запалим и вдигнем милионите хора.

Защо?

Защото въпросът за признвите е **въпрос за идеалите,** в името на които воюваме за победата на новото общество.

С практическото осъществяване на стратегическия курс за качествено нов растеж ние навлизаме в **нов етап на обогатяването, развитието и реализирането на нашите идеали,** на идеалите, въплътени в Програмата на Българската комунистическа партия.

И това е така във всички области:

— с научно-техническата революция, която провеждаме, създаваме нови условия за постоянно развитие на личността;

— с нашия курс за качествено нов растеж в икономиката целим да постигнем по-висока производителност на труда и изобилие от блага за трудовите хора;

— в борбата за новото общество ние провъзгласихме: „Който не работи, не трябва да яде." В съвременно звучене този принцип ние искаме да приложим така: „Който не работи, не трябва да яде, а който дава на обществото повече, трябва да получава повече."

Примери могат да се дадат много, но не в тях е работата. Главното е, че като извършваме сегашния революционен прелом, не само не се отказваме, но провъзгласяваме още по-силно своите комунистически идеали, създаваме още по-добри предпоставки за тяхното постепенно осъществяване.

Но въпросът не е само за верност към нашите идеали. Важното е също така да намираме непрекъснато най-преките пътища към тях, пробивайки просека през сложни обстоятелства, трудности и противоречия, пред които историята непрекъснато ни поставя.

Някои са склонни да възприемат идеалите на социализма потребителски. Чакат да получават наготово от обществото. То-

Digitized by Google

ва няма да допуснем. Ние искаме всеки български гражданин да поеме своя дял в социалистическото строителство.

Всяко поколение трябва отново и отново в променилите се обстоятелства да воюва за идеалите. Тук са мъките на раждането на новото, но тук е и романтиката.

Въпросът за идеалите опира в края на крайщата до взаимоотношенията между обективното и субективното в нашите условия.

Защо сега поставяме този въпрос?

Поставяме този въпрос, защото новото, което се разгръща в нашата действителност, се пречупва така в съзнанието на хората, в тяхното мислене, че предизвиква дълбоки промени.

— Когато говорим за научно-техническата революция, неправилно е да си представяме, че тя „влиза" в живота, в съзнанието на човека само като машини и технологии. Това е едната страна на въпроса, която ние не подценяваме.

— Другата страна е, че новите процеси, в това число научно-техническият прогрес, формират нови качества на личността, отразяват се в самите идеали на хората, на младежта.

— Научно-техническата революция може да бъде революционизиращ фактор в нашите условия, ако не се откъсва от промяната в отношението към собствеността, от стоково-паричните отношения и така нататък.

— По същия начин самоуправлението, което сега повсеместно развиваме, може да бъде такъв фактор само в единство с научно-техническата революция, с другите обективни закони.

Така че дълбоката и всеобхватна реформа, която извършваме, създава нова реалност у нас, която ще води до революционни изменения във всички области.

Обобщавайки, искам да подчертая: обективните закономерности, принципите на социализма и съвкупността от идеалите са „носеща конструкция" на модела на нашето социалистическо общество.

Нашата концепция за по-нататъшното изграждане на социализма у нас трябва непрекъснато да се усъвършенствува и развива, да бъде своеобразна отворена система. В хода на практическата работа тя ще се допълва, уточнява и усъвършенствува. Заедно с това ще осигурява необходимия простор за творчески решения, за търсене на нови възможности и различни варианти за решаване на проблемите.

— Тук изключително голяма е ролята на обществените науки, които следва да издигнат равнището на своята работа.

— От голямо значение е също така изучаването на опита на другите страни.

III. ЗА ПРЕВРЪЩАНЕТО НА НАШЕТО ОБЩЕСТВО В САМОУПРАВЛЯВАЩО СЕ

1. В съвременните условия въпросът за самоуправлението представлява за нас, за нашата партия **генерален въпрос** на теорията и практиката на изграждането на развития социали-

Digitized by Google

зъм в Народна република България. Това се определя от редица обективни фактори.

— Преди всичко преходът към самоуправлението е обусловен от **изискванията на обективните закономерности** на развитието на нашето общество, от необходимостта да разкрием по-широк простор за тяхното действие.
— Самоуправлението естествено произтича от разгръщането на социалистическия демократизъм у нас.
— Новият етап на **научно-техническата революция** изисква нови форми на организация и управление на общественото производство.
— Решаването на проблемите на социално-икономическото развитие не е по силите на един управленски елит. Необходими са условия за активното участие на трудовите колективи, за стимулиране на тяхното творчество.

От друга страна, ние разполагаме и с необходимите теоретически предпоставки — с богатото Ленниново наследство, с новите постижения на партийната мисъл по тези въпроси.

Разбира се, не сме натрупали достатъчно практически опит, а и много от досегашните теоретически постановки се нуждаят от по-нататъшно развитие и особено — от конкретизация.

2. Каква е, най-общо казано, философията на самоуправлението?

Преди всичко това е постановката, че **принципът на самоуправлението е основополагащ в цялата система от принципи, които сега прилагаме.** В определен смисъл той е ядрото на тази система, фокусът, в който се кръстосват останалите принципи.

— И в новите условия не само се запазва, но и се засилва ролята на ленинския принцип на демократическия централизъм. Това за нас е азбучна истина.
— Ако ние допуснем самоуправлението да влезе в разрез с него, значи неправилно сме решили този въпрос. Защото самоуправлението не само не противоречи на демократическия централизъм, но и създава качествено нови условия за неговото действие.
— **Главното в случая е, че този принцип ще действува на основата на самоуправлението** — нещо, което налага да се направят важни изводи от теоретически и практически характер.

В условията на самоуправлението непосредствените производители са и собственици, и стопани на единната и неделима социалистическа собственост. Те са и обект, и субект на управлението. А това значи, че те се самоуправляват, като по този начин реализират и самата власт както пряко, така и чрез избраните от тях органи на различни равнища.

Необходимо е също така да се отчита фактът, че принципът на самоуправлението има **глобално значение** за развитието и функционирането на цялото ни общество. Би било опростяване на нещата той да се свежда само до системата на управлението. В съответствие с него ние преустройваме и трябва да преустроим цялата обществена система по хоризонтала, вертикала и диагонала, да внесем дълбоки качествени изменения във всички области на базата и на надстройката.

Ние сме си поставили историческата задача да създадем

Digitized by Google

всички условия, за да функционира и да се развива нашето социалистическо общество като самоуправляваща се система.

— Ето защо правилно подходихме — заложихме самоуправлението като основен принцип за преустройството и на трудовите отношения, и на планирането, и на заплащането, и на банковата система, и на кооперациите, и на държавния апарат.

Това е нова, качествено нова задача, която трябва да реализираме още на сегашния етап. Във връзка с това коригирахме редица представи, намерили място и у нас, че преходът към самоуправлението ще се осъществи във втората фаза на новото общество, в комунизма.

3. Ако самоуправлението има определящо значение за цялостното преустройство на нашето общество, ние трябва да внесем необходимата яснота по това, кои са принципите на самото самоуправление, какви са неговите изисквания.

За кои принципи на самоуправлението става дума?

Както показва ходът на преустройството, особено значение на сегашния етап за нас имат:

— принципът за правото и отговорността на самоуправляващата се единица да решава всички въпроси, които са в кръга на нейните възможности;
— принципът за все по-пълното сближаване, достигащо в някои отношения до сливане на държавното и общественото начало в самоуправляващата се единица;
— принципът за превръщането на всичко, което е „над" самоуправляващата се общност, в органи на самоуправлението;
— принципът да се тръгва „от долу" и при изграждането на едни или други органи и организации, и при определянето на техните функции, права, задължения и отговорности, и при вземането на решения;
— принципът за доброволност при формиране на колективите и при тяхното сдружаване.

Тези принципи се отнасят до всички страни на обществената ни система.

4. **С провеждането на посочените принципи целим коренно преустройство на обществените отношения и управлението на обществото.**

Да вземем **трите основни блока** на политическата система. Това са:

— държавните органи и организации;
— обществените органи и организации, движения, творчески съюзи и така нататък;
— партийнополитическите органи и организации.

В процеса на социалистическото строителство тази структура на нашата политическа система изигра определено положителна роля. Но сега се формира нова ситуация. В условията на по-нататъшното повишаване на зрелостта на цялата обществена система, на обществените отношения и социалното управление **установената структура на политическата система започва все по-определено да влиза в противоречие с новите закономерности на общественото ни развитие.**

— Действието на тези закономерности изисква **нов подход** за изграждане на политическата система и обособяване

Digitized by Google

на нейните подсистеми. Редица от сегашните структури са **несъвместими** с тези закономерности. От наш съюзник те са се превърнали в **спирачка** на развитието.

— Някои от звената на съществуващата политическа система са **разсадник** на бюрократизъм и социални деформации.

В редица случаи те **възпроизвеждат** онези дейци, които изостават от живота и противостоят на новото, прогресивното.

— Независимо от вземаните мерки свидетели сме на голяма устойчивост на паразитните звена в политическата ни система. Опитите да им се противодействува не са достатъчно успешни, защото се запазват причините, които поддържат статуквото.

Трите блока на нашата политическа система сега са структурно, институционално и функционално обособени. Всеки от тях има свои органи, свой механизъм на функциониране, свои йерархично изградени организации. Всеки от тях приема определени решения. А обектът, както неедиократно е изтъквано, е един.

Оттук и едно от главните противоречия на нашето развитие — между обективните закономерности на сегашния етап и отживелите структури и отношения в политическата система.

Това противоречие се проявява и на национално равнище.

— Съществуват три блока на политическата система с всички произтичащи от това следствия — институционална обособеност, строго разграничаване на функциите, наличие на апарат със свойствената му склонност към бюрократизъм и така нататък.

В новите условия реален проблем, който стои на дневен ред в нашето общество, е **все по-пълното сближаване и постепенното сливане в някои отношения на държавното и общественото начало.**

— Това е продиктувано не само от съществуването на различни организации със свой апарат, поглъщащ големи ресурси, но преди всичко от хода на обективните процеси в нашето общество.

— И тук не започваме от „а". Имаме вече богат опит с едно новаторско дело — обществено-държавното и държавно-общественото начало.

— За съжаление този опит сега не се изучава добре и което е особено важно — не се развива творчески по-нататък.

— Главното е да се повишава ефективността на политическата система, да се разширява нейният демократизъм.

5. Или да разгледаме проблема за йерархията в обществото и в неговото управление.

Знаем, че с развитието на обществото още до социализма възниква и се задълбочава такъв тип разделение на труда, в резултат на който се формират различни равнища на управлението и групи професионалисти, тясно специализирани в изпълнението на управленски функции.

— И нашето общество не може без определена йерархия, специализиран професионален управленски апарат, без съответни управленски структури.

Въпросът е в това, че досегашният начин на изграждане и

Digitized by Google

функциониране на системата на йерархията водеше до обособяване на една бюрократична прослойка.

— Тази прослойка е създала свой стандарт по десетки, стотици канали и води до принизена чувствителност към проблемите на човека.

— Тя не е голяма, но пакостите, които нанася в стремежа да си запази статуквото, положението на заеманите от нея кресла, служби и службици, не са малки.

— Става дума за бюрокрацията и нейните носители, а не изобщо за служителите и специалистите, които в своето мнозинство се трудят честно.

Сега принципът на самоуправлението ни позволява коренно да изменим нещата. Да ги изменим така, че този апарат и съответните структури да служат на обществото, на хората, да бъдат под техния контрол, да функционират на основата на определени права, задължения и отговорности.

Това ще бъде трудна, сложна и навярно болезнена операция, но друг изход няма. Или обществото ще вземе решителни мерки, за да обуздае бюрокрацията, или бюрокрацията ще продължава да нанася все по-сериозни икономически и морално-политически поражения на социализма, като с поведението си води по верижен път към други обществени деформации.

— Ние сме твърдо решени като партия и като държава да не допуснем бюрократизмът да вземе връх.

— Очевидно тук ще има „за", ще има и „против". „За" ще бъдат здравите сили в партията и обществото, „за" ще бъдат всички, които с труда си утвърждават своето благополучие и своите обществени позиции. „Против" ще бъдат очевидно открито и прикрито онези, които получават повече от това, което заслужават за своя труд.

Животът ни научи, че това не може да стане с декрети или пожелания. Решаващото е да се преустрои цялата система на обществените отношения, начинът на нейното функциониране, като се започне от съставящите я елементарни „клетки".

Да припомним подхода на Маркс, приложен в „Капиталът". Изследвайки механизмите на капиталистическата икономика, той започва с анализа на най-елементарната клетка — стоката. Оттук Маркс извежда и противоречията, и проблемите на капитализма, както и крайния извод за неговия неизбежен крах.

По принцип такъв следва да бъде и нашият подход.

— И тук е нужно да се отделят онези „клетки" в обществения ни организъм, чийто анализ и действие са основа на преустройството, негов двигател.

Това трябва да бъдат „клетките", в които в най-голяма степен се преплитат изискванията на новите обективни закономерности.

В търсенето на такива „клетки", на такива звена в преустройството, ние изминахме немалък път, натрупахме и известен опит. Работата по новия Кодекс на труда, по Правилника за стопанската дейност, по асоциациите от нов тип, по преустройството на банковата система и т. н. всъщност беше работа, свързана най-тясно с проблемите на самоуправляващите се общности.

Digitized by Google

— Това са **трудовите колективи** във всички области, където се създават материални и духовни ценности.

— Това са **териториалните общности и преди всичко общините.**

Новото и главното в подхода ни се изразява в това, че се започва „от долу", от първичното звено. На него се предоставя всичко необходимо, за да разгръща пълноценно своите функции. След като се „изчерпят" всички възможности на това равнище, се преминава към следващото и така нататък.

— Този подход, който прилагаме за пръв път, осигурява възможности да се изградят **рационални, икономични и работещи** органи. **Той подкопава из основи бюрократизма в организационното строителство.**

— От особено значение е фактът, че това ни позволява да ликвидираме досегашната бюрократична йерархия.

— Същевременно изграждаме нов тип управленска система и съответна йерархия.

Опитът показва, че такъв трябва да бъде и подходът във функционирането на новите организации и на техните органи на самоуправление.

— Има се предвид по-конкретно, че този подход следва да се прилага при вземането на решения. Така ще се преодолее вредната практика да се приемат решения заради самите решения, както и решения, които задушават низовите звена, натрапват бюрократизъм.

— Така ние ще задълбочаваме новия тип демокрация, в която главно действуващо лице са народните маси.

— Постепенно такъв подход ще се прилага в цялата обществена система.

— Това се отнася и до контрола, който в новите условия ще бъде и контрол от долу на горе.

— Държавните органи в новите условия се избират и контролират от гражданите, ешелонът от държавни органи е техен.

Следователно това, което провеждаме, има дълбок стратегически замисъл, то е революционно по своя характер.

Чрез социалистическото самоуправление можем да повишим активността на хората, да я насочим към реализиране на благородните цели на нашето социално-икономическо развитие. Основа на самия принцип за самоуправлението е максималната демокрация, и то преди всичко в трудовия колектив и в териториалната общност.

6. **От всичко това произтичат и основните правила, върху които се изграждат самоуправляващите се общности.** Те разполагат с **всички необходими права и съответни задължения** за осъществяване на целите, поставени им от обществото в лицето на социалистическата държава.

— На самоуправляващата се общност се предоставят големи права и задължения за **самостоятелно решаване на проблемите** в дейността ѝ и се търси пълна отговорност за резултатите от нея.

— **Тези права, отговорности и задължения се намират в единство и съответствие.**

— Те обхващат всестранната дейност на **самоуправляващата се общност, която осъществява не само икономически,**

Digitized by Google

но и **социални, духовни, политически и други функции,** всичко, което е свързано с човека по месторабота и местоживеене.

— От това следва, че за да се разгърнат пълноценно силите и възможностите на дадена самоуправляваща се общност, трябва да се обвържат органично нейните производствени, социални, обществено-политически и други функции.

7. Ние вече направихме важна, може да се каже, решаваща крачка — привеждаме основата на обществената пирамида върху принципите на социалистическото самоуправление.

— Като следвахме принципа да се започва от долу на горе, в съответствие с новия Кодекс на труда, Правилника за стопанската дейност и други основни документи, бяха определени правата, отговорностите и задълженията на трудовите колективи в бригадите и предприятията.

— Избрани бяха колективните органи за самоуправление и ръководителите на **предприятията и производствените звена** чрез тайно гласуване.

— **Предприятието** се превърна в основна организация — стокопроизводител. В него всички решения по управлението, включително и вътрешните нормативни актове, се утвърждават от колективните органи за самоуправление.

— Това се отнася и до уреждане на взаимоотношенията, правата и отговорностите на бригадните колективи, които функционират на вътрешна стопанска сметка и решават самостоятелно въпросите на своята организация и състав, на разпределението на трудовото възнаграждение и така нататък.

Изградени бяха и **нов тип обединения** на колективите на предприятия, на технологически, на търговски и научни звена на базата на техния общ интерес с оглед повишаване ефективността.

— Стопанското обединение е самоуправляваща се организация, обединяваща трудовите колективи на предприятията, и по тяхно поръчение изпълнява само онези функции, които те му предоставят. Предприятията избират ръководните органи за самоуправление на своето обединение, техните ръководства и колективи участвуват пряко и чрез представителство в дейността на тези органи.

По аналогичен начин се решават и въпросите на самоуправлението в **селското стопанство.**

— В съответствие със специфичните условия на производството основното звено тук е **бригадата,** в която се работи на **акордно заплащане.** Тя има всички права, за да работи като пълноценна и самостоятелна самоуправляваща се стопанска единица — да урежда взаимоотношенията си с другите органи, организации и с банките чрез преки връзки, на договорна основа.

— Бригадите могат да се сдружават помежду си, могат да образуват аграрно-промишлени комплекси, за да решават по-общи задачи, които не са по силите на отделната бригада.

Трудовите колективи на предприятията и обединенията придобиха правото широко **да се сдружават помежду си,** да се

Digitized by Google

кооперират с други организации, с банки, включително и с чуждестранни фирми.

— С реализиране на партийната концепция за по-нататъшното развитие на кооперативното движение се създават изключително благоприятни условия за **сдружаване между кооперациите и стопанските организации.**

За да се използват напълно възможностите на самоуправляващите се организации в съответствие с изискванията на научно-техническия прогрес и на международното разделение на труда, за преструктуриране на икономиката, както е известно, се изградиха **асоциациите от нов тип.**

— Тези асоциации действуват като колективни органи за самоуправление на стокопроизводителите от съответните производствено-стопански комплекси.

8. **В териториален аспект нашите постановки за самоуправлението в основата на пирамидата също са ясни и вече се предприемат практически мерки.**

— Става дума за превръщането на териториалните единици в самоуправляващи се общности със съответни органи на самоуправлението, а на населението — в стопанин на дадената територия, като им се предоставят необходимите права, задължения и отговорности.

— Тук започваме от **кметството** и от **общината** като най-низови и непосредствено свързани с населението звена.

Основното териториално звено е общината и тя трябва да стане силна, жизнеспособна самоуправляваща се териториална общност.

— Общината получава всички права, задължения и отговорности за решаване на въпросите за жилищното строителство и разпределението на жилищата; местното снабдяване, битовото обслужване и общественото хранене; транспорта и съобщенията; непосредственото медицинско обслужване; отдиха и спорта; предучилищното, основното и средното образование; задоволяването на непосредствените културни потребности; опазването и възстановяването на природната среда; самозадоволяването с основни хранителни продукти и така нататък.

Общината има право да участвува в определяне на структурата на производството на своята територия.

— Тя трябва да организира стопанската дейност в сферата на услугите и търговията; да създава икономически условия за дейността на предприятията на териториално подчинение, за тяхното сдружаване и така нататък.

— За решаването на своите икономически, социални, кадрови и други проблеми общината може да сключва договори с други общини, със самоуправляващи се организации и държавни органи.

Като се изчерпят всички въпроси, свързани с правата, отговорностите и задълженията на низовите звена, едва след това се определят функциите и задачите, правата и отговорностите на териториалните структури на следващото равнище. **Те се преустройват в органи на самоуправлението на населението на общините на съответната територия.**

Следователно и в териториален аспект ние провеждаме принципите на самоуправлението от долу на горе. По този начин се

Digitized by Google

изгражда нова структура на властта в териториален аспект, къ дето трудещите се се превръщат в субект на управление. И тук се прави нова значителна крачка от власт в името на народа към власт чрез народа.

Чрез Декларацията, която прие Народното събрание за превръщането на териториалните единици в самоуправляващи се общности, а на населението — в стопанин на съответната територия, се затваря цикълът на преустройството на низовите органи и клетки на нашето общество върху принципите на самоуправлението.

9. **Изграждането на самоуправляващи се общности е неразделна част от процеса на превръщане на нашето общество в самоуправляващо се.**

Не бива да си правим илюзии, че можем да изграждаме самоуправляващи се общности, ако не изменим социалната среда, ако не извършим дълбоки промени в цялостната организация и управление на нашето общество. Изобщо самоуправлението не би могло да бъде приложено само в отделни звена на обществения организъм, ако всички останали звена продължат да работят върху други принципи.

— Това означава, че върху основата на самоуправлението ще трябва да работят не само низовите общности, но и висшите ешелони на държавното управление.
— Самоуправлението и децентрализацията на обществения живот не означават край на държавната власт, не означават и „демонтиране" на държавата.
— Ние се стремим да създаваме нови условия за функциониране на държавата, на държавната власт, които ще направят в много по-голяма степен ефективни техните действия и функции.

Във връзка с това възникват няколко въпроса.

Първият се отнася до висшите органи на държавното управление — Народното събрание, Държавния съвет и Министерския съвет.

Основната насока, която трябва да се следва в преустройството на тези органи, е тяхното превръщане **в органи на самоуправлението** в съответствие с ленинския принцип на демократическия централизъм.

— Според Конституцията те са съответни законодателни и изпълнителни органи на държавната власт.
— В тяхната структура и дейност господствува принципът на държавното начало. Общественото начало или е „притурка", или изобщо отсъствува.

Върху какъв принцип следва те да се преустроят?

Върху принципа, че ако всички общности от хора в Народна република България са самоуправляващи се, то централните органи могат да съществуват само като органи на народното самоуправление.

Това е новото и главното.

Всичко друго е следствие.

Забрави ли се това, ще се въртим в системи и йерархични структури, които постоянно възпроизвеждат бюрократизма.

Смисълът на преустройството на висшите органи е:

— те да станат **органи на самите самоуправляващи се об-**

Digitized by Google

щности, т. е. на самоуправляващите се организации и на териториалните самоуправляващи се единици;

— да бъдат **контролирани** от тези низови общности и **да се отчитат** пред тях.

Наред с другото, това означава коренно да се измени досегашната постановка за **Народното събрание** и за народните представители, които и занапред ще се избират пряко от народа.

— В новите условия трябва да се установи друг принцип в неговата дейност, при който решаваща дума ще имат населението и трудовите колективи в самоуправляващите се общности.

— Необходим е принцип, който превръща Народното събрание и народния представител в **пълномощници на самоуправляващите се общности,** тоест на трудовите колективи и на населението.

От това произтича необходимостта от внасяне на принципни изменения в **структурата, статута и функциите** на Народното събрание.

Особено важно е в него да се намери сполучлива форма за съчетаване на интересите на териториалните общности и на самоуправляващите се организации.

Народното събрание трябва да се превърне в **колективен работен орган** на самоуправлението на обществото, в който основните звена са **комисиите.** Или ако перифразираме известната мисъл на Карл Маркс, то трябва да бъде „работеща корпорация".

— Комисиите в Народното събрание да придобият принципно нови пълномощия и компетенции и да „покриват" целия аспект от дейности в съответната сфера: и като стратегия за развитие, и като контрол за нейното провеждане.

— Работата на комисиите да придобие постоянен характер в съответствие с техните нови функции и задачи.

Заедно с това необходимо е **да се изменят статутът и функциите на останалите държавни органи от висшия ешелон на властта.**

В условията на самоуправлението, когато протича процес на сближаване, а в някои отношения и на сливане на законодателната и изпълнителната власт, отпада необходимостта от досегашните два отделни органа — Държавен съвет и Министерски съвет. Необходимо е да се създаде принципно нов орган, който следва да има изпълнително-разпоредителни функции по основните въпроси на управлението на страната.

— Да се обмисли също така какви министерства ще има към него.

— Тези органи трябва да се изградят на базата на принципите на самоуправление.

За да има своя логически завършек картината на самоуправлението в икономиката, е нужен и **национален координиращ орган,** който ще бъде също така не орган на управление, а орган на самоуправление на стокопроизводителите. Целесъобразно е във връзка с това да се обсъди въпросът за създаване на **Национална (Българска) асоциация на стокопроизводителите,** в която ще членуват колективно новосъздадените асоциации от нов тип и самостоятелните стопански обединения.

Digitized by Google

— Тази национална асоциация като орган на самоуправляващите се стокопроизводители по принцип не може и не трябва да изпълнява държавни функции.
— Нейната основна функция е да представя пред висшите партийни и държавни органи интересите на самоуправляващите се стокопроизводители.
— Кръгът на функциите и компетенциите й се определя от тези, които са нейни организатори и членове — тоест от самоуправляващите се организации.

Правилно ще бъде националната асоциация да формира също така три съвета по отделните направления: технологическа, пазарна и социална политика. В тези направления асоциацията може по поръчение на своите членове да представлява някои от техните интереси и в международен аспект.

10. Другият проблем се отнася до така наречения **среден ешелон.** Едва ли е нужно да се напомня, че това е звеното в нашата система, което има голям „принос" в провалянето на важни партийни инициативи, в тяхното буквално обезценяване по пътя им до трудещите се, до широките народни маси.

Трябва да решим така проблема за средния ешелон, че да не допусием крилете на голямата идея за самоуправлението да бъдат набързо подрязани.

— В тази насока ние предприемаме вече решителни мерки. Както е известно, неотдавна бяха закрити седем отраслови министерства.
— Но нашият изстрадан опит показва, че тук трябва да предприемем комплекс от мерки, които да ни гарантират, че процесът ще бъде необратим и ще бъде доведен последователно докрай.

За да изпълним тази задача, има само един път:
— да лишим този среден ешелон от неговата функция на трансмисия на решения и функции „отгоре надолу" и „отдолу нагоре";
— да разслоим „нагоре" и „надолу" значителна част от неговите функции: към висшия ешелон и към самоуправляващите се организации и териториални общности;
— да премахнем неговия „дипломатически имунитет";
— да го лишим от самочувствието за безнаказаност и безотговорност за неизвършената или за лошо извършената работа.

Или, с други думи, трябва да намалим височината на обществената пирамида, да премахнем дългия йерархичен път, образуван от бюрократизираннте и самооценяващите се инстанции по средата.

Всичко това може да стане само ако цялото това **средно звено** се преобразува да работи не като орган на управлението, а като орган на самоуправлението на трудовите колективи и на територналните общности.

Трябва да се преразгледа дейността на сегашните функционални ведомства към Министерския съвет. Каквито и реорганизации да са предприемани у нас, тяхното място е било винаги недосегаемо, защото тези органи се считат за пазители на „светая светих" на държавата. Техният състав при всички досегашни мерки за съкращаване на персонала никога по същество не е бил намаляван — даже в последно време, и като брой на ве-

Digitized by Google

домствата, и като абсолютна численост на персонала им, има увеличение.

— Досегашният подход към това средно звено не може да се прилага в условията на самоуправление.

— Всички тези така наречени функционални ведомства трябва да се включат в системата на самоуправление и да бъдат отговорни за своите действия.

Всъщност, ако внимателно се анализира дейността на тези звена от средния ешелон, ще стане ясно, че тук се крие една от основните причини да „буксува" всяка нова идея, тук заглъхват новите инициативи, тук се прекъсва връзката между равнището на стокопроизводителите и висшия ешелон.

— Това изисква да се направят кардинални промени в състава, организацията, структурата и функциите на тези ведомства.

Необходим е **нов синтез на функционалните органи** за обединяване по най-подходящ начин на тяхната дейност.

Логиката на самоуправлението и плановият характер на нашата икономика изискват цялостно преосмисляне на потребностите от функционални органи — трябва да се създадат или запазят само тези органи, които са реално необходими на нашето самоуправляващо се и самоорганизиращо се общество.

— Това изисква да се формира един действително **нов щаб на държавната власт** по разработката на плана и контрола за неговото изпълнение — чрез икономически методи, лостове и средства.

— Става дума за планово-икономически (или научно-икономически) щаб на държавата в съответствие с постановките на Февруарския пленум на ЦК на БКП от 1985 г.

Във връзка с преустройството на средния ешелон и създаването на новия висш изпълнително-разпоредителен орган отпада необходимостта от сегашните съвети към Министерския съвет.

В тази насока трябва да се действува решително, защото всяко отстъпление или половинчатост могат да се окажат камъчето, което ще прекатурн колата на преустройството.

11. **Принципни изменения са необходими и в средния ешелон в териториален аспект.** Тук отново трябва да се започне от общината, от нейните нови функции, права и отговорности, за да стане тя жизнена териториална общност в икономическо, социално и духовно отношение.

— От тази гледна точка трябва да се преоцени и броят на сегашните общини, и територията, която те обхващат.

— Сега редица общини са създадени съвсем изкуствено, за да се поддържа определеният статут на окръзите.

Съществуващите окръзи вече са изчерпали своите възможности и ще задържат развитието на народното самоуправление.

— Оформили са се и такива стереотипи в отношенията община—окръг, които ако не бъдат разрушени структурно, общината не може да бъде отворена система.

Назрял е моментът да се окрупнят окръзите, като новите структурни единици — областите, се формират като големи териториални комплекси. В тях да се търси и хармонично развитие на производителните сили и териториалната инфраструктура, и охрана на природната среда, и **отваряне на общините** към цялата страна.

Digitized by Google

— По този начин границите на фактически обособилите се териториални икономически райони по същество ще съвпаднат с „границите" на новите области. В същото време чрез тези нови териториални комплекси посредством икономическите лостове ще можем да възстановяваме и развиваме по-нататък жизнеността на цялата територия на страната, на всички общини, ще се преодолеят много от причините, пораждащи обезлюдяването на редица селища.

— Областите трябва да отговарят за **системата за комплексно обществено обслужване на населението,** тъй като общините са твърде малки, за да могат да обхванат цялостно решаването на този проблем.

Взаимоотношенията между териториалните единици и стопанските организации трябва да се градят изцяло на основата на нормативните отчисления за издръжка на териториалните единици и поддържане на територията, включително и чрез рентните плащания от стопанските организации за ползване на териториални ресурси.

На областите трябва да се предадат **много повече функции.**

— Областите на базата на общоприетите норми и закони за функционирането на обществото във всички сфери — икономиката, опазването на природната среда, комплексното снабдяване на населението и прочие, трябва да могат да прилагат свои конкретизации на тези закони и нормативи.

— Да се знае, че като се „влезе" на тяхна територия, има специфичен ред — обществен, икономически, по отношение на използването на ресурсите, включително на кадрите и земята.

— Този ред, тези норми и изисквания ще бъдат резултат от общата воля на населението, реализация на неговите държавнически виждания и функции за съответната територия.

— Това се отнася и за общините, и за кметствата. Преценило ли е населението, законосъобразно ли е, държавнически мъдро ли е това решение, то трябва да се спазва от всеки и от всички.

— По този начин чрез референдуми населението ще участвува в решаването на най-важните дела.

— Така ще се пресекат много безобразия и самото население ще действува за съблюдаването на законите, ще упражнява контрол над органите на реда, над стопанските организации и прочие.

При преустройството на териториалните структури трябва да се създават условия за засилване на защитните възможности, сигурността, обществения ред и отбранителната способност на страната.

12. **Съдебните органи** също така трябва да се преустроят като органи на социалистическото самоуправление.

Съдебната система трябва да се състои от:

— **независими съдилища** със съдебни заседатели на различни равнища: върховен съд, областен съд, общински съд, конто да решават наказателни и граждански дела, и

— **арбитраж,** който да обхваща дела, свързани с взаимоотношенията между самоуправляващите се организации и

Digitized by Google

органите на самоуправлението, изпълняващи държавни функции. Стремежът трябва да бъде не търсенето на някакво решение отвън, а да се намира взаимно приемливо решение чрез партньорство.

Изобщо необходимо е да се приведе цялата правна надстройка в съответствие с условията на самоуправлението, да се укрепва законността и решително да се подобрява работата на следствените и съдебните органи, да носят те отговорност за своите действия.

— Още повече трябва да се подобрява работата на органите по сигурността и взаимодействието им със самоуправляващите се общности.

13. **Органите на самоуправлението трябва да се формират на широкодемократична основа на базата на обществената гласност, изборност, конкурсна система и сменяемост.**

Съществено трябва да се промени **изборната система** на всички равнища — кметствата, общините, самоуправляващите се организации, в средния ешелон на самоуправлението и така нататък.

— Необходимо е за всяко място да се състезават двама или повече кандидати.

Системата за самоуправление трябва да се гарантира с твърдо прилагане на принципа за контрол на ръководните органи и кадри от долу, от избирателите и трудовите колективи.

— За да действува този принцип, трябва да се премахне монополизмът на ограничен кръг хора във властта.

Ясно е също така, че системата на самоуправление, за да бъде жизнена и ефективна, трябва с твърда ръка, под ръководството на партията, да се освободи от редица външни атрибути, излишества и показност.

Във връзка с това искам да припомня, че ленинският априлски политически курс утвърди непреходни ценности, които са в традициите на нашата партия. Отнася се за възпитаване на кадрите в дух на скромност, на всеотдайност и безкористна служба на народа.

14. **За обществените организации.**

И обществените организации не могат повече да се запазят в сегашния си вид. Не става дума само за тяхното усъвършенствуване или адаптиране в новата обстановка, а за дълбоки промени в статута, в структурата и във функциите им. По същество трябва да се отиде към нов тип обществени организации.

Занапред самоуправляващите се общности все повече трябва да се утвърждават като субекти, носещи цялата отговорност за състоянието на нещата в своята сфера.

— Но ако това е така, не може повече други организации да определят „какво да се прави" в самоуправляващите се общности, в трудовия колектив и в общината.

— Сега всички обществени организации са изградени така и имат такива функции, че както и да се усъвършенствуват, си остават организации, които „отвън" определят „какво да се прави" по определени въпроси в самоуправляващите се общности.

Необходимо е самите обществени организации и по функции, и по структура да станат органична част от системата на самоуправлението.

Digitized by Google

Да вземем примерно Комсомола.

— Ясно е, че в новите условия младежките дружества трябва **да се създават към самите самоуправляващи се общности.**

— Ясно е също така, че щом се създадат младежки дружества на самите самоуправляващи се общности, **ще бъдат необходими органи** на „по-горните" равнища, включително на централно, с оглед да се внася единство, да се провежда определена национална политика и стратегия за младежта, да се координират силите за решаване на общи въпроси и така нататък.

— Но тези ръководства **ще бъдат вече не досегашните органи, а органи на самоуправлението.**

Какво ще даде по-конкретно всичко това и на Комсомола, и на младежта, и на обществото?

— Въпросите на младежта — и социални, и духовни — **ще станат действително въпроси на самите самоуправляващи се общности.**

— Други ще бъдат и **подходът, и начинът** на решаването на жилищните, битовите, образователните, културните и други въпроси. Други са и **възможностите,** защото зад тях са **ресурсите** на самите самоуправляващи се общности.

— Комсомолското дружество като организация на самоуправляващата се общност ще получи **принципно нови** права, задължения и отговорности. Ще се създаде **друга обстановка** за работата на младежта и нейните дружества. Те ще бъдат **част** от колектива стопанин на социалистическата собственост.

— С други думи, формира се ситуация, при която **стопанинът** е жизнено заинтересован да поеме и отговорността по младежките въпроси.

По аналогичен начин, като се държи сметка за тяхната специфика, стоят въпросите за **профсъюзите** и за **Отечествения фронт.** Това се отнася и за останалите обществени организации и движения.

Изобщо в условията на самоуправлението самоуправляващата се общност е тази, която трябва да провежда богата и разнообразна дейност във всички направления.

— В нея не само могат, но и трябва да се формират различни сдружения по интереси, творчески клубове и така нататък. **Но това ще бъдат звена на самоуправляващата се организация, а не сегашните поделения на бюрократизирани обществени организации и движения.**

Провеждането на принципа на самоуправлението във всички сфери на обществения живот, в това число и в областта на културата, налага съответна промяна в **организацията и дейността на творческите съюзи.**

— В условията на самоуправлението в **духовното производство** изключително много нараства значението на **низовите звена,** там, където се осъществяват процесите.

— Низовите звена трябва да разполагат с всички необходими за дейността им права, задължения и отговорности.

Изобщо сега е необходимо и духовното производство да се преустрои на принципите на самоуправлението.

Digitized by Google

Самоуправляващите се организации в духовната сфера биха могли да образуват своя собствена **национална асоциация**, изпълняваща такива функции и задачи, които са й предоставени от нейните членове.

В заключение на този раздел: превръщането на нашето общество в самоуправляващо се налага да се внесат необходимите изменения в Конституцията на Народна република България.

IV. ЗА НОВО КАЧЕСТВО НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ И РАЗГРЪЩАНЕ НА СОЦИАЛНАТА ЕНЕРГИЯ НА ОБЩЕСТВОТО

Въпросът за икономическите отношения има първостепенно значение в концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма у нас.

От тези отношения зависи:

— доколко успешно ще осъществим прехода към качествено нова технологична основа на социалистическото общество;

— доколко успешно ще се използват възможностите на човешкия фактор, ще се разгръща социалната енергия на милионите хора.

От няколко години, особено след XIII партиен конгрес, ние разгърнахме мащабна работа за търсене на принципно нови решения. Преди всичко изменихме подхода. Като се ръководехме от марксистко-ленинската теория, започнахме не от следствията, а от причините, които пораждат едни или други неблагоприятни явления. Във връзка с това изведохме онези нови закономерности, които на сегашния етап са важни и без чието отчитане не можем да решаваме проблемите.

1. В какво главно се изразяваха дефектите на модела на икономическите отношения, който прилагахме досега?

— **Застой в развитието на отношенията на собственост**, който създава условия за отчуждение от нея, за безстопанственост и разхищения.

— **Подценяване изискванията на закона за стойността в свързаните с него стоково-парични отношения.** Дълги години се опитвахме „да държим под арест" този закон, да прескачаме обективно необходимия етап, свързан с неговото действие в нашето развитие.

— **Формиране и прилагане върху тази основа на разходни, екстензивно ориентирани методи на планиране и управление**, което затрудняваше, тормозеше, слагаше бариери пред научно-техническия прогрес, правеше нашата икономика невъзприемчива към научните постижения, понижаваше нейната ефективност.

— **Развитие на някои диспропорции в икономиката**, на **„балансирана стагнация"** и хронична дефицитност на редица суровини, материали, стоки и услуги.

2. **Какво е най-характерното за новия модел на икономическите отношения?**

Най-характерното е, че той се изгражда последователно в съответствие с обективните закономерности, като всеки елемент

Digitized by Google

а икономическите отношения заема своето подобаващо място, изчитайки в синтез изискванията на тези закономерности.

— В основата на този модел ние поставяме отношенията на собственост, които са сърцевина на цялата система от обществените отношения.

— Главна негова характеристика е преминаването от предимно административни към предимно икономически методи и регулатори.

— Подобаващо място в модела заемат законът за стойността, свързаните с него стоково-парични отношения и произтичащите от тях изисквания за разпределителните отношения.

Ръководейки се от това, ние поставихме в центъра на своята работа анализа на онези обективни процеси, които трябва да се извършат, за да изведем на ново равнище социалистическата собственост.

3. Предоставянето на социалистическата собственост на трудовите колективи за стопанисване и управление, обявено с Декларацията на Народното събрание, е нов етап в развитието на отношенията на собственост, коренна промяна в самата сърцевина на производствените отношения в съответствие с настъпващите изменения в нашето общество.

— За нас социалистическата собственост е свята и неприкосновена. Тя и занапред ще се развива на основата на плановото начало в интерес на народа, на цялото общество.

— С нейното предаване за стопанисване и управление на трудовите колективи не се нарушава процесът на обобществяването ѝ, нито пък се преминава към нейното групово владеене, към денационализация на средствата за производство.

Във връзка с това трябва да се подчертае, че развитието на социалистическото самоуправление ще води до обогатяване на формите на социалистическата собственост и на тяхното съдържание. Ще се умножават и субектите на социалистическата собственост. Това от своя страна ще създава още по-солидна икономическа основа за **разширяване, задълбочаване и увеличаване на многообразието на формите на социалистическата собственост.**

— Например кооперативната собственост ще получи нов разцвет, своя втора младост.

По този начин ще се създават условия за истинско съревнование между двете форми на социалистическа собственост и без да се създават изкуствени „парникови" условия за едната или за другата, ще просперира тази, която е по-жизнена, която може по-успешно да се реализира икономически в конкретната сфера или дейност.

— Ще се развива и **собствеността на общините** и на живеещото на съответните териториални население. Навярно тя ще има доминираща роля в някои сфери на дейност, развивани от териториалните самоуправляващи се общности.

— Ще се развива и деловото участие на трудови колективи или на отделни труженици в развитието и обогатяването на различните форми на социалистическата собственост, в определени от съответните самоуправляващи се

Digitized by Google

общности рамки, с цел да се пресичат евентуални апетити за спекулации.

— Ще се разгърнат мащабите на **смесената собственост** — национална и чуждестранна, както от социалистически, така и от несоциалистически страни.

— Ще се развива и **индивидуалната трудова дейност** в тясна връзка с различните форми на собственост.

Самият живот ще подскаже и най-ефективните комбинации между различните форми на собственост:

— общонародна и кооперативна;

— общонародна и общинска;

— общонародна собственост, съчетана с делово участие на трудови колективи или отделни труженици;

— общонародна, кооперативна, общинска собственост в съчетание с делово участие и други.

Много важно значение при тяхното развитие ще има изясняването на нашите разбирания за **критериите за зрелост на една или друга форма на собственост.**

— Вниманието сега трябва да се насочи не толкова към начина на обобществяване, колкото към **силата на мотивация,** която една или друга форма на социалистическа собственост създава за по-пълна изява на социалната енергия на народа.

— При избора на формите и на тяхната комбинация **главният критерий** следва да бъде постигането на най-пълна икономическа и социална реализация на социалистическата собственост, това — коя от тях при конкретните условия прави социализма по-силен и по-привлекателен.

4. Новите отношения на собственост ще съдействуват и за ново разпределение на властта в обществото, тоест ще се променят и политическите отношения по посока на нов тип демократизъм, при който центърът на тежестта на цялата обществена постройка се премества от върха към основата на пирамидата.

От своя страна **единството на икономическата и на политическата овластеност** на трудовите колективи ще укрепва тяхното съзнание на истински стопани, ще променя тяхното мислене и психика.

— **Съзнанието за взаимна отговорност и за взаимно зачитане по цялата хоризонтална и вертикална верига на обществения възпроизводствен процес ще бъде главното в новия социален климат.**

— Ще се създадат условия за преодоляването на явленията на пасивност, апатия и отчуждение, ще се издигат чувството за отговорност, взискателността и самовзискателността, защото всеки, вътре в самия себе си, ще започне да чувствува единството на своя личен и на обществения интерес.

— Ще бъде сложен край на вредното разбиране, че при социализма само държавата е тази, която представлява и отстоява обществения интерес.

Овластеният стопанин ще бъде пряко заинтересован не само от своята работа и от работата в своя колектив, но и от правилността на решенията на всяко по-горно равнище, от кадърността на хората, упълномощени да вземат тези решения, ще бъде не само заинтересован, но ще има и права да въздействува

Digitized by Google

върху кадровия състав и поведението на тези по-горни равнища.

Ние знаем, че всичко няма да стане изведнъж. Но сме убедени, че трябва да отидем към това.

5. Нов важен елемент в икономическите отношения е създаването на **адекватни условия** за дейността на социалистическите стокопроизводители съобразно със закона за стойността и стоково-паричните отношения. Това е гаранцията, за да се постигне успешно **съчетаване на различните категории икономически интереси** — обществени, колективни, индивидуални.

Производствените отношения във всяко общество представляват отношения между хората — между индивиди, колективи, социални групи и класи. Поради това те се проявяват като икономически интереси. Известно е, че още Енгелс навремето писа: „...икономическите отношения на всяко общество се проявяват преди всичко като интереси".

Икономическите интереси са движещата сила на общественото развитие, най-силният мотиватор на човешкото поведение. Нито обективните закони, нито производствените отношения сами по себе си са източник на развитието. Те стават такъв източник само когато се превърнат в икономически интереси на субектите на стопанската и на всяка друга дейност.

За какво става дума?

Става дума за една **силно развита система от икономически регулатори,** притежаваща редица елементи на саморегулиране и самоорганизация, която ще ни позволи да „преведем" принципите на новите икономически отношения на оперативен, делови, разбираем за всички хора „език". Толкова ясен, недвусмислен, убедителен и привлекателен, че да убеди милионите трудещи се:

— че ако работят добре, ще бъде добре и за тях, и за обществото;

— че ако не работят добре, ще бъде зле и за тях, и за обществото;

— че нищо не идва даром и на друго не може да се разчита освен на резултатите от собствения упорит и добросъвестен труд.

Казано накратко, дълбоките преобразования, които извършваме, са насочени към по-строгото и последователно отчитане на интересите на всички слоеве на народа, към тяхното разгръщане за осигуряване на качествено нов растеж във всички сфери на обществото.

— Хората са се вдигали и се вдигат на революции, водени от интересите си. При социализма ние не можем да решим новите проблеми, ако не овладеем интересите и не ги превърнем в социална енергия.

Необходимо е да стигнем до индивидуалните интереси. Да се отчитат те, да се умножава тяхната сила в интересите на колектива, на всяка социална общност, означава хората да се превърнат наистина в стопани и в трудовия колектив, и в населеното място, където живеят.

Този принцип трябва да се прилага последователно по цялата верига:

— От научното търсене и разработката на технологиите до реализацията и потреблението на материалните и духовните блага в различните сфери.

— От инвестиционната активност и грижата за ефективно из-

Digitized by Google

ползване и развитие на социалистическата собственост във всичките й конкретни проявления до разпределителните отношения в сферата на потреблението и възпитанието.

— Естествено в съзвучие с разумните икономически интереси трябва да се разгръщат всички останали интереси — политически, идеологически, културни и така нататък.

Тази сплав от интереси, насочена към осъществяването на новите цели, стоящи пред нашето общество, се формира в неговите клетки — в селскостопанската бригада, в производствените звена, в промишлеността, в териториалните общности на населението и така нататък.

— **Новият тип организация на работа,** която съчетава в себе си всички възможности за доброволно формиране на състава, изборност на колективните органи, самоиздръжка, разпределение на резултатите според равнището на личния и колективния принос — това е магията, с която се „хващат" интересите на хората.

Независимо дали се отнася за промишлеността, строителството, селското стопанство, здравеопазването, науката, художественото творчество, за която и да е сфера, **главното е свободното сдружаване на хората в различни звена на базата на икономическите интереси на индивида и колектива.**

6. Какви са по-важните характеристики на системата от икономически регулатори?

Планирането и в новите условия ще бъде основен инструмент на социалистическата държава за ръководство на народното стопанство. Коренно се изменя обаче подходът към разработването на плана и неговото съдържание.

С държавния план се определят основните пропорции и показатели за развитието на страната и на производствените комплекси. След това започва диалогът на всички равнища за неговото осъществяване.

Диалогът се провежда:

— на всички равнища на планиране;

— между равноправни и равноотговорни партньори, като се имат предвид интересите на държавата и на самоуправляващите се организации.

Този план служи като изходна база за разгръщане на дейността на всички организации на икономическа основа.

— **На стокопроизводителите:** за разработване и утвърждаване на техните собствени планове.

— **На асоциациите:** за координация на дейността и провеждане на единна политика в рамките на производствените комплекси.

— **На банките:** за финансово осигуряване на изпълнението на плана и всеобхватен контрол чрез лева.

Както се вижда, и за в бъдеще държавният план ще бъде „централната ос" в народното стопанство, около която се „върти" икономиката на страната. Но сега тази „ос" ще се поддържа не от административни, а от икономически отношения и интереси, от един много по-ефикасен мотивационен механизъм.

Ето това е принципно новото и различното в системата на планирането.

Digitized by Google

Преустройството в банковата система заема ключово място целия комплекс от мерки за преустройство на икономическите отношения. В редица направления новите принципи, върху които изгражда банковата система, са пионерни.

Преустройството на банковата система ще окаже огромно въздействие върху нашата икономика, ще създаде условия за разгръщане на най-ефективните стопански мероприятия.

— Особено голяма в това отношение е ролята на новите търговски банки, които имат пряк икономически интерес да кредитират най-ефективните стопански инициативи.

— Създават се условия за „срастване" на банковия и производствения капитал и за по-ефективно използване на стоково-паричните отношения в икономиката.

— Разширяват се контролните функции на банките и преди всичко контролът чрез лева — навсякъде и във всичко.

— Повишава се ролята на банките в ускоряването на научно-техническия прогрес — чрез системата на преференциални кредити, чрез създаване на рискови фондове за финансиране на нововъведения и така нататък.

— Развиват се нови сфери на банковата дейност, които ще повишат динамиката на нашата икономика.

Трябва да се отбележи, че търговските банки, макар и да са банки на стокопроизводителите, притежават пълна икономическа самостоятелност. Между тях съществуват не административни, а икономически взаимоотношения.

Новата роля на банките дава отговор и на един доста дискутиран проблем — проблема за фалита на социалистическото предприятие.

— Сега този проблем излиза извън сферата на дискусните. Щом предприятието не работи добре и носи загуби, обслужващата го банка може да го обяви във фалит.

— Разбира се, фалитът е крайна мярка, но важното е, че това е в правото на банката, защото в противен случай тя самата може да фалира.

Нов подход е необходим и в областта на цените и ценообразуването.

При формирането на цените на стоките за широко потребление трябва да се приложи такъв подход, който ще ни позволи да ликвидираме натрупаните досега деформации в тази област.

— Това повече не бива да се търпи, понеже в цените като във фокус се кръстосват икономически, политически, идеологически, социални и какви ли не още проблеми.

При определянето на цените на дребно трябва да се постави, образно казано, „летва", която никой производител или търговец няма право да прескача. При определянето на височината на тази „летва" трябва **да се държи сметка преди всичко за покупателната способност на милионите хора.**

На нас ни е необходим такъв механизъм за регулиране на заплатите и цените на дребно, при който и цените, и заплатите се привеждат непрекъснато в съответствие с изискванията на закона за стойността и се гарантират **непрекъснатото повишаване на доходите на хората** и разширяването на производството на качествено ново равнище.

— Следователно, за да се определят правилно цените на

Digitized by Google

дребно на стокните за широко потребление, трябва да се тръгне обратно по цялата технологическа верига чак до суровините и на тази база да се определят цените по ешелони.

Ценните на стоките с производствено предназначение трябва да се определят на базата на обществено необходимите разходи, а не на основата на субективно планирания им размер или произволно определени разходни норми.

— За по-голямата част от тези стоки мярка за обществено необходимите разходи ще бъдат цените, по които реално изнасяме на международния пазар. Това ще бъдат максимално допустимите цени, „летвата", която никой няма право да надскача със своите цени на нашия пазар. Който изнася на международния пазар, може да я надскача, но не и на нашия.

Трябва постепенно да осигуряваме по-свободно влияние на пазара, да създадем по-реален курс на лева спрямо другите валути, да се демократизира външнотърговският режим с оглед ефективното участие на нашите стокопроизводители в международното разделение на труда.

В сферата на самофинансирането и взаимоотношенията на самоуправляващите се стопански организации с държавния бюджет също са необходими корени изменения.

Необходимо е да се пристъпи към постепенно премахване на бюджетното финансиране на капиталните вложения и по-активно стимулиране на инвестиционната активност на стопанските организации.

— Самоуправляващите се организации самостоятелно трябва да решават къде и как да инвестират, в каква насока да се развиват. Но заедно с големите права те ще носят и пълна отговорност за последиците от своите решения.

— Държавата ще оказва активно икономическо въздействие за създаването на еднакви икономически условия за функциониране на самоуправляващите се организации. За целта тя ще използва различни по вид и насоченост икономически стимули — цени, данъци, такси и така нататък.

Този нов тип взаимоотношения несъмнено ще повиши отговорността на стопанските организации, ще ги направи „чувствителни" към отрицателните и положителните последствия от тяхната дейност.

В организацията на заплащането на труда също трябва да се отразяват още по-пълно изискванията на стоково-паричните отношения.

— Необходимо е да се въведе такъв начин на заплащане, който да стимулира трудовите колективи и отделните труженици към производството на разнообразна, качествена и търсена на пазара продукция.

— Трябва строго да се съблюдава резултативно-остатъчният характер на фонд „Работна заплата", като се установи най-тясна връзка между индивидуалната заплата и крайните резултати. Заплата трябва да се дава за резул-

Digitized by Google

тат, а не за явяване на работа, за заемане на някаква длъжност и прочие.

За да бъдат жизнени и ефикасни нашите предначертания, **сега е наложително веднъж завинаги да ликвидираме такова голямо зло, каквото е уравниловката.**

Още Ленин в спора с Троцки доказа по най-убедителен начин, че не може да има ударен труд при уравниловъчно разпределение. А и практиката на социалистическото строителство потвърди това гениално прозрение.

Ние обаче невинаги и не във всичко съумявахме на практика да провеждаме последователно изискванията на социалистическия принцип за заплащането на труда. В редица случаи хуманизмът на нашето общество се превръщаше едва ли не в благотворителност.

Нашата постановка за заплащането сега е ясна и категорична. **Този, който дава повече на обществото, който твори новите технологии и осъществява максимални резултати — качество и конкурентоспособност на продуктите от своя труд, той да получава повече в сравнение с другите.**

Трябва да се прилага смело **силна диференциация** в заплащането — в науката, в производството, в управлението — по целия фронт.

— Тези обаче, които се задоволяват с **рутинна дейност** и съответни на нея резултати, ще получават минимума, който им осигурява прилично съществуване съобразно нашите хуманни норми.

— Тези, които творят на равнището на челните постижения на научно-техническата революция независимо от стаж, от заемана длъжност и така нататък, да бъдат по-добре платени, да няма „таван" за тяхното възнаграждение, да имат и по-високи социални придобивки.

Това сега е главното в заплащането. **На всеки се предоставят равни възможности за изява, за да може всеки труженик да реализира своите лични способности в името на своите интереси и интересите на колектива и на обществото.**

Като социалистическо общество ние сме длъжни да стимулираме **състезателния дух** в творческата трудова изява, като създадем равенство в условията всички хора да покажат, да докажат, да развиват способностите си.

— Днес са нужни такава атмосфера, такива решения и норми, че **на почит, на преден план да излязат челниците, новаторите, истинските борци и реализатори** на революционизиращи постижения и резултати в науката, в технологиите, в стопанските сфери и така нататък.

Доскоро не бяхме създали всички условия и предпоставки, за да се справим с уравниловката, независимо от добрите решения за конкурсното начало, за растежа на място и прочие.

Сега обаче всичко се дава в ръцете на хората. При новите условия държавата ще поставя само „летвата" на равнището на резултатите и тяхната ефективност.

— Онези, които могат, нека да надхвърлят изискванията, да дават и да получават повече, да растат.

— Тук задачата е да се намерят и прилагат най-ефикасни механизми за формиране и регулиране на фонд „Работна

Digitized by Google

заплата", за гъвкаво използване на новите скали на заплащане.

По този начин ще се премахнат и всякакви възможности за прояви на уравниловката.

Има някои групи специалисти, предимно заетите в науката в технологиите, в областта на здравеопазването и образованието, на които сме длъжни в много кратък срок да преоценим равнището на заплащане в съответствие с тяхната непрекъснато нарастваща социална роля в новите условия.

7. Създаване и по-нататъшно бързо разгръщане на обстановка на състезателност, на социалистическа конкуренция във всички сфери на нашето общество.

— Чрез социалистическата конкуренция, чрез въздействието на пазара — вътрешен и международен, трябва да осигурим най-подходяща организационно-икономическа обстановка и гаранции за нормалното функциониране на системата от икономически регулатори.

— В резултат на това ще се създадат благоприятни условия за разгръщане на научно-техническа и стопанска предприемчивост.

Всичко това трябва да се направи в името на социализма, в името на създаването на обстановка, при която ще се чувстват по-добре и ще получават повече тези, които работят по-добре и дават на обществото повече. Крайно време е всички да разберем, че социализмът е високохуманно и благородно общество, но не е благотворително дружество.

V. ЗА ПРЕХОД КЪМ КАЧЕСТВЕНО НОВА ТЕХНОЛОГИЧНА БАЗА НА НАШЕТО ОБЩЕСТВО

Развитието на производителните сили, на общественото производство е определящ фактор и затова заслужава особено внимание от теоретическа и практическа гледна точка.

Досегашният модел на общественото производство не може да ни служи повече, защото са изчерпани практически докрай неговите възможности. По-конкретно става въпрос, че са изчерпани възможностите на:

— неговите основни движещи сили (технологична база, ресурси и така нататък);

— принципите на организацията на производството и труда;

— действуващите комбинационни и синтезни фактори и така нататък.

Или, с други думи, изчерпани са възможностите на целия досегашен подход в развитието на производителните сили. Всеки опит на основата на досегашния подход да се извърши прелом е обречен на неуспех или в най-добрия случай могат да се постигнат само някои частични резултати.

Следователно сега ни е нужна принципно нова концепция, нов модел на развитие на производството и на производителните сили.

Това е необходимо поради:

— научно-техническия прогрес и преди всичко дълбоките кардинални изменения в технологичната база на производителните сили;

Digitized by Google

— извършващите се коренни промени в международното разделение на труда и преди всичко задълбочаването на интеграционните процеси в рамките на СИВ;
— необходимостта да се съобразим с процесите и противоречията, които възникват в народното стопанство в резултат на обективните условия у нас, и така нататък.

Научно-техническата революция внася съществени изменения в качествените характеристики на производителните сили, с които ние трябва да се съобразяваме.

— Разширяват се структурата и съставът на производителните сили, включително и чрез включване в тях на фундаменталните науки.
— Прогресивно нараства „интелектуализацията на производството", бързо се изменя и модернизира структурата на международния технологически обмен.

Без да извършим коренен прелом в развитието на производителните сили у нас, не можем да осъществим на практика курса за качествено нов растеж.

На тази основа след XIII конгрес на партията и особено след Декемврийския пленум на ЦК на БКП (1986 г.) започнахме последователно да решаваме възникналите противоречия и да очертаваме контурите на новата структура на общественото производство.

— Започнахме с организационната структура на икономиката и това беше единствено правилният път. Всеки друг подход щеше да бъде съпроводен с много по-големи трудности и загуба на време и ресурси.
— Извършеното организационно преструктуриране на икономиката ще катализира следващите етапи в преустройството на народното стопанство и ще ускори процесите.

Анализът на възникналите противоречия в икономиката показа, че една от главните причини се корени във ведомствената и отрасловата организация и структура на общественото производство.

Във връзка с това ние пристъпихме към изграждането на производствените комплекси и на асоциациите от нов тип.

— **Производствените комплекси** се формираха на базата на новите тенденции в развитието на производителните сили и под въздействието на водещите направления на научно-техническия прогрес.
— Тези комплекси поставят основата за прелом в продуктовата структура на икономиката, в ешелонирането на народното стопанство, в премахването на ведомствените и отрасловите ограничения и така нататък.
— **Асоциациите от нов тип** са мощни икономически групировки, които създават условия за провеждане на единна технологическа, пазарна и социална политика на стопанските организации — стокопроизводители, които членуват в тях.

Със създаването на тези организационно-производствени структури ние завършихме един етап от процеса на преустройството на икономиката.

Както вече отбелязах, досегашното развитие, в което, по силата на обективните условия, преобладаваха екстензивните фактори, вече е изчерпало своите възможности.

Digitized by Google

Нашето развитие трябва задължително да се базира на интензивните фактори, но не може да се свежда само до тях.

— Нужен ни е модел, който, включвайки интензивните фактори, да ориентира към предимно технологически път на развитие на общественото производство.

— Касае се за модел, който е ориентиран към срастване на науката с производството и на производството с науката.

Или, с други думи, нашата цел е да развиваме „умно", интелектуално и интелигентно производство.

— Процесът на преустройство на производството и на производителните сили несъмнено ще бъде продължителен и нелек.

— Важното е обаче сега да се поставят здрави основи и да се даде верен начален тласък на икономиката.

Основните насоки за преустройство на общественото производство са в тясна връзка и произтичат от действието на обективните закономерности на сегашния исторически етап.

— Оттук и главното изискване: материално-техническата база на социализма не може да бъде друго освен база, изградена върху постиженията на съвременната научно-техническа революция.

— Това изискване поражда необходимостта от дълбоки структурни промени в развитието на производителните сили.

Първо. Динамиката на научно-техническия прогрес налага производителните сили да се развиват така, че да се изгради гъвкаво и бързоадаптиращо се обществено производство.

— Става въпрос за критерий, който е резултат от появата на тенденции с дълготрайно значение, на тенденции, които произтичат от изискванията на международния и вътрешния пазар, от самата природа на съвременните технологии.

Това означава дълбоко и коренно изменение в подхода за организация на общественото производство, в критериите за оценка на проектните решения, в изискванията към работниците и специалистите, в осигуряването на необходимия комплекс от технологии, във финансирането и кредитирането на производството, в научното обслужване и така нататък.

— Необходимостта от развитие на гъвкаво и бързоадаптиращо се обществено производство предполага коренна промяна на установените организационни и производствени стереотипи, нова философия за организация на производствените процеси и така нататък.

Второ. Възлов момент е преходът към качествено нова технологична база на производителните сили.

От една страна, необходимо е коренно усъвършенстване на съществуващите технологии, за да се осигури на общественото производство:

— по-нисък разход на енергия, суровини и материали;

— по-малко количество ръчен труд и по-висока степен на механизация и автоматизация на процесите и така нататък.

Отнася се за бързо увеличаване дела на ресурсоикономисващите технологии, които определят прехода от екстензивен към интензивен път на развитие.

Digitized by Google

От друга страна, става дума за преминаване към следващия, технологичен етап на развитие, който се основава на широко-прилагане на **принципно нови технологии.**

В технологичната база на нашето общество на преден план трябва да излезе преходът към **интелигентни производствени и технологични системи, чиято сърцевина са:**

— „бракът" на електрониката с индустриалните технологии;
— безлюдните технологии и съвременните системи за управление;
— информационните и комуникационните технологии и така нататък.

Новата технологична база трябва да създава условия и възможности за **структурни промени в икономиката:**

— преход към производство и експорт на системи и на комплектни обекти;
— преход към високонаукоемки изделия;
— засилване на нашето участие в международното разделение на труда във високотехнологическите области и така нататък.

Трето. Особено внимание трябва да обърнем на въпроса за структурата на производството и проблемите на концентрацията и специализацията.

— Тук е особено важно своевременно да се откажем от някои отживели времето си постановки, които години наред господствуваха в нашата теория и практика, а и не само у нас.
— **Още по-важно е обаче да прозрем новото, което определя бъдещия характер на общественото производство, което дава простор за ускореното развитие на качествено новия тип производителни сили.**

Какво се има предвид?

— Преди всичко става въпрос за непрекъснато засилващата се световна тенденция за ограничаване на „гигантоманията" в общественото производство.
— Става въпрос също и за прехода към обществено производство, организирано върху качествено нова технологична база, нова организация на производството, на труда и така нататък.

В основата на този преход стоят комплекс от фактори: научно-техническият прогрес и свързаните с него нови технологии, развитието на нови потребности в световен мащаб, изменения в суровинната база и така нататък.

Като отчитаме всичко това, планомерно трябва да осъществим преход към качествено нова структура на общественото производство у нас.

Преди всичко става въпрос за преход към **ново съотношение във вътрешната производствена структура** — увеличаване на дела на малките предприятия, които произвеждат гъвкаво, в зависимост от потребностите на пазара разнообразна номенклатура, за сметка на ограничаване на дела на предприятията гиганти, произвеждащи серийна и масова продукция.

— Тук не става въпрос за своеобразен „ренесанс" на манифактурния тип производство — да се твърди това означава пълно неразбиране на процесите, свързани със съвременната научно-техническа революция.

Digitized by Google

— Тук ие става въпрос и за така наречените малки предприятия, които ние развихме в последните 3—4 години и опитът от които несъмнено ще ни бъде полезен в бъдещата работа.

— **Отнася се за принципно ново обществено производство, основано върху най-съвременните производствени и управленски технологии, в което масовото производство е заменено с относително неголеми серии или индивидуални поръчки.**

Нашето ново виждане за развитието на общественото производство означава да дадем приоритет на този вид производствена структура. Но още веднъж искам да подчертая — касае се за предприятия, които са съоръжени с най-модерни системи за управление, предприятия, в които преобладават безлюдните технологии.

— Изобщо трябва да развием такава структура на общественото производство, която по органичен начин да съчетава големите, средните и малките предприятия.

Във връзка с това на преден план в общественото производство излизат и два други въпроса — за **регионалното развитие на производителните сили** и за **динамиката в създаването на нови производства и отмирането на неефективните производства.**

— В контекста на преструктурирането регионалното развитие на производителните сили придобива качествено нови измерения, повишава се неговата значимост. На тази база трябва да решим и голяма част от въпросите, свързани със създаването на регионални научно-производствени комплекси, на технологически центрове, на специализирани региони за „високи" технологии и така нататъка.

— Остра необходимост възниква и от създаването на условия за бързо развитие на новите високотехнологични производства.

— Трябва да създадем такъв механизъм, който да ни позволява бързо да прекратяваме дейността на остарелите и неефективни производства. Без това нашата икономика няма да получи необходимата динамичност.

Четвърто. Производителните сили у нас трябва да се развиват като интегрална част от световните производителни сили, да бъдат в крак с тяхната динамика. Става въпрос за национален „мундир" и интернационалната същност на производителните сили.

— От една страна, ние се развиваме като част от световната социалистическа система, от друга — като активни участници в международното разделение на труда.

— Следователно развитието на производителните сили у нас трябва винаги да се съизмерява и проверява със световните стандарти.

— Всяко откъсване от тази мярка ще ни струва скъпо, може да ни лиши от перспективи в редица направления.

Във връзка с това нашата стратегия в развитието на производителните сили трябва в още по-голяма степен да се съобразява със засилването на тенденциите за интернационализация. Става въпрос за интернационализацията:

— на капиталите;

— на технологиите;

Digitized by Google

— на науката;
— на суровинните ресурси и така нататък.

Всичко това ние трябва да имаме предвид, когато проектиме структурата на производството, неговата специализация организация и така нататък.

— Ние трябва да осъществяваме нашето производствено и технологическо развитие преди всичко върху научно-техническата и производствената интеграция със страните — членки на СИВ, и на първо място със СССР.

Пето. Необходимо е по нов начин да оценим въздействието, което оказва съвременната научно-техническа революция върху развитието на производителните сили в аграрния сектор.

В тази сфера се очертават крупни технологични промени, които ще имат глобално въздействие върху общественото производство. За нашата страна тези промени имат особено значение, произтичащо от нашите природни особености и дадености.

Трябва да създадем условия за разгръщане на два обективно действуващи процеса.

— От една страна, главно в резултат на бързото развитие на биотехнологиите ще се засилват процесите на индустриализацията на аграрния сектор в посока на своеобразното му „отделяне" от природната среда, в създаване на принципно нови технологии, които не са тясно свързани и зависими от природната среда.
— От друга страна, технологичният „взрив" в аграрния сектор предизвиква крупни промени в суровинния тил на редица промишлени дейности, голяма част от които са особено перспективни за нас.
— Става дума за развитие на солидна собствена ежегодно възобновяваща се „зелена" суровинна база, която може да осигури тила на редица нови производствени комплекси.
— Става въпрос и за постигане на качествено нова екологична картина в развитието на технологичната база на общественото производство, която да бъде в пълна хармония с обкръжаващата среда.

Шесто. Изключително голямо значение трябва да придадем на нашата работа по отношение — образно казано — на „ембрионалната фаза" в развитието на производителните сили.

— Става въпрос за науката, за нейната структура, за нейната организация и така нататък.

В тази насока ние имаме огромния капитал на Февруарския (1985 г.) и Януарския (1986 г.) пленум на ЦК на БКП и на XIII конгрес на партията. Към това можем да добавим и опита, който имаме в партията през целия период на априлското развитие.

Сега за нас науката се превръща в ключов фактор за темповете на нашето развитие, за това, колко широки ще бъдат нашите икономически, духовни и социални хоризонти.

— Ето защо и в тази сфера ние трябва да извършим дълбоко преустройство, защото науката е тази, която трябва да даде динамичност на нашето развитие.
— Преустройството на организацията и структурата на науката следва да се извърши, отчитайки нейната специ-

Digitized by Google

фика, в съответствие с целите и подхода, които бяха приложени в другите сфери на нашето общество.

— Нужно е да се подчертае и това, че е наложително да се осигурят условия за органично „навлизане" на науката в производството, за създаване на единен научно-производствен процес.

— Естествено ние и занапред ще използваме широко и чуждестранен овеществен научен продукт.

Тясно свързан с преустройството на науката е и въпросът за преустройство на образователната система и в частност за подготовката на кадри с висше и средно специално образование. Тя вече не отговаря на новите изисквания, на изискванията на научно-техническия прогрес. Това определя и необходимостта от нейното по-нататъшно преустройство.

— Образователната система трябва да подготвя кадри, които отговарят на новите и перспективни изисквания на нашата икономика, на духовната и социалната сфера

Седмо. Специални грижи трябва да положим за развитието на производителните сили, свързани със сферата на услугите.

Излишно е да се подчертава, че този въпрос у нас, а и не само у нас буквално беше изоставен, за което естествено се разплащаме. Повече обаче не можем да го игнорираме, защото това би означавало да работим на практика срещу социализма, срещу социалистическия труженик.

За развитието на сферата на услугите трябва да отделим необходимото внимание — производствени ресурси, научно-технически потенциал и така нататък.

Осмо. Необходимо е да отчитаме новото място, роля и значение на главната производителна сила на общественото производство — човека.

— Тук става въпрос не за общотеоретични заключения и препоръки. И досега теоретичната страна на въпроса не ни е била непозната.

— Нужен е дълбок прелом в нашите практически действия

В новите условия качествата на човека — работник, специалист, ръководител — придобиват десетократно по-голямо значение, отколкото досега. И това ще бъде толкова по-вярно, колкото повече ще създаваме и използваме съвременни системи за управление.

Фактът, че с внедряването на новите технологии работникът във все по-голяма степен ще управлява производствените процеси посредством електронни, информационни и комуникационни средства, внася съществено нов елемент в неговата позиция, място и роля, в изискванията към него.

— Преди всичко образованието и квалификацията на работника се превръщат в един **непрекъснат процес** — от началото до края на неговата трудова дейност.

Ако досега това изискване се отнасяше главно до специалистите и до висшия ешелон на управлението, то сега, а и в бъдеще с още по-голяма сила ще се отнася до всеки един работник.

Стремежът за професионално развитие и усъвършенстване трябва да бъде едни от първите личностни приоритети и важно условие за по-високо заплащане на труда.

Този нов момент трябва **да се осъзнае дълбоко от всеки** и преди всичко от самите работници.

Digitized by Google

Подготовката на работната сила на всички равнища във все по-голяма степен трябва да бъде право и отговорност на стопоизводителите.

Сега особено голямо значение придобива **качественият аспект в подготовката на кадрите.** За целта трябва да се разширява профилът на професионалната подготовка и да се подготвят специалисти и работници с, образно казано, „поливалентна" квалификация.

— Конвейерният тип работник с неговата квалификация, подход, начин на мислене и отговорност не може повече да ни бъде образец на професионална подготовка.

— Потребен е **качествено нов тип работник** — с добри фундаментални технически и икономически знания, с висока творческа активност, способен бързо да се включи в решаването на нови производствени задачи.

Новата технологична база на нашето общество поставя по-нови изисквания и към ръководните кадри. Сега са нужни ръководители с дълбоки познания по организацията на производството и труда, притежаващи солидна квалификация по проблемите на технологиите и пазара.

— Нужни са ни ръководни кадри, които могат да осъществяват смело и със замах пробиви и да „навлизат" в международното разделение на труда, да сплотяват трудовите колективи.

— На тези ръководители трябва да се оказват всестранна помощ и доверие.

В никакъв случай обаче не бива да се забравя, че ние работим с хора, че ние подготвяме хора, които трябва да имат здрави политически и нравствени устои, с широка обща култура и разностранни интереси.

— С други думи, ние трябва да готвим не технократи и не изобщо „работна сила", а социалистически личности с богат духовен живот.

VI. ЗА РЪКОВОДНАТА И НАПРАВЛЯВАЩАТА РОЛЯ НА КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ В СЕГАШНИТЕ УСЛОВИЯ

Въпросът за ръководната и направляващата роля на Комунистическата партия е поставен на разглеждане в края на концепцията не защото е маловажен или в някаква степен е подценен. Главното съображение е, че той засяга не само една или друга област на самоуправлението, а самоуправляващото се социалистическо общество в неговата цялост. От него в края на краищата зависи успехът на делото, с което сме се заели. Въпросът за ръководната и направляващата роля на Комунистическата партия е кардинален и в теорията, и в практиката на марксизма-ленинизма, на социализма.

— Едва ли е нужно отново да се доказва това.

— Изстрадана истина е, че ръководната и направляващата роля на Комунистическата партия е обща закономерност на изграждането и развитието на новото общество.

Не е случайно, че този проблем е в центъра на вниманието на всички, които разглеждат проблемите на социализма:

Digitized by Google

— и на нашите класови врагове, опитващи се да спекулират с положението, което заема партията в социалистическото общество;
— и на ревизионистите от различни „крилца" и „перца" в миналото и днес;
— и на самите нас, на комунистите от социалистическите страни, търсещи нови средства за развитието на социализма.

Без да претендирам за изчерпателност, главното, което трябва тук да се подчертае, е:

— нашите партии, комунистическите партии в социалистическите страни, са революционни партии на работническата класа и на всички трудещи се;
— и в програмните си документи, и в практическата си дейност те се ръководят от революционното учение на Маркс, Енгелс и Ленин;
— благодарение на това под тяхно ръководство в нашите страни бяха извършени дълбоки исторически преобразования;
— ние не можем да си представим успехите на социализма, неговото превръщане в могъщ фактор на съвременния исторически процес без ръководната и направляващата роля на комунистическите партии.

За нас, българските комунисти, винаги е била първостепенна задачата постоянно да развиваме и повишаваме боеспособността на партията. Това е за нас свят дълг, завещан ни от Димитър Благоев и Георги Димитров.

— Въпросът за ръководната роля на Българската комунистическа партия, както е известно, зае подобаващо място в решенията на Петия партиен конгрес.
— Това бе централен въпрос и в работата на Априлския пленум на ЦК на БКП от 1956 година.
— Във връзка с това положихме много сили, за да се преодолеят извращенията на ленинските принципи от времето на култа към личността, да се доразвият и обогатят тези принципи.
— При провеждането на ленинската априлска генерална линия отделяхме и отделяме изключително внимание за теоретическото изясняване и практическото решаване на възникващите нови въпроси, свързани с партията.
— През изтеклите години нашата партия работи и се развива като марксистко-ленински авангард, успешно води народа по пътя на изграждането на социалистическото общество.
— Днешна обновена България е най-яркото доказателство за силата на Българската комунистическа партия, за правилността на нейната политика.

Сега, когато отиваме към качествено нов растеж във всички области, към коренни изменения в базата и надстройката, налага се отново да се върнем към въпросите на ръководната роля на партията.

— Не е маловажно и обстоятелството, че у нас, а и в други социалистически страни в тази област се допуснаха деформации, някои от които са резултат на многогодишна практика.

Digitized by Google

— Ние не можем да вървим напред, ако не погледнем истината в очите, ако не извършим преустройство и в работата на нашата партия.
— Една от най-драгоценните черти на Българската комунистическа партия е, че тя съумява да се разделя решително с всичко, което пречи, което дърпа назад, да подлага на критична преоценка преди всичко себе си, да търси нови решения, които съответствуват на новите условия.

Какво имам предвид?

Постановката на Комунистическата партия като политически авангард на работническата класа, на трудещите се, е правилна.

И сега, като управляваща, нашата партия си остава политически авангард на работническата класа, на народа. Същността на въпроса е, че това вярно само по себе си положение се прилагаше в някои случаи в неадекватни форми и с неадекватни механизми. **В редица области се стигна до положение, когато властта се превърна практически в неограничена власт на партията с всички произтичащи от това последици.**

— В йерархията на властта сега партийните органи са не само „етаж", но и най-висш „етаж" на управлението, те са фактически главният субект на властта.
— Така е на национално равнище, така е и в местните, териториалните единици.
— Те са и „последна инстанция" при решаването на много кардинални въпроси, които са от компетентността на други органи.
— По същество много органи на държавната власт са станали просто придатък на съответните партийни органи.
— Върху основата на тази практика е изграден механизмът за вземане на решения по всички въпроси. Решенията се приемат обикновено от партийните органи, а държавните органи изпълняват тези решения.
— В действителност партийните органи и техният апарат са всевластни и в изпълнителската дейност — един отдел или инструктор в партийния апарат може да има решаваща дума за това, какво да се направи и как да се направи в съответния държавен орган.
— Същевременно цялата изпълнителска дейност е предписана като право и задължение на държавните органи, а партийните органи не носят отговорност за грешките и провалите, макар че те всекидневно, всекичасно се намесват и дават указания.
— Оказва се, че изпълнителската дейност е „ничия територия". От една страна, партийните органи нито могат, нито трябва да се занимават с нея. От друга — държавните изпълнителски органи са лишени от правото да вземат самостоятелни решения и да ги изпълняват.
— В съответствие с всичко това се изгражда и апаратът в партията, и в държавните органи. Логично е, че той е раздут и силно бюрократизиран.

Това е една реалност, която не се вписва нито в Конституцията, нито в партийния Устав. Но тя се е превърнала едва ли не **в основа на функционирането на властта.**

Digitized by Google

Картината няма да бъде пълна, ако не се отчете и фактът, че осъществяваната по този начин „ръководна“ роля води до **всевластие на партийните органи и дейци,** което не може да се контролира.

— В редица звена едни или други ръководни партийни кадри олицетворяват властта, докато ролята на представителите на държавната власт е сведена до нула.
— Редица ръководни партийни дейци са си присвоили правото да тълкуват по свой начин законите и безнаказано да ги нарушават, да манипулират съответните партийни организации, стават носители на порочни методи, които нанасят тежки вреди на самата партия, на делото на социализма. Те са и голяма спирачка за развитието на самоуправлението.
— От друга страна, някои партийни организации и ръководства са се превърнали в придатък на служебни лица, губят своята политическа физиономия.

Всичко това води неминуемо до деформации в самата партия.

— Самият факт, че партията е изведена в ранг на главен субект на властта, нещо, което противоречи на всички писани и неписани принципи, подхранва и създава условия някои нейни дейци по места и в центъра да придобият чувството за всевластие, чувството за безнаказаност, чувството за недосегаемост при нарушаване на установените норми и порядки.
— От друга страна, не е случайно, че партийните органи на много места са се превърнали в центрове на администрирането. Те неизбежно стават „производители“ на какви ли не документи, а заседателщината се узаконява по всички правила на партийната работа.
— Не са редки случаите, когато в документи на партийни органи се стига до програмиране на работата на държавни органи във вид на график, разчетен по месеци, дни, и така нататък.

Логично следствие от всичко това е силната и стигаща до нелепости централизация на властта и нейното неправомерно изместване.

— В практиката са типични ситуациите, когато по важен въпрос като правило се взема решение от „центъра“, а по-долу то може единствено да се конкретизира.

Могат да се посочат още примери, но главното е, че отдавна е назряла необходимостта тези деформации да се преодолеят.

Решението на въпроса е **да се създадат условия, за да функционира пълноценно държавната власт, която в новите условия ще се осъществява от органите на народното самоуправление.**

Този принцип следва да се проведе последователно при изграждането и функционирането:

— и на законодателната власт;
— и на изпълнителската власт;
— и на съдебните органи.

Що се отнася до партията, тя не може да бъде друго освен

Digitized by Google

литическа организация, чиито взаимоотношения с държавна- власт се изграждат в съответствие с принципа на политиче- ето ръководство на развитието на социалистическото обще- во.

От тази гледна точка:

— партията не е и не може да бъде „етаж" в йерархията на властта; йерархията на властта се формира от съответните органи на народното самоуправление;

— партията не е и субект на властта, тя е политическа организация, която навлиза в определени взаимоотношения с органите на властта, с органите на самоуправлението.

Очевидно наложително е да се започне от изясняването на стото, ролята и функциите на партията при определяне насо- те за по-нататъшното развитие на социалистическото обще- во.

И тук е нужно принципно ново виждане.

— Сега, както е известно, партийните конгреси „предопределят" главното в дейността на висшите органи на властта — парламента и правителството. Определят и насоките, и курса на развитието, и съдържанието на социално-икономическите планове.

— След това същото се повтаря на пленуми на Централния комитет по отношение на годишните планове и на други основни проблеми.

— Решаването на важни въпроси в хода на изпълнението на плана също така заема главно място в работата на органите на централните и териториалните партийни органи.

— Подобна картина се наблюдава в дейността на първичните партийни организации и на техните ръководства.

Кой е фундаменталният принцип, от който трябва да изхож- даме в новите условия при осъществяването на ръководната ро- ля на партията?

Комунистическата партия като марксистко-ленински поли- чески авангард на народа има правото и отговорността да пределя генералния курс на обществото, да формира основните асоки на социално-икономическото развитие на страната.

— Тези свои виждания тя формулира в програмните си документи.

— По-нататък нейната роля трябва да се изразява в обогатяването и доразвитието на тези документи, а това значи — на генералния курс, който провежда.

— Що се отнася до съдържанието на нейните програмни документи, то не съвпада и не може да съвпада с дългосрочните и с петгодишните планове за развитието на страната.

На съответните самоуправляващи се организации и техни- ге органи на самоуправление трябва да се предостави правото:

— да определят как конкретно ще се провежда партийният курс за всеки следващ период в икономиката, социалната сфера и духовния живот;

— да формират и да утвърждават плановете си, без те да

Digitized by Google

се внасят за разглеждане на партийни форуми;
— да търсят и прилагат нови подходи, методи и средства за изпълнението на плана и така нататък.

Важното е съответните самоуправляващи се организации и техните органи да осигуряват постигането на генералните цели, набелязани от партията.

Ръководната роля на Комунистическата партия се изразява и:

— в последователно провеждане на **кадрова политика** в съответствие с партийните принципи;
— в целенасочено осъществяване **на възпитателна и идеологическа работа** в духа на марксизма-ленинизма сред цялото население и особено сред младежта;
— в създаване на съответна **политическа и нравствена обстановка, съответен идеологически климат,** необходими за успешното претворяване в живота на целите на партията.

Сега е особено важно да нараства способността на партията да поддържа **пълнокръвна връзка** с трудещите се, с всички среди на народа, да ги насочва за изпълнението на големите задачи на преустройството, на качествено новия растеж.

Естествено важно място в дейността на партийните органи трябва да заеме **анализът на процесите с оглед на това, как се изпълнява партийната програма.**

Партията нито може да се абстрахира от това, нито да го предостави на друг. Необходимо е обаче **да се измени самата постановка** за нейните права, задължения и отговорности.

— Сега нещата са се сложили така, че партийният орган прави и анализ, взема решения, а след това упражнява и контрол за изпълнението на решенията.
— С всичко това той неизбежно не само дублира държавните органи, но и парализира тяхната дейност.

Преломът, който трябва да се осъществи, следва да намери израз:

— **първо,** в това, че партийните органи следят за състоянието на работата по **генералните,** по **стратегическите** направления, по това, **как се реализира партийната политика;**

— **второ,** в това, че своето въздействие те осъществяват преди всичко **чрез партийните кадри** в съответните звена;

— **трето,** в това, че партийните и държавните органи могат да бъдат не само **партиьори,** но и **опоненти,** когато това се налага.

На тази основа трябва да се осъществяват взаимоотношенията между партията и самоуправляващите се организации на всички равнища, между партията и обществените организации. По този начин ще се решат десетки парливи проблеми, ще се издигне отговорността на кадрите пред партията, партията няма да носи непосредствена отговорност за всичко, което се върши в страната.

Ако се проведат всички тези принципи, ясно е, че ще се измени съществено **начинът на функционирането на властта, ще**

Digitized by Google

се измени и положението в самата партия — тя вече няма да се нуждае от сегашния си раздут в редица отношения апарат, ще се постави по нов начин въпросът за работата на партийните организации и комитети.

Този проблем има съществено значение. Ако в миналото много от негативните прояви, за които стана дума, не се чувствуваха осезателно, сега, в прехода към самоуправлението, те стават задържащ фактор.

Какво се има предвид?

Има се предвид това, че въпросът за властта е въпрос за реалното превръщане на милионите хора в субект на управлението. **При тези условия да се издигат авторитетът и силата на властта — значи да се осигурява решаващата роля на милионите хора в нейното функциониране. И, обратно, да се превръщат милионите хора в субект на управлението означава да се укрепва властта.**

Ние се нуждаем повече отвсякога от силна, жизнеспособна, действена власт. Всичко, което е пречило досега, трябва да бъде премахнато. В този смисъл синдромът на криворазбраното „партийно ръководство" е може би на първо място.

Изпълването на властта с реално съдържание и издигането на нейния авторитет повеляват да се обърне сериозно внимание и на някои нейни външни атрибути.

— Сега властта обикновено се представя от ръководните партийни дейци и органи.

— На тържествени събрания, манифестации, празненства, посрещане на делегации и така нататък властта се представя преди всичко от членовете на Политбюро и на Секретариата на ЦК; по същия начин е решен въпросът в окръзите и в общините, в предприятията и други организации.

— Има и случаи, когато предизборни събрания се ръководят от партийни секретари.

— Такъв „подход" съществува и при редица други прояви.

Всичко това изразява една порочна практика, която се самовъзпроизвежда и пряко или косвено се отразява върху вярата на трудовите хора в делото на партията, в нашите идеали.

Очевидно назряла е необходимостта да сложим нещата на мястото им. Това трябва да извършим безкомпромисно, защото ръководната роля на партията е жизненонеобходим принцип на нашето общество и ние не можем да допуснем неговото компрометиране.

В заключение искам още веднъж да подчертая: набелязаните дълбоки изменения в никакъв случай не означават принизяване на ръководната и направляващата роля на партията. Напротив, освобождаването от неприсъщите за партията като политически авангард функции и задачи, утвърждаването на правилни взаимоотношения с държавната власт, със самоуправляващите се организации и с обществените организации ще даде възможност на партийните организации и ръководства, на комунистите, на партията като цяло да създават необходимите политически и идеологически условия за провеждане на курса за качествено нов растеж, за ускоряване на нашето социално-

Digitized by Google

икономическо развитие, за по-действено осъществяване на ръководната роля на Българската комунистическа партия.

— Същевременно това изисква решително да се издигнат **организационното и идейното равнище** на цялата партия, да се укрепва **вътрешнопартийната демокрация**, непрекъснато да се засилват нейните **връзки с масите.**

От всичко това в най-голяма степен ще зависят цялостното преустройство на обществото, успешната практическа реализация на нашите големи замисли.

Може да възникне въпрос: няма ли опасност в процеса на преустройството на партийната работа да се появи **вакуум**, да се създават **смущения**, доколкото самоуправляващите се организации все още не са поели изцяло своите функции, права и отговорности, а органите на държавната власт не са се преустроили в духа на нашите нови виждания?

Това е логичен въпрос. **Ние обаче не бива да допуснем да се появи подобна опасност. Нужно е промените да се извършват планомерно, да не се забягва напред, да не се прескачат етапи.** На преустройството трябва да се гледа като на **цялостен процес. Промените в партийната работа и в подходите на партията трябва максимално да съдействуват за извършване на преустройството в останалите сфери на обществения живот.**

* * *

Ще повторя: националната цел, която си поставяме до края на века, е да превърнем България във високоразвита и културна социалистическа държава.

Сега е необходимо с всички средства и форми на стопанската, идеологическата и възпитателната дейност да установим нов, творчески климат, атмосфера на трудова надпревара за постигане на тази цел.

На тази **национална**, на тази **всенародна цел** трябва **да подчиним всичко.**

С нея трябва да се обвързват:

— **и всекидневната делова работа** в предприятията, на полето, в конструкторските бюра, в училищата, във вузовете, в научните институти и така нататък;

— и мероприятията в областта на **социалната политика;**

— и цялостното развитие на нашата **култура;**

— и дейността на **средствата за масова информация.**

За нея трябва **да воюват:**

— идеологическата и политическата работа;

— всички обществени фактори и масови организации по целия фронт на нашето развитие.

Особено много **ние очакваме** от нашата научна интелигенция, от нашите специалисти.

Никой не бива да си прави илюзии, че осъществяването в живота на тази концепция ще бъде леко и безболезнено. Напротив, ние трябва да имаме ясното съзнание, че **сме се захванали с трудно и сложно дело, което изисква убеденост, целенасоченост и упоритост.** Нещата няма да се изменят нито с магическа пръчка, нито автоматично, изведнъж. Реализирането на концеп-

Digitized by Google

цията ще става постепенно и ще бъде съпроводено с трудности, с възникване на противоречия, със съпротива от отделни хора, слоеве и ръководни органи.

— Не бива обаче да се стъписваме пред трудностите, пред сложността на задачите.

— Неотстъпно трябва да се преодоляват инерцията, консерватизмът и рутината, да се утвърждава новото, прогресивното.

Както винаги, в преломните моменти на нашето развитие, и сега от комунистите, сдружените земеделци и безпартийните, от младежта зависи успехът на историческото дело, с което се заехме.

То трябва да стане съдба на кадрите, съдба на трудовите колективи, съдба на народа. Българската комунистическа партия дълбоко вярва в силите на народа, в неговата готовност и в неговата способност да превръща партийните предначертания в живо дело.

— В тази вяра, вяра във великите комунистически идеали, са здравите корени на нашия исторически оптимизъм.

Да си патриот днес — значи да работиш всеотдайно за превръщането на България във високоразвита и културна социалистическа държава.

Да си интернационалист днес — означава, като работиш с всички сили за превръщането на България във високоразвита и културна социалистическа държава, да участвуваш в общата борба за делото на социализма и комунизма, за провалянето на агресивната политика на империализма, за тържеството на мира.

Да бъдем вдъхновени патриоти и интернационалисти!

Да превърнем започнатото дело в дело на масите, на милионите, както ни учеше Ленин! Така ще издигнем на нови висоти нашата скъпа родина — Народна република България!

Digitized by Google

ПЛЕНУМ НА ГОЛЯМОТО НАСТЪПЛЕНИЕ

Във встъпителното слово на другаря Тодор Живков пред пленума се подчерта, че „сега е необходимо не просто да търсим по-добри решения на едни или други въпроси, не просто да се усъвършенствува една или друга сфера на живота, а да направим решителен завой, да премахваме без остатък всичко, което ни спъва и дърпа назад.

Нашата национална цел е в обозрима перспектива да изградим България като високо развита и културна социалистическа държава, да разгърнем изцяло предимствата и привлекателността на социализма на наша земя.

Това означава да отприщим могъщата социална енергия на милионите хора, да разкриваме и умножаваме богатството на нашия материален и духовен потенциал, да осигурим качествено нов жизнен стандарт на народа.“

Веднага след приключване на заседанието представител на редакцията се срещна и потърси от някои участници в пленума отговор на три въпроса:

1. КАКВА ЩЕ Е РОЛЯТА НА ПЛЕНУМА В ЖИВОТА НА НАШАТА ПАРТИЯ И НАРОД?

2. КАКВИ СА ВИЖДАНИЯТА ЗА ПО-НАТАТЪШНО РАЗГРЪЩАНЕ НА ДЕМОКРАТИЗМА В НАШЕТО ОБЩЕСТВО?

3. С КАКВО ТРЯБВА ДА СЕ РАЗДЕЛЯТ И КАКВО НОВО ТРЯБВА ДА ВЛЕЗНЕ В ПРАКТИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА НАРТИЙНИТЕ ОРГАНИ И ОРГАНИЗАЦИИ?

На въпросите отговориха:

НИКОЛАЙ ЖИШЕВ

първи секретар на окръжния комитет на БКП — Бургас

1. Без сянка на преувеличение може да се твърди, че това беше забележителен пленум. Той ще остане в историята с изключителността на приетите документи, съчетаващи вътрешно и неразривно висшата и строга научност с откривателския дух и революционност.

Навремето Маркс и Енгелс с пророческа далновидност предсказаха, че преди пролетариатът да извоюва свободата си на барикадите, той ще възвести идването на ерата на своето господство с редица интелектуални победи. И не случайно една от

Digitized by Google

най-драгоценните традиции на Българската комунистическа партия е, че революционната теория и теоретико-идеологическото моделиране на социалните процеси винаги са предшествували и осветлявали нейните новаторски практически действия.

Основните положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НР България представляват сериозна интелектуална победа, крупно завоевание на революционната мисъл. Те имат фундаментално значение, защото не само обясняват качеството, но и формулират пътищата за неговото преустройство и обновление, предлагат ключ за решително ускоряване на социалното кръвообращение.

В своята органична цялост концепцията е по-нататъшно продължение и издигане на ленинската генерална априлска линия на партията. Дълбочината и нестандартността на развитите идеи, комплексността и мащабът на обхвата — всички области и сфери на обществения живот, системният характер на анализа превръщат този документ в могъщо духовно оръжие, в първостепенен инструмент и движеща сила в социалистическото строителство. Това по същество е конструктивна програма за действие, поставена в принципиално съответствие с новите исторически реалности. Това е програма, синтезирала стратегическите цели, централните ракурси и измерения на социалистическото общество у нас, това е програма, в която на основата на пакет от оригинални теоретически разработки и практически подходи се трасират направленията за неговото ускорено развитие и усъвършенстване.

Концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в България не се появява случайно и изведнъж, не е плод на внезапно хрумване. Тя е концентриран резултат на продължителен труд, на всестранно и проникновено обобщение на натрупания опит. През последните години другарят Тодор Живков многократно поставяше въпроса за „поврат", за „обръщане на 180 градуса", за „разкъсване на омагьосаните кръгове" в нашето развитие — все постановки, изразяващи в една или друга степен революционна промяна. Те доминираха и в работата на Февруарския пленум на ЦК от 1985 г. и на Януарския пленум от 1986 г. На Тринадесетия конгрес на БКП и в последвалите го документи и пленуми — няма да ги изброявам, те са известни на всички — бяха последователно очертани магистралните пътища за съединяване постиженията на научно-техническата революция с предимствата на социалистическия обществен строй, разработен бе стратегическият курс за качествено нов растеж. Логично бе, нещо повече — съдбовно необходимо беше, всичко това да намери завършено отражение в една цялостна концепция. И сега тя е пред нас. Бих искал да подчертая, че в нейната разработка ярко се открояват личният стил и личният почерк на генералния секретар на Централния комитет на партията Тодор Живков, способността му критично да изследва и обобщава развиващите се процеси, съзнателно и далновидно да вниква в бъдещето.

Моделът на социалистическото общество в НР България, така, както то ще се развива в хода на преустройството, има изключително методологическо значение и за теорията, и за практиката на марксизма-ленинизма. Той е чужд на умозрителността и мирогледната ограниченост, които станаха причина за по-

Digitized by Google

редица от банкрути в западната футурология. Става дума за политическн модел, ориентиран по принципите на социалната справедливост за изпреварващ, но реално осъществим първообраз на обществото, става дума за мощен теоретнчен отговор на предизвикателствата на времето. Няма съмнение, че това ще бъде сериозен български принос както в социалното моделиране въобще, така и в делото за изработване на общ модел на социализма за този етап.

2. Насоките за разгръщането на демократизма са много. Може би е по-точно да говорим за дълбоко обмислен и цялостно обоснован курс на всестранна демократизация на обществото. Решаващо значение в този смисъл нма постановката за основополагащата роля на принципа на самоуправлението, за превръщането му в ядро и фокус, в който се кръстосват всички останали принципи. И това не е случайно. Главното условие за жизнеспособността и ефективността на нашата система е умножаването в нея на елементите на саморегулиране, самонастройка, самоорганизация. А това е възможно единствено ако преминем от власт в името на народа към власт чрез народа или — по израза на Маркс — към управление на народа чрез самия народ. Така ще бъде разкъсан и порочният кръг от бюрократични, нерационални и неработещи структури по всички етажи на обществената пирамида.

Съществена роля в демократичния процес ще играят качествено **новите икономически отношения.** Те откриват пътя пред закона за стойността и свързаните с него стоково-парични отношения в унисон с принципите на соцнализма. Създават се условия за ограничаване в значителна степен на монополното положение на производителите, за стимулиране на интереса към постиженията на научно-техническия прогрес. Простор за въздействие получава икономическият инструментариум, все повече ще се разгръща икономическата демокрация. Постепенно ще бъдат „демонтирани" и изхвърлени от обръщение негодните административни методи в управлението. Продължителният диктат на централистичните команди в стопанската сфера ще отстъпи на всеобхватния контрол чрез лева.

Демократичният характер на промените се обуславя и от разширяването и задълбочаването на многообразието на формите и съдържанието на **социалистическата собственост.** Несъмнено след декларацията на Народното събрание за предоставянето й на трудовите колективи за стопанисване и управление настъпи коренна промяна в самата сърцевина на производствените отношения. От изключително значение например е обстоятелството, че при избора на формите на собственост ще се изхожда от тяхната зрелост и степен на социално-икономическа реализация, от това доколко правят те соцнализма привлекателен и силен.

С постановката за **икономическите интереси** като движеща сила на общественото развитие и най-силен мотнватор на човешкото поведение нещата се извеждат до своя логичен завършек. Все по-широко и твърдо ще се използват исторически формиралите се и отговарящи на природата на човека стимули. Друг път няма — както е известно, идеята се е посрамяла винаги, когато се е отделяла от нитереса.

3. Главното в това отношение бе дебело подчертано и на пленума.

Digitized by Google

Определено считам, че оценките и изводите, съдържащи се в раздела за ръководната и направляващата роля на Комунистическата партия на сегашния етап представляват образец за политическа смелост и безпощаден реализъм. В тях няма половинчатост, казана е цялата истина — казана рязко и без заобикалки. Ние следва честно да признаем, че сернозни деформации в упражняването на властта съществуват и при нас. Както на окръжно, така и на общинско и районно равнище се срещат редица случаи не само на дублиране, но и на пряко изземване на функциите на държавните органи. Формите в това отношение са многообразни и варират от повече или по-малко прикритото опекунство до грубия натиск и диктат.

От друга страна, и в Бургаски окръг има дейци, които се излежават върху минали лаври, върху остарели и често съвсем незначителни заслуги, разчитайки единствено на недостъпността на високата си номенклатура. Кабинетните увлечения на други са все така силни, а трети изглежда нито желаят, нито могат да се разделят с привързаността си към декларативните методи и заповединя тон. Искам обаче категорично да заявя — привилегировани зони и параметри, постове и кресла, забранени за критика, няма и няма да има.

Въпреки взетите мерки все още не сме се избавили и от синдрома на заседателщината. Набъбва книжната лавина, в отделни партийни комитети и организации дейността се измерва единствено по килограмите изписана хартия. Вместо стремеж към смислени начинания с опростена организация и висок ефект някои наши органи са се посветили изцяло на „мероприятийната гигантомания", чийто единствен резултат е прахосаното време. И, разбира се, ограбените възможности за близко общуване с хората.

Ето с тези и много други неща ние трябва да се разделим — окончателно и безвъзвратно.

Колкото до новото, което трябва да навлезе в нашата практическа дейност, може би на първо време ще бъде по-правилно, ако направим нужното, за да съхраним, развием и усъвършенствуваме ценното и прогресивното от богатата съкровищница на партийния опит, ако приведем в действие всичко онова, което по една или друга причина бяхме забравили в задния двор.

Впрочем ние вече направихме първите стъпки. Ще си послужа с факти само от едно направление — за работата на ОК на БКП.

Засилващият се процес на демократизация просто ни задължава да дадем висок пример за търсене на строга отговорност, за детайлно преценяване както на колективната работа на партийните органи, така и на личния принос на кадрите. Ето защо последователно проведохме два пленума, на които отчетохме, първо, дейността на бюрото на окръжния комитет на БКП за изпълнение решенията на Тринадесетия конгрес, а след това персонален отчет за своята работа в сферата на социалното строителство направиха едни от секретарите на окръжния комитет, кметът на Бургас и директорът на СМК. Пленумите преминаха в остър критичен и самокритичен дух. Но критиката бе градивна, от позициите на конструктивността и партийното другарство, продиктувана от желанието да си помогнем взаимно. Така че обидени и сърдити нямаше.

Digitized by Google

Същевременно ние веднъж завинаги се отказахме от пунктуалната сценарна подготовка на пленумите, от предварителното определяне на изказващите се. Решително пристъпихме към повишаване на гласността, като публикуваме в окръжния вестник редица наши решения, включително и за партийни наказания — независимо от това дали е наказан председател на изпълкома на окръжния народен съвет или секретар на окръжния комитет на партията.

Така че, без да давам рецепти, най-важното за нас сега ще бъде последователно и дълбоко да демократизираме вътрешнопартийните отношения, да дадем простор на гласността, критиката и самокритиката. Безкомпромисно да воюваме с отрицателните явления и същевременно да засилим многократно връзките си с трудещите се. И днес, и утре ни е потребен преди всичко политически подход, политически подход — навсякъде и във всичко.

ЕЛЕНА ЛАГАДИНОВА

председателка на Комитета на Движението на българските жени

1. Има пленуми, които са със стратегическо значение за нашата партия, за развитието на страната. За мен от проведените след 9 септември 1944 г. пленуми на ЦК на БКП историческо място заемат Априлският пленум през 1956 г., който възстанови ленинските норми и принципи на партията и прие курс за индустриализацията на страната, Юлският пленум през 1968 г., който разработи теоретичните основи за по-нататъшното усъвършенстване на политическата система и социалното управление в етапа на изграждането на развито социалистическо общество, и сегашният Юлски пленум на ЦК на нашата партия.

Току-що завършилият пленум (и приетите от него решения) е един от онези партийни форуми, които имат принципно значение не само за отделни страни от нашия живот, но и за цялостното развитие на обществото, за издигането на съвършено нова висота на априлската генерална линия на партията, придава й ново програмно значение. Встъпителното слово на генералния секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков и обсъденият и приет документ „Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НРБ“ имат фундаментален характер с очертаването на преломния исторически момент, в който се намираме, и същностните черти на националния модел на социализма, с предлаганите виждания за реализация на изискванията на обективните закономерности. Решенията на пленума идват в резултат на огромна теоретична и практическа работа, извършена от партията през последните години под ръководството на генералния секретар на партията другаря Тодор Живков. Те разкриват нови хоризонти, ясно сочат пътищата, които ще ни изведат през следващия период към нови висоти в обществено-икономическото ни развитие.

Приетият от пленума документ носи новаторски характер и цели постигането на промяна в политическите отношения в нашето общество в посока на нов тип демократизъм, за разгръщане на възможностите на самоуправлението, самоинициативата и творчеството на широките маси, на всеки труженик, на всеки

Digitized by Google

гражданин. Това поставя нови изисквания за високи отговорности пред всички звена на политическата система, включително и пред обществените организации и движения, за да се превърнат в нов тип обществени организации, да станат органична част от системата на самоуправлението.

С програмното си значение решенията на Юлския пленум засягат работата и насоките на развитие на Движението на българските жени. Като се преустройва съобразно очертаните насоки в основните положения, Движението на българските жени ще разгръща своите възможности като елемент от политическата система на обществото и за издигане на ново качествено ниво на идейновъзпитателната си работа за формиране на високо чувство за отговорност, за още по-пълна изява на творчеството и инициативата на българската жена в очертания от партията модел на развитие на социалистическа България. Сега, в условията на самоуправлението, е още по-наложително всеки от нас да осъзнае диалектическото единство между права и задължения, да разбере, че „курсът към качествено нов растеж е и негово лично дело", че „социализмът е хуманно общество, но не е благотворително дружество".

По-нататъшна конкретизация получават постановките на XIII конгрес на БКП за човека като съвкупност от обществени отношения, за човека като труженик, творец и потребител, новите виждания за социалната политика като мощен лост за разгръщане енергията на трудещите се.

Особено задоволство предизвиква у мен акцентът, който се поставя върху нравственото възпитание. За Комитета и съветите на Движението на българските жени то се явява една от основните насоки в идейновъзпитателната работа. Ние си даваме сметка за значимостта на това дело, защото нравствеността на майката се възпроизвежда в моралните устои и ценностната ориентация на децата, защото, съдействувайки за нравственото извисяване на жената, ние формираме нравствения портрет на бъдещото поколение.

В условията на научно-техническата революция този въпрос придобива още по-голямо значение и защото жените са половината от трудещите се в материалната и духовната сфера, а в редица отрасли като образованието, здравеопазването, културата, физкултурата, спорта, в обслужващата сфера и др. са и много повече. Ето защо работата на комитета и съветите на движението за формирането у българската жена на високо чувство за отговорност, на високи критерии за морал и нравственост придобива качествено нови измерения и поставя и много високи отговорности за кадрите в комитета и движението.

2. Решаващо влияние върху цялостното развитие на обществото ще има привеждането на партийната дейност в съответствие с фундаменталния марксистко-ленински принцип за ръководната роля на партията като политически авангард на народа. Това на първо място ще доведе до прелом в партийната работа, до насочването ѝ към стратегическите направления на развитието на обществото, ще я освободи от несвойствени задачи и функции, ще спомогне за преодоляването на някои деформации и смесването на ръководната роля на партията с „всевластие". Принципният и самокритичен подход, с който Централният комитет постави на обсъждане тези въпроси, е пример за всички кадри,

Digitized by Google

които се увличат в администриране и подмяна на партийното ръководство с партийно опекунство, които са заболели от „синдрома на криворазбраното партийно ръководство". Той е стимул за повече самоинициатива и лична отговорност на ръководните кадри в различните звена за осъществяване на генералната линия на партията, за повече самостоятелност в мислите и действията, по-малко изчакване на „указания".

Основните насоки чертаят пътищата и начините, по които започнатото преустройство у нас следва да доведе до дълбока, до много съществена и значима промяна, в осъществяването на която да се извърши изграждането на модела на социалистическото общество в България, по новаторски начин очертават превръщането на нашето социалистическо общество в самоуправляващо се от долу до горе.

Всичко това изисква да не се допуска партийните органи и партийният апарат, както е подчертано в основните положения, да се превръщат в опекуни на държавните и стопанските органи. Те трябва да работят така, че да дават пълна възможност за творческа изява и на отделната личност, да осигуряват повече нравственост и красота в човешките отношения, да извисяват културата на междуличностните отношения в семейството, в трудовия колектив, в обществото. От тези позиции се формират и новите критерии за разгръщането на демократизма в нашето общество.

3. И в това отношение основните положения дават изчерпателен и ясен отговор. Наистина трябва — но не е лесно — да се разделим с много неща от досегашните ни разбирания, от досегашната практика и да усвоим нов стил, нови подходи и методи на работа.

Необходимо е преди всичко да се преборваме със самите себе си.

Изискването за висока нравственост, което се предявява към всеки член на нашето социалистическо общество, с още по-голяма сила важи за комунистите като авангард на това общество, за ръководните кадри на всички равнища. Те носят особена отговорност за претворяване в практиката на основните принципи на нашата идеология и политика, за пълно съответствие между прокламираните принципи и нашата ежедневна практическа дейност. Пренебрегването на това изискване, негативните прояви на някои ръководители нанасят непоправими щети на обществения морал, водят до деморализация и загуба на вяра в нашите ценности. Именно ние, комунистите, носим най-висока отговорност за запазването на онези ценности, които са същностни за нашата идеология и начин на живот, за чистотата на знамето, под което партията събираше и в най-тежки времена хиляди самоотвержени борци, водеше и води милионите към изграждането на един нов свят — света на социализма и комунизма. От това следва, че комунистите трябва да бъдат непримирими борци за самоуправлението, за постигане на ново качество на икономическите отношения в обществото, за максимално разгръщане на неговата социална енергия, за прехода към качествено нова технологическа база на обществото.

В тези условия особено значение придобиват ролята и мястото на първичната партийна организация, където основно се формират идеологическите, политическите и нравствените каче-

Digitized by Google

ства на комуниста, за превръщането на ППО в катализатор на преустройството и развитието на обществото.

С взетите решения на Юлския пленум на ЦК на БКП нашата партия още веднъж доказва своята политическа зрялост, своята непримиримост към отхвърлените от живота форми и методи на работа, способността си смело да се търсят адекватни решения на нововъзникващите проблеми. В този път тя има подкрепата не само на партийните членове, но и на целия народ. От нас зависи тези решения да получат плът и кръв, да се превърнат в дела.

СТЕФАН НИНОВ

председател на изпълнителния комитет на Столичния народен съвет

1. Юлският пленум на ЦК на БКП, който обсъди „Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НР България", е събитие, което по своя замисъл, същност и цели, по мащабността и силата на въздействието си ще остави задълго трайна следа в развитието на Народна република България.

В априлския летопис на България се вписва нова, ярка страница.

В доклада и встъпителното слово на генералния секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков ярко се открояват дълбочината и научността на анализа, марксистко-ленинската стратегия, новаторският подход и умение на Българската комунистическа партия да обмисля и решава с жизнеоутвърждаваща прозорливост проблемите на научно-техническия, икономическия, социалния и духовния прогрес на страната. С пълно основание и законна гордост приемаме тези документи като ново завоевание в колосалната теоретическа и практическа работа на партията, която трасира по-нататък пътя за изграждането на социализма в нашата страна. Те са проникнати от реализъм и новаторство. Те са всеобхватна програма за действие. Те са внушителен израз на огромната творческа и организаторска работа на ЦК на БКП за развитието на страната ни в конкретните вътрешни и международни условия.

Отново мощният двигател на тази новаторска, теоретическа и практическа дейност, на колективния ум на партията е нашият пръв партиен и държавен ръководител. Неговата изключителна способност да разкрива в зародиш новите процеси, да дава навременен и точен отговор на най-назрелите проблеми в нашето развитие олицетворява жизнената сила, историческата непреходност на неговото неизчерпаемо творческо дело. Синтез на това голямо дело са и „Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НРБ".

По своя замисъл и дълбочина пленумът заема мястото на един от най-високите върхове в досегашното развитие на марксистко-ленинската теоретическа мисъл у нас, на генералната линия на партията, на нейната стратегия и тактика за качествен скок в решаването на фундаментални за развитието на социализма въпроси. В съответствие с изискванията на съвременното обществено-икономическо развитие разработките, които пленумът

Digitized by Google

прие, обогатяват с качествено нови положения програмата на Десетия партиен конгрес. И това не е случайно. Нашето развитие се характеризира с нови измерения във всички области, които партията поставя сега като неотделима качествено нова съставка на партийната програма. Става дума за характера на адекватната на развития социализъм материално-техническа база и за ролята на научно-техническата революция; за научно-технологичното и структурното обновление на икономиката; за собственика и стопанина на социалистическата собственост; за икономическата основа на социалистическата демокрация и особено за държавно-общественото и обществено-държавното начало; за самоуправлението на трудовия колектив и на социалистическата държава от долу до горе и т. н., и т. н.

Подчертавайки само някои от тези качествено нови моменти, искам да отбележа, че пленумът синтезира обединяващи, вдъхновяващи и организиращи цели, идеи и задачи, които разкриват нови хоризонти пред нас, нови пътища за решаването на назрелите теоретически и практически проблеми на нашето развитие.

Изобщо става дума за целокупно новаторско дело на нашата партия с революционизиращо въздействие, което съдържа огромен преобразяващ заряд, открива пътища за решения и действия, които отговарят на интересите както на отделния трудещ се, така и на цялото общество при нашите условия, на българска земя. И всичко това е насочено към осъществяването на основната партийна повеля „Всичко за човека!“.

Няма по-важна задача сега от конкретните практически действия за постигане на целите и идеите, които Юлският пленум постави пред българските комунисти, пред целия народ.

2. По-нататъшното разгръщане на демократизма в нашето общество виждаме преди всичко в по-нататъшното издигане на ролята на самоуправлението, на трудещите се като творци на нашата история. Поставените от пленума задачи за преустройство в управлението на партийния и държавния апарат не са нещо отделно, изолирано, а са част от цялостния комплекс от мерки на нашата партия и държава за развитие на социалната структура на политическата система у нас.

Кое е главното? Това е, че държавата запазва своята важна роля, но изменя своите функции. Нейната функция на организатор на икономическия живот с административните методи на разпореждания, заповеди, забрани решително се ограничава и на мястото на задължителността застават принципът на доброволността и интересът на самоуправляващите се единици, икономическите методи на въздействие за направляване на стопанските и трудовите процеси. Тази мащабна крачка напред в развитието на социалистическия демократизъм има изключителна сила, организираща роля. Защото различните форми на насилие и принуда в ежедневието на икономическия живот ще имат ограничено значение за сметка на икономическите стимули, на стопанската инициатива и доброволната трудова активност, мотивирани от интересите на хората. Това е нов тип социална връзка между хората, която разкрива пред личността и човешкия колектив зрелостта на нашите разбирания и възгледи за социализъм, за демократизъм в нашето общество.

Юлският пленум издигна на нова висота тези въпроси, свързвайки ги дълбоко с развитието на самоуправлението, на пряката

Digitized by Google

представителната демокрация, на изборната система, на обществено-държавното и държавно-общественото начало в разните области на нашия живот и т. н. Обобщено казано, пленумът постави задачата за неотклонно задълбочаване и всестранно развитие на демократизацията и в икономиката, и в целия обществен живот. Какви са насоките? Преди всичко те са отразени в постановките и в подхода, че:

— стопанин на средствата за производство е трудовият колектив;

— стопанин на съответната територия е населението.

Политическите декларации, които неотдавна прие Народното събрание, и новите разработки на пленума на Централния комитет разкриха формите и механизмите за разгръщането и развитието на отношенията между държавата-собственик и трудовия колектив и населението като стопани на социалистическата собственост и на своята територия, на която работят и живеят.

Няма никакво съмнение, че с прилагането на принципите на самоуправлението и на условията за предаването на социалистическата собственост се преминава към по-висш етап в развитието на социалистическата демокрация.

Като деец в системата на народните съвети бих искал да отбележа със задоволство, че подобаващо място в материалите на пленума се отделя и на общините като самоуправляващи се общности на населението. В условията на засилване и разширяване на социалистическата демокрация провъзгласяването на общината за самоуправляваща се общност на населението, а нейното население — за стопанин на съответната територия — поставя пред нас нови изключително високи права, задължения и отговорности. Основните положения на концепцията в тази област изискват да създадем условия все по-пряко и по-активно населението да участвува в решаването, а бих искал да подчертая — и в изпълнението на основните икономически, политически, административни, културни и социални проблеми, на региона, на общината, кметството и т. н.

Следователно чрез определените форми на пряката демокрация — референдуми, допитвания, общи събрания, открити сесии и т. н., населението действително ще повиши участието си, както бе отбелязано на пленума, „в решаването на най-важните дела". Това е пътят, по който ще утвърждаваме новата социална позиция на цялото население.

Много важно е още сега всички да възприемем самоуправлението като задължения, срещу които ни се гарантират права. А не като права без задължения!

Ние имаме известен опит в тази насока чрез създадените обществено-държавни и държавно-обществени съвети по микрорайони и квартали, но те са само началото на процеса за по-нататъшно разгръщане и задълбочаване на демократизацията във всички аспекти на живота. Последователно и твърдо сега трябва да набираме сили за утвърждаване на демократичните начала в управлението на икономиката, за още по-ясна и убедителна изява на общественото мнение, за настъпление срещу бюрократизма и преодоляване на методите, характеризиращи се с администриране и натиск. В този смисъл бих искал да отбележа, че столичното население все по-често не се примирява с факта, че се допуска понякога други органи да решават въпроси, зася-

Digitized by Google

гащи техните интереси. Има много случаи, когато и в Столичния, и в районните народни съвети това довежда до остри ситуации. Ето защо сме убедени, че сегашните действия, които предприемаме за решителна децентрализация на функции и на ръководство на стопански и други обслужващи дейности от Столичния към районните народни съвети, е верен път за демократизация, за решаване на проблемите все по-близо до населението и от населението.

3. Както беше подчертано на пленума, ръководната и направляваща роля на Българската комунистическа партия е обща закономерност на изграждането и развитието на новото общество в нашата страна. Под нейно ръководство в годините на социалистическото строителство бяха извършени дълбоки исторически преобразования. Като комунист бих искал да изразя твърдата си убеденост, че без колективния ум и ръководство на нашата партия, без нейната непреходна сила като политически авангард на народа не бихме могли да осъществим тези преобразования в икономическия, социалния и духовния живот на днешна обновена България.

Ние сме щастливи, че априлската политическа линия и подход на партията са наистина неизчерпаем извор на идеи, че Българската комунистическа партия съумява решително да се разделя с всичко, което пречи на бъдещето, че нашата партия има сили и увереност да посреща винаги предизвикателствата на новите времена. Примерът, който ни дава др. Т. Живков с критичния си подход към нашата социалистическа действителност, има особено важно значение. Този пример разкрепостява нашето съзнание, води ни към истински комунистически стил на мислене и действия за нови решения, които да съответствуват на новите условия за качествено нов растеж навсякъде и във всичко.

В основните положения на концепцията открито, ясно и точно е казано с какво партийните органи и организации трябва да се разделят и какво ново трябва да влезе в практическата им дейност, за да извършим необходимото преустройство в работата на нашата партия.

С какво трябва да се разделим?

Това са някои деформации, допуснати в процеса на ръководството на политическия, стопанския и духовния живот — заседателщината, многото и дублирани решения, недисциплинираността, безстопанствеността, безотговорността, администриране на процесите и явленията, което сега в условията на самоуправлението създава немалко трудности.

Новото, което трябва да влезе решително в практическата дейност на партийните органи и организации, е именно те да осигуряват политическия и общодържавния подход в провеждането на партийната линия за качествено нов растеж навсякъде и във всичко.

Особено големи са ролята и отговорността на партийните органи и организации в самоуправляващите се предприятия, в стопанските обединения, асоциациите, в народните съвети. Тук трябва да се изключи всякакъв административен и бюрократичен подход. От тяхната партийна позиция и практическа работа в най-голяма степен ще зависи утвърждаването на принципите на самоуправлението в трудовите колективи — самоуправление, което ще изтръгне почвата на бюрократизма.

Digitized by Google

Партийните органи и организации са длъжни в новите условия да повишат отговорността на кадрите пред партията на всички равнища. Не бива да се забравя, че в процеса на преустройството ще действуват както нови, така и стари методи на управление и ръководство и това още повече налага да се повишават изискванията към кадрите за изпълнението на партийната програма.

Идеите, постановките и принципите, заложени в основните положения на концепцията, са основа за най-дълбоки и най-мащабни действия в борбата за по-нататъшното изграждане на социализма в Народна република България. Длъжни сме като комунисти да пристъпим към тяхното осъществяване с огромна политическа отговорност пред народа, пред партията, пред бъдещето на нашата страна.

ДИМИТЪР ВАСИЛЕВ

първи секретар на общинския партиен комитет в Ботевград

1. Трудно е за часове след провеждането на пленума на партията да се обозре и осмисли неговата историческа значимост, защото се отнася за нещо по-различно и значимо от досегашната практика.

След 9. IX. 1944 г., когато разрушавахме буржоазната държава и изграждахме основите на социалистическото общество, това бяха за нас върхове, които ние превземахме.

Години след това си служихме със сравнението: какво бяхме и какво сме сега. И бяхме доволни, защото построихме няколко нови България.

Когато родината ни изправи снага и навлязохме в същността на изграждането на социалистическото общество, започна и неудовлетвореността от постигнатото.

Започнахме друго сравнение — какво сме сега и какво трябва да бъдем в съревнованието с капиталистическото общество? Темповете не са адекватни на програмите.

В последните години — непосредствено преди XIII конгрес на партията и след него, проличаха в работата на ЦК на БКП, неговото Политбюро и лично на др. Тодор Живков огромният стремеж за търсене на нови пътища, тревогата и неудовлетвореността от постигнатото, огромното желание България да намери своето достойно място в социалистическата общност и в света.

Примери за този дух бяха Февруарският (1985 г.) и Януарският (1986 г.) пленум, Мартенският пленум за нашата аграрна политика и Декемврийският пленум през миналата година. На тях се разработиха партийната стратегия и основните направления на икономиката.

Така се стигна и до днешния пленум, който не усъвършенствува, не подобрява отделни направления, а на базата на дълбок анализ на изминатия социалистически път, принципно, критично и самокритично ясно и теоретически обосновано дава линията за цялостно преустройство на България за изграждане на развитото социалистическо общество.

2. В материалите на пленума теоретически обосновано и с практическа насоченост са дадени пътищата за демократизиране

Digitized by Google

на нашето общество. Не е необходимо въобще да се коментира нашата убеденост в това, защото то е съдържанието на нашия хуманен строй.

Тук трябва обаче дълбоко да прозрем, че засилването на демократизма трябва да върви в пълен синхрон и паралел със зрелостта и идейната убеденост на всички органи, отделните колективи и отделния индивид. Това е голямо дело на партията и от подхода към този проблем ще зависи кога ще го реализираме цялостно и в какви етапи. Ако не се съобразяваме ежедневно с това, можем да се отклоним в една или друга посока и да забавим процеса чувствително.

3. С какво трябва да се разделим и какво ново трябва да вложим в практическата дейност на партийните органи и организации? Този въпрос стои сега пред всеки комунист. Мисля, че трябва да се разделим веднъж завинаги:

— с оперативното ръководство по всички направления в развитието на общината;

— с вземането на голям брой решения;

— с многото заседания, и то по цялата йерархия;

— с непрекъснатото декретиране за провеждане на събрания на ППО (лишаваме ги от действена инициатива);

— с многото прегледи — партийни, обществени, стопански и други;

— с многото писане: доклади, информации, сведения, отчети и др. (зав. отделите са претрупани с такъв вид бумащина, много от които не служат никому);

— с бюрократизма — това най-опасно зло, обвило се по снагата на нашето социалистическо общество,

Сега ни е необходимо:

— Време за непрекъснато творчество в усъвършенстване на стила и разнообразие на формите при провеждането на партийноорганизационните и партийнополитическите мероприятия.

(По-точно — време за мислене.)

— Време за конкретна работа:

— с човека;

— с комуниста;

— с ръководителя;

— с колектива.

— При решаване на първия кръг от въпроси — отстраняване на негативното, следва работното място на партийните работници от комитета да бъде територията — там, където се кове реализацията на партийната политика.

— Да се завиши отговорността за претворяване в практиката решенията на пленума.

— Думата на комуниста да бъде адекватна на неговите дела.

КАМЕН КАЛИНОВ

главен редактор на в. „Нова светлина"

1. По значимостта на работата си пленумът на ЦК на БКП, състоял се на 28 и 29 юли 1987 година, надхвърли рамките на всеки досегашен пленум и може да се характеризира като исторически. Той ще се запомни със забележителното встъпително слово на д-р Тодор Живков и внесените за обсъждане от него

Digitized by Google

„Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НРБ". По същество те чертаят модела на българското социалистическо общество, който ще трябва да бъде реализиран до края на XX век в условията на качествено нов растеж във всички сфери и на самоуправление.

Ясната цел и верните пътища и средства за постигането ѝ неизбежно ще предизвикат нов прилив на енергия, инициатива и творчество у целия наш народ, у всеки истински патриот и родолюбец.

2. Сърцевината на преустройството е социалистическият демократизъм. Нека не забравяме, че той ще се развива в качествено нови, адекватни на социалистическия обществен строй условия. И занапред той ще се разгръща върху основата на зачитане и устройване цялостния живот на обществото, съобразявайки се с обективните закономерности и принципи на социализма и на социалистическото самоуправление. В такава обстановка той ще се развива и задълбочава както в икономическата област, така и в политическата, социалната, културната сфера. Ще се изявява все по-силно по посока на утвърждаването на самоуправлението във всички отрасли и сфери на всички равнища като средство за разгръщане творчеството на милионите български труженици като стопани на социалистическата си страна, на поверената им социалистическа собственост; по посока на развитието на социалната справедливост чрез премахване на уравниловката и по-точно — отчитане приноса на трудовите колективи и на отделния труженик; по посока на по-голямата гласност на критиката и самокритиката като фактор и гаранция за по-бързо преодоляване на трудностите, слабостите, деформациите и творческо търсене на ефективни подходи, решения, пътища, начини и средства; по посока на утвърждаване на висок морал, нравственост и етика в отношенията между хората в нашето общество, осигуряващи висока дисциплина, организираност и отговорност.

3. Преди всичко трябва да се откажем завинаги от дублирането, а твърде често от изземването на права и особено на задължения и отговорности от държавни, стопански, културни и т. н. органи и институти. Това досега обезличаваше партийните ни организации и ръководства като политическа ръководна и направляваща сила. Да преодолеем стария си грях — узаконяване щурмовщината в изпълнението на задачите.

Новото. Новото е навсякъде и във всичко. То трябва да бъде в умението на първичните партийни организации да подпомагат правилното развитие на процесите на самоуправлението, на качествено новия растеж чрез повишаване подготовката на комунистите, тяхното умение да ръководят и въздействуват по силата на своите знания, умения, морал. Новото следва да започва от всеки, независимо къде и какво работи. Новото е и повече отговорност за своята дейност и за дейността на колектива, в който работи.

ПЕТЪР ГЕОРГИЕВ

председател на ОК на БПФК в Пловдив

1. Мястото на пленума на ЦК в живота на партията и народа ще покаже бъдещето, но съм убеден, че той се нарежда до Априлския от 1956 г. и че пред него ще застане определението исторически.

Digitized by Google

И още нещо искам да добавя — всичко вече зависи от нас. Ако ние, комунистите, съумеем да го превърнем в дело на масите, на милионите — ще успеем, ако не — историята едва ли ни прости!

2. Кое, според мен, ще изиграе най-съществена роля за по-нататъшното развитие на демократизма в нашето общество?

Преди всичко това е новата **териториално-административна структура.** Безспорно, че тя ще даде възможност с предоставянето на **„много повече функции"** на областни и общински ръководства да се видят, а след това и решават проблемите на населението. Особено важно и интригуващо е те (областите) **„ще могат да прилагат свои конкретизации"** на общоприетите норми и закони за функционирането на обществото във всички сфери – икономиката, опазването на природната среда, комплексното снабдяване и обслужване на населението и пр.

Ново е предоставянето на възможност на съответната територия да **„има специфичен ред"**, нещо, което при сегашната централизация е невъзможно да стане. Фактът, че се предоставя възможност тези норми и изисквания да бъдат резултат от общата воля на населението в съответната територия, е по-висока форма на демокрация.

Гаранция за по-нататъшното демократизиране са дълбоките промени в **статута, структурата и функциите** на обществените организации, превръщането им в **нов тип организации.** Действително не може и не бива повече да се търпи парадоксалното състояние — друг взема решение какво да се прави от обществената организация в условията на самоуправляващите се общности. Този парадокс води и до елементи на казионност.

Предлаганите промени в **изборната система** ще имат може би най-силен и непосредствен отзвук сред цялото население, тъй като пряко засягат много милиони. Възможността тези милиони да изразят предпочитанията си главно и официално създава самочувствие у тях, а у избраните чувството за отговорност неминуемо се засилва.

Разработките за **ролята на партията в сегашните** условия несъмнено в **най-голяма** степен ще способствуват за демократизирането по-нататък на нашето общество. Залог за това е, че партията ще се освободи от много, изключително много несъществени, несвойствени за нея задачи и функции за сметка на главното, което в доклада на пленума е формулирано.

3. Партийните комитети и организации, а и всеки комунист трябва да се разделим с много неща от сегашната си практическа дейност. Преди всичко:

— С чувството на **безотговорност.** Изземването на функциите, създадената обстановка да се администрира, да се опекунствува, да се формулират задачи на други органи от страна на партийните комитети.

— С чувството на **всемогъщество и всезнайковщина** от страна на работещите в партийните комитети. Отъждествяването на работещия в партийния комитет с партията да се счита за ерес и да се преследва най-жестоко. Да се води борба за пълно ликвидиране на явлението „страх от работещия в партията" или „той е голям човек, работи в партията".

— Партийните комитети трябва да се разделят с незадълбоченото обсъждане на **кадровите въпроси.** Да се гарантира из-

Digitized by Google

ключването на личната преданост и симпатии, приятелството и роднинството. С всички средства да не се допуска съществуването на **неприкосновени** кадри, тъй като тяхното обкръжение ще бъде също неприкосновено, а това е опасно! Партийните комитети, като колективен орган, трябва безвъзвратно да се разделят с това явление. Широко, всестранно и отговорно да се занимават с кадрите.

— С **бюрократичното и бездушно отношение** към многостранните и често заплетени проблеми на хората.

Някъде четох, че бюрократът се създава най-лесно тогава, когато бъде поставен в условия, при които от него зависят много хора, но не и той от тях. Това са условия, близки до тези на **някои** кадри, работещи в партийните комитети. Сега, когато създаваме самоуправляващата се общност, има всички предпоставки бюрократът да се ликвидира.

— С вземането на **несвойствени за партийните комитети решения.** Това ще бъде едно от най-трудните неща, с които партийните комитети трябва да се разделят. Ние сега даже не можем да си го представим колко трудно ще бъде. Та нали това за някой ще означава отстъпление (?!), „предаване на властта"? Но въпросът е съвършено ясно поставен в доклада. Очевидно това ще бъде процес. Процес, който трябва незабавно да започне и по възможност в кратки срокове да завърши.

Новото, което ни е нужно за повратa, за тъй необходимото ни преустройство и обновление аз виждам преди всичко в създаването на обстановка за утвърждаване неотстъпно принципите на самоуправлението като важен фактор за разгръщането на възможностите на социализма и соцналистическата личност.

Изкушавам се да цитирам мисълта на другаря Тодор Живков: „Досегашният опит показва, че делото, с което сме се заели, е **жадно за творчество,** за новаторство в мисленето и в практическата работа".

— Партийните комитети следва да бъдат изключително прецизни и взискателни при **посочване на точните причини** и при поставяне на **диагнозите** за допуснатите грешки и слабости. Те нямат право да грешат при определяне на мястото, където е „заровено кучето". Нямат право да грешат и при оценките, които дават за кадрите.

— **Гласността** е нещо важно в работата не само на партийните комитети, но и на всички органи на социално управление.

Гласността е изключително необходима мярка за предпазливост, която обществото, съзнаващо своите слабости, само си налага. Към нея ние все още сме резервирани, ревниво се пазим от конфликти, които могат да ни усложнят живота, а и да разкрият неприятни грешки и необосновани, недобре премислени решения. А ако сме последователни, след това трябва да се търси отговорност. При това положение е по-добре гласността да се филтрира и да бъде по-далеч от нас. Понякога тя е отнесена към предварително нарочен обект, с което демонстрираме гласност. И тук е нужен прелом, дълбоко осъзнаване на полезността от гласността.

— Значително повече време и внимание трябва да се заделя за **идеологическата работа** сред членовете на партията, цялото население и особено сред младежта. Струва ми се, че дълго време ние живеем с чувството за несвършена работа в това направле-

Digitized by Google

ние, а мерките, които набелязваме, не водят до промени. Защо? Отговорът е труден, но няма кой друг да го даде освен партийните комитети.

— Решителни промени следва да настъпят в работата на партийните органи и по нравственото възпитание. Въпросът теоретически е ясен, но в практическата работа има отстъпление. Позициите, които партията е завоювала в това направление от нейното основаване, сякаш динамиката на живота постепенно отнема. Става дума преди всичко за добрия личен пример на комуниста и преди всичко на ръководителя, за думите и делата, за етичност, за честност и доброта (не добродушие), за другарство и взаимопомощ, за скромност и себеотдаване, за топлота — добродетели, с които сякаш се разделяме и ги заменяме с хладина, егоизъм, сухота в отношенията, затвореност, хитрина и практицизъм, властолюбие, корист и сребролюбие и пр.

— Културата и културните ценности са предмет на голямо вниманне в нашата държава. Безспорните успехи, които страната ни в това отношение нма, се дължат на правилиата априлска политика на ЦК на БКП. Специализираните централни изпълнителски органи, в т. ч. и творческнте съюзи от своя страна умело насочват дейността си за реализирането на тази политика.

Би било много полезно и приятно обаче партийните органи да се занимават по-често с този въпрос. Но не да изслушват информации, да разглеждат регламентирани „от горе" проблеми, да приемат програми, които след това поглеждат само отговорниците, записани в тях, или да утвърждават (???) репертоарни планове на културните институти. Всичко това мирише на формализъм.

Нужно е при разглеждането на такива въпроси спокойно и дълбоко да се оценяват промените, които настъпват в културното равнище на населението, как културните ценности достигат до нашето съзнание, какво после се случва с нас...

В заключение на мислите по тези няколко въпроса, свързани с идейновъзпитателната работа на партийните комитети, искам напълно да подкрепя оценката, че **„не бива да допускаме ситуации, при които се усъвършенстват едни страни или области на обществения живот за сметка на други"**. Това може да бъде причина, „да се провалят в зародиш някои наши големи начинания". Колко вярно и точно го е казал др. Тодор Живков.

Преустройството и обновлението, които вече се извършват, се провеждат в голяма степен от кадри, които дълго време са работили при по-различни от сегашните условия. Една част по силата на различни обстоятелства ще премине в други ешелони, не така активни в борбата за преустройство. Основната обаче са същите тези кадри и дейци, които доскоро са работили по-старому. Как ще се преустроят тези кадри, за да се извърши преустройството?

Може би е целесъобразно да се проведе широк разговор с кадровите работници на партията. В тази дискусия, водена от компетентни хора, да се формулират принципите на собственото ни преустройство. И още нещо — твърде опасно за делото ще бъде преустройството да се извършва от умело приспособили се, но недълбоко убедени личности, каквито, макар и малко, несъмнено ще има.

В заключение бих искал да споделя, че новата разработка

Digitized by Google

на другаря Тодор Живков „Основни положения на концепцията за по-нататъшното изграждане на социализма в НР България“ е труд с огромно теоретическо и практическо значение, отново е пример на политически подход за разрешаване на съвременните наши проблеми, в центъра на които са трайните интереси на работническата класа, целия български народ и нашето социалистическо общество.

СЛАВ КАРАСЛАВОВ

заместник-председател на Съюза на българските писатели, директор на Издателство на Отечествения фронт

1. В цялостното развитие на нашия политически, обществен и културен живот това е един пленум с историческо значение, пленум на голямото настъпление. Що се отнася до партията, той има озоиращата сила на пролетно обновление. Нещо голямо се ражда, което чупи бюрократичните форми, избистря взаимоотношенията, дава цвят на вярата ни. Този пленум, спокойно може да се каже, че е вдъхновено продължение на Априлския от 1956 година.

2. В материалите на пленума и във встъпителното слово на другаря Тодор Живков е казано ясно за „пирамидата“. Самоуправлението трябва да намери истинската си почва, хората да почувстват въздействието му и възможността да боравят с него. Аз говоря за самоуправлението като за предмет. Всъщност то е едно силно оръжие в ръцете на ония, които трябва умело да го използват, за да станат животът на страната, взаимоотношенията в нашето социалистическо общество още по-открити, прями и по-усъвършенствувани. Отприщването на енергията на милионите хора, избуяването на творческото начало във всички области на нашия живот, оная скрита енергия, която често не забелязваме, трябва да намери своята реализация, да се влее във всемогъщия поток на съзиданието в името на една високо развита социалистическа България. Нашата партия никога не се е стремяла да смайва света, но тя винаги е вървяла към съвършенство. В случая, както се казва във встъпителното слово, „Този курс издига на нов етап ленинската априлска генерална линия на партията“.

3. Трябва да се разделим с рецидивите на властта, с грандоманството, със стремежа към бюрократическо спокойствие, с оная началническа психология, която упорито си е завоювала терен, с бездушието, кариеризма и оснафяването. Всичко това се отнася до човека, защото всъщност той е в основата на лошото и доброто. Като двигател на историята, преобразувател на света комунистът трябва да бъде идеалът за останалите хора. Това може да стане само ако се спазват стриктно решенията на последния пленум. Там са заложени всички предпоставки за една нова функционална дейност на партийните организации и органи. Бездушието, този духовен порок, трябва да изчезне от нашите редници. Всъщност оня, който може да чете с искрена убеденост и партийна добросъвестност материалите на пленума, сам ще открие огромното поле за действие, което се открива за партийните организации и за всеки партиен член, независимо дали той е ръководещ или редови.

Digitized by Google

ГЕОРГИ КИРКОВ И ВЪПРОСИТЕ НА ПАРТИЙНОТО СТРОИТЕЛСТВО

проф. МИЛКА ВЕЛИЧКОВА

„Може смело да се каже, че досега мястото на Кирков в нашата партия остава в значителна степен празно. Ние имаме редица талантливи деятели, но никой от тях не можа напълно да замени нашия голям Майстор."

ГЕОРГИ ДИМИТРОВ

Тази година нашата общественост чествува 120-годишнината от рождението на видния деятел на партията Георги Кирков—Майстора. Той принадлежи към онова съзвездие от талантливи партийни дейци начело с Димитър Благоев, което хвърли огромни интелектуални сили и енергия, за да отклони българското работническо движение от опортюнизма, зародил се още в неговите недра, да го насочи по пътя на класовата борба, да създаде здрава марксическа партия на българския пролетариат. Кирков съчетаваше в себе си изключителната дарба на агитатор и пропагандист, организатор, оратор, писател-поет, сатирик-хуморист и забележителен строител на партията. „Неговите особени качества ... представляват цяла епоха в развитието на комунистическата партия. Така много известен и обичан от своите съвременници, той трябва сега да

Digitized by Google

ъде отново разкрит, за да блесне пред българския народ с ялата си сила и величие на своя многостранен талант."[1]

Георги Кирков остави богато и разностранно идейно-теоре-ическо наследство, което е предмет на редица научни изслед-ания и разработки. Има и немалко спомени от негови сърат-ници, които осветляват делото му от различни аспекти и слу-кат като добра основа за по-нататъшни проучвания. Въпреки ова следовниците на Кирков са в дълг пред него. Недостатъч-но изследвано и популяризирано е творчеството му в областта на партийното строителство. Макар и неголямо по количество, то е ценен капитал, от който ще се учат и възпитават сегаш-ното и бъдното поколение, днешните и утрешните партийни кадри, хилядите активисти и членове на партията.

ПАРТИЯТА — ПРЕДЕН, СЪЗНАТЕЛЕН ОТРЯД НА РАБОТНИЧЕСКАТА КЛАСА

Като се ръководеше от разбирането за социалната роля, историческото предназначение, целите и задачите на марксическата партия, Кирков заедно с другите революционни марксисти положи колосални усилия за изграждането ѝ като „авангардия" на работническата класа, като нейн съзнателен отряд и висша форма на класова организация, като единомислещ и единодействуващ боеви отряд.

В лицето на работническата класа Кирков виждаше оная революционна сила, предопределена от историята да извърши под ръководството на партията коренен преврат на капиталистическата „наредба" и да изгради нов обществен строй без потисничество и експлоатация. Воден от това разбиране, той считаше, че главните сили на социалдемокрацията трябва да бъдат насочени предимно към наемното работничество за неговото просвещаване, класово възпитание и организиране. „С помощта на социалистическата пропаганда, изтъква той, ние ще внесем в работническата класа класово самосъзнание, с помощта на организацията ние ще създадем от нея една добре дисциплинирана бойна сила, способна да действува при всички проявления на нашия живот, като извлича от тях реални облаги и за себе си, и за напредъка на самата страна."[2]

Борейки се да направи партията авангардна сила на работническата класа, Кирков провеждаше последователно линията да се осигурява господството на пролетарския елемент в нея. Той воюваше за всеки работник и безкрайно много се радваше, когато биваше спечелен за делото на партията и приет в нейните редове. Гледаше на партията като на организация, вратите на която трябва да бъдат отворени само за най-достойните, на първо място работници, а така също представители на другите социални групи, изявили се в класовите битки с буржоазията. Той бдеше за нейната чистота и беше непримирим срещу промъкналите се в нея вражески, кариеристични, индиви-

---

[1] Кр. Кюлявков, „Георги Кирков като сатирик и хумористичен писател", Институт по история на БКП при ЦК на БКП, Спомени за Георги Кирков—Майстора, Изд. БКП, С., 1965, с. 11.

[2] Г. Кирков, Избр. произв., С., 1950, т. I, с. 92.

Digitized by Google

дуалистични, дребнобуржоазни и други елементи, които съ-
даваха благоприятна почва за вътрешни борби и разбиван
на партийното единство. От тези позиции Кирков подлагаш
на безпощадна критика общоделската тактика за безразборн
приемане в нея на всеки „приходящ", стига той да изяви же
лание, без да се поставят каквито и да било изисквания и ог-
раничения. Той наричаше партията на общоделците хан, къде
то всеки може да влиза и да излиза, когато си пожелае. На
ричаше я още с прозвището партия на „калабалъка", кой
върви след масите и вдига прахоляк по улиците и мегда
ните[3].

За разлика от общоделската партия, която и по състав, и
по идеология, и по влияние сред масите не беше и не можеш
да бъде нещо повече от „опашкарска партия", партията н
тесните социалисти Кирков и другите революционни марксисти изграждаха и утвърждаваха като **организатор и ръковод-
дител на трудещите се** в защита на непосредствените им и
крайните цели и интереси. Под прякото ръководство на Кир-
ков, оглавяващ години наред Общия работнически синдикален
съюз (ОРСС), се провеждат най-големите стачки до войните –
железничарската, на миньорите от мина Перник, на сливен-
ските текстилци, на работниците от Кибритената фабрика на
гара Костенец и др.

Заедно с Димитър Благоев, Гаврил Георгиев, Христо Ка-
бакчиев и другите видни партийни ръководители **Георги Кир-
ков изграждаше партията не само като преден, но и като съз-
нателен отряд на българския пролетариат.** Той придаваше го-
ромно значение на революционната теория, работеше за внасяне на социалистическо съзнание в работническата класа, за
повишаване на нейното идейно-теоретическо равнище.

Кирков беше **неуморен пропагандатор на Марксовото уче-
ние** и неговото приложение в конкретните условия на Бълга-
рия. В редица научни статии, речи и изказвания той много-
кратно подчертаваше особеното значение, което има творческо-
то изучаване на научния социализъм от членовете на партията
и работническите маси.

В „Предговор към брошурата „Против „широкия социа-
лизъм" от Хюберт Лагардел и Парвус"[4], написана от Георги Ба-
калов през 1903 г., Кирков специално се спира на факторите,
които обуславят необходимостта да се повишава идейно-тео-
ретическата подготовка на партийните членове. Важен фактор
са социално-икономическите условия в страната, преобладава-
щата дребна буржоазия, която заобикаля от всички страни
партията и разпростира своето влияние върху нея, като внася
неустойчивост, колебание, дребнобуржоазна психика и морал.
Друг съществен фактор е наличието на една твърде незначи-
телна част от пролетариата, върху която се опира партията,
още недобре организирана и невъзпитана в духа на класовата
борба и идеите на социализма. Всичко това изправя партията
пред реалната опасност да потъне в дребнобуржоазното море
и да се затрие като класово-революционна организация на ра-
ботническата класа, като нейн съзнателен отряд. За да се пре-
дотврати съществуващата опасност, Кирков предлага да се

[3] Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 15.

[4] Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 113—116.

Digitized by Google

вземат неотложни мерки за теоретическото въоръжаване на членската партийна маса, а така също и на безпартийните работници.

За повишаване теоретическата подготовка на партийните членове Кирков препоръчва системно да се чете и осмисля прочетеното. И най-вече у всеки да се изработва критично отношение към всичко онова, което „иска да мине у нас за най-ново, било като тълкуване учението на Маркса и Енгелса, било като практично прилагане на това учение към нашата действителност"[5].

С особена острота изпъква необходимостта от най-широка марксическа просвета на членовете на партията по време на острата идейна борба между революционните марксисти и общоделците, които избягваха теоретичните спорове и се опитваха да ги представят за лични амбиции, дрязги, недоразумения и др. Партийните конгреси, според тях, не били „академии", където се водят идеологически дискусии. За нечистите помисли, цели и намерения на опортюнистите бе изгодно партийните членове да бъдат с ниско умствено равнище, за да могат лесно да ги заблуждават, умело да манипулират със съзнанието им и да ги тласкат в желаната от тях посока.

Диаметрално противоположни на опортюнистическите схващания за ролята на теорията и теоретическото мислене бяха тези на Кирков и другите революционни марксисти. Той бе дълбоко проникнат от разбирането, че в една партия, в която се подценяват теорията, теоретичното мислене, споровете и дискусиите, в която „пролетарското съзнание дреме", а теоретическата подготовка на членовете ѝ се смята за „излишен салтанат", в такава партия опортюнистите имат пълната възможност да минат „из калабалъка не само за първокласни „теоретици" на истинския социализъм, но и за големи морални величия."[6]

Кирков остро критикува умствената безпомощност и теоретическата ограниченост на общоделците, неспособността им от научни позиции да виждат и оценяват реалната действителност. Осмивайки духовното им невежество и примитивния, вулгарния им подход към сложните социални явления в живота, той пише: „Вземи си перцето и захващай: един драм измъчени мисли, два драма откраднати остроти и три ока „самобитна" фразеологическа вода — и българската действителност е анализирана докрай, теоретическите въпроси изчерпани до дъно и основните начала, разтълкувани до последня подробност. Хем евтино, хем „солидно" и „сериозно"[7].

Кирков е силно обезпокоен от факта, че мнозинството от партийните членове нямат нужното социалистическо съзнание, поради което не по дълбоко вътрешно убеждение, съзнателно, а в повечето случаи на вяра изповядват и провеждат в живота началата на социализма. Затова той настойчиво изисква **да се засили социалистическата просвета. Самият Кирков е блестящ пример на великолепен агитатор, пропагандатор и разпространител на Марксовото учение** сред членовете на партията, без-

---

[5] Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 116.
[6] Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 104.
[7] Пак там, с. 103.

Digitized by Google

партийните работници и останалите трудещи се. Той чете лекции по основни въпроси на теорията на научния социализъм в организираните от партията курсове, вечерни училища, дружества за самообразование. Изнася лекции, беседи, сказки, реферати, държи пламенни и съдържателни речи. В тази си дейност, както и във всяка друга, той е неуморен, влага душа и сърце, целия си огромен талант и кипяща енергия.

По негова инициатива се основава дружеството „Класово съзнание" за просвещаване на партийните членове и неорганизираните работници. То бе фактически партийна школа, която подготви идеологически огромен брой партийни кадри. Като Апостола на свободата Васил Левски Кирков кръстосва цяла България, за да сее просвета, да учи и възпитава младата работническа класа, да я въоръжава с научен мироглед и я предпазва от попълзновенията на буржоазията и нейната идеология.

Но Кирков не е само пропагандист на Марксовото учение, а и забележителен теоретик. Изпод неговото талантливо перо излизат немалко оригинални теоретически статии, които представляват определен принос в марксизма, по-конкретно в развитието на учението за партията, приложено в своеобразните условия на тогавашна България. По този начин той допринася за израстването и утвърждаването на партията като съзнателен отряд на работническата класа, носител на прогресивна, революционна теория, надеждно оръжие в ръцете на тесняшката партия в ръководството на класово-революционната борба.

Съществен принос има Георги Кирков и в **изграждането и развитието на партията като организирана сила на работническата класа.** Той поддържа марксическата теза, че в борбата срещу класата на капиталистите пролетариатът няма друго оръжие освен **организацията.** Той може да отстои на натиска и силата на буржоазията само благодарение на това, че идейното му обединение върху принципите на марксизма се затвърди с материалното единство на организацията, която е в състояние да подготви и ръководи борбите на трудещите се против господството на буржоазията. „Ние признаваме, пише Кирков, като наш основен принцип организацията . . . ней дължим всичко . . . Без организация няма успех."[8]

В борбата срещу дезорганизираността, разпуснатостта, недисциплинираността и разложителната дейност на общоделците и анархолибералите Кирков противопоставяше здравия ред, дисциплината и високата лична отговорност за делата на партията от всеки нейн член независимо от поста, който заема. Той воюваше точно и навреме да се изпълняват партийните директиви, решенията на висшестоящите органи да се считат безусловно задължителни за по-долустоящите, вътрешнопартийният живот да се изгражда върху партийните принципи, върху програмните изисквания и норми на дейност, широко да се развиват партийната демокрация, критиката и самокритиката, колективността в ръководството.

Въпреки отдалечеността на времето въпросите за организираността, реда, дисциплината и личната отговорност продължават да бъдат актуални и днес. В условията на научно-техническата революция и извършването на качествено нов рас-

[8] Работнически вестник, С., 1953, т. I, с. 242—243.

Digitized by Google

еж във всички сфери на социалистическото общество те при-
обиват първостепенно значение. „Днес организираността, де-
овитостта и творчеството в живота на партийните организации
е превръщат във важен фактор за осъществяване на прелом
отношението на комунистите към научно-техническия про-
рес“ — се сочи в Отчетния доклад на ЦК на партията пред
ринадесетия партиен конгрес.

ПАРТИЯТА — ЕДИНОМИСЛЕЩА И ЕДИНОДЕЙСТВУВАЩА ОРГАНИЗАЦИЯ

В своята теоретическа и практическа дейност Кирков от-
деляше голямо внимание, особено по време на борбата срещу
общоделството, на идейното и организационното единство в
партията. Единомислието и единодействието в нея, основани
върху принципите на марксизма, той считаше за решаващ
фактор, който обуславя нейната сила и боеспособност.

Срещу фракционните действия на общоделците, които раз-
биваха партийното единство и заплашваха да унищожат пар-
тията, той излезе с редица забележителни статии: „Една само-
стоятелна мисъл“, „Какво става в нашите редове?“, „Какво
става в партията?“, „Тяхното и наше единство“. Те са истин-
ско събитие в нашата историческа партийна литература. И
ако ревизионизмът не успя да пусне корени в нашата страна,
това се дължи на дългогодишната борба на партията на тес-
ните социалисти начело с Димитър Благоев, Георги Кирков и
другите партийни ръководители.

В статиите си Кирков даде изчерпателна характеристика
на общоделството като разновидност на бернщайнианството,
посочи неговите характерни черти, присъщи на всякакъв вид
оппортюнизъм, а също и радикалните средства за очистването
на партията от него. В статията „Какво става в нашите редо-
ве?“ той разкри типичното в тактиката на широките социали-
сти — бягство от спорните, принципиални въпроси, страх от
откритото им поставяне, стремеж те да бъдат представени като
обикновени недоразумения, дрязги, несъгласия, лични обиди,
нападки и т. н. „И наистина в що се състои тая чудесна
тактика?“ — пита Кирков. И отговаря: „Ето в що: винаги из-
бягвай главните основни въпроси и постоянно се „дърли“ и
„джавкай“ по дреболиите, с цел да прикриваш било своето
отклонение от приетите начала, било своето „солидно“ и „се-
риозно“ невежество по тях. Тази е чудесната тактика на „ши-
рокия социализъм“[9].

Като разкрива същността на широкия социализъм, него-
вата оппортюнистическа тактика и фракционна дейност, Кир-
ков стига до извода, че единството на партията не може по-
вече изкуствено да се поддържа, щом то фактически не съ-
ществува и щом има основни различия по главните въпроси
на социалдемокрацията. Единственото радикално средство,
според него, е да се извърши ампутация в партията — да се
изреже заболялата й част, за да се спаси целият партиен ор-
ганизъм. „Сега всичко е на мегдан, пише той, и няма защо
да го скриваме: социалдемократическото революционно съзна-

---

[9] Г. Кирков. Избр. произв., т. I, с. 101, 102.

Digitized by Google

ние в партията е размътено и самата партия — под тлетворното влияние на „широкото“ невежество, бърже крачи къ израждане... Най-умното в случая, което трябва да се върши е решителна и безпощадна борба против това зло“[10]. Ампутацията, която предлага Кирков, ще бъде, по-дълбокото му убеждение, едно отрадно оздравяване и засилване на партията, ще тласне нейното развитие напред.

В цялата статия ясно личи влиянието на Ленин. Ленивото произведение „Какво да се прави?“ и статиите му въ в. „Искра“ и сп. „Заря“ са четени и използвани от ръководителите на тесняшката партия, в това число и от Кирков макар да не е било известно, че това са трудове и статии на Ленин.

Кирков воюва срещу общоделците не само с острото си талантливо перо, но и с разобличителното си слово като агитатор и пропагандист. Очистването на партията от общоделците, за което настоява и се бори той, се извършва на Десетия партиен конгрес (1903 г.), който постави началото на нов период в развитието на партията и подготви почвата за постепенното ѝ превъоръжаване с идейните, организационните тактическите и политическите оръжия на ленинизма.

Големите заслуги на Георги Кирков в борбата срещу общоделството Георги Димитров оцени в статията си „Георги Кирков — нашият незаменим Майстор“ (август 1945 г.). В нея той пише: „В тежките дни за нашата партия, след разцеплението ѝ с „широките социалисти“ в 1903 г., когато тя трябваше да си пробива път в дребнобуржоазните условия на нашата страна като самостоятелна пролетарска партия, в най-остра борба против опортюнистическите извращения на марксизма, агитаторският талант и неизчерпаемата енергия на Кирков изигра извънредно голяма роля. В тоя период едва ли някой друг от деятелите на нашата партия е направил така много за завоюването на надеждни позиции на партията сред трудещите се и в обществено-политическия живот в страната.“[11]

Същата непримиримост, твърдост и последователност Кирков проявява и към появилите се по-късно **остатъци** от **общоделството** — анархолибералите и прогресистите. Защитавайки партийните принципи и най-вече принципа на демократическия централизъм (по-специално на централизма и дисциплината в партията), срещу когото се обявиха анархолибералите, Кирков публикува редица статии — „Партийната дисциплина и анархолибералите“, „Анархолиберализъм на практика“, „Либералите бият отбой“ и др. В тях той разобличи анархистичните, фракционни действия на анархолибералите, грубото им потъпкване на централизма и дисциплината в партията. С това помогна тя да очисти редовете си от тях.

Георги Кирков **не се кланяше и не щадеше никакви авторитети, щом ставаше дума за съдбата на партията и социализма.** Социализмът не се покланя на кумири — заявяваше той, когато общоделците се позоваваха на Кауцки и други лидери на международната социалдемокрация, за да оправдаят себе

---

[10] Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 105.

[11] Г. Димитров, „Георги Кирков — нашият незабравим Майстор“, Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 5.

Digitized by Google

си. Заедно с цялото ръководство на партията той отхвърли предложението на Кръстьо Раковски, дошъл със специалната мисия в България да обедини тесните с „широките" социалисти, за да се запазело единството в нея. Несполучил в намеренията си, Раковски позорно напусна България, а прогресисткото течение — порицано и изхвърлено от партията.

Кирков воюваше не само срещу националния, но и срещу международния опортюнизъм, за единството и сплотеността на международното работническо и комунистическо движение.

ПОСЛЕДОВАТЕЛЕН БОРЕЦ ЗА ПРОЛЕТАРСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗЪМ

Георги Кирков твърдо и **последователно отстояваше и защитаваше принципа на пролетарския интернационализъм и международната работническа солидарност.** Той бе един от първите, който видя банкрута на Втория интернационал и **постави въпроса за създаването на нов, комунистически Интернационал,** очистен от опортюнизма. „Интернационалът като организация... престана да съществува; сега от него остава само една гола табела... По тоя начин... Интернационалът се превърна в нещо като манастир, дето социалистическите партии отвреме-навреме си даваха среща, за да се поклонят пред праха на Маркса, да очистят греховете си с някоя разтеглива резолюция и след това да се разотидат и продължат отново своята „практическа" работа, разбира се, извън началата, положени от Маркса, и против международния социализъм."[12]

Новият Интернационал Кирков считаше, че трябва да се изгради не върху почвата на социалпатриотизма, а върху основата на общите класови интереси на международния пролетариат. „Третият интернационал ще се роди... **в атмосферата на разпалващата се класова борба в големите капиталистически страни и върху почвата на събуждащото се работническо съзнание за единаквостта и общността на класовите интереси и историческите задачи на работническата класа**",[13] подчертава той в статията си „Рождението на Интернационала".

Кирков работеше неуморно за **укрепването и развитието на международната работническа солидарност и дружбата между народите.** Като секретар на ЦК поддържаше постоянни връзки с други социалдемократически партии и през време на войните, което личи от редицата кореспоиденции, изпратени до в. „Работническо дело".

Заедно с цялата партия на тесните социалисти той **посрещна възторжено победата на Великата октомврийска социалистическа революция,** широко популяризираше нейните лозунги и примера на руските работници и селяни. Негово дело е известното нелегално възвание, написано по поръчение на партията, до трудещите се в България и до всички войници и офицери на фронта да последват примера на своите руски братя, което по същество бе призив за превръщане на империалистическата война в гражданска.

---

[12] Г. Кирков, Избр. произв., т. I, с. 224, 225.
[13] Пак там, с. 218, 219.

Digitized by Google

Като делегат на Третата конференция на цимервалдцит в Стокхолм, състояла се през лятото на 1917 г., заедно с Васил Коларов, той подписва Стокхолмското възвание на цимервалдската левица, предложено от Ленин, и по този начин застава открито на страната на болшевиките. От Стокхолм Кирков изпраща редица материали до в. „Работническо дело", в които изразява своето отрицателно отношение към центристите и твърдата си убеденост, че единствено Болшевишката партия е способна за революционна борба.

Както цялата партия, така и Кирков носеше в себе си недостатъците на теснячеството, но той бе онзи, който заедно с Благоев осъзна и разбра това и допринесе много за преминаването на нашата партия върху позициите на ленинизма.

Българската комунистическа партия е вярна на заветите на Благоев, Кирков и другите колоси на българското комунистическо и работническо движение. В съвременните условия тя издигна пролетарския и социалистическия интернационализъм на качествено нова висота. Нашата партия и нейното ръководство разгръщат огромна по своите мащаби международна дейност. БКП поддържа редовни връзки с 91 комунистически и работнически партии, участвува в различни международни форуми, дава своя реален принос в укрепването на международната солидарност и в решаването на главната стратегическа задача на комунистическото движение — запазването и укрепването на мира и на човешката цивилизация от ядрената война.[14]

ТАЛАНТЛИВ МАЙСТОР В ОТКРИВАНЕТО, ОБУЧЕНИЕТО И ВЪЗПИТАНИЕТО НА ПАРТИЙНИТЕ КАДРИ

Една от най-съществените и характерни черти в дейността на Кирков бе дарбата му да открива и подбира партийните кадри по техните политически и делови качества, проявени в борбата с експлоататорите. Той сам е съзнавал тази си способност. Често, примигвайки с едното си око, е заявявал: „На мене кантарчето ми е на пояса и не тегли на ексик". И наистина той не грешеше в оценките си за кадрите — бързо разпознаваше преданите, честните и добрите от подлеците и кариеристите, които търсеха постове и облаги от партията. Кирков „... имаше особен усет да цени хората, да отгадава тяхната духовна същност — и когато приказват, и когато мълчат — изтъква Коларов. — Той имаше особен нюх да оценява и подбира безпогрешно всичко, което бе здраво, способно и обещаващо да принесе полза на партията и движението. На такива другари и работници той даваше пълно съдействие, възпитаваше ги, критикувайки откровено, но по другарски, без ласкателства и лични гъделичкания техните недостатъци"[15].

Кирков бе [illegible] прям, открит и принципен в оценк[illegible] на кадрите. Не [illegible]ваше похвалите си за честните и способните. И в същото [illegible] е беше безпощаден към политически и морал-

---

[14] Отчетен доклад на ЦК на БКП пред Тринадесетия партиен конгрес, Партиздат, С., 1986, с. 36.

[15] Коларов, Доклад по случай 16-годишнината от смъртта на Г. Димитров и Кирков, Избр. произв., т. I, с. 12.

Digitized by Google

но нечистоплътните, към присламчилите се в движението, към хайманите, както обичаше да казва той. Никога не се съобразяваше с каквито и да било авторитети, щом забележеше нещо гнило в тях. Уважението му към Кауцки, Кр. Раковски и други лидери на международното работническо движение се превръща в презрение и отвращение към тях, когато извършват предателство към принципите на марксизма и социалната демокрация. И жестоко критикува тяхната измяна.

Под бащинските грижи на Георги Кирков израства плеяда прекрасни борци на партийното и пролетарското дело. Той открива способностите на Георги Димитров и го предлага за секретар на ОРСС, на който пост Димитров работи с голяма енергия и компетентност и оправдава гласуваното му доверие. Също по инициатива на Кирков Димитров е предложен и избран за член на ЦК на партията през 1909 година.

На Кирков се дължи и привличането на Гаврил Георгиев за сътрудник на редакцията на в. „Работническо дело" въпреки интригите и усилията на широките лъжесоциалисти да отнемат вестника от двамата партийни редактори — членове на тесносоциалистическата партия, остро и безпощадно изобличаващи шарлатанството на „широкия социализъм", или да ги разделят, но главно да махнат Кирков от редакцията.

С таланта си да открива кадрите Кирков забелязва качествата и дарованията и на други партийни дейци. Той помага в израстването на Антон Иванов, Жеко Димитров, Никола Господинов, Стефан Кираджиев и др.

Обширните си знания по марксизъм щедро раздава за обучението и възпитанието на партийните кадри. В неговия стил като „майстор" на кадрите влиза и оказването на помощ в процеса на тяхната практическа работа. Не е имало случай някой да се обърне за помощ и съвет и той веднага да не се отзове въпреки претрупаността му с много партийни задължения.

Кирков даде образцов пример и в областта на постоянното общуване с масите, на последователната борба за задоволяване на техните насъщни нужди и интереси. Той високо ценеше ролята на борческите професионални организации като една от трансмисиите за връзките на партията с масите. Като дългогодишен секретар на Общия работнически синдикален съюз допринесе извънредно много за тяхното укрепване и развитие, за издигане авторитета и разширяване влиянието им сред трудовите маси. Той се бореше за класовия характер на професионалните организации против опортюнистическата теория за „неутралитет", доказвайки жизнената необходимост от партийно ръководство.

●

Блестящият пример на Георги Кирков—Майстора на всеотдаен борец за делото на партията и народа, богатото му идейно-теоретическо наследство в областта на партийното строителство нашата партия свято тачи и постоянно развива в съзвучие със съвременните изисквания и мащабни задачи.

Digitized by Google

ПЪРВАТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА ОРГАНИЗАЦИЯ НА МЛАДЕЖТА

75 години организирано младежко революционно движение у нас

доц. ИВАН ДОМУСЧИЕВ

В историята на България след Освобождението ролята на младежкото революционно движение като фактор в обществено-политическия живот и напредък непрекъснато се увеличава. За да се оценява аргументирано тази обществена тенденция, следва да се имат предвид няколко **основни исторически положения. Първото** от тях е, че в целия свой вече седемдесет и пет годишен път то се развива и реално проявява под знамето на революционната пролетарска идеология, под ръководството на революционната партия на работническата класа. Партията отрано взема под своето крило младите работници и занаятчии, прониква сред студентите и учениците, сред младите интелигенти и служещи. В началото на XX век по нейна инициатива и под нейно ръководство се създават първите младежки дружества и първата политическа класова организация на българската младеж. Този факт има дълбоко значение. В цялата своя история революционното движение на младежта в България свързва съдбата си със съдбата и делото на работническата класа и нейния политически авангард.

Второто съществено положение, което следва да се има предвид, когато се оценява обществената роля на младежкото революционно движение, е, че макар то да е неделима част от работническото революционно движение, има своя ярко изразена относителна самостоятелност, свои значителни особености. Те произтичат преди всичко от това, че младежкото революционно движение е движение на младото поколение, на юношите и девойките, на децата, на тази част от работническата класа и народа, която се подготвя за бъдещето и от която зависи бъдещето на прогреса, на класата, на народа. Това именно обуславя неговото изключително значение като обществен фактор в острата класова борба, която се води в капиталистическото общество за завоюване на влияние сред младежта.

В различните периоди на своята история младежкото революционно движение изпълнява конкретноисторически задачи, има своя конкретна историческа роля. Това отразява по специфичен начин най-общите тенденции на класовата борба на пролетариата, на обществения напредък.

●

Грижите и вниманието на Димитър Благоев и неговите съратници към младежта са неделима част от тяхното цялостно теоретическо и революционно дело. Като прилагат творчески законите на марксизма към условията на нашата страна, като оценяват и

Digitized by Google

прогнозират социалните и идейнополитическите тенденции в нейното бъдеще, те първи формират и една научна система от възгледи за мястото и ролята на младежта в съвременното общество. Под тяхно ръководство още в началото на своя път марксистката партия в България разработва своя политика за работата си сред младото поколение.

Димитър Благоев и неговите ученици и съратници са найярки представители на младото поколение на нашия народ след Освобождението. В началото на своя жизнен път те отразяват историческата младост на работническата класа и нейното революционно движение, свързват и проектират бъдещето на обществото с делото на новите му поколения, които ще се възпитават и борят под ръководството на марксистката партия.

Още в младостта си те обладават висока обща и марксическа култура, политическа и човешка зрялост. Тяхна заслуга с непреходно значение е, че още в началото на своята дейност, като отстояват марксическата концепция за историческата мисия на работническата класа като авангард на обществения прогрес, формират и научните основи на партийните възгледи и политика за младежта.

Основно, изходно теоретическо положение, което първостроителите на партията утвърждават, е, че младежта в класовото общество е класово диференцирана, част е от дадена класа и, както пише Благоев, живее с идеалите на класата, от която произлиза. В тази връзка партийните ръководители оценяват и **големите революционни възможности на трудовата младеж.** В същото време те подчертават, че младежта не е самостоятелна обществена сила и може да проявява своя стремеж към новото и прогресивното, ако се бори в тясна връзка с работническото движение и под ръководството на марксистката партия.[1]

Важно значение за развитието на партийната политика в тази насока имат изследванията на Димитър Благоев, Георги Димитров, Васил Коларов и други партийни и синдикални дейци за мястото на младежта в капиталистическото производство. В текстилните, тютюневите, кожарските, барутните и керамичните фабрики, в занаятчийските работилници, в търговията и селското стопанство все повече стават наемните работници от 9 до 25-годишна възраст, както и жените. За българските марксисти е несъмнен фактът, че ролята на младото поколение нараства и тази тенденция ще се запазва и развива. А това засилва обществения интерес към младежта и изостря класовата борба за влияние сред нея.

Първите български марксисти вярно оценяват, че децата, младежите и жените не са още класово съзнателни, не са организирани в класови организации и поради това по-слабо се съпротивляват и по-лесно се експлоатират от буржоазията.

Марксистката пролетарска партия издига високо глас в защита на жизнените интереси на младите труженици. В тази насока тя провежда своя последователна класова линия. В парламента, в общинските съвети, в печата, на всички обществени форуми нейните дейци изобличават бруталността на капиталистическата действителност и предлагат конкретни мерки в защита на децата

[1] Д. Благоев за младежта, С., 1984, с. 361—381, 382—385.

Digitized by Google

и младежите[2]. Още през 1893 г. на своя трети конгрес партията включва в програмата си искане да се забрани със закон във фабриките да работят момчета по-малки от 14 и момичета по-малки от 16 години, а работният ден на наемните работници до 20 години да се ограничи на 8 часа.[3] Един от първите реални резултати на нейната борба в тази насока е приетият през 1905 г. закон, който забранява в производството да се наемат деца до 10-годишна възраст.

Друго важно направление, в което партията развива своята политика и дейност, е **образованието на младежта.** Димитър Благоев характеризира училището като една от най-важните обществени институции, която подготвя младото поколение и от която в голяма степен зависи общественият напредък.[4]

Марксистката партия настоятелно прокламира своите искания за социално равноправие в образованието, за демократизиране на образователната система, за правилно съотношение между образователната и професионалната подготовка на младежта, за правото на девойките и жените да се учат във всички видове и степени учебни заведения, за изграждане на материална база, за повече грижи за децата на трудещите се. Подчертано е нейното внимание към проблемите на обучението. Изобличавайки класовата същност на буржоазната просветна политика, дейците на БРСДП изтъкват необходимостта младото поколение да получава в училище наистина научни знания за природата и обществото, да израства в съответствие с потребностите на историческия напредък, да се развива хармонично.

Най-видните партийни дейци с интерес и загриженост следят и подкрепят протестните изяви на учениците и студентите против реакционната просветна политика на държавата. По всеки повод те дават вярна оценка на тези първи прояви на младежкото революционно движение и ги насочват в руслото на организираната класова борба.

Но основното, най-същественото в отношението на първостроителите на партията към младежта е **грижата им за социалистическото ѝ възпитание.**

Като истински пионери на прогреса първите наши марксисти посвещават много от своето време и от своите сили на социалистическото просвещение на младежта, свързвайки го неразривно с издигането на нейната обща и професионална култура. Още при завръщането си от Русия през 1883 г. Димитър Благоев формира група от млади интелигенти, които подготвя като утрешни пропагандисти на марксизма. По-късно помага на ученическите дружества в Пловдив и Видин, ръководи ученически социалистически кръжоци в Търново. Сред младежта работят Никола Габровски, Гаврил Георгиев, Георги Кирков, Васил Коларов, Георги Димитров.

След 1903 г., когато революционните марксисти очистват партията от носителите на ревизионизма и опортюнизма, тази тяхна дейност добива още по-целенасочен и органи-

---

[2] Д. Благоев за младежта, с. 264—282, 289—292, 313—320.

[3] БРСДП (т. с.) в резолюции и решения на конгресите и конференциите, 1891—1918, С., 1947, с. 24.

[4] Д. Благоев за младежта, с. 63.

Digitized by Google

зиран характер и ново съдържание. Из цялата страна БРСДП (т. с.) организира вечерни и неделни работнически училища, просветни, самообразователни, певчески, театрални и гимнастически **дружества.** В тях участвуват преди всичко млади работници, занаятчии и други трудещи се, а постепенно се включват ученици и студенти.

В софийското просветно дружество „Класово съзнание" лектори са Димитър Благоев, Георги Кирков, Христо Кабакчиев, Георги Бакалов. Те са преподаватели и във вечерното работническо училище. Младите работници изучават обща история и история на социализма, философия, политическа икономия, гражданско учение, работническо законодателство, руски език, естествена история, астрономия.

За късо време БРСДП (т.с.) създава в цялата страна такива просветни центрове, които привличат най-будната и борческа част от младото поколение. Учениците и студентите, увлечени от идеите на социализма, през първото десетилетие на века се свързват идеологически и политически с марксистката партия. По-организиран и по-бистър идейнополитически смисъл придобиват техните протестни изяви. Все по-определено в тези години се проявява тенденцията да се формират самостоятелни, чисто младежки дружества под ръководството на партията.[5]

●

Идейнополитическото и организационно укрепване на БРСДП (т. с.), засилването на пролетарското присъствие в нейните редове, повишаването на ролята ѝ в обществено-политическия живот, както и значителните успехи на нейната идеологическа и организаторска работа сред младежта довеждат Димитър Благоев и другите партийни ръководители до **идеята да се създаде самостоятелна младежка политическа организация.** С това те поставят началото на един нов етап в развитието на партийната концепция за младежта. В тази идея, която динамично се обогатява и развива, се концентрират дотогавашните теоретични и политически завоевания на марксистката партия за младежта. Тя е един верен отклик на общото развитие на младежкото движение в България в началото на XX век, в което видимо се очертава тенденцията към самостоятелно политическо организиране, макар че първите младежки дружества прокламират спортни, културни и други цели.

В тази обща тенденция, обусловена от ускоряването на капиталистическото развитие, съществено място заема процесът на формиране на първата социалистическа организация на младежта. Негов инициатор и съзиателен ускорител е марксистката партия.

След 1903 г. тесните социалисти включват в своята политика за работата си сред младото поколение възгледа за необходимостта от самостоятелна социалистическа младежка организация. В тази нова позиция се отразява възходящото развитие на партията като авангард на пролетариата.

Партията засилва своите грижи за младежта. Десетият партиен конгрес през 1903 г. препоръчва на партийните ор-

---

[5] История на младежкото революционно движение в България, С., 1971, с. 40—49.

Digitized by Google

ганизации да създават **гимнастически дружества.** Четири години по-късно Четиринадесетият партиен конгрес утвърждава като тяхна практическа задача да привличат най-съзнателните млади работници и работнички в самостоятелни **гимнастико-просветни дружества.**

Седемнадесетият конгрес на БРСДП през 1910 година решава да се създават **социалистически младежки дружества,** които да работят за социалистическото възпитание и физическото развитие на работническата младеж и да я въвличат в „борбата на съзнателната работническа класа". Това е вече конкретна постановка, конкретно изискване да се пристъпи към изграждането на младежкия социалистически съюз.[6]

На страниците на централния партиен орган „Работнически вестник", в брошурата „Социализмът и работническата младеж" и в практическата партийна работа се развиват идейните и организационните принципи на бъдещата младежка организация. Сред тях съществено и непреходно значение има концепцията за **ръководната роля на партията спрямо младежкия съюз** при съхраняване и обогатяване на организационната му самостоятелност, на самодейността и инициативата на младите работници и работнички.

Партийната политика за работата сред младото поколение се развива паралелно със самото младежко революционно движение, като отразява неговото състояние и чертае неговите перспективи. В редица градове на страната партийните организации създават **общоработнически гимнастически дружества,** в чиито редове преобладават младежите. Такива дружества има в Русе, Габрово, Дупница, Сливен. В София те са пет, а в Пловдив — две. В живота им се включват най-видни партийни дейци. Тези дружества са инициатори на масови културно-просветни и спортни инициативи.

Към 1906—1907 година в гимнастическите дружества, марксическите кръжоци, просветните групи, вечерните и неделните училища е привлечена най-активната част от работническата младеж, много ученици и студенти, будни селски младежи. В тяхната съвместна работа съзряват убедеността и самочувствието на младите хора да създадат своя самостоятелна организация. Чрез партията те вече поддържат връзки с международното младежко работническо движение. През 1907 година на Първия конгрес на Младежкия интернационал в Щутгарт техен представител е Христо Кабакчиев.[7].

Първото самостоятелно младежко дружество се основава през май 1907 година в пролетарския квартал на столицата „Коньовица". То приема името „Младеж". Негови създатели са Георги Димитров и младият печатарски работник Михаил Петров. През август в него вече членуват 110 младежи. По примера му свое дружество създават и младите работници от квартал „Ючбунар" в София. Двете дружества развиват такава активна спортна и културна дейност, че дават основание от страниците на „Работнически вестник" Георги Димитров да призове всички работнически гимнастически дружества в страната да ги последват и да

[6] БКП в резолюции и решения ... С., 1957, т. I, с. 409—410, 190, 251.

[7] Цв. Тодорова, Първи стъпки на младежкото революционно движение в България, С., 1960, с. 74—95.

Digitized by Google

ят с тях. През 1909 г. та-
дружества възникват в
три квартала и сред же-
чарската младеж в столи-
а също в Русе, Габрово,
ица, Враца, Плевен, Вар-
Търговище, Ямбол и дру-

йността и животът в тези
кества придобиват опреде-
младежки облик. Те кон-
изират идеологическата си
та и я издигат на значи-
а висота. Организират теат-
ни представления, излети,
селения, местни и націо-
ни спортни състезания,
ючват работническата мла-
в политическите акции на
тийните организации. За
вително късо време те се
върждават като основни зве-
на бъдещата единна орга-
зация, а софийското друже-
во — като нейно ядро.[8]

Преценявайки тези успехи,
ез май 1912 година **Централ-
ят комитет на партията об-
разува в София Централно на-
тоятелство на младежкия со-
циалистически съюз с предсе-
ател Ламби Кандев и обявя-
а софийското дружество за
първа негова организационна
единица.** По този начин се про-
ламира създаването на съюза
подготовката на учредител-
ната му конференция. На при-
ива на Централния комитет и
на Централното настоятелство
на съюза на работническата со-
циалдемократическа младеж
откликват дружествата в Со-
фия, Варна, Пловдив, Габрово,
Провадия, Шумен и Русе. По-
вишава се политическата и ор-
ганизационната активност на
цялото младежко революцион-
но движение.

**На 17 и 18 август 1912 годи-
на в Русе веднага след XIX
партиен конгрес се провежда
Учредителната конференция на
Съюза на работническата со-
циалдемократическа младеж.** В
нея участват около 30 делегати, от които 14 с решаващ
глас, както и група партийни
и синдикални дейци начело с
Георги Димитров. Ламби Кандев изнася основния доклад
„Организацията на работническата младеж".

Учредителната конференция
приема **устав,** с който полага
организационните основи на
първата социалистическа организация на младежта в България. В ръководството са избрани Ламби Кандев, Васил Ленков и Иван Климсаров. В него
представител на ЦК на БРСДП
е Георги Димитров, а на
ОРСС — Александър Георгиев.

От името на XIX конгрес на
партията Георги Димитров
приветствува конференцията.
В речта си той заявява, че партията „дава пълно съдействие
за разрастването и укрепването на съюза, за да стане една
мощна и бойна организация,
която, като обедини в себе си
цялата пролетарска младеж,
чрез нейното социалистическо
възпитание да я подготви да
служи с ентусиазъм за реализирането на великия пролетарски идеал"[9].

Уставът, приет на конференцията, характеризира съюза
като **младежка социалдемократическа организация, свързана идейно и организационно
с БРСДП и ОРСС, като част
от системата, чрез която партията прониква в различните
слоеве на работническата класа.** В нея ярко е изразена класовата същност на младежкия

---

[8] Цв. Тодорова, История на младежкото революционно движение в България, с. 50—56.

[9] Цв. Тодорова, Цит. съч., с. 118—122; История на младежкото революционно движение в България, с. 56—59.

Digitized by Google

съюз, която отразява борбата на БРСДП за единство на работническата класа и за ускоряване на политическото ѝ съзряване.

Първата социалистическа организация на младежта се ражда в една напрегната и в същото време възторжена обстановка. Като исторически факт това начало съдържа в себе си научното прозрение на бъдещето и безкрайно смел революционен оптимизъм. В това начало се включват тогавашните теоретически и политически концепции на партията за характера и задачите на младежката организация, за перспективите на революцията. То се поставя от 8 дружества със своите 300 членове — 281 момчета и 19 момичета.[10]

Учредяването на младежкия съюз минава през остри дискусии в редовете на партията за необходимостта от него. Сблъскват се противоположни разбирания за мястото на студентите и учениците в младежкото движение. Част от тогавашните гимнастически дружества се чувстват уязвени и се противопоставят на партийната линия. В същото време дейците на опортюнистическата общоделска партия, като си служат с нечисти средства, се опитват да осуетят учредителния конгрес, да вземат в своите ръце това съдбоносно за бъдещето на работническата класа дело. Противници на съюза са съществуващите официални спортни дружества, християнските и други младежки организации, държавата чрез училището, печата, казармата. При първите негови стъпки нашата страна навлиза и в продължителен период на войни, на жертви, на разрушения.

И в най-тежки условия младежкият съюз отстоява редом с партията своето място на обществено-политическата сцена. В първите редици на най-масовите и отговорни политически акции на партията през тези години са и неговите членове. Младежкият съюз горещо подкрепя миролюбивата и интернационална политика на тесните социалисти. Той изразява тази своя позиция и на Базелската конференция на Младежкия социалистически интернационал през 1912 година.

След 1913 година, в условията на краткотрайния мир, Съюзът на работническата социалдемократическа младеж успява да укрепи старите си дружества и да създаде нови, да увеличи членския си състав. Той провежда двегодишни конференции, на които очертава новите направления на своята идеологическа и политическа работа. Участвува в борбата против подготовката и включването на страната в Първата световна империалистическа война. По-активни стават интернационалните му връзки и дейност.

Но през четирите кървави години на Първата световна война организационният живот на съюза е ограничен, а неговото развитие — затруднено, дори спряно. Поради това той приобщава и слива цялата своя дейност с мъжествената борба на партията против войната, в името на мира и разбирателството на народите, в защита на жизнените интереси на народните маси. Неговите ръководни дейци и членовете му на фронта и в тила вървят по

[10] Съюзът на работническата социалдемократическа младеж, Българският комунистически младежки съюз и Работническият младежки съюз в резолюции и решения на конгресите и конференциите 1912—1947, С., с. 5—15.

Digitized by Google

а път на осмисляне на ашните си възгледи за , ролята и задачите на кия съюз. Стъпка по те оценяват новите ус- з света и страната, кои- отават епохата на побе- ите пролетарски револю- чат се от идеите и при- а руските революционне- руските работници и се на Ленин и неговите съ- ци. И вървят към тях, во- от своя интернационали- от своята вярност към гарското дело [11]

з първото десетилетие на к възрява и се осъществя- ята за формиране на по- еска младежка организа- , лицето на Съюза на ра- ческата социалдемокра- ка младеж. Макар и ма- слен, съюзът има същест- значение. Той свързва нополитически и организа- но движението на младеж- : пролетарската партия и ществява задачи, произти- и от идеологията и полити- а на партията. Още в това но време в редовете на мла- кото революционно движе- се утвърждават добродете- свойствени на самата пар- : безпределна вярност към ркситската идеология и де- го на работническата класа, следователен пролетарски тернационализъм, пълно под- нение личните интереси на тересите и делото на движе- ето, безкомпромисност към портюнизма и буржоазията.

●

Победата на Великата октом- рийска социалистическа ре- волюция поставя началото на нов исторически период в раз- витието на младежкото рево- люционно движение у нас. Това е периодът, в който под ръководството на Българската комунистическа партия и Комунистическия интернационал на младежта то овладява и утвърждава ленинизма като своя идеология и практическо ръководство в цялата си дейност, посветена на подготовката на младежта за победата на социалистическата революция.

През този продължителен период, следвайки традициите и добродетелите на младежкото революционно движение от предните години, съобразно условията у нас се формират Комсомолът, по-късно Работническият младежки съюз, марксистко-ленинските кръжоци, Българският общ народен студентски съюз, детските комунистически групи. През втората половина на 30-те години всички младежки революционни организации се концентрират в Работическия младежки съюз.

Стъпка по стъпка младежкото революционно движение се утвърждава като политически авангард на работническата, селската и учащата се младеж, израства като истински боен резерв и най-близък помощник на Комунистическата партия. Забележителни са неговите заслуги в борбата против надигащия се фашизъм, участието му в Юнското и Септемврийското въстание през 1923 година, във въоръжената борба против монархофашизма през годините на Втората световна война, в Деветосептемврийската революция.

●

В условията на социализма ролята и значението на мла-

[11] История на младежкото революционно движение в България, с. 62 – 71.

Digitized by Google

дежкото движение рязко нарастват. Значителен принос младото поколение има в началото на индустриализацията, в социалистическото преустройство на селското стопанство, в дълбоките промени в сферата на духовната култура. Младежкото бригадирско движение утвърждава една нова историческа представа за труда, за колективизма, за творческите възможности на младежта като съзнателен творец на настоящето и бъдещето.

Историческият Априлски пленум на ЦК на БКП от 1956 г. постави началото на творческото продължение и развитие на Благоево-Димитровските традиции в политиката на партията за издигане ролята на българската младеж в ускореното завършване на преходния период и в изграждането на развитото социалистическо общество.

Както в миналото, когато лично първите ръководители на партията Димитър Благоев и Георги Димитров разработваха партийната политика към младото поколение, така и днес, в условията на априлска България генералният секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков има огромен личен принос за творческото определяне на партийната стратегия за непрекъснато усъвършенстване и издигане ролята на българската младеж и Димитровския комсомол в строителството на зрелия социализъм.

Тезисите на ЦК на БКП за младежта и Комсомола от 1967 г. и Писмото на др. Тодор Живков до ЦК на Комсомола от 1978 г. в своето единство са научнообоснована концепция за комунистическото въз-питание на младежта и за нейното многостранно развитие в етапа на изграждането на зрелия социализъм в нашата страна. Те бележат нов етап в партийното ръководство на Комсомола и работата с младежта, осмислят и целеустремяват всестранната дейност на партията с младите хора.

Априлската политика на партията за работата с младежта непрекъснато се развива и обогатява. Красноречив израз на това са лекциите на д-р Тодор Живков пред слушателите и преподавателите в АОНСК, речта му пред XV конгрес на ДКМС и т. н., в които бяха разработени принципно нови насоки за задачите на младежта в изграждането на развитото социалистическо общество, за мястото на Комсомола в политическата система, за ролята и задачите му на съвременния етап.

Ленинската априлска генерална линия на партията за изграждане на зрелия социализъм непрекъснато създава нови условия за изява на младежта и Комсомола като фактор на обществения прогрес. Развитието на обществото е интензивен път, научно-техническата революция, усъвършенстването на социалистическата демокрация, самоуправлението на трудовите колективи създават все по-широки възможности за социалната реализация на младото поколение. Димитровският комсомол се утвърждава като организатор на всестранната съзидателна дейност на младежта, пръв помощник и резерв на Комунистическата партия, нейна надеждна опора в изграждането на развитото социалистическо общество.

Digitized by Google

КАДРОВИ ПРОМЕНИ В ПАРТИЙНИТЕ ОРГАНИ

ИВАН ГЕОРГИЕВ РОЗОВ — секретар на окръжния комитет на БКП — Пловдив.

Роден е на 26 май 1937 година в Пловдив. Има висше образование — електроинженер. Завършил е и двегодишния курс за следдипломна квалификация на Академията за обществени науки при ЦК на КПСС в Москва. Като ученик и студент активно участвува в дейността на Комсомола. През 1964 г. завършва Висшия машинно-електротехнически институт „В. И. Ленин" в София и започва работа по разпределение като проектант в Казанлък. След това е комсомолски деятел. Последователно е бил — инструктор в ЦК на ДКМС, секретар и първи секретар на градския комитет на Комсомола в Пловдив. Избиран е за кандидат-член на бюрото на градския комитет на БКП в Пловдив и за член на Централния комитет на ДКМС. От 1970 г. е на стопанска работа. Бил е директор на Завода за асинхронни електродвигатели в Пловдив. Същевременно е член на бюрото на градския комитет на БКП. През 1976—1977 г. е секретар на районния комитет на БКП в район „Димитър Благоев" — Пловдив по стопанските въпроси. От 1977 до 1981 г. е заместник-председател на изпълнителния комитет отначало на градския и след това на общинския народен съвет — Пловдив. От 1981 г. е главен директор на стопанския комбинат „Електроапаратурни заводи" в Пловдив. През май 1987 г. е избран за секретар на окръжния комитет на БКП — Пловдив по промишлено-стопанските въпроси.

ГЕОРГИ АНДРЕЕВ ВАРНОВ — първи секретар на общинския комитет на БКП — Пловдив.

Роден е на 17 ноември 1934 година в Пловдив. Има две висши образования — машинен инженер и партийнополитическо. През 1957 г. завършва Висшия технологически институт в гр. Харков — СССР и започва работа по разпределение отначало като технолог и след това като главен технолог на машиностроителния завод „Червена звезда" в гр. Дебелец, Великотърновски окръг. Продължава като началник на отдел в ДИП „Прогрес" — Пловдив, началник на цех в комбината за цветна металургия „Димитър Благоев" — Пловдив и главен инженер на филиала на „Машелпроект" в Пловдив. Избиран е за секретар на първична партийна организация и за кандидат-член на градския комитет на БКП. През 1968 г. е издигнат за директор на Завода за запаметяващи устройства — Пловдив. Член е на бюрото на градския комитет на БКП — Пловдив. През периода 1973—1980 г. е секретар на градския и на общинския комитет на партията — Пловдив по стопанските въпроси. От 1980 г. е главен директор на Обединените заводи за запаметяващи устройства и от 1986 г. е главен директор на комбинат „ИЗОТ" в Пловдив. Дългогодишен член е на бюрото на общинския комитет на партията. От януари 1987 г. е председател на стопанско обединение „Периферна техника". През май 1987 г. е избран за първи секретар на общинския комитет на БКП — Пловдив. Носител е на орден „Георги Димитров".

Digitized by Google

МИХАИЛ ИВАНОВ АЛЕКСИЕВ — първи секретар на общинск комитет на БКП — Велинград.

Роден е на 1 септември 1945 г. във Велинград. Има две вис образования — инженер-технолог и партийнополитическо, придобит Академията за обществени науки и социално управление при ЦК н БКП. Като ученик и студент е активист на Димитровския комсом. През 1971 г. завършва Висшия лесотехнически институт в София и почва трудовата си дейност като началник на отдел „Технически п грес" в Горско-промишлення комплекс — Велинград. През 1974—197 е инструктор в отдел „Организационен" на окръжния комитет на БК в Пазарджик. След това седем години е секретар, отначало на гр ския и впоследствие на общинския комитет на партията — Велинг От 1983 г. е председател на изпълнителния комитет на общинския н роден съвет във Велинград. През юли 1987 г. е избран за първи сек тар на общинския комитет на БКП — Велинград. Член е на бюр на окръжния комитет на партията в Пазарджик.

СЪОБЩЕНИЕ

В брой 56 на Държавен вестник от 21. VII. 1987 г. Академията обществени науки и социално управление при ЦК на БКП обяви к курси за приемане на аспиранти за 1988 г.

I. За редовни аспиранти по:

— Философия — еди
— Научен атеизъм — еди
— Политическа икономия — еди
— История на БКП — еди
— История на МРКД — еди
— Обща теория и история на партийното строителство — еди
— Теория и методи на вътрешнопартийната дейност — два
— Партийно ръководство на социалистическото общество — еди
— Теоретико-методологически основи на икономическия механизъм — еди
— Нормативи и регулатори при планирането и управлението на народното стопанство — два
— Технологично и структурно преустройство на общественото производство — еди
— Управление на научно-техническия процес — еди
— Планиране на народното стопанство — еди
— Планово-икономически проблеми на интензификацията и ефективността на производството — еди
— Научно-техническо сътрудничество със страните от Съвета за икономическа взаимопомощ — еди
— Социалистическо самоуправление и идеологически процес — еди
— Идеологически аспекти на възродителния процес — еди
— Политическа система и идеологически процес — еди
— Социална психология — еди
— Методика на преподаването на обществените науки — еди

Digitized by Google

II. За задочни аспиранти по:

— Философия	— един
— Научен атеизъм	— един
— Политическа икономия	— един
— История на БКП	— един
— История на КПСС	— един
— История на МРКД	— един
— Обща теория и история на партийното строителство	— един
— Теория и методи на вътрешнопартийната дейност	— един
— Партийно ръководство на социалистическото общество	— двама
— Педагогически аспекти на партийното ръководство	— един
— Усъвършенстване самоуправлението на селскостопанските организации	— един
— Технологично и структурно преустройство на общественото производство	— един
— Идеологически аспекти на възродителния процес	— трима
— Организационни фактори на производството	— един
— Планиране на народното стопанство	— един
— Икономика и организация на промишлеността	— един
— Програмно-целевият и комплексен подход във външноикономическите връзки на НРБ	— един
— Идейновъзпитателни функции на социалния контрол	— един
— Социалнопсихологически проблеми на идеологическата работа	— един
— Културна политика на БКП	— един
— Социална психология	— един

Кандидатите за участие в конкурса за аспиранти в академията се приемат: **първо**, по предложение на отделите на ЦК на БКП, бюрата на окръжните и Софийския градски комитет на партията, централните ръководства на обществените организации; колегиумите на министерствата, централните ведомства, асоциациите и научните съвети на научно-учебните звена на академията и, **второ**, по лична молба на отделни лица, които отговарят на условията. Личната молба се представя в посочените по-горе органи и организации, които с придружително писмо изразяват мнението си по нея и заедно с документите я изпращат в академията.

Кандидатите трябва да отговарят на следните условия: да са членове на БКП или ДКМС, а за специалност „Партийно строителство" само членове на БКП с 3 години партиен стаж; да имат висше образование по специалността, за която кандидатстват, и по изключение — работещи в даденото направление. По специалностите „Партийно строителство" и „Теория [illegible] управление на идеологическия процес" могат да кандидатстват [illegible] завършилите висше философско, социологическо, икономическо, юридическо, психологическо, педагогическо, филологическо образование, [illegible] завършилите АОН — Москва, МВПШ — Москва, АОНСУ — [illegible] други висши партийнополитически институти; да имат трудов [illegible] по-малко една година след завършване на висшето си образование [illegible] не по-малко успех (4,00) на дипломата за завършено висше [illegible]ване; да са на възраст до 30 години за редовна аспирантура [illegible] за задочна аспирантура и да притежават способности за [illegible] изследователска работа.

Завърш[illegible] редовни аспиранти в академията постъпват на работа по разпределение [illegible] условията и по реда на Наредбата за централно разпределение [illegible] лицата, завършили редовна аспирантура.

Digitized by Google

Кандидатите за аспиранти трябва да посочат в молбата си за участие в конкурса за коя специалност или проблем кандидатстват и с какъв западен език ще полагат изпит (английски, френски, немски или испански).

За всеки кандидат-аспирант се представят следните документи:

а) препис от решение на бюрото на ОК на БКП или от други органи и организации, имащи право да предлагат кандидат-аспиранти. За тези, които кандидатстват по лично желание, да се приложи мнението на окръжния комитет на партията или на съответния държавен обществен орган;

б) молба до ректора на академията за участие в конкурса за аспиранти;

в) личен формуляр за кадрите;

г) автобиография;

д) характеристика от последното място на работа;

е) диплом за завършено висше образование с приложението и нотариално заверен препис или копие от нея;

ж) удостоверение за трудов стаж;

з) медицинско свидетелство;

и) документ за военна служба;

к) списък за публикувани научни трудове, рационализации, изобретения и др. (ако има такива).

Кандидатите, които се допускат до конкурсен изпит, ще бъдат уведомени през м. октомври 1987 г.

Конкурсните изпити ще се проведат през месец декември — писмен и устен, по съответната специалност, по руски и един западен език (английски, френски, немски или испански). Датите на изпитите ще бъдат съобщени допълнително. На допуснатите кандидати до конкурс следва да се осигури допълнителен платен отпуск за подготовка съгласно Кодекса на труда.

Документите на кандидатите за аспиранти изпратете в Академия за обществени науки и социално управление при ЦК на БКП, София 1635, ул. „Пионерски път" № 21 в срок до 21 септември 1987 г. включително.

Изпратените след посоченият срок документи остават без последствие. За справки на тел. 59-20-26 и тел. 6-68-11 вътр. 637 и 619.

Digitized by Google

НОВИ КНИГИ

ПАРТИЗДАТ

КНИГА ЗА ПАРТИЙНИЯ СЕКРЕТАР

Авторски колектив

Настоящата „Книга за партийния секретар" със съставители Здравко Цветанов и Здравка Николова е първи опит да се даде цялостна характеристика на многообразната творческа дейност на първичната партийна организация в съвременния етап на развитие. Подготвена и реализирана в годината на XIII конгрес на БКП, тя съдържа редица идеи за подхода и организацията на изпълнение на конгресните решения, за начина на преустройство на партийната дейност. Авторите разкриват ролята и функциите на първичната партийна организация на сегашния етап на развитие, нейната политическа, организаторска и идейновъзпитателна дейност, организацията на работа на партийното бюро, показват както съдържанието на съответната дейност, така и нейната технология и организация.

ДИАЛЕКТИЧЕСКИТЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ В КОМУНИСТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ И ТЯХНОТО ПРЕОДОЛЯВАНЕ

Константин Дилчев

Авторът разкрива, класифицира и систематизира диалектическите противоречия в развитието на партията, изследва различните видове противоречия — основното и главните, вътрешните и външните, обективните и субективните и други. Специално внимание той отделя на взаимодействието между съзнателността и несъзнателността, организираността и неорганизираността на партийните членове, между теорията и практиката, между централизма и демократизма, между функциите и дейността на партийните органи и организации и други.

В книгата се изследва работата на партийните комитети и първичните партийни организации за разкриването и преодоляването на негативните явления в живота на партийните организации и на трудовите колективи, в това число борбата срещу проявите на бюрократизъм, рутина, страх от нововъведенията, некомпетентност и т. н.

ВАЛУТНО-КРЕДИТНИ ОТНОШЕНИЯ ИЗТОК — ЗАПАД

Авторът изследва икономическите и политическите аспекти на валутно-кредитните отношения между социалистическите и капиталистическите страни. Той се опира на широк кръг от въпроси, свързани с развитието на тези отношения, взаимодействието между двете международни валутни системи, кредитната политика на развитите капиталистическите държави към социалистическите страни и нейната зависимост от икономическите и политическите фактори. В книгата са формулирани някои основни положения на валутно-кредитната стратегия на страните—членки на СИВ. Значително място е отделено на тенденциите в развитието на валутно-кредитните отношения Изток—Запад и поспециално на проблемите за създаване на универсална световна валутна система, за участието на страните—членки на СИВ, в международния валутен фонд

Изследването и изучаването на проблемите на валутно-кредитните отношения Изток—Запад е изключително важно не само от икономическа гледна точка, но и в политически и идеологически аспект. Тези отношения са обект на силно политизиране и най-различни спекулации от реакционните политически кръгове на Запад. В теоретичен план проучването на тези проблеми е органична част от марксисткия анализ на световния исторически процес.

Digitized by Google

ISSN 0204-8574

ТОДОР ЖИВКОВ

ЗА КАЧЕСТВЕНО НОВ РАСТЕЖ, ЗА ДЪЛБОК ПРЕЛОМ ВЪВ ВСИЧКИ ОБЛАСТИ

Под това заглавие Партиздат пуска от печат нова книга на генералния секретар на ЦК на БКП и председателя на Държавния съвет Тодор Живков. В нея са поместени Встъпителното и Заключителното му слово пред Тринадесетия конгрес на Българската комунистическа партия, както и слова и речи пред конгреси на обществено-политически организации, национални съвещания, пред международни форуми. В документите, публикувани в книгата, се прави характеристика на стратегическия курс на партията за качествено нов растеж, насочен към осъществяване в единство на научно-техническата революция, на изискванията на обективните обществени закони и на развитието на социалистическата демокрация и на нейната съдържание — социалистическото самоуправление. Новият етап на социалистическата демокрация е също основна тема в публикуваните трудове на другаря Тодор Живков. Тя се разглежда в диалектическо единство с въпросите за усъвършенстване на управлението в икономиката и обществото като цяло. В документите, поместени в книгата, като черена нишка преминава загрижеността всичко да се прави с хората и за хората, да се намерят реални форми за засилване на тяхното участие в управлението и ръководството на всички равнища по пътя на социалистическата демокрация, чрез непосредствено участие в събрания, допитвания, референдуми. Заслужава да се отбележат и местаните, от които произтича, че цялата политика за коренни промени вътре в страната е диалектически обвързана с миролюбивата политика на социалистическите страни на международната арена. Актуални и новаторски са виждания на нашия пръв партиен и държавен ръководител за диалектическото единство на съвременния свят, за взаимната обвързаност и взаимната зависимост между страните с различен обществен строй.

Теоретичните разработки и практически подходи, създадени от другаря Тодор Живков в следконгресния период, доразвиват, конкретизират и обогатяват стратегията на партията, имат изключително значение за постигането на качествено нов ръст във всички области за извършването на прелом в развитието на социалистическото ни общество. Книгата „За качествено нов растеж, за дълбок прелом във всички области" е неоценим принос в теорията и практиката на изграждането на развитото социалистическо общество в нашата страна. Тя е навременна и необходима за най-широк кръг дейци на партията, за стопански ръководители, за всички строители на зрелия социализъм.

7 7758

20 700

Цена 0,35 лв.

Digitized by Google

Digitized by Google

Berkeley
LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

U.C. BERKELEY LIBRARIES

C005352224

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google

Digitized by Google